

УЧЕБНИК ЭСТОНСКОГО ЯЗЫКА

EESTI KEELE ÕPIK

A. VALMET, E. UUSPÖLD, E. TURU

EESTI KEELE ÕPIK

А. ВАЛМЕТ, Э. УУСПЫЛД, Э. ТУРУ

УЧЕБНИК ЭСТОНСКОГО ЯЗЫКА

Rõtsenseeritud E. Vaigla ja J. Raielo
Kaane kujundanud ja illustreerinud J. Sonn

Eesti NSV Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeerium lubab kasutada õpikuna
kõrgkoolides vene õppekeelega osakondades

Валмет А., Ууспылд Э., Туру Э.

B87 Учебник эстонского языка. — Таллин: Валгус, 1981. — 504 с., илл.

В учебнике дается материал для чтения, усвоения эстонской речи и начальные сведения по грамматике вместе с упражнениями.

Во введении к учебнику рассматриваются фонетические особенности эстонского языка и дается краткий обзор основных принципов эстонской орфографии. Основная часть учебника подразделяется на 40 уроков. Каждый урок состоит из грамматической части, ряда словосочетаний, отобранных из эстонской обиходнобытовой речи, текстов и упражнений. В заключительных упражнениях закреплении нового материала связывается с повторением ранее пройденного.

Учебник предназначен для лиц, не владеющих эстонским языком, в качестве пособия для самостоятельного изучения языка, а также для студентов отделений вузов с русским языком обучения.

81.29

4602010000

V $\frac{70104-248}{M902(16)-81}$ 12—82

ОТ АВТОРОВ

Настоящий учебник предназначен для студентов русских отделений высших учебных заведений Эстонской ССР и ставит своей целью помочь им в практическом овладении эстонским языком. В текст учебника включены наиболее употребительная лексика и грамматические конструкции, необходимые студентам в повседневном общении. В книгу не вошла специальная лексика, работа над которой должна вестись особо.

В вводной главе рассматриваются вопросы фонетики и орфографии, описывается образование эстонских звуков. С этим материалом рекомендуется ознакомиться в первую очередь. В конце главы даны упражнения, к которым необходимо время от времени возвращаться на протяжении всего периода обучения.

Уроки включают грамматическую часть, в которой объясняются грамматические явления эстонского языка, с учетом их частотности в повседневной речи, и тексты. Иногда употребленные в тексте трудные грамматические формы поясняются предварительно лишь в такой мере, чтобы читатель, встретив их в тексте, имел возможность осмыслить их; подробное же описание этих форм может быть дано в одном из последующих уроков.

В учебнике проводится принцип, согласно которому в тексты и упражнения включаются только объясненные грамматические явления. Поэтому в качестве текстов для чтения в основном не используются художественные произведения.

В целях экономии места русские эквиваленты прилагательных и местоимений в поурочных словарях обычно приводятся только в форме мужского рода, глагольные соответствия представлены глаголами несовершенного вида. Третья степень долготы слов обозначается знаком гравис ['] перед соответствующим слогом.

В конце книги имеется индекс эстонских слов, встречающихся в учебнике, и индекс их русских соответствий. Цифры при словах в индексе указывают на страницу учебника, где можно найти это слово и его основные формы.

Количество сложных слов в индексе максимально сокра-

щено. Значение отсутствующего в нем сложного слова может быть определено по значению его отдельных компонентов. Поэтизмы и слова с переносным значением, встречающиеся в текстах не более одного раза, приводятся только в поурочных словарях, в индекс они также не включаются. В приложении, в сводных таблицах представлен грамматический материал, вошедший в учебник в разрозненном виде.

Вводные главы и уроки 1—28 составила А. Валмет, за исключением упражнений к урокам 1—16, разработанных Э. Туру. Уроки 29—40 написаны Э. Ууспылд.

Составители учебника выражают благодарность преподавателям кафедры эстонского языка Тартуского государственного университета, замечания которых помогли улучшить рукопись, ст. преподавателю Эде Вайгла, которой осуществлены все русские переводы учебника, и редактору Мари Ваба.

Составители

О НЕКОТОРЫХ ХАРАКТЕРНЫХ ЧЕРТАХ, СВОЙСТВЕННЫХ ЭСТОНСКОМУ ЯЗЫКУ

Эстонский язык как один из финно-угорских языков характеризуется рядом особенностей, не свойственных русскому языку, принадлежавшему к славянской группе индо-европейских языков.

1. Звуки эстонского языка имеют разную долготу. Это дает основание говорить о трех степенях долготы, которые могут выполнять смысловозначительную функцию (*tugi* 'подпора', *tuki* 'головни', *tukki* 'головню').

2. Отчасти к фонетическим, отчасти к морфологическим языковым явлениям относится присущее многим эстонским именам и глаголам чередование ступеней, т. е. регулярное изменение звуков основы или их долготы в разных парадигматических формах: ном. ед. ч. *tuba* 'комната' — сильная ступень, ген. ед. ч. *toa* 'комнаты' — слабая ступень; 1-е лицо наст. вр. изъявительного наклонения *haaran* (3-я степень долготы) 'хватаю' — сильная ступень, *ta*-инфинитив *haarata* (2-я степень долготы) 'хватать' — слабая ступень. Чередование ступеней отражает фонетические процессы, которые происходили в более ранние периоды развития эстонского языка. В современном эстонском языке одна и та же грамматическая форма слов может в зависимости от типа слова выступать в сильной или слабой ступени.

3. В эстонском языке отсутствует грамматическая категория рода.

4. В грамматике современного эстонского языка существуют следующие способы выражения грамматических форм: к основе присоединяются грамматические признаки и окончания [мн. ч. адессива *lauda + de + l* (основа + признак мн. ч. + падежное окончание) 'на столах']; происходят звуковые изменения в основе [неопределенная форма на *-ma lugema* 'читать', 1-е лицо наст. вр. изъявительного наклонения *loen* 'читаю' (выпадает *g* и *u* заменяется гласным *o*)]; значение грамматической формы передает основа (без видоизменений) [номинатив ед. ч. *karu* 'медведь', генитив ед. ч. *karu* 'медведя', партитив ед. ч. *karu* 'медведя']. При совпадении словоформ их грамматическое значение выясняется в контексте.

5. В эстонском языке 14 падежей. Многие падежные окончания в единственном и множественном числе совпадают. Большинство падежных форм единственного числа образуется прибавлением падежного окончания к основе слова (т. е. к форме генитива): генитив *vihi*ku 'тетради' + окончание адессива *l* = адессив *vihi*kul 'на тетради'. Формы множественного числа образуются при помощи признака множественного числа *-d*, *-de*, *-te* и — за исключением номинатива и генитива — падежного окончания: адессив *vihi*ku + *te* + *l* = *vihi*kutel 'на тетрадях'. Формы номинатива и генитива, а у слов некоторых типов также формы партитива и иллатива не имеют падежных окончаний. Эти падежные формы образуются посредством замены звуков в основе, изменением долготы либо изменением конечного гласного основы: номинатив *jõgi* 'река', генитив *jõe* 'реки', партитив *jõge* 'реку', иллатив *jõkke* 'в реку'; номинатив *kool* 'школа' (3-я степень долготы), генитив *kooli* 'школы' (2-я степень долготы), партитив 'kooli' 'школу' (3-я степень долготы). Кроме того, встречается такой тип слов, где формы номинатива, генитива и партитива единственного числа представлены одним и тем же вариантом основы: (номинатив *maja* 'дом', генитив *maja* 'дома', партитив *maja* 'дом'). В таких случаях значение падежной формы определяется в контексте.

6. В эстонском языке употребляются пред- и послеложные конструкции, причем одни из них выражают отношения, которые невозможно передать падежными формами (*linna kohal* 'над городом'), другие используются параллельно с падежными формами, и прежде всего с формами местных падежей (*lauasse ~ laua sisse* 'в стол').

7. У эстонских глаголов отсутствует морфологическая категория вида.

8. Глагольные формы эстонского языка также образуются обычно путем присоединения к основе грамматических признаков и окончаний (1-е лицо мн. ч. имперфекта *palu* + признак *si* + окончание *me* = *palusime* 'мы просили'), некоторые формы образуются только при помощи признака (3-е лицо ед. ч. императива *kirjuta* + признак *gu* = *kirjutagu!* 'пусть он пишет!'), относительно немногие глаголы образуют *da*-инфинитив посредством чередования в словоформе (*võtta* 'брать'). Форма 2-го лица ед. ч. повелительного наклонения представлена глагольной основой с чередованием или без него (*loe!* 'читай!'; *too!* 'принеси!'). Некоторые глагольные формы (отрицательные формы, сложные временные формы) и слитные глаголы состоят из двух или более слов (*maha kukkuma* 'упасть', *ei tule* 'не придет', *ei olnud tehtud* 'не было сделано').

9. Эстонский глагол имеет два грамматических времени: настоящее (может выражать и значение будущего времени) и прошедшее. Прошедшее время имеет три формы, простое прошедшее (имперфект), перфект и плюсквамперфект,

последние два по способу языкового выражения являются сложными формами (*töötasin* 'работал' — простое прошедшее, *olen töötanud* 'работал' — перфект, *olin töötanud* 'работал' — плюсквамперфект). Особой формы для выражения будущего времени у эстонского глагола нет.

10. В эстонском языке имеется два инфинитива: *ma-* и *da-*инфинитив (*elama, elada* 'жить'), употребление которых зависит от управления основного глагола (*tuleb elada* 'надо жить', *hakkab elama* 'начинает жить'), а частично и от значения сочетания в целом (*palub sööma* 'просит (приглашает) к столу', *palub süüa* 'просит есть').

11. В эстонском языке четыре наклонения: изъявительное, повелительное, сослагательное и косвенное. Косвенное наклонение передает информацию, которую говорящий получил от других лиц (*ta laulvat hästi* 'он будто бы хорошо поет', т. е. 'говорят, что он хорошо поет').

12. Для эстонского языка весьма существенны категории тотальности и парциальности, соответственно в нем имеются тотальный и парциальный субъект, объект и предикатив. Посредством категорий тотальности и парциальности могут быть переданы количественные отношения, а также значения определенности и неопределенности. Парциальный и тотальный объект позволяет различить, происходит ли действие в настоящем или в будущем времени.

13. Эстонский язык характеризуется относительно свободным порядком слов. Однако определение, выраженное именем существительным, как правило, стоит перед определяемым словом: *teha se direktor* 'директор завода'.

14. В эстонском языке много сложных слов, которые могут состоять из двух, трех и более компонентов (*suur/linn* 'большой город', *kooli/raamatu/kogu* 'школьная библиотека').

15. Что касается словарного состава эстонского языка, то основная его часть — финно-угорского происхождения. На протяжении веков словарный состав пополнялся также заимствованиями из ряда других языков, в том числе из славянских (*lusikas* 'ложка', *turg* 'рынок', *sirp* 'серп', *aken* 'окно') и русского языков (*kopikas* 'копейка', *rubla* 'рубль', *polk* 'полк' и др.). В советскую эпоху эстонский язык заимствовал из русского ряд новых слов, например: *kolhoos* 'колхоз', *oblast* 'область', *sputnik* 'спутник'. Помимо того, в эстонском и русском языке имеются интернациональные слова, с общим корнем, хотя возможны различия в их звуковом оформлении: *sotsialistlik* 'социалистический', *revolutsioon* 'революция', *kosmonaut* 'космонавт', *abstraheerima* 'абстрагировать', *fikseerima* 'фиксировать' и др.

1. ПРОИЗНОШЕНИЕ

Артикуляционная база

Сопоставление образования звуков русского и эстонского языков в целом позволяет заключить, что при произнесении эстонских звуков язык в полости рта приподнимается в меньшей степени, чем при произнесении русских звуков. Следовательно, артикуляционная база эстонских звуков расположена несколько ниже, чем русских. Этим объясняется и тот факт, что для образования эстонских звуков, особенно согласных, характерна меньшая напряженность органов речи.

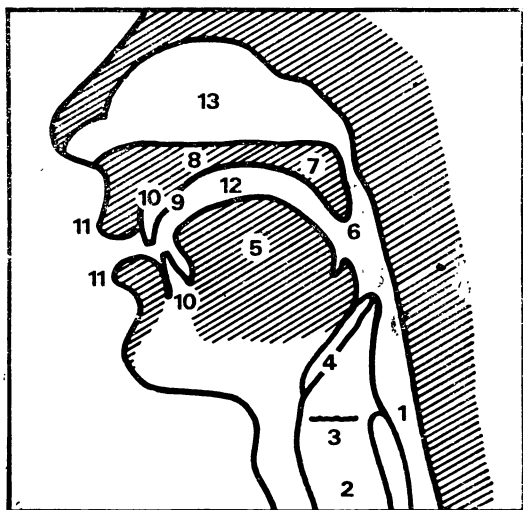
Значительно отличается эстонское произношение от русского вследствие отсутствия редукции гласных, характерной для русской фонетической системы, где гласные в безударном слоге произносятся менее отчетливо, так как их артикуляция ослаблена. В эстонском языке нет существенной разницы между произношением гласных в ударном и безударном слогах.

Коартикуляция

В сочетаниях согласных русского языка звуки оказывают друг на друга сильное воздействие, что особенно ощутимо проявляется в оглушении и озвончении согласных. В эстонской звуковой системе, при меньшей роли звонкости, взаимное влияние согласных менее заметно.

Палатализация

Значительно различается в русском и эстонском языках палатализация (дополнительный к основной артикуляции согласных подъем средней части спинки языка к твердому небу). Палатализируются согласные, которые стоят за ударным гласным. Палатализация эстонских согласных выражено гораздо слабее, чем в русском языке. Обычно палатализация на письме не обозначается: в словарях, если это необходимо, на нее указывает знак акут [']. В русском языке могут палатализоваться почти все согласные, в эстонском — только зубные *t(d)*, *n*, *s*, *l*. В русском языке согласные обычно смягчаются перед гласными *и* и *е*. В эстонском языке согласный в начале слова никогда не смягчается. В первых слогах перед *е* никогда смягчения не происходит, основной причиной палатализации здесь является соседство (иногда историческое) *i* или *j*:

Разрез речевого аппарата

1 — пищевод, 2 — гортань, 3 — голосовые связки, 4 — надгортанник,
5 — язык, 6 — язычок, 7 — мягкое небо, 8 — твердое небо, 9 — альвеолы,
10 — зубы, 11 — губы, 12 — полость рта, 13 — полость носа

kass (<*kassi*) [kaš]¹ 'кошка', *kassi* [kassi] 'кошки', *kalju* [kal'ju] 'скала'. В двойных согласных (т. е. согласных, относящихся к разным слогам) и в сочетании согласных смягчается только первый компонент: *tunnid* [tuɲɲid] 'часы, уроки' *hundi* [huɲdi] 'волка', *kunsti* [kuɲšti] 'искусства'.

Ударение

Основное ударение в эстонских словах падает, как правило, на первый слог: *elu*² 'жизнь', *aken* 'окно', *perekond* 'семья'. В интернациональных словах и более поздних заимствованиях ударение часто падает и на последующие слоги: *kvartett* 'квартет', *metroo* 'метро', *konkreetne* 'конкретный'. Побочное (второстепенное) ударение слова может в эстонском языке находиться на третьем, пятом и т. д. слоге: *harilikukudele* 'обык-

¹ Здесь и ниже в целях более точной передачи произношения используются транскрипционные знаки, принятые для финно-угорских языков.

² Основное ударение в настоящем пособии указывается (для слов эстонского языка) точкой под гласным ударного слога, побочное ударение — двумя точками под гласным соответствующего слога.

новенным', если же первый слог является сверхдолгим, то на втором, четвертом и т. д. слоге: *vankrile* 'телеге'. Побочное ударение обычно имеют суффиксы: *kaäs|lane* 'товарищ, спутник'. В эстонских словах основное ударение падает на первый компонент, другие компоненты могут иметь ударение большей или меньшей интенсивности: *peahoone* 'главное здание', *raamatukogu* 'библиотека'. Ударение следует делать на ударном слоге первого компонента также в ряде заимствованных слов, в том числе в интернационализмах и географических наименованиях: *spidomeeter* (ср. спидометр), *Volgograd* (ср. Волгоград).

Фразовое ударение в эстонском предложении падает на наиболее важное в смысловом отношении слово.

Долгота

В русском языке долгота гласного звука зависит от его позиции в слове, т. е. от его положения в ударном или безударном слоге. Долгота звуков эстонского языка лишь частично зависит от позиции. Диапазон варьирования звуков шире в ударных слогах и уже в безударных.

Звуки эстонского языка могут выступать в разной степени долготы. Основных количественных степеней три: краткая (1-я степень), долгая (2-я степень) и сверхдолгая (3-я степень). Орфографически различаются только три степени взрывных согласных: *tigu* (1-я степень) 'улитка', *tiku* (2-я степень) 'спички', *tikku*³ (3-я степень) 'спичку'. Большинство согласных и гласных имеет лишь две графические разновидности: краткий звук (1-я степень долготы) — одна буква, долгий и сверхдолгий звук (2-я и 3-я степень долготы) — 2 буквы: *lina* (1-я степень долготы) 'лён', генитив *linna* (2-я степень долготы) 'города', партитив *linna* (3-я степень долготы) 'город'; *sada* (1-я степень долготы) 'сто', *saada* (2-я степень долготы) 'пошли (от послать)', *saada* (3-я степень долготы) 'получать'.

Краткий гласный (1-я степень долготы) ударного слога в эстонском языке не должен произноситься как полудолгий, т. е. так, как произносится гласный ударяемого открытого слога в русском языке: [kalà] 'рыба', не [kála].

Если гласный первого слога в слове краткий, то гласный второго слога обязательно выступает в полудолгом варианте, который по длительности близок к русскому глас-

³ Знак гравис ['] перед слогом обозначает третью степень долготы этого слога.

ному открытого ударного слога: *elu* [elù] 'жизнь', *viga* [vigà] 'ошибка', *elan* [elàn] 'живу'.

Долгий гласный (2-я степень долготы) по длительности равен приблизительно двум кратким. Долгий эстонский гласный следует произносить как звук, обладающий несколько большей длительностью по сравнению с русским полудолгим гласным открытого ударного слога: *saadab* [sāдав] 'посылает'.

Эстонский сверхдолгий гласный (3-я степень долготы) примерно в три раза превышает по длительности звук, выступающий в 1-й степени долготы: *keda* [keda] 'кого', *keeda* [kēда] 'вари!', *keeda* [kēда] 'варить'.

Что касается восприятия на слух длительности согласных, то здесь наблюдаются те же соотношения: долгий звук почти в два раза, сверхдолгий звук приблизительно в три раза длительнее краткого.

Долгие и сверхдолгие эстонские согласные между гласными являются геминатами, т. е. граница слога проходит внутри них: *satub* [saʔtub] 'попадает', *killud* [killud] 'осколки', *sattuda* [sattuda] 'попадать', *kallid* [kaʔlið] 'дорогие'.

Сверхдолгие согласные на конце слова произносятся как простые (одинарные), т. е. входят в один слог: *kukk* [kuĕ] 'петух', *linn* [liñ] 'город', но в положении между гласными — как геминаты: *kukkede* [kukkede] 'петухов', *linnade* [linnade] 'городов'.

Все односложные слова выступают в 3-й степени долготы: *puu* [pû] 'дерево', *ma* [mâ] 'я', *sul* [suĭ] 'у тебя', *laud* [lauð] 'стол'.

Дифтонги (два гласных, относящихся к одному слогу) эстонского языка могут быть в 2-й или 3-й степени долготы. Варьируется при этом 2-й компонент дифтонга: генитив *sauna* [saūna] 'бани', партитив *sauna* [saūna] 'баню'.

Сочетания согласных могут иметь две степени долготы — 2-ю или 3-ю. Носителем долготы обычно является первый согласный или — из последующих компонентов сочетания — взрывной: генитив *käsna* [kāšna] 'губки', партитив *käsna* [kāšna] 'губку', 1-е лицо настоящего времени *tantsin* [tañtsin] 'танцую', *da*-инфинитив *tantsida* [tañtsida] 'танцевать'.

Во многих случаях долгота звука является смыслоразличительной: *kare* [karè] (1-я степень долготы) 'шершавый', *kaare* [kāre] (2-я степень долготы) 'дуги', *kilud* [kilùð] (1-я степень долготы) 'кильки', *killud* [killud] (2-я степень долготы) 'осколки'.

Лишь по степени долготы различается также ряд морфологических форм слова: генитив *kuuri* [kūri] (2-я степень долготы) 'сарай', партитив *kuuri* [kūri] (3-я степень долготы) 'сарай', генитив *metsa* [meʔsa] (2-я степень долготы) 'леса', иллатив *metsa* [meʔsa] (3-я степень долготы) 'в лес'.

Поэтому на начальном этапе обучения эстонскому языку необходимо запоминать степень долготы основных форм слов. Впоследствии степень долготы определяется уже по аналогии.

Интонация

Интонация эстонского слова зависит от степени долготы, обычно слово произносится нисходящей интонацией. В основном нисходящей является и интонация предложения.

Гласные

В эстонском языке 9 гласных (*a, e, i, o, u, õ, ä, ö, ü*). *a* и *ä* — гласные нижнего подъема, т. е. образуются при очень незначительном подъеме языка к небу. *e, o* и *ö* — гласные среднего подъема. *u, õ, i, ü* — гласные верхнего подъема, при их произнесении язык занимает в полости рта наиболее верхнее положение. В зависимости от того, какая часть языка, передняя или задняя, поднимается к небу, различаются гласные переднего (*ä, e, ö, i, ü*) и заднего (*a, o, õ, u*) ряда.

В отличие от русских гласных, имеющих ряд оттенков, эстонские гласные произносятся чисто, в том числе и в безударных слогах.

Все эстонские гласные могут выступать в первом слоге, в других слогах в незаимствованных словах употребляются только *a, e, i* и *u*.

[a] артикуляционно и акустически похож на русский звук *a*: *tamm* [tām] 'дуб', *vana* [vanà] 'старый', *paarid* [pārið] 'пары', *paar* [pâr] 'пара'.

При артикуляции звука [ä] следует исходить из произношения *a*, но продвинуть кончик языка вперед и прикоснуться им к передним нижним зубам. Губы при произнесении *ä* более раздвинуты, чем при *a*. Нужно следить, чтобы губы и язык не приняли положения, характерного для *e*: *värav* [vāràv] 'ворота', *kääne* [kāne] 'падеж', *käände* [kānde] 'падежа'.

В русском языке звук, близкий по своему звучанию к *ä*, выступает между мягкими согласными: *сядь* [cät], *варяги* [варя́ги]. Однако следует помнить, что эстонскому *ä*, в отличие от русского, предшествует твердый согласный.

Звук [o] артикуляционно и акустически отличается от русского *o*. Русский звук начинается с *y*-образного элемента. Эстонский звук *o* в основном похож на конечную часть русского *o*, но губы при артикуляции эстонского *o* округляются в меньшей степени: *konn* [kõn] 'лягушка', *koolid* [kõl'io] 'школы', *'kool* [kõl'] 'школа'.

Произношение звука [e] в общих чертах аналогично произношению русского э, хотя язык приподнимается несколько выше: *kell* [keĭ] 'часы', *keele* [kēle] 'языка', *keel* [kêl] 'язык'. Не следует произносить *e* с *u*-образным элементом в начале звука (как в русских словах после мягкого согласного), т. е. не [kjêl], [kjēle] и т. п.

При произнесении [ö] язык принимает положение, характерное для *e*, затем округляются губы: *kõha* [kõhà] 'кашель', *köögi* [kõgi] 'кухни', *öö* [ô] 'ночь'. В русских словах звук, близкий к *ö*, встречается между мягкими согласными: тетя [t'öt'ь]. Необходимо следить за тем, чтобы при произнесении звука *ö* не приподнималась задняя часть языка, что приводит к образованию звука *o* с *u*-образным приступом, как в русских словах после мягкого согласного.

Звук [u] в общих чертах сходен с русским *y*, но губы округляются в меньшей степени: *uks* [uks] 'дверь', *suured* [süer] 'большие', *suur* [sûr] 'большой'. Если после долгого или сверхдолгого *u*, а также после *u* в качестве второго элемента дифтонга следует слог, начинающийся на гласный, то часто в начале второго слога слышится переходный звук *ʷ*¹: *uue* [üwe] 'нового', *luua* [lûwa] 'создавать', *laua* [laÿwa] 'стола'. В этой позиции возможен и хиатус: переходный согласный отсутствует, а гласные относятся к разным слогам: *uue* [üle], *laua* [laÿa].

Звук [i] эстонского языка в основных чертах сходен с русским *y*, хотя язык принимает несколько более переднее положение: *pikk* [piĭ] 'длинный', *kiire* [kiĭre] 'луча', *kiir* [kiĭr] 'луч'.

Если после долгого или сверхдолгого *i* или после дифтонга со вторым членом *i* следует слог, начинающийся на гласный, то в начале этого слога произносится переходный звук *j*: *viia* [viĭa] 'относить', *laia* [laĭa] 'широкого'.

Чтобы научиться произносить [ü], следует произнести *i*, а затем округлить губы до положения *u*: *sügav* [sügäv] 'глубокий', *küüned* [küner] 'ногти', *küüs* [küſ] 'ноготь'.

В русском языке звук *ü* произносится между палатальными и палатализованными согласными: *чуть* [чүт], *надеюсь* [надëiүс].

Возможная ошибка при произношении *ü* — подъем задней части языка, при котором образуется звуко сочетание *j + u* (как в русском слове *юбка* [jүпкь]).

Если за долгим или сверхдолгим *ü* следует слог, начинаю-

¹ Акустически *ʷ* является сочетанием *u + v*.

шийся на гласный или на *j* + гласный, то вместо *üi* произносится дифтонг *üi*, а в начале следующего слога, начинающего на гласный, обычно появляется переходный звук *j*: *süüa* [süija] 'есть', *püüe* [püije] 'старание', *müüja* [müija] 'продавец'.

Звук [õ] отличается от русского *ы*. Для образования эстонского õ следует произнести *и*, сохранить положение языка и отвести уголки рта назад, в положение *e*: *õde* [eðe] 'сестра', *võõras* [vēras] 'чужой', *võõrad* [vērad] 'чужие'. Подъем языка ниже и образование звука заднее, чем при артикуляции русского *ы*.

Своеобразной чертой эстонского вокализма является наличие большого количества дифтонгов (дифтонг — это сочетание двух гласных в одном слоге). В русском языке дифтонги встречаются редко, поэтому они вначале непривычны. Дифтонги первого слога могут состоять из самых различных гласных: *ae, ai, ao, au, äe, äi, äo, äu, oa, oe, oi, ea, eo, ei, öa, öe, öi, iu, õa, õe, õo, õi, õu, üi* и др. (*aed* 'сад', *haige* 'больной', *mao* 'желудка', *laud* 'стол', *käes* 'в руке' и т. д.).

Во всех других слогах, кроме первого, в исконных эстонских словах могут выступать лишь дифтонги *ai, ei, ui*, например в формах партитива множественного числа *lugejaid* 'читателей', *hooneid* 'здания', *raamatuid* 'книги'.

Дифтонги могут быть краткими (2-я степень долготы) или долгими (3-я степень долготы). Носителем долготы является второй компонент: генитив *saia* [saija] 'булки', партитив *saia* [saia] 'булку'.

Согласные

В эстонской фонетической системе имеется 16 согласных звуков, которые на письме передаются 18 буквами (*b, d, f, g, h, j, k, l, m, n, p, r, s, š, z, ž, t, v*). Количество звуков и букв неодинаково, так как для обозначения взрывных 1-й степени долготы имеются особые буквы (*b, d, g*), а для обозначения звука *η* особая буква отсутствует, этот звук передается на письме буквой *n*.

Звонкими являются согласные *j, l, m, n, η, r, z, ž, v*, глухими — *b, d, f, g, h, k, p, s, š, t*. Следовательно, в эстонском языке отсутствуют звонкие взрывные. *b, d, g* являются слабыми соответствиями *p, t, k*, произносимыми менее интенсивно. Эстонские долгие и сверхдолгие согласные внутри слова при произнесении образуют геминаты (граница слога проходит внутри них): *kapid* [kap/pid] 'шкафы', *kukkedele* [kuk/ke/de/le] 'петухам', *kallis* [kal'/lis] 'дорогой', *tammede* [tam/me/de] 'дубов'.

В русском языке геминаты, по сравнению с эстонским языком, относительно редкое явление.

Звуки [p, t, k] произносятся в общих чертах так же, как и соответствующие непалатализованные русские звуки. При этом эстонские *p, t, k* в начале слова слабее соответствующих русских: *paar* [pār] 'пара', *turg* [tuɾg] 'рынок', *kino* [kinò] 'кино', а в конце слова в ударяемом слоге — сильнее: *sepp* [seɸ] 'кузнец', *patt* [paɪ] 'грех', *atak* [aɪta-k̄] 'атака'.

В положении между гласными *p, t, k* произносятся как гемината: *supid* [supɪɪd] 'супы', *supides* [supɪɪdes] 'в супах', **katus* [kaɪtus] 'крыша', *katta* [kaɪta] 'покрывать', *kuked* [kukked] 'петухи' *kukkedel* [kukkedel] 'у петухов'.

Как сказано выше, эстонские *b, d, g*, слабые соответствия *p, t, k*, являются глухими звуками, например, *tuba* [tuɸa] 'комната', *leib* [leɪɸ] 'хлеб', *pada* [paɸa] 'котёл' *laud* [laɪɸ] 'стол', *viga* [viɸa] 'ошибка', *saag* [saɸg] 'пила'. В иноязычных словах *b, d, g* в начале слова произносятся как сильный согласный: *baas* [pās] 'база', *dünamo* [tünamo] 'динамо', *gaas* [kās] 'газ'. Тем самым эстонские *b, d, g* отличаются от русских *б, д, г*, являющихся звонкими.

Эстонские *p, b, k* и *g* не смягчаются, *t* может быть мягким в положении в середине, а также в конце слова: *kotis* [koɪ'tis] 'в мешке', *kott* [koɪ'] 'мешок', *d* — только внутри слова: *padja* [paɸ'ja] 'подушки'. Палатализация *t ~ d* слабее, чем палатализация аналогичных звуков русского языка.

Эстонский звук [m] похож на непалатализованный русский *м*, хотя назализация его несколько сильнее: *minut* [minut] 'минута', *samm* [saɪm] 'шаг', *sammub* [saɪmɸub] 'шагает', *sammuda* [saɪmɸuda] 'шагать'. Эстонский *m* не палатализуется.

При образовании эстонского [n] передняя часть спинки языка приподнимается и смыкается с задней частью альвеол: *nimi* [niɪmɪ] 'имя', *kann* [kaɪn] 'кувшин', *linnud* [liɪnnɸud] 'птицы', *linnades* [liɪnnɸades] 'в городах'. Следовательно, эстонский *n*-звук несколько более заднего образования, чем соответствующий русский непалатализованный согласный. Носовой характер у эстонского согласного выражен сильнее.

Внутри и на конце слова *n* в определенных условиях может палатализоваться: *vannid* [vaɪnɪd] 'ванны', *vann* [vaɪn] 'ванна'. Палатализация выражена слабее, чем в русском языке.

Чтобы образовать звук [ŋ], следует произнести *k*, а затем, сохранив положение языка, сделать попытку произнести *n* (небная занавеска при этом опускается и освобождает проход в носовую полость). Эстонский звук *ŋ* встречается только внутри

или в конце слова перед *k* или *g*: *pank* [paŋk] 'банк', *rongi* [goŋgi] 'поезда'.

В русском языке этот звук встречается сравнительно редко — только в позиции, где после сочетания *нк* следует еще согласный: пу[н]кт, фу[н]кция.

Имеются некоторые различия между эстонским [v] и русским непалатализованным *в*. Эстонский звук, во-первых, произносится менее напряженно, во-вторых, задняя часть спинки языка не поднимается к мягкому небу, как при произнесении русского звука: *vale* [valè] 'ложь', *kava* [kavà] 'программа'.

Если в русском языке *в* в абсолютном конце слова оглушается и произносится как *ф*, то эстонский *v* и в этой позиции сохраняет звонкость: *tulev* [tulèv] 'будущий', *kirev* [kirèv] 'пестрый'. Эстонский звук *v* не палатализуется.

[f] в эстонском языке встречается только в иностранных словах. По участию губ и интенсивности образования звук сходен с непалатализованным русским *ф*: *foto* [foŋto] 'фотокарточка', *šeff* [šèf] 'шеф', *šefid* [šèffid] 'шефы', *šeffe* [šèffe] 'шефов', но при образовании эстонского *f* задняя часть спинки языка не поднимается к мягкому небу, как при образовании соответствующего русского звука.

В эстонском просторечии в начале слова *f* нередко заменяется звуком *v*, внутри слова — словосочетанием *hv*.

Эстонский [l] и непалатализованный *л* русского языка различаются по образованию и акустически. При артикуляции *l* передняя часть спинки языка касается твердого неба позади альвеол, т. е. образование звука более заднее по сравнению с русским *л*: *linn* [liŋ] 'город', *lill* [liI] 'цветок', *lilled* [liIled] 'цветы', *lilledega* [lilledega] 'с цветами'.

Нужно следить, чтобы задняя часть спинки языка не поднималась к мягкому небу, как при произнесении русского *л*. Эстонский *l* характеризуется более высоким тоном.

При некоторых условиях эстонский звук *l* в середине и конце слова может палатализоваться: *kalju* [kaI'ju] 'скала', *pall* [paI'] 'мяч', *kallis* [kaI'lis] 'дорогой', *kallid* [kaI'lið] 'дорогие'. Но и здесь эстонская палатализация выражена слабее, чем в русском языке.

Эстонский звук [r] сходен с русским твердым *р*, хотя он несколько менее интенсивен, чем русский звук: *rida* [riðà] 'ряд', *narr* [naI] 'шут', *korras* [koIras] 'в порядке', *surra* [suIra] 'умирать'. Эстонский звук *r* не палатализуется.

Артикуляция эстонского [s] отличается от артикуляции русского твердого *с* более высоким подъемом передней части языка. Поэтому эстонский звук *s* звучит резче и в то же время

слабее: *sina* [sinà] 'ты', *suvi* [suvì] 'лето'. Особенно резок эстонский звук *s* в позиции между гласными *lasen* [lasèn] 'пускаю'. Во 2-й степени долготы гемината *s* имеет примерно такую же длительность, как и соответствующий русский звук (*kassa* [kassa] 'касса'), в 3-й степени она длительнее этого русского звука (*pessa* [peṣsa] 'в гнездо').

s может палатализоваться внутри и в конце слова: *tassib* [tassiv] 'тащит', *kass* [kaṣ] 'кошка'.

Буква **[z]** в эстонском тексте встречается редко. В литературном, нормативном произношении ей соответствует звук, отличающийся от *s* только звонкостью: *zooloog* [zolõg] 'зоолог', *zaporoožlane* [zarogožlane] 'запорожец'. В разговорной речи вместо этого звука нередко произносятся *s*, т. е. глухой звук.

Эстонский звук **[š]** встречается только в иностранных словах, в основном он напоминает русский *ш*, хотя при его произнесении задняя часть спинки языка не поднимается к мягкому небу: *šabloon* [šavlõ-n] 'шаблон', *tuši* [tuṣši] 'туши', *tušš* [tuṣ] 'тушь'. *š* не палатализуется. Вместо *š* в просторечии звучит *s*.

Звонкий звук **[ž]** встречается в эстонском языке ограниченно — только в иностранных словах. И здесь имеется сходство с русским *ж*, но отсутствует подъем задней части языка к мягкому небу: *žurnaal* [žurnâ-l] 'журнал', *garqaž* [karâ-ž] 'гараж'.

ž в произношении эстонцев часто заменяется звуком *š* или *s*.

Эстонский звук **[j]** существенно не отличается от русского йота перед ударным гласным (*я* = *й* + *а*, *ю* = *й* + *у*, *е* = *й* + *э*, *ё* = *й* + *о*).

Эстонский *j* выступает в начале слова или слога: *joon* [jõn] 'черта', *marjad* [maɾjad] 'ягоды'. В положении между гласными нередко образуется, при достаточно низком подъеме языка (*maja* [maɛâ] 'дом'), так что он звучит почти как *e*.

Если слог кончается на долгий *i* или дифтонг, вторым компонентом которого является *i*, а следующий слог начинается с гласного, то между ними слышится переходный звук *j*: *viia* [viija] 'нести', *laiad* [laijad] 'широкие'.

Эстонский звук **[h]** во многом отличается от русского *х*. Эстонский звук имеет более заднее образование (образуется в гортани), в начале слова и между гласными он значительно менее интенсивен: *hein* [heìn] 'сено', *keha* [kehâ] 'тело'. Малая производительная интенсивность и является причиной того, что в начале слова *h* часто опускается: *hobune* [hovùne ~ ovùne] 'лошадь'. Долгий *h* между гласными выступает как гемината: *psühholoogia* [psühholõ-gija] 'психология', *tšehhe* [tšehhe] 'чехов'; *h* в конце слова — как сверхдолгий одинарный звук (*tšehh* [tšeh̃] 'чех'.

2. ПИСЬМО

Алфавит

Эстонское письмо основывается на латинском алфавите. В эстонском алфавите 23 буквы: *a, b, d, e, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, r, s, t, u, v, õ, ä, ö, ü*. Дополнительно употребляются 4 буквы, передающие иноязычные звуки: *f, z, š, ž*, и 5 букв, встречающиеся только в иностранных собственных именах: *c, q, w, x, y*.

Печатные буквы	Наименование букв	Рукописные буквы	Печатные буквы	Наименование букв	Рукописные буквы
A a	а	<i>Aa</i>	Q q	ку	<i>Q q</i>
B b	бэ	<i>B b</i>	R r	эр	<i>R r</i>
C c	цэ	<i>C c</i>	S s	эс	<i>S s</i>
D d	дэ	<i>D d</i>	Š š	ша	<i>Š š</i>
E e	э	<i>E e</i>	Z z	зэ	<i>Z z</i>
F f	эф	<i>F f</i>	Ž ž	жэ	<i>Ž ž</i>
G g	гэ	<i>G g</i>	T t	тэ	<i>T t</i>
H h	ха	<i>H h</i>	U u	у	<i>U u</i>
I i	и	<i>I i</i>	V v	вэ	<i>V v</i>
J j	йот	<i>J j</i>	W w	вэ	<i>W w</i>
K k	ка	<i>K k</i>	Õ õ	(ы)	<i>Õ õ</i>
L l	эл	<i>L l</i>	Ä ä	(я)	<i>Ä ä</i>
M m	эм	<i>M m</i>	Ö ö	(ё)	<i>Ö ö</i>
N n	эн	<i>N n</i>	Ü ü	(ю)	<i>Ü ü</i>
O o	о	<i>O o</i>	X x	икс	<i>X x</i>
P p	пэ	<i>P p</i>	Y y	игрек	<i>Y y</i>

Графика эстонского языка характеризуется относительной фонетичностью, т. е. каждому звуку (кроме звука *η*) на письмо соответствует особая буква. Краткие звуки (1-я степень долготы) передаются одной буквой, долгие и сверхдолгие (2-я и 3-я степень долготы) — двумя. Исключение составляют только взрывные согласные, где краткий звук обозначается буквами *b, d, g*, долгий — буквами *p, t, k* и сверхдолгий — двойными буквами *pp, tt, kk* (соответственно *f, š и ff, šš*).

В эстонских дифтонгах и сочетаниях согласных каждый

звук, как правило, обозначается одной буквой: *nõu* 'совет, посуда', *koer* 'собака', *kümnes* 'десятый' *lõplik* 'окончательный'. Основное исключение составляют сочетания согласных *l ~ m ~ n ~ r + [s]*, в которых при 3-й степени долготы пишется две буквы *s*: *valss* 'вальс', *avanss* 'аванс', *marss* 'марш'.

Транскрипция

При транскрипции русских собственных имен действуют определенные закономерности. Многим русским буквам соответствуют определенные буквы эстонского алфавита (*a = a*, *m = m*, *p = r* и др.). Обратите внимание на следующие буквенные соответствия.

з	=	z	Zahharov
ж	=	ž	Žirmunski
ш	=	š	Šiškin
ц	=	ts	Kuznetsk
ч	=	tš	Petrovitš
щ	=	štš	Štšerba

с	≡ s	в начале слова и в сочетании с согласными: Suhhumī, Kursk
	≡ ss	между гласными и в конце слова после гласного: Lossev, Boriss

х	≡ h	в начале слова и в сочетании с согласными: Naba-govsk, Verhojansk
	≡ hh	между гласными и после гласного в конце слова: Tšehhov, Tšernõhh

е	≡ je	в начале слова, а также после гласного и букв <i>ž</i> и <i>š</i> (разделительных): Jevgenī, Mendelejev, Podjezdov, Marjevka
	≡ e	после согласного: Dnepr

ё	≡ jo	Orjol
	≡ o	после ж, ч, ш, щ: Pugatšov

ы	=	õ	Krõlov
э	=	e	Evensk
ю	=	ju	Južno-Sahhalinsk

я	≡ ja	Brjansk
	≡ a	в конце личных имен на <i>и + я</i> : Maria

ий	≡ i	в конце дву- и многосложных слов: Gorki
	≡ ii	внутри слова и в конце односложных слов: Novo-rossiisk, Vii

Ь = Ø не имеет буквенного соответствия в конце слова и между согласными: Gogol, Lvov

При транскрипции встречаются отклонения от общих правил. В таких случаях написание уточняется при помощи справочников.

Слогоделение и правила переноса

В эстонском слоγοделении, а следовательно и в правилах переноса, имеются расхождения с русским языком. В общих чертах в эстонском слове столько слогов, сколько в нем кратких или долгих гласных либо дифтонгов: *pikk* 'длинный', *tööd* 'работу', *lai* 'широкий' — 1 слог; *ka/la* 'рыба', *kaa/lud* 'весы', *sei/na* 'стену' — 2 слога; *tä/na/va* 'улицы', *suu/re/ma* 'большого', *kõi/gi/le* 'всем' — 3 слога.

При слоγοделении эстонских слов действуют следующие правила.

1. Согласный между гласными отходит к последующему слогу (*va/na* 'старый', *vi/ga* 'ошибка') и при переносе согласная буква переносится на следующую строку (*va-na*, *vi-ga*).

2. В геминатах слогораздел проходит внутри них: *käte* [kät'te] 'рук', *kallis* [kaĩ'/lis] 'дорогой'. При переносе буквы *p*, *t*, *k* переносятся на следующую строку, в других геминатах одна согласная буква остается на одной строке, а вторая переносится (*pi-ka* 'длинного', *kas-sid* 'кошки', *sün-nib* 'рождается').

3. В сочетаниях согласных только последний отходит к последующему слогу; это учитывается и при переносе (*peit-ma* 'спрятать', *tund-sin* 'чувствовал', *vars-ti* 'скоро', *met-sa* 'в лес').

4. Долгий гласный и дифтонг относятся к одному слогу, что учитывается при переносе (*saa-red* 'острова', *käi-sin* 'ходил'). Заметим, что в эстонском языке нет трифтонгов. В сочетаниях из трех гласных (в исконных эстонских двусложных словах) два первых образуют дифтонг, а третий составляет самостоятельный слог (*käi/a* 'ходить', *tei/e* 'вы'). К последующему слогу отходит и гласный звук, стоящий после долгого гласного (*tuu/a* 'принести', *püü/e* 'стремление').

В сложных словах слогораздел проходит между компонентами сложного слова; это учитывается и при переносе (*gaa/si-pliit* 'газовая плита' *siid/kleit* 'шелковое платье', *hin/ga/mis-or/gan* 'дыхательный орган').

Слог из одной буквы не оставляют в конце строки и не переносят на другую строку. Следовательно, такие слова, как *e/ma* 'мать', *lau/a* 'стола', *tuu/a* 'принести' не подлежат переносу.

УПРАЖНЕНИЯ ДЛЯ ПРОИЗНОШЕНИЯ

В приводимых ниже упражнениях произношение уточняется посредством следующих знаков.

à	— полудолгий гласный второго слога
ā	— средnedолгий гласный (2-я степень долготы)
â	— сверхдолгий гласный (3-я степень долготы)
ae	— второй компонент дифтонга краткий (2-я степень долготы)
aè	— второй компонент дифтонга долгий (3-я степень долготы)
ḱk	— краткая гемината (2-я степень долготы)
ḳk	— долгая гемината (3-я степень долготы)
ḿ	— сверхдолгий согласный (3-я степень долготы)
ṽps	— первый компонент в сочетании согласных краткий (2-я степень долготы)
ṽps	— первый компонент в сочетании согласных долгий (3-я степень долготы)
знак `	перед слогом (<i>ˈaedˈnik</i>) обозначает 3-ю степень долготы этого слога
знак ´	после согласного или над согласным [<i>haɪˈ</i> , <i>vaɪˈ</i>] обозначает палатализацию
знак .	(точка) под гласным (<i>büroo</i>) обозначает основное ударение
знак ~	обозначает формы, используемые параллельно
знак Ø	обозначает выпадение или отсутствие звука

a

[a— à— ā— â] —

kana 'курица' kaalud 'весы' 'kaalus 'весил'

ae— ao— ai— au ...

ea— ia— oa— ua ...

Vana Aadu 'vaatab, aga agu 'ei
'saa.

'On 'teada, 'et autojuhil 'peavad
olema 'load.

'Kaupluses 'on 'kaunid klaasist
kausid.

Старый Ааду смотрит, но не понимает.

Известно, что у водителя должны быть права.

В магазине красивые стеклянные чашки.

ä

a— ä, a— ä ...

[ä— ā— â]

kägu 'тачка' käägu 'излучины' 'käägu 'излучину'

äe— äo— äi ...

Häda ajab härja 'kaevu.

'Mäe äärel 'tee 'käänleb ja
'väänleb.

'Päike 'käib päeval 'kõrgelt.

'See 'lind 'on 'käopoja 'näoga.

Бедя быка в колодец заго-
нит.

По склону горы дорога вьется
и виляет.

Днем солнце высоко ходит.

Эта птица похожа на куку-
шонка.

o

a— ä— o ...

[o— ò— ô— ô]

konn 'лягушка' kino 'кино' poole 'половины' 'pool 'половина'

ao— eo ...

oa— oe— oi ...

Ole hoolas 'hoogu 'andma!

Kino 'on roosas 'hoones.

Koera 'toit 'on 'toas.

Старательно раскачивай!

Кино в розовом здании.

Корм для собаки в комнате.

e

a— ä— o— e ...

ä— e, ä— e ...

[e— è— ē— ê]

vere 'крóви' veere 'кра́я' 'veerde 'на край'

ema 'мать' eelis 'преимущество' 'eemal 'вдали'

ae— äe— oe ...

ea— eo— ei ...

'Tee veeres 'on vähe 'vett.

Tema ema elab Eestis.

'Koer 'heitis heintele.

'Leal 'on 'hea 'pea.

У дороги мало воды.

Его мать живет в Эстонии.

Собака легла на сено.

У Леа хорошая память.

ö

a— ä— o— e— ö ...

e—ö, e—ö ...

ä—ö, ä—ö ...

'öö 'ночь' 'töö 'работа' 'vöö 'пояс'

[ö— õ— ô]

'kõrt 'кашица' kõõgi 'кухни' 'kõõki 'кухню'

õa— õe— õi ...

Kõha 'vaevab teda 'öö! ja päe-
val.

Kõõgi 'kell 'lööb ühe löõgi.

'Õises pimeduses helendavad
'sõed.

Кашель мучает его ночью и
днем.

Кухонные часы бьют один раз.

В ночной темноте светятся
угли.

a—o—u...

[u—ù—ū—û]

tulu 'доход' tuule 'ветра' 'tuuli 'ветры'

ui—au...

[aü—eü—ū + w]

kaua 'долго' õue 'двора' uue 'нового'

[aü—eü—û + w]

'saue 'глину' 'õue 'во двор' 'luua 'создавать'

Tule, tule, tuulekene...

Elu 'on ilu ja elu 'on valu.

Uued uisud 'on õues.

Дуй, дуй, ветерок...

Жизнь—это радость, жизнь—это боль.

Новые коньки на дворе.

õ

e—õ, e—õ...

u—õ, u—õ...

[e—ē—ê]

mõdu 'мед (напиток)' mõõdu 'меры' 'mõõtu 'меру'

õde 'сестра' õõnes 'полый' 'õõnsad 'полые'

õe—õu—õi...

'õed 'сестры' 'õu 'двор' 'õige 'правильный'

'Õhtul 'õhnavad õuna'ruude Вечером пахнут цветы яблонь.

õied.

Võõras ei ütelnud teisele 'võõ-

rale sõnagi.

Jõhvikas 'ei kasva jõe ääres.

Незнакомец другому незна-

комцу ни слова не сказал.

Клюква не растет у реки.

i

ä—e—õ—i...

[i—ì—î—î]

kiri 'письмо' kiire 'быстрый' 'kiigi 'лучи'

ai—äi—oi—ei—õi—ui...

[ai—äi—oi—ei + j]

aia 'сада' äia 'свеkra' hoia 'держит' meie 'мы'

[ai—äi—ui—î + j]

'saia 'булку' 'käia 'ходить' 'puia 'палицу' 'viia 'нести'

'Siin 'on Kiirale kiire kiri.

Tiia 'ei leia aias 'puia.

'Kõik 'väikesed poisid 'on

'uinunud.

Здесь Кире срочное письмо.

Тийя не находит в саду пали-

цу.

Все маленькие мальчики усну-

ли.

ü

u— i— ü, u— i— ü ...

[ü— ū— û]

püha 'праздник' püügi 'ловли' `püüki 'ловлю'
`üks 'один' üürib 'нанимает' `üürida 'нанимать'

üü = [üĩ + j]

püüab 'старается' hüüab 'воскликает' lüüakse 'бьют'

üü = [üi + j]

`müüa 'продавать' `lüüa 'бить' `süüa 'есть'

Tühi toob tüli majja.

От нужды ссоры в доме.

Ülo müüb küülikuid.

Юло продает кроликов.

`Siit jätkub `süüa ja `müüa.

Тут хватит и поесть, и продавать.

p

[p— p̄]

pigu 'крошка' `baas 'база' `sepp 'кузнец'

[B— p̄p— p̄p]

lõbu 'удовольствие' lõpu 'конца' `lõppu 'конец'

[p̄— p̄]

kapsas 'капуста' `kapsa 'капусты'

Pane kabenupud `kappi!

Положи шашки в шкаф!

Peep palub luba `minna para

Пеэп просит разрешить ему

`tuppa.

пойти в папину комнату.

Lapsed rohivad `kapsa`maad.

Дети пропалывают капусту.

t

[t— t̄]

tegu 'дело' diplom 'диплом' `nutt 'плач'

[D— tt— tt]

udu 'туман' ute 'овцы' `utte 'овцу'

[t̄— t̄]

otsa 'конца' `otste 'концов'

Dorise kodu katus laseb `vett läbi.

Крыша дома Дорис протекает.

Tütar kütab `kesk`kütte katelt.

Дочь топит котел центрального отопления.

Kelle `jalg tatsub, selle `suu matsub.

Кто побеждает, тот и пожует.

t'

[t̄']

'poŋ't 'gorŋok' 'kot't 'meŋok' 'hüt't 'izbuŋka'

[D'— t̄'t— t̄'t]

üd'i 'mozg' hüt'i 'izbuŋki' 'hüt'ti 'izbuŋku'

[t̄'— t̄']

müt'si 'ŋapki' 'müt'si 'ŋapku'

Kad'i paŋ'ja'püür 'on 'kaŋ'ki.

Наволочка Кади порвалась.

Vöt'i 'on mat'i 'all.

Ключ под матом.

'Vöt'sime müt'silt tuŋ'id ära.

Мы сняли кисти с шапки.

k

[k— k̄]

'kaas 'kryŋka' 'gaas 'gaz' 'kakk 'lepŋŋka'

[G— k̄k— k̄k]

lugu 'istorija' luku 'zamka' 'lukku 'zamoŋ'

[k̄— k̄]

eksib 'oŋibaetŋa' 'eksima 'oŋibaetŋa'

Grammatika 'hakab 'ilmuma Грамматика будет печататься.

trükis.

'Kokk 'keetis kõõgis kuke'suppi.

Повар варил в кухне суп из петуха.

Kaksikutel 'on jalas pikad sukad.

У близнецов на ногах длинные чулки.

l

[l— l̄]

'lill 'tvetok' 'tal̄l 'jaḡnenok' 'kell 'čas̄y'

[l— l̄l— l̄l]

tal̄u 'xutor' tal̄led 'jaḡn̄j̄ta' 'tal̄le 'jaḡnenka'

[l̄— l̄]

solvaŋa 'oskorbl̄j̄at' 'solvaŋ 'oskorbl̄j̄at'

'Lea 'kell 'on 'täp̄ne.

Часы Леа' точные.

Paŋun 'tulla lillade 'lillede jä-

Прошу прийти за лиловыми цветами!

rele!

l'

[l̄']

'paŋ'l 'm̄jaŋ' 'sel'l 'podmaŋter̄je' 'kuŋ'l 'j̄streŋ'

[l̄'l— l̄'l]

paŋ'li 'm̄jaŋa' 'paŋ'li 'm̄jaŋ'

[l̄'—l̄']

vil'ja 'zerna' 'vil'ja 'zerno'

Hal'lid pal'lid olid `kal'lid. Серые мячи были дорогие.
 Paberil `on pal'ju `pal'jaid На бумаге много одних нолей.
 `nul'le.

г

[r — r̄]
 rida 'ряд' kujur 'скульптор' `vurr 'волчок'

[r — rr — rr̄]
 pari 'нары' parrid 'шуты' `parri 'шута'

[r — r̄]
 harvad 'редкие' `harva 'редко'
 `Narri 'tuntakse naerust.

Mardi küüned külmetavad,
 mardi `varbad valutavad.

Шута по смеху узнают.

У марта (т. е. у ряженого)
 ногти коченеют, у марта паль-
 чики болят.

м

[m — m̄]
 mari 'ягода' sama 'тот же самый' `samm 'шаг'

[m — mm — mm̄]
 tume 'темный' tamme 'дуба' `tamme 'дуб'

[m̄ — m̄]
 lambid 'лампы' `lambad 'овцы'
 Emmal `on komme kaaluda oma
 `samme.

`Hambaarsti kabinetis `on hele-
 dad lambid.

У Эммы привычка взвешивать
 свои шаги.

В кабинете зубного врача
 светлые лампы.

п

[p — p̄]
 pīna 'нос' eļan 'живу' `līnn 'город'

[p — pp — pp̄]
 līna 'лен' līnna 'города' `līnna 'в город'

[p̄ — p̄]
 Linda (женское имя) `lindu 'птицу'

Sinu linnud `lendavad `sinna Твои птицы полетят туда
 sügisel. осенью.

п̄

[p̄ — p̄]
 `raānn 'сковорода' `vaānn 'ванна' `tūānn 'бочка'

[p̄ — p̄n̄]
 vaānni 'ванны' `vaānni 'ванну'

[p̄ — p̄']
 paāndi 'залога' `paāndi 'ставили'

‘Sõnni suñniti ‘jooma tüñnist. Быка заставили пить из бочки.

Lapsed kardavad ‘huñte ja Дети боятся волков и бесов.
‘toñte.

ŋ

[ŋ — ñ]

kangas ‘ткань’ ‘kangad ‘ткани’
Inga ‘sai kingiks kingad.

Инга получила в подарок туфли.

‘Kinke ‘ei tohi ‘manguda.

Подарки нельзя выпрашивать.

s

[s — š]

saba ‘хвост’ elas ‘жил’ ‘kus ‘где’

[s — šs — šš]

osa ‘часть’ lasso ‘лассо’ ‘ossa ‘в часть’

[š — š]

kasvab ‘растет’ ‘kasvada ‘расти’
‘Kas rebasel ‘on ilus saba?

У лисы красивый хвост?

‘Poiss ronis ‘koopasse.

Мальчик залез в пещеру.

Sina ‘ei ‘oska ‘siin ‘istuda ega
‘astuda.

Ты здесь ни стать, ни сесть (ни сесть ни ступить) не умеешь.

š

[š — š̃]

veši ‘вода’ püšib ‘держится’ püšs ‘ружье’

[šs — š̃s]

kašsi ‘кошки’ ‘kašsi ‘кошку’

[š̃ — š̃]

kašti ‘ящика’ ‘kašti ‘ящик’

‘See ‘ei ole tema aši.

Это не его дело.

Sel’tsi’mees Lašsil ‘ei ole
‘pašsi.

У товарища Ласса неп паспорта.

Ašja küšiti, ‘kas ‘kõik ašjad
‘on ‘hāšti korras.

Только что спрашивали, хорошо ли улажены все дела.

v

[v]

vaba ‘свободный’ terav ‘острый’ tutvav ‘знакомый’

[v — ‘vv]

kava ‘программа’ ‘kavva ‘в программу’

Vesi `voolab vulinal.
 `Kontserdi kava `on kirev ja hu-
 vitav.
 `Kavva `võeti ka vana muusikat.

Вода течет журча.
 Программа концерта пестрая
 и интересная.
 В программу включили и ста-
 ринную музыку.

j

[j]
 jahu 'мука' oja 'ручей' lugeja 'читатель'
 [j— ij]
 maja 'дом' `majja 'в дом'
 Jagajale jäävad närud.
 `On vaja `luua `kord `majja.

Раздатчику остаются пальцы.
 Надо навести порядок.

h

[h ~ ø]
 hari 'щетка' hernes 'горох' `hing 'душа'
 [h]
 keha 'тело' teha 'делать' paha 'плохой'
 [hh— hh]
 kasahhid 'казахи' ka`sahhe 'казахов'

[h— h]
 ahju 'печи' `ahju 'печь'
 Hal'lid hiired elavad ahju `all.

Серые мышки живут под печ-
 кой.

`Kõik `noormehed `on kohal.
 Meie tsehhis `töötab `kaks
 ka`sahhi.

Все парни на месте.
 В нашем цехе работают два
 казаха.

f

[f — f̄]
 `farm 'ферма' `fil'm 'фильм' tuff 'туф'
 [ff— ff]
 šefi 'шефа' `šeffi 'шефа'
 Vanemad šefid `ei tunne poore-
 maid `šeffe.

Старшие шефы не знают ше-
 фов, которые помоложе.

š

[š — š̄]
 `šakal 'шакал' `šokk 'шок' `tušš 'тушь'
 [šš— šš]
 afiši 'афиша' a`fišši 'афишу'

Šeflus`kunstnik retušeerib tuši- Художник-шеф ретуширует
ga a`fišši. тушью афишу.

ž

[ž]

žar`goon `жаргон` re`žiim `режим` met`raaž `метраж`
Selles žurnālis `on rēpor`taaž В этом журнале репортаж о
meie režissöörīst. нашем режиссере.

z

[z]

zapo`roožlane `запорожец` `zlott `злотый` zoo`loog `зоолог`
Zoo`loogid `ei tegele `zootehni- Зоологи не занимаются зоо-
kaga. техникой.

ESIMENE ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

PERSONAAL- PRONOOMENID

ЛИЧНЫЕ МЕСТОИМЕНЕНИЯ

Singular

Pluural

mina ~ ma	я	meie ~ me	мы
sina ~ sa	ты	teie ~ te	вы
tema ~ ta	он, она	nemad ~ nad	они

Местоимение употребляется в полной форме, если оно в предложении несколько акцентируется.

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Preesens

Настоящее время

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

olema быть

mina ole/n	meie ole/me
sina ole/d	teie ole/te
tema <u>on</u>	nemad <u>on</u>

В эстонском языке форма глагола *olema* 'быть' в предложении обыкновенно не опускается.

Mina olen üliõpilane.
Mina olen Reet Lepp.
Sina oled Jüri Rand.
Sina oled ka üliõpilane.

Я студент.
Меня зовут Рэет Лепп (Я — Рэет Лепп).

Mina olen õpilane

Jaan on üliõpilane

Jaan Sepp on assistent.
 Mall on keemik.
 Jaan on füüsik.
 Ann on meedik.
 Seltsimees Nurk on õpetaja.
 Seltsimees Laja on arst.
 Rein Laan on dotsent.
 Mall Kivi on laborant.
 Sina **oled** ka laborant.
 Ta on matemaatik.
 Professor Mets on dekaan.

see

See on raamat.
 See on portfell.
 See on pliiats.
 See on sullepea.
 See on seltsimees Nurk.
 See on Mall Kivi.
 See on filoloog Reet Lepp.

это

Это книга.

siin — seal

здесь — там

Mina olen siin.
Sina oled seal.
Vihik on seal.
Meie oleme siin.
Teie olete ka siin.
Nemad on seal.
Mati ja Jüri on ka seal.
Siin on raamat, seal on portfell.
Pliiats on seal, aga sullepea on siin.

Я здесь.

mis?

что?

Mis see on?
See on pastapliiats.
Mis see on?
See on portfell.
Aga mis see on?
See on raamat.
Mis seal on?
Seal on sullepea.
Aga mis siin on?
Siin on vihik.

Что это?
Это шариковая ручка.

kes?

кто?

Kes see on?
See on õpetaja Kaasik.
Aga kes see mees on?
See mees on seltsimees Päril.
Kes on seltsimees Päril?
Seltsimees Päril on tööline.
Aga kes on see naine?
See naine on Helga Kuusik.
Kes on Helga Kuusik?
Helga Kuusik on arst.
Kes seal veel on?
Sina oled ka seal.

Кто это?
Это учитель(ница) Каазик.

kas?

ли ~ разве?

Вопросительное предложение часто начинается частицей **kas**; сохраняется порядок слов повествовательного предложения.

Kas sa oled üliõpilane? Jah, ma olen üliõpilane.

Kas te olete õpilane? Jah, olen küll.

Kas nad on siin? Jah, on küll.

Kas ta on seal? Jah, ta on seal.

Ты студент(ка)? Да, я студент(ка).

PÕÖRAMINE

INDIKATIIV

Preesens

Eitavad vormid

СПРЯЖЕНИЕ

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Настоящее время

Отрицательные формы

olema быть

mina ~ ma	}	ei ole
sina ~ sa		
tema ~ ta		
meie ~ me		
teie ~ te		
nemad ~ nad		

Mina ei ole insener.

Я не инженер.

Sa ei ole majandusteadlane.

Mall Kivi ei ole üliõpilane, ta on laborant.

Teie ei ole seal kaua.

Nad pole praegu siin.

VÄLJENDID

Saa tutvavaks!

Saage tutvavaks!

Väga rõõmustav teiega tutvuda!

Kuidas on sinu nimi?

~ Kuidas su nimi on?

~ Mis su nimi on?

Kuidas on teie nimi?

~ Kuidas te nimi on?

Знакомься!

Знакомьтесь!

Очень приятно с вами познакомиться!

Как тебя зовут?

„

„ (разгов.)

Как вас зовут?

„

Kuidas su eesnimi on?
Kuidas te perekonnanimi on?
Kas sul on ...?
Või nii!
Tere! Tervist!
Head aega! Nägemiseni!
Palun!
Tānan! Aitäh!
Vabandage!
Ütelge!
Kahjuks ei ole.
Kes te olete?

Как твое имя?
Как ваша фамилия?
Есть ли у тебя...?
Вот как!
Здравствуйте!
До свидания!
Пожалуйста!
Благодарю! Спасибо!
Извините! Простите!
Скажите!
К сожалению, нет.
Кто вы?

LUGEMISPALA

SAAGE TUTTAVAKS!

Palun, saage tutvavaks

«Palun saage tutvavaks!» .
«Minu nimi on Mati Soosaar.»
«Minu nimi on Reet Lepp.»
«Väga rõõmustav teiega tutvuda.»

* * *

«Kes see seltsimees on?»
«See on Jüri Rand.»

* * *

«Kuidas teie nimi on?» *Minu nimi on...*
 «Minu nimi on Piret Pille.» *Hei ümbr...*
 «Kas see on teie eesnimi?» *Enne Baare ümbr?*
 «Ei ole. Piret on eesnimi ja Pille on perekonnanimi.»
 «Või nii!» *Kem. Piret ümbr a Pille pille*
*Boni rah. * * **

«Palun vabandage, kas teie olete professor Mets?»
 «Ei ole, mina olen laborant Ots.»

* * *

«Kuidas su nimi on?»
 «Tiia. Kes sina oled?»
 «Mina olen üks onu ...»
 «Aga mis su nimi on?»

KÜSIMUSED

1. Kuidas on Mati perekonnanimi? 2. Kes on seltsimees Ots?
3. Kas Tiia on laps? 4. Kuidas on teie nimi?

TELEFONIKONE

Kas seltsimees Sepp on seal?

Tr-rr-rr...

«Kas see on laboratoorium?»

«Jah on, siin laborant Mall Kivi.»

«Tere, siin Jüri Rand. Palun ütelge, kas seltsimees Sepp on seal?»

«Kahjuks ei ole praegu.»

«Kas teie ise olete seal veel kaua?»

«Jah, olen küll.»

«Tänan, nägemiseni.»

«Head aega.»

SÕNAD

aga	а, но
`arst, arsti, `arsti	врач
assis/'tent, -tendi, -/'tenti	ассистент
de'kaan, dekaani, de'kaani	декан
`eesni/mi, -e, -e	имя
`ei	не, нет
`eitav, -t, -at	отрицательный
esime/ne, -se, -st	первый
filo/'loog, -loogi, -'loogi	филолог
füüsik, -u, -ut	физик
gramm/atika, -, -t	грамматика
harjutus, -e, -t	упражнение
indika/'tiiv, -tiivi, -'tiivi	изъявительное наклонение
~ kind/el, -la, -lat	
kõne/'viis, -viisi, -'viisi	
ise	сам
ja	и
`jaatav, -a, -at	утвердительный
`jah ~ `jaa	да
ka	тоже, также
kahju	жаль, жалко
`kas	ли; или, либо; разве
kaua	долго
keemik, -u, -ut	химик
`kes, kelle, keda	кто
kuidas	как
`küll	утвердительное, усиительное
küsimus, -e, -t, <i>pl. nom.</i>	слово; достаточно
küsimused	вопрос
labo/'rant, -randi, -'ranti	лаборант
labora'toorium, -i, -i ~	лаборатория
labor, -i, -it	
`laps, lapse, `last	ребенок
lugemispala, -, -	текст для чтения

majandus`teadla/ne, -se, -st	экономист
matemaatik, -u, -ut	математик
meedik, -u, -ut	медик
`mees, mehe, `meest	мужчина, муж
meie ~ me	мы
mina ~ ma, minu ~ mu, `mind	я
`mis, mille, mida	что
nai/ne, -se, `st	женщина; жена
nemad ~ nad, nende, `neid	они
`nii	так
nim/i, -e, -e	имя
olema, `olla, olen	быть
onu, -, -	дядя
<u>paluma</u>	<u>просить</u>
pastapliats, -i, -it ~ pasta- ka/s, -, -t	шариковая ручка
perekonnanim/i, -e, -e	фамилия
perso`naalpro`noomen, -i, -it ~ isikuli/ne, -se, -st asesõna, -, -	личное местоимение
pliiats, -i, -it	карандаш
`pluural, -i, -it ~ `mitmus, -e, -t	множественное число
pole = `ei ole	нет, не
`port/`fell, -felli, `felli	портфель
`praegu	сейчас
`preesens, -i, -it ~ ole/`vik, -viku, `vikku	настоящее время, презент
pro`fessor, -i, -it	профессор
`põõra/ma, -ta, `n ~ konju- /geerima, `geerida, -geerin	спрятать
`põõrami/ne, -se, -st ~ konju- gatsi/oon, -ooni, `ooni	спряжение
põõre, `põõrde, põõret	лицо (грамм.)
raamat, -u, -ut	книга
<u>rõõmustav, -a, -at</u>	<u>радостный</u>
saama	становиться; получать; мочь
`seal	там
`see, selle, seda	это
seltsi/`mees, -mehe-, `meest	товарищ
singular, -i, -i ~ `ainsus, -e, -t	единственное число
`siin	здесь
sina ~ sa, sinu ~ su, `sind	ты
sule`pea, -, -d	ручка
<u>sõna, -, -</u>	<u>слово</u>
teie ~ te, teie ~ te, `teid	вы
telefonikõne, -, -t	разговор по телефону
tema ~ ta, tema ~ ta, teda	он, она

'tuttav, -a, -at	знакомый
tutvustama	знакомить
tänama	благодарить
'tööli/ne, -se, -st	рабочий
vabandama	извинять
'veel	еще
vihik, -u, -ut	тетрадь
'vorm, vormi, 'vormi	форма
vāga	очень
väljend, -i, -it, <i>pl. nom.</i>	выражение, оборот речи
väljendid	
õpetaja, -, -t	учитель
õpila/ne, -se, -st	ученик
'õppe'tük/k, -i, '-ki	урок
'üks, ühe, 'üht(e)	один, какой-то
üliõpila/ne, -se, -st	студент

HARJUTUSED

Harjutus 1. See õpetaja on füüsik. → a) Kes see õpetaja on? b) Kas see õpetaja on füüsik? c) See õpetaja ei ole füüsik.

1. See üliõpilane on filoloog. 2. See naine on arst. 3. See professor on dekaan. 4. See mees on tööline. 5. See seltsimees on laborant. 6. See õpetaja on keemik.

Harjutus 2. Kes on Jüri? → a) Jüri on arst. b) Jüri ei ole arst.

1. Kes on seltsimees Nurk? 2. Kes on Rein Raag? 3. Kes on Reet? 4. Kes on seltsimees Laja? 5. Kes on Jaak Mets? 6. Kes on Helga Kuusik?

Harjutus 3. Kas see mees on matemaatik? → a) Jah, see mees on matemaatik. b) Ei, see mees ei ole matemaatik, ta on filoloog. c) Kes see mees on?

1. Kas see naine on tööline? 2. Kas see laborant on keemik? 3. Kas see mees on õpetaja? 4. Kas see üliõpilane on filoloog? 5. Kas see seltsimees on dekaan? 6. Kas see majandusteadlane on professor?

Harjutus 4. Vihik on siin. → a) Mis on siin? b) Kas vihik on siin? c) Ei, vihik ei ole siin, ta on seal.

1. Labor on seal. 2. Sulepea on siin. 3. Raamat on seal. 4. Pliiats on siin. 5. Portfell on seal. 6. Pastapliiats on siin.

Harjutus 5. Kai ... füüsik. → a) Kai on füüsik. b) Kai ei ole füüsik.

1. Sa ... laborant. 2. Meie ... siin. 3. Ta ... meedik. 4. Teie ... majandusteadlane. 5. Ma ... insener. 6. Nad ... seal. 7. Jaan ... tööline.

Harjutus 6. Расскажите: Telefonikõne.

Harjutus 7. Переведите на эстонский язык следующие предложения.

а) 1. Что это? Это портфель. 2. Это что? Это ручка, а это карандаш. 3. Что здесь? Здесь книга, а тетрадь там. 4. А что там? Там ручка.

б) 1. Кто Яан? Он физик. 2. Кто товарищ Лая? Товарищ Лая экономист. 3. А кто Юри? Юри еще студент. 4. Кто там? Там учитель Каазик и ученик Тоом.

в) 1. Это карандаш? Да, это карандаш. 2. Вы студент? Нет, я не студент, я лаборант. 3. Как ваша фамилия? 4. Кто Тийя?

TEINE ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

ADJEKTIIV

missugune?

ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ

какой?

suur maja

большой дом

adjektiiv + substantiiv

имя прилагательное +
+ имя существительное

Suur raamat on siin.

Väike pliiats on seal.

Vana sullepea on siin.

Uus vihik on seal.

Большая книга здесь.

on missugune?

какой? каков?

maja on suur

дом большой

substantiiv + on +
adjektiiv

имя существительное +
+ on + имя прилагательное

Auditoorium [on] suur.

Аудитория большая.

Tuba [on] väike.

Lagi [on] valge, aga tahvel [on] must.

Kabinet [on] kõrge, aga koridor [on] madal.

Sein [on] roheline.

Tint [on] sinine.

Laud [on] kollane.

Sulepea [on] punane.

Auditoorium [on] valge.

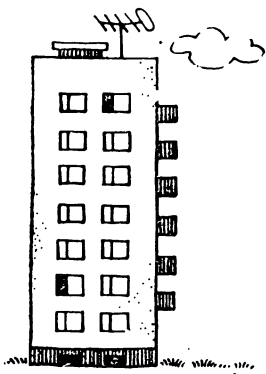
Koridor [on] pime.

Uliõpilane Jaan Sepp [on] noor.

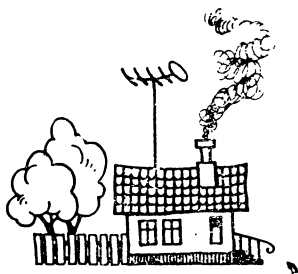
«Punane ja must» [on] huvitav romaan.

Maie [on] tark tüdruk.

Jüri Rand [on] pikk noormees.

See maja on suur

See maja on väike

pronoomen +
olen, oled, on jne. +
adjektiiv

местоимение +
olen, oled, on и т. д. +
имя прилагательное

Mina [olen] veel noor. Mina Я еще молод. Я не молод.
[ei ole] noor.

Sina [oled] pikk. Sina [ei ole] väike.

Tema | on | hea. Tema | ei ole | rumal.

See | on | kõva. See | ei ole | halb.

atribuut ~ predikatiiv

определение ~ именная
часть сказуемого

See on väike laps. See laps on väike.

Это маленький ребенок.
Этот ребенок мал.

See on tark poiss. See poiss on tark.

See on vana inimene. See inimene on vana.

kas?

ли ~ разве?

Kas see romaan on huvitav?

Это интересный роман? Да,

Jah, see romaan on huvitav.

это интересный роман.

Kas see tuba on ilus? Ei, see tuba ei ole ilus.

Kas see on hea raamat? Jah, on küll.

Kas see on halb pliiats? Ei, pole viga.

missugune?

какой? каков?

Missugune see maja on?

Какой этот дом?

See maja on suur.

Этот дом большой.

Missugune on koridor? Koridor on kitsas ja madal.

Missugune on auditoorium? Auditoorium on pikk ja lai.

Missugune on see inimene? See inimene on vana ja tark.

Missugune on Reet Lepp? Reet Lepp on meeldiv.

Missugune oled sina? Mina olen väike.

Missugune on tee? Tee on lühike.

Personaalpronoomeni
genitiiv

Генитив личного
местоимения

Форме личного местоимения в генитиве в русском языке соответствует притяжательное местоимение.

kelle?

чей?

minu ~ mu	}	laud	мой	}	стол
sinu ~ su			твой		
tema ~ ta			его		
meie ~ me	}	laud	её	}	стол
teie ~ te			наш		
<u>nende</u>			ваш		
			<u>их</u>		

See on **minu** õpetaja.
Mu tuba on suur.
 See on **sinu** tuba.
 Siin on **tema** toanaaber.
 Siin on **meie** ühiselamu.
 Seal on **teie** laud.
 Seal on **nende** auditoorium.
 Kuidas **su** nimi on?
Ta toanaaber on ka üliõpilane.
 Siin on **me** kodu.
Te vihik on seal.
Nende raamat on seal.

Это **мой** учитель.
Моя комната большая.

kelle?

чей?

Kelle õpetaja see on?
 See on **minu** õpetaja.

Это **чей** учитель?
 Это **мой** учитель.

Kelle tuba siin on? See on **sinu** tuba.
Kelle portfell seal on? Seal on **tema** portfell.

VÄLJENDID

Istuge!
 Tõuske püsti!
 Lugege!
 Tõlkige!
 Kirjutage!
 Jutustage!
 Vastake!
 Tulge tahvli juurde!
 Puhastage tahvel ära!
 Avage õpikud!
 Esitage küsimus!
 Sulgege uks!
 See on hea töö.
 Ta on kena inimene.
 Kas see inimene on tark või
 rumal?
 hästi
 õigesti
 valesti
 pole viga
 kordamisharjutus

Садитесь!
 Встаньте!
 Читайте!
 Переведите!
 Пишите!
 Расскажите!
 Отвечайте!
 Идите к доске!
 Сотрите с доски!
 Откройте учебники!
 Задайте вопрос!
 Закройте дверь!
 Это хорошая работа.
 Он милый человек.
 Этот человек умен или глуп?
 хорошо
 правильно
 неправильно
 ничего
 упражнение для повторения

LUGEMISPALA

VESTLUS

«Missugune siin on teie ühiselamu?»
«Meie ühiselamu on see seal.»
«Kas see suur seal?»
«Jah, seesama.»
«Kas sinu tuba on suur?»
«Ei, minu tuba on väike.»
«Kes on sinu toanaaber?»
«Minu toanaaber on Reet Lepp.»
«Kas ta on ka filoloog nagu sina?»
«Jah, on küll.»
«Kas ta on meeldiv tütarlaps?»
«Jah, ta on tark ja meeldiv neiu.»

KÜSIMUSED

1. Missugune on teie ühiselamu? 2. Missugune on teie tuba?
3. Kes on teie toanaaber? 4. Missugune on teie toanaaber?

VANASõnu

Oma tuba, oma luba.
Oma silm on kuningas.

Sõnad

adjek/`tiiv, -tiivi, -`tiivi	имя прилагательное
~ omadussõna, -, -	
atri/`buut, -buudi, -`buuti	определение
~ täiend, -i, -it	
audi`toorium, -i, -i	аудитория
avama	открывать
enam	больше, более
esitama	предъявить; исполнять, выдвигать, задавать (вопрос)
geni/`tiiv, -tiivi, -`tiivi	генитив, родительный падеж
~ omastav -a, -at	
`halb, halva, `halba	плохой
`hea, -, -d	хороший
huvitav, -a, -at	интересный
inime/ne, -se, -st	человек
`istuma, `istuda, istun	сидеть
ilus, -a, -at	красивый

jne. = ja `nii edasi
 jutustama
 kabi/'net, -neti, -'netti
 kelle *gen.*, *nom.* kes
 kena
 kirjutama
 kitsas, `kitsa, kitsast
 kodu, -, -
 kodus
 koju
 kolla/ne, -se, -st
 `kordamisharjutus, -e, -t
 koridor, -i, -i
 kuningas, -, -t
 `kõrge, -, -t
 kõva, -, -
 lagi, `lae, lage
 `lai, laia, `laia
 `laud, laua, `lauda
 luba, `loa, luba
 lugema, lugeda, `loen
 lühike/ne, -se, -st
 madal, -a, -at
 maja, -, -
 `meeldiv, -a, -at
 meie
 minu
 `missugu/ne, -se, -st
 `must, musta, `musta
 nagu
 neiu, -, -t
 nende *pl. gen.*, *nom.*
 nemad ~ nad
 `noor, noore, `noort
 `noor/'mees, -mehe, -'meest
 oma
 `pikk, pika, `pikka
 pime, -da, -dat
 `poiss, poisi, `poissi
 predika/'tiiv, -tiivi, -'tiivi
 ~õeldis/täide, -'täite, -täidet
 pronoomen, -i, -it ~ asesõna,
 -, -
 puna/ne, -se, -st
 roheli/ne, -se, -st
 ro/'maan, -maani, -'maani
 rumal, -a, -at
 `see/sama, selle~, seda~

и так далее
 рассказывать
 кабинет
 чей; кого
 приятный, милый
 писать
 узкий
 дом
 дома
 домой
 желтый
 упражнение для повторения
 коридор
 король
 высокий
 твердый, крепкий
 потолок
 широкий
 стол
 разрешение
 читать
 короткий, краткий
 низкий
 дом
 приятный
 мы; наш
 мой
 какой
 черный
 как, словно
 девушка
 их
 молодой
 юноша
 свой; собственный
 длинный
 темный; слепой
 мальчик
 именная часть сказуемого
 местоимение
 красный
 зеленый
 роман
 глупый
 тот самый

`sein, seina, `seina
 `silm, silma, `silma
 sini/ne, -se, -st
 sinu
 substan/`tiiv, -tiiv, -`tiiv.
 ~ nimisõna, -, -
 `sulgema, `sulgeda, sulen
 `suur, suure, `suurt
 `tahv/el, -li, -lit
 `tar/k, targa, `tarka
 `tee, -, -d
 tegema, teha, `teen
 teie
 tei/ne, -se, -`st
 tema *gen., nom.* tema ~ ta
 `tint, tindi, `tinti
 `toa`naab/er, -ri, -rit
 tuba, `toa, tuba
 tulema, `tulla, tulen
 `tõlkima, `tõlkida, tõlgin
 `tõusma, `tõusta, tõusen
 `töö, -, -d
 tüdruk, -u, -ut
 tütar/`laps, -lapse, -`last
 `uks, ukse, `ust
 `uus, uue, `uut
 `valge, -, -t
 vana, -, -
 vanasõna, -, -, *pl. part.* vana-
 sõnu
 `vastama, vastata, `vastan
 `vestlus, -e, -t
 `või
 `väike/(ne), -se, -st
 õpik, -u, -ut
 ühiselamu, -, -t

стена
 глаз
 синий
 твой
 имя существительное

закрывать
 большой
 доска
 умный
 дорога
 делать
 вы; ваш
 второй; другой
 его
 чернила
 товарищ по комнате
 комната
 идти; приходить
 переводить
 подниматься
 работа
 девочка
 девушка
 дверь
 новый
 белый; светлый
 старый
 пословица
 отвечать
 беседа
 или
 маленький
 учебник
 общежитие

HARJUTUSED

Harjutus 1. Ответьте на вопросы, употребляя словосочетания, данные ниже.

1. Missugune on koridor? 2. Missugune on see tütarlaps?
 3. Missugune on romaan? 4. Missugune on noormees? 5. Missugune on see kabinet?

tark ja väike, pikk ja kitsas, uus ja valge, hea ja huvitav, pikk ja ilus, noor ja meeldiv

Harjutus 2. See pliiats on sinine. → a) Missugune on see pliiats? b) Kas see pliiats on sinine? c) See pliiats ei ole sinine, ta on punane.

1. See mees on vana. 2. See tüdruk on väike. 3. See sullepea on hea. 4. See maja on uus. 5. See auditoorium on suur.

Harjutus 3. (Ma) tuba on valge. → a) Minu tuba on valge. b) Kelle tuba on valge? c) Minu väike tuba on valge.

1. (Sa) pliiats on roheline. 2. (Nad) toanaaber on noor. 3. (Ma) portfell on uus. 4. (Te) vihik on sinine. 5. (Me) õpik on huvitav. 6. (Ta) laps on väike.

Harjutus 4. Mis on hea? ... on hea, aga ... on halb. a) Pliiats on hea, aga sullepea on halb. b) Kas see on hea pliiats? c) Kas see sullepea on halb?

1. Kes on väike? ... on väike, aga ... on suur. 2. Kes on vana? ... on vana, aga ... on noor. 3. Mis on kitsas? ... on kitsas, aga ... on lai. 4. Mis on siin? ... on siin, aga ... on seal.

Harjutus 5. Jutustage: Minu toanaaber.

Harjutus 6. Tõlkige.

a) 1. Это какой карандаш? Это зеленый карандаш. 2. Доска какая? Доска черная и большая. 3. Какова эта книга? Эта книга интересна.

б) 1. Это новая тетрадь? Да, это новая тетрадь. 2. Эта комната маленькая? Нет, эта комната не маленькая, она большая. 3. Этот человек молодой? Нет, этот человек не молодой, он старый.

в) 1. Чья эта ручка? Это моя ручка. 2. Чье общежитие там? Там наше общежитие. 3. Это чей карандаш? Это его карандаш.

Kordamisharjutus. Tee ... pikk. → Tee on pikk.

1. Sina ... väike. 2. Meie ... siin. 3. Nead ... seal. 4. Mina ... noor. 5. Koridor ... pime. 6. Tema ei ... rumal. 7. Teie ei ... kaua siin. 8. See pastapliiats ... halb.

KOLMAS ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

INDIKATIIV

Preesens

Jaatavad vormid

preesensivorm = tüvi + pöördelõpp

СПРЯЖЕНИЕ

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Настоящее время

Утвердительные формы

Форма настоящего времени образуется путем прибавления к основе личного окончания.

Формы настоящего времени эстонского глагола могут иметь значение как настоящего, так и будущего времени.

elama жить

mina ela/n	meie ela/me
sina ela/d	teie ela/te
tema ela/b	nemad ela/vad

S a m u t i: avama, jalutama, jutustama, kirjutama, magama, puhastama, saama, suitsetama, sööma, tulema, tutvustama, länama, töötama jt.

Mina **töötan**.

Я работаю.

Sina **jalutad**.

Riina **sööb**.

Meie **kirjutame**.

Teie **suitsetate**.

Nemad **tulevad**.

Nad kõik **magavad**.

ühendverbi preesensivorm = põhisõna + abisõna

В инфинитивных формах глаголов, состоящих из основного и служебного слова, служебное слово предшествует основному, в спрягаемых формах служебное слово следует после основного.

aru **saama** понимать

mina saa/n <u>aru</u>	meie saa/me <u>aru</u>
sina saa/d <u>aru</u>	teie saa/te <u>aru</u>
tema saa/b <u>aru</u>	nemad saa/vad <u>aru</u>

S a m u t i: tähele panema, välja tulema, ära minema jt.

ära minema уходить, уй^{ти}

Mina lähen [ära]. Я ухожу (уйду).

Meie läheme [ära]. Мы уходим (уйдем).

välja tulema выходить, вый^{ти}

Sina tuled [välja].

Teie tulete [välja].

tähele panema замечать

Tema paneb [tähele].

Nemad panevad [tähele].

kus? milles?

где? в чем?

Tartu/s maja/s	в Тарту в доме
-------------------	-------------------

Mina elan Tartus.

Я живу в Тарту.

Tema elab Pärnus.

Meie elame Eestis.

Teie elate Tallinnas.

Nemad elavad Leningradis.

Sina kirjutad auditooriumis.

Ты пишешь в аудитории.

Reet Lepp ja Jüri Rand on prae-
gu raamatukogus.

Professor Mets ja dotsent Laan
töötavad Tartu Riiklikus Üli-
koolis.

Kes õpib Tallinna Polütehnilises
Instituudis?

kus?

где?

Kus te harilikult töötate?

Где вы обычно работаете?

Kus me asume?

Kus nad käivad?

Kus te sööte?

Kus elab teie ema?

kas?

ли ~ разве?

Kas te elate ühiselamus?

Вы живете в общежитии? ~
~ Живете ли вы в общежи-
тии?

Kas sa käid kinos?

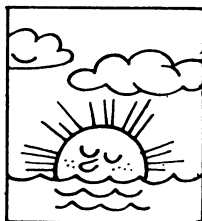
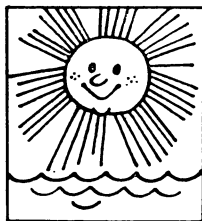
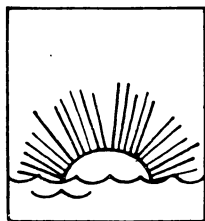
Kas me läheme ära?
 Kas ta saab aru?
 Kas te töötate kodus või raamatukogus?
 Kas sa õpid tehnikumis?
 Kas nad tulevad välja?

millal?

Hommikul me võimleme.
 Päeval me töötame.
 Õhtul me jalutame.
 Öösel me magame.

когда?

Утром мы занимаемся гимнастикой.

hommikul

päeval

õhtul

öösel

VÄLJENDID

Korrake!
 Häälitage selgesti!
 Avage aken!
 Pange tähele!

Kas te saate aru?
 Jah, saan küll.
 Mida see tähendab?
 Kõik on korras.
 Koolis käima.
 Miks teie hää! on nii vaikne?

Vastake küsimustele!
 hommikul
 päeval
 õhtul
 öösel

Повторите!
 Произнесите отчетливо, ясно!
 Откройте окно!
 Обратите внимание! Будьте внимательны!
 Вы понимаете?
 Да, я понимаю.
 Что это значит?
 Все в порядке.
 Ходить в школу.
 Почему ваш голос такой тихий?
 Ответьте на вопросы!
 утром
 днем
 вечером
 ночью

LUGEMISPALA

MEIE PEREKOND

Meie elame Tartus. Meie perekond on suur. Minu isa töötab tehases, ta on tööline. Minu ema töötab kaupluses, ta on müüja. Minu vend on veel väike, ta on kodus. Minu õde juba töötab, aga tema mees on üliõpilane. Ta õpib Eesti Põllumajanduse Akadeemias. Mina õpin Tartu Riiklikus Ülikoolis, minu eriala on arstiteadus.

Minu vanaisa ja vanaema elavad Võrus. Vanaisa on pensionär ja vanaema ka. Minu üks onu on sõjaväelane, tema abikaasa on meditsiiniõde ja töötab haiglas. Teine onu on autojuht. Nende pere on suur ja tema naine on koduperenaine. Minu tädi elab Põlvas, ta on kolhoosnik. Tema üks laps on veel kodus, teine õpib aga Võru keskkoolis.

KÜSIMUSED

1. Missugune on teie perekond? 2. Kus töötab sinu ema? 3. Aga kus töötab isa? 4. Kas sina õpid või töötad? 5. Kus elavad sinu vanemad?

MÕISTATUS

Külm kui jää, valge kui sai, pehme kui sulg?

(шнґ)

SÕNAD

abikaasa, -, -t	супруг; супруга
abisõna, -, -	служебное слово
aru `saama, ~ `saada, `saan ~	понимать
arsti`teadus, -e, -t ~ medit`siin,	медицина
-siini, -`siini	
asuma	находиться
auto/`juht, -juhi, -`juhti	шофер
Eesti, -, -t	Эстония
Eesti Põllumajanduse Aka-	Эстонская сельскохозяйствен-
`deemia, -, -t	ная академия
elama	жить
ema, -, -	мать
eriala, -, -	специальность

`haigla, -, -t
 harilikult
 hommik, -u, -ut
 `hää!l, hääle, `häält
 `hääldama
 isa, -, -
 jalutama
 juba
 `jää, -, -d
 `kauplus, -e, -t
 `kesk/'kool, -kooli, -'kooli
 kino, -, -
 kirjutama
 koduperenai/ne, -se, -st
 kol'hoos/'nik, -niku, -'nikku
 ~ kolhoosnik, -u, -ut
 kolma/s, -nda, -ndat
 `kool, -i, -'i
 `kordama, korrata, `kordan
 `kui
 `kus
 `kõik, kõige, `kõike
 `käi/ma, -a, -n
 `külma, külma, `külma
 lumi, lume, `lund
 magama
 meditsiini/õde, -'õe, -õde
 `miks
 millal
 milles
 mõistatus, -e, -t
 `müüja, -, -t
 `pehme, -, -t
 pensionär, -i, -i
 pere, -, -t
 pere/'kond, -konna, -'konda
 `preesensi/'vorm, -vormi, -'vormi
 põhisõna, -, -
 `päev, päeva, `päeva
 `põorde/lõpp, -lõpu, -'lõppu
 raamatukogu, -, -
 `sai, saia, `saia
 samuti
 suitsetama
 `sulg, sule, `sulge
 sõja`väela/ne, -se, -st
 `sõõma, `süüa, `sõõn

больница
 обыкновенно, обычно
 утро
 голос
 произносить
 отец
 гулять
 уже
 лед
 магазин
 средняя школа
 кино
 писать
 домашняя хозяйка
 колхозник

третий
 школа
 повторять
 когда; если; как
 где
 всё, все
 ходить
 холодный, холод
 снег
 спать
 медсестра
 почему
 когда
 в чем
 загадка
 продавец
 мягкий
 пенсионер
 семья; коллектив
 семья
 форма настоящего времени
 основное слово
 день
 личное окончание
 библиотека
 булка
 так же, также, тоже
 курить
 перо
 военный
 есть, кушать

Tallinna Pedagoogili/ne, -se, -st	Таллинский педагогический
Insti/tuut, -tuudi, -tuuti	институт
Tallinna Polütehniline, -se, -st	Таллинский политехнический
Insti/tuut, -tuudi, -tuuti	институт
Tartu Riik/lik, -liku, -likku	Тартуский государственный
Üli/kool, -kooli, -kooli	университет
tehas, -e, -t	завод
tehnikum, -i, -i	техникум
tädi, -, -	тетя
tähele panema, ~ `panna,	замечать
panen ~	
tähendama	значить
`töötama	работать
tüvi/i, -e, -e	основа
`vaik/ne, -se, -set	тихий
vanaema, -, -	бабушка
vanaisa, -, -	дедушка
vanemad pl., vanemate, vane-	родители
maid	
`vend, venna, `venda	брат
`võimlema, võimelda, `võimlen	заниматься гимнастикой
`välja tulema, ~ `tulla, tulen ~	выходить
õde, `õe, õde	сестра; медсестра
`õhtu, -, -t	вечер
`õppima, `õppida, õpin	учиться
ära minema, ~ `minna,	уходить
lähen ~	
`öö, -, -d	ночь
ühend/verb, -verbi, -`verbi	слитный глагол

HARJUTUSED

Harjutus 1. Sa ela ... ühiselamu ... → a) Sa elad ühiselamus.
b) Kes elab ühiselamus? c) Teie elate ühiselamus.

1. Ma sõõ... harilikult kodu... 2. Sa käi... ka kauplus...
3. Ma ela... Tartu... ja õpi... ülikool... 4. Sa ole... haigla...
ja jaluta... koridor...

Harjutus 2. Tema vend on arst. → a) Kes on arst? b) Kelle vend on arst? c) Kas tema vend on arst? d) Ei, tema vend ei ole arst, ta on keemik.

1. Minu onu on sõjaväelane. 2. Tema abikaasa on autojuht.
3. Meie ema on müüja. 4. Teie õde on kolhoosnik.

Harjutus 3. Ответьте на следующие вопросы.

1. Kus see müüja töötab? 2. Kas sinu ema on koduperenaine?
3. Missugune on nende ühiselamu? 4. Kes on teie abikaasa? 5. Mis

on portfellis? 6. Millal me võimleme? 7. Kelle vend läheb ära? 8. Mis on tema eriala?

Harjutus 4. Päeval vanaema käib kaupluses. → a) Millal vanaema käib kaupluses? b) Kus vanaema käib päeval? c) Kas vanaema käib päeval kaupluses?

1. Ohtul te sõõte kodus. 2. Hommikul nad õpivad Eesti Põllumajanduse Akadeemias. 3. Päeval me töötame tehases. 4. Ohtul sa oled raamatukogus. 5. Öösel te magate kodus. 6. Päeval sa õpid tehnikumis.

Harjutus 5. Vend, hommikul, võimlema, koridor, nad, väike. → a) Nende väike vend võimleb hommikul koridoris. b) Kes võimleb hommikul koridoris?

1. laud, olema, seal, kollane, auditoorium 2. must, olema, portfell, sina, vana, siin 3. olema, haigla, öösel, meie, meditsiiniõde 4. käima, te, õhtul, kino

Harjutus 6. Jutustage: Meie perekond.

Harjutus 7. Tõlkige.

a) 1. Где работает этот врач? Он работает в больнице. 2. Где живет твоя сестра? Моя сестра живет в Пайде. 3. Где находится политехнический институт? Он находится в Таллине. 4. Где ваш супруг? Он сейчас дома. 5. Где его дядя? Его дядя в коридоре. 6. А где вы сейчас живете? Сейчас я живу в общезитии.

б) 1. Наша семья живет в Тарту. 2. Мой отец шофер, а мать медсестра. 3. Моя сестра и мой брат живут в Тарту. 4. Сестра учится в Тартуском государственном университете, брат — в Эстонской сельскохозяйственной академии. 5. Второй брат еще маленький.

Kordamisharjutus. Распределите слова на 7 пар антонимов: kitsas, vana, must, halb, uus, noor, lai, väike, kõrge, hea, valge, vana, suur, madal

NELJAS ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Preesens

Настоящее время

Eitavad vormid

Отрицательные формы

eitav preesensivorm = *ei* + tüvi

Отрицательная форма настоящего времени образуется при помощи отрицательного слова *ei* и основы настоящего времени

õppima учиться õpi/n → ei õpi

elama

жить

mina sina tema meie teie nemad	} ei ela
---	----------

Sina **ei** ela Narvas.

Ты не живешь в Нарве.

Instituut **ei** asu Pärnus.

Mina **ei** suitseta.

Sina **ei** käi sageli raamatukogus.

Kas te elate Narvas? Ei, ma **ei** ela Narvas.

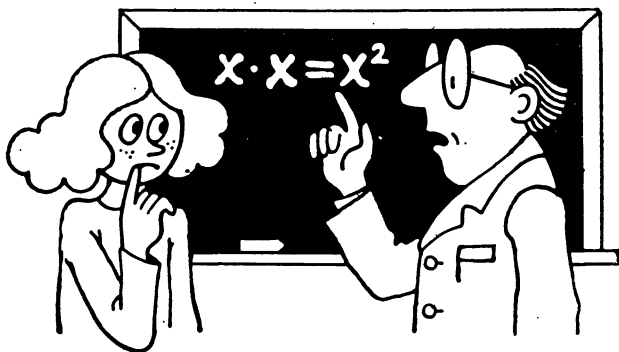
Вы живете в Нарве? Нет, я не живу в Нарве.

Kas te suitsetate? Ei, ma **ei** suitseta.

Kas te käite sageli raamatukogus? Ei, me **ei** käi seal sageli.

[aɣu] **saama** ПОНИМАТЬ

mina }
sina }
tema } ei saa aru
meie }
teie }
nemad }

Ma ei saa aru

Sina ei saa $\overline{[aru]}$.

Ты не понимаешь.

Tema ei tule tagasi

Teie ei lähe ära .

Kas te saate aru? Ei, me ei saa aru. Вы понимаете? Нет, мы не понимаем.

Kas sa tuled tagasi? Ei, ma ei tule tagasi.

Kas nad lähevad ära? Ei, nad ei lähe $\overline{\text{ära}}$.

ei — void

не — а

Kas te õpite Tallinnas?

Вы учитесь в Таллине?

Ei, ma ei õpi Tallinnas, vaid Tartus. Нет, я учусь не в Таллине, а в Тарту.

Vabandage, kas siin toimub loeng? Loeng ei toimu siin, **vaid** suures auditooriumis.

Kas nad kirjutavad raamatukogus? Nad ei kirjuta raamatukogus, vaid kodus.

kellel on? у кого (есть)?

minul ~ mul	у меня ~ мне
sinul ~ sul	у тебя ~ тебе
temal ~ tal	у него ~ ему
meil	у нас ~ нам
teil	у вас ~ вам
neil	у них ~ им

Mul on raadio. Mul on hea. У меня радио. Мне хорошо.
Sul on magnetofon. Sul on halb.
Tal on televiisor. Tal on huvitav.
Meil on auto. Meil on raske.
Teil on fotoaparaat. Teil on kerge.
Neil on lennuk. Neil on külm.

PÖÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Imperfekt

Имперфект

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

olema быть

mina ol/i/n	meie ol/i/me
sina ol/i/d	teie ol/i/te
tema ol/i	nemad ol/i/d

Mina olin eile klubis. Я был вчера в клубе.
Tema oli eile kodus.
Meie olime eile kinos.
Teie olite eile siin.
Nemad olid eile seal.

S a m u t i: tulema

VÄLJENDID

MIS NÄDALAPÄEVAL SÜNDINUD?

Esmaspäeval — edev,
teisipäeval — terane,

kolmapäeval — kehv,
neljapäeval — näljane,
reedel — rikas,
laupäeval — laisk,
pühapäeval — õnnelaps.

Täna on tööpäev.

Eile oli pühapäev.

Homme on mul vaba päev.

Kellel on?

Täna kutsumast!

Palun tule minu juurde!

saunas käima

külla minema

külas käima

kõik on puhas

В КАКОЙ ДЕНЬ НЕДЕЛИ РОДИЛСЯ?

В понедельник — кокетливый,
во вторник — сообразитель-
ный,

в среду — бедный,

в четверг — голодный,

в пятницу — богатый,

в субботу — ленивый,

в воскресенье — счастливец.

Сегодня рабочий день.

Вчера было воскресенье.

Завтра у меня выходной.

У кого есть?

Благодарю за приглашение!

Приходи, пожалуйста, ко мне!

ходить в баню

идти в гости

ходить в гости

все чисто

LUGEMISPALA

KÜLLAKUTSE

«Mis päev täna on?»

«Täna on esmaspäev.»

«Kas sul on homme raske päev?»

«Ei, teisipäev on mul kerge päev, aga kolmapäev on raske.»

«Kas kolmapäeval on sul seminaris referaat?»

«Jah, kolmapäeval on mul referaat ja siis on veel füüsika praktikum.»

«Kas sa neljapäeval oled vaba?»

«Ei ole vaba, reedel on kontrolltöö ja õhtul ma õpin.»

«Aga kus sa oled laupäeval?»

«Hommikul ma käin saunas ja õhtul õpin raamatukogus.»

«Palun tule siis pühapäeval minu juurde!»

«Täna kutsumast!»

KÜSIMUSED

1. Mis päev täna on? 2. Mis päev on teil raske päev? 3. Kas teil on puhkepäev pühapäeval?

Kõik ei ole kuld, mis hiilgab.
Külas on hea, kodus veel parem.

SÕNAD

auto, -, -t	автомобиль, машина
edev, -a, -t	кокетливый
eile	вчера
`eksam, -i, -it	экзамен
esmas/`päev, -päeva, -`päeva	понедельник
fotoapa/`raat, -raadi, -`raati	фотоаппарат
füüsika, -, -t	физика
`hiilgama, hiilata, `hiilgan	сиять; блеснуть
`homme	завтра
imper/`fekt, -fekti, -`fekti ~	имперфект, прошедшее прос-
lihtmine/`vik, -viku, -`vikku	тое
`juurde <i>postpos. gen.</i>	к
`kehv, kehva, `kehva	бедный, скудный
kellel	у кого
`kerge, -, -t	легкий
klubi, -, -	клуб
kolma/`päev, -päeva, -`päeva	среда
kont`roll`töö, -, -d	контрольная работа
`kuld, kulla, `kulda	золото
külas	в гостях
`külla	в гости
`külla `kutsuma, ~ `kutsuda,	приглашать (в гости)
kutsun ~	
`külla/kutse, -`kutse, -kutset	приглашение (в гости)
`laisk, laisa, `laiska	ленивый
lau/`päev, -päeva, -`päeva	суббота
lennuk, -i, -it	самолет
`loeng, -u, -ut	лекция
magnetofon, -i, -i ~ `makk,	магнитофон
maki, `makki	
`mis = `missugu/ne, -se, -st	какой
nelja/`päev, -päeva, -`päeva	четверг
nelja/s, -nda, -ndat	четвертый
nädala/`päev, -päeva, -`päeva	день недели
nälja/ne, -se, -st	голодный
parem, -a, -at	лучше; правый
praktikum, -i, -i	практическое занятие
puhas, `puhta, puhast	чистый

puhke/'päev, -päeva, -'päeva
 'päev, päeva, 'päeva
 püha/'päev, -päeva, -'päeva
 'raadio, -, -t
 'raske, -, -t
 'reede, -, -t
 refe/'raat, -raadi, -'raati
 rikas, 'rikka, rikast
 sageli
 'saun, sauna, 'sauna
 seminar, -i, -i
 'siis
 'sündima, 'sündida, sünnin
 'sündinud
 tagasi tulema, ~ 'tulla,
 tulen ~
 teisi/'päev, -päeva, -'päeva
 tele'viisor, -i, -it ~ teler, -i, -it
 tera/ne, -se, -st
 'toimuma
 täna
 'töö/'päev, -päeva, -'päeva
 vaba, -, -
 'vaid
 'või
 õnne/'laps, -lapse, -'last

выходной день
 день
 воскресенье
 радио
 трудный
 пятница
 реферат
 богатый
 часто
 баня
 семинар
 тогда
 рождаться
 здесь: родился
 возвращаться
 вторник
 телевизор
 сообразительный, сметливый
 состояться
 сегодня
 рабочий день
 свободный
 но, а
 или
 счастливцев

HARJUTUSED

Harjutus 1. Переведите предложения. Обратите внимание на употребление местоимений.

1. **Mina** elan Tartus. **Mul** (minul) on ilus tuba. **Minu** (mu) tuba on puhas. 2. **Tema** töötab haiglas oma kabinetis. **Tal** (temal) on väike kabinet. **Tema** väike kabinet on valge. 3. **Meie** käime õhtul raamatukogus. **Meil** on hea raamatukogu. **Meie** (me) raamatukogu on väga suur. 4. **Teie** õpite ülikoolis. **Teil** on neljapäeval kontrolltöö. **Teie** kontrolltöö on raske.

Harjutus 2. Заполните пропуски стоящими в скобках словами.

1. Kas ... õde elab Elvas? ... on täna vaba päev. (sinu, sul ~ sinul) 2. Millal ... on füüsika praktikum? ... füüsika praktikum on reedel. (meie, meil) 3. ... auto on roheline. Missugune auto ... on? (teie, teil)

Harjutus 3. Mul ... hea. → a) Mul on hea. b) Mul oli hea. c) Kellel on hea?

1. Sul ... halb. 2. Tal ... huvitav. 3. Meil ... kerge. 4. Teil ... külm. 5. Neil ... raske.

Harjutus 4. Reede ... sa (töötama) raamatukogu ... → a) Reedel sa töötad raamatukogus. b) Kas sa töötad reedel raamatukogus? c) Ei, ma ei tööta reedel raamatukogus, vaid kodus.

1. Pühapäev ... te (käima) kino ... 2. Esmaspäev ... (olema) mul seminar ... referaat. 3. Öö ... nad (magama) ühiselamu ... 4. Hommik ... ma (võimlema) kodu ...

Harjutus 5. Kas sa tuled praegu välja? → a) Jah, ma tulen praegu välja. b) Ei, ma ei tule praegu välja.

1. Kas ta saab aru? 2. Kas te tulete õhtul tagasi? 3. Kas nad lähevad täna ära? 4. Kas sa paned tähele?

Harjutus 6. Переведите следующие слова и подберите к ним антонимы.

трудный, брат, вечером, жена, здесь, мальчик, сегодня, широкий, девушка, днем, чистый, мать, хороший, старый, высокий

Harjutus 7. Tõlkige.

a) 1. У кого есть фотоаппарат? 2. У меня хороший брат. 3. У нас сегодня легкий день. 4. У него большая библиотека? 5. У нас завтра контрольная работа. 6. У тебя маленькая семья?

б) 1. Ночью мы не едим. 2. В среду этот врач не работает в больнице. 3. Днем они не спят. 4. Сегодня вечером ты не работаешь. 5. В понедельник вы не ходите в баню. 6. Не все то золото, что блестит.

Kordamisharjutus. kodus, sööma, nad, sageli → a) Millal nad söövad sageli kodus? b) Õhtul nad söövad sageli kodus.

1. harilikult, olema, vaba, sina 2. juurde, tulema, minu, teie 3. raske, neil, olema, kontrolltöö 4. praktikum, toimuma, keemia, sul

VIIIES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

GENITIIV

ГЕНИТИВ

kelle? mille?

кого? чего? чей?

genitiiv = sõna tüvi

Форма генитива единственного числа называется основой слова. К основе при склонении присоединяется падежное окончание, а также признак множественного числа. В генитиве основа слова всегда оканчивается на гласный. Этим гласным могут в односложном слове быть все гласные, в двух- и многосложных словах — *a, e, i, u, o*. Практически форму генитива необходимо запоминать вместе с формой номинатива.

Genitiivi tüvevokaal

Гласный, на который оканчивается генитив

-a

Nominatiiv		Genitiiv	Tüvevokaal
ema müüja füüsika	мать продавец физика	ema müüja füüsika	a — <u>a</u>
päev tänav huvitav	день улица интересный	päev/a tänav/a huvitav/a	∅ — <u>a</u>
ak <u>en</u>	окно	ak/ <u>na</u>	
hele	светлый	hele/ <u>da</u>	∅ — <u>a</u>
tume	темный	tume/ <u>da</u>	

S a m u t i: abikaasa, eriala, ilus, isa, kõva, madal, maja, must, müüja, rumal, saun, sein, sõna, tänav, vaba, vana jt.

Nominatiiv		Genitiiv	Tüvevokaal
pere raske valge	семья трудный белый	pere raske valge	e — e
tehas tütarlaps noor	завод девушка молодой	tehas/e tütarlaps/e noor/e	∅ — e
tei/ ne	второй	tei/ se	ne — s e
tööli/ ne	рабочий	tööli/ se	
üliõpila/ ne	студент	üliõpila/ se	

S a m u t i: haige, harjutus, kõrge, küsimus, laps, naine, nimi, punane, terve, tööline, uks, vestlus jt.

Nominatiiv		Genitiiv	Tüvevokaal
huvi tädi	интерес тетя	huvi tädi	i — i
arst ravim paber	врач лекарство бумага	arst/i ravim/i paber/i	∅ — i
tahv/ el	доска	tahv/ li	∅ — i
naab/ er	сосед	naab/ ri	
teat/ er	театр	teat/ ri	

Nominatiiv		Genitiiv	Tüvevokaal
onu raamatukogu raadio	дядя библиотека радио	onu raamatukogu raadio	u, o — -u, -o
loeng õpik kolhoosnik	лекция учебник колхозник	loeng/u õpik/u kolhoosnik/u	ø — u

Samuti: auto, füüsika, hommik, kino, meedik, neiu, polikliinik, raamat, tüdruk, vihk, õhtu, ühiselamu jt.

Genitiivi peamised tarvitisjuhud

Основные случаи употребления генитива

1. Kuuluvus, laad

1. Принадлежность, свойство

üliõpilase raamat rühmavanem	книга студента староста группы
linna polikliinik raamatukauplus	городская поликлиника, книжный магазин
eesti keele loeng toanaaber	лекция по эстонскому языку сосед по комнате

atribuut genitiivis + põhisõna

В эстонском языке определение в форме генитива всегда предшествует главному слову.

Üliõpilase raamat on auditoriumis.

Книга студента в аудитории.

Siin on eesti keele õpik.

Loengu algus on varsti.

Jaani ema elab Kivi tänavas.

Täna on keemia eksam.

Во многих сложных словах эстонского языка определительное слово выступает в форме генитива.

Kursusetöö ei ole veel valmis.
Meie rühmavanem on Jüri Rand.
Raamatukaupluses on eesti-vene
sõnaraamat.

Курсовая работа еще не го-
това.

see : selle

это : этого

Selle professori loeng on hom-
me.
Selle auditooriumi põrand on
tume.
Kas te olete **selle** õpetaja õpi-
lane?

Лекция **этого** профессора
завтра.

oma

свой

See on **minu** magnetofon. Mina
toon oma magnetofoni. Это **мой** магнитофон. Я при-
несу свой магнитофон.
See on **sinu** auto. Sina tood oma auto.
See on **tema** raadio. Tema viib oma raadio.
See on **meie** televiisor. Meie viime oma televiisori.
See on **teie** telefon. Te saate oma telefoni.
See on **nende** lennuk. Nemad saavad oma lennuki.

kelle oma?

чей?

See raadio on minu **oma**.
See auto on meie **oma**.
See magnetofon on sinu **oma**.
See telefon on tema **oma**.
See telefon on teie **oma**.
See lennuk on nende **oma**.

Этот радиоприемник **мой**.
Эта (авто)машина **наша**.

2. Olend, terviklik ese või
nähtus, millele tegevus on suu-
natud

2. Существо, целостный пред-
мет или явление, на кото-
рое действие направлено

Ma toon raamatu. Я принесу книгу

Ema kutsub kohe **arsti**.
Linda otsib **pliiatsi**, aga meie
otsime **õpiku**.
Kas Jüri viib **magnetofoni** ära?
Kas sa tood homme **selle ro-
maani**?

Мама сейчас вызовет **врача**.

3. Genitiiv osutab, et tegevus
lõpeb või on resultatiivne

3. Генитив указывает на за-
конченность или результа-
тивность действия

Nad ehitavad korstna. Они построят трубу

Dotsent Laan kirjutas
raamatu.

Доцент Лаан напишет
книгу.

Kuhu Reet paneb mu vene
keele õpiku?

Kas te avate akna?

genitiiv + postpositioon
kus?

генитив + послелог
где?

raamatu	{	peal	на книге
		all	под книгой
		kõrval	рядом с книгой

genitiiv + peal ~ all ~ kõrval

генитив + 'на' ~ 'под' ~
~ 'рядом'

Raamatu peal on sullepea.

Portfelli all on paber.

Kabinet on aula kõrval.

Dekaani kõrval on meie rühma-
vanem.

На книге ручка.

kus?

где?

maja	{	juures	у дома
		ees	перед домом
		taga	за домом

genitiiv + juures ~ ees ~
~ taga

генитив + 'у, около' ~
~ 'перед' ~ 'за'

Kaev on maja juures.

Meie oleme Laine juures külas.

Laud on diivani ees.

Riul on diivani taga.

Колодец у ~ около дома.

genitiiv + -ke(ne)

генитив + ласкательный
суффикс -ke(ne)

ema	мать	—	ema →	emake(ne)	мамочка
lill	цветок	—	lille →	lilleke(ne)	цветочек
raamat	книга	—	raamatu →	raamatuke(ne)	книжечка

VÄLJENDID

võta!
ma hakkan kirjutama
ma ei hakka kirjutama

mul on { vaja
tarvis

mul ei ole { vaja
tarvis

бери! возьми!
я буду писать
я не буду писать

мне нужно

мне не нужно

LUGEMISPALA

KUS ON MINU ÕPIK?

Ma olin eile haige. Täna ma olen terve ja hakkan jälle õppima. Kus on mu eesti keele õpik? Ma otsin, aga ei leia. Diivani peal on üks õpik, aga see ei ole minu oma.

«Mari, kas see seal diivani peal on sinu õpik?»

«Jah, on küll, palun võta, kui sul on vaja!»

Ma võtan Mari õpiku ja kirjutan eesti keele harjutuse. Üks sõna ei meenu.

«Mari, kus on sinu eesti-vene sõnaraamat?»

«Akna juures on riiul, eesti-vene sõnaraamat on seal raadio kõrval. Kas sa leiad?»

«Jah, leian küll! Ma otsin kohe ka selle sõna. *töötama* on vene keeles *работать*.»

Siis ma märkan: minu õpik on riiuli all.

KÜSIMUSED

1. Millal sa olid haige? 2. Kelle õpik on diivani peal? 3. Kas sa leiad vene-eesti sõnaraamatu? 4. Kus on sinu õpik?

LUULETUS

KANARBİK

Juhan Liiv

Oh kanarbik, oh lilleke,
nii kõle, kõle sügise!
Nii väsinud, nii kurb on meel,
sa pehmelt, õrnalt õitsed veel,
oh lilleke!

— — — — —

(1909)

SÕNAD

aad`ress, -ressi, -`ressi	адрес
aken, `akna, akent	окно
`algus, -e, -t	начало
`all <i>postpos. gen.</i>	под
aula, -, -t	актовый зал
`diivan, -i, -it	диван
`ees <i>postpos. gen.</i>	перед
eesti	эстонский
ese, -me, -t	предмет
`haige, -, -t	больной
`hakkama, hakata, `hakkan	начинать
hele, -da, -dat	светлый
huvi, -, -	интерес
jt. = ja teised	и другие
juures <i>postpos. gen.</i>	у
`jälle	опять, снова
`kaev, kaevu, `kaevu	колодец
kanar/`bik, -biku, -`bikku	вереск
`keel, keele, `keelt	язык
kohe	сейчас, немедленно
`kurb, kurva, `kurba	печальный, грустный
`kursusetöö, -, -d	курсовая работа
`kutsuma, `kutsuda, kutsun	приглашать, звать
`kuuluvus, -e, -t	принадлежность
kõle, -da, -dat	здесь: холодный

kõrval *postpos. gen.*
 `kääna/ma, -ta, `n ~ dekli/`nee-
 rima, `neerida, -neerin
 `käänami/ne, -se, -st ~ dekli-
 `neerimi/ne, -se, -st
 kääne, `käände, käänet
 `laad, laadi, `laadi
 `leidma, `leida, leian
 `lill, lille, `lille
 `linn, linna, `linna
 luuletus, -e, -t
 `lõppev, -a, -at

 `meel, meele, `meelt
 `naab/er, -ri, -rit
 nomina/`tiiv, -tiivi, `tiivi
 ~ nimetav, -a, -at
 näidis, -e, -t
 oh!
 `nähtus, -e, -t
 olend, -i, -it
 oma
 osutama
 `otsima, `otsida, otsin
 paber, -i, -it
 panema, `panna, panen
 `peal *postpos. gen.*
 `pehmelt
 polikliinik, -u, -ut
 postpositisi/`oon, -ooni, -`ooni
 ~ tagasõna, -, -
 põrand, -a, -at
 raamatu`kauplus, -e, -t
 ravim, -i, -it
 resulta`tiiv/ne, -se, -set
 riid, -i, -it
 ro`maan, romaani, ro`maani
 `ruttu
 rühmavanem, -a, -at
 selle *gen., nom. see*
 `siia
 `suunama, suunata, `suunan
 sõnaraamat, -u, -ut
 sügis, -e, -t
 taga *postpos. gen.*
 `teat/er, -ri, -rit
 telefon, -i, -i

рядом
 склонять

 склонение

 падеж
 свойство
 находить
 цветок
 город
 стихотворение
 заканчивающийся, оканчиваю-
 щийся
 чувство
 сосед
 номинатив, именительный па-
 деж
 образец
 о! (междометие)
 явление
 существо
 свой
 указывать
 искать
 бумага
 класть
 на
 мягко
 поликлиника
 послелог

 пол
 книжный магазин
 лекарство
 результативный
 полка
 роман
 быстро
 староста группы
 этого
 сюда
 направлять
 словарь
 осень
 за; сзади
 театр
 телефон

tarvitamis/'juht, -juhu, -'juhtu
tegevus, -e, -t
terve, -, -t
tervik'lik, -u, -'ku
'tooma, 'tuua, 'toon

tume, -da, -dat
tänav, -a, -at
tüvevo/'kaal, -kaali, -'kaali

tüvi, tüve, tüve

vaja

vajama

'valmis

'varsti

vene

viie/s, -nda, -ndat

'vii/ma, -a, -n

vo'kaal, -kaali, -'kaali

'võtma, 'võtta, võtan

väsima

väsinud

'õitsema, 'õitseda, õitsen

õpik, -u, -ut

õrnalt

ära 'viima, ~ 'viia, 'viin ~

случай употребления
действие
здоровый
целостный
приносить; приводить; приво-
зить

темный
улица
гласный основы

основа *грамм.*

нужно

нуждаться

готово

скоро

русский

пятый

нести, вести, везти

гласный звук

брать

уставать

усталый, утомленный

цвести

учебник

нежно

унести, увести, увезти

HARJUTUSED

Harjutus 1. (Kauplus) uks on valge. → a) Kaupluse uks on valge. b) Missugune on kaupluse uks? c) Kas kaupluse uks on valge? d) Mille uks on valge?

1. (Dekaan) vestlus oli huvitav. 2. (Õpilane) portfell on kerge. 3. (Tehas) koridor on kitsas. 4. (Tütarlaps) õpik on puhas. 5. (Üliõpilane) kursusetöö oli hea. 6. (Müüja) tööpäev on pikk.

Harjutus 2. See õpik on (mina) oma. → a) See õpik on minu oma. b) Kelle oma on see õpik? c) Kas see õpik on minu oma?

1. See televiisor on (mina) oma. 2. See fotoaparaat on (tema) oma. 3. See raadio on (meie) oma. 4. See telefon on (nad) oma.

Harjutus 3. fotoaparaat, olema, seal, onu, peal, diivan → Onu fotoaparaat on seal diivani peal.

1. auto, olema, taga, arst, polikliinik, praegu, noor, kas? 2. sina, portfell, toanaaber, all, olema, kursusetöö 3. juures, tütarlaps, siin, olema, see, telefon, aadress 4. rühmavanem, veel, olema, meie, praegu, kas, raamatukogu, ülikool, ees?

Harjutus 4. (Isa) raamat on seal (riiul) peal. → a) Isa raamat on seal riiuli peal. b) Kelle raamat on seal riiuli peal? c) Kus on isa raamat?

1. (Sina tädi) perekond elab (polikliinik) juures. 2. Kas (see noor tütarlaps) vend istub (aken) all? 3. (See matemaatik) referaat on (raadio) kõrval. 4. (Mina naaber) uus auto oli siin (raamatukauplus) taga.

Harjutus 5. реферат студента → a) üliõpilase referaat. b) Üliõpilase referaat on juba valmis.

лекция по математике, окно аудитории, словарь учителя, тетрадь ученика, общежитие университета, беседа врача

Harjutus 6. Kas kursusetöö algus on seal (aken) peal? → a) Jah, kursusetöö algus on seal akna peal. b) Kus on kursusetöö algus?

1. Kas meie rühmavanem on (dekaan) juures? 2. Kas (sina) vend oli eile haige? 3. Kas sa olid juba (Jaan) juures külas? 4. Kas (aken) taga on veel pime?

Harjutus 7. Mari toob ruttu ... Näidis: Mari toob ruttu õpiku.

õpik, sõnaraamat, pliiats, portfell, sullepea, kursusetöö, fotoaparaat, magnetofon, vihik

Harjutus 8. Tõlkige.

1. Они живут у матери. 2. У вас был телефон? 3. Ваша сестра дома? 4. В каком общежитии живет Реэт Лепп? 5. У них дома хороший телевизор. 6. Они были у тебя в гостях? 7. Я возьму твою книгу. 8. Учительница берет мою тетрадь. 9. Юри приносит свой словарь домой. 10. За этой этажеркой широкий диван.

Kordamisharjutus. töötama → ma töotan → ma ei tööta
kirjutama, elama, tooma, avama, paluma, olema, viima, jalutama, saama, tulema

KUUES ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

PLUURALI NOMINATIIV

НОМИНАТИВ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА

kes? mis?

кто? что?

Tunnus -d Признак

pluurali nominatiiv = singulari genitiiv + -d

Форма номинатива множественного числа образуется от формы генитива единственного числа при помощи признака множественного числа *-d*.

Singulari		Tüve- vokaal	Pluurali nominatiiv
nominatiiv	genitiiv		
õpetaja päev hele	õpetaja päeva hele/ <u>[da]</u>	} -a	õpetaja/d päeva/d hele/ <u>[da]</u> /d
küsimus üliõpila/ <u>[ne]</u>	küsimuse üliõpila/ <u>[se]</u>		küsimuse/d üliõpila/ <u>[se]</u> /d
paber tahv/ <u>[el]</u>	paberi tahv/ <u>[li]</u>	} -i	paberi/d tahv/ <u>[li]</u> /d
ühiselt matemaatik kino	ühiselt matemaatiku kino		ühiselt/d matemaatiku/d kino/d

S a m u t i : *a-tüvelised sõnad* aken : akna, füüsika, huvitav, kõva, külm, madal, maja, must, müüja, pime : pimed, päev, sõna, tuttav, vana; *e-tüvelised sõnad* haige, kollane, kõrge, laps, noor, pehme, teine, tööline, valge; *i-tüvelised sõnad* arst, auditoorium, klubi, kool, laborant, lennuk, pliats, tehnikum; *u- ~ o-tüvelised sõnad* füüsik, kino, loeng, meedik, raadio, raamat, vihk, õhtu, õpik

naine

naised

üliõpilane

üliõpilased

Vihikud on sinised.

Тетради синие.

Võimla duširuumid on väikesed.

Auditooriumi seinad ja põrand on heledad.

Jaak ja Enn on blondid.

see — need

это — эти

See üliõpilane on füüsik, aga need on keemikud.

Этот студент — физик, а эти — химики.

See loeng toimub peahoones, aga need toimuvad anatoomikumis.

See romaan ei ole huvitav, aga need on huvitavad.

Need üliõpilased ei õpi Eesti Põllumajanduse Akadeemias.

mõni — mõned

некоторый — некоторые

Mõned inimesed töötavad palju, teised aga vähe.

Некоторые люди работают много, а другие мало.

Mõni vihik on roheline ja mõni on sinine.

See film ei ole huvitav, aga mõned dokumentaalfilmid on väga huvitavad.

kelle?

чей (чья, чье), чьи?

Minu vanemad elavad Haapsalus.

Мои родители живут в Хаапсалу.

Sinu toanaabrid on filoloogid.

Tema raamatud on akna all.

Meie neiud ei võimle võimlas.

Teie magnetofonid ei tööta.

Nende kauplused asuvad kesklinnas.

siia — sinna

сюда — туда

Ma tulen siia. Ma lähen sinna.

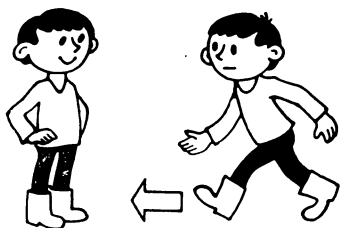
Я иду (прихожу, приду) сюда.

Я иду (пойду) туда.

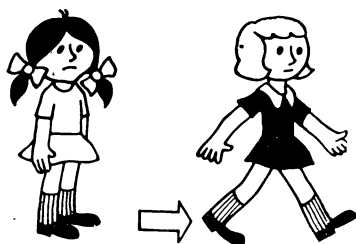
Sa tuled siia. Sa lähed sinna.

Me tuleme siia. Me läheme sinna.

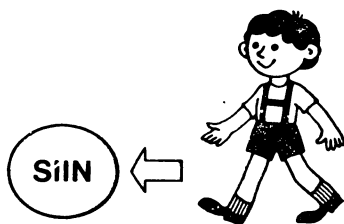
Nad tulevad siia. Nad lähevad sinna.

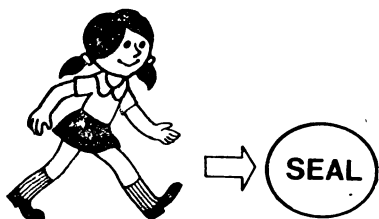
Enn tuleb

Lii läheb

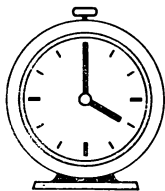
tuleb siia

läheb sinna

Kui palju kell on? ~
Mis kell on?

Kell on neli.

Который час? ~
Сколько времени?

Четыре часа.

Kui palju nüüd kell on?
Praegu on kell seitse.

Сколько сейчас времени?
Сейчас семь часов.

Kui palju kell juba on?
Kell on alles kaheksa.

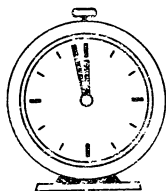
Сколько уже времени?
Еще только восемь.

Mis täpne kell on?
Kell on täpselt kümme.

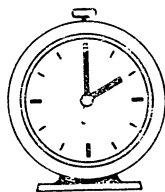
Сколько сейчас точно
времени?
Сейчас точно десять.

Kui palju kell nüüd on?
Kell on varsti kaksteist.
Kell on umbes kaksteist.

Теперь сколько времени?
Скоро двенадцать.
Приблизительно двенадцать.

Mis kell praegu on?
Kell on parajasti kaks.

Сколько сейчас времени?
Сейчас ровно два часа.

millal? kuhu?

когда? куда?

Millal ma siia tulen?

Когда я приду сюда?

Palun tule siia kell seitse hommikul.

Пожалуйста, приходи сюда в семь часов утра.

Millal teie siia tulete?

Me tuleme siia täpselt kell üks päeval.

Millal meie läheme sinna?

Me läheme sinna umbes kell üheksa õhtul.

Millal nad sinna lähevad?

Nad lähevad sinna kell kaks öösel.

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Imperfekt

Простое прошедшее

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

elama жить

mina ela/si/n	meie ela/si/me
sina ela/si/d	teie ela/si/te
tema ela s	nemad ela/si/d

S a m u t i: asuma, avama, jutustama, kirjutama, käima, jalutama, toimuma, töötama jt.

VÄLJENDID

a-tüveline sõna

слово, генитив которого оканчивается на -a

Kui palju kell on?

Сколько времени?

Mis kell on?

Который час? *разгов.*

Ma armastan kodus töötada.

Я люблю работать дома.

Ma ei armasta töötada raamatukogus.

Я не люблю работать в библиотеке.

Ta töötab palju.

Он много работает.

Ta töötab vähe.

Он мало работает.

Üks kord päevas.

Один раз в день.

sõltub kassist

зависит от кошки

0 — null
 1 — üks
 2 — kaks
 3 — kolm
 4 — neli
 5 — viis
 6 — kuus
 7 — seitse
 8 — kaheksa
 9 — üheksa
 10 — kümme

11 — üksteist (kümmend)
 12 — kaksteist (kümmend)
 13 — kolmteist (kümmend)
 14 — neliteist (kümmend)
 15 — viisteist (kümmend)
 16 — kuusteist (kümmend)
 17 — seitseteist (kümmend)
 18 — kaheksateist (kümmend)
 19 — üheksateist (kümmend)
 20 — kakskümmend

21 — kakskümmend üks
 22 — kakskümmend kaks
 30 — kolmkümmend
 40 — nelikümmend
 50 — viiskümmend
 60 — kuuskümmend
 70 — seitsekümmend
 80 — kaheksakümmend
 90 — üheksakümmend
 100 — (üks)sada

4+2=6

Neli pluss kaks on ~ võrdub kuus.

8+1=9

Neljale liita kaks on kuus.

Kaheksa pluss üks on üheksa.

10-8=2

Kaheksale liita üks on üheksa.

Kümme miinus kaheksa on kaks.

Kümnest lahutada kaheksa on kaks.

3-2=1

Kolm miinus kaks on üks.

Kolmest lahutada kaks on üks.

arvutage!
 liitma
 lahutama
 korrutama
 jagama
 võrduma
 pluss
 miinus

считайте!
 складывать
 вычитать
 умножать
 делить
 равняться
 плюс
 минус

LUGEMISPALA

KUS TOIMUVAD LOENGUD?

Täna algab meil esimene loeng kell kaheksa hommikul. See on ladina keele loeng, mis toimub peahoone auditooriumis number kuus. See on väike auditoorium raamatukogu taga. Seal on suured aknad. Uks, seinad ja põrand on heledad, lagi on valge. Mööbel on seal ka hele, kardinad on aga tumedad ja ainult tahvel on must. Kevadel paistab sinna päike. See on meeldiv auditoorium. Me oleme seal üks kord nädalas, teispäeval.

Kell kümme on meil keemia praktikum. See toimub peahoone kõrval keemiahoones. Keemialaboris on kõrged lauad ja väikesed taburetid. Seal on veelapid, kus asuvad kaalud ja mitmesugused kemikaalid. Kuigi valgustid on kõrgel, on valgustus hea. Mõned üliõpilased ei armasta seal töötada.

Keemia praktikumid toimuvad teispäeval ja neljapäeval.

Kell kaks on meil võimlemine. See toimub võimlas. Seal on suur riietusruum ja väike duširuum, kus on alati ka soe vesi. Me võimleme üks kord nädalas.

KÜSIMUSED

1. Missugune loeng on teispäeval esimene? 2. Kus see toimub? 3. Missugune see auditoorium on? 4. Mis kell algab teil võimlemine?

NALJA

Õpetaja: Kui kaua hiired elavad?

Õpilane: Sõltub kassist.

SÕNAD

ainult	только
`algama, alata, `alga	начинаться
alles	еще; только
anatoomikum, -i, -i	анатомический театр
armāstama	любить
`arv, arvu, `arvu	число
arvutama	вычислять
`blond, blondi, `blondi	белокурый
dokumen`taal/film, -filmi,	документальный фильм
-`filmi	
`hiir, hiire, `hiirt	мышь
kaalud pl. `kaalude, `kaale	весы
`kass, kassi, `kassi	кошка
`kapp, kapi `kappi	шкаф

kardin, -a, -at
`keemia/hoone, -`hoone, -hoonet
`keemia praktikum, -i, -i

`kell, kella, `kella
kemi`kaal, kemikaali, kemi`kaali
`kesk/`linn, -linna; -`linna

kevad, -e, -et
`kord, korra, `korda

kuhu
`kuigi

`kui palju
kuue/s, -nda, -ndat

`kõrgel
ladina `keel

lagi, `lae, lage
minema, `minna, lähen

`mis *konj.*, mille, mida
`mitmesugu/ne, -se, -st

mõni, mõne, `mõnd
`mööb/el, -li, -lit

nal/i, nalja, `nalja
`need

`numb/er, -ri, -rit
nädal, -a, -at

`nüüd
`paistma, `paista, paistan

palju
parajasti
`pea/hoone, -`hoone, -hoonet

`päi/ke(ne), -kese, -kest
riietus/`ruum, -ruumi, `ruumi

`siia
`sinna

`soe, sooja, `sooja
`sõltuma *elat. rekts.*

tabu/`ret, -reti, -`retti
tunnus, -e, -t

`täp/ne, -se, -set
`täpselt

`umbes
valgusti, -, -t

valgustus, -e, -t
vesi, `vee, `vett

`võimla, -, -t
`võimlemi/ne, -se, -st

vähe

занавеска
химический корпус
практическое занятие по хи-
мии
часы
химикат
центр города
весна
раз, однажды; порядок
куда
хотя
сколько
шестой
высоко
латинский язык
потолок
идти
который (относительный)
разный
некоторый; какой-либо
мебель
шутка
эти
номер
неделя
теперь
светить, казаться
много
как раз
главное здание, главный кор-
пус
солнце
гардероб
сюда
туда
теплый
зависеть
табуретка
признак
точный
точно
приблизительно
светильник
освещение
вода
гимнастический зал, спортзал
гимнастика
мало, немного

Harjutus 1. Millal on loeng? Kus on loeng? → a) Loeng on reedel kell kümme. Loeng on anatoomikumis. b) Loeng on reedel kell kümme anatoomikumis.

1. Millal me läheme? Kuhu me läheme? 2. Millal toimub füüsika praktikum? Kus toimub füüsika praktikum? 3. Millal te tulete? Kuhu te tulete? 4. Millal algab esimene loeng? Kus algab esimene loeng? 5. Millal neiud lähevad? Kuhu neiud lähevad? 6. Millal sa võimled? Kus sa võimled?

Harjutus 2. Mõni inimene suitsetab palju. → a) Mõni inimene suitsetab vähe. b) Mõned inimesed suitsetavad palju, teised vähe.

1. Mõni võimla on väike. 2. Mõni sein on hele. 3. Mõni õpilane õpib siin. 4. Mõni eksam on kerge. 5. Mõni tütarlaps võimleb hommikul.

Harjutus 3. Распределите данные глаголы на 5 пар антонимов и составьте с ними предложения. N ä i d i s: küsima — vastama → Teie küsite, meie vastame.

küsima, ära minema, tooma, leidma, vastama, otsima, panema, tagasi tulema, viima, võtma

Harjutus 4. Arvutage!

20+30=	18+9=	100-41=	12- 8=
16- 7=	92-3=	56+ 7=	37+63=

Harjutus 5. Kirjutage: Meie auditoorium.

Harjutus 6. Tõlkige.

a) 1. Извините, пожалуйста, который час? — Сейчас пять часов. 2. Когда вы были у врача? — Я была у врача вчера в два часа. 3. Лекция начинается в девять часов? — Да, сегодня ровно в девять часов. 4. Когда они пойдут туда? — Они пойдут туда в семь часов вечера. 5. Твой день начинается в восемь часов утра? — Нет, мой день начинается уже в шесть часов.

б) 1. Ходят ли твои родители в воскресенье в кино? 2. Фильмы интересные? 3. За окном темно, но в лаборатории очень светло. 4. Кто курит там в коридоре у окна? 5. Мои книги тоже на полке, только некоторые здесь. 6. Наша семья живет уже долго в этом зеленом городе. 7. Куда ты идешь вечером?

Kordamisharjutus. Kes tuleb siia? (рабочий завода) → a) Tehase tööline tuleb siia. b) Tehasõ töölised tulevad siia. c) Tehase töölised ei tule siia.

1. Kes tuleb tagasi? (эта девушка) 2. Kes tuleb välja? (продавец книжного магазина) 3. Kes tuleb parajasti siia? (врач поликлиники) 4. Kes saab aru? (этот ученик) 5. Kes läheb ära? (мой сосед по комнате).

SEITSMES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

PARTITIIV

ПАРТИТИВ

keda? mida?

кого? чего?

Lõpp -t Окончание

Окончание *-t* в партитиве единственного числа имеют:
 1) слова с трехсложной основой (в ген. ед. ч. три слога);
 2) слова с двусложной основой (в ген. ед. ч. два слога) со сверхдолгими звуками в номинативе и генитиве; 3, 4) слова, оканчивающиеся на *-ne* и *-s* (в ген. ед. ч. *-se*); 5) некоторые односложные (в ном.) слова, у которых форма генитива является двусложной и оканчивается на *-e*.

Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	
1) põrand пол hele светлый lennuk самолёт raamat книга	põranda hele da lennuki raamatu	põranda/t hele da t lennuki/t raamatu/t	} genitiiv + t
2) aus (3. v.) ¹ честный valge (3. v.) белый numb er (3. v.) номер suhk ur (3. v.) сахар	ausa valge numb ri suhk ru	ausa/t valge/t numb ri t suhk ru t	
3) õpila ne ученик esime ne первый	õpila se esime se	õpila s t esime s t	lühenenud genitiivi tüvi + t
4) algu s начало küsimu s вопрос	algu se küsimu se	algu s t küsimu s t	} nominatiiv + t
5) noor молодой keel язык	noore keele	noor/t keel/t	

¹ 3. v. = kolmas vâlde 'третья степень долготы'

S a m u t i: 1) eksam, huvitav, madal, meeldiv, paber, pliiats, ravim, tume, vihk, väljend, õpik jt.

2) kerge, kõrge, loeng, raske, õhtu jt.

3) inimene, kollane, punane, tööline, viimane, väikene, ülipilane jt.

4) arvestus, luuletus, mõistatus, puhkus, tehas, vestlus, valgustus, vastus jt.

5) meel, suur, tuul jt.

Lõpp -d Окончание

В партитиве единственного числа имеют окончание *-d*: 1) односложные слова, оканчивающиеся на долгий гласный или дифтонг; 2) немногие слова с двусложной основой.

Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	
1) maa земля, страна hea хороший	maa hea	maa/d hea/d	nominatiiv ~ genitiiv + <i>d</i>
2) mina я sina ты	minu sinu	min/d sin/d	genitiivi kon- sonanttüvi + <i>d</i>

S a m u t i: 1) kuu, sulepea, tee, töö jt.

2) lumi, tuli, veri

Lõpp -da Окончание

Окончание *-da* партитива единственного числа встречается в немногочисленных местоимениях.

Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	
mis что	mi <u>lle</u>	mi/da	
kes кто	ke <u>lle</u>	ke/da	
see этот	se <u>lle</u>	se/da	
tema он	tema	te/da	
mõni некоторый	mõne	mõn/da	

Партитив единственного числа оканчивается на гласный у слов с двусложной основой, не имеющих в генитиве сверх-долгих звуков.

Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	
1) kodu дом tädi. тетя vaba свободный	kodu tädi vaba	kodu tädi vaba	nominatiiv ~ genitiiv ~ partitiiv
2) <u>arst</u> ¹ (3. v.) врач <u>kaev</u> (3. v.) колодец <u>päev</u> (3. v.) день	<i>arsti</i> (2. v.) <i>kaevu</i> (2 v.) <i>päeva</i> (2. v.)	<u>arsti</u> (3. v.) <u>kaevu</u> (3. v.) <u>päeva</u> (3. v.)	nominatiiv + vokaal

S a m u t i: 1) ema, isa, kino, kõva, maja, onu, osa, raamatukogu, sõna, vana jt.

2) duširuum, kool, lai, lill, must, saun, sein jt.

keda?

Minu ema kutsub **mind**.
Sinu ema kutsub **sind**.
Tema ema kutsub **teda**.
Meie ema kutsub **meid**.
Teie ema kutsub **teid**.
Nende ema kutsub **neid**.

кого?

Моя мама зовет **меня**.

Наша мама зовет **нас**.

see — seda

See muusika on hea. Ma armastan **seda** muusikat.
See inimene on haige. Arst ravib **seda** inimest.
See neiu on minu tuttav. Ma külastan **seda** neitut.

это — это (этого)

Это хорошая музыка. Я люблю **эту** музыку.

¹ См. примечание на с. 82.

da-infinitiiv
mida teha?

da-инфинитив
что делать?

<i>ma-infinitiiv</i>	<i>da-infinitiiv</i>
armasta/ma любить	armasta/da
asu/ma находиться	asu/da
huvita/ma интересоваться	huvita/da
jaluta/ma гулять	jaluta/da
kirjuta/ma писать	kirjuta/da
tööta/ma работать	tööta/da
suitseta/ma курить	suitseta/da
palu/ma просить	palu/da
maga/ma спать	maga/da
meenu/ma вспоминаться	meenu/da
mine/ma идти	<u>minna</u>
ole/ma быть	<u>olla</u>
pane/ma класть	<u>panna</u>
tule/ma идти	<u>tulla</u>
aru saa/ma понимать	aru saa/da
välja minema выходить	välja minna
ära tulema уходить	ära tulla

Эстонский глагол имеет две формы инфинитива: *ma-* инфинитив и *da-*инфинитив. Есть глаголы, которые употребляются только с одной определенной формой инфинитива: одни с *ma-*инфинитивом, другие с *da-* инфинитивом.

pöördeline vorm +
da-infinitiiv

спрягаемая форма +
da-инфинитив

armastan люблю tahad хочешь soovib желает palume просим tohin могу võivad 'могут oskate умеете on vaja надо on tarvis нужно tule <u>b</u> надо }	+ da-infinitiiv { minna tulla õppida töötada
---	---

Ma [armastan] õhtul **jalutada**. Я [люблю] вечером гулять.

Ta [soovib] **olla** kodus.

[Palun] **tulla!**

[On vaja] **töötada** kiiresti.

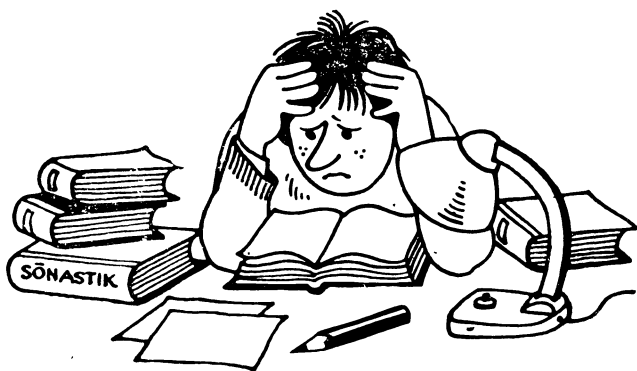
[Tuleb] koju **minna**.

[Ei tule] koju **minna**.

pöördeline vorm +
ma-infinitiiv

спрягаемая форма +
та-инфинитив

pean	должен	} + <i>ma-infinitiiv</i>	{	minema
hakkad	начинаешь			tulema
				õppima
				töötama
läheb	идет	} + <i>ma-infinitiiv</i>	{	töötama
jääme	остаемся			õppima
				magama
				sööma

Ma pean õppima

Õhtul ma [pean] õppima.

Вечером я [должен] **занимать-**
ся.

[Peab] **avama** akna.

Meie [ei pea] täna koju **mine-**
ma.

Kas sina [ei hakka] õppima?

Need üliõpilased hakkavad saama stipendiumi.
 Kas te lähete juba magama?
 Ei, me ei lähe veel magama,
 me jääme õppima.

kuidas? — halvasti ~ hästi

Kuidas te elate?
Halvasti, ma olen haige.
 Kuidas töö läheb?
 Väga halvasti.
 Kuidas Anu räägib vene keelt?
 Anu räägib vene keelt väga hästi.
 Kuidas teie ema elab?
 Tänan, hästi.

как? — плохо ~ хорошо

Как вы живете?
Плохо, я болен.

VÄLJENDID

Kas te räägite eesti keelt?
 Ei, ma ei räägi eesti keelt.
 Jah, ma räägin eesti keelt.
 Ma räägin eesti keelt halvasti.
 Ma ei oska eesti keelt üldse.

Kes te rahvuselt olete?
 On vaja õppida. ~

Tuleb õppida. ~
 Peab õppima.
 Ta hakkab õppima.
 Miks te räägite nii kiiresti?

Aastas on kaksteist kuud:

jaanuar, -i, -i
 veebruar, -i, -i
 märts, märtsi, märtsi
 aprill, aprilli, aprilli
 mai, -, -d
 juuni, -, -t
 juuli, -, -t
 august, -i, -it

Вы говорите по-эстонски?
 Нет, я не говорю по-эстонски.
 Да, я говорю по-эстонски.
 Я плохо говорю по-эстонски.
 Я вообще не говорю по-эстонски.

Кто вы по национальности?
 Надо учиться. Нужно учиться. ~

Следует учиться. ~
 Необходимо учиться.
 Он будет учиться.
 Почему вы говорите так быстро?

В году двенадцать месяцев:

январь
 февраль
 март
 апрель
 май
 июнь
 июль
 август

sep'temb/er, -ri, -rit
ok'toob/er, -ri, -rit
no'vemb/er, -ri, -rit
det'semb/er, -ri, -rit
lumi on maas .

сентябрь
октябрь
ноябрь
декабрь
земля покрыта снегом
сокращенная форма основы

LUGEMISPALA

MIS KEELT TE RÄÄGITE?

«Kes te olete?»

«Ma olen üliõpilane. Minu nimi on Anti Laja.»

«Kes te rahvuselt olete?»

«Mina olen eestlane. Minu isa on ka eestlane, aga ema on soomlane.»

«Mis keelt te räägite?»

«Ma räägin eesti keelt, vene keelt ja veidi soome keelt. Kes teie olete?»

«Mina olen rühmavanem.»

«Kuidas teie nimi on?»

«Minu nimi on Maria Bareva.»

«Aga isanimi?»

«Minu isa nimi on Pavel.»

«Kes te olete rahvuselt?»

«Ma olen venelane.»

«Mis keelt te räägite?»

«Ma räägin vene keelt, veidi eesti keelt ja inglise keelt ka.»

Aram Akopjan on armeenlane. Ta räägib armeenia keelt, vene keelt ja gruusia keelt. Tema abikaasa on grusiinlane.

Katalin Fodo on rahvuselt ungarlane. Ta räägib ungari keelt, vabalt vene keelt ja ukraina keelt. Tema vanaema on ukrainlane. Veidi oskab ta ka prantsuse keelt.

Eduardas Polionis on rahvuselt leedulane, tema ema on lätlane. Ta räägib leedu keelt ja oskab hästi vene keelt. Ta saab ka aru, kui keegi räägib saksa keeles, läti keelt ei oska ta aga üldse.

Meie rühmas on veel neli üliõpilast. Nad on rahvuselt venelased. Need üliõpilased oskavad vene keelt, mõnd võõrkeelt ja veidi eesti keelt.

KÜSIMUSED

1. Kuidas on teie nimi? 2. Kes te rahvuselt olete? 3. Mis keelt te räägite? 4. Mis keel on teie emakeel? 5. Mis keelt räägivad teie vanemad?

VANASÕNA

Rumal räägib, mis teab, tark teab, mis räägib.

SÕNAD

ar`meenia	армянский
ar`meenla/ne, -se, -st	армянин, армянка
arvestus, -e, -st	зачет
`aus, -a, -at	честный
`eestla/ne, -se, -st	эстонец, эстонка
ema/`keel, -keele, -`keelt	родной язык
gru`siinla/ne, -se, -st	грузин, грузинка
`gruusia	грузинский
halvasti	плохо
huvitama	интересовать
i`dee, -, -d	идея
infini`tiiv, -tiivi, -`tiivi ~ tege-	неопределенная форма, инфи-
vusnimi, -nime, -nime	нитив
`inglise	английский
isanim/i, -e, -e	отчество
`jääma	оставаться
keda <i>part., nom. kes</i>	кого
`keegi, kellegi, kedagi	кто-то; кто-нибудь
`kiiresti	быстро
konso/`nant, -nandi, -`nanti ~	
kaashäälik, -u, -ut	согласный
`kuu, -, -d	месяц, луна
kõne`keel/ne, -se, -set	разговорный
`käände/`lõpp, -lõpu, -`lõppu	падежное окончание
külastama	посещать
leedu	литовский
leedula/ne, -se, -st	литовец, литовка
`lõpp, lõpu, `lõppu	окончание
läti	латышский
`lätla/ne, -se, -st	латыш, латышка
`maa, -, -d	земля; страна
`maal	в деревне
mida <i>part., nom. mis</i>	что, чего
muusika, -, -t	музыка
`on `tarvis	надо, нужно
`on vaja	надо, нужно
osa, -, -	часть
`oskama, osata, `oskan	уметь
paluma	просить
par`tei, -, -d	партия

parti/`tiiv, -tiivi, -`tiivi ~ osas- tav, -a, -at	паритив
`peab	надо, должен
`prantsuse	французский
`puhkus	отдых, покой
`pöördeli/ne, -se, -st `vorm, vor- mi, `vormi	спрягаемая форма
`rahvus, -e, -t	национальность
ravima	лечить
`rääkima, `rääkida, räägin	говорить
`saab	можно
`saabuma	прибывать, наступать
saksa	немецкий
`seitsme/s, -nda, -ndat	седьмой
soome	финский
`soomla/ne, -se, -st	финн, финка
`soovima	желать
sti`pendium, -i, -i ~ `stipp, sli- pi, `stippi <i>kõnek.</i>	стипендия
`suhk/ur, -ru, -rut	сахар
sügav, -a, -at	глубокий
`tahtma, `tahta, tahan	хотеть
`leadma, `teada, `tean	знать
`tee, -, -d	чай
`tohtima, `tohtida, tohin	сметь
tohib	можно
tuleb	надо (будет)
tuli, tule, `tuld	огонь
`tuul, tuule, `tuult	ветер
tüv/i, -e, -e	основа (<i>грамм.</i>)
uk`raina	украинский
uk`rainla/ne, -se, -st	украинец, украинка
`ungari	венгерский
ungarla/ne, -se, -st	венгр, венгерка
vabalt	свободно
veidi	немного
venela/ne, -se, -st	русский, русская
veri, vere, `verd	кровь
viima/ne, -se, -st	последний
vo/`kaal, -kaali, -`kaali ~ täis- häälik, -u, -ut	гласный
`võima	мочь
`võõr/`keel, -keele, -`keelt	иностранный язык
`välja minema, ~ `minna, lä- hen ~	выходить
ära tulema, ~ `tulla, tulen ~	уходить
`üldse	вообще

HARJUTUSED

Harjutus 1. Образуйте формы номинатива, генитива и пар-
титива единственного числа от следующих слов:

keeled, osad, pliiatsid, aknad, tumedad, kardinad, raamatud,
päevad, koolid, kõrged, tahvlid, suured, sinised, vastused, arves-
tused, ideed, parteid, stipendiumid

Harjutus 2. Kas sa oskad (rääkima, rääkida) eesti keelt? →
Kas sa oskad rääkida eesti keelt?

1. Pühapäeval ma tahan (olema, olla) kodus. 2. Nad ei sobi
(õppima, õppida) prantsuse keelt. 3. Kas sa lähed juba kell 10
(magama, magada)? 4. See noormees oskab hästi (töötama, töö-
tada). 5. Te armastate alati palju (lugema, lugeda)? 6. Õde hak-
kab meid (otsima, otsida).

Harjutus 3. Armeenlane räägib vabalt ... → a) Armeenlane
räägib vabalt armeenia keelt. b) Armeenlased räägivad vabalt
armeenia keelt.

1. Grusiinlane oskab hästi ... 2. Eestlane räägib ... 3. Lee-
dulane räägib vabalt ... 4. Lätlane oskab ... 5. Soomlane räägib
... 6. Ukrainlane räägib vabalt ... 7. Ungarlane oskab ...
8. Venelane räägib hästi ...

Harjutus 4. olema, üliõpilane, venelane, see, rahvuselt. →
a) Kas see üliõpilane on rahvuselt venelane? b) Need üliõpilased
on rahvuselt venelased.

1. grusiinlane, keelt, halvasti, armeenia, mõni, oskama 2. ei
see, läti, üldse, leedulane, rääkima, keelt 3. blond, soomlane, rah-
vuselt, olema, neiu, see 4. keelt, mõni, halvasti, ukrainlane, rää-
kima, inglise 5. veidi, keelt, noor, oskama, leedu, ka, müüja

Harjutus 5. посещать → a) külastama, b) Õhtul ma külastan
oma õpetajat.

1. работать 2. лечь 3. интересоваться 4. приглашать 5. начи-
наться 6. учиться 7. заниматься гимнастикой

Harjutus 6. Jutustage: Mida mul on vaja teha kodus.

Harjutus 7. Tõlkige.

a) 1. Кто вы по национальности? — Я грузин. 2. Вы украин-
ец? — Нет, я не украинец, я латыш. 3. Я хочу говорить по-
немецки, но это очень трудно. 4. Ты уже давно изучаешь эстон-
ский язык? 5. Она не говорит по-русски, она финка. 6. Простите,
вы говорите по-английски? 7. Я вообще не говорю по-английски.
8. Я хочу научиться говорить по-французски. 9. Какой ваш
родной язык?

b) 1. В январе очень холодно. 2. В марте снег еще глубо-
кий. 3. В апреле наступает весна. 4. Мой отпуск в июле.
5. В сентябре начинается работа в школе. 6. В декабре зачеты.

$$\begin{array}{l} 4 + 8 = \\ 17 - 9 = \\ 15 + 38 = \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 43 - 18 = \\ 24 + 49 = \\ 15 - 10 = \end{array}$$

$$\begin{array}{l} 0 + 32 = \\ 9 - 18 = \\ -4 + 8 = \end{array}$$

KAHEKSAS ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

Partitiivi peamised tarvitamisjuhud

1. Osa, määramata hulk, määratus

toob vett приносит воды

Ma toon kohe vett.
Haige saab ravimit.
Klaasis on veel piima.
Kas teil on kella?

Võrdle!

Ma toon kohe vee (gen.)

2. Numeraal + singulari partitiiv (välja arvatud üks)

viis üliõpilast пять студентов

Raamatukogus on viis üliõpilast.

Meie ühiselamus on neli televiisorit.

Laboris on kümme valgustit.

Palun kaks liitrit piima.

СКЛОНЕНИЕ

Основные случаи употребления партитива

1. Часть, неопределенное количество, неопределенность

Я сейчас принесу воды.

Я сейчас принесу воду.

2. Числительное + партитив единственного числа (за исключением числительного 'один')

В библиотеке пять студентов.

Raamatukogus on üks **üliõpilane** (nom.). В библиотеке **один студент**.

3. Hulk + partitiiv

3. Количество + партитив

<u>kilo</u>	suhkrut	<u>килограмм</u>	сахару
-------------	---------	------------------	--------

Mul on kilo **suhkrut**.

У меня килограмм **сахару**.

Kui palju maksab kilo **soola**?

Siin on liiter **piima**.

Palun tass **musta kohvi**!

Mitu **inimest** elab teie majas?

Meil on palju **tööd**.

Mul on vähe **aega**.

4. Eitus + partitiiv

4. Отрицание + партитив

<u>ei ole</u>	loengut	лекции	<u>нет</u>
---------------	---------	--------	------------

Täna meil **loengut** ei ole.

Сегодня у нас нет (не будет)

Täna ei ole **koosolekut**.

лекции.

Koridoris ei ole **valgustust**.

Peeter ei saa **stipendiumi**.

Ma ei kirjuta **veel harjutust**.

Täna meil on **loeng**. (nom.)

Сегодня у нас (будет) **лекция**.

5. Kestev tegevus

5. Длительное действие

<u>ehitavad</u>	ühisela- mut	строят общежитие
-----------------	-----------------	------------------

Üliõpilased ehitavad **ühisela-
mut**.

Студенты строят **общежитие**.

Ena küpsetab **pirukat**.

Reet Lepp kirjutab **võistlustööd**.

Ma parandan **harjutust**.

Me laulame **seda uut laulu**.

Дополнение в партитиве указывает на продолжение действия, выраженного глаголом.

Võrdle!

Üliõpilased ehitavad ise
ühiselamu. (gen.)

Студенты сами построят общежитие.

Partitiivi reksiooniga verbid

Глаголы, требующие партитива

<u>kuulan</u> muusikat	<u>слушаю</u> музыку
------------------------	----------------------

armastama любить
huvitama интересоваться
kuulama слушать
külastama посещать

ravima лечить
märkama замечать
tänamata благодарить
vaatama смотреть

Õhtul ma kuulan **muusikat**.
(part.)

Вечером я слушаю **музыку**.

See meditsiiniõde armastab
oma tööd.

Matemaatika huvitab teda
väga.

Millal te külastate oma vana-
ema?

Kes ravib seda inimest?

Minu tuttavad vaatavad uut
filmi.

mitu + partitiiv

'сколько' + партитив

Mitu päeva on nädalas?

Сколько дней в неделе?

Mitu üliõpilast on auditooriumis?

Mitu pirukat sa sööd?

Mitu klaasi teed nad joovad?

vähe ~ palju +
partitiiv

Tees on **vähe** suhkrut.
Te saate **palju** paberit.

Siin on **vähe** valgust.
Me joome **vähe** piima.
Raamatukogus on **palju** uut.
Täna on **palju** tööd.

'мало ~ много' +
партитив

В чае **мало** сахара.
Вы получаете (получите) **мно-**
го бумаги.

VÄLJENDID

Ta mängib klaverit.
Ta mängib tennist.
Ta mängib korvpalli.
Ta mängib jalgpalli.
Ta mängib malet.
Inimene on pikka kasvu.
Inimene on keskmist kasvu.
Inimene on väikest kasvu.
Mind huvitab kirjandus kõige
rohkem.
Oppimine läheb tal vaevaliselt.
See võtab palju aega.
Meil on vähe aega.
Kas sul on pisut raha?
neist
võrdle!
lenda!
ütle!
viimse tunnini
palju kauemgi
välja arvatud

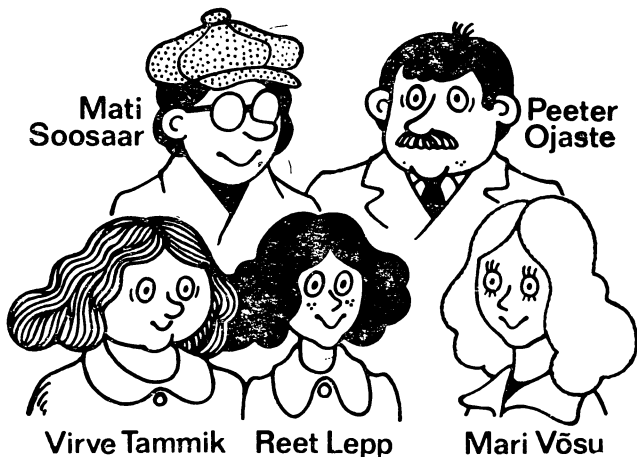
Он играет на рояле.
Он играет в теннис.
Он играет в баскетбол.
Он играет в футбол.
Он играет в шахматы.
Человек высокого роста.
Человек среднего роста.
Человек маленького роста.
Меня больше всего интересует
литература.
Учение дается ему с трудом.
Это требует много времени.
У нас мало времени.
У тебя есть немного денег?
из них
сравни!
лети!
скажи!
до самого последнего часа
и даже много дольше
за исключением, исключая

LÜGEMISPALA

MEIE RÜHM

Vene filoloogia esimese kursuse teises rühmas õpib kümme üliõpilast, kuus tütarlast ja neli noormeest. Viis neist on omavahel eriti head tuttavad. Need on Virve Tammik, Reet Lepp, Mari Võsu, Mati Soosaar ja Peeter Ojaste.

Virve Tammik on keskmist kasvu priske blond tütarlaps. Ta on väga vaikne. Filoloogia huvitab teda, aga selle kõrval ka

Head tuttavad

muusika. Virve mängib klaverit ja laulab hästi, on aga ka hea perenaine. Vene keelt räägib ta halvasti.

Reet Lepp on tark ja mitmekülgne neu. Ta on pikka kasvu ja väga kõhn. Juuksed on tal pruunid. Reet käib sageli teatris ja mängib ka ülikooli näiteringis. Kõige rohkem huvitab teda vene kirjandus. Ta kirjutab võistlustööd. Reet Lepp on meie kursuse komsomolisekretär.

Mari Võsu on väike, sale ja väga elav. Tal on suured sinised silmad ja heledad juuksed. Ta armastab tantsida ja mängib hästi tennist. Mari on lõbus kaaslane, õppimine läheb tal aga vaevaliselt.

Mati Soosaar on pikka kasvu blond noormees. Tal on prillid. Mati õpib väga hästi, teda huvitavad keeled. Vene keelt räägib ta vabalt. Ta töötab vene keele ringis. Mati sporti ei armasta, aga malet ta mängib.

Peeter Ojaste on meie rühmavanem. Ta on keskmist kasvu ja brünett. Tal on palju huumorimeelt. Peeter on hea sportlane ja väga tugev. Ta mängib korvpalli ja ka jalgpalli. Sport võtab palju aega, seepärast on Peeter õppimises keskpärane.

KÜSIMUSED

1. Mitu üliõpilast õpib teie rühmas? 2. Kes räägivad eesti keelt vabalt? 3. Kes on teie komsomolisekretär? 4. Kuidas õpivad teie üliõpilased? 5. Mitu kommunistlikku noort on teie rühmas?

LAUL

LEPALIND

Sõnad Anna Haava

Lenda, lenda, lepalind,
tuhat korda palun sind,
lenda, lenda, kaugele,
sinna, kus mu kallike.

— — — — —
Kui ta küsib, mis ma teen,
üttele, teda ootma jään,
ootan viimse tunnini,
ootan palju kauemgi.

SÕNAD

`aeg, aja `aega	время
brü/`nett, -neti, -`netti	брюнет, брюнетка
ehitama	строить
`eitas, -e, -t	отрицание
elav, -a, -at	подвижный, живой
eriti	особенно
`hulk, hulga, `hulka	количество
`huumori/`meel, -meele, -`meelt	чувство юмора
`jalg/`pall, -palli, -`palli	футбол
`jooma, `juua, `joon	пить
`juuksed <i>pl.</i> , juuste, `juukseid	волосы
`kaasla/ne, -se, -st	товарищ
kaheksa/s, -nda, -ndat	восьмой
`kallike/(ne), -se, -st	миленький
`kasv, kasvu, `kasvu	рост
`kaugel	далеко
`kaugele	далеко
`keskmi/ne, -se, -st	средний
`keskpära/ne, -se, -st	средний, посредственный
`kest/ev, -va, -vat	длительный
kilo-, -, -	килограмм
kirjandus, -e, -t	литература
`klaas, klaasi, `klaasi	стакан
klaver, -i, -it	рояль
`kohv, kohvi, `kohvi	кофе
kommunist`lik `noor, kommunist`likku	комсомолец
`noort	
komsomolisekretär, -i, -i	комсорг

`koosolek, -u, -ut
 `korv/'pall, -palli, -`palli
 `kursus, -e, -t
 `kuulama, kuulata, `kuulan
 `kõhn, kõhna, `kõhna
 kõige `rohkem
 küpsetama
 `laul, laulu, `laulu
 `laulma, `laulda, laulan
 lepa/'lind, -linnu, -`lindu
 `liit/er, -ri, -rit
 lõbus, -a, -at
 magus, -a, -at
 male, -e, -t
 `mitme`külg/ne, -se, -set
 mitu
 mõni`kord
 `mängima, `mängida, mängin
 `määramata
 `määramatus, -e, -t
 nume/'raal, -raali, -`raali ~
 `arvsõna, -, -
 `näite/'ring, -ringi, -`ringi
 omavahel
 `ootma = `ootama, oodata,
 `ootan
 parandama
 `peami/ne, -se, -st
 perenai/ne, -se, -st
 `piim, -a, -a
 piruka/s, -, -t
 pisut
 prillid *pl.* `prillide, `prille
 `priske, -, -t
 `pruun, pruuni, `pruuni
 raha, -, -
 rektsi/'oon, -ooni, -`ooni
 `ring, ringi, `ringi
 `rühm, rühma, `rühma
 sale, -da, -dat
 `seepärast
 sekretär, -i, -i
 `sool, soola, `soola
 `sport, spordi, `sporti
 `sportla/ne, -se, -st
 `tantsima, tantsida, tantsin

собрание
 баскетбол
 курс
 слушать
 худой
 больше всего
 печь
 песня
 петь
 горихвостка
 литр
 веселый
 сладкий
 шахматы
 многосторонний
 сколько, несколько
 иногда
 играть
 неопределённый
 неопределенность
 числительное

 драматический кружок
 между собой
 ждать

 исправлять, здесь: проверять
 основной
 хозяйка
 молоко
 пирог
 немного
 очки
 полный, упитанный
 коричневый
 деньги
 управление
 круг, кружок
 группа
 стройный
 поэтому
 секретарь
 соль
 спорт
 спортсмен
 танцевать

`tass, tassi, `tassi	чашка
tennis, -e, -t	теннис
tugev, -a, -at	сильный
tuha/t, -nde, -ndet	тысяча
`tund, tunni, `tundi	час
`vaatama, vaadata, `vaatan	смотреть
vaevaliselt	с трудом
`valgus, -e, -t	свет
`viim/ne, -se, -set	самый последний
`viis, viisi, `viisi	мелодия
`võistlus`töö, -, -d	конкурсная работа
`võtma, `võtta, võtan	брать, здесь: требовать
`välja `arvama, ~ arvata, `ar-	исключать
van ~	
`õppimi/ne, -se, -st	учеба, учение

HARJUTUSED

Harjutus 1. Ta märkab (noor inimene). → a) Ta märkab noort inimest. b) Kas nad märkavad noort inimest? c) Ei, nad ei märka noort inimest.

1. Me armastame (kerge muusika). 2. Õpilane kirjutab (esimene harjutus) (kestev tegevus). 3. Ma vaatan oma (vaikne naaber). 4. Sa sööd (magus sai) (kestev tegevus). 5. Ma otsin (see sõnaraamat) (kestev tegevus). 6. Arst ravib (raske haige).

Harjutus 2. suur pirukas → a) suurt pirukat b) Vanaema küpsetab suurt pirukat.

hele auto, soe duširuum, vaikne tänav, mõni võimla, see õpik, esimene kontrolltöö, kerge portfell, hea tee

Harjutus 3. Kas sa jood palju (kohv)? → a) Kas sa jood palju kohvi? b) Ei, ma joon vähe kohvi.

1. Kas neil oli palju (vaba aeg)? 2. Kas sul on vähe (raha)? 3. Kas linnas oli palju (uus ja huvitav)? 4. Kas sa sööd palju (magus)? 5. Kas täna õösel oli palju (külm)?

Harjutus 4. Составьте 5 предложений со словом *mitu*. Näidis: Mitu inimest töötab raamatukogus?

Harjutus 5. Kas sa ... teed või piima? → Kas sa soovid teed või piima?

1. Täna õhtul me ... kodus olla. 2. Millal sa ... näiteringis? 3. Mind ... võõrkeeled. 4. Kas te ... inglise keelt? 5. Peeter ... vene kirjanduse ringis. 6. Kes... kõige rohkem klaverit mängida? 7. Õhtul me ... raadiot või ... televiisorit. 8. Kas Mari ja Reet ... tennist?

mängima, käima, töötama, oskama, soovima, armastama, vaatama, huvitama, kuulama

Harjutus 6. Закончите предложение! Näidis: Me täneme oma isa ja venda.

1. Me täneme ... 2. Minu sõber vaatab ... 3. Kas te armastate ...? 4. See huvitab ... 5. Nad jooksevad hommikul ... 6. Öhtul te kuulute ... 7. Kes külastavad ...? 8. Arst ravib ...

Harjutus 7. Jutustage: Minu rühmakaaslased.

Harjutus 8. Tõlkige.

а) 1. Мама принесет молока. 2. В аудитории четыре окна. 3. Прошу две чашки чаю! 4. У вас много времени. 5. Почему ты не исправляешь это упражнение? 6. Этот учитель пишет учебник. 7. Они благодарят своего соседа. 8. Мои знакомые посмотрят этот фильм завтра. 9. Кто строит сейчас больницу? 10. У нас нет этой книги.

б) 1. Она хочет играть в теннис. 2. Мой знакомый плохо играет в футбол. 3. Она не умеет играть в шахматы. 4. Его сестра часто играет в баскетбол. 5. Можно мне почитать вашу книгу? 6. Эта молодая девушка любит танцевать?

Kordamisharjutus. Закончите предложения, употребив формы инфинитива.

Näidis: Ta peab ... → Ta peab loengule minema.

1. Ma tahan juba ... 2. Me peame mõnikord ... 3. Ta soovib ka ... 4. Neil tuleb siis ... 5. Palun kohe ...! 6. Praegu on vaja ... 7. Ta jääb varsti ... 8. Kas ma tohin veel ...? 9. Tuleb palju ... 10. Me läheme nüüd ...

ÜHEKSAS ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

Известной части эстонских имен и глаголов характерно явление, которое называется чередованием ступеней. Изменение интенсивности звуков в основе слова — это количественное чередование, или чередование долготы (vältevaheldus). Выпадение или изменение звука основы называется качественным чередованием (laadivaheldus).

Если склоняемое слово подчиняется чередованию, то формы генитива и партитива единственного числа имени выступают в противоположных ступенях. Формы номинатива и партитива единственного числа обыкновенно в одной и той же ступени.

Если чередованию ступеней подчиняется глагол, то форма первого лица настоящего времени и форма *da*-инфинитива выступают в противоположных ступенях. *ma*-инфинитив всегда выступает в сильной ступени.

VÄL TEVAHEL DUS

ЧЕРЕДОВАНИЕ ДОЛГОТЫ

klusiilid

смычные согласные

Чередованием долготы, или количественным чередованием, называется такой вид чередования ступеней, где в одних формах в основе слова выступает более долгий звук (3-я ступень — сильная ступень), а в других более короткий звук (2-ая ступень — слабая ступень).

Noomen

Имя

1) *sepp*-tüüp

Tugev aste nominatiiv	Nõrk aste genitiiv	Tugev aste partitiiv	Vaheldus
<u>sepp</u> ¹ кузнец	<i>sepa</i>	<u>seppa</u>	pp : p
<u>kott</u> мешок	<i>koti</i>	<u>kotti</u>	tt : t
<u>lukk</u> замок	<i>luku</i>	<u>lukku</u>	kk : k

Verb

Глагол

2) *õppima*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Tugev aste <i>da</i> -infinitiiv	Nõrk aste preesens	Vaheldus
<u>õppima</u> учиться	<u>õppida</u>	<i>õpin</i>	pp : p
<u>sattuma</u> попадать	<u>sattuda</u>	<i>satun</i>	tt : t
<u>kukkuma</u> падать	<u>kukkuda</u>	<i>kukun</i>	kk : k

tugev aste сильная ступень nõrk aste слабая ступень

Sepp on väga tugev.
Кузнец очень сильный.

Mõned sepad on väga tugevad.
Некоторые кузнецы очень
сильные.

See on **pikk jutt**.
Minu vend tahab **õppida** füüsi-
kat
Мой брат хочет учиться фи-
зике.

Vanaema jutustab pika jutu.
Minu õde ei *õpi* füüsikat.

Tänaval ei tohi **kukkuda**.

Моя сестра не учится физике.

Laps *kukub* tänaval.

¹ Здесь и в дальнейшем при чередовании ступеней прямая линия под словом или полужирный шрифт обозначает сильную ступень, курсив — слабую.

Noomen

Имя

3) *ratas*-tüüp

Nõrk aste nominatiiv	Tugev aste genitiiv	Nõrk aste partitiiv	Vaheldus
<i>hüpe</i> прыжок <i>ratas</i> колесо <i>rikas</i> богатый	<u>hüppe</u> <u>ratta</u> <u>rikka</u>	<i>hüpet</i> <i>ratast</i> <i>rikast</i>	p : pp t : tt k : kk

Verb

Глагол

4) *hakkama*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Nõrk aste <i>da</i> -infinitiiv	Tugev aste preesens	Vaheldus
<u>hüppama</u> прыгать <u>ruttama</u> спешить <u>hakkama</u> начинать	<i>hüpata</i> <i>rutata</i> <i>hakata</i>	<u>hüppan</u> <u>ruttan</u> <u>hakkan</u>	p : pp t : tt k : kk

nõrk aste слабая ступень **tugev aste** сильная ступеньMeie kolhoos on *rikas*.Mõned kolhoosid on väga **rik-**
kad.

Наш колхоз богатый.

Некоторые колхозы очень бо-
гаты.*Hüpe* oli pikk.Sportlane hüppab pika **hüppe**.Peeter ei saa täna *hüpata*.Ma pean **hüppama**.Пээтер не может сегодня пры-
гать.

Я должен прыгать.

On vaja *hakata* õppima.Poiss **hakkab** õppima.

Noomen

Имя

5) *lamp*-tüüp

Tugev aste nominatiiv	Nõrk aste genitiiv	Tugev aste partitiiv	Vaheldus
<u>lamp</u> лампа <u>kaart</u> карта <u>kõik</u> все	<i>lambi</i> <i>kaardi</i> <i>kõige</i>	<u>lampi</u> <u>kaarti</u> <u>kõike</u>	p : b t : d k : g

6) *rääkima*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Tugev aste <i>da</i> -infinitiiv	Nõrk aste preesens	Vaheldus
<u>kleepima</u> клеить <u>saatma</u> посылать <u>rääkima</u> говорить	<u>kleepîda</u> <u>saata</u> <u>rääkîda</u>	<i>kleebin</i> <i>saadan</i> <i>räägin</i>	p : b t : d k : g

tugev aste
сильная степень

nõrk aste
слабая степень

See on hea lamp.

Это хорошая лампа.

Kunstnik ei taha joonistada pilti.

Kas te oskate rääkida eesti keelt?

Вы умеете говорить по-эстонски?

Me peame kleepima ümbriku kinni.

Lambid on kõrgel.

Лампы высоко.

Kunstnik joonistab pildi.

See neiu räägib vene keelt.

Эта девушка хорошо говорит по-русски.

Me *kleebime* ümbriku kinni.

Noomen

Имя

7) *toode*-tüüp

Nõrk aste nominatiiv	Tugev aste genitiiv	Nõrk aste partitiiv	Vaheldus
<i>saabas</i> сапог <i>toode</i> продукт <i>liige</i> член	<u>saapa</u> <u>toote</u> <u>liik[m]e</u>	<i>saabast</i> <i>toodet</i> <i>liiget</i>	b : p d : t g : k

Verb

Глагол

8) *vaatama*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Nõrk aste <i>da</i> -infinitiiv	Tugev aste preesens	Vaheldus
<u>taipama</u> понимать <u>vaatama</u> смотреть <u>märkama</u> замечать	<i>taibata</i> <i>vaadata</i> <i>märgata</i>	<u>taipan</u> <u>vaatan</u> <u>märkan</u>	b : p d : t g : k

nõrk aste
слабая ступень

Ülo on ametiühingu *liige*.
Юло член профсоюза.

See auto on meie tehase *toode*.
Me tahame *vaadata* kunstinäitust.
Мы хотим посмотреть выставку изобразительного искусства.
Siin on *märgata* valgust.

genitiiv — määratud hulk
(portsjon)

Ma tellin **supi** ja **salati**.
Ma tellin **tee** ja **koogi**.

partitiiv — määramata hulk

Kas me **suppi** ja **salatit** tellime?
Ma tellin **teed** ja **kooki**.

kuhu? — genitiiv + -sse

Millal te lähete raamatukogusse?
Üliõpilased ei lähe **keemiahounesse**.
Töölised lähevad hommikul **tehasesse**.

et + da-infinitiiv

Me läheme raamatukogusse,
[et] lugeda kirjandust.

Nad lähevad sööklasse, [et]
süüa suppi.

Reet tuleb klubisse, [et] vaadata uut dokumentaalfilmi.

tugev aste
сильная ступень

Meie kõik oleme ametiühingu **liikmed**.

Мы все члены профсоюза.
Need on meie tehase **tooted**.
Reet **vaatab** kella.

Reet **smotrit** на часы.

Mind ei **märka** keegi.

форма генитива указывает на определенное количество (порцию)

Я **заказываю суп и салат**.
Я **заказываю чай и пирожное**.

форма партитива указывает на неопределенное количество

Суп и салат будем заказывать?
Я **заказываю чаю и пирожное**.

куда? — генитив + -sse

Когда вы пойдете в библиотеку?

чтобы + da-инфинитив

Мы идем в библиотеку, **чтобы**
почитать литературу.

VÄLJENDID

Mul on raha kaasas.
Tal ei ole kella kaasas.
See on teada.
See ei ole teada.
Isa maksab tema eest.
Aeg saab otsa.
Ära muretsel
jätma raamatukogusse
nende eest
enda juurde
sellega
ma pean

У меня деньги с собой.
У него нет с собой часов.
Это известно.
Это неизвестно.
Отец платит за него.
Время кончается.
Не горюй!
оставлять в библиотеке
за них
к себе
(с) этим
я должен

LUGEMISPALA

KOHVIKUS

Täna oli kolm loengut. Kell neli on veel võimlemine. Nii jääb üks tund vaba aega.

A n u: Reet, kas sa tahad minna kohvikusse?

R e e t: Tahan küll, aga mul ei ole raha kaasas.

A n u: Palun ära muretse, mul on raha.

Sõbratarid jätavad portfelliid raamatukogusse ja lähevad kohvikusse. Saalis istuvad juba nende rühmakaaslased Peeter ja Mati. Akna juures vestlevad kolm noort kirjanikku. Nurgas mõned üliõpilased õpivad.

Noormehed kutsuvad Reeda ja Anu enda juurde. Kohe tuleb ettekandja.

E t t e k a n d j a: Palun, mida te soovite?

Anu tellib ühe tassi kohvi ja koogi. See on teada, et Anu on maias.

Reet tellib klaasi teed ja piruka.

A n u: Reet, kas sa ei soovi kooki?

R e e t: Ei, ma ei armasta magusat.

Noormehed tellivad veel musta kohvi.

Saalis on parajasti kunstinäitus. Esinevad kunstnikud Enn Raudsepp ja Maarja Ole. Üks Enn Raudsepa suur pilt kujutab maastikku, teised on portreed. Maastiku värvid on eriti huvitavaid.

Reet tahab vaadata, missugused pildid on teises saalis, aga aeg saab otsa.

Anu ja Reet tahavad maksta ja ära minna. Siis Anu märkab, et tal ei ole rahakotti. See on raamatukogus portfellis. Tal on piinlik. Kõik lõpeb sellega, et noormehed maksavad nende eest.

Palun tass kolvi ja kook!

KÜSIMUSED

1. Kuhu sõbratarid lähevad? 2. Mida tellib Anu ja mida Reet?
3. Kelle näitus on saalis? 4. Kes maksab nende eest kohvikus?

LUULETUS

ÕÖBIK

Lydia Koidula

Mis laululaine lahkesti —
õõbik! õõbik!
käib kullakeeli südame?
Õõbik!
Vait vainud, puu ja põõsastik,
mis hõbehelin imelik?
Õõbik! õõbik!
Tark Taara linnuke.

— — — — —
(1870)

SÕNAD

ametiühing, -u, -ut
aste, `astme, astet
`astmevaheldus, -e, -t
esinema

профсоюз
ступень
чередование ступеней
выступать

'et
 'ette`kandja, -, -t
 hõbehelin, -a, -at
 hüpe, 'hüppe, hüpet
 'hüppama, hüpata, 'hüppan
 ime/'lik, -liku, -'likku
 'jalg/ratas, -'ratta, -ratast
 joonistama
 'jutt, jutu, 'juttu
 'jätma, 'jätta, jätan
 'kaart, kaardi, 'kaarti
 kaasas
 'kartma, 'karta, kardan
 'kinni 'kleepima, ~ 'kleepida,
 kleebin ~
 kirja/'nik, -niku, -'nikku
 'kleepima, 'kleepida, kleebin
 klu/'siil, -siili, -'siili ~ 'sulg-
 häälik, -u, -ut
 kohvik, -u, -ut
 kol/'hoos, -hoosi, -'hoosi
 'kook, koogi, 'kooki
 'kott, koti, 'kotti
 kujutama *part. rekts.*
 'kukk, kuke, 'kukke
 'kukkuma, 'kukkuda, kukun
 kulla'keeli *poeet.*
 kunsti'näitus, -e, -t
 'kunst/'nik, -niku, -'nikku
 'kõikuma, 'kõikuda, kõigun
 laadivaheldus, -e, -t
 'lahkesti
 'lamp, lambi, 'lampi
 laulu/laine, -'laine, -lainet *poeet.*
 liige, 'liikme, liiget
 'lind, linnu, 'lindu
 'lukk, luku, 'lukku
 'lõppema, 'lõppeda, lõpen
 'maa/'stik, -stiku, -'stikku
 maias, 'maia, maiast
 'maksma, 'maksta, maksan
 'miski, millegi, midagi
 muretsema
 määratud
 'noomen, -i, -it ~ käändsõna,
 -, -

что союз; чтобы
 официантка
 здесь: серебристые звуки
 прыжок
 прыгать
 странный
 велосипед
 рисовать
 рассказ
 оставлять
 карта
 с собой
 бояться
 заклеивать
 писатель
 клеить
 смычный согласный
 кафе
 колхоз
 пирожное
 мешок, сумка
 изображать
 петух
 падать
 златострунное звучание
 художественная выставка
 художник
 колебаться
 качественное чередование сту-
 пеней
 приветливо, любезно
 лампа
 волна, поток песенных звуков
 член
 птица
 замок
 кончатся
 пейзаж
 лакомка
 платить
 что-либо, что-нибудь; что-то
 беспокоиться
 определенный
 имя грам.

`nurk, nurga, `nurka
 `nõrk, nõrga, `nõrka
 `näitus, -e, -t
 `paat, paadi, `paati
 `pakkuma, `pakkuda, pakun
 pala/`vik, -viku, -`vikku

 `park, pargi, `parki
 pidama, pidada, `pean
 `piin/`lik, -liku, -`likku
 `portsjon, -i, -it
 `rikkuma, `rikkuda, rikun
 `pilt, pildi, `pilti
 port`ree, -, -d
 `puu, -, -d
 põõsa/`stik, -stiku, -`stikku
 raha/`kott, -koti, -`kotti
 ratas, `ratta, ratast
 `ruttama, rutata, `ruttan
 saabas, `saapa, saabast
 `saal, saali, `saali
 `saatma, `saata, saadan
 salat, -i, -it
 `sattuma, `sattuda, satun
 `seep, seebi, `seepi
 `sepp, sepa, `seppa
 `supp, supi, `suppi
 sõbratar, -i, -i
 `sõökla, -, -t
 süda, -me, -nt
 Taara, -, -t
 `taipama, taibata, `taipan
 `tekkima, `tekkida, tekin
 `tellima, `tellida, tellin
 toode, `toote, toodet
 `tüüp, tüübi, `tüüpi
 vaheldus, -e, -t
 `vainu, -, -t
 `vait = on vait
 `verb, verbi, `verbi ~ tegusõna,
 -, -
 `vestlema, vestelda, `vestlen
 `vältevaheldus, -e, -t

 `värv, värvi, `värvi
 õõbik, -u, -ut
 ümb`r/ik, -iku, - ikku

угол
 слабый
 выставка
 лодка
 предлагать; предоставлять
 жар; повышенная температу-
 ра
 парк
 быть должным; держать; вести
 неловкий; неудобный
 порция
 портить
 картина, картинка
 портрет
 дерево
 кустарник
 кошелек
 колесо
 спешить
 сапог
 зал
 посылать, отправлять
 салат
 попадать
 мыло
 кузнец
 суп
 подруга
 столовая
 сердце
 (бог в эстонской мифологии)
 догадываться; понимать
 возникать
 заказывать
 продукт
 тип
 чередование
 луг
 здесь: молчат

 глагол
 беседовать
 чередование долготы, коли-
 чественное чередование сту-
 пеней
 цвет; краска
 соловей
 конверт

HARJUTUSED

Harjutus 1. See on hele kapp. → Need on heledad kapid.

1. See on huvitav jutt. 2. See on pruun kott. 3. See on valge kukk. 4. See on kõrge hüpe. 5. See on kerge jalgratas. 6. See on rikas kolhoos. 7. See on pikk referaat. 8. See on brünett naine.

Harjutus 2. kleepima → kleepida, kleebib

tõlkima, saatma, rääkima, vaatama, märkama, ruttama, kartma, liitma

Harjutus 3. Sul tuleb palju ... Millal sa hakkad ...? Kas sa ... alles õhtul? (õppima, õppida, õpin). → Sul tuleb palju õppida. Millal sa hakkad õppima? Kas sa õpid alles õhtul?

1. Mu õde võib ka täna siia ... Kui ma ... sinu juurde, siis mängime klaverit. Kuidas tõlkida sõna ...? (sattuma, sattuda, satun). 2. See sportlane läheb varsti ... Ta ... veel ühe korra. Kes tahab ...? (hüppama, hüpata, hüppab). 3. Me peame ... Aega on vähe, meil on vaja ... Kelle juurde sa praegu ...? (rutama, rutata, ruttad).

Harjutus 4. pikk paat → a) pika paadi — pikad paadid, pikka paati. b) Seal olid mõned pikad paadid. c) Onu ehitas pikka paati.

kollane seep, valge lamp, ilus pilt, vaikne park, magus kook, tark laborant

Harjutus 5. Kuhu ta kirjutab? (белая тетрадь) → Ta kirjutab valgesse vihikusse.

1. Kuhu sa lähed võimlema? (гимнастический зал) 2. Kuhu ma sind kutsun? (маленькое кафе) 3. Kuhu ta viib raamatu? (эта библиотека) 4. Kuhu ma võin minna? (ваше общежитие) 5. Kuhu sa ruttad? (старый завод) 6. Kuhu ta peab tulema? (наша поликлиника)

Harjutus 6. Найдите в тексте для чтения словоформы, выступающие в сильной степени.

Harjutus 7. Jutustage: Sööklas.

Harjutus 8. Tõlkige.

a) 1. Ты ищешь свой красный карандаш? 2. У меня нет с собой ручки. 3. Мы будем писать реферат. 4. Моя подруга приглашает меня к себе. 5. Я возьму этот фотоаппарат. 6. Сколько он стоит? 7. Им не нужен свет. 8. У тебя ничего нет с собой. 9. Кого ты ищешь? 10. Я вижу его.

b) 1. Я не могу работать. 2. Ты не хочешь пойти в столовую? 3. Эти художники хотят посетить художественную выставку. 4. Мы очень хотим пойти в театр. 5. Куда твои подруги торопятся? 6. Ты должна идти в больницу. 7. Я иду в общежитие в девять часов. 8. Кто-то идет сюда.

Kordamisharjutus. Окна длинного коридора. а) pika koridori aknad. б) Õpetaja avab kõik pika koridori aknad.

карты Эстонии, пирожные этого кафе, интересные портреты художника, веселые рассказы дедушки, зеленые парки города, картинки этой книги, кузнецы нашего колхоза, члены драматического кружка

KÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

ASTMEVAHELDUS (II)

ЧЕРЕДОВАНИЕ СТУПЕНЕЙ (II)

ASSIMILATSIOON

АССИМИЛЯЦИЯ

Ассимиляцией называется такой вид качественного чередования ступеней, при котором в сильной ступени в основе слова имеется сочетание двух согласных, в слабой же ступени второй из них уподобляется первому.

Noomen

Имя

1) *vend*-tüüp

Tugev aste nominatiiv	Nõrk aste genitiiv	Tugev aste partitiiv	Vaheldus
<u>vend</u> брат	<i>venna</i>	<u>venda</u>	nd : nn
<u>sild</u> мост	<i>silla</i>	<u>silda</u>	ld : ll
<u>kord</u> порядок	<i>korra</i>	<u>korda</u>	rd : rr

Verb

Глагол

2) *andma*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Tugev aste <i>da</i> -infinitiiv	Nõrk aste preesens	Vaheldus
<u>andma</u> давать	<u>anda</u>	<i>annan</i>	nd : nn
<u>murdma</u> ломать	<u>murda</u>	<i>murran</i>	rd : rr

tugev aste
сильная ступень

nõrk aste
слабая ступень

Minu vend töötab kolhoosis.
Мой брат работает в колхозе.
Kas seal on palju põldu?
Пациент hakkab tundma valu.
Пациент начинает чувствовать боль.
Palun, kas sa saad anda mulle raamatu?

See on minu penna jalgratas.
Это велосипед моего брата.
Silla juures on suured põllud.
Kuidas te end tunnete?
Как вы себя чувствуете?
Jah, ma annan.

Noomen

Имя

3) **hammas**-tüüp

Nõrk aste nominatiiv	Tugev aste genitiiv	Nõrk aste partitiiv	Vaheldus
<i>hammas</i> зуб	<u>hamba</u>	<i>hammast</i>	mm : mb
<i>kinnas</i> варежка	<u>kinda</u>	<i>kinnast</i>	nn : nd
<i>varras</i> стержень	<u>varda</u>	<i>varrast</i>	rr : rd

Verb

Глагол

4) **tõmbama**-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Nõrk aste <i>da</i> -infinitiiv	Tugev aste preesens	Vaheldus
<u>tõmbama</u> тянуть	<i>tõmmata</i>	<u>tõmban</u>	mm : mb
<u>lendama</u> летать	<i>lennata</i>	<u>lendan</u>	nn : nd
<u>kordama</u> повторять	<i>korrata</i>	<u>kordan</u>	rr : rd

nõrk aste
слабая ступень

tugev aste
сильная ступень

Tal valutab *hammas*.

У него болит зуб.

Ma ei leia teist *kinnast*.

Lennuk ei saa täna *lennata*.

Hambaravikabinet asub meie majas.

Зубоврачебный кабинет находится в нашем доме.

Kellel on ilusad kindad?

Täna lennuk ei lenda.

Самолет не может сегодня полететь.
See hammas tuleb välja *tõmata*.

Сегодня самолет не полетит.
Arst tõmbab hamba välja.

kellel? millel? — genitiiv
+ *-l*

у кого? у чего? —
генитив + *-l*

Mitu hammast on inimesel?
Ülikoolil on suur raamatukogu.
Peahoonel on kuus sammast.
Tal valutab hammas.

Сколько у человека зубов?
Университет имеет большую библиотеку.

kuidas? — genitiiv + *-sti* ~
genitiiv + *-lt*

как? — генитив + *-sti* ~
генитив + *-lt*

halva/sti	плохо
hä/sti	хорошо
kiire/sti	быстро
rumala/sti	глупо
tugeva/sti	сильно
valju/sti	громко
õige/sti	правильно

aeglase/lt	медленно
piduliku/lt	торжественно
sooja/lt	тепло
täpse/lt	точно
vaba/lt	свободно
vaikse/lt	тихо
hariliku/lt	обыкновенно

VÄLJENDID

Kui vana te olete?
Kus te elate?
Mille üle te kaebate?
Arst võtab vastu.
Arst annab rohtu valu vastu.
Valu läheb üle.
Palun avage suu!
Palun tulge tagasi!

Ma lähen koju.
Ta lähebki koju.

Täna väga!
homseni
viimastena

Сколько вам лет?
Где вы живете?
На что вы жалуетесь?
Врач принимает.
Врач дает лекарство от боли.
Боль проходит.
Откройте, пожалуйста, рот!
Приходите, пожалуйста, снова!
Я иду домой.
Он (действительно) идет домой.
Большое спасибо! Благодарю!
до завтра
последними

arv + sada

100 — (üks)sada
 200 — kakssada
 300 — kolmsada
 400 — nelisada

500 — viissada
 600 — kuussada
 700 — seitsesada
 800 — kaheksasada
 900 — üheksasada

arv + tuhat

1000 — (üks)tuhat
 2000 — kaks tuhat
 3000 — kolm tuhat
 20 000 — kakskümmend tuhat
 400 000 — nelisada tuhat
 900 000 — üheksasada tuhat

arv + miljon ~
miljonit

1 000 000 — (üks)miljon
 2 000 000 — kaks miljoni [t]
 70 000 000 — seitsekümmend
 miljoni [t]

LIITARVUD

21 — kakskümmend üks
 22 — kakskümmend kaks
 137 — sada kolmkümmend
 seitse
 4568 — neli tuhat viissada
 kuuskümmend
 kaheksa
 10 387 — kümme tuhat kolm-
 sada kaheksaküm-
 mend seitse

СОСТАВНЫЕ
ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ

LUGEMISPALA

VIRVEL VALUTAB HAMMAS

Virvel oli täna öösel hambavalu. Ta ei saa loengut jälgida, hammas valutab väga tugevasti.

Reet: Sa pead minema hambaarsti juurde.

Virve: Ma kardan, et seda hammast ei saa parandada, see tuleb välja tõmmata. Väljatõmbamine on aga väga valu.

Reet: Kui kaua sa siis kavatsed kannatada?

Virve: Ma ootan homseni, võib-olla läheb valu üle.

Peeter: Parem minna juba kohe arsti juurde, arst parandab hamba ära või annab rohtu valu vastu.

Mul valutab hammas

Virve: Kus asub ülikooli hambaravikabinett?

Eha: See on Vanemuise tänavas, seal töötab väga sümpaatne hambaarst. Ta kasutab tuimastusvahendit, nii ei ole ravimine valus.

Virve lähebki Vanemuise tänavasse.

Registraator küsib:

«Kuidas on teie perekonnanimi?»

«Tammik.»

«Aga ees- ja isanimi?»

«Virve Harri tütar.»

«Kui vana te olete?»

«Ma olen kakskümmend aastat vana.»

«Kus te elate?»

«Ma elan Põllu tänavas number 18, korter 2.»

«Järjekord ei ole suur, arst võtab teid varsti vastu.»

Virve ootab järjekorras, hammas hakkab veel rohkem valutama. Siis tuleb õde.

«Palun Virve Tammik!»

Arst küsib: «Mille üle te kaebate?»

Virve selgitab: «Mul hakkas öösel hammas valutama.»

«Palun avage suu!»

Arst vaatab ja sõnab:

«Teil tuleb uus hammas — tarkusehammas. Täna ma panen siia rohtu. Kui paistetus ei alane, tulge, palun, ülehommega tagasi!»

«Täna väga!»

Virve läheb koju. Tarkusehammas valutab väga.

KÜSIMUSED

1. Miks Virve ei saa loengut jälgida? 2. Miks Virve kardab minna arsti juurde? 3. Mida arst küsib? 4. Kas patsiendil on hambas auk?

NALJA

Õpetaja: Missugused hambad tulevad viimastena suhu?
Sven: Kunsthambad.

SÕNAD

`aasta, -, -t	год
`aeglaselt	медленно
alanema	спадать
`andma, `anda, annan	дать
assimilatsi/`oon, -`ooni, -`ooni	ассимиляция
`hamba/`auk, -augu, -`auku	дупло (в зубе)
`hamba/`arst, -arsti, -`arsti	зубной врач
`hambaravikabi/`net, -neti, -`netti	стоматологический кабинет
`hambavalu, -, -	зубная боль
hammas, `hamba, hammast	зуб
`jalgima	следить
järje/`kord, -korra, -`korda	очередь
`kaebama, kaevata, `kaeban	жаловаться
`kandma, `kanda, kannan	носить
kannatama	терпеть
`kartma, `karta, kardan	бояться
kasutama	применять
kaua	долго
kavatsema	намереваться
kinnas, `kinda, kinnast	перчатка, варежка
`kord, korra, `korda	раз; порядок
`kordama, korrata, `kordan	повторять
`korter, -i, -it	квартира
`kunst/hammas, -`hamba, -hammast	искусственный зуб
`küm/nes, -nda, -ndat	десятый
lam/mas, -`ba, -mast	овца
`lendama, lennata, `lendan	летать, лететь
`liit`arv, -u, -`u	составное числительное
`miljon, -i, -it	миллион
millel <i>adess., nom.</i> mis	у чего
`oolama, oodata, `ootan	ждать
paistetus, -e, -t	припухлость, опухоль
parandama	исправлять, здесь: лечить
parem	лучше
patsi/`ent, -endi, -`enti	пациент
pidu/`lik, -liku, -`likku	торжественный
pidulikult	торжественно
`põld, põllu, `põldu	поле

ravimi/ne, -se, -st	лечение
regist`raator, -i, -it	регистратор
rohi, rohu, `rohtu	трава; лекарство
`rohkem	больше
rubla, -, -t	рубль
rumalasti	глупо
s`mmas, `samba, sammast	колонна
selgitama	объяснять
`sild, silla, `silda	мост
`suu, -, -d	рот
sõnama	говорить
süm`paat/ne, -se, -set	симпатичный
tagasi tulema, ~ `tulla, tulen ~	возвращаться, приходить сно- ва
`tarkuse/hammas, -`hamba, -hammast	зуб мудрости
tugevasti	сильно
tuimastusvahend, -i, -it	обезболивающее средство
`tundma, `tunda, tunnen	чувствовать
`tõmbama, tõmmata, `tõmban	тянуть
tütar, `tütre, tütart	дочь
`vaikselt	тихо
vali, valju, `valju	громкий
valjusti	громко
valu, -, -	боль
alus	больно
alutama	болеть
varras, `varda, varrast	стержень
`vastu <i>postpos. gen.</i>	против; от
`vastu `võtma, ~ `võtta, võ- tan ~	принимать
`võib-`olla	может быть
`välja `tõmbama, ~ tõmmata, `tõmban ~	выдергивать
`välja `tõmbami/ne, -se, -st	выдергивание
ära parandama	здесь: вылечить
üle`homme	послезавтра
üle minema, ~ `minna, läheb ~	здесь: проходить

HARJUTUSED

Harjutus 1. Mul on brünetid vennad. → a) Mul on brünett vend. b) Mul ei ole brünetti venda.

1. Saksa keele **tunnid** toimuvad täna. 2. Meie linnas on **suured sillad**. 3. Teie kolhoosis on **madalad põllud**. 4. Kaupluses on

täna pikad järjekorrad. 5. Tal on mustad lambad. 6. Siin on kõrged sambad. 7. Teil on uued kindad.

Harjutus 2. jätma → a) jätma — jätta — jätan. b) Ma pean portfelli siia jätma. Kas ma tohin portfelli siia jätta? Ma jätan portfelli siia.

tundma, kandma, lendama, kordama, andma, tõmbama, ootama, kartma, vastu võtma

Harjutus 3. 100 недель → sada nädalat

235 слов, 753 книги, 1 250 762 человека, 365 дней, 371 человек, 105 недель, 202 дня, 3250 карандашей, 100 раз, 1 000 000 рабочих

Harjutus 4. Kellel oli eile hambavalu? (ее подруга) → Tema sõbrataril oli eile hambavalu.

1. Kellel on kolm tütar? (эта симпатичная женщина) 2. Kellel oli alati vähe aega? (хороший спортсмен) 3. Millel on kõrged aknad? (зал) 4. Kellel lõpeb praktikum kell neli? (мой брат) 5. Kellel on pikad blondid juuksed? (маленькая девочка) 6. Millel on valged sambad? (это здание) 7. Kellel on kaks rubla? (маленький мальчик)

Harjutus 5. kehv põld → a) kehv põld — hea põld, b) kehvad põllud — head põllud

soe kinnas, hele kardin, haige hammas, madal sammas, blond noormees, uus sild, kõhn registraator

Harjutus 6. Jutustage: Hambaarsti juures.

Harjutus 7. Tõlkige.

a) 1. В коридоре поликлиники сидят больные. 2. Сколько дней твой сын был в больнице? 3. На что она жалуется? 4. Что у тебя болит? 5. Зубной врач принимает четыре раза в неделю. 6. У меня болят зубы. 7. Его мать очень больна. 8. Кто лечит вашу дочь? 9. Вчера у него была повышенная температура. 10. Он должен пригласить врача?

b) 1. Здесь (есть) двадцать тетрадей и шестнадцать книг. 2. В этом зале сидит только семь человек. 3. Сколько окон в коридоре? 4. В коридоре два узких окна. 5. Сколько у тебя денег? 6. У меня сейчас двадцать два рубля.

Kordamisharjutus. Ta avab (keskmise aken). → a) Ta avab keskmise akna (mille?). b) Ta ei ava keskmist akent (mida?).

1. Sa tellid (väike kook). 2. See kunstnik joonistab (huvitav maastik). 3. Õpilased viivad (mõni raamat) raamatukogusse. 4. Me jätame oma (pikk referaat) koju. 5. Hambaarst tõmbab (haige hammas) välja. 6. Sa kleebid (see ümbrik) kinni.

GRAMMATIKA

ASTMEVAHELDUS (III)

ЧЕРЕДОВАНИЕ СТУПЕНЕЙ (III)

KADU, TEISENEMINE

ВЫПАДЕНИЕ, ИЗМЕНЕНИЕ

Выпадение и изменение являются таким видом качественного чередования ступеней, при котором смычный согласный или *s* в определенных формах или выпадают или заменяются другими согласными.

Noomen

Имя

1) *tuba*-tüüp

Tugev aste nominatiiv	Nõrk aste genitiiv	Tugev aste partitiiv	Vaheldus konsonant vokaal	
<u>tuba</u> комната	<i>toa</i>	<u>tuba</u>	b : ø	u — o
<u>rida</u> ряд	<i>rea</i>	<u>rida</u>	d : ø	i — e
<u>viga</u> ошибка	<i>vea</i>	<u>viga</u>	g : ø	i — e
<u>nuga</u> нож	<i>noa</i>	<u>nuga</u>	g : ø	u — o
<u>süsi</u> уголь	<i>sõe</i>	<u>sütt</u>	s : ø	ü — ö
<u>käsi</u> рука	<i>käe</i>	<u>kätt</u>	s : ø	
<u>vesi</u> вода	<i>vee</i>	<u>vett</u>	s : ø	
<u>uus</u> новый	<i>uue</i>	<u>uut</u>	s : ø	
<u>viis</u> пять	<i>viie</i>	<u>viit</u>	s : ø	
<u>laud</u> стол	<i>laua</i>	<u>lauda</u>	d : ø	
<u>leib</u> хлеб	<i>leiva</i>	<u>leiba</u>	b : v	
<u>sada</u> сто	<i>saja</i>	<u>sada</u>	d : j	
<u>poeg</u> сын	<i>poja</i>	<u>poega</u>	g : j	

tugev aste

сильная ступень

Minul on väike tuba.

У меня маленькая комната.

Palun kaks leiba.

Ema ootab poega.

nõrk aste

слабая ступень

Minu *toas* ei ole televiisorit.

В моей комнате нет телевизора.

Kas sul on *võileivad* kaasas?

Tema *poja* eriala on majandusteadus.

2) *kaduma*-tüüp

Tugev aste		Nõrk aste	Vaheldus
<i>ma</i> -infinitiiv	<i>da</i> -infinitiiv	preesens	konsonant vokaal
<u>kaduma</u> исчезать	<u>kaduda</u>	<i>kaon</i>	d : ø u — o
<u>pidama</u> быть долж- ным	<u>pidada</u>	<i>pean</i>	d : ø i — e
<u>lugema</u> читать	<u>lugeda</u>	<i>loen</i>	g : ø u — o
<u>sulgema</u> закрывать	<u>sulgeda</u>	<i>sulen</i>	g : ø
<u>nägema</u> видеть	<u>näha</u>	<i>näen</i>	g ~ h : ø
<u>tegema</u> делать	<u>teha</u>	<i>teen</i>	g ~ h : ø
<u>šadama</u> идти (о дож- де, снеге)	<u>sadada</u>	<i>sajab</i>	d : j

tugev aste

сильная ступень

Filoloog peab lugema kirjan-
dust.

Филолог должен читать лите-
ратуру.

Näha ei ole midagi.

Hakkab vihma sadama.

nõrk aste

слабая ступень

Peeter *loeb* sada lehekülge päe-
vas.

Пеэтер читает сто страниц в
день.

Liidia ei *näe* viga.

Juba *sajab* vihma.

PÕÖRAMINE

IMPERATIIV

Preesens

Singulari ja pluurali 2. pööre

Jaatavad vormid

avama открывать

ava/n → sina	ava!	ava/da → teie	ava/ge!
--------------	------	---------------	---------

jutusta/n рассказываю

tule/n иду

lähe/n иду

istu/n сижу

jutusta!

tule!

mine!

istu!

jutusta/da

tul/la

min/na

istu/da

jutustage!

tulge!

minge!

istuge!

sulgema закрывать

<i>sule/n</i> → <i>sule!</i>	<i>sulge/da</i> → <i>sulge/ge!</i>
------------------------------	------------------------------------

<i>loe/n</i>	читаю	<i>loe!</i>	<u><i>luge/da</i></u>	<u><i>luge/ge!</i></u>
<i>tõlgi/n</i>	перевожу	<i>tõlgi!</i>	<u><i>tõlki/da</i></u>	<u><i>tõlki/ge!</i></u>
<i>tee/n</i>	делаю	<i>tee!</i>	<u><i>teh/a</i></u>	<u><i>teh/ke!</i></u>

vaatama смотреть

<u><i>vaata/n</i></u> → <u><i>vaata!</i></u>	<i>vaada/ta</i> → <i>vaada/ke!</i>
--	------------------------------------

<u><i>oota/n</i></u>	жду	<u><i>oota!</i></u>	<i>ooda/ta</i>	<i>ooda/ke!</i>
----------------------	-----	---------------------	----------------	-----------------

Eitavad vormid

sina ära	{	<i>ava!</i>	не открывай!
		<i>sule!</i>	не закрывай!
		<u><i>vaata!</i></u>	не смотри!

Отрицательные формы

teie är/ge	{	<i>ava/ge!</i>	не открывайте!
		<u><i>sulge/ge!</i></u>	не закрывайте!
		<u><i>vaada/ke!</i></u>	не смотрите!

Imperatiivi jaatav vorm + nominatiiv ~ partitiiv

Palun ava [aken]! (nom.)
 Открой, пожалуйста, [окно]!
 Sulgege [uks]! (nom.)
 Tule siia, istu ja oota [mind]!
 (part.)
 Lugege [õpikut]! (part.)

Imperatiivi eitav vorm + partitiiv

Ära ava [akent]!
 Не открывай [окно]!
 Ärge sulgege [ust]!
 Ärge oodake [mind]!
 Ärge lugege [romaani]!

see : selle : seda

Palun anna mulle [see] raamat!
 Ma võtan [selle] raamatu.
 Ma ei võta [seda] raamatut.
 Ära anna [seda] raamatut!
 Ärge andke [seda] raamatut!

этот : этого : этот ~ этого

Пожалуйста, дай мне [эту]
 книгу!

tegitjanimi = *ma*-infinitiivi
tüvi | + *-ja*

and/ma — and/ja
hiline/ma — hiline/ja
luge/ma — luge/ja
näge/ma — näg | i | /ja

järgarv = genitiiv + *-s*

11 — üksteist (kümme) — üheteistkümne + *s* → üheteistkümne | s |
22 — kakskümmend kaks — kahekümne | kahe | → kahekümne | teine |
34 — kolmkümmend neli — kolmekümne nelja + *s* → kolmekümne
nelja | s |

название деятеля = основа
ma-инфинитива + *-ja*

тот, который дает, дающий
опаздывающий
читатель
зрячий

порядковое числительное =
генитив + *-s*

VÄLJENDID

Palun vabandust, et ma hiline-

sin!

Palun avage õpikud!

Palun sulgege õpikud!

Kirjutage harjutus tahvlile!

Aita mind!

Sjab vihma.

Sjab lund.

Hakkab sadama vihma.

Kuidas käsi käib?

hästi

keskmiselt

halvasti

kogust

Moodustage lauseid!

Mina õpin

Извините, пожалуйста, что я
опоздал!

Пожалуйста, откройте учеб-
ники!

Пожалуйста, закройте учебни-
ки!

Напишите упражнение на дос-
ке!

Помоги мне!

Дождь идет.

Снег идет.

Пойдет дождь.

Как поживаешь ~ поживае-
те?

хорошо

посредственно, средне

плохо

из сборника

Составьте предложения!

Я учусь

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI

filoloogiateaduskonna

vene filoloogia osakonnas

на отделении русской филоло-
гии филологического факуль-
тета

arstiteaduskonna
 raviosakonnas
 spordimeditsiini osakonnas

bioloogia-geograafia-
 teaduskonnas
 füüsika-keemiateaduskonnas

kehakultuuriteaduskonnas
 majandusteaduskonna
 rahanduse ja krediidi osakonnas

majandusküberneetika
 osakonnas

matemaatikateaduskonna
 teoreetilise matemaatika
 osakonnas

rakendusmatemaatika
 osakonnas

õigusteaduskonnas

на лечебном отделении
 на отделении спортивной меди-
 цины **медицинского факультета**
 на **биолого-географическом факультете**
 на **физико-химическом факультете**
 на **физкультурном факультете**

на отделении финансов и кре-
 дита
 на отделении экономической
 кибернетики
экономического факультета

на отделении теоретической
 математики

на отделении прикладной мате-
 матики **математического факультета**
 на **юридическом факультете**
ТАРТУСКОГО ГОСУДАРСТ-
ВЕННОГО УНИВЕРСИТЕТА

LUGEMISPALA

EESTI KEELE LOENG

Auditooriumis 107 on täna arstiteaduskonna raviosakonna kümnes rühm. Neil tuleb eesti keele loeng. See algab kell üheksa. Kohe tuleb ka dotsent Raud. Ta on keskealine mees, pikka kasvu ja veidi viimmas.

Üliõpilased tõusevad püsti.

Dotsent Raud ütleb:

«Tere hommikust, palun istuge!» Siis ta küsib:

«Kas kõik on kohal?»

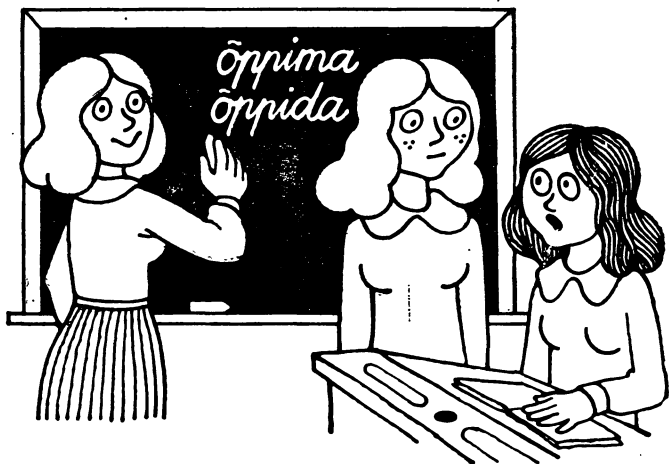
Auditoorium vastab:

«Ei ole.»

«Kes puudub?»

«Täna puuduvad Tatjana Volkova ja Aram Akopjan,» vastab rühmavanem Maria Bareva, «Aram Akopjan on haige, aga ...»

Uks avaneb ja sisse astub Tatjana Volkova. Kõik vaatavad teda. Tal on piinlik, sest dotsent Raud on ise väga täpne.

Aita mind, ma ei oska ...

Tatjana ütleb vaikselt: «Palun vabandage, et ma hilinesin.»
Siis algab töö.

Dotsent Raud sõnab: «Palun avage õpikud! Leheküljel 89 on lugemispala «Oma kivi». See on üks jutt Ilmar Sikemäe kogust «Sada lugu». Aleksei Žukov, palun, lugege seda!»

Aleksei loeb. Tal ei ole hea hääldamine. Ta teeb kuus viga.

Siis ütleb dotsent Raud: «Niina Lapina, palun tõlkige!»

Niina tõlgib kõik sõnad õigesti.

«Palun sulgege õpikud,» ütleb nüüd õpetaja. «Sergei Petrov, palun jutustage!»

Sergei ei oska hästi jutustada, aga õpetaja aitab teda.

«Nüüd kontrollime harjutust,» sõnab dotsent Raud. «Katalin Fodo, palun tulge tahvli juurde ja kirjutage harjutus tahvlile!»

«Seal on üks viga, kes märkab?» küsib õpetaja. «Viga on teises reas. Missuguses sõnas, seltsimees Plotnikova?»

Liidia ütleb: «Vabandage, ma ei näe nii kaugele, mul on täna prillid kodus.»

«Viktor Krasnov, kas teie näete?» küsib dotsent Raud.

«Sõnas *õpib* peab olema üks *p*,» ütleb Viktor.

Kell kümme loeng lõpeb.

«Ülehomme kirjutame kontrolltöö,» ütleb dotsent Raud. «Nägemiseni!»

Üliõpilased ohkavad.

KÜSIMUSED

- *1. Missugune rühm on auditooriumis number sada seitse?
2. Kes on nende eesti keele õpetaja? 3. Mida üliõpilased loevad?
4. Millal üliõpilased kirjutavad kontrolltöö?

VANASÕNU

Töö kiidab tegijat.
Enne mõtle, siis ütle.
Kus viga näed laita, seal tule ja aita.

SÕNAD

`aed, aia, `aeda	сад; огород
`aeglaselt	медленно
`aitama, aidata, `aitan <i>part. rekts.</i>	помогать
`algama, alata, `algan	начинаться
arsti`teadus, -e, -t	медицина
`andja, -, -t	дающий
`autor, -i, -it	автор
avanema	открываться
`enne	здесь: сначала
`geo`graafia, -, -t	география
hilineja, -, -t	опаздывающий
hilinema, hilinesin <i>imperf.</i>	опаздывать
`hind, hinna, `hinda	цена
`hääldami/ne, -se, -st	произношение
impera/`tiiv, -tiivi, -`tiivi ~	
`käskiv, -a, -at kõne/`viis, -viisi, -`viisi	повелительное наклонение
`järg/`arv, -arvu, -`arvu ~ or- di`naal, -naali, -`naali	порядковое числительное
`järgmi/ne, -se, -st	следующий
kaduma, kaduda, `kaon	исчезать
`kaugele	далеко
`keemia, -, -t	химия
kehakul/`tuur, -tuuri, -`tuuri	физкультура
`kesk`eali/ne, -se, -st	средних лет
`kiitma, `kiita, kiidan	хвалить
kivi, -, -	камень
kohal	на месте
kont`rollima	контролировать
käsi, `käe, `kätt	рука
küberneetika, -, -t	кибернетика
`laitma, `laita, laidan	порицать
lause, `lause, lauset	предложение
lehe/`külge, -külje, -`külge	страница
`leib, leiva, `leiba	хлеб
lugeja, -, -t	читатель
lugu, `loo, lugu	история
`lõppema, `lõppeda, lõpeb	кончаться

majandus, -e, -t
 majandus`teadus, -e, -t
 `mõtlemä, mõtelda, `mõtlen
 nuga, `noa, nuga
 nägema, näha, `näen
 nägija, -, -t
 `ohkama, ohata, `ohkan
 osa/`kond, -konna, -`konda
 `poeg, poja, `poega
 `puuduma
 `püsti `tõusma, ~ `tõusta, tõu-
 sen ~
 rida, `rea, rida
 sadama, `sadada, sajab
 `sest
 `sisse `astuma, ~ `astuda,
 astun ~
 sõber, sõbra, `sõpra
 süsi, `sõe, `sütt
 `teadla/ne, -se, -st
 `teadus, -e, -t
 `teadus/`kond, -konna, -`konda
 `teoreetili/ne, -se, -st
 viga, `vea, viga
 `vihm, vihma, `vihma
 `vimmas
 `või/`leib, -leiva, -`leiba
 `ütlemä, ütelda, `ütlen

хозяйство; экономика
 экономика
 думать
 нож
 видеть
 зрячий
 вздыхать
 отдел, отделение
 сын
 отсутствовать
 вставлять
 ряд
 идти (дождь, снег)
 потому что

входить
 друг
 уголь
 ученый
 наука
 факультет
 теоретический
 ошибка
 дождь
 сутулуй
 бутерброд
 сказать

HARJUTUSED

Harjutus 1. See järjekord on pikk. → Need järjekorrad* on pikad.

1. See tuba on soe. 2. See rida on keskmise. 3. See aed on väike. 4. See lugu on meeldiv. 5. See käsi on tugev. 6. See leib on vana. 7. See laps on keskpärane. 8. See maja on uus.

Harjutus 2. panema → a) panen — sa pane! b) panna — te pange!

olema, jääma, kontrollima, paranema, rääkima, ütlemä, pidama, lugema, sulgema, nägema, tegema

Harjutus 3. annan, anda → a) sa anna! sa ära anna! b) te andke! te ärge andke!

aitan, aidata; hakkan, hakata; hüppan, hüpata; jätan, jätta; kaon, kaduda; ruttan, rutata; teen, teha; tunnen, tunda; võtan, võtta

Harjutus 4. keskmiselt → a) Ants õpib keskmiselt. b) Ants on praegu keskmise õpilane.

hästi, halvasti, tugevasti, täpselt, vabalt, vaikselt

Harjutus 5. avama (aken) → ava aken! avage aknad!

sulgema (uks), tooma (see nuga), välja tõmbama (hammas), vastu võtma (raha), saatma (sõber), kutsuma (õde), viima (poeg), jutustama (mõni lugu), tellima (hea võileib), tundma (oma kodumaa).

Harjutus 6. Moodustage 5 lauset, kus esineb sõna 1) aitama, 2) sest. Näidised: Ma aitan teda, sest ta on minu sõber.

Harjutus 7. Kirjutage: Meie eesti keele tund.

Harjutus 8. Tõlkige.

1. Исправьте ваши ошибки! 2. Возьми свою тетрадь! 3. Возьмите ваши тетради! 4. Принесите еще чашку черного кофе! 5. Выпей стакан холодного молока! 6. Посмотрите! Дождь идет! 7. Не ждите нас! 8. Сядьте, пожалуйста, у окна! 9. Не опаздывайте в театр! 10. Возьмите другой словарь!

Kordamisharjutus. Arvutage ja lugege.

$$287 + 342 =$$

$$820 - 639 =$$

$$10\,000 - 18 =$$

$$48 + 548 =$$

$$4203 + 300 =$$

$$274 + 109 =$$

KAHETEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

ASTMEVAHELDUS (IV)

ЧЕРЕДОВАНИЕ СТУПЕНЕЙ (IV)

VALTEVAHELDUS

ЧЕРЕДОВАНИЕ ДОЛГОТЫ

välja arvatud klusiilid

кроме смычных согласных

Чередованием долготы называется количественное чередование ступеней, при котором в основе слова в одних формах выступает долгий звук (2-ая степень долготы), в других — сверхдолгий (3-я степень долготы).

1) *linn*-tüüp

Tugev aste nominatiiv	Nõrk aste genitiiv	Tugev aste partitiiv	Vaheldus pikk (2. vâlde) ülipikk (3. vâlde)
<u>linn</u> город	<i>linna</i>	<u>linna</u>	nn : nn
<u>samm</u> шаг	<i>sammu</i>	<u>sammu</u>	mm : mm
<u>mets</u> лес	<i>metsa</i>	<u>metsa</u>	ts : ts
<u>mahl</u> сок	<i>mahla</i>	<u>mahla</u>	hl : hl
<u>piim</u> молоко	<i>piima</i>	<u>piima</u>	ii : ii
<u>kool</u> школа	<i>kooli</i>	<u>kooli</u>	oo : oo
<u>lai</u> широкий	<i>laia</i>	<u>laia</u>	ai : ai
<u>laul</u> песня	<i>laulu</i>	<u>laulu</u>	au : au

Verb

Глагол

2) *sammuma*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Nõrk aste preesens	Tugev aste <i>da</i> -infinitiiv	Vaheldus pikk (2. vâlde) ülipikk (3. vâlde)
<u>sammuma</u> шагать	<i>sammun</i>	<u>sammuda</u>	mm : mm
<u>maksma</u> платить	<i>maksan</i>	<u>maksta</u>	ks : ks
<u>kuulma</u> слушать	<i>kuulen</i>	<u>kuulda</u>	uu : uu
<u>naerma</u> смеяться	<i>naeran</i>	<u>naerda</u>	ae : ae

tugev aste
сильная ступень

nõrk aste
слабая ступень

Missugune linn on Emajõe ääres?

Какой город находится на берегу Эмайыги?

Palun laulge veel üks uus laul!

Me peame maksma kaks rubla.

Мы должны платить два рубля.

Ma tahan kuulda seda lugu.

Mina õpin selles *linnas*.

Я учусь в этом городе.

Missugused on selle uue *laulu* sõnad?

See pudel *maksab* viisteist kopikat.

Эта бутылка стоит пятнадцать копеек.

Ma *kuulen* hästi.

3) *kallis*-tüüp

Nõrk aste nominatiiv	Tugev aste genitiiv	Nõrk aste partitiiv	Vaheldus	
			ülipikk (3. vâlde)	pikk (2. vâlde)
<i>kallis</i> дорогой	<i>kalli</i>	<i>kallist</i>	ll	: ll
<i>kitsas</i> узкий	<i>kitsa</i>	<i>kitsast</i>	ts	: ts
<i>võõras</i> чужой	<i>võõra</i>	<i>võõrast</i>	õõ	: õõ
<i>aine</i> вещество	<i>aine</i>	<i>ainet</i>	ai	: ai

4) *kallama*-tüüp

Tugev aste <i>ma</i> -infinitiiv	Tugev aste preesens	Nõrk aste <i>da</i> -infinitiiv	Vaheldus	
			ülipikk (3. vâlde)	pikk (2. vâlde)
<i>kallama</i> лить	<i>kallan</i>	<i>kallata</i>	ll	: ll
<i>korjama</i> собирать	<i>korjan</i>	<i>korjata</i>	rj	: rj
<i>kuulama</i> слушать	<i>kuulan</i>	<i>kuulata</i>	uu	: uu
<i>aitama</i> помогать	<i>aitan</i>	<i>aidata</i>	ai	: ai

tugev aste

сильная ступень

Kui kallid on televiisorid?

Сколько стоят телевизоры?

Kes on need võõrad inimesed?

Lubage, ma kallan kohvi!

Me kuulame raadiot.

nõrk aste

слабая ступень

Me ei osta kallist raadiot.

Мы не будем покупать дорогой радиоприемник.

Kes on see võõras inimene?

Kas ma tohin teed kallata?

Peeter tahab kuulata muusikat.

Partitiivi reksiooniga
prepositsioonidПредлоги, требующие
партитива

enne	} tööd	перед работой, до работы после работы
pärast		

[Enne] kontrollitööd peab õppi-
ma.

[Перед] контрольной работой
нужно заниматься.

Isa ei tule koju enne õhtut.

Pärast lõunat peab jalutama.

Kas sa puhkad pärast võistlust?

После обеда надо гулять.

ostad, osta!, ei osta

купишь, купи!, не купишь

Sina ostad ühe pudeli piima.

Sina ostad kaks pudelit piima.

Osta üks pudel piima!

Osta kaks pudelit piima!

Kas sa ei osta üht pudelit piima?

Kas sa ei osta viit pudelit piima?

üks pudel piima

kaks pudelit piima

viis pudelit piima

keda? mida? — pluurali
partitiiv

кого? что? — партитив
множественного числа

Tal on palju raamatu/id.
Sa ostad ühe kilo õun/u.

-id
vokaal
(-u, -e, -i)
-sid

У него много книг.
Ты купишь один килограмм
яблок.
Я вижу своих сестер.

Ma näen oma õde/sid.

VÄLJENDID

Mida te soovite?

Olge lahke!

Palun andke mulle ... ~

Palun lubage mulle ...

Mis see maksab?

Kui palju ma võlgnen?

Raha on otsas.

Esimese kursuse õppeained on:

Nõukogude Liidu Kommunistli-
ku Partei ajalugu

eesti keel

inglise keel

saksa keel

ladina keel

kehakultuur

Missugused õppeained on veel?

Что вы желаете? Что вам
угодно?

Будьте любезны!

Пожалуйста, дайте мне...

Сколько это стоит?

Сколько с меня?

Деньги кончились.

Предметы на первом курсе:

история Коммунистической

Партии Советского Союза

эстонский язык

английский язык

немецкий язык

латинский язык

физкультура

Какие предметы еще есть?

LUGEMISPALA

TOIDUKAUPLUSES

Pärast viimast loengut lähevad Reet ja Mari toidukauplusesse. Kodus on neil kõik toiduained lõpukorral ja homme tahavad nad ise lõunat teha.

Üks suur toidukauplus on kesklinnas. Esimene on piimaosakond. Seal on järjekord väike, noored müüjad töötavad kiiresti.

«Palun üks pudel piima ja kakssada grammi kohupiima,» ütleb Mari.

«Mida te veel soovite?»

«Palun veel kaks pakki juustu ja üks pakk võid,» sõnab Reet.

«Kui palju see kõik kokku maksab?» küsib Mari.

«Palun 1 rubla ja 58 kopikat,» vastab müüja.

Järgmine on liha- ja kalaosakond. Seal on pikk järjekord. Müügil on sealihha, loomaliha, lambaliha ja vasikaliha.

«Mida osta?»

«Palun pool kilo loomaliha.»

«Kas see on kõik?»

«Palun veel üks karp sealihakonservi,» ütleb Reet.

«Seda meil praegu ei ole,» sõnab müüja.

Nad maksavad liha eest 90 kopikat.

Siis tütarlapsed märkavad, et kaupluses on ka nende kursusekaaslane Mart.

«Tervist, noored daamid, ma näen, et teil on täna suured ostud. Mis pidu teil tuleb?»

«Pidu ei tule, me kavatseme homme keeta suppi.»
 «Keda te külla kutsute?»
 «Me veel vaatame, keda me kutsume,» naeratab Reet. Siis nad lähevad edasi.
 Viimane osakond on juurviljaosakond.
 Mari ütleb: «Palun kaks kilo kartuleid.»
 «Kas teil on hapusid õunu?» küsib Reet.
 «On küll, olge lahke, kui palju te soovite?»
 «Palun üks kilo.»
 «Kui palju ma võlgnen?» küsib Mari.
 «68 kopikat,» sõnab müüja.
 Rohkem nad ei osta midagi, sest raha on otsas.

KÜSIMUSED

1. Millal te lähete toiduaineid ostma? 2. Mida te ostate?
 3. Mida te tahate keeta? 4. Kui palju te maksate toiduainete eest?

VANASõnu

Homseks hoia leiba, aga mitte tööd.
 Jagajale jäävad näpud.

Sõnad

aine, `aine, ainet	вещество; предмет
`daam, daami, `daami	дама
edasi minema, ~ `minna,	идти дальше
lähem ~	
`eest <i>postpos. gen.</i>	за
Ema/jõgi, -jõe, -jõge	Эмайыги
`enne <i>prep. part.</i>	перед, до
`gramm, grammi, `grammi	грамм
hapu, -, -t, <i>pl. part.</i> hapusid	кислый
`hoidma, `hoida, hoian	беречь; хранить
`juur/vili, -vilja, -`vilja	овощи
`juust, juustu, `juustu	сыр
kala, -, -	рыба
`kallama, kallata, `kallan	лить
kallis, `kalli, kallist	дорогой
kapsas, `kapsa, kapsast	капуста
`karp, karbi, `karpi	коробка
`kartul, -i, -it, <i>pl. part.</i> `kartu-	картофель
leid	
konservi/`karp, -karbi, -`karpi	консервная банка
kavatsema	намереваться, замышлять, здесь: собираться

`keetma, `keeta, keedan
 `kiiresti
 kohu/`piim. -piima, -`piima
 `kokku
 kommunist/`lik, -liku, -`likku
 par`tei, -, -d
 kon/`serv, -servi, -`servi
 kopika/s, -, -t
 `korjama, korjata, `korjan
 `kursuse`kaasla/ne, -se, -st
 `kuulma, `kuulda, kuulen
 `lahke, -, -t
 `lambaliha, -, -
 `leib, leiva, `leiba
 liha, -, -
 loomaliha, -, -
 lubama
 lõpukorral olema
 lõuna, `lõuna, lõunat
 lõunat tegema
 `mahl, mahla, `mahla
 `maksma, `maksta, maksan
 `mets, metsa, `metsa
 `mitte
 müügil olema
 naeratama
 `naerma, `naerda, naeran
 `Nõukogude `Liit, Liidu, `Liitu
 `näpp, näpu, `näppu
 `on otsas
 `ost, ostu, `ostu
 `ostma, `osta, ostan
 `otsa `saama, ~ `saada,
 `saab ~
 `pakk, paki, `pakki
 pidu, `peo, pidu
 `pool, -e, -t
 prepositsi/`oon, -ooni, -`ooni
 ~ eessõna, -, -
 pudel, -i, -it
 `puhkama, puhata, `puhkan
 pärast *prep. part.*
 `samm, sammu, `sammu
 `sammuma, `sammuda, sammun
 `sealiha, -, -
 `supp, supi, `suppi

варить
 быстро
 творог
 всего, итого
 коммунистическая партия
 консерв
 копейка
 собирать
 товарищ по курсу
 слышать
 приветливый, любезный
 баранина
 хлеб
 мясо
 говядина
 позволять, разрешать
 быть на исходе, кончаться
 полдень; обед; юг
 готовить обед
 сок
 стоять
 лес
 не, ни, нет
 быть в продаже
 улыбаться
 смеяться
 Советский Союз
 палец
 кончилось
 покупка
 покупать
 кончаться
 пачка
 праздник
 половина
 предлог
 бутылка
 отдыхать
 после
 шаг
 шагать
 свинина
 суп

toiduaine, -, -t, <i>pl. gen.</i> toidu-	пищевой продукт
ainete, <i>pl. part.</i> toidu`aineid	
`toit, toidu, `toitu	пища, еда
`turg, turu, `turgu	рынок
vasikaliha, -, -	телятина
`või, -, -d	сливочное масло
`võistlus, -e, -t	соревнование, конкурс
`võlgnema	быть в долгу
võõras, `võõra, võõrast	чужой
`õppe/aine, -`aine, -ainet	учебный предмет
`õun, õuna, `õuna, <i>pl. part.</i>	яблоко
`õunu	
ääres <i>postpos. gen.</i>	у

HARJUTUSED

Harjutus 1. mõni suur linn → a) mõned suured linnad, b) mitu suurt linna

1. mõni pikk samm, 2. mõni uus toit, 3. mõni tark arst, 4. mõni kõhn patsient, 5. mõni soe päev, 6. mõni halb õun, 7. mõni kallis ost, 8. mõni võõras pakk

Harjutus 2. Lapsed ei ... suur aed (kus?). → a) Lapsed ei mängi suures aias. b) Lapsed peavad **mängima** suures aias. c) Lapsed tahavad **mängida** suures aias.

1. Minu kaaslane ... see ost (mille?) eest. 2. Sõbrad ei ... uus laul (mida?). 3. Täna õhtul ma ei ... kerge muusika (mida?). 4. Sportlased ... esimene rida (kus?). 5. See noormees ei ... oma noor kaaslane (keda?).

sammuma, kuulma, maksuma, aitama, laulma

Harjutus 3. Kas sa lähed (kauplus) enne (lõuna)? → a) Kas sa lähed kauplusesse enne lõunat? b) Ei, ma lähen kauplusesse **pärast** lõunat.

1. Kas te tulete (klubi) enne (praktikum)? 2. Kas me istume (kohvik) **pärast** (koosolek)? 3. Kas ta oli (duširuum) enne (võimlemine)? 4. Kas nad lähevad (kino) enne (loeng)? 5. Kas sa rutatad (võimla) **pärast** (võistlus)?

Harjutus 4. Osta (üks, pudel, piim)! → a) Osta **üks pudel** (mis?) piima! b) Sa ostad **ühe pudeli** (mille?) piima. c) Sa ei osta **üht pudelit** (mida?) piima.

1. Võta (üks, karp, lihakonserv)! 2. Too (üks, pakk, või)! 3. Telli (üks, tass, tee)! 4. Joo (üks, klaas, mahl)! 5. Osta (üks, kilo, suhkur)!

Harjutus 5. Kui palju maksab...? → Kui palju maksab üks pakk juustu?

1. Kas te soovite ...? 2. Palun andke mulle ... 3. Kui palju maksavad ... kokku? 4. Lihaosakonnas on müügil ... 5. Palun lubage mulle ... 6. Olge lahke, siin on ... 7. Meil ei ole praegu ... 8. Ma kavatsen parajasti ... 9. Reet kallab mulle ... 10. Tütarlapsed maksavad juurvilja eest ...

Harjutus 6. Jutustage: Turul.

Harjutus 7. Tõlkige.

a) 1. После лекции все свободны. 2. Студенты не ходят в клуб. 3. Твои родители отдыхают после обеда? 4. Ты не можешь помочь ему. 5. Вы не хотите пойти в кафе? 6. Он ест холодную говядину. 7. Мне нужно приготовить обед.

b) 1. Тебе нужны деньги? 2. Ему нужна эта книга. 3. Вы можете уйти. 4. Можно мне взять эту книгу? 5. Ты можешь пойти в театр.

Kordamisharjutus. lugema — loen → loe! lugeda → lugege!
tegema, soovima, hakkama, paluma, algama, vabandama

KOLMETEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

В эстонском языке имеется две группы местных падежей: внутренние местные падежи (иллатив, инессив и элатив) и внешние местные падежи (аллатив, адессив и аблатив).

SISEKONAKAANE

ВНУТРЕННИЙ МЕСТНЫЙ ПАДЕЖ

Illatiiv

Иллатив

kellesse? millesse? kuhu?

в кого? во что? куда?

Lõpp -sse Окончание

1) illatiiv = genitiiv + **-sse**

Форма иллатива образуется от формы генитива при помощи окончания **-sse**.

Nominatiiv	Genitiiv	Illatiiv
vana • старый ak [en] окно sõprus дружба teat [er] театр puu дерево	vana ak [na] sõpruse teat [ri] puu	vana/sse ak [na] /sse sõpruse/sse teat [ri] /sse puu/sse

2) lühike vorm (~ genitiiv + sse)

От многих слов, наряду с полной формой, образуется краткая форма иллатива. Краткую форму иллатива образуют главным образом некоторые слова с двусложной, а также с односложной основой.

Illatiivi peamised tarvitisjuhud

1.- Suund sisesfääri, olukorda

Основные случаи употребления иллатива

1. Направление во внутреннюю сферу, в ситуацию

läheb teatrisse идет в театр

Aavo läheb homme õhtul teatrisse.

Ааво идет завтра вечером в театр.

Mart astub ehitusmalevasse.

Me läheme sööklasse

Nominatiiv	Genitiiv	Illatiiv -sse	Partitiiv	Illatiivi lühike vorm	Moodustamisviis
kott kool park koridor aed linn mets	meko kooli parki koridori aia linna metsa	(koti/sse) (kooli/sse) (parki/sse) (koridori/sse) (aia/sse) (linna/sse) (metsa/sse)	kotti kooli parki koridori aeda linna metsa	kotti kooli parki koridori aeda linna metsa	illatiiv = partitiiv
jõgi rida tuba kino maja meri tuli vesi käsi	jõe rea toa kino maja mere tule vee käe	(jõe/sse) (rea/sse) (toa/sse) (kino/sse) (maja/sse) (mere/sse) (tule/sse) (vee/sse) (kää/sse)	jõe rida tuba kino maja merd tuld vett kätt	jõkke ritta tuppa kinno majja merre tulle vette kätte	tüvemuutus b, d, s, g, j, l, n, r → pp, tt, kk, jj, ll, nn, rr
uus suur keel	uue suure keele	(uue/sse) (suure/sse) (keele/sse)	uut suurt keelt	uu/de suur/de keel/de	tüvi + de
maa suu pea	maa suu pea	(maa/sse) (suu/sse) (pea/sse)	maad suud pead	ma/ha su/hu pä/he	tüvi + ha, he, hu

Priit sõidab täna praktikale **Paidesse**, aga Riina sõidab **Tallinna**.
 Vesi voolab **tuppa**.
 Kirjandusringi liikmed tõlgivad selle luuletuse eesti keelde.
 Ära pane pliitsit **suhu**!
 Sa pead minema **valvesse**.

2. Suhe

2. Отношение

suhtub **töösse** tõsiselt
 puutub **minusse**

относится серьезно к работе
 касается меня

Jüri suhtub **töösse** väga tõsiselt.

Юри относится к работе очень серьезно.

Minusse see asi ei puutu.

Mis puutub **ilukirjandusse**, siis seda tunneb Reet hästi.

Illatiivi reksiooniga verbid
mõjuma

Глаголы, требующие иллатива
 влиять, действовать

Need sõnad mõjusid **minusse**
 hästi.

Эти слова на меня хорошо
подействовали.

puutuma
suhtuma

касаться
 относиться

kuhu? — genitiiv +
postpositioon

куда? — генитив +
послелог

supi sisse

в суп

peahoone juurde

к главному зданию

mere äärde

к морю

Perenaine paneb **supi sisse** Hозяйка кладет в суп соль.
 soola.

Kas te tulete **peahoone juurde**?

Suvel tahavad nad kõik sõita **mere äärde**.

VÄLISKONAKAÄNE

ВНЕШНИЙ МЕСТНЫЙ
ПАДЕЖ

Allatiiv

Аллатив

kellele? millele? **kuhu?**

кому? чему? на кого? на что?
 куда?

Lõpp -le Окончание

Allatiiv = genitiiv + -le

Форма аллатива образуется от формы генитива при помощи окончания **-le**.

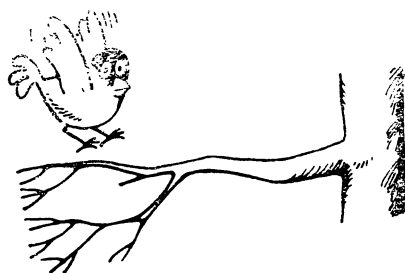
Nominatiiv		Genitiiv	Allatiiv
kodumaa	родина	kodumaa	kodumaa/le
tuba	комната	toa	toa/le
nai [ne]	женщина	nai [se]	nai [se] /le
lennuk	самолет	lennuki	lennuki/le
kunstnik	художник	kunstniku	kunstniku/le

Allatiivi peamised tarvitamisjuhud

1. Suund välissfääri, pinnale

Основные случаи употребления аллатива

1. Направление в наружную
сферу, на поверхность

Lind lendab oksale

läheb tööle

идет на работу

Millal ta läheb tööle?

Когда он идет (пойдет) на
работу?

Kas te lähete demonstratsioonile?

Sportlased saavad kodumaale ülehomm.

Nad lähevad kinno esimesele seansile.

Buss sõidab Otepäele kell kaheksa hommikul.

Palun pange raamatud lauale!

2. Suund saajale

2. Направление к адресату

saadab õele kirja

посылает сестре письмо

Marju saadab Kohtla-Järvele
õele kirja.

Марью посылает сестре в
Кохтла-Ярве письмо.

Kas te annate homme oma kursusetöö dotsent **Rebasele** lugeda?
 Mida see uurimus annab **teadusele**?
 Need roosid on **sinule**.

**kuhu? — genitiiv +
 postpositioon**

**куда? — генитив +
 послелог**

laua	{	peale alla	{	на под	{	стол
------	---	---------------	---	-----------	---	------

Palun pange raamatud **laua** **peale!** Пожалуйста, положите книги **на стол!**
 Silla alla ei tohi minna. **Под мост** нельзя идти.

kellele?

кому?

Aavo toob **mulle** pileti. **Minule** toob pileti Aavo.
 Ааво принесет **мне** билет. **Мне** принесет билет Ааво.

Priit toob **sulle** paberi. **Sinule** toob paberi Priit.
 Mart toob **talle** kutse. **Temale** toob kutse Mart.
 Riina toob **meile** piletid. **Meile** toob piletid Riina.
 Mari toob **teile** paberid. **Teile** toob paberid Mari.
 Vaike toob **neile** kutsed. **Neile** toob kutsed Vaike.
 Aavo toob **endale** pileti. **Endale** toob ta ka pileti.

Allatiivi rektsiooniga verbid

**Глаголы, требующие
 аллатива**

järgnema следовать (за кем-либо, чем-либо)
meenuma припоминаться, вспоминаться
mõjuma влиять, действовать
Mulle meenub üks vanasõna. **Мне** **приходит на память** одна пословица.

VÄLJENDID

Töölised lähevad **vabrikusse**. Рабочие идут **на фабрику**.
 Reisijad lähevad **jaama**. Пассажиры идут **на станцию**.
 Laev läheb **merele**. Судно уходит **в море**.
 Õppige luuletus **pähe!** Выучите это стихотворение **наизусть!**
 Pane toit **lauale!** Накрой **на стол!**
 Mulle ei jää **meelde**. Я не могу **запомнить**.
 Ma panen mütsi **pähe**. Я надеваю **шапку**.

Ma panen salli kaela .	Я надеваю шарф.
Ma panen kindad kätte .	Я надеваю перчатки.
Ma panen kingad jalga .	Я надеваю туфли.
Ma panen sukad jalga .	Я надеваю чулки.
Ma panen püksid jalga .	Я надеваю брюки.
Ma panen palitu selga .	Я надеваю пальто.
Ma panen pintsaku selga .	Я надеваю пиджак.
Ma panen kleidi selga .	Я надеваю платье.

LUGEMISPALA

KES LÄHEB TELEFONIVALVESSE?

Mart Siirak on ühiselamu nõukogu liige. Tema ülesanne on organiseerida telefonivalvet. Iga kuu alguses koostab ta valvegraafiku. Kui juhtub, et mõni üliõpilane ei saa valvesse minna, siis peab Mart otsima uue valvuri. Mõnikord on see väga raske, nii ka täna. Laupäeval peale lõunat on Peetri valvekord. Ta peab aga sõitma Viljandisse spordivõistlustele. Kes asendab Peetrit?

Mart läheb puhketuppa, seal vaatavad mõned üliõpilased televiisorit.

«Aavo, Peeter sõidab homme võistlustele, kas sa saad minna tema asemel telefonivalvesse?»

«Palun vabanda, ei saa. Ma lähen homme teatrisse, mul on pilet balletietendusele.»

«Siis muidugi. Aga sina, Mati?»

«Kahjuks ma ei saa, ma lähen raamatukokku. Ma pean tõlkima Jürile ingliskeelset kirjandust kursusetöö jaoks.»

«Siis sa ei saa minna.»

Puhketuppa tulevad parajasti tütarlapsed.

«Peeter sõidab homme võistlustele. Kas keegi saab tema asemel minna valvesse?»

«Mina küll ei saa,» ütleb Ene. «Ma pean minema tädile külla. Tal on sünnipäev, ta ootab mind.»

«Aga sina, Anu?»

«Ma vist ei saa. Ma lähen kontserdile. «Vanemuise» kontserdisaalis esineb Kuno Kõre. Sa ju tead, ta laulab vaimustavalt. Virve võtab mulle pileti.»

«Aga sina, Reet?»

«Mina pean sõitma maale vanaema juurde. Tal on minu abi vaja.»

«Siis ei saa tõepoolest.»

Mart läheb tagasi koridori.

Tuleb Priit.

«Priit, kas sa saad minna homme Peetri asemel telefonivalvesse?»

On näha, et Priidule ei meeldi see ettepanek.

«No tead! ... Alles eile olin terve päeva valves, ma tahan kinno ka minna.»

Mart teab, et Priit ärritub kergesti.

«Õigus küll, andesta, mulle ei jää kõik meelde. Laupäeval ei taha keegi valvesse minna. Küllap ma pean siis ise minema ...»

KÜSIMUSED

1. Mis siis juhtub, kui mõni üliõpilane ei saa minna valvesse? 2. Kuhu peab Peeter sõitma? 3. Miks Ene ei saa minna valvesse? 4. Kes läheb telefonivalvesse?

NALJA

«Hiljuti lugesin üht teie romaani.»

«Kas viimast?»

«Loodan küll.»

SÕNAD

abi, -, -	помощь
`alla <i>postpos. gen.</i>	под
alla/tiiv, -tiivi, -`tiivi ~ alale- ütlev, -a, -at	аллатив
andestama	прощать
asemel <i>postpos. gen.</i>	вместо
asendama	замещать, заменять
asi, asja, `asja	вещь; дело
`astuma, `astuda, astun	поступать; шагать .
avaldus, -e, -t	заявление
bal`lett, balleti, bal`letti	балет
`buss, bussi, `bussi	автобус
demonstratsi`oon, -ooni, -`ooni	демонстрация
ehitusmalev, -a, -at	стройотряд
elendus, -e, -t	представление, спектакль
`ettepanek, -u, -ut	предложение
graafik, -u, -ut	график
hiljuti	недавно
illa/tiiv, -tiivi, -`tiivi ~ `sisse- ütlev, -a, -at	иллатив
ilukirjandus, -e, -t	художественная литература
insti/tuut, -tuudi, -`tuuti	институт
`jaam, jaama, `jaama	станция; вокзал
`jalg, jala, `jalga	нога

`jaoks <i>postpos. gen.</i>	для
`juhtuma	случиться
jõgi, `jõe, jõe	река
`järgnema <i>allat. rekts.</i>	следовать (за кем-либо, чем-либо)
`kael, -a, -a	шея
kellele	кому
kellesse	в кого
`kergesti	легко
`king, -a, -a	туфля, башмак
kiri, kirja, `kirja	письмо
kirjandus/`ring, -ringi, -`ringi	литературный кружок
`kleit, kleidi, `kleiti	платье
kodu`maa, -, -d	родина
`kont/`sert, -serdi, -`serti	концерт
`koostama	составлять
kutse, `kutse, kutset	приглашение; повестка
`kuu, -, -d	месяц; луна
küllap	наверное
`laev, laeva, `laeva,	судно, корабль
`lootma, `loota, loodan	надеяться
luuletus, -e, -t	стихотворение
`meel, meele, `meelt	чувство
`meelde `jääma, ~ `jääda,	запомниться
`jään ~	
`meeldima	нравиться
meri, mere, `merd	море
millele	чему
millesse	во что
moodustamis/`viis, -viisi, -`viisi	способ образования
muidugi	конечно
mõjuma <i>ill. rekts.</i>	влиять, действовать
`müts, -i, -i	шапка
`nõukogu, -, -	совет
`oks, -a, -a	ветка
organi/`seerima, -`seerida,	организовать
-seerin	
päitu, -, -t	пальто
`pea, -, -d	голова
`peale <i>postpos. gen.</i>	на
`peale <i>postpos. part.</i>	после
pilet, -i, -it	билет
pintsak, -u, -ut	пиджак
praktika, -, -t	практика
`puhke/tuba, -`toa, -tuba	комната отдыха
`puu, -, -d	дерево
`puutuma <i>illat. rekts.</i>	касаться
püksid <i>pl.</i> `pükste, `pükse	брюки

`reisija, -, -t	пассажир
`roos, roosi, `roosi	роза
`sall, salli, `salli	шарф
`selg, selja, `selga	спина
se`anss, seansi, seanssi	сеанс
sise/`sfäär, -`sfääri, -`sfääri	внутренняя сфера
sisekoha/kääne, -`käände, -kää- net	внутренний местный падеж
`sisse <i>postpos. gen.</i>	внутри
suhe, `suhte, suhet	отношение
`suhtuma <i>ill. rekts.</i>	относиться
`sukk, suka, `sukka	чулок
`suund, suuna, `suunda	направление
`sõitma, `sõita, sõidan	ехать
`sõprus, -e, -t	дружба
sünni/`päev, -päeva, -`päeva	день рождения
tagasi minema, ~`minna,	идти назад, возвращаться
läheb ~	
`teadus, -e, -t	наука
terve, `terve, tervet	целый
tuli, tule, `tuld	огонь
`tõepoolest	действительно
tüve`muutus, -e, -t	звуковое изменение в основе
`uurimus, -e, -t	исследование
vabrik, -u, -ut	фабрика
vaimustavalt	восхитительно
valve, `valve, valvet	дежурство; вахта
`valve/`kord, -korra, -`korda	дежурство
`valvur, -i, -it	дежурный, вахтер
`vist	может быть; кажется
`voolama, voolata, `voolan	течь
välis`sfäär, -sfääri, -`sfääri	наружная сфера
väliskoha/kääne, -`käände,	внешний местный падеж
-käänet	
ärritus	раздражение
`äärde <i>postpos. gen.</i>	к
üles/anne, -`ande, -annet	задача; задание

HARJUTUSED

Harjutus 1. vihk → a) vihikusse, b) Ma kirjutan harjutuse vihikusse.

auto, vesi, vabrik, linn, maja, kauplus, kapp, käsi

Harjutus 2. Kuhu astuvad kõik reisijad? (suur laev) → Kõik reisijad astuvad **suurele laevale**.

1. Kuhu sa kirjutad tema aadressi? (sinine ümbrik) 2. Kuhu te ruttate täna õhtul? (esimene etendus) 3. Kuhu need laevad

sõidavad? (vaikne meri) 4. Kuhu see sportlane läheb? (järgmine võistlus) 5. Kuhu me kirjutame avalduse? (puhas paber)

Harjutus 3. Kas illatiiv või allatiiv?

a) Me paneme raamatud ...

laud, tool, põrand, kapp, aken, portfell, riid, diivan, paber, maa

b) Me sõidame ...

Tallinn, Pärnu, Viljandi, Narva, Haapsalu, Hiiumaa, Kõhtla-Järve, Leningrad, Moskva

Harjutus 4. uued kingad, minu õde → a) Minu õel on uued kingad. b) Minu õde **pane** uued kingad **jalga**.

1. must pintsak, nende poeg 2. pikad sukad, teie sõbratar 3. valge kleit, noor neiu 4. hele sall, meie ema 5. roheline palitu, vaikne reisija 6. terved kindad, sinu kaaslane 7. soojad saapad, haige tütarlaps 8. kollane müts, see laps

Harjutus 5. Moodustage 8 lauset, kus esineb: juurde, äärde, peale, alla.

Harjutus 6. Leidke lugemispalast kõik illatiivi- ja allatiivivormid.

Harjutus 7. Jutustage: Miks ma ei saa minna telefonivalvesse.

Harjutus 8. Tõlkige eesti keelde.

1. Этот юноша идет на демонстрацию. 2. Вы не хотите пойти в парк? 3. Положи книги на письменный стол. 4. Почему ты не смотришь на доску? 5. Мы не можем опаздывать на работу. 6. Поставь словарь на полку. 7. Я могу вас проводить на станцию. 8. Кто хочет идти в театр?

Kordamisharjutus. Tal oli seminaris hea referaat. (hästi) → Kas ta vastab seminaris **hästi**?

1. See laborant on **täpne** inimene. (täpselt) 2. Rein on **keskmine** õpilane. (keskmiselt) 3. Esimeses reas istuvad **vaiksed** õpilased. (vaiksel) 4. Sul on **halb** kontrolltöö. (halvasti) 5. Ei ole **kerge** organiseerida telefonivalvet ühiselamus. (kergesti) 6. Täna õösel oli mul **tugev** hambavalu. (tugevasti)

NELJATEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

SISEKONAKÄÄNE

Inessiiv

kelles? milles? kus?

Lõpp -s Oкончание

inessiiv = genitiiv + -s

Форма инессива образуется от формы генитива при помощи окончания -s.

СКЛОНЕНИЕ

ВНУТРЕННИЙ МЕСТНЫЙ
ПАДЕЖ

Инессив

в ком? в чем? где?

Nominatiiv		Genitiiv		Inessiiv
maa	земля	maa		maa/s
jalg	нога	jala		jala/s
vesi	вода	vee		vee/s
tei <u>ne</u>	второй	tei <u>se</u>		tei <u>se</u> /s
korter	квартира	korteri		korteri/s
vihik	тетрадь	vihiku		vihiku/s
löö	работа	töö		töö/s

Inessiivi peamised tarvitamisjuhud

1. Viibimine sisemuses, olukorras

Основные случаи употребления инессива

1. Нахождение внутри, в состоянии

Me sööme sööklas

Aavo on täna õhtul teatris.

Ааво сегодня вечером в театре.

Missugused kalad elavad Läänemeres?

Haige on raskes seisundis.

Miks te olete mures?

Kas võistkond on juba võimlas?

**kus? — genitiiv +
postpositioon**

где? — генитив + послелог

maa sees	в земле
peahoone juures	у главного здания
mere ääres	у моря

Missuguse looma pesa on maa sees?

Гнездо какого животного находится в земле?

Nad kohtuvad peahoone juures.

Они встречаются у главного здания.

Kadrioru park Tallinnas on mere ääres.

Парк Кадриорг в Таллине находится у моря.

VÄLISKONAKAANE

**ВНЕШНИЙ МЕСТНЫЙ
ПАДЕЖ**

Adessiiv

Адессив

kellel? millel? kus? millal?

у кого? у чего? где? когда?

Lõpp **[-l]** Окончание

adessiiv = genitiiv + -l

Форма адессива образуется от формы генитива при помощи окончания **-l**.

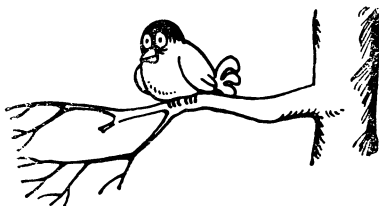
Nominatiiv		Genitiiv	Adessiiv
maa	земля	maa	maa/l
meri	море	mere	mere/l
käsi	рука	käe	käe/l
sekretär	секретарь	sekretäri	sekretäri/l
põld	поле	põllu	põllu/l
õhtu	вечер	õhtu	õhtu/l

**Adessiivi peamised
tarvitamisjuhud**

**Основные случаи
употребления адессива**

1. Viibimine välispinnal,
olukorras

1. Нахождение на поверх-
ности; о ситуации

Lind istub oksal

leib on laual хлеб на столе

Leib ning piim on laual, palun Хлеб и молоко на столе,
söö! поешь, пожалуйста!

Emajõel sõidavad ainult väikesed laevad.

Kas miiting toimub Nõukogude **väljakul**?

Kas masinakirjutaja on täna **tööl**?

- 2.. Kuulumine, omamine

2. Принадлежность

inimesel on kaks kätt у человека две руки

Igal inimesel on kaks kätt.

У каждого человека две руки.

Inimesel on kümme sõrme.

Anton Hansen **Tammsaarel** on näidend «**Kuningal** on külm».

Kellel on homme sünnipäev?

Mehaanikul on täna vähe aega.

3. Aeg

3. Время

algab hommikul начинается утром

Loeng algab **hommikul** vara: Лекция начинается **утром**
kell 8. рано: в 8 часов.

Millal on prodekaani kõnetund?

Prodekaani kõnetunnid on **teisipäeval** ja **reedel**.

Rong väljub **õhtul** kell 9.

**kus? millal? — genitiiv +
postpositioon**

**где? когда? — генитив +
послелог**

linna kohal	над городом
õpetaja järel	за учителем
koosoleku järel	после собрания
tehase lähedal	вблизи от завода

VI. ka 5. õppetükk.

Lennuk on nüüd linna kohal.
Õpetaja järel tulevad õpilased.
Koosoleku järel toimub saalis
kontsert.
Tehase lähedal on suur väljak.

Самолет теперь над городом.
За учителем идут ученики.
После собрания в зале со-
стоит концерт.
Вблизи от завода большая
площадь.

ka ~ -gi, -ki

тоже ~ и

Minu isa oli ka sportlane. Minu
isagi oli sportlane.
Jüri töötab ka õhtul. Jüri töö-
tab õhtulgi.

Мой отец тоже был спортсме-
ном.
Юри работает и вечером.

VÄLJENDID

Töölised on vabrikus.
Reisijad on jaamas.
Laev on merel.
See luuletus on peas.

Рабочие на фабрике.
Пассажиры на вокзале.
Судно в море.
Это стихотворение выучено
наизусть.

Toit on laual.
Mul ei ole meeles.
Müts on peas.
Sall on kaelas.
Kindad on käes.
Saapad on jalas.
Sukad on jalas.
Püksid on jalas.
Palitu on seljas.
Pintsak on seljas.
Kleit on seljas.
Ta on täna väga mures.
Igal linnul ise laul.
Ülekohus ei seisa kotis.

Пища на столе. Стол накрыт.
Я не помню.
Шапка надета.
Шарф надет.
Перчатки надеты.
Сапоги надеты.
Чулки надеты.
Брюки надеты.
Пальто надето.
Пиджак надет.
Платье надето.
Он сегодня очень озабочен.
У всякой птицы своя песня.
Несправедливость в мешке не
усидит.

Hommikul sünnib, õhtul sureb.	Утром рождается, вечером умирает.
Tules ei põle, vees ei upu, mul- las ei mädane.	В огне не горит, в воде не тонет, в земле не истлевает.
Mul on suvel raske.	Мне летом тяжело.
Mul on talvel raske.	Мне зимой тяжело.
Mul on alati raske.	Мне всегда тяжело.
Kellel on pea punane?	У кого голова красная?
Pihlakal pea punane.	У рябины голова красная.
Kellel on mustad silmakulmud?	У кого брови черные?
Toomingal mustad silmakul- mud.	У черемухи брови черные.

LUGEMISPALA

RAASUKE RAHVALUULET

Matil oli täna pikk tööpäev. Kui ta õhtul koju tuli, oli ta väga väsinud. Kas hakata veel lugema? Mida?

Laul on Aadu Hindi «Tuuline rand», aga täna ei taha ta lugeda romaani. Riiulil on Friedebert Tuglase «Mälestused», Juhan Smuuli näidend «Polkovniku lesk», Ellen Niidu ja Jaan Krossi reisimärkmed «Muld ja marmor» ning mõned luuletuskogud. Ei, täna tahab ta lugeda midagi muud! Seal on riiulil üks vana raamat — «Eesti rahvaluule». Mati hakkab seda lehitsema.

Raamatu alguses on vanasõnad:

Igal linnul ise laul.
Ülekohus ei seisa kotis.

Neile järgnevad mõistatused:

Hommikul sünnib, õhtul sureb?
(Päike)

Tules ei põle, vees ei upu, mullas ei mädane?
(Inimese nimi)

Edasi tulevad väikesed lookesed, mõned on naljakad, teised on tõsised.

Vanker ütleb:
«Mul on suvel raske.»
Regi jälle:
«Mul on talvel raske.»
Hobune aga ütleb:
«Mul on alati raske.»

* * *

Kellel on pea punane?

Pihlakal pea punane.

Kellel on mustad silmakulmud?

Toomingal mustad silmakulmud.

See raamat võlub täna Matit.

KÜSIMUSED

1. Mida te loete vabal ajal? 2. Kas te armastate rahvaluulet?
3. Missugust muinasjuttu te teate?

VANASÕNU

Vanasõna ei valeta.

Mees sureb, sõna jääb.

SÕNAD

ades`siiv, -siivi, -`siivi ~

alal`ütlev, -a, -at

arve, -, -t

edasi

hobu/ne, -se, -st

iga, -, -

ines`siiv, -siivi, -`siivi

~ `sees`ütlev, -a, -at

ise

`jälle

järel *postpos. gen.*

kana, -, -

kohal

`kohtuma

`kulm, kulmu, `kulmu

kõne/tund, -tunni, -`tundi

lehitsema

`lehm, lehma, `lehma

`lesk, lese, `leske

`loom, looma, `looma

luuletuskogu, -, -

lähedal

Lääne/meri, -mere, -`merd

`marmor, -i, -it

masinakirjutaja, -, -t

meeles olema

адессив

счет

вперед; далее, дальше

лошадь

каждый

инессив

сам, здесь: свой

опять, снова

за, после

курица

над

встречаться

бровь

приемные часы

перелистывать

корова

вдовец; вдова

животное

сборник стихов

вблизи, близ, недалеко **от;**

близко

Балтийское море

мрамор

машинистка

помниться

`mees, mehe, `meest
 mehaanik, -u, -ut
 midagi
 miiting, -u, -ut
 muinas/`jutt, -jutu, -`juttu
 `muld, mulla, `mulda
 mure, -, -t
 mures olema
 `muu, -, -d
 mädanema
 mälestus, -e, -t
 naljaka/s, -, -t
 `ning
 `Nõukogude väljak, -u, -ut
 näidend, -i, -it
 `peatuma
 pesa, -, -
 pihlaka/s, -, -t
 polkovnik, -u, -ut
 prob/`leem, -leemi, -`leemi
 prode/`kaan, -kaani, -`kaani
 pro/`gramm, -grammi, -`grammi
 `põhjus, -e, -t
 põlema
 raasuke/(ne), -se, -st
 `rahva/luule, -`luule, -luulet
 rahvas, `rahva, rahvast
 `rand, ranna, `randa
 regi, `ree, rege
 reisi`märk/med *pl.*, -mete, -meid
 `rong, rongi, `rongi
 `sees
 `seisma, `seista, seisañ
 seisund, -i, -it
 silmakulm, vt. kulm
 suv/i, -e, -e
 surema, `surra, suren
 `sõrm, sõrme, `sõrme
 `sündima, `sündida, sünnin
 sünni/`päev, -päeva, -`päeva
 `teadma, teada, `tean
 `tool, tooli, `tooli
 toominga/s, -, -t
 tuuli/ne, -se, -st
 tõsi/ne, -se, -st
 `uppuma, `uppuda, upun
 valetama

здесь: человек
 механик
 что-либо, что-нибудь
 митинг
 сказка
 земля, почва
 горе
 быть озабоченным
 иной, другой
 гнить
 воспоминание
 смешной
 и
 Советская площадь
 пьеса
 останавливаться
 гнездо
 рябина
 полковник
 проблема
 продекан
 программа
 причина
 гореть
 немножечко, капельку
 фольклор
 народ
 берег
 дровни
 путевые заметки
 поезд
 внутри, в
 стоять
 состояние; положение

 лето
 умереть
 палец
 рождаться
 день рождения
 знать
 стул
 черемуха
 ветреный
 серьезный
 тонуть
 лгать

vank/er, -ri, -rit
 vara
 `võist/'kond, -konna, -konda
 võluma
 väljak, -u, -ut
 `väljuma
 väsinud
 ääres
 üle/kohus, -'kohtu, -kohut

телега
 рано
 команда (спортивная)
 пленять, очаровывать
 площадь
 выходить, здесь: отправляться
 усталый, утомленный
 у
 несправедливость

HARJUTUSED

Harjutus 1. (See neiu) oli täna vähe (aeg). → a) Sellel neiu oli täna vähe aega. b) Kellel oli täna vähe aega?

1. (Järgmine nädal) tuleb mul koostada valvegraafik. 2. Täna nad olid (turg) enne (lõuna). 3. (Sina) ei ole põhjust (tema) halvasti suhtuda. 4. (Suvi) astuvad paljud noored (ehitusmalev). 5. (Nõukogude väljak) seisab praegu neli (auto). 6. Need kaks (luuletus) olid (ma) veel meeles. 7. (Üks käsi) on viis (sõrm). 8. (Vanaema) on kuus kana. 9. (Meie) on kaks lehma.

Harjutus 2. Mitu (uus sõna) on (see harjutus)? → a) Mitu uut sõna on selles harjutuses? b) Selles harjutuses on ainult kaks uut sõna.

1. Mitu (kõrge puu) on (aed) sees? 2. Mitu (vana sõber) oli (vend) juures? 3. Mitu (füüsik) tuleb (teie ehitusmalev)? 4. Mitu (tuttav) läheb (jõgi) äärde jalutama? 5. Mitu (naljakas mõistatus ja vanasõna) on (see lugemispala)?

Harjutus 3. Mis tal on? (черные сапоги) → a) Tal on mustad saapad. b) Tal on mustad saapad jalas. c) Ta paneb mustad saapad jalga.

1. Mis sul on? (белая шапка) 2. Mis Virvel on? (синий шарф) 3. Mis teil on? (коричневые перчатки) 4. Mis Antsul on? (светлый пиджак) 5. Mis meil on? (новые туфли) 6. Mis lapsel on? (грязные чулки)

Harjutus 4. Ma olen väsinud, sest ... → Ma olen väsinud, sest päev oli pikk.

1. Õpetajal on meeles, et ... 2. Kõik lõpeb sellega, et ... 3. Mina küll ei või tulla, sest ... 4. Jaanil on piinlik, et ... 5. Ei ole teada, millal ... 6. On teada, et ...

Harjutus 5. на стуле → a) tooli peal. b) madala tooli peal. c) Laps istub madala tooli peal.

около завода, над полкой, у окна, на стене, под лампой, за дверью, перед домом, на столе

Harjutus 6. Ütelge 2 vanasõna ja 2 mõistatust.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

1. На каждом столе стоит лампа. 2. Где моя шапка? — Она на стуле. 3. На стене большая карта. 4. Что ты намерен делать вечером? — Я почитаю книгу. 5. Почему она стоит у доски? 6. В октябре часто холодно, идет дождь. 7. Гимнастика у нас в среду и в субботу. 8. Я подожду тебя на улице. 9. Приходи ко мне днем: вечером у меня лекция. 10. Мой брат ходит в школу.

Kordamisharjutus. paluma, mina, juust, gramm, 150, andma!
→ Palun andke mulle 150 grammi juustu!

1. kilo, olema, kas, kapp, suhkur? 2. olema, see, vähe, mahl, klass. 3. või, pakk, gramm, 200, olema, see. 4. ostma, sa, kaks, piim, täna, kas, pudel? 5. paluma, mina, 600, andma, gramm, kohupiim! 6. ja, ettekandja, võileib, 3, tooma, meie, arvel!

VIIETEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

SISEKONAKÄÄNE

ВНУТРЕННИЙ МЕСТНЫЙ ПАДЕЖ

Elatiiv

Элатив

kellest? millest? kust?

о ком? из кого? из чего?
о чем? откуда?

Lõpp -st Окончание

elatiiv = genitiiv + -st

Форма элатива образуется от формы генитива при помощи окончания -st.

Nominatiiv		Genitiiv	Elatiiv
maa	земля	maa	maa/st
tuba	комната	toa	toa/st
meri	море	mere	mere/st
korter	квартира	korteri	korteri/st
töö	работа	töö	töö/st

**Elatiivi peamised
tarvitamisjuhud**

**Основные случаи
употребления элатива**

1. Suund sisesfäärist,
olukorrast välja

1. Направление из внутренней
сферы

Me tuleme sööklast

tuleb koolist приходит из школы

Karl tuleb koolist koju.

Карл приходит из школы до-
мой.

Missugust kala kalurid Läänemerest püüavad?

Kes leiab sellest olukorrast väljapääsu?

Patsient tuli haiglast ja läks puhkekodusse.

2. Aine

2. Материал

on puust (tehtud) (сделан) из дерева

Mööbel on puust.

Мебель из дерева.

Uued majad on rauast, betoonist ja klaasist.

Piimast võib saada kohupiima ja võid.

3. Kõnealune objekt

3. Объект речи

tööst o r a b o t e

Palun jutustage oma **tööst!**

Расскажите, пожалуйста, о
вашей **работе!**

Lainest me teame väga vähe.

Ka rühmakaaslased ei tea **temast** palju.

Kõik inimesed räägivad **uuest** filmist.

Palun rääkige **käesolevast** sajandist!

Homme geograafid jutustavad Siberi **loodusest**.

4. Ajaperioodi algus

4. Время (начальный момент)

esmaspäevast alates	начиная с понедельника
---------------------	------------------------

Esmaspäevast alates me tööta-
me haiglas.

С понедельника мы работаем
в больнице.

Alates 1. (esimesest) juunist on laborant puhkusel.

Need vead korduvad **aastast** aastasse.

Kevadest saadik on ilm külm.

kellest?

из кого? с кого? о ком?

Minust ei ole teile siin abi.

От меня вам здесь помощи не
будет.

Sinust saab hea arst.

Из тебя получится хороший
врач.

Mida te **temast** teate?

Что вы знаете **о нем?**

kust? — genitiiv + postpositioon

откуда? — генитив + послелог

maa seest	из земли
arsti juurest	от врача
mere äärest	от моря

Vesi voolab maa **seest** välja.

Вода вытекает **из земли**.

Vanaema tuleb **arsti juurest**
varsti tagasi.

Бабушка скоро вернется **от**
врача.

Järve äärest me sõidame
ookeani äärde.

От озера мы едем к океану.

Elatiivi reksiooniga verbid

sõltuma

Töö tulemused sõltuvad igast

töötajast.

olenema

puudust tundma

Глаголы, требующие элатива

зависеть

Результаты работы зависят

от каждого работника.

зависеть

скучать (по кому-либо, чему-либо)

VALISKONAKAANE

ВНЕШНИЙ МЕСТНЫЙ
ПАДЕЖ

Ablatiiv

Аблатив

kellelt? millelt? kust?

от кого? с кого? от чего?
с чего? откуда?

Lõpp -lt Окончание

ablatiiv = genitiiv + -lt

Форма аблатива образуется от формы генитива при помощи окончания *-lt*.

Nominatiiv		Genitiiv	Ablatiiv
maa	земля	maa	maa/lt
tänav	улица	tänav	tänav/lt
mees	мужчина	mehe	mehe/lt
lennuk	самолет	lennuki	lennuki/lt
töö	работа	töö	töö/lt

**Ablatiivi peamised
tarvitamisjuhud**

**Основные случаи
употребления аблатива**

1. Suund välispinnalt, olukorrast välja

1. Направление с поверхности, отдаление от чего-либо

võtab laualt берет со стола

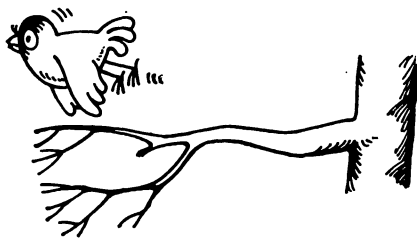
Sekretär võtab laualt telefoni-raamatu.

Секретарь берет со стола телефонную книжку.

Millal ema turult tagasi tuleb?

Varsti saabub lennuk Saaremaalt.

Mart tuleb töölt koju hilja õhtul.

Lind lendab oksalt ära

2. Isik, kellest tegevus lähtub

2. Лицо, от которого исходит действие

saab isalt	получает от отца
------------	------------------

Aavo saab isalt iga kuu kaks-kümmend rubla.

Ааво каждый месяц получает от отца двадцать рублей.

Patsiendid ootavad arstilt abi.

Juhan saab mõnikord kirja ka vennalt.

Anti palub prodekaanilt luba ära sõita.

3. Suhe, tegevusala

3. Отношение, род занятий

on elukutselt	(есть) по профессии
---------------	---------------------

Helle Kuus on elukutselt kirja-
kandja.

Хелле Кууз по профессии поч-
тальон.

Jaak on hariduselt majandusteadlane.

Oma iseloomult on ta hea inimene.

Õie Tüür on rahvuselt eestlane.

kellelt?

от кого?

Informatsiooni võib saada
minult.

Информацию можно получить
от меня.

Ma palun sinult üht raamatut.

Küsi seda temalt.

kust? — genitiiv +
postpositsioon

откуда? — генитив +
послелог

maa pealt	с земли
laua alt	из-под стола
isa kõrvalt	от отца

Kas nad leidsid selle kivi maa pealt või maa seest?
 Laua alt tuleb välja suur koer.
 Vend läheb isa kõrvalt ema kõrvale.

Они этот камень нашли на земле или в земле?
 Из-под стола выходит большая собака.
 Брат отходит от отца и подходит к матери.

teonimi

название действия

kirjutama → kirjuta + -mine → kirjutamine	писание
hiline/ma — hiline/mine	опоздание
joonista/ma — joonista/mine	рисование
näge/ma — näge/mine	зрение
oota/ma — oota/mine	ожидание
saabu/ma — saabu/mine	прибытие

VÄLJENDID

Töölised tulevad vabrikust.
 Reisijad tulevad jaamast.
 Ta loeb luuletuse peast.

Korista nõud laualt!
 Mul läheb meelest ära.
 Võtab mütsi peast.
 Võtab salli kaelast.
 Võtab kindad käest.
 Võtab saapad jalast.
 Võtab kingad jalast.
 Võtab püksid jalast.
 Võtab palitu seljast.
 Võtab pintsaku seljast.
 Võtab kleidi seljast.
 See kordub aastast aastasse.
 Kust te pärit olete?
 Ta tunneb puudust merest.

ei räägi endast
 kalal käima

Рабочие идут с фабрики.
 Пассажиры идут с вокзала.
 Он читает стихотворение наизусть.
 Убери посуду со стола!
 Я забуду.
 Снимает шапку.
 Снимает шарф.
 Снимает перчатки.
 Снимает сапоги.
 Снимает туфли.
 Снимает брюки.
 Снимает пальто.
 Снимает пиджак.
 Снимает платье.
 Это повторяется из года в год.
 Откуда вы родом?
 Ему не хватает моря ~ он скучает по морю.
 не говорит о себе
 рыбачить

KUST TE PÄRIT OLETE?

Meie rühma üliõpilased on mitmest rahvusest ja pärinevad mitmest liiduvabariigist. Kahekümnest on ainult neli üliõpilast Eestist. Need on Anti Laja, kes pärineb Narvast, Maria Bareva, kes on pärit Kohtla-Järvelt, Viktor Krasnov, kes pärineb Tallinnast, ja Õie Tüür, kes on pärit Saaremaalt.

Ülejäänud pärinevad väljastpoolt Eestit.

Pavel Štšukin on pärit Novgorodi oblastist. Tema vanemad on seal kolhoosnikud. Pavel räägib sageli sellest, kuidas ta suvel kalal käib.

Üks üliõpilane — Aleksei Žukov — on pärit Krimmist. Tema isa on Jalta lähedal kalur, ema aga loomakasvataja. Aleksei tunneb Tartus puudust merest.

Kaks meie rühmakaaslast pärineb Kaukaasiast: Aram Akopjan on Armeenias Sevani järve lähedalt ja tema naine Tamaara Gruusiast Musta mere rannikult. Aram ja Tamaara on välimusell ja temperamendilt tõelised lõunamaalased: nad on brünetid ja väga elavad.

Katalin Fodo on pärit Taga-Karpaatiast, tema sünnikoht on Mukatševo. Just tema teab palju rääkida viinamarjakasvatusest ja veini valmistamisest.

Eduardas Polionis on Leedust, ta tahab minna õppima Kaunasse. Kõik sõltub sellest, kus ta isa hakkab tulevikus töötama.

Tatjana Volkova on pärit väga kaugelt: Vaikse ookeani äärest Vladivostoki lähedalt. Tema vanaisa ja vanaema elavad veel praegu seal, ema ja isa töötavad aga käesolevast aastast alates Ruhnu saarel.

Sergei Petrovist me teame vähe. Ta on iseloomult väga vaikne ja ei räägi endast midagi. Mõnikord saab ta emalt kirja Petrozavodskist, siis jälle Leningradist. Nähtavasti on ta kodu Karjalas.

Kõik ülejäänud meie rühma üliõpilased pärinevad Venemaa Euroopa-osast.

KÜSIMUSED

1. Kust pärinevad teie rühma üliõpilased? 2. Kes on pärit Eestist? 3. Kes on pärit kaugelt? 4. Kes nad rahvuselt on?

VANASõNU

Käbi ei kuku kännust kaugele.
Kuidas ema ees, nõnda tütar taga.

abla`tiiv, -tiivi, -`tiivi ~	аблатив
alalt`ütlev, -a, -at	
alates <i>elat. rekts.</i>	начиная с
`alt <i>postpos. gen.</i>	из-под
`arvama, arvata, `arvan	думать, полагать
be/`toon, -tooni, -`tooni	бетон
ela`tiiv, -tiivi, -`tiivi ~ seest-	элатив
`ütlev, -a, -at	
elu/kutse, -`kutse, -kutset	профессия
entsüklo`peediä, -, -t	энциклопедия
haridus, -e, -t	образование
hilja	поздно
`ilm, ilma, `ilma	погода
informatsi/`oon, -ooni, `ooni	информация
ise/`loom, -loomu, -`loomu	характер
joonistami/ne, -se, -st	рисование
`just	как раз, именно
juurest <i>postpos. gen.</i>	от (ото)
`järv, järve, `järve	озеро
kalur, -i, -it	рыбак
katus, -e, -t	крыша —
Kau`kaasia, -, -t	Кавказ
`kes, kelle, keda	кто; который
kilo`meet/er, -ri, -rit	километр
kirja`kandja, -, -t	почтальон
`klaas, klaasi, `klaasi	стекло; стакан
`koer, koera, `koera	собака
`koosnema	состоять
`korduma	повторяться
koristama	убирать
`Krimm, Krimmi, `Krimmi	Крым
kõrvale <i>postpos. gen.</i>	к, рядом, в сторону
kõrvalt <i>postpos. gen.</i>	от, со стороны
käbi, -, -	шйшка
`käesolev, -a, -at	настоящий, данный
`känd, kännu, `kändu	пень
Leedu, -, -t	Литва
`leidma, `leida, leian	находить
liiduvaba/riik, -riigi, -`riiki	союзная республика
`liiv, liiva, `liiva	песок
loomakasvataja, -, -t	животновод
`lõuna`maala/ne, -se, -st	южанин, южанка
lähedalt	из-под

`maan`tee, -, -d
 nōnda
 `nōu, -, -d
 `Nōukogude Eesti, -, -t
 `nähtavasti
 oblast, -i, -it
 olenema *elat. rekts.*
 olu/`kord, -korra, -`korda
 `ookean, -i, -i
 osa, -, -
 `pealt *postpos. gen.*
 `puhkekodu, -, -
 `puudust `tundma, ~ `tunda,
 tunnen ~ *elat. rekts.*
 pärinema, pärit olema
 `püüdma, `püüda, püüan
 `rahvus, -e, -t
 rannik, -u, -ut
 `raud, raua, `rauda
 rühma`kaasla/ne, -se, -st
 saadik *postpos. elat.*
 `saar, saare, `saart
 sajand, -i, -it
 `seest *postpos. gen.*
 `sõltuma *elat. rekts.*
 sünni/`koht, -koha, -`kohta
 Taga-Kar`paatia, -, -t
 tempera/`ment, -mendi, -`menti
 tulemus, -e, -t
 tule/`vik, -viku, -`vikku
 tu`rist, turisti, tu`risti
 `tõeli/ne, -se, -st
 valmistami/ne, -se, -st
 `vein, veini, `veini
 Vene`maa, -, -d
 vihma/vari, -varju, -`varju
 viinamarjakasvatus, -e, -t
 `voolama, voolata, `voolan
 välimus, -e, -t
 `välja
 väljast`poolt
 `õhk, õhu, `õhku
 `õppe/`jõud, -`jõu, -`jõudu
 ära `sõitma, ~ `sõita, sõidan
 ~
 üle`jäänu, -, -t

шоссэ
 так
 посуда
 Советская Эстония
 по-видимому
 область
 зависеть
 положение, состояние
 океан
 часть
 с
 дом отдыха
 скучать (по кому-либо, чему-либо)
 происходить
 ловить; стремиться, стараться
 национальность, нация
 побережье
 железо
 товарищ по группе
 до; с; по
 остров
 столетие
 из
 зависеть
 место рождения
 Закарпатье
 темперамент
 результат
 будущее
 турист
 настоящий
 приготовление
 вино
 Россия
 зонтик
 виноградарство
 течь
 внешность, наружность
 наружу
 извне; снаружи
 воздух
 преподаватель
 уезжать
 оставшийся, остальной

HARJUTUSED

Harjutus 1. perekond → a) suur perekond : suure perekonna : **suurest perekonnast**; b) Mu sõbratar pärineb **suurest perekonnast**.
Emajõgi, teaduskond, pikk kiri, õde, venna paat, olukord, liiv, õhk, park

Harjutus 2. laev → a) väike laev : väikese laeva : **väikeselt laevalt**; b) Reisijad tulevad **väikeselt laevalt** (kust?) maale.
põld, sõber, tahvel, pidu, õpilane, õppejõud, patsient

Harjutus 3. puhas kleit → a) **Pane** (pange) puhas kleit **selga!**
b) Sul on puhas kleit **seljas**. c) **Võta** (võtke) puhas kleit **seljast ära!**
punane müts, pruun pintsak, soojad kindad, pikk sall, uued kingad

Harjutus 4. (Jaanuar, millele?) järgneb veebruar. → **Jaanuarile** järgneb veebruar.

1. Kas sa tahad lehitseda (see entsüklopeedia, mida?). 2. Me peame kohtuma (suur maantee, kus?). 3. Ma arvan, et need valged sambad on (marmor, millest?). 4. (Iga laps, kellele?) meeldivad naljakad jutud, mõistatused ja vanasõnad. 5. Näiteringi liikmed õpivad (uus näidend, mida?). 6. Väsinud autojuht väljub oma (auto, kust?). 7. (Tartu, kust?) (Tallinn, kuhu?) on 186 kilomeetrit. 8. Miks (sinu tuba, kus?) põleb nii väike lamp?

Harjutus 5. võimlema → a) võimlemine, võimleja, b) võimlemine toimub õhtul. c) Peeter on hea võimleja.
joonistama, laulma, jutustama, koostama, tõlkima, hilinema

Harjutus 6. Kas sise- või väliskohakääne? Näid^{is}: Mai läheb kauplusesse. Mai on kaupluses. Mai tuleb kauplusest.
... läheb, on tuleb ...
raamatukogu, turg, söökla, väljak, katus, tänav, tuba, park

Harjutus 7. Jutustage: Kes on minu sõbrad ja kust nad pärit on.

Harjutus 8. Составьте десять предложений с глаголами: mõjuma, sõltuma, järgnema, meenuma, suhtuma.

Harjutus 9. Tõlkige eesti keelde.

1. Татьяна получила письмо из Эстонии. 2. Что вы знаете о Советском Союзе? 3. Первый дом деревянный (из дерева), а второй — каменный (из камня). 4. Кто этот юноша по национальности? 5. Кошки выходят из-под дома. 6. Что вы знаете об этом человеке? 7. От Тарту до Эльвы около 30 километров. 8. Турист едет из Кохтла-Ярве в Таллин. 9. Мы ничего о тебе не знаем. 10. Информацию получите от него.

Kordamisharjutus. Ta leiab oma kindad mütsi seest. → Ta kindad on mütsi sees. → Ta paneb kindad mütsi sisse.

1. Poisid tulevad jõe äärest.
2. Ma tulen tahvli juurest.
3. Priit on pärit Narva lähedalt.
4. Palun võta laua pealt vihik!
5. Võtsin vihmavarju ukse kõrvalt.

KUUETEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

(läheb) kuhu?

(on) kus?

(tuleb) kust?

(идет) куда?

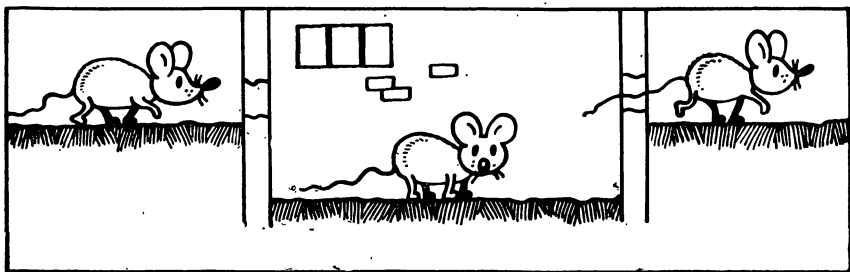
(находится) где?

(идет) откуда?

Priit läheb täna kinno. Priit on kinos kaks tundi. Priit tuleb kinost kell kaheksa.

Прийт идет сегодня в кино. Прийт будет в кино два часа. Прийт придет из кино в восемь часов.

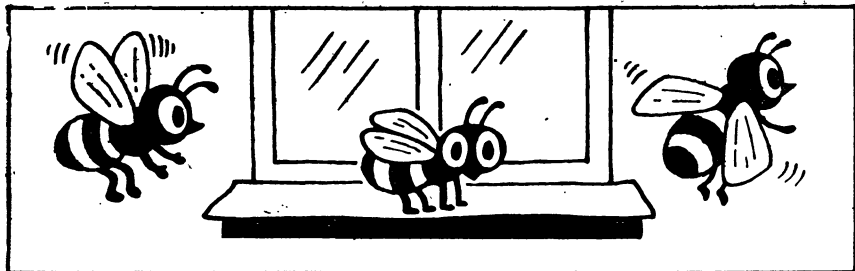
Millal sa lähed teatrisse? Millal sa oled teatris? Millal sa tuled teatrist?

keldrisse

keldris

keldrist

aknale

aknal

aknalt

Agronoom läheb põllule. Traktorist ootab teda põllul. Agronoom tuleb põllult tagasi. Tiina läheb tööle. Tiina on tööil. Tiina tuleb töölt koju.

Агроном идет в поле. Тракторист ждет его в поле. Агроном возвращается с поля.

(tuleb) kuhu?
(on) kus?
(läheb ära) kust?

(приходит) куда?
(находится) где?
(уходит) откуда?

Külalised saavad meie linna-hommikul. Päeval külalised viibivad meie linnas. Külalised lahkuvad meie linnast õhtul.

Гости прибывают в наш город утром. Днем гости [будут] в нашем городе.

Kass ronib katusele. Kass jalu-tab katusel. Kass hüppab katuselt alla.

Гости уезжают из нашего города вечером. Кошка залезает на крышу. Кошка гуляет по крыше. Кошка спрыгивает с крыши.

(paneb) kuhu?
(on) kus?
(võtab ära) kust?

(кладет) куда?
(находится) где?
(берет) откуда?

Laps paneb mütsi pähe. Müts on peas. Laps võtab mütsi peast ära. Noormees paneb palitu selga. Palitu on seljas. Noormees võtab palitu seljast ära.

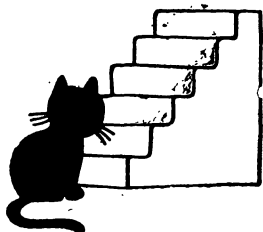
Ребенок надевает шапку. Шапка надета. Ребенок снимает шапку. Юноша надевает пальто. Пальто надето. Юноша снимает пальто.

	Nominatiiv Genitiiv		vend venna		raamat raamatu
Sisekohakäänded	Illatiiv	-sse ~ Ø	kelle <u>sse</u> ?	venna <u>sse</u> ~ venda mille <u>sse</u> ?	raamatu <u>sse</u>
	Inessiiv	-s	kelle <u>s</u> ?	venna <u>s</u>	raamatu <u>s</u>
	Elatiiv	-st	kelle <u>st</u> ?	venna <u>st</u>	raamatu <u>st</u>
Väliskohakäänded	Allatiiv	-le	kelle <u>le</u> ?	venna <u>le</u>	raamatu <u>le</u>
	Adessiiv	-l	kelle <u>l</u> ?	venna <u>l</u>	raamatu <u>l</u>
	Ablatiiv	-lt	kelle <u>lt</u> ?	venna <u>lt</u>	raamatu <u>lt</u>

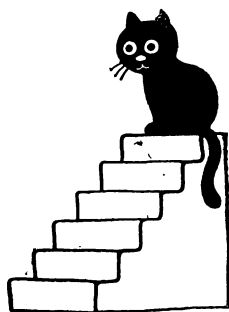
ADVERB

НАРЕЧИЕ

kuhu?	куда?	kus?	где?	kust?	откуда?
siia	сюда	siin	тут	siit	отсюда
sinna	туда	seal	там	sealt	оттуда
lähedal	близко	lähedal	вблизи, близко	lähedalt	близко
kaugele	далеко	kaugel	далеко	kaugelt	издали
üle <u>s</u>	вверх, наверх	üleva <u>l</u>	наверху	üleva <u>lt</u>	сверху
alla	вниз	all	внизу	alt	снизу

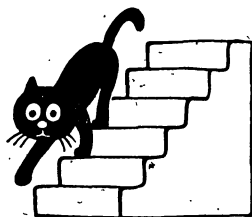
Kass on all

Kass on üleval

Kass läheb üles

Kass tuleb alla

Palun tulge siia! Me oleme juba
siin. Palun minge siit ära!

Пожалуйста, подойдите сюда!
Мы уже здесь. Уходите отсю-
да, пожалуйста!

Genitiivi rektsiooniga postpositioonid

Послелогои, требующие генитива

kuhu?	куда?	kus?	где?	kust	откуда?
sisse	в	sees	в	seest	из
juurde	к	juures	у	juurest	от
ääre	к	ääres	у	äärest	от
		ees	перед		
		taga	за		
peale	на	peal	на	pealt	с
alla	под	all	под	alt	из-под
kõrvale	к	kõrval	рядом	kõrvalt	от
		kohal	над		
		järel	за		
lähedale	близко	lähedal	вблизи		

Virve läheb täna arsti juurde.
Virve on praegu arsti juures.
Virve tuleb varsti arsti juurest
koju.

Вирве идет сегодня к врачу.
Вирве сейчас у врача. Вирве
скоро вернется от врача до-
мой.

keda?

кого?

Sa näed mind.
Ma näen sind.
Ta kuuleb teda.
Nad kuulevad meid.
Me vaatame teid.
Te vaatate neid.

Ты видишь меня.

VÄLJENDID

Nõukogude Liidu liiduvabariigid on järgmised:

Союзные республики Советского Союза следующие:

Ar`meenian NSV

Армянская ССР

Aserbaid`žani NSV

Азербайджанская ССР

Eesti NSV

Эстонская ССР

`Gruusia NSV

Грузинская ССР

Kasahhi NSV

Казахская ССР

Kirgiisi NSV

Киргизская ССР

Leedu NSV

Литовская ССР

Läti NSV

Латвийская ССР

Mol'daavia NSV

Tadžiki NSV

Turkmeeni NSV

Uk'raina NSV

Usbeki NSV

'Valgevene NSV

Vene 'Nõukogude Föderatiiv-

ne Sotsia'list'lik Vaba'riik

Молдавская ССР

Таджикская ССР

Туркменская ССР

Украинская ССР

Узбекская ССР

Белорусская ССР

Российская Советская Фе-
деративная Социалисти-
ческая Республика

Eesti NSV suuremad linnad on:

Tal'linn (kuhu? kus? kust?),

-a ~ -sse, -as, -ast

'Tartu, - ~ -sse, -s, -st

'Pärnu, - ~ -sse, -s, -st

Narva, - ~ -sse, -s, -st

'Kohtla-Järve, -le, -l, -lt

Viljandi, - ~ -sse, -s, -st

Valga, 'Valka ~ -sse, -s, -st

'Paide, - ~ -sse, -s, -st

'Rakvere, Rakverre ~ -sse, -s,
-st

Võru, 'Võrru ~ -sse, Võrus,

Võrust

Missugused on 'Nõukogude

Liidu suuremad linnad?

Kõõgis on:

'pliit, pliidi, 'pliiti

sõõgi/'laud, -laua, -'lauda

tabu/'ret, -reti, -'retti

külmutus/'kapp, -kapi, -'kappi

vee/'kraan, -kraani, -'kraani

valamu, -, -t

Kõõgikapis on:

'nõud (nõu, -, -d)

taldrikud (taldrik, -u, -ut)

tassid ('tass, tassi, 'tassi)

klaasid ('klaas, klaasi, 'klaasi)

kausid ('kauss, kausi, 'kaussi)

kannud ('kann, kannu, 'kannu)

lusikad (lusika/s, -, -t)

'noad (nuga, 'noa, nuga)

Самые большие города Эстон-
ской ССР:

Таллин

Тарту

Пярну

Нарва

Кохтла-Ярве

Вильянди

Валга

Пайде

Раквере

Выру

Какие большие города есть в
Советском Союзе?

В кухне:

плита

обеденный стол

табуретка

холодильник

водопроводный кран

раковина

В кухонном шкафу:

посуда

тарелки

чашки

стаканы

миски

кувшины; кофейники; чай-
ники

ложки

ножи

`kahvliid ('kahv/el, -li, -lit)
 `leib, leiva, `leiba
 `sai, saia, `saia
 `suhk/ur, -ru, -rut
 `sool, soola, `soola
 jahu, -, -
 tangud *pl.*, `tangude, `tange
 manna, -, -t
 `kohv, kohvi, `kohvi
 `tee, -, -d

вилки
 хлеб
 булка
 сахар
 соль
 мука
 крупа
 манная крупа
 кофе
 чай

Külmutuskapis on:

`või, -, -d
 `vorst, vorsti, `vorsti
 `sink, singi, `sinki
 `juust, juustu, `juustu
 kohu/`piim, -piima, -`piima
 `rõõsk `koor, rõõsa koore, `rõõs-
 ka `koort
 hapu/`koor, -koore, -`koort
 liha, -, -
 kala, -, -
 munad (muna, -, -)
 `jäätis, -e, -t
 konservid (kon/`serv, -servi,
 -`servi)

В холодильнике:

масло
 колбаса
 ветчина
 сыр
 творог
 сливки
 сметана
 мясо
 рыба
 яйца
 мороженое
 консервы

Voodis on:

madrats, -i, -it
 padi, padja, `patja
 linad (lina, -, -)
 `tekk, teki, `tekki
 Lubage teile tutvustada!

В кровати:

матрац
 подушка
 простыни
 одеяло

Väga rõõmustav teiega tutvuda!

räägib teist
 Ta läheb trepist üles.
 Ta tuleb trepist alla.
 naeratades
 esitleb neid
 algul
 ühest toast teise
 ta lõhkus ära vaasi
 meestel
 ei ole tukkumise moodi

Разрешите ~ позвольте вам
 представить!
 Очень приятно с вами позна-
 комиться!
 говорит о вас
 Он поднимается по лестнице.
 Он спускается с лестницы.
 улыбаясь
 представляет их
 вначале
 из одной комнаты в другую
 он разбил вазу
 у мужчин
 нет привычки дремать

VIRVE JUURES KÜLAS

Virve rühmakaaslased lähevad täna talle külla. Nad jõuavad sinna õhtul kell 7. Virve elab linna ääres, Põllu tänavas number 18. Seal on ruumikas vana elamu suure aia sees. Tänavalt ei paista maja üldse, sest ümberringi on kõrged puud. Külalised koputavad uksele. Virve avab ukse ja kutsub rühmakaaslased sisse. Külalised tulevad elutuppa, seal Virve esitleb neid:

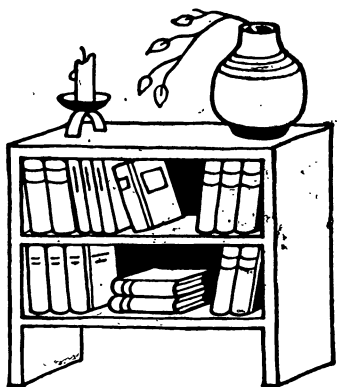
«Palun saage tuttavaks, need on minu kursusekaaslased Mari, Mati, Reet, Piret, Priit ja Peeter. Siin on minu ema ja vanaema, isa ja vennad ei ole praegu kodus.»

Virve ema ütleb: «Väga rõõmustav teiega tutvuda, mu tütar räägib teist iga päev.»

«Me ootame teid külla juba mitu nädalat,» ütleb vanaema.

Algul istub kogu seltskond elutoas. Seal on pruun mööbel, vaip põrandal, kardinad ja laudlina on rohelised. Akna juures on klaver.

«Meie maja on sada aastat vana,» teatab Virve. «Kas te tahate seda näha?» — «Tahame küll,» ütlevad külalised. Nad käivad ühest toast teise. Toad on madalad ja aknad väikesed. Igas toas on suur ahi. Töötuba üllatab neid, see on nagu muuseum. Kõikjal on skulptuurid ja raamatud. Seal on kujusid kivist ja puust. Virve vanaisa oli skulptor ja need on tema tööd. Seina ääres on kõrged raamaturiiulid. Mitmed raamatud on seal harul-

Vaas on terve

Vaas on katki

dased. Praegu õpivad selles toas Virve vennad, kuid tundub, et vanaisa vaim elab seal veel edasi.

Söögituba on hämar ja pisut nukker.

Vannituba selles vanas majas üldse ei ole. Kõök on aga moodne, seal on gaasipliit ja külmutuskapp.

Seejärel lähevad kõik külalised kitsast trepist üles teisele korrusele. Seal on magamistoad. Virve tuba on väga väike. Selles on ainult voodi, väike laud, tool ja raamaturiiul. Riidekapp on seina sees. Tuba on puhas, kuid pisut korratu. Mati võtab ühe kõite Virve riiulist ja lükkab kogemata lillevaasi ümber. See kukub põrandale ja puruneb. Mati on väga õnnetu. Virve ütleb aga naeratades, et sellest pole midagi, inimesed on ju terved.

Siis lähevad külalised trepist alla elutuppa tagasi. Seal nad laulavad ja Virve mängib klaverit.

Aeg möödub kiiresti. Rühmakaaslased lahkuvad Virve juurest alles kell kümme õhtul. Virve ema ütleb neile: «Külastage meid jälle!»

Tüdrukud ütlevad, et nad tulevad kindlasti. Mati mõtleb aga, et tema küll ei tule.

KÜSIMUSED

1. Kus Virve elab? 2. Missugune on Virve kodu? 3. Mida külalised teevad Virve juures? 4. Miks Mati ei taha enam Virve juurde külla minna?

LUULETUS

MEHE TÖÖ

Juhan Smuul

Mehe tööst meil laulda laske.
Merel töö on suur ja raske.
Mehed suurest mõrrakastist
paati võtavad kalalasti.
Mühab kõrgel lainehari,
kalur lina tõstab, tarib,
ja kui tukub, merre kukub,
ja kui kukub, ära upub.
Aga tukkumise moodi
pole meestel meil kolhoosis.

— — — — —
(1959)

SÕNAD

ad/`verb, -verbi, -`verbi ~	наречие
määrsõna, -, -	
agro/`noom, -noomi, -`noomi	агроном
ahi, ahju, `ahju	печь
`alla tulema ~ `tulla, tulen ~	спускаться
elamu, -, -t	жилище
elu/tuba, -`toa, -tuba	общая комната, гостиная
esitlema	представлять
gaasi/`pliit, -pliidi, -`pliiti	газовая плита
harulda/ne, -se, -st	редкий; необычный
hāmar, -a, -at	полуосвященный; полусвет
ju	же; ведь
`jõudma, `jõuda, jõuan	успевать, поспевать; прибы- вать
kalā`last, -i, -i	здесь: (большой) улов
`kaugelt	издали
kogemata	нечаянно
kogu	целый, весь
koputama	стучать
korratu, -, -t	неубранный
korrus, -e, -t	этаж
kuju, -, -	скульптура; образ; форма
`kõikjal	везде, повсюду
kõide, `kõite, köidet	том; переплет
`kõök, kõõgi, `kõõki	кухня
külaline, -se, -st	гость
`lahkuma	уходить
`laine/hari, -harja, -`harja	гребень волны
`laskma, `lasta, lasen	пускать, здесь: давать, позво- лять
`laudlina, -, -	скатерть
lina = mõrralina, -, -	мерёжная сеть
lille`vaas, -i, -i	ваза для цветов
lähedale <i>postpos. gen.</i>	близко (<i>к кому-либо, к чему-</i> <i>либо</i>)
magamis/tuba, -`toa, -tuba	спальня
`mood, `moe, `moodi	мода, обычай, традиция
`mood/ne, -sa, -sat	модный
`muuseum, -i, -i	музей
mõrra/`kast, -kasti, -`kasti	раструб мерёжи
mägi, `mäe, mäge	гора
`mööduma	проходить
mühama	шуметь
nagu	как, словно
`noorus, -e, -t	молодость
`nuk/ker, -ga, -rat	грустный

`näitleja, -, -t	актер, актриса
`pea`aegu	почти
purunema	разбиваться
`riide/`kapp, -kapi, -`kappi	гардероб, шифоньер
ronima	лазить, лезть, залезать
ruumika/s, -, -t	просторный
`sealt	оттуда
`seejärel	потом, затем
`selts/`kond, -konna, -`konda	компания
`siit	отсюда
`skulptor, -i, -it	скульптор
skulp/`tuur, -tuuri, -`tuuri	скульптура
söögi/tuba, -`toa, -tuba	столовая
tagasi	обратно, назад
tarima	тащить
trakto/`rist, -risti, -`risti	тракторист
`trepp, trepi, `treppi	лестница
`tukkuma, `tukkuda, tukun	дремать
`tunduma	казаться
`tõstma, `tõsta, tõstan	поднимать
`tõõtuba, -`toa, -tuba	рабочая комната
vaba/`riik, -riigi, -`riiki	республика
`vaim, vaimu, `vaimu	дух
`vaip, vaiba, `vaipa	ковер
vanni/tuba, -`toa, -tuba	ванная
`viibima	пребывать, находиться
`voodi, -, -t	кровать
`õnn, õnne, `õnne	счастье
õnnetu, -, -t	несчастный, несчастливый
`õu, õue, `õue	двор
ära `uppuma, ~ `uppuda, upun	утонуть
~	
äärest <i>postpos. gen.</i>	от
üles	вверх, наверх
üles minema, ~ `minna, lähen	подниматься, всходить
~	
üle/vaade, -`vaate, -vaadet	обзор, общие сведения
üleval	наверху
ülevalt	сверху
üllatama <i>part. rekts.</i>	поражать
ümbel `lukkama, ~ lükata,	опрокидывать
`lukkan ~	
`ümbel`ringi	кругом

HARJUTUSED

Harjutus 1. Palun minge (вверх)! → Palun minge üles!

1. (Наверху) on väga külm. 2. Kui (далеко) te sõidate?
3. Linn paistab (издали). 4. Kass istub (внизу) ja lind (наверху).
5. Millal te (отсюда) lahkute? 6. Me ei lähe (туда). 7. (Здесь)
ei meeldi meile. 8. Palun tulge (сюда)! 9. (Там) on mõned inimesed, kes on pärit väga (издалека).

Harjutus 2. üles — üleval — ülevalt → a) Turistid lähevad üles mäele. b) Üleval mäel on ainult kivid. c) Kõik tulevad ülevalt alla.

peale — peal — pealt, sinna — seal — sealt, siia — siin — siit, kaugele — kaugel — kaugelt, alla — all — alt

Harjutus 3. Moodustage laused ja tõlkige. N ä i d i s: jalutama, ees → Üks mees jalutab maja ees.

sõitma, äärde; seisma, juures; võtma, äärest; sammuma, järel; istuma, juurde; lendama, kohal; tõusma, juurest; asuma, taga

Harjutus 4. arsti juurde → a) Ta läheb arsti juurde. b) Ta on arsti juures. c) Ta tuleb arsti juurest.

jõe äärde, ema kõrvale, puu alla, laua peale, liiva sisse, mütsi sisse

Harjutus 5. Moodustage lauseid. Ma lähen ... (kuhu?) (5 lauset). Ma olen ... (kus?) (5 lauset). Ma tulen ... (kust?) (5 lauset).

Harjutus 6. Я надеваю перчатки. a) Ma panen kindad kätte. b) Kindad on käes. c) Ma võtan kindad käest ära.

Я надеваю шапку. Я надеваю шарф. Я надеваю туфли. Я надеваю чулки. Я надеваю брюки. Я надеваю пальто. Я надеваю пиджак. Я надеваю платье.

Harjutus 7. Ma loodan, et ... → Ma loodan, et teil on õnne.

1. Autojuht kardab, et ... 2. Kas te näete, et ...? 3. Mõned reisijad arvavad, et ... 4. Ma leian, et ... 5. Näitleja märkab, et ... 6. Ettekandja ütleb, et ... 7. Võõras jutustab meile, et ... 8. Sõbrad kirjutavad Priidule, et ... 9. Patsient kaebab arstile, et ... 10. Registraator vastab külalisele, et ...

Harjutus 8. Kirjutage: a) Me oleme külas. b) Meie korter.

Harjutus 9. Tõlkige eesti keelde.

1. У дороги старый дом. 2. Гости идут в дом. 3. Внутри дома полусвет. 4. Внизу кухня и гостиная, наверху спальни. 5. Мы поднимаемся по лестнице. 6. Там мы смотрим сверху вниз. 7. Вдали виднеется озеро. 8. До озера около трех километров. 9. За озером лес. 10. Жалко уходить отсюда.

Kordamisharjutus. on vaja (mida? kellele?) → On vaja kor-
terit minu tütrele.

armastama (keda?), sõltuma (millest?), lehitsema (mida?),
märkama (keda?), meeldima (mis? kellele?), suhtuma (kellesse?),
aitama (keda?), andestama (mille? kellele?), soovima (mida?
kellele?), vaatama (mida?)

SEITSMETEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Imperfekt

Простое прошедшее

Tunnus -si ~ -(i)s Признак

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

imperfekt = *ma*-infinitiivi tüvi + tunnus + pöördelõpp

Простое прошедшее (имперфект) образуется от основы *ma*-инфинитива при помощи признака прошедшего времени и личного окончания. Исключениями являются формы третьего лица. Простое прошедшее обозначает действие, которое произошло в прошлом.

töötama	работать
ma tööta/si/n sa tööta/si/d ta tööta/s	me tööta/si/me te tööta/si/te nad tööta/si/d

При чередовании ступеней простое прошедшее, также как и *ma*-инфинитив, выступает в сильной степени.

Большинство эстонских глаголов образуют простое прошедшее при помощи признака *-si ~ -(i)s*.

andma	давать	— andsin, andis
arvama	думать, полагать	— arvasin, arvas
esitama	предъявлять	— esitasin, esitas
hakkama	начинать	— hakkasin, hakkas
jõudma	успевать	— jõudsin, jõudis

kaduma	исчезать, пропадать	— kadusin, kadus
kirjutama	писать	— kirjutasin, kirjutas
küsimä	спрашивать	— küsisin, küsis

minema	идти	— läksin, läks
--------	------	----------------

mõtlemä	думать	— mõtlesin, mõtles
märkama	замечать	— märkasin, märkas
närvitsema	нервничать	— närvitsesin, närvitses
ootama	ожидать	— ootasin, ootas
saabuma	прибывать	— saabusin, saabus
seletama	объяснять	— seletasin, seletas
soovitama	советовать	— soovitasin, soovitas
tahtma	хотеть	— tahtsin, tahtis
tellima	заказывать	— tellisin, tellis
vaatama	смотреть	— vaatasin, vaatas
võtma	брать	— võtsin, võttis
ütlemä	сказать	— ütlesin, ütles

Mina **töötasin** suvel ehitusmale- Летом я **работал** в строй-
vas Saaremaal. отряде на Сааремаа.

Sina küsisid kaks postmarki.
Minu toanaaber **tahtis** lugeda ajalehte «Noorte Hääle».
Palun korra, mida te **ütlesite**!

ära minema уходить

ma läksin <u>ära</u>	me läksime <u>ära</u>
sa läksid <u>ära</u>	te läksite <u>ära</u>
ta läks <u>ära</u>	nad läksid <u>ära</u>

alla kirjutama подписывать

Ma kirjutasin dokumendile alla. Я подписал документ.

aru andma отдавать отчет
kohale jõudma прибывать

Me jõudsime kohale kell kaheksa hommikul.

kätte jõudma наступать
vastu võtma принимать

Kas nad võtsid lilled vastu ?

ära kaduma теряться

Kinnas kadus ära.

Jälgige objekti käännet!

Обратите внимание на падеж объекта!

Genitiiv Nominatiiv
(objekt) (apositsioon)

Genitiiv
(objekt)

Ta tellis **ajalehe** «Spordileht».
Он заказал газеты «Спордилехт».

Ta tellis «**Spordilehe**».
Он заказал «Спордилехт».

Ta tellis **ajalehe** «Noorte Hääle».
Me võtsime **ajakirja** «Kehakultuur».

Ta tellis «**Noorte Hääle**».
Me võtsime «**Kehakultuuri**».

Me ostsime **ajakirja** «Nõukogude Naine».

Me ostsime «**Nõukogude Naise**».

genitiiv + -ne

генитив + -ne

kopikas → **kopika + -ne** = **kopikane** копеечный

Большинство прилагательных на **-ne** образуется от основы генитива.

Postmark maksab kaks kopikat.

Почтовая марка стоит две копейки.

See on kahekopikane postmark.

Это двухкопеечная почтовая марка.

Pilet maksab kümme kopikat.

See on kümnekopikane pilet.

Siin on viis rubla raha.

See on viierublane raha.

Loeng kestab kaks tundi.

See on kahetunnine loeng.

nominatiiv + -ne

номинатив + -ne

Некоторые прилагательные на **-ne** образуются от основы номинатива.

eesti keel + -ne = **eestikeelne**
eesti keel → Siin on **eestikeelne** raamat.

на эстонском языке
эстонский язык → Вот книга на эстонском языке.

vene keel →

Siin on **venekeelne** ajaleht.

gruusia keel →

See on **gruusiakeelne** kiri.

inglise keel →

See on **inglisikeelne** raadio-
saade.

VÄLJENDID

kiri nõudmiseni
margiga ümbrik
Palun esitage pass!

Palun esitage üliõpilaspilet!

Palun esitage mingi dokument!

Kirjutage alla!
Ta paneb kirja posti.

Mul läheb seal palju aega.
Kas sa tuled kaasa?
see on teada
kirja saatma
telegrammi saatma
kirjakandja toob posti
Te saate paki kätte teisest kassast.
tulevaks aastaks
tervitades
kõik on korras

письмо до востребования
конверт с маркой
Предъявите, пожалуйста, паспорт!
Предъявите, пожалуйста, студенческий билет!
Предъявите, пожалуйста, какой-нибудь документ!
Подпишитесь!
Он опускает письмо в почтовый ящик.
Я там буду долго.
Ты пойдешь со мной?
это известно
посылать письмо
дать телеграмму
почтальон приносит почту
Вы получите посылку во второй кассе.
на будущий год
с приветом
все в порядке

LUGEMISPALA

POSTIMAJAS

Möödunud laupäeval pärast koosolekut küsis Peeter Matilt: «Kas läheme koos koju? Tahan sulle rääkida ühest populaarsest spordiraamatust, mille me peame tõlkima eesti keelde.»

Mati mõtles natuke ja ütles siis:

«Hea küll, aga kõigepealt pean ma minema postimajja. Kas sa tuled kaasa?»

«Kas sul läheb seal palju aega?»

«Ei lähe, saan paar raamatut ja tellin mõned ajalehed.»

«Hästi, ma tulen kaasa ja panen ühe kaardi posti.»

Postkontoris oli rahvast rohkesti. Mati küsis esimesest kassast:

«Mul on postisaadetise teatis. Palun ütelge, kust ma paki kätte saan.»

«Teisest kassast.»

Seal ootas järjekorras mitu inimest. Keegi noormees oli parajasti kassa juures. Ta ulatas ametnikule kirja ja küsis:

«Mitmekopikane mark tuleb panna tähtkirjale?»

«Kümnekopikane. Palun, siin on teile kviitung.»

Järgmine oli keegi tütarlaps, kes küsis:

«Ma tahan saata lihtkirja Novosibirskisse, mitmekopikase margi ma pean kirjale panema?»

«Nagu Nõukogude Liidus üldiselt: harilik post on 4 kopikat, lennupost — 6 kopikat.»

«Palun mulle kolm neljakopikast postmarki ja üks kuuekopikane mark. Palun ütelge veel seda, kas aadressi kirjutamisel peab tingimata olema ka postiindeks?»

«On nõue, et saadetisel peab olema nii saaja kui saatja postiindeks. Kui te ei tea seda, siis palun vaadake raamatust, see on siin laual.»

Seejärel oli järjekorras keskealine naine.

«Palun kaks postkaarti ja viis margiga ümbrikku!»

Viimaks jõudis kätte Mati järjekord. Mati esitas teatise.

«Palun kirjutage alla!»

Peeter ulatas talle pastapliatsi. Mati kirjutas alla. Seejärel ulatas ametnik talle raamatupaki. See oli Poolast. Mati tahtis kohe vaadata, missugused raamatud saabusid, aga Peeter soovitas seda teha kodus.

Peeter: Kas nüüd on kõik korras?

Mati: Ei ole, ma pean tellima veel ajakirjandust.

Peeter vaatas kella ja küsis:

«Kas sa ei saa seda teha mõni teine kord?»

Mati seletas:

«Ei saa, «Keele ja Kirjanduse» tellimise tähtaeg lõpeb homme.»
Kõigepealt kirjutas Mati tellimiskviitungid valmis.

Peeter lootis, et ta tellib paar ajalehte ja ajakirja. Aga Mati laialdased huvid on teada! Ta kirjutas üle kümne kviitungi. Igale kviitungile kirjutas ta ajalehe või ajakirja nime, oma ees- ja perekonnanime ning aadressi. Mati tellis «Rahva Hääle», «Noorte Hääle», «Sirbi ja Vasara», «Edasi» ja «Spordilehe», siis veel ajakirjad «Keel ja Kirjandus», «Looming», «Kehakultuur» ja «Pikker». Järgnesid veel mõned venekeelsed ajakirjad. Kirjutamine võttis palju aega.

Peeter: Kas nüüd on kõik?

Mati: Palun vabanda, ei ole veel. Ma pean saatma õele õnnitlustelegrammi, tal on täna sünnipäev.

Peeter närvitses: üks tuttav perekond ootas teda külla.

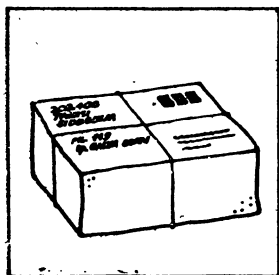
Peeter: Hea küll, ma lähen helistan ja ütlen, et hilinein veidi.

Kui Peeter telefonikapist väljus, märkas ta, et Mati otsib midagi. Ta otsis oma teist kinnast. Kuhu see ometi kadus? Selgus, et kinnas oli portfellis. Telegrammi saatmine läks siiski kiiresti, sest tekst oli lühike ja kassa juures oli ainult paar inimest.

Nad väljusid postkontorist. Peeter hakkas selgitama, kui vajalik on korvpalliõpiku tõlkimine. Mati mõtles aga ainult sellest raamatupakist, mis tal portfellis oli.

KÜSIMUSED

1. Missugused andmed tuleb kirjutada kirjaümbrikule? 2. Missugused ajalehed sa tellisid tulevaks aastaks? 3. Kellele sa saatsid õnnitlustelegrammi? 4. Missugused venekeelsed ajalehed ilmuvad Eestis? 5. Missugused eestikeelsed ajakirjad ilmuvad Eesti NSV-s? 6. Kuidas tõlkida vene keelde «Sirp ja Vasar»?

Saadetisel on saatja ja saaja

POSTKAART

Postkaart

Armas vend!

Eile sooritasin viimase eksami. Nüüd on kõik korras. Homme toimub meie koori kontsert. Koju sõidan arvatavasti neljapäeval.

Ootan väga, millal teid kõiki näha saan.

Tervitades

Mall

Tartus

22. jaan. 80

203140 Risti
Haapsalu raj.
Soo tn. 4 krt. 2
V. a. sm. V. Luht

Stj. 202400 Tartu
Pälsoni tn. 14-218
M. Luht

aja/kiri, -kirja, -kirja	журнал
ajakirjandus, -e, -t	периодика, пресса, журналистика
ajakirja/nik, -niku, -nikku	журналист
aja/leht, -lehe, -lehte	газета
aja/lugu, -loo, -lugu	история
alla kirjutama	подписывать; подписываться
amet/nik, -niku, -nikku	служащий
apotsiti/oon, -ooni, -ooni	приложение
~ lisand, -i, -it	
aru andma, ~ anda, annan ~	отдавать отчет, отчитываться
arvatavasti	вероятно
bro/šüür, -šüüri, -šüüri	брошюра
eesti keel/ne, -se, -set	на эстонском языке
esitama	предъявлять
gruusia keel/ne, -se, -set	на грузинском языке
hari/lik, -liku, -likku	обыкновенный, обычный
helistama	звонить
hiljuti	недавно
ilmuma	являться, появляться
kaasa tulema, ~ tulla, tulen	идти вместе (с кем-либо)
~, tulin ~	
kassa, -, -t	касса
kohale jõud/ma, ~ jõuda,	прибывать
jõuan ~	
konve/rents, -rentsi, -rentsi	конференция
koor, koori, koori	хор
koos	вместе, совместно
kopika/ne, -se, -st	копеечный
kviitung, -i, -it	квитанция
kõige pealt	прежде всего
kätte jõudma, ~ jõuda,	наставать, наступать
jõuan ~	
kätte saa/ma, ~ saada, saan	получать; достигать
~	
laialda/ne, -se, -st	широкий, обширный
lennu/post, -posti, -posti	авиапочта
lett, leti, letti	прилавок
liht/kiri, -kirja, -kirja	(простое) письмо
looming, -u, -ut	творчество
lootma, loota, loodan	надеяться
mark, margi, marki	марка
meist/er, -ri, -rit	мастер
mingi	какой-то, какой-нибудь
mõtlemata, mõtelda, mõtlen	думать

õmöödunud
nõue, nõude, nõuet
närvitsema
objekt, objekti, objekt ~ sihi-
tis, -e, -t

ometi
otsustama
paar, paari, paari
populaarne, -se, -set

post, posti, posti
postindeks, -i, -it
postisaadetus, -e, -t
postikaart, -kaardi, -kaarti
postimaja, -, - ~ postkontor,
-i, -it

postmark, -margi, -marki
raadio/saade, -saate, -saadet
raj. = rajoon, -jooni, -joni

rohkesti
saadetus, -e, -t

saaja, -, -t
saatja, -, -t

seletama
selguma
sirp, sirbi, sirpi
sooritama

soovitama
spordiraamat, -u, -ut
sõõkla, -, -t

tasku, -, -t
tavali/ne, -se, -st
teatis, -e, -t

tekst, teksti, teksti
telefoni/kapp, -kapi, -kappi
telegramm, -grammi, -grammi
tn. = tänav, -a, -at

tootmi/ne, -se, -st
täht/aeg, -aja, -aega
täht/kiri, -kirja, -kirja
ulatama

vasar, -a, -at
vaja/lik, -liku, -likku
vene/keel/ne, -se, -set
võlg, võla, võlga

прошлый, прошедший
требование
нервничать
дополнение

все-таки
решать
пара
популярный
почта
почтовый индекс
почтовое отправление
открытка
почта, отделение связи

почтовая марка
радиопередача
район
много, в большом количестве
посылка, отправление
получатель
отправитель
объяснять
выясняться
серп
сдавать (экзамен); выполнять
(упражнение)
советовать
книга о спорте
столовая
карман
обыкновенный
справка, сведение, извещение
(о посылке)

текст
телефонная cabina
телеграмма
улица
производство
срок
заказное письмо
протягивать
молот
нужный
на русском языке
долг

õnnitlustele/`gramm, -grammi,	поздравительная телеграмма
-`grammi	
ära kaduma, ~ kaduda,	теряться, пропадать, исчезать
`kaon ~	
`üldiselt	вообще, в общем
üles `leid/ma, ~ `leida, leian ~	находить

HARJUTUSED

Harjutus 1. Ta (ootama) oma õde. → a) Ta ootas oma õde.
b) Nad ootasid oma õde.

1. Sõber (tahtma) minna postkontorisse. 2. Haige (ootama) arsti juures järjekorras paar minutit. 3. Ajakirjanik (hakkama) vestlema tehase meistriga. 4. Kas sa (esitama) oma passi? 5. Kiri (saabuma) kell kaksteist päeval. 6. Kas sa (rääkima) sellest kom-somolisekretärile? 7. Noormees (otsustama) tõlkida selle raamatu eesti keelde. 8. Minu sõber (minema) õppima Leningradi.

Harjutus 2. Raamat kaob ära. → ära kaduma → Raamat kadus ära.

1. Ma kirjutan kviitungile alla. 2. Ametnik võtab raha vastu. 3. Külalised jõuavad kohale kell kaks päeval. 4. Mõned asjad kaovad ära. 5. Millal sa lähed ära? 6. Tähtaeg jõuab kätte.

Harjutus 3. kuhu? kus? kust? a) Mati ja Peeter läksid kuhu? (teater) → Mati ja Peeter läksid teatrisse.

b) Mati ja Peeter olid kus? (teater) → Mati ja Peeter olid teatris.

c) Mati ja Peeter tulid kust? (teater) → Mati ja Peeter tulid teatrist.

postkontor, ühiselamu, söökla, tuba, raamatukogu, telefoni-kapp, kino, meri, linn, köök, kool, auditoorium, koridor

Harjutus 4. saatis kellele — kuhu?

1. Piret saatis (õde) telegrammi (Arhangelsk, Harkov, Novgorod, Minsk).

2. Eve saatis (sõbratar) kirja (Riia, Taškent, Vladivostok, Leningrad, Volgograd).

3. Ema saatis (poeg) postipaki (Kaukaasia, Siber, Krimm, Pamiir).

Harjutus 5. Ma tahtsin tellida (ajaleht «Noorte Hääl»). Ma tahtsin tellida ajalehe «Noorte Hääl» ~ «Noorte Hääle».

Ma tahtsin osta (ajaleht «Sirp ja Vasar»). Ma tahtsin tellida (ajakiri «Kehakultuur»). Ma tahtsin saada (õpik «Nõukogude Liidu ajalugu»). Ma tahtsin võtta (brošüür «Hiiumaa»).

Harjutus 6. Moodustage lauseid. See postmark maksab kaks kopikat → See on kahekopikane postmark.

see	arve postmark võlg töö pilet loeng	maksab on kestab	kaks tundi neli kopikat neli rubla kuus päeva kaks kopikat kümme rubla
-----	---	------------------------	---

Harjutus 7. Kirjutage sõbrale kiri.

Harjutus 8. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Пожалуйста, предъявите паспорт! 2. Переведите эту книгу на эстонский язык! 3. Пожалуйста, принесите мне телеграмму! 4. Дайте ему квитанцию! 5. Подпишитесь! 6. Пожалуйста, отвечай! 7. Переведите это на русский язык! 8. Предъявите студенческий билет! 9. Отправьте заказное письмо! 10. Пожалуйста, опусти письмо в почтовый ящик и позвони мне!

б) 1. Мати хотел пойти на почту. 2. Он предъявил извещение в первую кассу. 3. Какой-то молодой человек принес служащему письмо. 4. Он спросил, сколько стоит обыкновенный конверт. 5. Пеэтер тоже заказал журнал «Язык и литература». 6. Мати послал сестре в день рождения поздравительную телеграмму.

Kordamisharjutus. Missuguses käändes on objekt? Miks?

1. Neiu esimeses kassas ulatas mulle **postmargi**. 2. Me ostime hiljuti **televiisori**. 3. Mõüja andis mulle **piimapudeli** ja **leiva**. 4. Ajakirjast «Eesti Loodus» leidis ta oma küsimusele **vastuse**. 5. Kas te viisite **palitu** riietusruumi?

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ
НАКЛОНЕНИЕ

Imperfekt

Простое прошедшее

Tunnus -i Признак

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

imperfekt = *ma*-infinitiivi tüvi + *tunnus* + *pöördelõpp*

Простое прошедшее образуется от основы *ma*-инфинитива при помощи признака прошедшего времени и личного окончания. Исключениями являются формы третьего лица.

При чередовании ступеней формы простого прошедшего выступают в сильной степени.

tulema идти

ma tul/i/n	me tul/i/me
sa tul/i/d	te tul/i/te
ta <u>tul/i</u>	nad <u>tul/i/d</u>

Количество таких глаголов ограничено.

näg <u>e</u> ma видеть	— näg <u>i</u> n, näg <u>i</u>	} $e + i > i$
ol <u>e</u> ma быть	— ol <u>i</u> n, ol <u>i</u>	
pan <u>e</u> ma класть	— pan <u>i</u> n, pan <u>i</u>	
pes <u>e</u> ma мыть	— pes <u>i</u> n, pes <u>i</u>	
sur <u>e</u> ma умирать	— sur <u>i</u> n, sur <u>i</u>	
teg <u>e</u> ma делать	— teg <u>i</u> n, teg <u>i</u>	} $e + i > i$
tul <u>e</u> ma идти	— tul <u>i</u> n, tul <u>i</u>	
pid <u>a</u> ma быть должным, быть обязанным	— pid <u>i</u> n, pid <u>i</u>	} $a + i > i$

s	[aa]	ma	получать	—	s	[ai]	n,	s	[ai]	} aa + i > ai
j	[oo]	ma	пить	—	j	[õi]	n,	j	[õi]	} oo + i > õi
t	[oo]	ma	приносить	—	t	[õi]	n,	t	[õi]	
l	[oo]	ma	создавать	—	l	[õi]	n,	l	[õi]	
j	[ää]	ma	оставаться	—	j	[äi]	n,	j	[äi]	} ää + i > äi
l	[öö]	ma	бить	—	l	[õi]	n,	l	[õi]	} öö + i > õi
s	[öö]	ma	есть	—	s	[õi]	n,	s	[õi]	

Sa tulid väga vara. Ты пришел очень рано.
 Kuhu Priit pani vene-eesti sõnastiku? Пришел ли Приит словарь вен.-эст.
 Ohtul me tegime väikese jalutuskäigu pargis. В опасной для нас прогулке мы сделали маленькую прогулку в парке.
 Kas sõite suppi ja jõite piima? Вы ели суп и пили молоко?
 Lained lõid vastu laeva. Волны бились в лодку.

Inimesed tulid ja läksid

nud-PARTITSIIP

nud-ПАРТИЦИП

nud-partitsiip = *da*-infinitiivi tüvi + *-nud*

nud-партицип (действительное причастие прошедшего времени) образуется от основы *da*-инфинитива при помощи признака *-nud*. При чередовании ступеней *nud*-партицип и *da*-инфинитив выступают в одной и той же степени.

paluma	просить	paluda	palu/nud
parandama	чинить, исправлять	parandada	paranda/nud
töötama	работать	töötada	tööta/nud
lugema	читать	lugeda	luge/nud
maksuma	платить	maksta	niaks/nud
õppima	учиться	õppida	õppi/nud
hakkama	начинать	hakata	haka/nud
vaatama	смотреть	vaadata	vaada/nud
õmblema	шить	õmmelda	õmmel/nud

Imperfekt

Простое прошедшее

Eitavad vormid

Отрицательные формы

imperfekt = ei + nud-partitsiip

Все отрицательные формы простого прошедшего во всех лицах образуются при помощи отрицательного слова *ei* и *nud*-партиципа.

töötama работать

ma	}	ei töötanud
sa		
ta		
me		
te		
nad		

da-infinitiiiv

Imperfekti eitav vorm

elada	жить	ei elanud
kirjutada	писать	ei kirjutanud
tekkida	возникать	ei tekkinud
pidada	быть должным, быть обязанным	ei pidanud
leida	находить	ei leidnud
tõlkida	переводить	ei tõlkinud
laulda	петь	ei laulnud
tunda	чувствовать	ei tundnud
alata	начинать	ei alanud
märgata	замечать	ei märganud
hüpata	прыгать	ei hüpanud
korjata	собирать	ei korjanud
võimelda	делать гимнастику	ei võimelnud

Pange tähele!

olla	быть	ei olnud
panna	класть	ei pannud
tulla	приходить	ei tulnud
minna	идти	ei <u>läinud</u>
juua	пить	ei <u>joonud</u>
luua	создавать	ei <u>loonud</u>
lööa	бить	ei <u>löönud</u>
süüa	есть	ei <u>söönud</u>
tuua	приносить	ei <u>toonud</u>
näha	видеть	ei <u>näinud</u>
teha	делать	ei <u>teinud</u>

Mari **ei töötanud** suvel meie kolhoosis. Мари **не работала** летом в нашем колхозе.

Miks sa **ei pannud** leiba lauale?

Mina **ei tulnud** loengule, sest olin haige.

Me **ei söönud** ega **joonud** seal mitte midagi.

Miks sa **ei õppinud** kirjutusmasinal kirjutama?

Ma **ei tundnud** sind ära.

Kursusetöö **ei teinud** talle muret.

Koosolek **ei alanud** täpselt.

Kahjuks me **ei vaadanud** ukse taha.

Eile nad **ei võimelnud**.

Miks ta **ei läinud** kinno?

Jälgige jaatavat ja eitavat lauset! Обратите внимание на структуру утвердительного и отрицательного предложения!

Jaatav lause: **subjekt nominatiivis**

Mul on täna **koosolek**.

У меня сегодня **собрание**.

Koridoris on täpne kell.

Tal on hea **töökoht**.

Pargis oli suur **puu**.

Jaatav lause: **objekt genitiivis**

Ta luges **artikli läbi**.

Он прочитал **статью**.

Me avasime kohe **akna**.

Arvo ostis **jalgratta**.

Mari sõi **võileiva** ära.

Eitav lause: **subjekt partitiivis**

Mul ei ole täna koosolekut. У меня сегодня нет собрания.
Koridoris ei ole täpset kella.
Tal ei ole head töökohta.
Pargis ei olnud suurt puud.

Eitav lause: **objekt partitiivis**

Ta ei lugenud artiklit läbi. Он не прочитал статьи.
Me ei avanud kohe akent.
Arvo ei otnud jalgratast.
Mari ei söönud võileiba ära.

VÄLJENDID

Palun tule mulle appi!	Помоги мне, пожалуйста!
Iga minut on kallis.	Каждая минута дорога.
Ta läks hommikusöögile	Он пошел завтракать.
~ hommikust sööma.	
Ta läks lõunat sööma	Он пошел обедать.
~ lõunasöögile.	
Ta läks õhtust sööma	Он пошел ужинать.
~ õhtusöögile.	
See teeb talle muret.	Это его беспокоит.
See inimene segab mind.	Этот человек мешает мне.

LUGEMISPALA

RAAMATUKOGUS

Tatjana Volkova ei läinud eile hommikul loengule, vaid läks juba kell kaheksa raamatukokku. Raamatukogust võib laenata nii teaduslikku kui ilukirjandust ja seal võib rahulikult töötada. Tatjana kirjutas kursusetööd vene kirjandusest ja ta oli vaja lugeda mitut raamatut Šolohhovi kohta.

Tatjana tõi raamatukokku tagasi ka läbiloetud raamatud. Peamiselt olid need eestikeelsed ja Eesti kohta. Alguses Tatjana kartis, et eesti keeles lugeda on väga raske. Siis ta aga märkas, et saab küllalt palju aru. Kui ta mõnd sõna ei teadnud, siis otsis ta selle tähenduse sõnaraamatust. Viimane raamat, mida ta luges, oli «Friedebert Tuglas sõnas ja pildis».

Tatjana andis ära läbiloetud raamatud ja palus üht pikendada. Raamatukoguhoidja märkis tema kaardile, et ta peab selle tagasi tooma kuu aja pärast.

Seejärel kirjutas Tatjana uued soovisedelid. Ta otsis kartoteegist välja vastavad teosed ja kirjutas igale soovisedelile raamatu numbri, autori nime, teose pealkirja, ilmumisaasta ja -koha ning lõpuks oma nime ja lugejapileti numbri. Üht teost ta ei leidnud. Siis läks ta konsultandi juurde. See tuli talle appi ja nad leidsid selle raamatu teisest kartoteegist, sealt, kus on ajakirjad.

Tatjana pani soovisedelid kasti ja läks ajakirjanduse lugemissaali. Ta tahtis lugeda mõnd tänast ajalehte. «Edasit» ta ei saanud, keegi noormees luges seda parajasti. Tatjana võttis siis eilse «Noorte Hääle», sealt ei leidnud ta aga midagi uut. Varsti pani noormees «Edasi» riiulile ja see oli vaba. Tatjana luges, et äsja lõppes Tartus üleliiduline konverents füüsika alal. Seal esinesid ka kaks üliõpilast. Seejärel läks ta vaatama, kas tellitud raamatud võib kätte saada. Kaks raamatut ta sai, üht aga ei saanud.

Tatjana võttis raamatud, läks teise lugemissaali ja hakkas lugema. Varsti tulid aga esile võõrad mõisted. Tatjana pidi minema ja vaatama entsüklopeediast, mida tähendab sõna *sünkrooniline*. Lugemine läks küllalt kiiresti. Siis tuli lugemissaali seesama dotsent, kelle loengult Tatjana hommikul puudus. Tatjanal oli ebamugav tunne. Dotsent Laan aga ei märganud teda, võttis ainult raamatud ja lahkus. Nii võis Tatjana rahulikult tööd jätkata. Akki tuli lugemissaali Vladimir Lapin. Ta rõõmustas, et Tatjana oli seal, ja istus tema kõrvale. Vladimiril ei olnud kiiret, kursusetöö ei teinud talle veel muret. Tal on üldse muretu iseloom. Ta hakkas rääkima viimasest jalgpallivõistlusest. Tatjanat ei huvitanud see jutt üldse, aga ta ei julgenud ka Vladimirile ütelda, et talle on iga minut kallis. Ja Vladimir ei saanud aru, et ta segab Tatjanat. Viimaks hakkas Vladimir inglise keelt õppima. Kell kolm pidi ta minema järgmisele loengule. Ta lubas tagasi tulla, aga õnneks ei tulnud enam.

Tatjana ei läinud sel päeval isegi lõunale. Öhtupoolikul ta ei näinud ega kuulnud, mis toimus tema ümber. Raamatukogust lahkus ta alles siis, kui kell lõi öhtul üheksa. Kogumiku viimast artiklit ei jõudnud ta siiski läbi lugeda. Järgmisel päeval pidi Tatjana aru andma, miks ta terve päeva oli õppetöölt puudunud.

KÜSIMUSED

1. Kuhu Tatjana Volkova hommikul läks? 2. Miks ta loengule ei läinud? 3. Kas Tatjana saab eesti keelest aru? 4. Missugust raamatut luges Tatjana eesti keeles? 5. Mis keeles te loete teaduslikku kirjandust? 6. Missugune on teie kursusetöö teema?

Hea sõna võidab võõra väe.
Parem targa laitus kui rumala kiitus.
Inimene õpib, niikaua kui ta elab.

SÕNAD

ebamugav, -a, -at	неприятный, неудобный
`eil/ne, -se, -set	вчерашний
iga, -, -(t)	каждый
`ilmumis`aasta, -, -t	год издания
`ilmumis/`koht, -koha, -`kohta	место издания
`jalgpalli`võistlus, -e, -t	футбольный матч
jalutus/`käik, -käigu, -`käiku	прогулка
`julgema	осмеливаться
`jatkama, jätkata, `jätkan	продолжать
`kaasa `võtma, ~ `võtta, võ-	брать с собой
tan ~	
karto/`teek, -teegi, -`teeki	картотека
`kast, kasti, `kasti	ящик
kaunis, `kauni, kaunist	прекрасный
`kiitus, -e, -t	похвала
kogu/`mik, -miku, -`mikku	сборник
`kohta <i>postpos. gen.</i>	о, об
konsul/`tant, -tandi, -`tanti	консультант
kõrvale	рядом (сесть); в сторону
küllalt	достаточно, довольно
`laenama, laenata, `laenan	брать (напрокат), занимать, заимствовать
laine, `laine, lainet	волна
`laitus, -e, -t	порицание
`loetelu, -, -	перечень
`looma, `luua, `loon, `lõin	творить, создавать
lugejapilet, -i, -it	читательный билет
lugemis/`saal, -saali, -`saali	читательный зал
`lõpp, lõpu, `lõppu	конец
läbi`loetud	прочитанный
läbi lugema, ~ lugeda, `loen	прочитывать
~	
`lööma, `lüüa, `lõön, `lõin	бить, ударять
muretu, -, -t	беспечный, беззаботный
mõiste, `mõiste, mõistet	понятие
`märkima, `märkida, märgin	отмечать
nagu	как, словно
partit/`siip, -siibi, -`siipi	партицип, причастие
~ kesksõna, -, -	
peal/kiri, -kirja, -`kirja	заглавие

pikendama
 raamatukogu`hoidja, -, -t
 rahulikult
 `rahvus/`park, -pargi, -`parki
 rõõmustama
 segama
 `siiski
 soovisedel, -i, -it
 `staadion, -i, -i
 sub/`jekt, -jekti, -`jekti ~ alus,
 -e, -t
 taha *postpos. gen.*
 tagasi `tooma, ~ `tuua, `toon
 ~, `tõin ~
 `teadus/`lik, -liku, -`likku
 teema, -, -t
 tellitud
 `teos, -e, -t
 `tunne, `tunde, tunnet
 `tähendus, -e, -t
 `täna/ne, -se, -st
 `töö/`koht, -koha, -`kohta
 `valmis tegema, ~ teha, `teen
 ~, tegin ~
 `vastav, -a, -at

viimaks
 `võitma, `võita, võidan
 vägi, `väe, väge
 `välja `otsima, ~ `otsida, otsin
 ~
 `õhtupoolik, -u, -ut
 `õppe/`töö, -, -d
 `äkki
 `ära `and/ma, ~ `anda, annan ~
 `ära `tund/ma, ~ `tunda, tunnen
 ~
 `äsjä
 üleliiduli/ne, -se, -st
 `ümber *postpos. gen.*

продлить срок
 библиотекарь
 спокойно
 национальный парк
 радовать
 мешать
 все-таки, все же
 бланк для заказа
 стадион
 подлежащее

за
 возвращать

научный
 тема
 заказанный, выписанный
 произведение
 чувство
 значение
 сегодняшний
 место работы
 заканчивать

соответственный, соответ-
 ствующий
 наконец, в конце концов
 побеждать
 мощь; сила; войско
 отыскивать, выискивать

послеобеденное, вечернее время
 занятие
 вдруг, внезапно
 отдавать
 узнавать

только что, недавно
 всесоюзный
 вокруг

HARJUTUSED

Harjutus 1. Leidke lugemispalast kõik jaatavad imperfekti-
 vormid ja moodustage neist eitavad imperfektivormid.

Harjutus 2. Õhtul me (tulema) koju. → a) Õhtul me tuleme
 koju. b) Õhtul me tulime koju.

1. Mõnikord (**tulema**) õpetaja minu tupp ja (**tooma**) mulle mõned eestikeelsed ajakirjad. 2. Külaline (**jooma**) ainult teed ja (**sööma**) ühe saia. 3. Kas te (**kätte saama**) dokumendid ja (**tooma**) nad siia? 4. Ma (**nägema**) Peipsi järve esimest korda. 5. Kas te (**tegema**) selle töö valmis? 6. Palun vabandage, et ma (**jääma**) hiljaks!

Harjutus 3. hakka/ma → haka/ta → haka/nud → ei hakanud
töötama, õppima, vaatama, olema, panema, minema, lööma,
tooma, pidama, tõlkima, nägema, tegema, algama

Harjutus 4. Me vaatame akna alla. → a) Me vaatasime akna alla. → b) Me ei **vaadanud** akna alla.

1. Me **märkame** sind tee ääres. 2. Koosolek **võib** alata. 3. Meie rühm **võimleb** staadioni lähedal metsas. 4. Pärast võimlemist me **läheme** pesema. 5. Mõned meist **tahavad** puhata. 6. See ametnik **sõidab** Põltsamaale. 7. Me **näeme** meres väikest saart. 8. Mõni mees **teeb** palju tööd. 9. Tiit **elab** Hiiumaal kaua aega. 10. Mari **sõidab** Lätimaale. 11. Mehaanik **tuleb tagasi** kell kümme. 12. Ta **läheb** kohe ära.

Harjutus 5. (läti keel ajaleht) → See on lätikeelne ajaleht.

. . . . (vene keel õpik)	 (eesti keel harjutus)
. . . . (soome keel tekst)	 (inglise keel ajakiri)
. . . . (leedu keel brošüür)	 (armeenia keel jutt)

Harjutus 6. Kuhu ametnik saatis kirja? → Ta saatis kirja Norrasse.

Soome, Rootsi, Poola, Tšehhoslovakkia, Ungari, Rumeenia, Šveits, Prantsusmaa, Inglismaa

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

1. Сийри пошла не домой, а в библиотеку. 2. Она хотела спокойно читать научную литературу. 3. Книги она брала в библиотеке. 4. Сийри читала и художественную литературу на русском языке. 5. Последняя книга, которую она читала, был роман Михаила Шолохова «Тихий Дон». 6. Сийри не могла читать, потому что Рейн начал с ней разговаривать о футболе. 7. Это не интересовало Сийри, потому что для нее была каждая минута дорога. 8. После обеда Сийри не замечала, что происходило вокруг нее.

Kordamisharjutus. Veera võtab laualt (**soovisedel**). → Veera võttis laualt **soovisedeli**. → Veera ei võtnud laualt soovisedelit. → Veera võttis laualt soovisedelid.

1. Jüri saab tellitud (**raamat**). 2. Ametnik annab (**kviitung**). 3. Sina laenad raamatukogust (**ajakiri**). 4. Nad ostavad (**uus sõnaraamat**). 5. Me avame kohe (**kapiuks**). 6. Miks te **sulete** (**aken**)? 7. Kas ta **tellib** tulevaks aastaks (**ajaleht**)? 8. Kunstnik **joonistab** (**väikene pilt**).

ÜHEKSATEISTKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

INDIKATIIV

ИЗЪЯВИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Perfekt

Перфект

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

perfekt = *olen* (*oled, on jne.*) + *nud*-partitsiip

Перфект образуется при помощи формы настоящего времени от глагола *olema* и *nud*-партиципа. Перфект обозначает завершённое действие, которое имело место в прошлом или осуществляется до того времени, о котором идет речь.

töötama

работать

ma ole/n	} töötanud
sa ole/d	
ta <u>on</u>	

me ole/me	} töötanud
te ole/te	
nad <u>on</u>	

Mina olen töötanud kaks kuud ehitusmalevas.

Kui ta on söönud ja joonud, siis ta läheb magama.

Te olete oodanud kaks tundi ja ootate veel.

Я работал два месяца в стройотряде.

Когда он поест и попьет, он ляжет спать.

Вы ждали два часа и еще подождете.

perfekt + preesens

перфект + презенс

Töö on lõppenud, seepärast me läheme puhkama.

Nad tulevad alles siis, kui meie oleme lahkunud.

Работа **кончилась**, поэтому мы идем отдыхать.

Они придут только тогда, когда мы **уйдём**.

1920

1980

Aastad on möödunud

Eitavad vormid

Отрицательные формы

perfekt = *ei ole* + *nud-partitsiip*

Отрицательные формы перфекта во всех лицах образуются при помощи отрицательной формы настоящего времени от глагола *olema* и *nud*-партиципа.

töötama

работать

ma	}	ei ole töötanud
sa		
ta		
me		
te		
nad		

Mina ei ole töötanud tehases «Võit».

Miks sa ei ole end ravinud?

Raadiosaade ei ole veel lõppenud.

Я не работал на заводе «Выйт».

Почему ты не лечился?

Радиопередача еще не закончилась.

eitav perfekt + eitav preesens

отрицательная форма перфекта + отрицательная форма презенса

Töö ei ole veel lõppenud, seepärast me ei lahku.

Nad ei tea seda ja ei ole sellest ka kuulnud.

Работа еще не кончилась, поэтому мы не уходим.

Они не знают этого и не слышали об этом.

Pluskvamperfekt Jaatavad vormid

Плюсквамперфект Утвердительные формы

pluskvamperfekt = *olin (olid, oli jne.) + nud-partitsiip*

Плюсквамперфект образуется при помощи формы прошедшего времени от глагола *olema* и *nud*-партиципа. Плюсквамперфект обозначает действие, которое совершено в прошлом, с временным разрывом между совершенным действием и настоящим моментом.

töötama

работать

ma oli/n	} ← töötanud	me oli/me	} töötanud
sa oli/d		te oli/te	
ta oli		nad oli/d	

Ma **olin** töötanud hommikust õhtuni.

Я **работал** с утра до вечера.

Noormees **oli** õppinud füüsikat Novosibirskis.

Юноша **занимался** физикой (учился физике) в Новосибирске.

Te **olite** arsti juurde tulnud liiga hilja.

Вы **слишком поздно пришли** к врачу.

pluskvamperfekt + imperfekt

плюсквамперфект + имперфект

Kui olime töö lõpetanud, siis läksime puhkama.

Когда мы закончили работу, мы пошли отдыхать.

Nad tulid alles siis, kui meie olime neli tundi oodanud.

Они пришли только тогда, когда мы прождали четыре часа.

Eitavad vormid

Отрицательные формы

pluskvamperfekt = *ei olnud + nud-partitsiip*

Отрицательные формы плюсквамперфекта образуются во всех лицах при помощи отрицательной формы прошедшего времени от глагола *olema* и *nud*-партиципа.

töötama

работать

ma	} ei olnud töötanud
sa	
ta	
me	
te	
nad	

<i>ma</i> -infinitiiv	Perfekt, 3. pööre		Pluskvamperfekt, 3. pööre	
	jaatav vorm	eitav vorm	jaatav vorm	eitav vorm
andma	on andnud	ei ole andnud	oli andnud	ei olnud andnud
hakkama	on hakanud	ei ole hakanud	oli hakanud	ei olnud hakanud
jõudma	on jõudnud	ei ole jõudnud	oli jõudnud	ei olnud jõudnud
jääma	on jäänud	ei ole jäänud	oli jäänud	ei olnud jäänud
käima	on käinud	ei ole käinud	oli käinud	ei olnud käinud
lendama	on lennanud	ei ole lennanud	oli lennanud	ei olnud lennanud
minema	on läinud	ei ole läinud	oli läinud	ei olnud läinud
nägema	on näinud	ei ole näinud	oli näinud	ei olnud näinud
olema	on olnud	ei ole olnud	oli olnud	ei olnud olnud
otsima	on otsinud	ei ole otsinud	oli otsinud	ei olnud otsinud
panema	on pannud	ei ole pannud	oli pannud	ei olnud pannud
tahtma	on tahtnud	ei ole tahtnud	oli tahtnud	ei olnud tahtnud
tegema	on teinud	ei ole teinud	oli teinud	ei olnud teinud
tulema	on tulnud	ei ole tulnud	oli tulnud	ei olnud tulnud
tõstma	on tõstnud	ei ole tõstnud	oli tõstnud	ei olnud tõstnud
vaatama	on vaadanud	ei ole vaadanud	oli vaadanud	ei olnud vaadanud
võtma	on võtnud	ei ole võtnud	oli võtnud	ei olnud võtnud
ütleva	on ütelnud	ei ole ütelnud	oli ütelnud	ei olnud ütelnud

Haiguse pärast ei olnud ma töötanud juba kaks kuud.
Sina ei olnud selle tütarlapsaga varem kohtunud.
Te ei olnud lugenud Eduard Vilde «Mahtra sõda».

Из-за болезни я уже два месяца не работал.
Ты раньше не встречался с этой девушкой.
Вы не читали «Войну в Махтра» Эдуарда Вильде.

eitav pluskvamperfekt
+ eitav imperfekt

отрицательная форма
плюсquamперфекта +
отрицательная форма
имперфекта

Sõbrad ei olnud neid külla kutsunud, seepärast nad ei tulnud.
Me ei teadnud seda ja ei olnud sellest ka kuulnud.

Друзья их не пригласили, поэтому они не пришли.
Мы не знали этого и не слышали об этом.

liitaeg mitmest verbist

употребление сложного времени от двух и более глаголов

[on] elanud + [on] töötanud →

Karl Kivi [on] elanud ja töötanud Võrus.

[oli] sündinud + [oli] kasvanud →

Karl Kivi [oli] sündinud ja kasvanud Narvas.

ühendverb liitajas

формы сложного времени от
слитных глаголов

[aru] saama

понимать

Kas sa oled [aru] saanud oma veast?

Ты понял свою ошибку?

[kohale] jõudma

прибывать

Külalised olid [kohale] jõudnud.

[välja] tulema

выходить

Rahvas ei olnud veel kinost [välja] tulnud.

mis aastal? — *aastal* + arv nominatiivis

Nõukogude Liidu rahvakunstnik Tiit Kuusik on sündinud [aastal] tuhat üheksasada üksteist.

Народный артист Советского Союза Тийт Куузик родился [в] 1911 [году].

Mina olen sündinud [aastal] tuhat üheksasada viiskümmend seitse.

Kunstnik Kristjan Raud on sündinud [aastal] tuhat kaheksasada kuuskümmend viis.

komparatiiv = genitiiv + -m

Сравнительная степень образуется от основы генитива при помощи признака -m.

suur	большой	— suure	→ suure/m
väike	маленький	— väikse	→ väikse/m
madal	низкий	— madala	→ madala/m
mõru	горький	— mõru	→ mõru/m

P a n g e t ä h e l e !

vana	старый	— vana	→ van <u>[e]</u> m
tark	умный	— targa	→ targ <u>[e]</u> m

Saaremaa on suurem kui Hiiu-maa.

Сааремаа больше чем Хийу-маа.

Ohtu on hommikust targem.

VÄLJENDID

lõuna pool
karjas käima

к югу от чего-либо, на юге
пасты скот, стадо, быть пасту-
хом

leiba teenima
magama jääma
rahul olema
ise endale

зарабатывать на хлеб
засыпать
быть довольным
сам себе

tütarlaps ~ naine läheb mehele

девушка ~ женщина выходит
замуж

noormees ~ mees võtab naise

молодой человек ~ мужчина
женится

Ta tahtis minna merele.

Он хотел стать моряком.

kõige hoolsam

самый старательный

sest = sellest

из этого; об этом

portreed maalima

писать портрет

MEREMEES VÕI MAAMEES

«Peeter, kas sa oled selle purjekamudeli ise teinud?»

«Ei ole, see «Alma» mudel on minu vanaonu töö.»

«Kas ta oli meremees?»

«Oli ja ei olnud ka.»

«Kes ta siis õieti oli?»

«Ta oli huvitav mees. Mina tean temast ainult niipalju rääkida, kui vanaisa on jutustanud.»

«Mida sinu vanaisa on jutustanud?»

«Vanaisa ja tema õed ning vennad on sündinud Pärnust lõuna pool Riia lahe ääres. Vanaisa isa oli olnud põllumees, aga maad oli olnud neil ainult kolm hektarit. Pere oli olnud suur: üheksa last. Nii olid lapsed läinud varakult ise endale leiba teenima. Vanaisa vend Juhan oli tahtnud minna merele. See oli olnud möödunud sajandi lõpus. Ta oli olnud siis kaksteist aastat vana. Aga ükski kapten ei ole võtnud teda oma laeva: liiga noor. Siis oli ta läinud naaberkülla ühte suurde tallu karjaseks. Algu- ses oli kõik läinud hästi. Peremees oli olnud rahul. Aga siis oli tulnud suur pahandus. Ühel kuumal suvepäeval oli Juhan jäänud karjas magama ja lehmad läinud teise talu rukkisse. Peremees oli ajanud karjapoisi minema.

Kuhu minna?

Kaupmehel oli olnud vaja abilist, kes põrandat pühib, vett toob ja muud kergemad tööd ära teeb. Kõik oli läinud hästi. Kaupmees oli olnud rahul. Poes olid olnud müügil ka mõned väikesed juturaamatud. Poiss oli neid mõnel vabal minutil lugenud. Ükskord oli olnud väga põnev jutt ja Juhan oli lugenud seda töö ajal kaubaaidas. Kaupmees oli seda näinud ja ta minema ajanud.

Kuhu nüüd minna?

Nüüd ei ole ta maal enam töökohta leidnud. Juhan oli läinud linna kingsepa juurde õpipoisiks. Seal oli terve aasta kõik hästi läinud. Palka ta ei saanud, küll aga süüa. Siis oli aga kingsepp kuulnud, et Juhan on teinud temast naljalaulu. Ta oli vihas- tanud ja poisi minema ajanud.

Kuhu nüüd minna?

Juhan oli olnud veel rätsepa, sepa, maalri ja kellassepa õpi- poisiks, aga ikka oli midagi juhtunud ja Juhan oli pidanud uue töökohta otsima. Siis oli Juhan kuusteist aastat vanaks saanud ja merele läinud. Esimene töökoht oli olnud purjekal «Alma». Kõige- pealt oli laev läinud Pärnust Riiga, sealt Stokholmi ja siis Ing- lismaale. Juhan oli Londonis maal ka käinud, aga midagi rää- kida pole saanud, igal pool võõras keel. Inglismaalt oli laev pur- jetanud Lõuna-Ameerikasse, see reis oli kestnud kolm kuud.

Mitu korda oli olnud merel tugev torm ja laev oli pidanud pea-aegu ära uppuma. Ookeanil olid olnud väga kõrged lained.

Hiljem oli ta sõitnud veel mitmel aurikul ja teeninud raha, seejärel läinud Heinaste merekooli. Juhan oli tahtnud laevakapteniks saada ja oli saanudki.

Viimaks oli ta võtnud naise. Naine aga ei tahtnud, et mees on merel. Nii oligi meremehest saanud maamees.

Mõnikord pühapäeval, kui vaba aega oli, oli Juhan unistanud merest ja teinud mõned laevamudelid.

KÜSIMUSED

1. Kus Juhan oli sündinud? 2. Miks Juhan oli läinud väga noorelt tööle? 3. Kelle juures Juhan oli lapsepõlves töötanud? 4. Kelleks Juhan lõpuks oli õppinud? 5. Miks ta ei jäänud laevakapteniks? 6. Kas teie perekonnas on olnud mõnd meremeest?

LAUL

Eesti rahvaviis
Sõnad: Anna Haava

Minu peig on kalamees,
kõige hoolsam küla sees;
tal on vene uhisuus,
uued noodad jõesuus.
.:Ridi-raa, ridi-raa,
ridi-rallal-lallal-la!,:.
Minu peig on lahke mees,
sest ta on ka laulumees,
ikka kõlab mere pääl
tema ilus lauluhääl.
Ridi-raa ...
Minu peig on kalamees;
keegi terve küla sees
veel ei tea sest midagi —
pole teada vajagi.
Ridi-raa ...

SÕNAD

abili/ne, -se, -st
aurik, -u, -ut
'buss, bussi, 'bussi
ekspediti/'oon, -ooni, -'ooni

помощник
пароход
автобус
экспедиция

'haigus, -e, -t
 'hektar, -i, -it
 hiljem
 igal 'pool
 juturaamat, -u, -ut
 'jõe'suu, -, -d
 kala/mees, -mehe, -'meest
 'kapten, -i, -it
 karja/ne, -se, -st
 kauba/'ait, -aida, -'aita
 'kaup/mees, -mehe, -'meest
 kellas/'sepp, -sepa, -'seppa
 'kestma, 'kesta, kestan
 'king/'sepp, -sepa, -'seppa
 koda/'nik, -niku, -'nikku
 koka/'poiss, -poisi, -'poissi
 kompara/'tiiv, -tiivi, -'tiivi
 ~ kesk/võrre, -'võrde, -võr-
 ret

'kuum, kuuma, 'kuuma
 kõlama
 küla, -, -
 'laht, lahe, 'lahte
 'laskma, 'lasta, lasen
 'liiga
 'liit/'aeg, -aja, -'aega
 loojuma
 lõpetama
 'maal/er, -ri, -rit
 'maa/mees, -mehe, -'meest

madrus, -e, -t
 mere/'kool, -kooli, -'kooli
 mere/mees, -mehe, -'meest
 minema ajama = ära ajama
 mudel, -i, -it
 'naaberküla, - -
 nalja/'laul, -laulu, -'laulu
 'niipalju
 'noot, nooda, 'noota
 pahandus, -e, -t
 'palk, palga, 'palka
 'peig = 'peig/mees, -mehe, -'meest
 pere/mees, -mehe, -'meest
 per/'fekt, -fekti, -'fekti ~ 'täis-
 mine/'vik, -viku, -'vikku

болезнь
 гектар
 позднее, позже
 везде, всюду
 книжка
 устье
 рыбак
 капитан
 пастух
 склад
 купец
 часовщик
 продолжаться
 сапожник
 гражданин
 поваренок
 сравнительная степень

жаркий, горячий
 звучать
 деревня
 залив
 пускать; стрелять
 слишком
 сложное время
 заходить (о солнце)
 кончать
 маляр
 человек, живущий или рабо-
 тающий на суше, т. е. не мо-
 ряк
 матрос
 мореходное училище
 моряк
 прогнать
 модель
 соседняя деревня
 шуточная песня
 столько, постольку
 невод
 неприятность
 оклад, заработная плата
 жених

хозяин
 перфект

pluskvamper/'fekt, -fekti, -'fekti ~ `ennemine/'vik, -viku, -`vikku	плюсквамперфект
`pood, `poe, `poodi	лавка, магазин
purjeka/s, -, -t	парусник
purjetama	плавать, плыть на парусах
põllu/'mees, -mehe, -`meest	земледелец
põnev, -a, -at	увлекательный, захватывающий
pääl = peal	на
`pühkima, `pühkida, pühin	стирать (пыль)
`rahva`kunst/'nik, -niku, -`nikku	народный артист
`rahva/'viis, -viisi, -`viisi	народная мелодия
`reis, reisi, `reisi	путешествие
`riik, riigi, `riiki	государство
rukis, `rukki, rukist	рожь
rätsep, -a, -at	портной
talu, -, -	крестьянский двор, хутор
`teenima	зарабатывать, служить
`torm, tormi, `tormi	буря
`tõstma, `tõsta, tõstan	поднимать
`täht/is, -sa, -sat	важный
tänavu	в этом году
uhi/'uus, -uue, -`uut	новехонький
unistama	мечтать
vanaonu, -, -	двоюродный дед
varakult	рано, заблаговременно
vene, -, -t	челн, лодка
vihasama	сердиться
võit, võidu, `võitu	победа
õieti	собственно
õnnestuma	удаваться
õpi/'poiss, -poisi, -`poissi	ученик, подмастерье
ära tegema, ~ teha, `teen ~	сделать
ära `uppu/ma, ~ `uppuda, upun	утонуть
~	
ära `õppima, ~ `õppida, õpin	выучить
~	
`ükski, ühegi, `ühtki ~ ühtegi	ни один
`üks`kord	однажды, раз

HARJUTUSED

Harjutus 1. Peeter (käima) (Poola — kus?) → a) Peeter on käinud Poolas. b) Peeter ei ole käinud Poolas.

1. Minu tuttavad (elama) (Tšehhoslovakkia — kus?). 2. Me (käima) (Inglismaa — kus?). 3. Meremehed (tulema) (Jaapan —

kust?). 4. Kunstnikud (saabuma) (Prantsusmaa — kust?). 5. Lennuk (lendama) siia (Ungari — kust?). 6. Need laevad (sõitma) (Ameerika — kuhu?). 7. Aurik (alustama) reisi (Rootsi — kust? Nõukogude Liit — kuhu?). 8. Sportlased (jõudma) eile (Tšehhoslovakkia — kust? Leningrad — kuhu?).

Harjutus 2. Karjane jäi magama. → a) jää/da — jää/nud → b) Karjane oli jäänud magama. c) Karjane ei olnud magama jäänud.

1. Noormees soovis saada meremeheks. 2. Vanaisa õppis nooruses kingsepaks. 3. Lõpuks sai ta kellassepaks. 4. Autojuht vaatas paremale. 5. Buss sõitis vasakule. 6. Rahvas tuli kinost välja. 7. Kõik madrused jõudsid kohale. 8. Kapten läks laevast ära.

Harjutus 3. nägema → a) olin näinud → b) Ma olin juba näinud seda filmi Pamiiri loodusest.

nägema, vaatama, ehitama, pühkima, tooma, tänama, aitama, tulema, puhastama, ravima, ütlema, armastama, jääma, külastama, märkama, tegema, jõudma, kuulama, andma, otsima

Harjutus 4. Leidke kaardil Euroopa riigid!

Harjutus 5. Kirjutage oma elulugu.

Harjutus 6. Kasutage tõlkimisel perfektivorme.

1. Эстонский художник Антс Лайкмаа родился в 1866 (прописью) году в нынешнем Хаапсалуском районе. 2. Он учился в Дюссельдорфе, работал в Таллине и в Хаапсалу. 3. Лайкмаа путешествовал в Южной Европе и Северной Африке. 4. Художник Лайкмаа написал портрет писателя Аугуста Китсберга.

Harjutus 7. Kasutage tõlkimisel pluskvamperfektivorme.

1. Юхан родился в большой семье. 2. Он начал рано сам (себе) зарабатывать на хлеб. 3. Он был помощником купца и учеником маляра. 4. Позже он учился в мореходном училище. 5. Потом он женился. 6. В конце концов он стал земледельцем.

Kordamisharjutus. *ma-* või *da-*infinitiiv? Ta soovis (hakkama, õppima) Tallinnas. → Ta soovis hakata õppima Tallinnas.

1. Karjapoiss oli jäänud (magama). 2. Juhan tahtis (hakkama töötama) linnas. 3. Madrus tahtis (ostma) mütsi. 4. Haige pidi varsti (jääma magama). 5. Patsient soovis end (laskma ravima) Narva-Jõesuus. 6. Oli vaja (ruttama). 7. Töö oli tarvis (lõpetama). 8. Vanaisa armastas õhtul (minema) õue (suitsetama).

KAHEKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

TRANSLATIIV

ТРАНСЛАТИВ

kelleks? milleks?

кем? чем?

Lõpp -ks Окончание

translatiiv = genitiiv + -ks

Транслатив образуется от генитива посредством добавления падежного окончания **-ks**.

Nominatiiv	Genitiiv	Translatiiv
töö работа	töö	töö/ks
aeg время	aja	aja/ks
õhtu вечер	õhtu	õhtu/ks
nai <u>ne</u> женщина	nai <u>se</u>	nai <u>se</u> /ks

Translatiivi peamised tarvitamisjuhud

Основные случаи употребления транслатива

1. Saamine, muutumine

1. Становление, изменение

saab õpetajaks станет учителем

Kui jää sulab, siis ta muutub
veeks.

Когда лед тает, он превра-
щается **в воду**.

Salme soovis saada **lauljannaks**.
Lapsed kasvasid **suureks** ja va-
nemad jäid **vanaks**.

Салме хотела стать **певицей**.

2. Ajutine olemine, kõlblik-
kus

2. Временное выполнение
функции, пригодность

on kasvatajaks работает (временно) воспитателем

See neiu on lasteaias **kasvata-
jaks**.

Эта девушка работает (вре-
менно) **воспитательницей** в
детском саду.

Võrdle. See neiu on laste- Эта девушка воспитательница
aias kasvataja. в детском саду.

Seltsimees Räni on preagu meie asutuses masinakirjutajaks.

3. Otstarve, eesmärk

3. Цель

tarvitab toiduks употребляет в пищу

Iga terve inimene tarvitab toiduks suhkrut.

Каждый здоровый человек употребляет в пищу сахар.

Me vajame hingamiseks puhast õhku.

Для дыхания нам нужен чистый воздух.

Soovin õnne sünnipäevaks!

4. Ajavahemik

4. Отрезок времени

pooleks tunniks на полчаса

Palun tulge meile pooleks tunniks!

Пожалуйста, зайдите к нам на полчаса!

Geograafid sõidavad kuueks kuuks ekspeditsioonile.

Kas te lähete Pärnusse pikaks ajaks?

5. Ajaline piir

5. Временный предел

lõpetame õhtuks кончим к вечеру

Selle töö me lõpetame õhtuks.

Эту работу мы кончим к вечеру.

Võrdle.

Selle töö me lõpetame õhtul.

Эту работу мы кончим вечером.

Lõpuks olid kõik väga väsinud.

ESSIIV

ЭССИВ

kellena? millena?

кем? чем?

Lõpp -na Окончание

essiiv = genitiiv + -na

Эссив образуется от генитива при помощи падежного окончания -na.

Nominatiiv	Genitiiv	Essiiv
puu дерево vana старый liige член puna <u>ne</u> красный	puu vana liik <u>me</u> puna <u>se</u>	puu/na vana/na liik <u>me</u> /na puna <u>se</u> /na

Essiivi peamised tarvitamisjuhud

1. Funktsiooni täitmine, tunnus

Основные случаи употребления эссива

1. Выполнение функции, признак

töötab õpetajana работает учителем

Salme Kurg töötab õpetajana keskkoolis. Салме Кург работает учительницей в средней школе.
Suure Isamaasõja ajal teenis Tõnu vanaisa Punaarmee ohvitserina.
Suure tehase kõrval paistis maja väiksena.

Lapsena Maie kartis koeri

2. Võrdlus

2. Сравнение

(on) inimesena как человек

See arst on inimesena väga sümpaatne.
Komsomoliorganisatsiooni sekretärina peab ta sellest asjast midagi teadma.

Этот врач как человек очень симпатичен.

essiiv = *kui* + nominatiiv ~ partitiiv

Päeval töötab «Edu» Päeval töötab «Edu» Днем «Эду» рабо-
 sööklana, õhtul koh- kui söökla, õhtul kui тает как столовая,
 vikuna. kohvik. вечером как кафе.
 Seltsimees Kurvitsat Seltsimees Kurvitsat
 tuntakse sovhoosis tuntakse sovhoosis
 eesrindlasena. kui eesrindlast.

TERMINATIIV

kelleni? milleni?

ТЕРМИНАТИВ

до кого? до чего?

Lõpp **-ni** Окончание

terminatiiv = genitiiv + *-ni*

Терминатив образуется от генитива при помощи падежного окончания *-ni*.

Nominatiiv	Genitiiv	Terminatiiv
tee дорога	tee	tee/ni
uks дверь	ukse	ukse/ni
jõgi река	jõe	jõe/ni
hommik утро	hommiku	hommiku/ni

Terminatiivi peamised tarvitamisjuhud

Ruumiline või ajaline piir

Основные случаи употребления терминатива

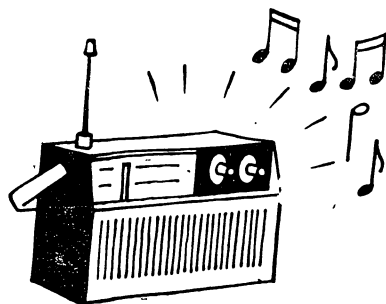
Пространственный или вре-
менной предел

Tallinnast Tartuni от Таллина до Тарту

Tallinnast Tartuni on 180 kilo- От Таллина до Тарту 180 ки-
meetrit. лометров.

Peeter saatis sõpra kuni Riia tänavani.

Kevadel on traktoristid hommikust õhtuni põllul.

Raadio mängib hommikust õhtuni

Pange tähele!

nominatiiv, translatiiv, essiiv

on + nominatiiv — постоянное выполнение функции

Doktor Piret Järv **on** kirurg. Доктор Пирет Ярв — хирург.
Matemaatik Vello Karu **on** tehnikumis õpetaja.

on + translatiiv — временное выполнение функции

Praktikant Piret Järv **on** praegu Praktikantka Пирет Ярв сейчас в поликлинике **kirurgiks**. хирург.

saab + translatiiv — становление

Üliõpilane Piret Järv **saab** tulevikus **kirurgiks**. •Студентка Пирет Ярв **станет** в будущем **хирургом**.
Vello Karu **saab** pärast instituudi lõpetamist **õpetajaks**.

töötab + essiiv — постоянное действие

Piret Järv **töötab** haiglas **kirurgina**. Пирет Ярв **работает** в больнице **хирургом**.
Vello Karu **töötab** teist aastat **õpetajana**.

Kui palju kell on?
Mis kell on?

Сколько времени?
Который час?

8.05 **kell on** kaheksa null viis
viis minutit kaheksa läbi
viis minutit üheksa peal

8.15 **kell on** kaheksa viisteist
viisteist minutit kaheksa läbi
veerand üheksa

8.25 **kell on** kaheksa kakskümmend viis
kakskümmend viis minutit
üheksa peal
viis minutit puudub poole üheksast

8.30 **kell on** kaheksa kolmkümmend
pool üheksa

8.40 **kell on** kaheksa nelikümmend
kakskümmend minutit **puudub üheksast**

8.45 **kell on** kaheksa nelikümmend viis
kolmveerand üheksa

8.55 kell on kaheksa viiskümmend viis
viis minutit puudub üheksast

9.00 kell on üheksa (null null)
täpselt üheksa

kui kaua kestab?

как долго продолжается?

9—17 Loengud kestavad kella
üheksast hommikul kuni
(kella) viieni peale lõu-
nat.

10.15—10.30 Suur vahetund
kestab (kella) veerand
üheteistkümnest kuni poo-
le üheteistkümneni.

superlatiiv = *kõige* + komparatiiv

Превосходная степень образуется от сравнительной степени при помощи слова *kõige* 'самый'.

Maie on meie perekonnas *kõige* Майе в нашей семье самая
noorem. младшая.

Saaremaa on Eesti NSV *kõige* suurem saar.

Esmaspäev on Salme Kurel *kõige* raskem päev.

VÄLJENDID

ma ärkan hommikul (üles)

ma tõusen üles

ma võimlen raadio järgi

ma pesen end

ma käin duši all

я просыпаюсь утром

я встаю

я занимаюсь гимнастикой по
радио

я моюсь

я принимаю душ

ma pesen hambaid
 ma kammin juukseid
 ma rõivastun ~ riietun
 ~ panen riided selga
 ma rõivastun lahti ~ võtan
 riided seljast ära ~
 riietun lahti
 ma lähen magama
 ma jään kohe magama
 meil on kirjavahetus ühe koo-
 liga
 kodunt
 kell on juba kaheksa läbi
 kõige rohkem
 palju vigu
 tua'leti/'tarbed *pl.* -tarvete,
 -'tarbeid
 'kamm, kammi, 'kammi
 hari, harja, 'harja
 'hamba/hari, -harja, -'harja
 käärid *pl.* 'kääride, 'kääre
 'seep, seebi, 'seepi
 'pard/el, -li, -lit
 habet ajama, ~ ajada, ajan ~

я чищу зубы
 я причесываюсь
 я одеваюсь

 я раздеваюсь

 я иду спать ~ я ложусь
 я сразу засыпаю
 мы переписываемся с одной
 школой
 из дому
 уже девятый час
 больше всего
 много ошибок
 туалетные принадлежности

 гребенка, расческа
 щетка
 зубная щетка
 ножницы
 мыло
 электрическая бритва
 бриться

LUGEMISPALA

SALME KURE ESMASPÄEV

Salme Kurel on kõige raskem päev nädalas esmaspäev. Ta töötab vene keele õpetajana keskkoolis. Nende koolis algab esimene tund hommikul kell 7.45. Seepärast peab ta tõusma üles juba kell kuus või mõni minut pärast kuut.

Salme valmistab perele hommikusöögi ja saadab poja Tõnu kooli. Tütrega Maie viib lasteaeda tema abikaasa Arvo, kes läheb tehasesse kella kaheksaks. Salme läheb koolimajja umbes veerand tundi. Õpetaja peab aga varem kohal olema. Nii lahkub ta kodunt kell veerand kaheksa. On vaja vaadata, kus on magnetofon, helilindid ja raamatud.

Esimene tund lõpeb 8.25. Sellele järgneb kümneminutiline vahetund. Teine tund algab 8.35. See on Salmel vaba. Harilikult loeb ta sel ajal läbi värske ajalehe. Sellele järgneb veel kolm tundi. Need kestavad peaaegu kella kaheteistkümneni. Vahepeal on suur vahetund, siis saavad nii õpilased kui õpetajad sooja toitu. Viimane tund lõpeb pisut enne kahte, see on klassijuhataja-tund. Salme Kurg on nimelt 9a klassi juhataja.

Seejärel tuleb vene keele ringi koosolek. Sellest võtab osa umbes kakskümmend õpilast. Salmele meeldib ringi juhendada, sest ringi liikmed töötavad innukalt. Harilikult lõpeb ringi koosolek kella kolmeks.

Siis peab Salme ruttama koju, et valmistada perele lõunat. Tõnu on harilikult juba kodus. Sageli on ta emale abiks. Abikaasa tuleb tavaliselt kella viie ajal ja loob tütre lasteaiast koju.

Kui pere on söönud, jääb Salmel pisut vaba aega. Siis parandab ta vihikuid.

Kell 17.50 algab Tõnul spordikoolis treening, enne seda peab ta õppima. Tõnu on elav ja vallatu laps, matemaatikas on ta tugev, eesti keeles ja vene keeles aga nõrk.

Ohtusõök on harilikult abikaasa mure. Salme paneb tütre magama. Maie loodab, et ema jutustab talle juttu, aga emal on harva selleks aega. Maie on hea laps ja ootab siis.

Kell pool üheksa õhtul läheb Salme veel lauluharjutusele. See ei meeldi hästi tema abikaasale. Salme laulab segakooris «Leelo». Mõnikord on ta esinenud isegi solistina.

Tagasi koju jõuab Salme pärast kella kümnet. Lapsed magavad juba. Salme loeb veel paar tundi ilukirjandust, ta abikaasa kuulab aga raadiot või vaatab televiisorit.

Onneks ei ole kõik nädalapäevad nii rasked.

Salme Kurg loodab, et kui lapsed kasvavad suuremaks, siis läheb elu kergemaks.

KÜSIMUSED

1. Millal Salme Kurg esmaspäeva hommikul üles tõuseb? 2. Mida loeb Salme vaba tunni ajal? 3. Miks Salmele meeldib vene keele ringi juhendada? 4. Kuidas õpib Tõnu? 5. Missugune nädalapäev on teil kõige raskem? 6. Missugused on teie harrastused?

NALJA

Õ p e t a j a: Kuidas võib küll üks inimene harjutuses nii palju vigu teha?

R a i v o: Mitte üks, vaid kaks. Isa aitas mind.

T ä d i: Milline tund sulle koolis kõige rohkem meeldib?

H e i k i: Vahetund.

Õ p e t a j a: Arvi, sa oled hästi õppima hakanud.

A r v i: Jah! Meie teler on juba kolm nädalat remondis.

ala, -, -	область, отрасль
diri'gen/t, -di, -'ti	дирижер
'ees'rindla/ne, -se, -st	передовик
'enda 'peale	на себя
'es/siiv, -siivi, -'siivi ~ olev,	эссив
-a, -at	
'harva	редко
harrastus -, -e, -t	любимое занятие, хобби
heli/'lint, -lindi, -'linti	магнитофонная пленка
'hingami/ne, -se, -st	дыхание
hommiku/'söök, -söögi, -'sööki	завтрак
hoolikalt	старательно
innukalt	усердно, увлеченно
isegi	даже
juhataja, -, -t	руководитель
juhendama	руководить
'jää, -, -d	лед
'kael, kaela, 'kaela	шея
'kasvama, 'kasvada, kasvan	расти
kasvataja, -, -t	воспитатель
kasvatama	растить, воспитывать
ki/'rurg, -rurgi, -'rurgi	хирург
'klass, klassi, 'klassi	класс
klassijuhataja/'tund, -tunni,	классный час
-tundi	
'kolmveerand, -i, -it	три четверти
koolimaja, -, -, ill. -'majja	школьное здание
kuni	до
laste/'aed, -aia, -'aeda	детский сад
'lauljanna, -, -t	певица
lauluharjutus, -e, -t	репетиция (песен)
magama panema, ~ 'panna,	укладывать спать
panen ~	
matemaatika, -, -t	математика
milli/né, -se, -st	какой
'muutma, 'muuta, muudan	изменяться, превращаться
nimelt	именно, как раз
'nõrk, nõrga, 'nõrka	слабый
ohvitser, -i, -i	офицер
osa 'võtma, ~ 'võtta, võtan ~	участвовать, принимать учас-
	тие
'piir, piiri, 'piiri	граница
'pool, poole, 'poolt	половина
prakti/'kant, -kandi, -'kanti	практикант
Punaar'mee, -, -d	Красная Армия

päevauudised	новости дня, последние известия
re`mont, remondi, re`monti	ремонт
sega/`koor, -koori, -`koori	смешанный хор
so`list, solisti, so`listi	солист
sulama	таять; плавиться
superla/`tiiv, -tiiv, -`tiiv ~	превосходная степень
üli/võrre, -`võrde, -võrret	
`surm, surma, `surma	смерть
`Suur, -e, -t Isa`maa/sõda, ~	Великая Отечественная война
sõja, ~ sõda	
tagasi	обратно, назад
`talv, talve, `talve	зима
tarvitama	употреблять
tehnik, -u, -ut	техник
termina/`tiiv, -tiiv, -`tiiv ~	терминатив
rajav, -a, -at	
transla/`tiiv, -tiiv, -`tiiv ~	транслатив
saav, -a, -at	
vahe/`tund, -tunni, -`tundi	перерыв
vahe`peal	между тем, в промежутке
vallatu, -, -t	шаловливый, озорной
valmistama	готовить
veerand, -i, -it	четверть
`võitlus, -e, -t	борьба
`värske, -, -t	свежий
`õhtu/`söök, -söögi, -`sööki	ужин
üles `tõus/ma, ~ `tõusta, tõuseb	вставать, подниматься
~	

HARJUTUSED

Harjutus 1. Kirjutage kaks lauset a) translatiivi, b) essiivi ja c) terminatiivi iga funktsiooni kohta.

Harjutus 2. Translatiiv või essiiv?

1. Vello Karu saab (õpetaja). 2. Ta hakkab töötama (õpetaja) Võrus. 3. Juhan Sõot töötab praegu (autojuht). 4. Ta saab varsti garaaži (juhataja). 5. Kõik inimesed saavad (vana). 6. See mees on töötanud (raamatukoguhoidja) juba kümme aastat.

Harjutus 3.

Kirjutage sõnadega. Näidis: Rong saabus kell kolm öösel. Seanss algas kell kolm päeval. Vastuvõtt lõpeb kell kolm peale lõunat.

Millal rong saabus? Millal seanss algas? Millal vastuvõtt lõpeb?

Kell 3, 4.30, 5.15, 6.04, 11.58, 12, 13.45, 15.14, 18.26, 23.50.

Harjutus 4. Kas translatiiv, essiiv või terminatiiv?

1. Te peate lõpetama töö (õhtu). 2. Põrandast (lagi) on 2,7 meetrit. 3. Telefonid helisesid hommikust (õhtu). 4. Palun oodake kella (kaheksa)! 5. Direktor tuleb alles kella (neli). 6. Ta võttis konverentsist osa (ajakirjanik). 7. Arstiteaduskonna üliõpilased läksid (pool aastat) haiglasse praktikale. 8. (Hingamine) on vaja hapnikku.

Harjutus 5. Moodustage kõik jaatavad imperfekti- ja pluskvamperfektivormid.

osa võtma, läbi lugema

Harjutus 6. Kirjutage kirjand: Minu tööpäev.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Какой день в неделе у тебя самый трудный? 2. Инженер Каск с восьми до четырех на работе. 3. Сегодня заведующий принимает с половины четвертого до половины шестого после обеда. 4. Надеемся, что собрание окончится к шести часам. 5. Сколько лет вы работали продавщицей? 6. Поздравляем с днем рождения!

б) 1. У нас переписка с украинскими студентами. 2. Утром я просыпаюсь в семь часов и принимаю душ. 3. Он одевается очень быстро. 4. Тыну часто помогает маме готовить обед. 5. В молодости он хотел стать художником. 6. Учитель должен подготовить звукозапись, магнитофон и книги.

Kordamisharjutus. Asendage perfektivormidega ja tõlkige.

1. Eesti kirjanik Lennart Meri **sünnib** Tallinnas. 2. Ta **õpib** Tartu Riiklikus Ülikoolis ajalugu. 3. Lennart Meri **reisib** Põhja-Siberis, Kamtšatkas ja Kesk-Aasias. 4. Ta **kirjutab** mitu huvitavat raamatut. 5. Lennart Meri **tõlgib** eesti keelde ilukirjandust vene, saksa, inglise ja prantsuse keelest.

KAHEKÜMNE ESIMENE ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

KOMITATIIV

КОМИТАТИВ

kellega? millega?

кем? с кем? чем? с чем?

Lõpp **-ga** Окончание

komitatiiv = genitiiv + -ga

Комитатив образуется от основы генитива при помощи падежного окончания **-ga**.

Nominatiiv		Genitiiv		Komitatiiv
kuu	луна, месяц	kuu		kuu/ga
valu	боль	valu		valu/ga
vesi	вода	vee		vee/ga
vank [er]	телега	vank [ri]		vank [ri] /ga
rata [s]	колесо	ratta		ratta/ga

Komitatiivi peamised tarvitamisjuhud

Основные случаи употребления комитатива

1. Tegevusvahend

1. Орудие, средство действия

kirjutab pliiatsiga sõidab paadiga	пишет карандашом едет на лодке
---	---

Peeter konspekteeris loengut **pastapliiatsiga**.

Пеэтер записывал лекцию **шариковой ручкой**.

Õhtul me sõitsime **paadiga** Emajõel.

Вечером мы катались **на лодке** по Эмайыги.

Narvast Tapale sõitsid matkajad **rõngiga**.

Missuguse **masinaga** te oskate töötada?

Kas sa oskad **jalgrattaga** sõita?

läheb sõbraga	идет с другом
---------------	---------------

Ohtul ma lähen sõbraga kinno. Вечером я пойду с другом в кино.

Kas te soovite kohvi suhkruga või ilma?

Sinu abiga sain töö valmis.

Meister tahab tutvuda viisaastaku plaaniga.

prepositsioon ~ postpositsioon koos + komitatiiv

Пред- и послелог *koos* усиливает значение совместности.

Ta läheb sõbraga koos ~ koos Он идет вместе с другом в кино.

Poisid lähevad staadionile koos isaga ~ isaga koos.

Piim koos pudeliga ~ pudeliga koos maksab 28 kopikat.

3. Ajavahemik

3. Промежуток времени

poole tunniga	за полчаса
---------------	------------

Kas sa jõuad poole tunniga luuletuse selgeks õppida? Успеешь ли ты за полчаса выучить стихотворение?

Rein jooksis kilomeetri seitsme minutiga.

Nädalaga oli töö valmis.

Majandusteadlased lõpetavad ülikooli viie aastaga.

4. Tunnus

4. Признак

kraega kleit	платье с воротником
kontsaga kingad	туфли на (высоком) каблуке

Õpilasel oli valge kraega kleit. У ученицы было платье с белым воротником.

Sul on kõrge kontsaga kingad. У тебя туфли на высоком каблуке.

Seltsimees Tamm on vaikse jutuga.

Keegi seljakotiga mees tuli meie õue.

Mitu kaasaütleva käände vormi

Несколько форм комитатива

Ma läksin koos venna ga ja õe ga . → Ma läksin koos venna ja õe ga .
Tallinnast Leningradi võib sõita nii laeva ga kui rongi ga . → Tallinnast Leningradi võib sõita nii laeva kui rongi ga .

Komitatiivi reksiooniga verbid

Глаголы, требующие комитатива

kohtuma встречаться

Matkajad kohtusid Lahemaal ühe loodusteadlasega. Путешественники встретились в Лахемаа с одним естественником.

tegelema заниматься

Tõnu tegeleb spordiga.

tutvuma знакомиться

Turistid tutvusid Lõuna-Eestiga.

ABESSIIV

АБЕССИВ

kellela? milleta?

без кого? без чего?

Lõpp -ta Окончание

abessiiv = genitiiv + ta

Абессив образуется от основы генитива при помощи падежного окончания *-ta*.

Nominatiiv	Genitiiv	Abessiiv
puu дерево	puu	puu/ta
asi вещь	asja	asja/ta
numb <u>er</u> номер	numb <u>ri</u>	numb <u>ri</u> /ta
ak <u>en</u> окно	ak <u>na</u>	ak <u>na</u> /ta

Abessiivi peamised tarvitamisjuhud

Основные случаи употребления абессива

Puudumine, ilmaolu

Отсутствие

kiri on aadressita	письмо без адреса
--------------------	-------------------

Miks see kiri on aadressita?
Emata lapse elu on raske.
Rahata ei saa reisima minna.
Me ootasime teda asjata.

Почему это письмо без адре-
са?

prepositsioon *ilma* + abessiiv

Предлог *ilma* усиливает значение отсутствия.

(*Ilma*) loata ei tohi laboratoo- Без разрешения в лаборато-
riumi minna. рию входить нельзя.

Üks aken on (*ilma*) kardinata.
Kes tööd teeb, see ei jää (*ilma*) leivata.
(*Ilma*) hariduseta ei saa hakata õpetajaks.
Matkajad olid kahjuks (*ilma*) kaardita.

Ma joon kohvi ilma suhkruta

PÖÖRAMINE

IMPERATIIVI 2. PÖÖRDE
EITAVAD VORMID

СПРЯЖЕНИЕ

ОТРИЦАТЕЛЬНЫЕ ФОРМЫ
2-ГО ЛИЦА ПОВЕЛИТЕЛЬ-
НОГО НАКЛОНЕНИЯ

ära ~ *ärge* + imperatiiv

Отрицательная форма 2-го лица повелительного наклонения образуется от утвердительной формы этого же наклонения посредством добавления отрицательного слова *ära* в единственном числе и *ärge* во множественном числе.

Singular — *ära*

kirjutama писать — kirjutan — kirjuta! → ära kirjuta!

lugema читать — loen — loe! → ära loe!

algama начинать — algan — alga! → ära alga!

Pluural — *ärge*

kirjutada — kirjutage! → ärge kirjutage!

lugeda — lugege! → ärge lugege!

alata — alake! → ärge alake!

Eitativ objekt on alati
partitiivis

Объект при отрицании всегда
в партитиве

Kirjuta sõbrale <u>kiri</u> ! (objekt — nom.)	Напиши другу письмо!	Ära kirjuta sõbrale <u>kirja</u> !	Не пиши другу письмо!
Tooge haigele <u>vett</u> ! (objekt — part.)	Принесите больному воды!	Ärge tooge haigele <u>vett</u> !	Не приносите больному во- ды!

VÄLJENDID

asjata
seljakott on seljas
nad käisid ujumas
ma käisin suplemas
sa käisid matkamas
jalgsi ~ jala käima
käsitsi tegema
nad jäid matkaga rahule

nad ei jäänud matkaga rahule

Palun tulge minuga kaasa!

(kellelgi) on veel nägemata
on olemas
männimetsade vahel

напрасно
рюкзак за плечами
они ходили плавать
я ходил купаться
ты ходил в поход
ходить пешком
делать ручную
они были довольны путешест-
вием
они были недовольны путеше-
ствием
Пожалуйста, пойдите со
мной!
(кто-либо) еще не видал
имеется
здесь: в сосновом лесу

MATKAL

Pärast eksamisessiooni, juulikuus, läksid mõned arstiteaduskonna teise kursuse üliõpilased matkama. Alguses soovisid paljud kaasa tulla. Lõpuks jäid Tatjana Volkova, Oie Tüür, Pavel Štšukin, Aleksei Zukov ja geograafiateaduskonna üliõpilane Jüri Kera.

Talvel arutasid nad korduvalt seda, kuhu minna. Nüüd oli koht teada: nad tahtsid näha Lahemaa rahvusparki.

Uhel juulikuu esmaspäeva hommikul otsid nad piletid Tapa rongile. Neil olid seljakotid seljas, Tatjanal oli kaasas fotoaparaat, Pavelil filmiaparaat. Tuju oli kõigil hea. Tapalt sõitsid nad bussiga Viitnasse. Lahemaa rahvuspark asub Põhja-Eesti rannikul, osalt Harju rajoonis, osalt Rakvere rajoonis. Park on umbes 440 ruutkilomeetrit suur. Selles väikeses piirkonnas ilmneb peaaegu kogu Eesti maastiku omapära. Vees, rannal, metsas — kõikjal on suured ja väikesed kivid. Kivi on Lahemaa süda. Loodusteadlased on ütelnud, et meri andis kivid ja maa, mets kattis nad — nii sündis Lahemaa.

Matkajad jõudsid mere äärde.

Käsmu. Rannas on suured kivid. Kui palju jõudu pidi olema sellel jään, mis niisugused mürakad Skandinaavia kaljust siia kandis!

Ka Lahemaa põllud on kivised, leiba ei ole siin kerge saada.

Pärispea poolsaar. Mere raske laine lööb randa. Vana kalur parandab võrku. Ta on oma elus püüdnud palju kala. See töö on olnud raske. Vanasti olid väikesed paadid, ilma mootorita. Tormiga on püüenised jäänud merre ja mitmed mehed ka. Praegu on kolhoosis paadid suured, ohtu peaaegu ei olegi ...

Oie Tüür ütleb, et mehe keelemurre on omapärane, meenu tab soome keelt.

Kolmandal päeval oli ilm eriti kuum. Sõbrad päevitasid Võsu rannas liival. Aleksei Zukov käis kuus korda ujumas.

Esimesed kaks ööd magasid nad telgis, viimase öö olid Loksa koolimajas.

Ilm oli ilus, Tatjana ja Pavel pildistasid ja filmisid palju. Oie Tüür tahtis näha veel kõrget kallast Ontikal. Sõbrad ei tahtnud aga ilma Oieta ära sõita. Jüri Kera ütles: «Kui me koos tulime, siis läheme ära ka koos.»

Neljapäeva õhtuks jõudsid matkajad Tartusse tagasi.

Jüri küsis, kas nad jäid matkaga rahule. Jäid küll. Pavel Štšukin arvas, et nüüd on rannik tuttäv. Aga Jüri ütles: «Ärge arvake, et te Eesti rannikut juba tunnete. Veel on nägemata näiteks Matsalu looduskaitseala, Saaremaa ja Hiiumaa rannad ning Peipsi kaldad.»

1. Leidke kaardilt matka marsruut! 2. Kus asetseb Lahemaa rahvuspark? 3. Millest rääkis vana kalur Pärispeal? 4. Missugused looduskaitsealad on Eestis? 5. Kui suur on Matsalu looduskaitseala? 6. Kuhu teie soovite minna ekskursioonile?

LUULETUS

TEED, TEED ...

Debora Vaarandi

On olemas toredaid teid —
 kõvu, siledaid kruusateid!
 Sõidad männimetsade vahel, vaigulõhnad
 ja tuul,
 õhk on värskel ja jahe isegi juulikuus.

(1959)

SÕNAD

abes/`siiv, -siivi, -`siivi ~ ilma-	абессив
`ütlev, -a, -at	
arutama	обсуждать, рассуждать
asetsema	находиться
`ei...ega	ни...ни
eksamisessi/`oon, -ooni, -`ooni	экзаменационная сессия
ekskursi/`oon, -ooni, -`ooni	экскурсия
filmiapa/`raat, -raadi, -`raati	киноаппарат
`ilmnema	снимать фильм
`gaas, gaasi, `gaasi	газ
hoiatama	предостерегать
ilma	без
`ilmnema	оказываться, обнаруживаться
jahe, -da, -dat	прохладный
`jõu/d, -, -du	сила
kalju, -, -t	скала, утес
kallas, `kalda, kallast	берег
`kaotama	терять
`katma, `katta, katan	покрывать
keele/murre, -`murde, -murret	диалект
kivi/ne, -se, -st	каменистый
`koht, koha, `kohta	место
komita/`tiiv, -tiivi, -`tiivi	комитатив
~ `kaasa`ütlev, -a, -at	

konspek/`teerima, -`teerida,
 -teerin
 `kõnts, -a, -`a
 `koos
 `korduvalt
 kruusa`tee, -, -d
 kujunema
 `kuum, kuuma, `kuuma
 `kõikjal
 `loodus`kaitseala, -, -
 `loodus`teadla/ne, -se, -st

 `lõikama, lõigata, `lõikan
 `mars/`ruut, -ruudi, -`ruuti
 `matk, matka, `matka
 `matkaja, -, -t
 `matkama, matkata, `matkan
 meenutama
 `mootor, -i, -it
 männi/`mets, -metsa, -`metsa
 `mööda *prepos.* ~ *postpos.*
part.
 müraka/s, -, -t
 `nõustuma
 `oht, ohu, `ohtu
 omapära, -, -
 omapära/ne, -se, -st
 osalt
 `piir/`kond, -konna, -`konda
 pildistama
 `plaan, plaani, `plaani
 `pool/`saar, -saare, -`saart
 Põhja-Eesti, -, -t
 päevitama
 püünis, -e, -t
 rahule `jääma, ~ `jääda, jään
 ~
 `rand, ranna, `randa
 `ruutkilo`meet/er, -ri, -rit
 `seal/ne, -se, -set
 `selgeks `õppima, ~ `õppida,
 õpin ~
 selja/`kott, -koti, -`kotti
 sile, -da, -dat
 stetos/`koop, -koobi, -`koopi
 süda, -me, -nt
 tegel/ema, -da ~ eda, -en *komit.*
rekts.

конспекти́ровать

 каблук
 вместе
 повторно
 гравийная дорога
 образовываться
 жаркий
 везде, повсюду
 заповедник
 естественник, естествоиспыта-
 тель
 резать
 маршрут
 путешествие; поход
 путешественник
 путешествовать
 вспоминать
 мотор
 сосняк, сосновый лес
 мимо; по

 громадина
 соглашаться
 опасность
 своеобразие
 своеобразный
 отчасти
 район; участок
 фотографировать
 план
 полуостров
 Северная Эстония
 загорать
 ловушка; рыболовная снасть
 удовлетворяться, быть доволь-
 ным
 берег
 квадратный километр
 тамошний
 выучивать

 рюкзак
 гладкий
 стетоскоп
 сердце
 заниматься

'telk, telgi, 'telki
 tore, -da, -dat
 'tramm, tramm, 'tramm
 tuju, -, -
 'tuntud
 ujuma
 ulatus, -e, -t
 vaigu/lõhn, -lõhna, -'lõhna
 vanasti
 'viisaastak, -u, -ut
 'võrk, võrgu, 'võrku
 'vårske, -, -t

палатка
 здесь: великолепный
 трамвай
 настроение; каприз
 известный
 плавать
 охват, протяженность
 запах смолы
 в старину
 пятилетка
 сеть
 свежий

HARJUTUSED

Harjutus 1. Leidke lugemispalast a) komitatiivivormid, b) abessiivivormid.

Harjutus 2. N ä i d i s: Nad sõitsid kell 14.30 trammiga Kadriorust Koplisse.

Nad sõitsid ...

millega? jalgratas, paat, buss, rong, laev, lennuk, hobune, tramm

millal? 6.50, 4.25, 11.15, 12.35, 14.30, 15.17, 18.45, 23.18

kust — kuhu? Moskva—Leningrad, Jerevan—Tallinn, Haapsalu—Hiiumaa, Narva—Kohtla-Järve, Otepää—Tartu, Pärnu—Lihula, Võru—Valga, Kadrioru—Kopli

Harjutus 3. Kas komitatiiv või abessiiv?

1. Sõber tuleb koos (mina). 2. Perenaine valmistab toidu (pool tundi). 3. Inimene ei saa (õhk) elada. 4. Ütle, kas sa jood kohvi (suhkur)? 5. Kas Peeter puudus (põhjus) või (põhjus)? 6. Arst kuulas haiget (stetoskoop). 7. Me lõikame leiba (nuga). 8. Uues korteris nad keedavad (gaas). 9. Ilma (raha) ei saa midagi osta. 10. Me kirjutame harilikult (parem käsi).

Harjutus 4.

küsima → a) küsi! → ära küsi! Ära küsi, kes ta on! b) küsige! → ärge küsige! Ärge küsige, kes ta on!

tõlkima, lugema, avama, paluma, hakkama, tooma, võtma, minema, üles leidma, alla kirjutama.

Harjutus 5. Moodustage viis lauset sõnaga tegelema.

Harjutus 6. Kirjutage kirjand: Käisime ekskursioonil ~ matkamas.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Друзья путешествовали по Северной Эстонии. 2. Они ознакомились с Лахемааским национальным парком. 3. Во

время путешествия они ехали поездом и автобусом, но больше всего ходили пешком. 4. Татьяна пришла без рюкзака. 5. В Лахемаа повсюду камни. 6. Они довольны путешествием.

б) 1. Не говорите об этом! 2. Не пойте эту песню! 3. Не пиши такое письмо! 4. Не показывай ей мое сочинение! 5. Не вызывайте врача! 6. Не давай ему ключ!

Kordamisharjutus. a) Kas translatiiv, terminatiiv või essiiv? b) Lugege harjutus perfektis.

1. Peale tehnikumi lõpetamist saab see noormees (mehaanik). 2. Tema vend Kalju töötab juba kaks aastat (traktorist). 3. Traktorist on kevadel hommikust (õhtu) põllul. 4. Ta näeb põldu kuni (mets). 5. Kalju töötab kolhoosis oma ala (eesrindlane).

КАНЕКÜМНЕ ТЕИНЕ ÕРРЕТÜКК

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

PLUURALI GENITIIV

ГЕНИТИВ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА

kelle? mille?

кого? чего?

pluurali genitiiv = singulari partitiivi tüvi + pluurali tunnus

Генитив множественного числа образуется от основы партитива единственного числа посредством добавления признака множественного числа. При чередовании ступеней в генитиве множественного числа обычно сохраняется ступень партитива единственного числа.

Tunnus -te Признак

raamat — hammas — tüüp

nom. raamat — part. raamatu/t → pl. gen. raamatu/te
nom. hammas — part. hammas/t → pl. gen. hammas/te

К этой группе относятся: 1) в основном слова с трехсложной, а также некоторые слова с двусложной основой без чередования ступеней; 2) слова с двусложной чередующейся основой (парт. ед. ч. в слабой ступени); окончание партитива единственного числа *-t*.

Singulari			Pluurali geni- tiiv -te
nominatiiv	genitiiv	partitiiv -t	
1) kasuka [s] шуба aasta год jänes заяц puna [ne] красный kartul картофель naab [er] сосед õhtu вечер dünamo динамо	(kasuka) (aasta) (jänese) (punase) (kartuli) (naabri) (õhtu) (dünamo)	kasuka/t aasta/t jänes/t puna [s] /t kartuli/t naab [ri] /t õhtu/t dünamo/t	kasuka/te aasta/te jänes/te puna [s] /te kartuli/te naab [ri] /te õhtu/te dünamo/te
2) põrsas поросенок rikas богатый hüpe прыжок	(põrsa) (rikka) (hüppe)	põrsas/t rikas/t hüpe/t	põrsas/te rikas/te hüpe/te

S a m u t i:

1) *a-tüvelised sõnad*: huvitav, matkaja, müra, purjekas, tuttav, õpetaja; *e-tüvelised sõnad*: hobune, karjane, madrus, raske, tehas; *i-tüvelised sõnad*: hektar, kahvel, kalur, kapten, kaater, lennuk, meeter, minut, sajand; *u- ~ o-tüvelised sõnad*: esik, loeng, raadio, rannik, vihk, viisaastak jt.

2) *a-tüvelised sõnad*: kallas, kinnas, lammas, rahvas, ratas, sammas, võõras; *e-tüvelised sõnad*: aine, elukutse, laine, murre, mõiste, teade; *i-tüvelised sõnad*: kallid, kaunis jt.

P a n g e t ä h e l e l

liige член — (*liik* [me]) — *liige/t* → *liik* [me] /te

keel — *tööline* — tüüp

nom. *keel* — part. *keel/t* → pl. gen. *keel/te*

nom. *tööline* — part. *töölis/t* → pl. gen. *töölis/te*

К этой группе относятся: 1) слова с двусложной чередующейся основой на -е (парт. ед. ч. в сильной ступени); 2) производные слова с двусложным суффиксом на -е (как *-lane*, *-line*, *-kene*, *-mine*); окончание паритива единственного числа *-t*.

Singulari			Pluurali genitiiv -te
nominatiiv	genitiiv	partitiiv -t	
1) <u>hää</u> l голос <u>uus</u> новый <u>mees</u> мужчина, муж	(<u>hää</u> le) (<u>uu</u> e) (<u>me</u> he)	<u>hää</u> l/t <u>uu</u> /t <u>mees</u> /t	<u>hää</u> l/te <u>uu</u> /te <u>mees</u> /te
2) <u>abiline</u> помощник <u>linnukene</u> птичка <u>venelane</u> русский	(<u>abil</u> ise) (<u>linnu</u> kese) (<u>venel</u> ase)	<u>abil</u> is/t <u>linnu</u> kes/t <u>venel</u> as/t	<u>abil</u> is/te <u>linnu</u> kes/te <u>venel</u> as/te

S a m u t i:

- 1) kuus, laps, noor, pool, tuul, saar, suur, uks jt.;
- 2) eestlane, inimene, lapsukene, pesemine, roheline, õpilane jt.

P a n g e t ä h e l e l

nai ne женщина, жена- (nai se) → nai s/t → nais/te
 tei ne второй- (tei se) → tei s/t — teis/te

Tunnus -de Признак

pesa — jalg — tüüp

nom. <u>pesa</u> — part. <u>pesa</u> → pl. gen. <u>pesa/de</u> nom. <u>jalg</u> — part. <u>jalga</u> → pl. gen. <u>jalga/de</u>
--

К этой группе относятся: 1) слова с двусложной основой, а также четырехсложные слова, не имеющие чередования ступеней; 2) слова с двусложной основой, имеющей чередование ступеней (парт. ед. ч. в сильной степени); некоторые слова с многосложной основой (заимствования, в которых проявляется чередование ступеней), производные слова с суффиксами *-lik*, *-nik*, *-stik*, иногда и *-ik*; партитив единственного числа оканчивается на гласный звук.

Singulari			Pluurali genitiiv -de
nominatiiv	genitiiv	partitiiv—vokaal	
1) isa отец nim <u>i</u> имя abi помощь ohvitser офицер karu медведь	(isa) (nim <u>e</u>) (abi) (ohvitseri) (karu)	isa nim <u>e</u> abi ohvitseri karu	isa/de nim <u>e</u> /de abi/de ohvitseri/de karu/de
2) aed сад põd <u>er</u> лось järv озеро tund час aparaat аппарат lukk замок harilik обыкновенный	(aia) (põd <u>ra</u>) (järve) (tunni) (aparaadi) (luku) (hariliku)	aeda põt <u>ra</u> järve tundi aparaati lukku harilikku	aeda/de põt <u>ra</u> /de järve/de tundi/de aparaati/de lukku/de harilikku/de

S a m u t i:

1) *a-tüvelised sõnad*: kala, küla, osa, vaba; *e-tüvelised sõnad*: suvi (gen. suve); *i-tüvelised sõnad*: huvi, kivi, muuseum, pensionär, praktikum, sekretär; *u- ~ o-tüvelised sõnad*: kino, rahu jt.

2) *a-tüvelised sõnad*: asi, ilm, kell, kuhi, laut, loom, matk, mets, must, poeg, päev, selg, sepp, sukk, viga; *e-tüvelised sõnad*: jõgi, kask, laht, pilv; *i-tüvelised sõnad*: buss, hunt, jaht, kaart, kabinet, kott, paat, piir, pilt, skulptuur, solist, telk, tükk; *u- ~ o-tüvelised sõnad*: ahi, ametnik, lind, lugu, maastik, org, põld, võimalik, võrk, ümbrik jt.

P a n g e t ä h e l e!

meri	море	(mere)	mer/ <u>d</u>	→ mere/de	
mõni	некоторый	(mõne)	mõn/ <u>d</u>	→ mõne/de	
tuli	огонь	(tule)	tul/ <u>d</u>	→ tule/de	
koer	собака	(koera)	koera	→ koer/te	~ koera/de
poiss	мальчик	(poisi)	poissi	→ pois/te	~ poissi/de
õun	яблоко	(õuna)	õuna	→ õun/te	~ õuna/de

nom. maa — part. maa/d → pl. gen. maa/de

К этой группе относятся слова с односложной нечередующейся основой, а также с большим количеством слогов в основе, если основное ударение падает на конечный слог; окончание партитива единственного числа *-d*.

Singulari			Pluurali genitiiv <i>-de</i>
nominatiiv	genitiiv	partitiiv <i>-d</i>	
puu дерево töö работа büroo бюро partei партия	(puu) (töö) (büroo) (partei)	puu/d töö/d büroo/d partei/d	puu/de töö/de büroo/de partei/de

S a m u t i: hea, pea, armee, idee, tee, kantselei, soo, kuu, suu, jää, õõ, menüü, žürii jt.

kõne — tütar — tüüp

nom. kõne — part. kõne/t → pl. gen. kõne/de
nom. tütar — part. tütar/t → pl. gen. tütar/de

К этой группе относятся: 1) слова с двусложной нечередующейся основой; 2) слова с двусложной чередующейся основой (парт. ед. ч. в слабой степени); окончание партитива единственного числа *-t*.

Singulari			Pluurali genitiiv <i>-de</i>
nominatiiv	genitiiv	partitiiv <i>-t</i>	
1) kirju пестрый pere семья summa сумма	(kirju) (pere) (summa)	kirju/t pere/t summa/t	kirju/de pere/de summa/de
2) aken окно küünal свеча	(akna) (küünla)	aken/t küünal/t	aken/de küünal/de

S a m u t i :

- 1) auto, loto, hapu, kalju, lauljanna, neiu, teema jt.;
- 2) katel, põial jt.

Naabrite autoga sõitsid nad **Они** поехали на Суур Муна-
Suurele Munamäele. **мяги** на машине **соседей**.

Ekskursiooni organiseerimine on ringi liikmete mure.

Maipühade ajal oli ilm soe.

Mida te ostate nii suurte summade eest?

Mägede vahel olid orud.

kõikide ~ kõigi

всех

Kas siin on kõikide ~ kõigi **Здесь** билеты **всех** пассажи-
reisijate piletid? **ров?**

Ma ei tule ainult tema pärast, vaid kõikide ~ kõigi pärast.

Üks kõikide ~ kõigi eest, kõik ühe eest!

need : nende

эти : этих ~ их

Kas need linnud elavad metsas?

Ei, nende lindude pesa on aias.

Need majad on kõrged.

Nende aknad on väikesed.

Эти птицы живут в лесу?

Нет, гнездо этих птиц в саду.

Эти дома высокие.

У них окна маленькие.

Genitiivi reksiooniga prepositsioonid

Предлоги, требующие генитива

läbi через, сквозь, üle через, поверх, над
--

Buss sõitis läbi väikeste
külade.

Ta läks üle tänava.

Автобус проезжал через ма-
ленькие деревни.

Он переходил через улицу.

eest за, pärast ~ tõttu о, (из-)за, по причине
--

Kui palju te maksite nende
raamatute eest ?

Me muretseme sõprade

pärast .

Сколько вы заплатили за эти
книги?

Мы беспокоимся о друзьях.

VÄLJENDID

Palun minge vasakule!
Minge paremale!
Minge üles!
Minge alla!
Palun tulge mulle abiks ~
appi!
Vaatab üle metsade ja põldude.

kalal käima
jahil käima

Lehtpuud on:

`kask, kase, `kaske
`tamm, tamme, `tamme
`lepp, lepa, `leppa
paju, -, -
`pärn, pärna, `pärna

Okaspuud on:

`kuusk, kuuse, `kuuske
`mänd, männi, `mändi

Koduloomad on:

`koer, koera, `koera
`kass, kassi, `kassi
hobu/ne, -se, -st
`lehm, lehma, `lehma
lammas, `laniba, lammast
`kits, kitse, `kitse
siga, `sea, siga

Metsloomad on:

karu, -, -
`hunt, hundi, `hunti
reba/ne, -se, -st
põder, põdra `põtra
`mets/kits, -kitse, -`kitse
`mets/siga, -`sea, -siga
orav, -a, -at
jänes, -e, -t

Идите, пожалуйста, налево!
Идите направо!
Идите вверх ~ наверх!
Идите вниз!
Помогите мне, пожалуйста!

Смотрит (сверху) на леса и
поля.
рыбачить, ходить на рыбалку
охотиться, ходить на охоту

Лиственные деревья:

береза
дуб
ольха
ива
липа

Хвойные деревья:

ель
сосна

Домашние животные:

собака
кошка
лошадь
корова
овца
коза
свинья

Дикие животные:

медведь
волк
лиса
лось
косуля
кабан
белка
заяц

LUGEMISPALA

REEDA VANAVANEMATE JUURES

Mari ja Peeter ei teadnud varem, et Võrumaa on nii kaunis. Üks mägi järgneb teisele. Mägede vahel on orud ja nende põhjas sageli väikesed järved. Siin on tükk põldu, seal tükk metsa. Sügis on värvunud puude lehed punaseks ja kollaseks.

Reet oli kutsunud Mari ja Peetri laupäevaks ja pühapäevaks maale. Reeda vanaisa ja vanaema juures oli kartulivõtmine. Vanaemal on selg haige ja Reet käib tal mõnikord abiks.

Vanaisa ja vanaema elavad bussipeatusest kaks kilomeetrit eemal. Ümberringi on suured metsad, kus elavad metsloomad. Reet jutustas, et sageli tulevad jäneseid aeda. Maja ümber on mõnikord põtrade jäljed. Ükskord tuli isegi hunt õue.

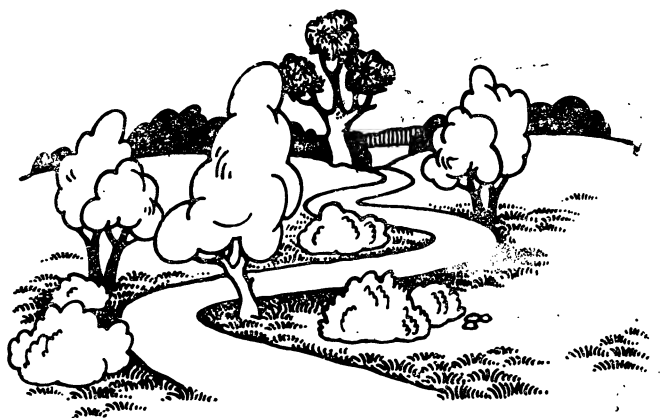
Seal nad ongi: väike ümmargune vanaema ja pikk ning kõhn vanaisa. Vanaisa oli varem kolhoosis sepp ja vanaema lüpsja. Nüüd on nad pensionärid. Nad askeldavad oma majapidamises. Vanaemal on talitada punane lehm koos vasikaga ja kaks lammast, siis veel paar kana ja kukk. Pörsast praegu ei ole. Vanaisa töötab aias ja teeb talvel puutööd. Varem armastas ta käia kalal ja jahil.

Kartulivõtmine läks masinaga kiiresti. Saak oli keskmine. Abiks tuli ka Reeda onu Jaak. Ta töötab sovhoosis traktoristina, tema abikaasa Helmi on aga karjafarmis lüpsja. Helmi saab aastas ühelt lehmalt 6350 kg piima, ta on sotsialistliku töö kangeline.

Järgmisel hommikul korjasid Mari ja Peeter koos Reeda vanaisaga aias õunad ära. Seejärel läksid nad kõik läbi metsa onu Jaagu juurde. Tee lookles metsas puude ja põõsaste vahel üles ja alla, vasakule ja paremale. Seal võib kergesti ära eksida.

Onu Jaagu ja tädii Helmi kodu on uues majas. Seal oli kõik väga ilus ja moodne, kuid mitte nii romantiline kui vanaisa ja vanaema juures.

Onu Jaak viis sõbrad Suurt Munamäge vaatama. Mari ja Peeter nägid seda esimest korda. Mari oli varem arvanud, et see

Tee lookleb puude ja põõsaste vahel

on kõrgem. Suur Munamägi on 317 meetrit üle merepinna, aga kohapeal ei märka seda. Vaatetornist avanes kaunis vaade üle põldude, mägede ja metsade kaugusesse.

Peetrile tuli meelde Mihkel Veske luuletus:

Kas tunned maad, mis Peipsi rannalt
käib Läänemere rannale
ja Munamäe metsalt, murult
käib lahke Soome lahele?

Järgmine kord lähevad nad ka Võrru ja tutvuvad Kreutzwaldi muuseumiga.

KÜSIMUSED

1. Missugune on Lõuna-Eesti loodus? 2. Missugused loomad on Reeda vanaemal talitada? 3. Missugused metsloomad elavad ümberringi? 4. Kui palju piima toodavad aastas Helmi lehmad? 5. Miks sõbrad tahavad tulevikus Võrru minna? 6. Mida on kirjutanud Friedrich Reinhold Kreutzwald?

MÕISTATUSI

Kes ei võta mitte kunagi kasukat seljast? (nлж)
Lehm ei ole, aga piima annab? (sɪʃ)
Põder jookseb üle põllu, jalad maha ei puutu? (ɪnnɪ)

SÕNAD

apa/raat, -raadi, -raati	аппарат
ar'mee, -, -d	армия
askeldama	хлопотать, возиться
bussi'peatus, -se, -t	остановка автобуса
bü'roo, -, -d	бюро
`eemal	вдали, далеко
i'dee, -, -d	идея
hāda, -, -	беда
`jaht, jahi, `jahti	охота
`jālg, jälje, `jälge	след
kantse'lei, -, -d	канцелярия
karja/farm, -farmi, -farmi	молочная ферма
`kartul, -i, -it	картофель
`kartuli'võtmi/ne, -se, -st	копка, уборка картофеля
katel, `katla, katelt	котел
`kaugusesse	вдаль
kirju, -, -t	пестрый
koha`peal	на месте

kōne, -, -t
 küünal, `küünla, küünalt
 `latv, ladva, `latva
 `leht, lehe, `lehte
 `looklema, loogelda, `looklen
 läbi *prep. gen.*
 `lüpsja, -, -t
 `mai/pühad pl., -pühade, -pühi
 majapidami/ne, -se, -st
 masin, -a, -at
 `meelde tulema, ~ `tulla, tulen
 ~
 me`nüü, -, -d
 mere/`pind, -pinna, -`pinda
 `mets/`kits, -kitse, -`kitse
 `mitte kunagi
 muretsema
 muru, -, -
 murre, `murde, murret
 `muuseum, -i, -i
 `org, oru, `orgu
 parandus, -e, -t
 par`tei, -, -d
 `pea, -, -d
 `pehme, -, -t
 pesemi/ne, -se, -st
 `pilv, pilve, `pilve
 `puu/`töö, -, -d
 `puu`tööd tegema, ~ teha,
 teen ~
 põhi, põhja, `põhja
 põrsas, `põrsa, põrsast
 põõsas, `põõsa, põõsast
 põial, `põidla, põialt
 rahu, -, -
 romantili/ne, -se, -st
 `saak, saagi, `saaki
 `selg, selja, `selga
 `sepp, sepa, `seppa
 Soome `laht, ~ lahe, ~ `lahte
 `soov, soovi, `soovi
 sotsialistliku `töö `kangela/ne,
 -se, -st
 sov/`hoos, -hoosi, -`hoosi
 summa, -, -t
 talitama
 teade, `teate, teadet

речь
 свеча
 верхушка
 лист
 извиваться, змеиться
 через, сквозь
 доярка
 майские праздники
 хозяйство
 машина
 вспоминаться

 меню
 поверхность моря
 косуля
 никогда
 беспокоиться
 здесь: луг
 диалект
 музей
 долина
 исправление
 партия
 голова
 мягкий
 мытье, умывание; стирка
 облако, туча
 столярная работа
 столярничать

 дно
 поросенок
 куст
 большой палец руки
 мир
 романтический, романтический
 урожай
 спина
 кузнец
 Финский залив
 желание
 Герой Социалистического Тру-
 да
 совхоз
 сумма
 здесь: кормить
 сообщение

toodang, -u, -ut
 'tootma, 'toota, toodan
 'tükk, tüki, 'tükki
 vaade, 'vaate, vaadet
 'vaate/'torn, -torni, -'torni
 vahel *postpos. gen.*
 vanavanem, -a, -at
 varem
 vasika/s, -, -t
 võima/'lik, -liku, -'likku
 'värvima, 'värvida, värvin
 ära 'eksima, ~ 'eksida, eksin
 ~
 ära 'korjama, ~ korjata, 'kor-
 jan ~
 üle *prep. ja postpos. gen.*
 üles
 ümmargu/ne, -se, -st

продукция
 производить
 кусок; часть
 вид
 наблюдательная вышка
 между; среди
 бабушка или дедушка
 раньше
 теленок
 возможный
 красить
 заблудиться
 собрать, здесь: снять, убрать
 через, над, сверх
 вверх; наверх
 круглый

HARJUTUSED

Harjutus 1. Kirjutage lugemispalast välja a) pluurali genitiivi vormid, b) konstruktsioonid **pluurali genitiiv + postpositioon**.

Harjutus 2. (puud) lehed → a) **puude** lehed → b) **Puude** lehed olid kollased.

1.. (vanavanemad) maja 2. (orud) põhjas 3. (inimesed) nimesd
 4. (lambad) heinad 5. (linnud) pesad 6. (sõbrad) õnnitlustelegrammid 7. (saatjad) aadressid 8. (vead) parandus 9. (autod) remont 10. (ostjad) soovid

Harjutus 3. minut → minutit, minutite
 tugev, sügis, pehme, hommik, pere, päev, kits, rajoon, suvi, jaam, pilv, mets, kirju, vili, maa, tee, töö

Harjutus 4. jõgi + ääres → a) jõgede ääres → b) Nende jõgede ääres on väikesed külad.

jõgi, kapp, aed, vahele, ääres, taha
 mägi, aken, kivi ümber, all, juures

Harjutus 5. Moodustage laused, kus verbid esinevad imperfekti-pluurali 3. pöördes: meelde tulema, puutööd tegema, ära eksima, kalal käima

Harjutus 6. Moodustage pluurali genitiiv ja tõlkige järgnevad laused vene keelde.

1. (Põõsas) vahel kasvasid punased marjad. 2. (Tee) ääres olid põllud. 3. Nad sõitsid (tuttav) juurde. 4. Külalised istusid

(laud) taha. 5. Lennukid lendasid (pily) vahel. 6. (Pudel) sees õn vesi. 7. Vanemad muretsevad oma (laps) pärast. 8. Telgid on (auto) taga.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Его супруга работает на молочной ферме дояркой. 2. Она получает от одной коровы 6100 литров молока в год. 3. Кто в вашем колхозе является (olema) Героем Социалистического Труда? 4. Дедушкин дом находится под большими деревьями. 5. Вокруг дома часто бывают следы лосей. 6. Собаки бежали за зайцами.

б) 1. Географы были летом на Сааремаа. 2. Туда они полетели самолетом. 3. Из Ориссааре они пошли пешком к озеру Каали. 4. Вы знакомы с гипотезой о том, как образовалось озеро Каали? 5. К сожалению, у них не было карты, и они заблудились. 6. Они увидели своеобразную природу Сааремаа. 7. К вечеру группа прибыла в Ориссаарескую школу. 8. Они были довольны своим походом.

Kordamisharjutus. Näidised: a) Mari võtab raamatu → Mari võtab raamatud. b) Peeter, võta raamat → Peeter, võta raamatud!

a) Mari võtab

b) Peeter, võta

raamat, rahakott, kinnas, hari,
telegramm, kiri, tass, taldrik
vihik, raamat, klaas, raadio,
magnetofon, seljakott, portfell,
nuga

КАНЕКÜМНЕ КОЛМАС ÕРРЕТÜКК

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

PLUURALI OBIIKVA-
KÄÄNETE MOODUSTAMINE
ALATES ILLATIIVIST

СКЛОНЕНИЕ

ОБРАЗОВАНИЕ
КОСВЕННЫХ ПАДЕЖЕЙ
МНОЖЕСТВЕННОГО
ЧИСЛА, НАЧИНАЯ
С ИЛЛАТИВА

pluurali obliikvakääne = pluurali genitiiv + käändelõpp

Косвенные падежи, начиная с иллатива, образуются от генитива множественного числа при помощи падежного окончания. При наличии в основе слова чередования ступеней, в косвенных падежах сохраняется ступень генитива множественного числа.

raamat — hammas — tüüp

Характеристику этой группы слов см. урок 22.

		Singular		Pluural
Nominatiiv	mis?	raamat	книга	raamatu/d
Genitiiv	mille?	raamatu	_____ ↗	raamatu/ <u>te</u> _____
Partitiiv	mida?	raamatu/t	_____ ↗	_____
Illatiiv	millesse?	raamatu/sse		raamatu <u>te</u> /sse ←
Inessiiv	milles?	raamatu/s		raamatu <u>te</u> /s ←
Elatiiv	millest?	raamatu/st		raamatu <u>te</u> /st ←
Allatiiv	millele?	raamatu/le		raamatu <u>te</u> /le ←
Adessiiv	millel?	raamatu/l		raamatu <u>te</u> /l ←
Ablatiiv	millelt?	raamatu/lt		raamatu <u>te</u> /lt ←
Translatiiv	milleks?	raamatu/ks		raamatu <u>te</u> /ks ←
Essiiv	millena?	raamatu/na		raamatu <u>te</u> /na ←
Terminatiiv	milleni?	raamatu/ni		raamatu <u>te</u> /ni ←
Abessiiv	milleta?	raamatu/ta		raamatu <u>te</u> /ta ←
Komitatiiv	millega?	raamatu/ga		raamatu <u>te</u> /ga ←

	Singular	Pluural		Singular	Pluural
Nom.	<i>hammas</i>	зуб		Nom.	<i>hoone</i> здание
Gen.	<i>hamba</i>	<i>hammas</i> <u>te</u>		Gen.	<i>hoone</i> <u>te</u>
Part.	<i>hammas/t</i> ↗	_____		Part.	<i>hoone/t</i> ↗ _____
Ill.		<i>hammas</i> <u>te</u> /sse	Ill.		<i>hoone</i> <u>te</u> /sse
Allat.		<i>hammas</i> <u>te</u> /le	Allat.		<i>hoone</i> <u>te</u> /le
Kom.		<i>hammas</i> <u>te</u> /ga	Kom.		<i>hoone</i> <u>te</u> /ga

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 227.

keel — tööline — tüüp

Характеристику этой группы слов см. урок 22.

	Singular	Pluural		Singular	Pluural
Nom.	<u>keel</u>	язык		Nom.	<u>käsi</u> рука
Gen.	<u>keele</u>	<u>keel</u> <u>[te]</u>		Gen.	<u>käe</u> <u>kä/ [te]</u>
Part.	<u>keel/t</u> — ↗	_____		Part.	<u>kät/t</u> — ↗ _____
Ill.		<u>keel</u> <u>[te]</u> sse		Ill.	<u>kä</u> <u>[te]</u> /sse
Allat.		<u>keel</u> <u>[te]</u> le		Allat.	<u>kä</u> <u>[te]</u> /le
Kom.		<u>keel</u> <u>[te]</u> ga		Kom.	<u>kä</u> <u>[te]</u> /ga

	Singular	Pluural		Singular	Pluural
Nom.	<u>mees</u>	мужчина, муж		Nom.	<u>tööline</u> рабочий
Gen.	<u>mehe</u>	<u>mees</u> <u>[te]</u>		Gen.	<u>töölise</u> <u>töölis/ [te]</u>
Part.	<u>mees/t</u> ↗	_____		Part.	<u>töölis/t</u> ↗ _____
Ill.		<u>mees</u> <u>[te]</u> /sse		Ill.	<u>töölis</u> <u>[te]</u> /sse
Allat.		<u>mees</u> <u>[te]</u> /le		Allat.	<u>töölis</u> <u>[te]</u> /le
Kom.		<u>mees</u> <u>[te]</u> /ga		Kom.	<u>töölis</u> <u>[te]</u> /ga

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 228.

[-de]

pesa — jalg — tüüp

Характеристику этой группы слов см. урок 22.

		Singular	Pluural
Nominatiiv	mis?	<u>jalg</u> нога	<u>jala</u> <u>[d]</u>
Genitiiv	mille?	<u>jala</u> — ↗	<u>jalga</u> <u>[de]</u> —
Partitiiv	mida?	<u>jalga</u> — ↗	_____
Illatiiv	millesse?	<u>jalasse</u> ~ <u>jalga</u>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /sse ←
Inessiiv	milles?	<u>jalas</u>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /s ←
Elatiiv	millest?	<u>jalast</u>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /st ←

Allatiiv	millele?	<i>jalale</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /le ←
Adessiiv	millel?	<i>jalal</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /l ←
Ablatiiv	millelt?	<i>jalalt</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /lt ←
Translatiiv	milleks?	<i>jalaks</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /ks ←
Essiiv	millena?	<i>jalana</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /na ←
Terminatiiv	milleni?	<i>jalani</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /ni ←
Abessiiv	milleta?	<i>jalata</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /ta ←
Komitatiiv	millega?	<i>jalaga</i>	<u>jalga</u> <u>[de]</u> /ga ←

Singular	Pluural	Singular	Pluural
Nom. pesa гнездо		Nom. sekretär	секретарь
Gen. pesa	pesa <u>[de]</u>	Gen. sekretäri	sekretäri <u>[de]</u>
Part. pesa	———— ↗	Part. sekretäri	———— ↗
Ill.	pesa <u>[de]</u> /sse	Ill.	sekretäri <u>[de]</u> /sse
Allat.	pesa <u>[de]</u> /le	Allat.	sekretäri <u>[de]</u> /le
Kom.	pesa <u>[de]</u> /ga	Kom.	sekretäri <u>[de]</u> /ga

Singular	Pluural
Nom. <u>skulptuur</u>	скульптура
Gen. <u>skulptuuri</u>	skulptuuri <u>[de]</u>
Part. <u>skulptuuri</u>	———— ↗
Ill.	skulptuuri <u>[de]</u> /sse
Allat.	skulptuuri <u>[de]</u> /le
Kom.	skulptuuri <u>[de]</u> /ga

Singular	Pluural
Nom. <u>maastik</u>	ландшафт
Gen. <u>maastiku</u>	maastikku <u>[de]</u>
Part. <u>maastikku</u>	———— ↗

III.	maastikku <u>de</u> /sse
Allat.	maastikku <u>de</u> /le
Kom.	maastikku <u>de</u> /ga

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 229.

maa — tüüp

Характеристику этой группы слов см. урок 22.

	Singular	Pluural
--	----------	---------

Nom.	maa	земля, страна	
Gen.	maa		maa <u>de</u>
Part.	maa/d	——— ↗	———
III.			maa <u>de</u> /sse
Allat.			maa <u>de</u> /le
Kom.			maa <u>de</u> /ga

	Singular	Pluural
--	----------	---------

Nom.	armee	армия	
Gen.	armee		armee <u>de</u>
Part.	armee/d	——— ↗	———
III.			armee <u>de</u> /sse
Allat.			armee <u>de</u> /le
Kom.			armee <u>de</u> /ga

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 230.

kõne — **tütar** — tüüp

Характеристику этой группы слов см. урок 22.

Singular	Pluural	Singular	Pluural
----------	---------	----------	---------

Nom.	kõne	речь		Nom.	tütar	дочь	
Gen.	kõne		kõne <u>de</u>	Gen.	tütре		tütar <u>de</u>
Part.	kõne/t	——— ↗	———	Part.	tütar/t	——— ↗	———

Ill.	kõne	<u>de</u>	/sse	Ill.	tütar	<u>de</u>	/sse
Allat.	kõne	<u>de</u>	/le	Allat.	tütar	<u>de</u>	/le
Kom.	kõne	<u>de</u>	/ga	Kom.	tütar	<u>de</u>	/ga

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 231.

Jälgige ühildumist!

Обращайте внимание
на согласование!

Singular

Pluural

Nom.	noor inimene	noored inimesed
Gen.	<u>noore</u> inimese	<u>noor/te</u> inimes/te
Part.	noor/t inimes/t	_____
Ill.	noore/sse inimese/sse	noor/te/sse inimes/te/sse
Iness.	noore/s inimese/s	noor/te/s inimes/te/s
Elat.	noore/st inimese/st	noor/te/st inimes/te/st
Allat.	noore/le inimese/le	noor/te/le inimes/te/le
Adess.	noore/l inimese/l	noor/te/l inimes/te/l
Ablat.	noore/lt inimese/lt	noor/te/lt inimes/te/lt
Trans.	noore/ks inimese/ks	noor/te/ks inimes/te/ks
Essiiv	<u>noore</u> inimese/na	<u>noor/te</u> inimes/te/na
Term.	<u>noore</u> inimese/ni	<u>noor/te</u> inimes/te/ni
Abess.	<u>noore</u> inimese/ta	<u>noor/te</u> inimes/te/ta
Kom.	<u>noore</u> inimese/ga	<u>noor/te</u> inimes/te/ga

В четырех последних падежах имя прилагательное в качестве определения выступает в форме генитива как в единственном, так и во множественном числах.

Esimene brigaad koosneb **noortest inimestest**.

Первая бригада состоит **из молодых людей**.

Ärge tulge ilma **noorte** inimesteta!

mida tehakse

что делается

-takse ~ -dakse ~ -akse

elama	жить	ela/takse
kirjutama	писать	kirjuta/takse
teatama	сообщать	teata/takse
lugema	читать	<u>loe/takse</u>

tulema	идти	<u> tull/akse </u>
minema	идти	<u> minn/akse </u>
hakkama	начинать	haka/takse
vaatama	смотреть	vaada/takse
tooma	приносить	<u> tuu/akse </u>
sööma	есть	<u> süü/akse </u>
jooma	пить	<u> juu/akse </u>
nägema	видеть	<u> näh/akse </u>
tegema	делать	<u> teh/akse </u>

Ajalehes teatatakse, et kontsert toimub homme õhtul.

В газете сообщается, что концерт состоится завтра вечером.

Võid tehakse piimast.
Suppi süüakse lusikaga.

eba-

не-

tavaline → ebatavaline
sobiv → ebasobiv
täpne → ebatäpne

обыкновенный — необыкновенный
подходящий — неподходящий
точный — неточный

VÄLJENDID

külma on 5° (viis kraadi)
kraadiklaas näitab viis kraadi
alla nulli
temperatuur on —5° (miinus viis
kraadi)
sooja on 8° (kaheksa kraadi)
kraadiklaas näitab
kaheksa kraadi üle nulli
temperatuur on +8°
(pluss kaheksa kraadi)
viimastel aastatel
võrreldes Siberiga

—5° (пять градусов) мороза
термометр показывает 5° ниже
ноля
температура минус пять гра-
дусов
8° тепла
термометр показывает
8° выше ноля
температура +8°

в последние годы
по сравнению с Сибирью

Aastaajad on:

Времена года:

kevad, -e, -et
suv/i, -e, -e
sügis, -e, -t
`talv, talve, `talve

весна
лето
осень
зима

Ilmastikunähtused on:

`hoo/`vihm, -vihma, -`vihma
 `äikese/`vihm, -vihma, -`vihma
 `välk, välgu, `välku
 müristami/ne, -se, -st
 rahe, -, -t
 ilm on ilus
 ilm on halb
 ilm on päikesepaisteline
 ilm on pilves ~ pilvine
 vihma sajab
 lund sajab

Метеорологические явления:

кратковременный дождь
 грозовой дождь
 молния
 гром
 град
 погода хорошая
 погода плохая
 погода солнечная
 погода пасмурная
 идет дождь
 идет снег

Ilmakaared on:

põhi, põhja, `põhja
 lõuna, `lõuna, lõunat
 ida, -, -
 `lääs, lääne, `läänt

Страны света:

север
 юг
 восток
 запад

Maailmajaod on:

Aafrika, -, -t
 `Aasia, -, -t
 Ameerika, -, -t
 Antarktika, -, -t
 Aust`raalia, -, -t
 Eu`roopa, -t, -t

Части света:

Африка
 Азия
 Америка
 Антарктика
 Австралия
 Европа

Ookeanid on:

Atlandi `ookean, ~ -i, ~ -i
 `India `ookean, ~ -i, ~ -i
 `Vaik/ne -se, -set `ookean, -i, -i
 Põhja-Jää/meri, ~ -mere, ~
 -merd

Океаны:

Атлантический океан
 Индийский океан
 Тихий океан
 Северный Ледовитый океан

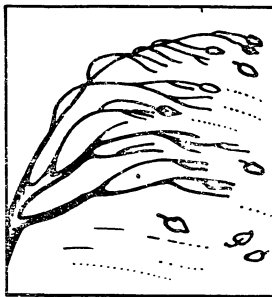
LUGEMISPALA**VIIS KÜSIMUST ILMA KOHTA**

Võõras: Missugused ilmad on Eestis valdavad?

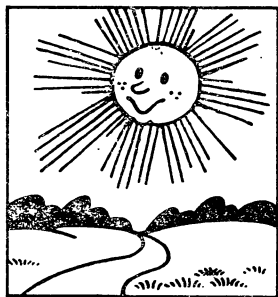
Kohalik elanik: Seda on raske ütelda. Ilm sõltub enne-
 kõike aastaajast. Atlandi ookeani läheduse ja Läänemere naabruse
 tõttu valitseb Eestis mereline kliima. See tähendab, et talved on
 suhteliselt pehmed ja suved jahedad. Eriti on see märgatav Eesti

Ilm on vihmane

Ilm on tuuline

Ilm on ilus

saartel. Võrreldes Siberi vastavate laiuskraadidega on Põhja-Euroopas temperatuur kõrgem, see on Golfi hoovuse mõju. Eestis on aasta keskmine temperatuur $+4,5$ kraadi. Muidugi võib talvel esineda ka pakast, kus kraadiklaas näitab -25 kraadi ja rohkemgi alla nulli, tavaliselt ei kesta see küll kaua. Ka suvel võib olla $+25$ kraadi ja soojemgi, kuid jällegi lühikest aega. Kõige külmem kuu on veebruar, kõige soojem juuli. Kevadel muutub soojaks aprillis-mais. Esimesed öökülmad tulevad harilikult sügisel septembris.

Võõras: Kui suur on sademete hulk aastas?

Kohalik elanik: Keskmiselt 600—700 millimeetrit. Eestis sajab sageli vihma, eriti sügisel. Niisugust aega, kus päike paistab kogu päeva, on vähe. Lumi tuleb tavaliselt maha detsembris. Samal ajal külmuvad kinni jõed, järved ja merelahed. Harilikult sajab kevadel lund viimast korda märtsis. Aprillis sulab lumi lõplikult. Üldiselt on Eestis niiske kliima, sageli esineb udu. Mõnikord võib kolm päeva oodata, enne kui lennuk Tallinnast Saaremaale läheb, ikka udu ja udu.

Võõras: Kas on tõsi, et viimasel ajal on Eestis kliima muutunud?

Kohalik elanik: Ilmastiku muutumist võib konstateerida ainult pikka aega kestnud vaatluste põhjal. Vanades raamatutes räägitakse korduvalt ebatavalisest ilmast. Nii näiteks:

— Aastal 1730 oli väga kuiv suvi, nii et soodest võis ratsahobusega läbi sõita. Metsad põlesid ja suits varjas päikese. Põua tõttu vili ei kasvanud ja kapsaussid sõid kapsad ära.

— Aastal 1741 oli eriti külm talv. Läänemeri oli üleni jääs.

— Aastal 1844 oli suvi väga vihmane. Vihmasajud algasid enne jaanipäeva ja kestsid septembrini. Vihma tõttu mädanesid viljad ja hein. Jõgedes tõusis vesi ja madalad alad olid vee all.

Ka viimase kümne aasta jooksul on olnud mitu lumetut talve ja külma suve, kuid selle põhjal ei saa veel ütelda, et kliima on muutunud.

Võõras: Missugust ilma on oodata täna?

Kohalik elanik: Praegu on veel hommik. Rahvatarkuse järgi võib päevast ilma ennustada alles kella kümne ajal. Praegu küll päike paistab, kuid läänes on kõrged pilved, rahvas ütleb: Noa laev. See näitab tsükloni tulekut ja vihma. Eesti Raadio ilmateade ennustas aga kuiva ilma.

Võõras: Kumba rohkem uskuda, kas ilmajaama ennustust või rahvatarkust?

Kohalik elanik: Küll pärast näeb, kummal on õigus.

KÜSIMUSED

1. Missugused ilmad on Eestis valdavad? 2. Mida arvatakse Eesti kliima muutumisest? 3. Kas Tallinna Ilmajaam ennustab ilma õigesti? 4. Missugune on tänane ilmateade? 5. Missugune ilm teile meeldib? 6. Kuidas mõjustab ilm tootmist põllumajanduses?

ILMATEADE

Tallinna Ilmajaam teatab, et täna on Eestis oodata sooja sademeteta ilma. Ohutemperatuur on +15—+23 kraadi. Homme ja ülehomme soe ilm püsib, Lõuna-Eestis esineb äikest.

NALJA

Direktor kutsub ametniku oma kabinetti.

«Ütelge, kas te talute hästi päikest?»

«Mitte sugugi.»

«Siis saate puhkuse detsembris.»

SÕNAD

bri/'gaad, -gaadi, -'gaadi	бригада
ebatavali/ne, -se, -st	необыкновенный
ela/'nik, -niku, -'nikku	житель
enamasti	большей частью
'enne'kõike	прежде всего
ennustama	предсказывать
ennustus, -e, -t	предсказание, прогноз
Golfi 'hoovus, -e, -t	Гольфстрим
'hein, heina, 'heina	сено
hoone, 'hoone, hoonet	здание
'hulk, hulga, 'hulka	количество

ilma/ jaam, -jaama, -`jaama
 ilma/`stik, -stiku, -`stikku
 ilma/teade, -`teate, -teadet
 jaani/`päev, -päeva, -`päeva
 jooksul *postpos. gen.*
 `järgi *postpos. gen.*
 `kapsa/`uss, -ussi, -`ussi
 `kinni `külsuma, ~ `külmuda,
 `külhub ~
 kliima, -, -t
 koha/`lik, -liku, -`likku
 konsta`teerima
 kraadi/`klaas, -klaasi, -`klaasi
 `kuiv, kuiva, `kuiva
 `kumb, kumma, `kumba
 `laius/`kraad, -kraadi, -`kraadi
 lumetu, -, -t
 `lõplikult
 läbi `sõitma, ~ `sõita, sõidan
 ~
 lähedus, -e, -t
 mereli/ne, -se, -st
 milli`meet/er, -ri, -rit
 `mitte sugugi
 mõju, -, -
 mõjustama
 märgatav, -a, -at
 `naabrus, -e, -t
 `niiske, -, -t
 `Noa `laev
 `näitama, näidata, `näitan
 ob`liikva/kääne, -`käände, -kää-
 net
 Ok`toobri/revolutsi/`oon, -`ooni,
 -`ooni
 paka/ne, -se, -st
 põhjal *postpos. gen.*
 põllumajandus, -e, -t
 `põud, põua, `põuda
 päeva/ne, -se, -st
 püsima
 `ratsahobu/ne, -se, -st
 sademe/d *pl.*, -te, -id
 Siber, -i, -it
 sobiv, -a, -at
 `suhteliselt

метеорологическая станция
 погода
 сводка погоды
 иванов день
 в течение
 по
 капустный червь
 замерзать

климат
 местный
 констатировать
 градусник, термометр
 сухой
 кто, который (из двух)
 (северная, южная) широта
 без снега
 окончательно
 проезжать

близость
 морской
 миллиметр
 ничуть, несколько
 влияние, воздействие
 воздействовать
 заметный
 соседство
 сырой, влажный
 Ноев ковчег
 показывать
 косвенный падеж

Октябрьская революция

мороз
 на основании
 сельское хозяйство
 засуха
 дневной
 устанавливаться, стоять (о
 погоде)
 верховая лошадь
 (атмосферные) осадки
 Сибирь
 подходящий
 относительно, сравнительно

`suits, suitsu, `suitsu -
 taluma
 tavaliselt
 tempera/`tuur, -tuuri, -`tuuri
 `tsüklon, -i, -it
 tulek, -u, -ut

tõsi, `tõe, `tõtt
 `tõttu *postpos. gen.*
 `täis, täie, `täit
 täna/`päev, -päeva, -`päeva

udu, -, -
 `uskuma, `uskuda, usun
 `vaata = vt.
 `vaatlus, -e, -t
 `valdav, -a, -at
 valitsema
 `varjama, varjata, `varjan
 vihma/ne, -se, -st
 vihma/sadu, -saju, -sadu
 ära `sööma, ~ `süüa, `söön ~,
 `söin ~
 `öö/`külma, -külma, -`külma
 üleni

дым
 переносить
 обыкновенно, обычно
 температура
 циклон
 приход, прибытие, наступле-
 ние
 истина
 вследствие, из-за
 полный
 современность, сегодняшний
 день
 туман
 верить
 смотри
 наблюдение
 доминирующий
 господствовать
 скрывать
 дождливый
 дождь
 съесть
 заморозки
 сплошь

HARJUTUSED

Harjutus 1. Kirjuta lugemispalast välja obliikväänete mit-
musevormid.

Harjutus 2. Käänata kõikides tuntud käändevormides a) sinine
pliiats, b) suur vihm.

Harjutus 3. a) masin → masinat → masinate → masinatest
b) Tavaliselt teavad tütarlapsed vähe **masinatest**.

kartul, lüpsja, lumetu, pehme, millimeeter, temperatuur, mets,
null, ilm, aastaaeg, laiuskraad, traktorist, saar, tööline, vihmane,
elanik, maja

Harjutus 4. -takse ~ -dakse ~ -akse

1. Kas matkal (elama — elada) telgis? 2. Kuidas (kirjutama
— kirjutada) selle üliõpilase nimi? 3. Sageli (küsima — küsida),
missugune on ilm homme. 4. Mida (sööma — süüa) õhtul?
5. Tänapäeval (tegema — teha) põllumajanduses kõik tööd masi-
natega. 6. Hommikul (minema — minna) kell kaheksa metsa ja
õhtul (tulema — tulla) kell kuus koju.

Harjutus 5. (Väike saar — pl. adess.) ... → Väikestel saartel elasid ainult linnud.

1. Tavaliselt ei saa (soo — pl. iness.) (ratsahobune — pl. komit.) sõita. 2. Kahe päeva pärast jõudsid (väsinud matkaja — pl. nom.) (väike järv — pl. term.). 3. (Suur seljakott — pl. kom.) on raske matkata. 4. (Kohalik elanik — pl. ablat.) nad kuulsid palju (lind ja loom — pl. elat.). 5. Viimane kuu on olnud peaaegu (sademed — pl. abess.). 6. Me kohtusime eile (sõber — pl. ess.).

Harjutus 6. Moodustage iga sõnaga kaks lauset: sõltuma (kellest? millest?), tegelema (kellega? millega?), võrreldes (kellega? millega?)

Harjutus 7. Koostage ilmateade: a) kevadeks, b) talveks.

Harjutus 8. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Какой климат в Эстонии? 2. Вчера был (sadama) грозовой дождь. 3. Термометр показывает четыре градуса мороза. 4. Сейчас девять градусов тепла. 5. Почему на побережье Эстонии часто бывает туман? 6. В Эстонии влажный климат. 7. По радио сообщили, что будет хорошая погода. 8. Обычно прогноз метеорологической станции бывает правильный. 9. Солнце восходит с востока и заходит на западе. 10. На Северном Ледовитом океане дуют сильные ветры.

б) 1. По сравнению с овцами собаки очень умные животные. 2. Урожай в сельском хозяйстве зависит и от осадков. 3. У членов профсоюза новое предложение. 4. Вы занимаетесь разными интересными вопросами. 5. По сравнению с климатом северной России в Эстонии климат мягкий. 6. К сожалению, ваша работа неточная.

Kordamisharjutus. *ma-* või *da-*infinitiiv?

1. Te peate (saatma) Bulgaariasse kirja. 2. Seda viga tuleb kohe (parandama). 3. Nad hakkavad (tutvuma) uute raamatutega. 4. Meil on tarvis küsimusest (aru saama). 5. Patsient soovib (olema) kodus. 6. Valvur ruttas koju (puhkama). 7. Nad jäid raadiot (kuulama). 8. Kas te oskate masinal (kirjulama)? 9. Palun (tulema) kella kümneks! 10. Meil on tarvis küsimusest (aru saama).

KAHEKÜMNE NELJAS ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

PLUURALI PARTITIIV (I)

ПАРТИТИВ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА (I)

Lõpp -id Окончание

pluurali partitiiv = singulari genitiiv + -id

У слов этого типа форма партитива множественного числа образуется от генитива единственного числа посредством добавления окончания *-id*. При чередовании ступеней партитив множественного числа выступает в сильной степени.

raamat — hammas — tüüp

nom. raamat — gen. raamatu → pl. part. raamat <u>[u/id]</u>
nom. hammas — gen. hamba → pl. part. hamb <u>[a/id]</u>

Характеристику этой группы слов см. урок 22.

Практически форма партитива множественного числа у слов этого типа оканчивается на *-aid*, *-eid* или *-uid*.

Singulari			Pluurali	Singulari vokaal +id
nominatiiv	genitiiv	partitiiv	partitiiv	
madal низкий	madala	madala/t	madala/id	a/id
aasta год	aasta	aasta/t	aasta/id	
vasika <u>[s]</u> теленок	vasika	vasika/t	vasika/id	
tume темный	tume <u>[da]</u>	tume <u>[da]</u> t	tume <u>[da]</u> id	
kinnas перчатка	<u>kinda</u>	<i>kinnas/t</i>	<u>kinda/id</u>	
jänes заяц	jänese	jänes/t	jänese/id	e/id
side перевязка	side/ <u>[me]</u>	side/t	side/ <u>[me]</u> /id	
puna <u>[ne]</u> красный	puna <u>[se]</u>	puna <u>[s]</u> /t	puna <u>[se]</u> /id	
liige член	liik <u>[me]</u>	<i>liige/t</i>	liik <u>[me]</u> /id	
mõte мысль	<u>mõtte</u>	<i>mõte/t</i>	<u>mõtte/id</u>	

õpik õnnetu õhtu	учебник несчастный вечер	õpiku õnnetu õhtu	õpiku/t õnnetu/t õhtu/t	õpiku/id õnnetu/id õhtu/id	u/id
eksam numb[er] kallis	экзамен номер дорогой	eksami numb[ri] kalli	eksami/t numb[ri]/t kallis/t	eksam[<u>e</u>]/id numb[<u>re</u>]/id kall[<u>e</u>]/id	<u>[i > e]</u> → → e/id

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 227.

maa — tüüp

nom. maa — gen. maa → pl. part. m [a/id]

К этой группе относятся прежде всего слова с односложной нечередующейся основой (характеристику этой группы слов см. урок 22), за исключением основы на *дифтонг*, *ii* и *üü*. Практически форма партитива множественного числа имеет следующий вид: гласный звук основы (который укорачивается) + + окончание *-id*.

Singulari			Pluurali partitiiv	Singulari vokaal + id
nominatiiv	genitiiv	partitiiv		
maa земля, страна	maa	maa/d	ma/id	aa > a → a/id
tee дорога	tee	tee/d	te/id	ee > e → e/id
soo болото	soo	soo/d	so/id	oo > o → o/id
suu рот	suu	suu/d	su/id	uu > u → u/id
töö работа	töö	töö/d	tö/id	öö > ö → ö/id
hea хороший	hea	hea/d	<u>[hã/id]</u>	<u>[ea > ä]</u> → ä/id
pea голова	pea	pea/d	<u>[pã/id]</u>	

Telsi sõnu, mis käänduvad samuti, välja arvatud diftongilised, ii- ja üü-tüvelised, vt. lk. 230.

Pluurali partitiivi peamised tarvitamisjuhud

määramata üksused,
määramata hulk —
pluurali partitiiv

Palun andke mulle raamatuid!

Poiss ostis lõpuks pliiatseid.
Laulal on pudeleid.

Võrdle!

määratud üksused,
määratud hulk —
pluurali nominatiiv

Palun andke mulle raamatud!

Poiss ostis lõpuks endale ka pliiatsid.
Laua peal on pudelid.

hulk + pluurali partitiiv

Основные случаи употребления партитива множественного числа

неопределенные единицы,
неопределенное количество —
партитив множественного чис-
ла

Пожалуйста, дайте мне книги
(неопределенные книги или
неопределенное количество
книг)!

определенные единицы,
определенное количество —
номинатив множественного
числа

Пожалуйста, дайте мне книги
(определенные книги или оп-
ределенное количество книг)!

количество + партитив мно-
жественного числа

Со словом, обозначающим количество, употребляется пар-
титив множественного числа, если речь идет о единицах, под-
дающихся счету.

Kui palju maksab karp pliiat-
seid?

Сколько стоит коробка каран-
дашей?

Palun mulle kakssada grammi sibulaid!

Rida meie rühma liikmeid töötas laupäeval kolhoosis.

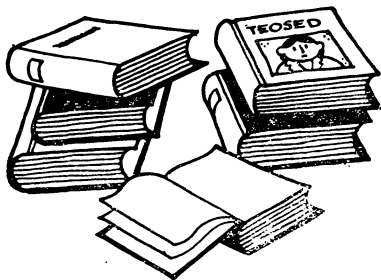
vähe ~ palju + pluurali
partitiiv

мало ~ много + партитив
множественного числа

Со словом *palju* 'много', *vähe* 'мало' партитив множествен-
ного числа также употребляется в случае обозначения единиц,
поддающихся счету.

üks raamat

palju raamatuid

Pargis on palju oravaid.

Paberil on vähe numbreid.

Sinu kirjale on vähe vastuseid.

В парке много белок.

отрицание + партитив множественного числа

Neil ei ole häid uudiseid.

Laul ei ole sooviseteleid.

Raskeid töid meie ei saa teha käsitsi.

У них нет хороших новостей.

kestev tegevus —
verb + pluurali partitiiv

продолжающееся действие —
глагол + партитив множественного числа

Need tütarlapsed õmblevad endale seelikuid.

Peeter kannab puid tuppa.

Matkajad valivad sobivaid saapaid.

Эти девушки сошьют себе юбки.

Võrdle!

tegevus lõpeb —
verb + pluurali nominatiiv

оканчиваемое действие —
глагол + номинатив множественного числа

Need tütarlapsed õmblevad endale seelikud.

Peeter kannab puud tuppa.

Matkajad valisid sobivad saapad.

Эти девушки сошьют себе юбки.

Partitiivi reksiooniga verbid (I)

armastama

Ема armastab eriti oma noore-
mat tütarit ~ nooremaid tü-
reid.

austama
harrastama
kartma

Jälgige objektirühma
käändevormel!

Vene Draamateatris mängitakse
A. Ostrovski näidendit «Äike».

В русском драматическом те-
атре играют пьесу «Гроза»
А. Островского.

«Estonias» etendatakse ooperit
«Tormide rand».

Vaatasime Jaan Koorti skulp-
tuuri «Metskits».

Глаголы, требующие партитива (I)

любить

Мать любит особенно свою
младшую дочь ~ своих млад-
ших дочерей.

уважать
увлекаться
бояться

Обратите внимание на
падежную форму дополнения!

Vene Draamateatris mängitakse
A. Ostrovski «Äikest».

В русском драматическом
театре играют «Грозу» А. Ост-
ровского.

«Estonias» etendatakse «Tormi-
de randa».

Vaatasime Jaan Koorti «Mets-
kitse».

VÄLJENDID

ma tutvun selle teosega

ma tutvustan teid temaga

minu arvates

see pakub huvi

see (asi) on küsitav

kui ma ei eksi

kuulab muusikat

vaatab näidendit ~ filmi

teatris mängitakse näidendit

teatris etendatakse näidendit

koor }
solist } esineb lauluga

koor } esitab } laulu
solist } laulab }

pileteid saama

я ознакомлюсь с этим произве-
дением

я ознакомлю вас с ним

по-моему

это представляет интерес

это под вопросом

если я не ошибаюсь

слушает музыку

смотрит пьесу ~ фильм

в театре играют пьесу

в театре ставят пьесу

хор }
солист } выступает с песней

хор } исполняет песню
солист }

достать билеты

Kehaosad ja koed on:**Части и ткани тела:**

`pea, -, -d	голова
`silm, silma, `silma	глаз
`kulm, kulmu, `kulmu	бровь
nina, -, -	нос
`põsk, põse, `põske	щека
`kõrv, kõrva, `kõrva	ухо
`kael, kaela, `kaela	шея
keha, -, -	телo
`õlg, õla, `õlga	плечo
käsi, `käe, `kätt	рука
`peopesa, -, -	ладонь
`sõrm, sõrme, `sõrme	палец (на руке)
`rind, rinna, `rinda	грудь
`selg, selja, `selga	спина
`kõht, kõhu, `kõhtu	живот
`jalg, jala, `jalga	нога
`reis, reie, `reit	бедро
`põlv, põlve, `põlve	колeно
`säär, sääre, `säärt	голень
`põid, põia, `põida	ступня
varvas, `varba, varvast	палец (на ноге)
süda, -me, -nt	сердце
`kops, kopsu, `kopsu	легкое
magu, `mao, magu	желудок
`maks, maksa, `maksa	печень
`sool, soole, `soolt	кишка
`nahk, naha, `nahka	кожа
veri, vere, `verd	кровь
kude, `koe, kude	ткань

LUGEMISPALA**HUVID VÕIVAD OLLA ERINEVAD**

Reet: Kuhu te täna õhtul kavalsete minna?

Viktor: Me ei tea veel, saabusime alles praegu Tallinna. Peame kõigepealt tutvuma kultuuriürituste kavaga.

Reet: Ma võin teile seda tutvustada, kui soovite, uurisin seda veidi. «Estonias» on Lydia Austeri ballett «Tiina». Draamateatris mängitakse Juhan Smuuli näidendit «Lea» ja Vene Draamateatris Aleksandr Ostrovski «Äikest».

Veera: Aga mida etendatakse Noorsooteatris?

Reet: Seal mängitakse soome klassiku Aleksis Kivi näidendit «Seitse venda».

Mihhail: Tänan ülevaate eest! Aga mis sinu arvates on kõige huvitavam?

Reet: Minule isiklikult pakub kõige rohkem huvi Noorsooteater. Tahan näha noorte näitlejate mängu.

Veera: Vene Draamateatri etendust ma olen näinud. Mis sa arvad, kas Noorsooteatrisse saab veel pileteid?

Reet: Eile olid veel mõned vabad kohad.

Leena: Kas sa tead, kes tantsib balletis «Tiina» peaosa?

Reet: Ei tea, ma arvan, et Elo Kaar või Katrin Loo.

Maria: Kas «Lea» lavastus on õnnestunud?

Reet: Nagu ma mäletan, ei olnud arvustus täiel määral rahul, etteheiteid oli Lea osa täiljale.

Mari: Olen näinud seda lavastust. Minule see meeldis.

Gennadi: Kas mõnd ooperit ka on võimalik kuulata?

Reet: On küll. Homme õhtul on «Estonias» Bizet' «Carmen».

Gennadi: Kes laulab Carmen'i osas?

Reet: Ma arvan, et Lea Siim. Aga kui sa soovid muusikat kuulata, siis on sul võimalik minna nii täna kui homme õhtul kontserdile «Estonia» kontserdisaali. Täna õhtul on seal Riikliku Akadeemilise Meeskoori kontsert.

Gennadi: Mis seal kavas on?

Reet: Eesti muusika. Solisti nime ma ei mäleta, ta esitab aariaid Eugen Kapi ooperist «Tasuleegid».

Mari: On küsitav, kas sinna veel pileteid saab.

Gennadi: Kas koorikontserdid on Eestis nii populaarsed?

Mari: See on tuntud koor, mis on esinenud edukalt ka teistes liiduvabariikides ja välismaal. Sa võid helistada kontserdisaali kassasse ja küsida, kas pileteid on veel.

Leena: Mis kontsert on homme?

Reet: Homme on Eesti Televisiooni ja Raadio Sümfoonia-orkestri kontsert. Seda juhatab Toivo Tamm.

Leena: Sinna ma tahan minna.

Mari: Kahju, et ei ole ühtki estraadimuusikakontserti. Te teate ju, et ma ei armasta sümfoonilist muusikat.

Reet: Kui ma ei eksi, siis Nõmme kultuurimajas on estraadikontsert.

Piret: Mul on kolm kinopiletit. «Sõpruses» linastub «Viimne reliikvia». Kes soovib kaasa tulla? Sina, Mati, lähed muidugi sümfooniakontserdile?

Mati: Ei tea veel, mul on väga raske valida. Kultuurihoones on rahvusvaheline maleturniir. Tartlane ei näe ju iga päev suurmeistreid malelaua taga.

Piret: Aga sina, Peeter?

Peeter: Ma lähen poksivõistlustele.

1. Missugused etendused olid Tallinna teatrites? 2. Missugused kontserdid olid «Estonia» kontserdisaalis? 3. Kuhu läks Mati? 4. Miks Peeter tahtis minna poksivõistlustele? 5. Missugused eesti teatri lavastused teile meeldivad? 6. Missugune on viimane hea film, mida te nägite?

VANASõnu

Igal linnul oma laul.

Ütle, kes on su sõbrad, siis ma ütlen, kes sa ise oled.

Sõnad

`aaria, -, -t	ария
akadeemili/ne, -se, -st	академический
arvustus, -e, -t	критика, рецензия
`austama	уважать
draama`teat/er, -ri, -rit	драматический театр
edukalt	успешно
e`lekt/er, -ri, -rit	электричество
erinev, -a, -at	различный, отличающийся
`estraadimuusika, -, -t	эстрадная музыка
`ettehei/de, -`te, -det	упрек
harrastama	увлекаться
`hoidma, `hoida, hoian	беречь, хранить
isiklikult	лично
juhatama	руководить, заведовать, управлять, дирижировать
kava, -, -	программа
klassik, -u, -ut	классик
`kontserdi/`saali, -saali, -`saali	концертный зал
klassikali/ne, -se, -st	классический
koori/`laul, -laulu, -`laulu	хоровая песня
kultuuri/hoone, -, -t, ~-maja -, -	дом культуры
kultuuriüritus, -e, -t	культурное мероприятие
küsitav, -a, -at	сомнительный
lavastus, -e, -t	постановка
`leiduma	находиться
linastuma	демонстрироваться (о фильме)
male/`laud, -laua, -`lauda	шахматная доска
maletur/`niir, -niiri, -`niiri	шахматный турнир
meeleldi	охотно
`mees/`koor, -koori, -`koori	мужской хор

mõte, mõtte, mõtet
 mäletama
 mäng, mängu, mängu
 määr, määrä, määrä
 noor, soot, teat/er, -ri, -rit
 ooper, -i, -it
 osa, -, -
 osa, täitja, -, -t
 pala, -, -
 pea, -, -d
 peaos, -, -
 poksija, -, -t
 poksivõistlus, -e, -t
 populaar/ne, -se, -set
 rahvusvaheli/ne, -se, -st
 riik/lik, -liku, -likku
 relikvia, -, -t
 side, -me, -t
 suurmeister, -ri, -rit
 sümfonia, -, -t
 sümfoniaorkester, -ri, -rit
 sümfooniline, -se, -st
 tartla/ne, -se, -st
 tasuleegid = tasumise leegid
poeet.
 televisioon, -ooni, -ooni
 treener, -i, -it
 täiendama
 uudis, -e, -st
 valima
 välismaa, -, -d
 õhtukool, -i, -i

мысль
 помнить
 игра
 мера, норма
 театр юного зрителя
 опера
 роль, партия
 исполнитель
 пьеса; кусок
 голова
 главная роль
 боксер
 соревнование боксеров
 популярный
 международный
 государственный
 реликвия
 перевязка
 гроссмейстер
 симфония
 симфонический оркестр
 симфонический
 тартусец
 пламя мщения
 телевидение
 тренер
 пополнять
 новость
 избирать, выбирать
 заграница
 вечерняя школа

HARJUTUSED

Harjutus 1. a) number — (gen.) numbri → numbreid b) Moodustage pluurali partitiivi vormidega 8 lauset. Näidis: Palun korra **numbreid!**

näitleja, nädal, söökla, meister, number, kateeder, füüsik, matemaatik, kinnas, näidend, põõsas, kollane, õhtu, õnnetu, kartul

Harjutus 2. Täiendage lauset pluurali partitiivi vormidega. Seal on palju (valged lambad) → valgeid lambaid.

vaiksed haiged, valged sidemed, huvitavad teated, kallid piletid, rasked loengud, sinised vihkud, kitsad teed, tumedad hooned, head lüpsjad

Harjutus 3. Kasutage kas pluurali nominatiivi või pluurali partitiivi.

1. Kas (.....) on siin? — Siin ei ole (.....) (kirjutusmasin).
2. Tormi ajal olid merel (.....) — Täna ei ole (.....) (kõrgelaine)
3. Koolis olid mõned (.....) — Koolis ei olnud üldse (.....) (raske kontrolltöö)
4. Selles toas on (.....) — Ma ei soovi osta (.....) (hele raamaturiist)
5. Auditooriumis on (.....) — Miks auditooriumis ei ole (.....) (tume kardin)
6. (.....) ei ole laual. — (.....) on laual (kursusetöö)
7. Kas Virve jõudis (.....) läbi lugeda? — Virve ei jõudnud (.....) läbi lugeda (huvitav raamat)

Harjutus 4. Praegu (ehitama) hooneid väga kiiresti. → Praegu ehitatakse hooneid väga kiiresti.

1. Mida (mängima) täna Draamateatris? 2. Kontserdil (esitama) kaks Veljo Tormise laulu. 3. Varsti (hakkama) sööma. 4. Koju (tulema) bussiga. 5. Dokumendid (esitama) valvurile. 6. Uks (avama) kell 6. 7. Värav (sulgema) kell 20. 8. Kalale (minema) hommikul vara. 9. Teid (paluma) telefoni juurde. 10. Seal tehases (tootma) elektrimootoreid.

Harjutus 5. Moodustage 8 lauset sõnadega: austama, harrastama, huvitama, kartma.

Harjutus 6. Kirjutage: Käisin teatris ~ kinos.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Некоторые студенты первый раз видели Таллин. 2. Они посещали таллинские театры и концертные залы. 3. Вы больше любите смотреть пьесы или слушать оперы? 4. Какие эстонские хоры вы знаете? 5. Мари слушала эстрадный оркестр, а Ану смотрела фильм «Последняя реликвия». 6. Вы достали билеты на концерт мужского хора? 7. Они все смотрели скульптуру Яана Коорта «Косуля». 8. Где это находится? 9. В Доме культуры играли советские и польские шахматисты. 10. Пеэтер хотел видеть известного армянского боксера.

b) 1. Энн работает на заводе механиком. 2. Молодого человека интересуют разные машины. 3. Сейчас он учится в вечерней школе. 4. В будущем Энн хочет учиться в Эстонской сельскохозяйственной академии на факультете механизации. 5. Он занимается и спортом. 6. Энн хорошо играет в баскетбол. 7. Он очень уважает своего тренера. 8. Энн не любит музыки и художественной литературы.

Kordamisharjutus. Moodustage iga partitiivi funktsiooni kohta kaks lauset (vt. 8. õppetükk).

KAHEKÜMNE VIIES ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

PLUURALI PARTITIIV (II)

ПАРТИТИВ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА (II)

Lõpp vokaal | Окончание

pluurali partitiiv = singulari partitiivi konsonanttüvi + pluurali partitiivi vokaal

Большинство двусложных слов образуют партитив множественного числа от формы партитива единственного числа. Чтобы выделить основу партитива единственного числа, оканчивающуюся на согласный, отбрасываем в этой форме последний гласный или окончание *-t*. Окончанием партитива множественного числа (а одновременно и признаком множественного числа) является гласный звук (*-i*, *-u*, *-e*). При чередовании ступеней партитив множественного числа выступает в сильной степени.

pesa — jalg — keel — tööline — tüüp

nom. <i>pesa</i>	part. <i>pesa</i>	pl. part. <i>pes</i> i
nom. <i>jalg</i>	part. <i>jalg</i>	pl. part. <i>jalg</i> u
nom. <i>keel</i>	part. <i>keel/t</i>	pl. part. <i>keel</i> i '
nom. <i>tööline</i>	part. <i>töölis/t</i>	pl. part. <i>töölis</i> i

Характеристику этих групп слов см. урок 22.

Окончание партитива множественного числа зависит от гласного партитива единственного числа: если партитив единственного числа оканчивается на *-a*, то окончание партитива множественного числа зависит также от гласного первого слога. В типах *keel* и *tööline* партитив множественного числа всегда оканчивается на *-i*.

Singulari			Pluurali partitiiv	1. sil- bi vo- kaal	Singu- lari tü- vevo- kaal	Pluura- li par- titiivi vokaal
nominatiiv	genitiiv	partitiiv				
<u>kala</u> рыба	(kala)	k[ā]l[ā]	kal/[u]	a	—	a → u
<u>jalg</u> нога	(jala)	j[ā]lga	jalg/u			
<u>viga</u> ошибка	(vea)	v[i]g[ā]	vig/[u]	i	—	a → u
<u>linn</u> город	(linna)	linna	linn/u			
<u>sõna</u> слово	(sõna)	s[ō]n[ā]	sõn/[u]	ō	—	a → u
<u>sõda</u> война	(sõja)	sōda	sōd/u			
<u>hein</u> сено	(heina)	h[ei]n[ā]	hein/[u]	ei	—	a → u
<u>väin</u> пролив	(väina)	v[äi]n[ā]	väin/[u]	äi	—	a → u

Если основа партитива единственного числа оканчивается на *-a* и в первом слове *a*, *i*, *ō*, *ei*, *äi*, то в партитиве множественного числа выступает окончание *-u*.

Teisi sõnu, mis, käänduvad samuti, vt. lk. 229.

E r a n d i d:

pikk длинный — (pika) — pikka → pikk[i]

king туфля — (kinga) — kinga → king[i]

silm глаз — (silma) — silma → silm[i]

Singulari			Pluurali partitiiv	1. sil- bi vo- kaal	Singu- lari tüvevo- kaal	Pluura- li parti- tiivi vokaal
nominatiiv	genitiiv	partitiiv				
<u>pesa</u> гнездо	(pesa)	p e s a	pes/ i	e	a	→ i
<u>sepp</u> кузнец	(sepa)	seppa	sepp/i			
<u>osa</u> часть	(osa)	o s a	os/ i	o	a	→ i
<u>koer</u> собака	(koera)	koera	koer/i			
<u>sukk</u> чулок	(suka)	s u kk a	sukk/ i	u	a	→ i
<u>must</u> черный	(musta)	musta	must/i			
<u>märg</u> мокрый	(märja)	m ä rg a	märg/ i	ä	a	→ i
<u>pöör</u> ворот	(pööra)	p ö ö r a	pöör/ i	ö	a	→ i
<u>rühm</u> группа	(rühma)	r ü hm a	rühm/ i	ü	a	→ i

Если основа партитива единственного числа оканчивается на -a и в первом слоге e, o, u, ä, ö, ü, то в партитиве множественного числа выступает -i.

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 229.

Erandid:

muna яйцо — (muna) — muna → mun|e|

nuga нож — (noa) — nuga → nug|e|

tuba комната — (toa) — tuba → tub|e|

Singulari			Pluurali partitiiv	Singulari tüve- vokaal	Pluurali partitiivi vokaal
nominatiiv	genitiiv	partitiiv			
<u>leht</u> лист	(lehe)	lehte	leht/i		
<u>suur</u> большой	(suure)	suur/t	suur/i	e	→ i
<u>tei/ne</u> второй	(teise)	teis/t	teis/i		

rohe/line	зеленый	— (rohe/lise)	— rohe/lis/t	→ rohe/lis/i
eest/lane	эстонец	— (eest/lase)	— eest/las/t	→ eest/las/i
päi/kene	солнце	— (päi/kese)	— päi/kes/t	→ päi/kes/i
tege/mine	делание	— (tege/mise)	— tege/mis/t	→ tege/mis/i

Если основа партитива единственного числа оканчивается на *-e*, то в партитиве множественного числа выступает *-i*.

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 228, 229.

P a n g e t ä h e l e !

<u>käsi</u>	рука	— (kää)	— kätt	→ <u>käsi</u>
<u>laps</u>	ребенок	— (lapse)	— last	→ <u>lapsi</u>
<u>mees</u>	мужчина, муж	— (mehe)	— meest	→ <u>mehi</u>
<u>uks</u>	дверь	— (ukse)	— ust	→ <u>uksi</u>

i-tüvelised sõnad

Основы на -i

Singulari			Pluurali partitiiv	Singulari tüve- vokaal	Pluurali partitiivi vokaal
nominatiiv	genitiiv	partitiiv			
huvi интерес	(huvi)	huvi	huv/e	i → e	e
<u>pakk</u> пакет	(paki)	<u>pakki</u>	<u>pakk/e</u>		
<u>lamp</u> лампа	(lambi)	<u>lampi</u>	<u>lamp/e</u>		

Если основа партитива единственного числа оканчивается на *-i*, то в партитиве множественного числа выступает *-e*.

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 229.

u-tüvelised sõnad

Основы на -u

Singulari			Pluurali partitiiv	Singulari tüve- vokaal	Pluurali partitiivi vokaal
nominatiiv	genitiiv	partitiiv			
<u>ahi</u> печь	(ahju)	<u>ahju</u>	<u>ahj/e</u>	u → e	e
<u>luuk</u> замок	(luku)	<u>lukku</u>	<u>luuk/e</u>		
<u>põld</u> поле	(põllu)	<u>põldu</u>	<u>põld/e</u>		

vaja/lik нужный — vaja/liku — vaja/likku → vaja/likk/e
 kunst/nik художник — kunst/niku — kunst/nikku → kunst/nikk/e
 maa/stik ландшафт — maa/stiku — maa/stikku → maa/stikk/e

Если основа партитива единственного числа оканчивается на -u, то в партитиве множественного числа выступает -e.

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 229.

KOONDTABEL.
PLUURALI PARTITIIV

СВОДНАЯ ТАБЛИЦА.
ПАРТИТИВ
МНОЖЕСТВЕННОГО
ЧИСЛА

Singulari			Pluurali partitiiv	1. sil- bi vo- kaal	Singu- lari tüve- vokaal	Pluu- rali parti- tiivi vokaal
nominatiiv	genitiiv	partitiiv				
a) laud стол	(laua)	lauda	laud/u	a	— a	u
linn город	(linna)	linna	linn/u	i	— a	u
sõna слово	(sõna)	sõna	sõn/u	õ	— a	u
leib хлеб	(leiva)	leiba	leib/u	ei	— a	u
äi свекор	(äia)	äia	äi/u	äi	— a	u
b) sepp кузнец	(sepa)	seppa	sepp/i	e	— a	i
osa часть	(osa)	osa	os/i	o	— a	i
nurk угол	(nurga)	nurka	nurk/i	u	— a	i
märg мокрый	(märja)	märga	märg/i	ä	— a	i
põör ворот	(pööra)	pööra	pööri/i	õ	— a	i
rühm группа	(rühma)	rühma	rühm/i	ü	— a	i
leht лист	(lehe)	lehte	leht/i	e		i
hääл голос	(hääle)	hääл/t	hääл/i	[e]		i
huvi интерес	(huvi)	huvi	huv/e	i		e
põld поле	(põllu)	põldu	põld/e	u		e

Pluurali partitiivi peamised tarvitamisjuhud

määramata üksused,
määramata hulk —
pluurali partitiiv

Tüdruk ostis marke ja lahkus
postkontorist.
Komisjonis töötab nii arste kui
psühholooge.

Lauale tuuakse sööke ja jookke.

Võrdle!

määratud üksused,
määratud hulk —
pluurali nominatiiv

Tüdruk ostis margid ja lahkus
postkontorist.

Komisjonis töötavad nii arstid kui psühholoogid.
Lauale tuuakse söögid ja joogid.

hulk + pluurali partitiiv

Ta ostis nelisada grammi
kompvekke.

Palun andke üks karp makarone!

Mitu tsentnerit peete saadakse teie kolhoosis ühelt hektarilt?

vähe ~ palju + pluurali
partitiiv

Teie perekonnas on vähe
lapsi.

Sinu töös on vähe vigu.

Võistlustel osaleb palju sportlasi.

Основные случаи употребления партитива множественного числа

неопределенные единицы,
неопределенное количество —
партитив множественного
числа

Девочка купила марки (не-
определенные марки или не-
определенное количество ма-
рок) и покинула почту.

определенные единицы,
определенное количество —
номинатив множественного
числа

Девочка купила марки (опре-
деленные марки или опреде-
ленное количество марок) и
покинула почту.

количество + партитив мно-
жественного числа

Он купил четыреста граммов
конфет.

мало ~ много + партитив
множественного числа

В вашей семье мало детей.

eitus + pluurali partitiiv

отрицание + партитив множественного числа

Mari [ei leidnud] oma sukki ja kingi.

Мари не нашла своих чулок и туфель.

Virve [ei ostnud] nuge ja klaase.

Eile koor [ei laulnud] rahvalaule.

kestev tegevus —
verb + pluurali partitiiv

продолжающееся действие —
глагол + партитив множественного числа

Me [otsime] vajalikke dokumente.

Мы [ищем] нужные документы.

Sekretär Anu [kirjutas] kirju.

Kunstnik [joonistab] ajalehele karikatuure.

Võrdle!

tegevus lõpeb —
verb + pluurali nominatiiv

оканчиваемое действие —
глагол + номинатив множественного числа

Me [otsime] vajalikud dokumendid.

Мы [отыщем] нужные документы.

Sekretär Anu [kirjutas] kirjad.

Kunstnik [joonistab] ajalehele karikatuurid.

Partitiivi reksiooniga verbid (II)

Глаголы, требующие партитива (II)

kohtama

встречать

Mati [kohtas] kaubamajas oma sõpra ~ sõpru.

Мати [встретил] в универмаге своего друга ~ своих друзей.

käsitlemä
külastama
mõistma
nautima
nägema
ootama
parandama

рассматривать
посещать
понимать
наслаждаться
видеть
ожидать
поправлять, исправлять; улучшать

pesema
ravima
sööma

мыть; стирать (белье)
лечить
есть

mida ei tehta

что не делается

| ei + tüvi + -ta ~ -da |

elama	жить
teadma	знать
rääkima	говорить
tegema	делать
nägema	видеть
hakkama	начинать
vaatama	смотреть
naerma	смеяться
minema	идти
tulema	идти
tooma	приносить
sööma	есть
jooma	пить

ei	ela/ta
ei	tea/ta
ei	räägi/ta
ei	<u>teh/ta</u>
ei	<u>näh/ta</u>
ei	haka/ta
ei	vaada/ta
ei	naer/da
ei	min/da
ei	tul/da
ei	too/da
ei	söö/da
ei	joo/da

Sellest siin **ei teata**.
Teist korda sind **ei paluta**.

Об этом здесь **не** знают.

Miks teie perekonnas **ei loeta** ilukirjandust?
Pühapäeval **ei minda** tööle.

VÄLJENDID

RÕIVASTUS

ОДЕЖДА

Ulerõivad on:

palitu, -, -t ~ `mant/el, -li, -lit
vihma`mant/el, -li, -lit
kasuk/as, -a, -at

Верхняя одежда:

пальто
плащ
шуба

Meesterõivad on:

üli/`kond, -konna, `konda
`kuub, kuue, `kuube, ~ pint-
sak, -u, -ut
`püksid pl., `pükste, `pükse
`vest, vesti, `vesti
päeva/`särk, -särgi, -`säarki

Мужская одежда:

костюм
пиджак
брюки
жилет
рубашка, сорочка

Naisterõivad on:

`kleit, kleidi, `kleiti
 seelik, -u, -ut
 `pluus, pluusi, `pluusi
 `jakk, jaki, `jakki
 kos/`tüüm, -tüümi, -`tüümi

Töö- ja spordirõivad on:

`kit/tel, -li, -lit
 `põll, põlle, `põlle
 `dress, dressi, `dressi
 tri`koo, -, -d
 tuule/`pluus, -pluusi, -`pluusi

Aluspesu on:

`särk, särgi, `säarki
 alus/püksid *pl.* -`pükste, -`pükse
 alus/`kuub, -kuue, -`kuube

Rõivastusse kuuluvad:

kinnas, `kinda, kinnast
 laba/kinnas, -`kinda, -kinnast
 `sukk, suka, `sukka
 `sokk, soki, `sokki
 (kaela)/`sall, -salli, -`salli
 `krae, -, -d
 `lips, lipsu, `lipsu
 `kampsun, -i, -it
 `džemp/er, -ri, -rit
 `vöö, -, -d
 `nööp, nööbi, `nööpi
 pannal, `pandla, pannalt
 `tõmb/`lukk, -luku, -`lukku

Jalatsid on:

saabas, `saapa, saabast
 `king, kinga, `kinga
 säärik, -u, -ut
 `luhv/el, -li, -lit
 kummik, -u, -ut

Женская одежда:

платье
 юбка
 блузка
 кофта, жакет
 костюм

Рабочая и спортивная одежда:

халат
 передник
 спортивный костюм
 трико
 куртка

Нательное белье:

рубашка, сорочка
 кальсоны; панталоны
 комбинация

К одежде относятся:

перчатка
 рукавица
 чулок
 носок
 шарф
 воротник
 галстук (мужской)
 вязаная кофта
 джемпер
 пояс
 пуговица
 пряжка
 молния

Обувь:

ботинок
 туфля, полуботинок
 сапог
 тапочка
 резиновый сапог

Peakatted on:

kaabu, -, -t
kübar, -a, -at
'müts, mütsi, 'mütsi
rätik, -u, -ut

Ta tahab midagi osta.
Ta ei taha midagi osta.
pole aimu
Kuidas käsi käib?

Головные уборы:

шляпа (мужская)
шляпа
шапка
платок

Он хочет что-то купить.
Он ничего не хочет купить.
понятия не имею
Как поживаете ~ поживаетесь?

LUGEMISPALA

KAUBAMAJAS

Virve, Mari ja Mati läksid koos kaubamajja. Tütarlapsed tahtsid osta mitmesuguseid asju. Mati vihmamantel oli pleekinud, ta tahtis osta uue. Neiud lubasid vaadata, missugune talle sobib.

Kõigepealt läksid nad majatarvete osakonda. Mari ostis sealt tasse ja klaase, aga Virve nuge ja kahvleid. Mati tahtis vaadata heliplaate, kohtas aga trepil üht kooliõde, kes hakkas küsima: «Kuhu sina oled kadunud? Kas sa läksid edasi õppima?»

Mati seletas, et õpib Tartus filoloogiat.

Kooliõde leidis siis:

«Seda sa tegid küll rumalasti. Sa olid ju matemaatikas väga tugev. Miks sa ei läinud tehnikat õppima?»

Mati ei vastanud midagi ja küsis, kuidas kooliõel läheb.

See rääkis:

«Minul on suurepärase töökoht, elu on palju kergem kui keskkoolis. Õppimisele ei taha enam mõteldagi.»

Siis tulid Mari ja Virve ning ütlesid Matile, et nad lähevad naisterõivaste osakonda kleite proovima. Mati läks meenete osakonda. Ta vaatas seal esiteks keraamikat: vaase, tuhatoose, suuri ja väikesi kausse. Siis tahtis ta märke osta. Matil on üle kolme saja huvitava märgi. Seal nägi ta aga oma head sõpra Hugot. See hüüdis Matile:

«Tervist! Kuidas käsi käib?»

Hugo töötab nüüd Tallinna lähedal sovhoosis. Mati oli rõõmus, et nägi Hugot. Ta tahtis lähemalt teada, kuidas sõber elab. Seal tulid aga juba Mari ja Virve ning ütlesid, et kui Mati tahab üldse mantlit osta, siis peab ta kohe meesterõivaste osakonda minema, muidu hilinevad nad teatrisse. Matil oli kahju, et ta ei saanud sõbraga rohkem rääkida. Ta palus vabandust, võttis tütarlaste pakid enda kätte ja läks nende järel. Pakid olid väga suured. Tüdrukud olid ostnud kleite ja kingi endale ning mänguasju Mari väikestele vendadele.

Suure vaevaga jõudsid nad teisele korrusele meesterõivaste osakonda. Vihmamantleid oli palju. Mati tahtis tumedat mantlit.

Tüdrukutel oli palju pakke

«Mis numbrit te soovite?»

«Võib olla 52, aga neljas kasv.»

«Niisugust tumedat vihmamantlit meil ei ole. Pikki mantleid on number 56.»

See mantel oli Matile liiga lai. Üks teine mantel oli paras lai, varrukad olid aga lühikesed. Mati proovis veel mitut mantlit, aga ükski ei sobinud.

«Te olete pikk ja väga sale. Niisugust mudelit, mis teile sobib, tuleb harva.»

Nii jäi Mati ilma vihmamantlita.

«Sa oled ebastandardne,» ütles Mari.

Nad sammusid kaubamajast välja.

Mari ja Virve olid oma ostudega väga rahul, aga Mati ei rääkinud sõnagi.

KÜSIMUSED

1. Missugused osakonnad on kaubamajas? 2. Mida müüakse majatarvete osakonnas? 3. Missuguseid meeneid müüakse kaubamajas? 4. Mida ostsid tütarlapsed? 5. Miks Mati ei saanud vihmamantlit? 6. Mida ei müüda kaubamajas?

VANASÕNU

Pörsast ei osteta kotis.

Ilu ei panda patta ega kaunidust katlasse.

«Palun ütlege, kus asub linnamuuseum.»

«Pole aimu, olen kohalik. Küsige mõnelt turistilt.»

SÕNAD

ebastandard/ne, -se, -set	нестандартный
edasi õppima, ~ õppida, õpin	продолжать учебу
~	
ega	ни, не (отрицательное и вопро- сительное слово)
endale	себе
heli/`plaat, -plaadi, -`plaati	пластинка
`hüüdma, `hüüda, hüüan	воскликнуть; крикнуть
ilu, -u, -	красота
ime, -, -t	чудо
karika/`tuur, -tuuri, -`tuuri	карикатура
kaubamaja, -, -	универмаг
kaunidus, -e, -t	красота
`kaup, kauba, `kaupa	товар
`kauss, kausi, `kaussi	чашка, миска
ke`raamika, -, -t	керамика
`kohtama, kohata, `kohtan	встречать
konsonanttüvi, -e, -e	основа, оканчивающаяся на согласный
kooli/`ven/d, -venna, -`venda	} товарищ по школе
kooliõde, -`õe, -õde	
`koondtabel, -i, -it	сводная таблица
korraldama	устраивать
käterätik, -u, -ut	полотенце
käsitlema	рассматривать
`laius, -e, -t	ширина
linna`muuseum, -i, -i	городской музей
`loss, lossi, `lossi	дворец, замок
lähemalt adv.	ближе
maja/tarve, -`tarbe, -tarvet, pl. -	хозяйственные товары
-`tarbed	
makaron, -i, -i	макарон
meene, `meene, meenet	сувенир
muidu adv.	иначе
`mõistma, `mõista, mõistan	понимать
mängu/asi, -asja, -`asja	игрушка
`märk, märgi, `märki	знак, значок
`nautima, `nautida, naudin	наслаждаться

osa/'kond, -konna, -'konda
 osalema
 pada, paja, pada
 para/s, -ja, -jat
 'peet, peedi, 'peeti
 'pikkus, -e, -t
 'pleekinud
 'proovima, 'proovida, proovin
 psühho/'loog, -loogi, -'loogi
 'rahva/'laul, -laulu, -'laulu
 rumalasti
 rōivas, 'rōiva, rōivast
 'rōöm/us, -sa, -sat
 sobima
 sufiks, -i, -it ~ liide, 'liite, lii-
 det
 suurepära/ne, -se, -st
 sõda, sõja, sõda
 'söö/k, -gi, -'ki
 tabel, -i, -it
 tehnika, -, -t
 'tsentner, -i, -it
 tuha/'toos, -toosi, -'toosi
 vabandust paluma, ~ paluda,
 palun ~
 'vaev, vaeva, 'vaeva
 varruka/s, -, -t
 'väin, väina, 'väina
 õnne/'lik, -liku, -'likku
 'äi, äia, 'äia

отдел
 участвовать
 котел, горшок
 подходящий, впо­ру
 свекла
 длина
 полинявший, выцветший
 пробовать
 психолог
 'народная песня
 глупо
 одежда, наряд
 радостный
 годиться, подобать
 суффикс

великолепный, превосходный
 война
 еда
 таблица
 техника
 центнер
 пепельница
 просить извинения
 труд; трудность
 рукав
 пролив
 счастливый
 свекор

HARJUTUSED

Harjutus 1. Kirjutada lugemispalast välja pluurali partitiivi vormid ja moodustada nende singulari nominatiiv, genitiiv ja partitiiv.

Harjutus 2. a) laud → lauda → laudu b) laud → laudade → laudadele

koolivend, jalg, käsi, viga, kaup, silm, poeg, tuba, roheline, huvi, õnnelik, poiss, tütarlaps, osakond, märk, nahk, ost, pikk, lõpp, sõber, sokk, kleit, kirjanik, dirigent, keel, suur, eestlane, venelane

Harjutus 3. Moodustage lauseid, kus noomen on pluurali partitiivis. Näi­dis: mõistma + teine inimene → Kas te mõistate alati teisi inimesi?

armastama, kohtama, külastama, ootama, parandama, pesema, ravima

sõber, tuttav, perekond, must ülikond, vana saabas, noor patsient, maastik, kursusekaaslane

Harjutus 4. Andke talle taldrikud! → Ärge andke talle taldrikuid!

1. Palun andke meile võileivad! 2. Tooge puhtad käterätikud! 3. Pange värsked kalad korvi! 4. Kirjutage kirjad valmis! 5. Värvige toolid kollaseks! 6. Pese põrandad puhtaks! 7. Loe ajalehed läbi! 8. Kutsu sõbrad külla! 9. Söö pirukad ära! 10. Vii lapsed koju!

Harjutus 5. Genitiiv või partitiiv. Miks? Näidis: Me otsisime kaks päeva (korter) ja leidsime (see) lõpuks. → Me otsisime kaks päeva korterit (kestev tegevus) ja leidsime selle (legevus lõpeb) lõpuks.

1. Tehas täidab (plaan) pidevalt. 2. Kauplus täitis novembrikuu (plaan). 3. Virve kirjutab praegu (kiri). 4. Ode avas (aken) ja laskis (lind) välja. 5. Me otsisime pool päeva (üks vana laul). 6. Me leidsime õhtul (üks vana laul).

Harjutus 6. jooma → joob → Peeter joob ainult külma piima. külastama, mõistma, nägema, parandama, sööma

Harjutus 7. lauldakse → ei laulda
elatakse, käiakse, kirjutatakse, leitakse, antakse, keedetakse, õpitakse, harjutatakse, pannakse, loetakse

Harjutus 8. Kirjutage kirjand: Mida perekond Pääsuke kaubamajast ostis.

Harjutus 9. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. В универмаге было много народу. 2. Каждый [человек] хотел что-то купить. 3. Мама хотели купить детям чулки и игрушки, но дети хотели только конфет. 4. Хозяйки покупали тарелки, чашки и стаканы. 5. У молодых людей было много денег, они смотрели фотоаппараты и часы. 6. У Вирве было мало денег, она хотела купить грампластинки и открытки. 7. Вы сегодня сделали много покупок. 8. Нужны ли вам все эти вещи?

б) 1. В Таллине много интересных старых домов. 2. Одним из них является дворец в парке Кадриорг. 3. Сейчас там находится художественный музей. 4. Все туристы посмотрели: в дворце залы и лестницы. 5. Они удивлялись также картинам Иохана Кёлера. 6. Художники осмотрели скульптуры Амандуса Адамсона. 7. Иногда в дворце устраивают концерты.

Kordamisharjutus. mida (rääkima) → mida räägitakse

1. Kas on õige, mida (rääkima)? 2. Ajalehes (kirjutama), et teie kolhoosis (saama) igalt lehmal rohkem kui 6000 kilogrammi piima. 3. Ja (rääkima) veel seda, et teil (hakkama) ehitama uut koolimaja. 4. Meie kolhoosis (ehitama) ka uus laut. 5. Kui palju teie kolhoosis (saama) vilja hektarilt? 6. Vilja (saama) 33 tsentnerit hektarilt. 7. Meie kolhoosis (tootma) piima ja liha vähe, (püüdma) aga palju kala.

КАНЕКÜМНЕ КУУЕС ÕРРЕТÜКК

GRAMMATIKA

KÄÄNAMINE

СКЛОНЕНИЕ

PLUURALI PARTITIIV (III)

ПАРТИТИВ МНОЖЕСТВЕННОГО ЧИСЛА (III)

Lõpp -sid Окончание

pluurali partitiiv = singulari partitiivi tüvi + **-sid**

Партитив множественного числа образуется от основы партитива единственного числа путем прибавления окончания **-sid**. Если основа подчиняется чередованию ступеней, то форма партитива множественного числа выступает в сильной степени.

kõne — pesa — jõgi — tüüp

nom. kõne	part. kõne	pl. part. kõne/sid
nom. pesa	part. pesa	pl. part. pes/i ~ pesa/sid
nom. jõgi	part. jõge	pl. part. jõge/sid

kõne — tüüp

К этой группе относятся слова с двусложной нечередующейся основой на **-e**, а также производные слова с суффиксом **-janna**; окончание партитива единственного числа **-t**.

Singulari				Pluurali partitiiv
nominatiiv		genitiiv	partitiiv	
pere	семья	(pere)	pere/t	pere/sid
ime	чудо	(ime)	ime/t	ime/sid
foto	фотоснимок	(foto)	foto/t	foto/sid
neiu	девушка	(neiu)	neiu/t	neiu/sid
lauljanna	певица	(lauljanna)	lauljanna/t	lauljanna/sid

Teisi sõnu, mis käänduvad samuti, vt. lk. 231 punkt 1).

pesa — tüüp

К этой группе относятся некоторые слова с двусложной нечередующейся основой (1-ой степени долготы); в конце формы партитива единственного числа гласный звук.

Singulari			Pluurali partitiiv
nominatiiv	genitiiv	partitiiv	
kena милый	(kena)	kena	ken/i ~ kena/sid
nimi имя	(nime)	nime	nime/sid
tuju каприз	(tuju)	tuju	tuju/sid
häda беда	(häda)	häda	häda/sid

От таких слов часто употребляются параллельно формы на гласный и формы на *-sid*. От следующих слов в партитиве множественного числа следует употреблять только форму на *-sid*: abi, elu, ema, isa, karu, kino, rahu, suvi, talu, tädi.

P a n g e t ä h e l e l

tuli — tule — tul[d] → tule/sid

meri — mere — mer[d] → mere/sid

jõgi — tüüp

К этой группе относятся слова с двусложной чередующейся основой (два слога в номинативе и партитиве единственного числа); партитив единственного числа оканчивается на гласный звук.

Singulari			Pluurali partitiiv
nominatiiv	genitiiv	partitiiv	
<u>mägi</u> гора	(<i>mäe</i>)	<u>mäge</u>	<u>mäge/sid</u>
<u>nägu</u> лицо	(<i>näo</i>)	<u>nägu</u>	<u>nägu/sid</u>
<u>õde</u> сестра	(<i>õe</i>)	<u>õde</u>	<u>õde/sid</u>
<u>lagi</u> потолок	(<i>lae</i>)	<u>lage</u>	<u>lage/sid</u>

S a m u t i: lugu, magu, pada, pidu, tegu jt.

nom. krae — part. krae/d → pl. part. krae/sid

К этой группе относятся слова с односложной основой, а также с большим количеством слогов в основе, если слово оканчивается на дифтонг или на *ii, üü*; окончание партитива единственного числа *-d*.

Singulari			Pluurali partitiiv
nominatiiv	genitiiv	partitiiv	
krai край partei партия	(krai) (partei)	krai/d partei/d	krai/sid partei/sid
pii зубец žürii жюри süü вина menüü меню	(pii) (žürii) (süü) (menüü)	pii/d žürii/d süü/d menüü/d	pii/sid žürii/sid süü/sid menüü/sid

S a m u t i: avarii, kantselei, mai, või jt.

Практически формы на *-sid* и другие формы партитива множественного числа в одно- и двусложных словах употребляются параллельно, например: *'kuusid ~ kuid, ideesid ~ ideid, külasid ~ küli, ilmasid ~ ilmu, ridasid ~ ridu* и др.

Если образование форм партитива множественного числа на гласный звук составляет для кого-либо трудность, допустимо употребление форм на *-sid* от всех двусложных слов: *majasid, jalgasid, kukkesid, pliitisid, laulusid* и т. п. (при наличии чередования ступеней соответствующая форма выступает в сильной ступени). Подобные формы не всегда привычны для слуха эстонца, но они понятны.

От трехсложных и аналогично склоняющихся слов формы на *-sid* обыкновенно не употребляются.

Pluurali partitiivi peamised tarvitamisjuhud

määramata üksused,
määramata hulk —
pluurali partitiiv

Ajakirjanik tõi häid fotosid.

Основные случаи употребления партитива множественного числа

неопределенные единицы,
неопределенное количество —
партитив множественного чис-
ла

Журналист принес хорошие
фотографии (неопределенные
фотографии или неопределен-
ное количество).

Kas selles kaupluses on müügil valgeid kraesid?
Kontserdil osaleb tuntud lauljannasid.

Võrdle!

määratud üksused,
määratud hulk —
pluurali nominatiiv

определенные единицы,
определенное количество —
номинатив множественного
числа

Ajakirjanik tõi head fotod.

Журналист принес хорошие
фотографии (определенные
фотографии или определенное
количество).

Selles kaupluses on müügil valged kraed.
Kontserdil osalesid tuntud lauljannad.

hulk + pluurali partitiiv

количество + партитив мно-
жественного числа

Rühm neiusid läks suusata-
ma.

Группа девушек отправи-
лась кататься на лыжах.

Praegu põleb rida tulesid.

Osa autosid on garaažis.

vähe ~ palju + pluurali
partitiiv

мало ~ много + партитив
множественного числа

Eestis on palju väikesi jõge-
sid.

В Эстонии много маленьких
рек.

Eesti metsades on vähe karusid.

Maailmas juhtub vähe imesid.

eitus + pluurali partitiiv

отрицание + партитив мно-
жественного числа

Eestis ei ole kõrgeid mäge-
sid.

В Эстонии нет высоких гор.

Miks te ei pannud lauale nõusid?

Ma ei tunne kõiki uusi ideesid.

Partitiivi reksiooniga verbid (III)

teadma

Kas te teate tema nime ~
nende nimesid?

teenindama

tervitama

tundma

tähele panema

vaatama

vajama

vihkama

Глаголы, требующие партитива (III)

знать

Знаете ли вы его имя ~ их
имена?

обслуживать

приветствовать

чувствовать, знать

замечать

смотреть

нуждаться

ненавидеть

Partitiivi reksiooniga prepositsioonid

enne 'до', keset 'посреди', mööda 'по', peale 'после', pärast
'после'

Enne lõunat me olime tööl.

До обеда мы были на работе.

Autod sõitsid mööda pikki teid.

Pärast loenguid me läksime teatrisse.

Предлоги, требующие партитива

preesens ja futuuum

настоящее и будущее
время

objekt partitiivis — preesens; objekt genitiivis — futuuum

Грамматическое время некоторых глаголов в эстонском языке можно различать по падежу дополнения. Если дополнение при таком глаголе выражено партитивом, то действие происходит в момент речи (настоящее время), если дополнение в генитиве, действие относится к будущему времени.

Preesens

Kunstnik joonistab pilti.
Художник рисует картину.
Ametnik otsib puhast paberit.
Перенаине valmistab meile õhtu-
sööki.

Futuuum

Kunstnik joonistab pildi.
Художник нарисует картину.
Ametnik otsib puhta paberi.
Перенаине valmistab meile õh-
tusöögi.

PÕÖRAMINE
KONDITSIONAAL

СПРЯЖЕНИЕ
СОСЛАГАТЕЛЬНОЕ
НАКЛОНЕНИЕ

Tunnus -ks Признак

preesensi tüvi + tunnus (+ pöördelõpp)

Формы сослагательного наклонения образуются от основы глагола настоящего времени при помощи признака сослагательного наклонения и личного окончания. Параллельно допускаются и формы без личного окончания.

Preesens

Настоящее время

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

lugema

читать

ma loe/ksi/n ~ loe/ks
sa loe/ksi/d ~ loe/ks
ta loe/ks

me loe/ksi/me ~ loe/ks
te loe/ksi/te ~ loe/ks
nad loe/ksi/d ~ loe/ks

S a m u t i: elama, kirjutama, nägema, paluma, soovima, tegema, töötama, vaatama, võtma jt.

Ma loeksin seda raamatut, aga ei ole aega. Я читал бы эту книгу, но нет времени.

Ma arvan, et ta räägiks, kui ta midagi teaks.

Ma tuleksin teatrisse ainult siis, kui sina ka tuled.

Eitavad vormid

Орицательные формы

ei + preesensi tüvi + -ks

Отрицательные формы сослагательного наклонения во всех лицах образуются одинаково: слово *ei* и основа настоящего времени, к которой прибавляется признак *-ks*.

ma	}	ei loe/ks
sa		
ta		
me		
te		
nad		

Kui ma ei loeks ajalehti, siis ei teaks ma midagi poliitikast. Если бы я не читал газет, я ничего не знал бы о политике.

Kas te ei sööks meiega koos lõunat?

Nad ei tahaks peole tulla.

sportides
hoolitseb minu eest
selles suhtes
pühapäeviti
nagu te teate
teiste hulgas
ellu jääma
aega võtma
tuleval aastal

Me peame peatuma võõraste-
majas.

Kas teil on vaba kaheinimese-
tuba?

Kahjuks ei ole, suurtes tubades
on üksikuid kohti.

Selgub siiski, et üks kaheinime-
setuba on vaba.

See on vannitoaga.

Kui palju see maksab ööpäe-
vas?

Kaks rubla voodikohalt.

Kas me võiksime selle toa saa-
da kolmeks ööpäevaks?

Olge lahke. Palun täitke regist-
reerimislehed!

Täna, siin on teie toa võti.

Tuba on seitsmendal korrusel,
selle number on 13.

Me siiski loobume sellest toast.

Palun kaks kohta teistes tuba-
des.

занимаясь спортом
заботится обо мне
в этом отношении
по воскресеньям
как вы знаете
среди других
оставаться в живых
требовать времени
в будущем году

Мы должны остановиться в
гостинице.

Найдется ли у вас свободная
двухместная комната?

Нет, к сожалению, есть от-
дельные места в больших
комнатах.

Оказывается, одна двухмест-
ная комната свободна.

Она с ванной.

Сколько это стоит за сутки?

Два рубля место.

Можем ли мы занять эту ком-
нату на трое суток?

Пожалуйста. Заполните, по-
жалуйста, регистрационные
листки!

Спасибо, вот ключ от вашей
комнаты.

Комната на седьмом этаже,
номер 13.

Мы все-таки откажемся от
этой комнаты.

Дайте, пожалуйста, два от-
дельных места в других ком-
натах.

LUGEMISPALA

ÜLIÕPILASTE SUVI

Eesti Põllumajanduse Akadeemia ja Tartu Riikliku Ülikooli
üliõpilased kohtuvad sageli sportides. Nii on mitmed saanud
omavahel sõpradeks. Septembris tulid nad ühel õhtul kokku, et
teada saada, kus keegi oli olnud suvel.

Juhan Kuusk, EPA mehhaniseerimisteaduskonna üliõpilane, jutustas:

«Mina ja veel kolm meie rühma poissi olime praktikal Minski traktoritehases. Töötasin montaažiosakonnas.»

Mari: Kas Minskis autosid ka valmistatakse?

Juhan: Ei, autotehased on Moskvast, Gorkis, Iževskis ja mujal.

Ants: Mida sa vabal ajal tegid?

Juhan: Tutvusin Valgevenemaa kultuuri ja ajalooaga. Eriti hoolitses selles suhtes minu eest meie tsehi meister Mikula Ivanovitš Velugin. Ta oli Suure Isamaasõja ajal olnud partisan. Pühapäeviti võttis meister mind matkadele kaasa ja näitas endisi lahinguvälju. Valgevenes oli niisuguseid alasid, mida fašistlik armee ei suutnudki vallutada. Mikula Ivanovitši üks kõige paremaid sõpru sõja ajal oli olnud eestlane Jaan.

«Aga mina olin Viljandi rajoonis ehitusmalevas», rääkis TRÜ majandusteaduskonna üliõpilane Epp Karu. «Ehitasime ühe loomalauda vundamendist kuni katuseni valmis. Mina näiteks õppisin müüri laduma ja betoonima. Töö oli muidugi küllalt raske, aga ega me kerget elu ei otsinudki. Pühapäeviti käisime teistel rühmadel külas. Korraldasime spordivõistlusi ja laulsime.»

Jaa k: Nii et meeldivad mälestused.

Epp: On ka ebameeldivaid.

Jaa k: Missuguseid?

Epp: Meie kokk keetis iga päev putru.

Teiste hulgas on agronoomiateaduskonna üliõpilane Neeme Soo.

Juhan: Neeme, sa olid ka ehitusmalevas. Aga kus?

Neeme: Olin siit umbes 7000 kilomeetrit kaugel Kamtšatkas. Ehitasime haiglat.

Epp: Seal on vist väga omapärane loodus?

Neeme: Loodus on seal metsik ja ilus. Kliima, nagu te teate, on karm. Inimesi elab Kamtšatkal vähe. Seal on aga palju loodusvarasid. See on kõigi võimaluste maa.

Neemel on palju fotosid Kamtšatkast.

Anu: Kas sa karusid ka nägid?

Neeme: Jah, loomaaias.

Anu: Kus sina olid, Riina? Riina on vene filoloog.

Riina: Meil toimuvad suvel välitööd. Ma olin Maretiga koos kaks nädalat murdepraktikal Piirissaarel.

Anu: Kus see asub?

Riina: See on väike saar Peipsi järve lõunaosas. Seal elavad venelased, kes räägivad omapärast murret.

Maret: Seal juhtus õudseid lugusid. Näiteks: me läksime Riinaga paadiga järvele sõudma. Tuul läks aga tugevaks ja laine kõrgeks. Ei tea, mis meiega oleks juhtunud, kui üks mootorpaat ei oleks appi tulnud.

Seal juhtus õudseid lugusid

Riina: Ükskord ajas meid pimedas suur pull taga. Kartsime hirmsasti. Pärast selgus, et see oli naabri lehm.

Maret: See oli lausa ime, et me praktikal ellu jäime.

Juhan: Jaak, sa kavatsesid minna Kesk-Aiasse. Kas sa käisid seal?

Jaak on ajaloolane. Ta räägib:

«Ma kogusin sel suvel Tartu ja Leningradi arhiividest diplomitöö jaoks materjali. See võttis nii palju aega, et ma ei jõudnud enam Kesk-Aiasse sõita. Tahan aga minna tuleval suvel. Ajaloolane peab kindlasti nägema Buhhaarat ja Samarkandi.»

Anu: Huvitavaid paiku on nii palju. Ma lihtsalt ei tea, kuhu tuleval aastal minna.

KÜSIMUSED

1. Kus oli praktikal Juhan Kuusk? 2. Millega Juhan Kuusk tegeles vabal ajal? 3. Mida teevad TRÜ arstiteaduskonna üliõpilased suvel? 4. Kuidas möödus Riina ja Mareti praktika? 5. Misugune on Kamtšatka loodus? 6. Mida teevad õppejõud suvel?

LAUL

MUHUMAA

Sõnad ja viis N. ja A. Klaas

Ühel pool on Suur
ja teisel Väike väin.
Poole päevaga
ta ääred läbi käin.
See on väike Muhu,
see on Muhumaa.
Kui sa seda ei usu,
tule, tule vaatama.

Tuul see puhub
 üle metsa lageda.
 Puhub põhjast, lõunast,
 puhub merelt ka.
 See on väike Muhu ...
 Kehv on põllulapp
 ja kehv on karjamaa.
 Siiski merelt lõbust laulu
 kuuled sa.
 See on väike Muhu,
 see on Muhumaa.
 Meie saartest ikka
 kõige kaunim ta.

SÕNAD

ar/hiiv, -hiivi, -hiivi	архив
ava`rii, -, -d	авария
be`toonima	бетонировать
`diplomi`ttöõ, -, -d	дипломная работа
eba`meeldiv, -a, -at	неприятный
`endi/ne, -se, -st	бывший
eraldi	отдельно
fašist/lik, -liku, -likku	фашистский
futuuum, -i, -it ~ tule/vik,	будущее время
-viku, -vikku	
hirmsasti	страшно, ужасно
hoolitsema	заботиться, ухаживать
jaoks	для
karjamaa, -, -d	пастбище
`karm, karmi, `karmi	суровый
keset <i>prep. part.</i>	в центре, в середине; среди
koguma	собирать
`kokk, koka, `kokka	повар
konditsio/naal, -naali, -naali	сослагательное наклонение
~ `tingiv, -a, -at kõne/viis,	
-viisi, -viisi	
`krai, -, -d	край
kul/tuur, -tuuri, -tuuri	культура
laduma, laduda, `laon	складывать, класть (стену)
lage, -da, -dat	здесь: пустынный
lahingu/väli, -välja, -välja	поле битвы
lausa	прямо, совсем
`lihtsalt	просто
`loodusvara, -, -	природное богатство

looma/'aed, -aia, -'aeda
 'maa/'ilm, -ilma, -'ilma
 materjal, -i, -i
 mon/'taaž, -taaži, -'taaži
 metsik, -u, -ut
 'mootor/'paat, -paadi, -'paati
 mujal
 'murdepraktika, -, -t
 'müür, müüri, 'müüri
 'niisugu/ne, -se, -st
 'paik, paiga, 'paika
 partisan, -i, -i
 'pii, -, -d
 pimedus, -e, -t
 pio/'neer, -neeri, -'neeri
 poliitika, -, -t
 puder, pudru, 'putru
 puhuma
 'pull, pulli, 'pulli
 põllu/'lapp, -lapi, -'lappi
 suhe, 'suhte, suhet
 'Suur, -e, -t Isa'maasõ/da, -ja, -da
 suusatama
 'suutma, suuta, suudan
 'sõudma, 'sõuda, sõuan
 'süü, -, -d
 žürii, -, -d
 taga ajama, ~ ajada, ajan ~
 teenindama
 tegu, 'teo, tegu
 tervitama
 'tsehh, tsehhi, 'tsehhi
 'traktor, -i, -it
 vallutama
 'vihkama, vihata, 'vihkan
 vunda/'ment, -mendi, -'menti
 võimalus, -e, -t
 väli'tõõ, -, -d
 'õud/ne, -se, -set
 'äär, ääre, 'äärt

зоопарк
 мир, свет
 материал
 монтаж
 дикий
 моторная лодка
 в другом месте
 диалектологическая практика
 стена
 такой
 место
 партизан
 зубец
 темнота
 пионер
 политика
 каша
 дуть
 бык
 клочок земли
 отношение
 Великая Отечественная война
 кататься на лыжах
 мочь
 грести
 вина
 жури
 гнаться (за кем-либо); пре-
 следовать
 обслуживать
 поступок, действие
 приветствовать
 цех
 трактор
 завоевывать
 ненавидеть
 фундамент
 возможность
 полевая работа
 ужасный, страшный
 край

HARJUTUSED

Harjutus 1. Leidke lugemispalast kõik pluurali partitiivi vormid ja moodustage neist singulari nominatiiv ja genitiiv.

Harjutus 2. Kasutage vokaal- või *süd*-lõpulist pluurali partitiivi. Näidiks: Aias on palju **roosaid lilli**.

Aias on	vähe palju	must	kivi
		lilla	mari
		roheline	lill
		hapu	ploom
		roosa	õun
		suur	pirn

Harjutus 3. a) suvi → sing. part. suve → pl. part. suvesid;
b) Ta töötas hulk suvesid ehitusmalevas.

suvi, armee, ime, mägi, õde, partei, tuli, neiu, krae, mure, sall, sukk, pakk, päevasärk, kleit, king, osakond, jutt, ost, mantel, kasukas, saabas, kinnas, kübar, rätik, raadio, varrukas, sall, puu, õö

Harjutus 4. Moodustage laused sõnadega: külastama, nägema, ootama, ravima, mõistma, teadma

Harjutus 5. Ma tulen kaasa. Mul on aega. → Ma tuleksin kaasa, kuu mul oleks aega.

1. Ettekandja **läheb** meeleldi teatrisse. Tal on vaba õhtu.
2. Ma **lähen** suusatama. Ilm ei ole külm. 3. Nad **sõidavad** ainult siis. Buss **väljub** hommikul. 4. On parem. Auto **peatub** siin.
5. Ma **sõidan** bussiga. Mul on pilet. 6. Võib-olla meister **lubab** meid võistlustele. Me **palume** teda.

Harjutus 6. Kirjutage: Kuidas kavatsen veeta suve.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Райво и Малл работали летом в стройотряде. 2. Они построили в Пярнуском районе хлев, от фундамента до самой крыши. 3. Что они сделали? 4. Они сложили стену и забетонировали лестницу. 5. Что они делали в свободное время? 6. По воскресеньям они ездили к морю. 7. Некоторые студенты математического факультета были на практике в школе. 8. Спорт-медики тренировались в Кяэрику. 9. Летом студенты медицинского факультета 5 курса работали в больницах врачами. 10. Историки были в июле на полевых работах.

b) 1. Знаете ли вы фамилии всех гостей? 2. Больной чувствовал в спине острые боли. 3. Они смотрели из самолета на реки и горы Сибири. 4. Вы видели уже огни на крыше?

5. В сельском хозяйстве требуется много тракторов. 6. Фотографий о нашем цехе у меня больше нет. 7. В мире мало было чудес. 8. Юноши ждали девушек на лестнице. 9. Мама готовит ужин. 10. Мама приготовит ужин. 11. Я пишу письмо. 12. Я буду писать письмо.

Kordamisharjutus. Kasutage pluurali genitiivi või partitiivi.

1. Armeenlased saabusid konverentsile enne (grusiinlased).
2. Partisanid läksid mööda (soo). 3. Dokumendid olid (paberid) vahel. 4. Väikesed kivid löid vastu (autoaknad). 5. Demonstratsioonil sammusid (kommunistlikud noored) järel pioneerid.
6. Järv asetseb keset (suured metsad). 7. Kui palju te maksite (raamatud) eest? 8. Esimest korda me kohtusime (tuttavad) juures. 9. (Õpilased) asemel tulid kohale nende vanemad.
10. (Sillad) all ei tohi autod peatuda.

КАНЕКÜМНЕ SEITSMES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

PRONOOMENID

МЕСТОИМЕНІЯ

1. PERSONAALPRO- NOOMENID

1. ЛИЧНЫЕ МЕСТОИМЕНІЯ

Singular

Nom.	mina ~ ma	sina ~ sa	tema ~ ta
Gen.	minu ~ mu	sinu ~ su	tema ~ ta
Part.	mind	sind	teda
Ill.	minusse	sinusse	temasse
Iness.	minus	sinus	temas
Elat.	minust	sinust	temast
Allat.	minule ~ mulle	sinule ~ sulle	temale ~ talle
Adess.	minul ~ mul	sinul ~ sul	temal ~ tal
Ablat.	minult ~ mult	sinult ~ sult	temalt ~ talt
Transl.	minuks	sinuks	temaks
Ess.	minuna	sinuna	temana
Term.	minuni	sinuni	temani
Abess.	minuta	sinuta	temata
Komit.	minuga	sinuga	temaga

Pluural

Nom.	meie ~ me	teie ~ te	nemad ~ nad
Gen.	meie ~ me	teie ~ te	nende
Part.	meid	teid	neid
Ill.	meisse	teisse	nendesse ~ neisse
Iness.	meis	teis	nendes ~ neis
Elat.	meist	teist	nendest ~ neist
Allat.	meile	teile	nendele ~ neile
Adess.	meil	teil	nendel ~ neil
Ablat.	meilt	teilt	nendelt ~ neilt
Transl.	meieks	teieks	nendeks
Ess.	meiena	teiena	nendena
Term.	meieni	teieni	nendeni
Abess.	meieta	teieta	nendeta
Komit.	meiega	teiega	nendega

Полная форма личного местоимения употребляется в тех случаях, когда местоимение в предложении особо подчеркивается. Если местоимение особо не подчеркивается, оно может быть и опущено, на лицо в таком случае указывает окончание глагола.

Mina olen esimene.

Я первый (подчеркивается слово **mina**).

Olen esimene.

Я первый (подчеркивается слово **esimene**).

Ma ei ole **esimene**, vaid teine.

Я не первый, а второй (подчеркиваются слова **esimene** и **teine**).

Tean, et need ei ole **sinu** vanemad, vaid su mehe vanemad.

2. Personaalpronoomeni genitiiv ja possessiivpronoomen *oma*

2. Генитив от личного местоимения и притяжательное местоимение *oma*

mina	<u>minu</u>	} мой	sina	<u>sinu</u>	} твой	tema	<u>tema</u>	} его
ma	<u>mu</u>		sa	<u>su</u>		ta	<u>ta</u>	
meie	<u>meie</u>	} наш	teie	<u>teie</u>	} ваш	nemad	<u>nende</u>	их
me	<u>me</u>		te	<u>te</u>		nad		
oma		свой						

В эстонском языке функцию русского притяжательного местоимения выполняет личное местоимение в форме генитива. Притяжательное местоимение *oma* употребляется только в форме генитива.

Minu asjad on korras.

Mu palitu on kapis.

Otsitakse **meie** dokumente.

Me seljakotid on juba vagunis.

Pojad ei teadnud, mida olid teinud **nende** isad.

Ma tunnen **oma** abikaasa iseloomu.

Мои дела в порядке.

Мое пальто в шкафу.

3. Demonstratiivpronoomenid

see 'этот', selle, seda, sellesse

need 'эти', nende, neid, nendesse ~ neisse

niisugune 'такой', niisuguse, niisugust, niisugusesse

selline 'такой', sellise, sellist, sellisesse

Ma tahan **sellest** koosolekust
osa võtta.

3. Указательные местоимения

Я хочу принять участие в этом
собрании.

4. Interrogatiiv- ja relatiivpronoomenid

kes 'кто, который', kelle, keda, kellesse

mis 'что', mille, mida, millesse

missugune 'какой, который', missuguse, missugust, missugusesse

kumb 'кто, какой (из двух); который (из двух)'; kumma, kumba, kummasse ~ kumba

Kelle raamatud need on?

Kummalt ma pean küsima raha?

Ma tean niisugust inimest, **kes**
oskab seal hästi orienteeruda.

Oli raske otsustada, **kumma**
lapse me võtame kaasa.

4. Вопросительные и относительные местоимения

Это **чьи** книги?

У кого (из двух) я должен
просить деньги?

Я знаю такого человека, **кто-**
рый там хорошо ориенти-

руется.
Было трудно решить, **кого** (из
двух детей) взять с собой.

5. Indefiniitpronoomenid

keegi 'кто-то, кто-либо, кто-нибудь', kellegi, kedagi, kellessegi
miski 'что-то, что-либо, что-нибудь', millegi, midagi, millessegi
mõni 'некоторый, какой-либо, какой-нибудь', mõne, mõnd, mõnesse

Keegi peab selle töö ära tege-
ma.

Püüdsime leida **mõnd** tuttavat
inimest.

5. Неопределенные мес- тоимения

Кто-нибудь должен выполнить
эту работу.

Мы старались найти **какого-**
либо знакомого человека.

6. Refleksiivpronoomenid

ise 'сам', enese ~ enda, ennast ~ end, enesesse ~ endasse, iseenese ~ iseenda, 'самого себя', iseenpast ~ iseend, iseenesesse ~ iseendasse

Ta esitas kandidaadiks **iseenda**.

Ta ei andesta seda **enesele** ~ **endale**.

Iseenesest ei muutu midagi paremaks.

6. Возвратные местоимения

Он выдвинул в кандидаты **самого себя**.

Он **себе** этого не прощает.

Само собой ничего не изменится к лучшему.

7. Retsiprookpronoomenid

teineteise 'друг друга (о двух лицах)', teineteist, teineteisesse
üksteise 'друг друга (о двух и более лицах)', üksteist, üksteisesse

Jüri ja Olev aitavad **teineteist** ~ **üksteist**.

Jüri, Olev ja Mart aitavad **üksteist**.

7. Взаимные местоимения

Юрий и Олев помогают **друг другу**.

Юрий, Олев и Март помогают **друг другу** (о двух и более лицах).

Jälgige pärisnime ja üldnime tarvitamist!

Обратите внимание на употребление собственных и нарицательных имен!

Mida te teate **«Kevadest»** (elat.)?

Mida te teate **[jutustusest]** (élat.) **«Kevade»** (nom.)?

Me joome **[limonaadi]** (part.) **«Kelluke»** (nom.).

See film linastub **[kinos]** (iness.) **«Kosmos»** (nom.).

Что вы знаете **[о «Весне»]**?

Что вы знаете **[о повести «Весна»]**?

Me joome **[«Kellukest»]** (part.).

See film linastub **[«Kosmoses»]** (iness.).

Singular

de-mitmus

i-mitmus

Nom.	tüdruk 'девочка'		
Gen.	tüdruku	→	tüdrukute
Part.			[tüdruku/i/d]
Ill.		tüdruku/te/sse ←	tüdruku/i/sse ←
Iness.		tüdruku/te/s ←	tüdruku/i/s ←
Elat		tüdruku/te/st ←	tüdruku/i/st ←
Allat.		tüdruku/te/le ←	tüdruku/i/le ←
Adess.		tüdruku/te/l ←	tüdruku/i/l ←
Abl.		tüdruku/te/lt ←	tüdruku/i/lt ←
Transl.		tüdruku/te/ks ←	tüdruku/i/ks ←
Ess.		tüdruku/te/na ←	tüdruku/i/na ←
Term.		tüdruku/te/ni ←	tüdruku/i/ni ←
Abess.		tüdruku/te/ta ←	tüdruku/i/ta ←
Kom.		tüdruku/te/ga ←	tüdruku/i/ga ←

1. Некоторые типы эстонских слов (особенно часто местоимения) образуют, кроме форм множественного числа с признаком *-te(-de)*, т. н. *i*-вое множественное число (варианты этого признака — *-i*, *-u*, *-e*). Эти формы образуются от основы партитива множественного числа: *meile* 'нам', *teist* 'о вас' *lugejail* 'у читателей'. От четырех последних падежей такие формы обыкновенно не употребляются.

2. В двусложных (и аналогично склоняющихся словах) с чередующейся основой (тип *jalg*) формы *i*-вого множественного числа, начиная с иллатива, употребляются в слабой степени: *kõiki*: *kõigile* 'всем', *jalgu*: *jalul* 'на ногах', *elanikke*: *elanikelt* 'от жителей'.

3. От слов, оканчивающихся в партитиве множественного числа на *-sid*, невозможно образовать *i*-вое множественное число.

Kas teil on kõik korras?
Tänavail on palju rahvast.
Lapsel on pisarad silmis.

У вас все в порядке?
На улицах много народу.
У ребенка слезы на глазах.

Lapsel on pisarad silmis

tud-PARTITSIIP

tud-ПАРТИЦИП =
СТРАДАТЕЛЬНОЕ
ПРИЧАСТИЕ
ПРОШЕДШЕГО ВРЕМЕНИ

elama	жить
kirjutama	писать
õppima	учиться
rääkima	говорить
lugema	читать
tegema	делать
nägema	видеть
hakkama	начинать
keelama	запрещать
naerma	смеяться
kuulma	слышать
õmblema	шить
sööma	есть
jooma	пить
viima	относить

ela/tud
kirjuta/tud
õpi/tud
räägi/tud
loe/tud

tehtud

nähtud

haka/tud
keela/tud
naer/dud
kuul/dud
õmmel/dud
söö/dud
joo/dud
vii/dud

Kartulid on juba **keedetud**.
Keedetud kartulid on taldrikul.

Картошка уже **сварена**.
Вареная картошка на тарелке.

nominatiiv, genitiiv, partitiiv

singulari nominatiiv ~ pluurali nominatiiv

Tellige { aedviljasupp,
seapraad ja
maasikad!

(повелительное наклонение +
определенное количество)

singulari genitiiv ~ pluurali nominatiiv

Jüri tellib { aedviljasupi, (изъявительное наклонение +
seaprae ja определенное количество)
maasikad.

singulari partitiiv ~ pluurali partitiiv

a) Jüri tellib { kaks portsjonit aedviljasuppi, (определенное
endale ja kaks portsjonit seapraadi ja количество +
Mallele ~ kaks portsjonit maasikaid. партитив)
Tellige

b) Jüri tellib ~ { aedviljasuppi, seapraadi ja (неопределенное
Tellige { maasikaid. количество +
партитив)

VÄLJENDID

see äratas huvi teose vastu

это возбудило интерес к про-
изведению

publitsistika alal

в области публицистики

lähemal päevil

в ближайшие дни

käis marjul

ходил за ягодами

läheb seenile

идет за грибами

pisarad on silmis

слезы на глазах

Tänapane menüü

Сегодняшнее меню

Supid:

Супы:

`aedvilja/supp, -supi, -`suppi

овощной суп

`kapsa/supp, -supi, -`suppi

щи

kala/supp, -supi, -`suppi

уха

piima/supp, -supi, -`suppi

молочный суп

puljong, -i, -it pirukaga

бульон с пирожком

Praed:

Вторые блюда:

kot`let, kotleti, kot`letti makaro-
nidega

котлеты с макаронами

hautatud loomaliha, -, -

тушеная говядина

seene/soust, -sousti, -`sousti

грибной соус

kana, -, - riisiga

курятина с рисом

heeringa/s, -, -t kohupiimaga

сельдь с творогом

`praetud kala, -, -

жареная рыба

Magustoidud ja pudrud:

Третьи блюда и каши:

jõhvika/kis`sell, -kisselli, kis-
`selli

клюквенный кисель

õuna/kom`pott, -kompoti, -kom- `potti	компот из яблок
maasikad <i>pl.</i> (maasika/s, -, -t)	клубника
manna/puder, -pudru, -`putru	манная каша
tangu/puder, -pudru, -`putru	перловая каша
Joogid:	Напитки:
`piim, piima, `piima	молоко
`tee, -, -d	чай
`kohv, kohvi, `kohvi	кофе
õlu, õlle, õlut	пиво
`morss, morsi, `morssi	морс
Head isu!	Приятного аппетита!
Jätku leivale!	Пусть не кончается (ваш) хлеб!

LUGEMISPALA

MIDA LUGEDA, MIDA TÕLKIDA?

Irina tahtis teada, mida Reet soovitab tal eesti kirjandusest lugeda.

Reet: Missuguseid teoseid sa oled juba lugenud?

Irina: Neid raamatuid ei ole palju. Koolipäevil Narvas nägin filmi, mis oli loodud Aadu Hindi romaani «Tuuline rand» järgi. See äratas teose vastu huvi ja ma hakkasin romaani ennast lugema. Seal oli aga palju murdesõnu, mis sõnaraamatus puudusid. Nii jätsin lugemise pooleli ja võtsin kätte venekeelse tõlke. Eriti sümpaatne tegelane romaanis on Mare.

Reet: Mida sa veel oled lugenud?

Irina: Klassiõed rääkisid, et Oskar Lutsu jutustus «Kevade» on lõbus. Ma hakkasin seda lehitsema ja märkasin üllatusega, et saan aru. See oli esimene teos, mille lugesin läbi eesti keeles.

Kaarel: Kumb sulle rohkem meeldis, kas Joosep Toots või Arno Tali?

Irina: Muidugi Tali, ta on nii hea poiss.

Reet: Kas filmi «Kevade» oled näinud?

Irina: Ei ole.

Reet: Sa peaksid seda nägema. Seal mängivad laste osades tõelised koolipoisid ja -tüdrukud. See on üks kõige paremaid eesti filme. Selle filmi järg on «Suvi».

Irina: Neid mõlemaid filme pean siis küll vaatama. Möödunud aastal sain kuulda, et kõige suurem eesti kirjanik on Anton Hansen Tammsaare, kelle peateos on «Tõde ja õigus». Ma püüdsin seda eesti keeles lugeda, aga see oli liiga raske. Nii tutvusin «Tõe ja õigusega» jällegi venekeelse tõlke abil. Imetlen Tammsaare oskust kujutada konkreetseid olustikupilte, mille mõte

on aga üldinimlik ja filosoofiline. Nüüd aga tahaksin lugeda jutustusi või novelle.

Reet: Minu arvates võiksid sa proovida lugeda mõnd Lilli Prometi novellikogu. Ma loodan, et sõnaraamatu abiga saad sa nendest aru.

Igor: Ma tahaksin lugeda mõnd teost, mis käsitleb kaasaega.

Reet: Ma pean mõtlema. Meestele on üldse raskem nõu anda. Nende kirjanduslik maitse erineb naiste omast. Kui sa tahad eesti nõukogude kirjandusest teatud pilti saada, võiksid lugeda mõnd Juhan Smuuli teost. Kas sa «Jäist raamatut» oled lugenud?

Igor: Ei ole.

Reet: Ma arvan, et see ei ole keelelt väga raske.

Igor: Kas Juhan Smuul räägib seal ekspeditsioonist Antarktikasse?

Reet: Jah, Smuul ütleb ise, et ta käis Antarktikas esimese eestlasena ja teise saarlasena.

Igor: Kes siis esimene saarlane oli?

Reet: Bellingshausen.

Igor: Muidugi, nüüd meenub, et see mees oli Saaremaalt pärit.

Reet: Smuul kuulus Nõukogude Liidu Antarktika-uurijate teise ekspeditsiooni koosseisu. «Jäine raamat» on ekspeditsiooni kirjanduslik päevik.

Igor: Kas oli nii, et Smuul sai selle teose eest Lenini preemia?

Reet: Jah, publitsistika alal.

Igor: Aga mida sa soovitud valida eesti luulest vene keelde tõlkimiseks? Mulle meeldivad mõned Debora Vaarandi ja Paul-Erik Rummo luuletused, aga selgub, et need kõik on juba vene keelde tõlgitud.

Reet: Jah, kaasaegse eesti luule paremik on tõepoolest vene keelde tõlgitud. Sa peaksid vaatama nooremate kirjanike viimaseid luuletuskogusid.

Irina: Igor, palun tõlgi vene keelde Ellen Niidu luuletus «Üks väike laul». See meeldib meie rühma tütarlastele.

Igor: Missugune see on?

Irina: Üks väike laul oli rannas maas
kesk merekarpe ja adru.

Üks väike laul oli rannas maas
täna hommikul peale sadu.

Ja oli sel laulul üksainuke
meremaigune värsinarmas:
sina, sina oled mu ainuke
surmatunnini armas.

KÜSIMUSED

1. Mida Irina on lugenud eesti kirjandusest? 2. Missuguseid eesti filme on Irina näinud? 3. Missuguses eesti filmis mängivad tõelised koolipoisid ja -tüdrukud? 4. Mida Reet soovitab Igoril lugeda? 5. Kes oli Bellingshausen? 6. Mida Irina soovitab Igoril tõlkida?

MÕTTETERI

Kunst täiendab elu: ta annab seda, millest elus on puudu.

Anton Hansen Tammsaare

Arvan, et õnne allikaks on võime luua.

Voldemar Panso

Ka rumalale küsimusele saab targalt vastata

Arvo Valton

SÕNAD

adru, -, -t	фукус
ainuke/(ne), -se, -st	единственный
`alla joonitud	подчеркнутый
allika/s, -, -t	источник
armas, `armsa, armast	милый
de-`mitmus, -e, -t	de-вое множественное число
demonstra`tiivpro`noomen, -i, -it	указательное местоимение
~ `näitav, -a, -at asesõna, -, -	
erinema	различаться
filosoofili/ne, -se, -st	философский
imetlema	восхищаться, любоваться
i-`mitmus, -e, -t	i-вое множественное число
indefi`niitpro`noomen, -i, -it	неопределенное местоимение
~ `umbmäära/ne, -se, -st ase-	
sõna, -, -	
interroga`tiivpro`noomen, -i, -it	вопросительное местоимение
~ küsiv, -a, -at asesõna, -, -	
iseenese ~ ise`enda	самого себя
ise/`loom, -loomu, -`loomu	характер
isu, -, -	аппетит
jutustus, -e, -t	рассказ
`jäi/ne, -se, -st	ледяной
`järg, järje, `järke	продолжение
`kaas/`aeg, -aja, -`aega	настоящее время
`kaas`aeg/ne, -se, -set	современный

kandi/'daat, -daadi, -'daati
 'keelama, keelata, 'keelan
 kelluke/(ne), -se, -st
 'kindlaks 'määrama, ~ määra-
 ta, 'määrán ~
 kirjandus/'lik, -liku, -'likku
 konk'reet/ne, -se, -set
 'koos/'seis, -seisu, -'seisu
 'kootud
 'kosmos, -e, -t
 kusagil
 limo/'naad, -naadi, -'naadi
 luule, 'luule, luulet
 maitse, 'maitse, maitset
 'maks, maksu, 'maksu
 mere/'karp, -karbi, -'karpi
 meremaigu/ne, -se, -st *poeet.*
 'murdesõna, -, -
 'mõltetera, -, -
 no'vell, novelli, no'velli
 'nõu, -, -
 olustiku/'pilt, -pildi, -'pilti
 orien'teeruma
 'oskus, -e, -t
 pare'mik, -u, -'ku
 'pea'teos, -e, -t
 perso'naalpro'noomen, -i, -it
 ~ isikuli/ne, -se, -st asesõna,
 -, -
 pisar, -a, -at
 pooleli 'jät/ma, ~ 'jätta, jätan
 ~
 posses'siivpro'noomen, -i, -it
 ~ omastav asesõna, -, -
 'preemia, -, -t
 pro'noomen, -i, -it ~ asesõna,
 -, -
 publitsistika, -, -t
 'puudu olema ~ 'olla, olen ~
 = puuduma
 päevik, -u, -ut
 reflek'siivpro'noomen, -i, -it
 ~ enesekoha/ne, -se, -st ase-
 sõna, -, -
 rela'tiivpro'noomen, -i, -it
 ~ siduv, -a, -at asesõna, -, -

кандидат
 запрещать
 колокольчик
 определять
 литературный
 конкретный
 состав, штат
 вязаный; тканый
 космос
 где-то, где-нибудь
 лимонад
 поэзия
 вкус
 плата; налог
 (морская) раковина
 пахнущий морем
 диалектное слово
 афоризм
 новелла, рассказ
 совет
 бытовая зарисовка
 ориентироваться
 умение
 лучшая часть
 главное произведение
 личное местоимение

слеза
 оставлять (не закончив)
 притяжательное местоимение
 премия
 местоимение
 публицистика
 отсутствовать
 дневник
 возвратное местоимение
 относительное местоимение

rets'i'prookpro'noomen, -i, -it
 ~ vastastiku/ne, -se, -st ase-
 sõna, -, -
 'saarla/ne, -se, -st
 sa/du, -ju, -du
 'seen, seene, 'seent
 selli/ne, -se, -st
 'selts, seltsi, 'seltsi
 surma/'tund, -tunni, -'tundi
 tegela/ne, -se, -st
 teine/teise, -'teist
 tud-partit/'siip, -siibi, -'siipi
 ~ -kesksõna, -, -

tõ/de, -e, -de
 tõlge, 'tõlke, tõlget
 vagun, -i, -it
 vili, vilja, 'vilja
 võime, 'võime, võimet
 värsi/narmas, -'narma, -narmast
 poeet.
 'õigus, -e, -t
 äratama
 'üldinim/'lik, -liku, -'likku
 üllatus, -e, -t
 'üksainuke(ne), üheainukese,
 'ühtainukest
 'üksteis/e, -t

взаимное местоимение

житель острова Сааремаа
 здесь: дождь
 гриб
 такой, таковой
 общество
 смертный час
 здесь: действующее лицо
 друг друга (о двух лицах)
 tud-причастие, причастие про-
 шедшего времени страдатель-
 ного залога
 правда, истина
 перевод
 вагон
 плод
 способность
 стишок

право
 будить, пробуждать
 общечеловеческий
 сюрприз, неожиданность
 один — единственный

друг друга (о двух и более
 лицах)

HARJUTUSED

Harjutus 1. Leidke lugemispalast kõik pronoomenid ja mää-
 rake kindlaks nende arv ja kääne!

Harjutus 2. see → seda, selleks, neid (viimane siis kui võima-
 lik), see, kumb, mis, keegi, mõni, missugune, sina, ise

Harjutus 3. a) Esitage allajoonitud sõnade kohta küsimus.
 b) Kasutage vastuses sobivas käändes järgmisi pronoomeneid:
 need, nemad, mis, kes, see, mõlemad, tema, ise.

N ä i d i s: **Lastega** on midagi juhtunud. → **Kellega** on midagi
 juhtunud? (nemad) → **Nendega** on midagi juhtunud.

1. **Vellot** ei ole kusagil näha. 2. Ma ei tea midagi **koosole-**
kust. 3. **Pilved** toovad vihma. 4. Need on **Karini** raamatud. 5. Kihnu

saarel elavad kalurid. 6. Mari ostis selle päevasärgi **Matile**.
 7. **Maret** ja **Urve** olid praktilikal Lahemaal.

Harjutus 4. Koostage lauseid ja tõlkige need. N ä i d i s: Ma pil-
 distan seda inimest. Я фотографирую ~ сфотографирую этого
 человека.

Ma	teen	selle kaotatud rätiku toast
	ostan	sellest tuntud kirjanikust ajalehele
	tean	seda kohe
	leidsin	seda inimest
	lähen	endale need kootud kindad
	kirjutan	tema koju
	pildistan	kelle asjad need on
	räägin	missugune on see nähtud film

Harjutus 5. Viimaseil aastail on olnud vähe lund. → Viimastel
 aastatel on olnud vähe lund.

1. Poistel on teised huvid kui tüdrukuil. 2. Kõigil filmi vaa-
 tajail olid pisarad silmis. 3. Seltsi liikmeilt ei võeta maksu.
 4. Kuulsime sellest haruldasest loomast kohalikelt elanikelt. 5. Neil
 mail kasvab kartul hästi. 6. Kutsutud külalised saabuvad lähemal
 päevil.

Harjutus 6. Jutustage a) missuguseid eesti kirjanike teoseid te
 olete lugenud, b) missuguseid eesti filme te olete näinud.
 Kirjutage: Söökla.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Вы читали этот роман в переводе? 8. Игорь купил
 себе повесть Оскара Лутса «Весна» и начал сразу читать.
 3. Ему Тоотс в этой повести больше понравился, чем Тали.
 4. Ирина взяла в библиотеке несколько книг. 5. Он ищет такие
 стихи, которые были бы веселые. 6. В каком фильме играют
 мальчики и девочки? 7. Какую премию получил за свое произ-
 ведение Юхан Смуул?

b) 1. Сколько сборников стихов написал (перф.) этот мо-
 лодой писатель? 2. Он не написал (перф.) ни одного сборника.
 3. А ты сам? 4. Я не пишу стихов. 5. У кого ты берешь и кому
 даешь?. 6. Этот старый учебник никто не хочет (себе). 7. Что-
 то не в порядке. 8. Кто-то сказал, что они не видели друг
 друга.

Kordamisharjutus. a) onu → onusid, b) Tütarlaps ei tundnud
 kõiki oma onusid. teaduskond, tehas, meister, ala, mälestus,
 haigla, rajoon, õhtu, rahvalaul, loodusvara, ajaloolane, matk,
 aasta, nuga, lusikas

KAHEKÜMNE KAHEKSAS ÖRPETÜKK

GRAMMATIKA

NUMERAALID

PÕHIA RVUD JA NENDE
KÄANAMINE

ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ

КОЛИЧЕСТВЕННЫЕ
ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ
И ИХ СКЛОНЕНИЕ

- 1 — üks, ühe, üht(e), ühesse ~ ühte
2 — kaks, kahe, kaht(e), kahesse ~ kahte
3 — kolm, kolme, kolme, kolmesse ~ kolme
5 — viis, viie, viit, viiesse ~ viide
7 — seitse, seits me, seitset, seits me sse
10 — kümme, küm ne, kümnet, küm ne sse

В генитиве и партитиве склоняются все части составных количественных числительных, а начиная с иллative — только последнее числительное, остальные выступают в форме генитива. Если числительное сочетается с существительным, то последняя часть числительного склоняется как прилагательное: согласования в четырех последних падежах нет.

2571

Nom. kaks tuhat viissada seitsekümmend üks (inimest)
Gen. kahe tuhande viiesaja seitsmekümne ühe (inimese)
Part. kaht tuhat viitsada seitsetkümmend üht (inimest),
Ill. kahe tuhande viiesaja seitsmekümne ühesse ~ ühte (inimesesse)

Kom. kahe tuhande viiesaja seitsmekümne ühe (inimesega)

2571-l (kahe tuhande viiesaja seitsmekümne ühel) inimesel on dokumendid korras. У 2571 человека все документы в порядке.

Laevad koos 2571 (kahe tuhande viiesaja seitsmekümne ühe) inimesega pardal jõudsid sadamasse. Корабли прибыли в гавань, 2571 человек на борту.

lugeja = põhiarv; nimetaja = genitiiv + *-ndik*

Числителем является количественное числительное, знаменатель образуется от генитива путем прибавления суффикса *-ndik*.

kaks: kahe → kahe/ndik

kolm: kolme → kolm [a]/ndik

viis: viie → viie/ndik

kümme: kümne → kümne/ndik

sada: saja → saja/ndik

$\frac{1}{4}$ = üks neljandik ~ veerand

$\frac{1}{2}$ = üks kahendik ~ pool

$\frac{2}{3}$ = kaks kolmandikku

$\frac{3}{4}$ = kolm neljandikku ~ kolmveerand

$\frac{6}{7}$ = kuus seitsmendikku

$\frac{25}{100}$ = kakskümmend viis sajandikku ~ veerand.

В дробных числительных склоняются все части.

Nom. kaks kolmandikku

Gen. kahe kolmandiku

Part. kaht kolmandikku

Ill. kahesse kolmandikusse ~ kahte kolmandikku

Kahel kolmandikul üliõpilastest
on head ja väga head hinded.

У двух третей студентов хоро-
шие и отличные оценки.

0,6 = null koma kuus

3,47 = kolm koma nelikümmend seitse

10,008 = kümme koma null null kaheksa

4600 000 = 4,6 (neli koma kuus) miljonit

В числительных, обозначающих десятичные дроби, склоняются все компоненты (кроме нуля).

4,6 (neljast koma kuuest) miljonist rublast on pool ette nähtud tööstusele. Из 4,6 миллионов рублей половина предназначена на нужды производства.
0,6 (null koma kuuele) on vaja liita üks.

arvsõna nominatiivis + hulk partitiivis

0,5 m = pool meetrit (riiet)
2 g = kaks grammi (kulda)
3 kg = kolm kilogrammi (soola)
4 l = neli liitrit (vett)
5 cm = viis sentimeetrit (liiva)
—20° = miinus kakskümmend kraadi (külma)
55% = viiskümmend viis protsenti (õpilasi)
30 000 = kolmkümmend tuhat karp (konserve)
45 200 km² = nelikümmend viis tuhat kakssada ruutkilomeetrit (maad)
1,6 milj. t = üks koma kuus miljonit tonni (põlevkivi).

E r a n d: üks + nominatiiv üks gramm (kulda)

kui vana?

arv nominatiivis arv genitiivis

сколько лет?

Laps on <u>kolm</u> kuud vana.	Laps on <u>kolme</u> -kuune.	Ребенку три месяца.
Ma olen <u>kakskümmend</u> aastat vana.	Ma olen <u>kahekümne</u> -aastane.	
See haige on <u>neli</u> -kümmend kuus aastat vana.	See haige on <u>nelja</u> -kümmne kuue aastane.	

JÄRGARVUD JA NENDE KÄÄNAMINE

ПОРЯДКОВЫЕ ЧИСЛИТЕЛЬНЫЕ И ИХ СКЛОНЕНИЕ

järgarv = põhiarvu genitiiv + sufiks

Порядковые числительные образуются от основы (т. е. от ген.) количественного числительного при помощи суффикса порядкового числительного (в ном. -s, в остальных падежах -nda).

Põhiarv	Järgarv
nom. neli	nom. nelja[s]
gen. nelja	gen. nelja[nda]
	part. nelja[nda]t

3. — kolm[a]s, kolm[a]nda, kolm[a]ndat, kolm[a]ndasse
7. — seitsmes, seitsmenda, seitsmendat, seitsmendasse
11. — üheteistkümnes, üheteistkümnenda, üheteistkümnendat, üheteistkümnendasse
20. — kahekümnes, kahekümnenda, kahekümnendat, kahekümnendasse
100. — sajas, sajanda, sajandat, sajandasse

E r a n d i d:

1. — esimene, esimese, esimest, esimesesse ~ esimesse
2. — teine, teise, teist, teisesse ~ teise

Konduktor läks esimesest vagu- Кондуктор пошел из первого
nist teise. вагона во второй.

Mari on järjekorras kolmas.

Teos ilmus trükist kirjaniku kuuekümnendaks sünnipäevaks.

MITMESÖNALISTE
LIITJÄRGARVUDE
KAANAMINE

СКЛОНЕНИЕ СОСТАВНЫХ
ПОРЯДКОВЫХ
ЧИСЛИТЕЛЬНЫХ

algusosa — põhiarvu genitiiv, viimane osa — järgarv

В составе порядковых числительных склоняется только последний компонент (порядковое числительное), все предшествующие компоненты (количественные числительные) выступают в форме генитива единственного числа.

25. — kahekümne [viies]

132-l — saja kolmekümne [teisel]

567-ndast — viiesaja kuuekümnne [seitsmendast]

Hiljuti sündis selle linna Недавно родился 400 000-й
400 000. (neljasaja tuhandes) гражданин этого города.
kodanik.

Loeng on 237. (kahesaja kolmekümne seitsmendas) auditooriumis.
Suur Isamaasõda kestis 1941. a.—1945. a. (tuhande üheksasaja neljakümne esimesest aastast kuni tuhande üheksasaja neljakümne viienda aastani).

millal?

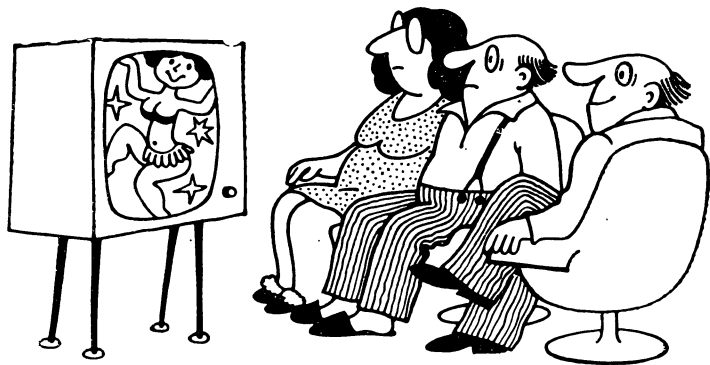
когда?

II a.-tuh. e.m.a. Kaali meteoriit langes
arvatavasti teisel
aastatuhande I enne
meie ajaarvamist.

Метеорит Каали, ве-
роятно, упала на зем-
лю **во втором** тысяче-
лети до нашей эры.

19. 09. 1955 Ma olen sündinud üheksateistkümnendal septemb-
ri I tuhande üheksasaja viiekümne viiendal aas-
tal ~ aasta I tuhat üheksasada viiskümmend viis.

12. 04. 1961 Gagarin lendas kosmosesse kaheteistkümnendal
aprilli I tuhande üheksasaja kuuekümne esimesel
aasta I .

Ohtul vaadati telerit

mitmendat korda?

который раз?

Mitmendat korda te viibite Tal-
linnas?

Который раз вы находитесь в
Таллине?

Ma olen siin esimest korda.
Kolmandat korda ma enam ei ütle.

|-ti ~ -di|

avastama	открыть	avasta/ti
teadma	знать	tea/ti
rääkima	говорить	räägi/ti
tegema	делать	<u> teh/ti </u>
nägema	видеть	<u> näh/ti </u>
hakkama	начинать	haka/ti
vaatama	смотреть	vaada/ti
minema	идти	min/di
tulema	идти	tul/di
tooma	приносить	too/di
sööma	есть	söö/di

Põlevkivi **avastati** möödunud Горючий сланец **открыли** в
sajandil. прошлом столетии.

Sellest teatrietendusest **räägiti** palju.
Linna **mind**i rongiga, tagasi **tuldi** bussiga.

VÄLJENDID

enne meie ajaarvamist	до нашей эры
olge lahke	будьте добры
küsimusi esitama	задавать вопросы
km ² = ruutkilomeeter	квадратный километр
nimetamist väärivad	следует отметить, достойны упоминания
Moskvast rääkimata	не говоря о Москве
Palun vabandust, et ma	Прошу прощения, что я вас
teid nii kaua kinni pidasin.	задержал.

LUGEMISPALA

MÕNED TEATED EESTI NSV KOHTA

Võõras: Vabandage, ma olen esimest korda Eestis. Kas ma
tohin teile esitada mõned küsimused Eesti kohta?

Kohalik elanik: Olge lahke ja küsige! Ma vastan, kui
ma oskan.

Võõras: Kas Eesti on pindalalt kõige väiksem liiduvabariik?

Kohalik elanik: Eesti pindala on 45215 km². Armeenia
NSV (29800 km²) ja Moldaavia NSV (33700 km²) on seega.

pindalalt väiksemad. Kuid rahvaarvu poolest — 1975. a. ümmarguselt 1,4 miljonit — on Eesti tööpoolest kõige väiksem vabariik Nõukogude Liidus. Eesti elanikkond moodustab umbes 0,6% NSV Liidu rahvastikust.

Võõras: Kui suur osa elanikest elab linnades?

Kohalik elanik: Umbes kaks kolmandikku elanikkonnast elab linnades ja üks kolmandik maal. Tallinnas on juba üle 400 000 elaniku.

Võõras: Kas Eesti on tänapäeval peamiselt tööstus- või põllumajandusmaa?

Kohalik elanik: Suurem osa vabariigi elanikkonnast töötab tööstuses. Põllumajanduses töötab vaid 13% inimesi. Siiski on Eesti NSV-s põllumajandus tähtis tootmisharu. Eriline osa on siin loomakasvatusel: piim, või ja liha annavad üle 60% põllumajandustoodangust.

Võõras: Missugused tööstusharud on Eestis arenenud?

Kohalik elanik: Põhja-Eestis on tähtis tööstusharu põlevkivi- ja energiatööstus. Selle peamine tooraine on põlevkivi, mida leidub Rakvere ja Narva vahel. Põlevkivi kui loodusvara avastati 19. sajandi lõpul. Praegu on seal ulatuslik tööstusrajoon, mille keskuseks on Kohtla-Järve. Põlevkivil baseerub keemiatööstus, gaasitööstus, tsemendi tootmine ja muud. Põlevkivi on ka Balti Soojuselektrijaama ja Eesti Soojuselektrijaama energiaallikaks. Kummagi elektrijaama võimsus on 1,6 miljonit kilovatti. Esimene ehitati aastail 1955—1966, teise ehitamist alustati 1967. aastal ja see saavutas projekteeritud võimsuse 1973. a. Eestis tarbitakse sellest elektrienergiast umbes pool. Nimetamist väärib veel masina- ja aparaaditööstus. Toiduainetetööstuses on kalatööstus esikohal.

Võõras: Eestis on vist ka vanad tekstiilitööstuse traditsioonid?

Kohalik elanik: Jah, on küll. Tuntud käitis on näiteks «Kreenholmi Manufaktuur» Narvas, mis asutati juba 1857. aastal.

Võõras: Olen kuulnud, et Eestis on palju puhkekodusid ja sanatooriume ning siin käib palju turiste.

Kohalik elanik: Suvel on eriti meie randadel palju puhkajaid nii Eestist kui ka teistest liiduvabariikidest. Haapsalus ja Pärnus on mitmeid sanatooriume. Seal ravib end igal aastal tuhandeid inimesi. Näib, et turiste huvitab eriti Tallinn.

Võõras: Täna ülevaate eest! Andestage, et pidasin teid nii kaua kinni. Palun ütelge aga veel, millega seletada seda, et eestlased armastavad väga reisida? Eriti suvel võib neid kohata küll Kaukaasias, küll Kesk-Aasias, Baikali ääres, Kaug-Idas, Uuralis ja mujal, Moskvast rääkimata.

Kohalik elanik: Seda ei oska ma kahjuks seletada.

1. Kui suur on Eesti elanikkond? 2. Kui suur osa rahvast elab linnades? 3. Missugused tööstusharud baseeruvad põlevkivil? 4. Mida toodab põllumajandus? 5. Missuguseid suvituskohi leidub Eestis? 6. Missugused on käesoleva viisaastaku kõige tähtsamad ehitused Eestis?

KAS TEATE, ET

— praegu tuntakse keemias 104 elementi.
— meie planeedil räägitakse 2500 keelt.
— maailma rahvastikku kuulus 1975. a. üle 4 miljardi inimese.
— mered katavad 70,8% maakera pindalast.

SÕNAD

abi`elluma	вступать в брак, жениться,
`alg/`kool, -kooli, -`kooli	выходить замуж
`algusosa, -, -	начальная школа
alustama	начальная часть
arenema	начинать
arvatavasti	развивать
asutama	вероятно
avastama	основывать
ehitus, -e, -t	открывать
ela`nik/`kond, -konna, -`konda	стройка
ele`ment, elemendi, ele`menti	население
elu/lugu, -`loo, -lugu	элемент
e`nergia, -, -t	биография
e`nergia`tööstus, -e, -t	энергия
erili`ne, -se, -st	энергпромышленность
esi/`koht, -koha, -`kohta	особенный, исключительный
heli`looja, -, -t	первое место, первенство
hinne, `hinde, hinnet	композитор
`joon, joone, `joont	оценка
kala`tööstus, -e, -t	линия, черта
`Kaug-Ida, -, -	рыбная промышленность
`keskus, -e, -t	Дальний Восток
kilo/`vatt, -vati, -`vatti	центр
`kinni pidama ~ pidada, `pean	киловатт
~	задерживать
koma, -, -	запятая
kon`duktor, -i, -it	кондуктор
`kuld, kulla, `kulda	золото

kuu/`päev, -päeva, -`päeva
 `käitis, -e, -t
 `kümnend/`murd, -murru, -`mur-
 du
 `langema
 `leiduma
 lugeja, -, -t *mațem.*
 luuletaja, -, -t
 `maakera, -, -
 maha `jääma, ~ `jääda, `jään ~
 maletaja, -, -t
 masina`tööstus, -e, -t

meteo`riit, meteoriidi, meteo`riiti
 miljard, -i, -it
 `mitme/s, -nda, -ndat
 `murd/`arv, -arvu, -`arvu
 `määrama, määrata, `määran

nimetaja, -, -t *matem.*
 nimetama
 `näima
 parras, `parda, parrast
 `pindala, -, -
 pla`neet, planeedi, pla`neeti

poolest
 projek/`teerima, -`teerida, -tee-
 rin

prot`sents, protsendi, prot`senti
 põhi/`arv, -arvu, -`arvu
 põlevkivi`tööstus, -e, -t
 põllumajandus`maa, -, -d
 `rahva/`arv, -arvu, -`arvu
 rahva/`stik, -stiku, -`stikku
 riie, `riide, riiet
 saavutama
 sadam, -a, -t
 sana`toorium, -i, -i

`seega

senti`meet/er, -ri, -rit
 `soojuse`lektri/`jaam, -jaama,
 -`jaama
 suvitus/`koht, -koha, -`kohta
 `tarbima
 tekstiili`tööstus, -e, -t

дата
 промышленное предприятие
 десятичная дробь

падать
 встречаться
 числитель
 поэт
 земной шар
 отставать
 шахматист
 машиностроительная промыш-
 ленность
 метеорит

миллиард
 который
 дробное числительное
 определять; присуждать;
 предназначать
 знаменатель
 называть
 казаться
 борт
 площадь
 планета

в отношении
 проектировать

процент
 количественное числительное
 сланцевая промышленность
 аграрная страна
 численность населения
 население, народонаселение
 материя, ткань; одежда
 достигать
 гавань, порт, пристань
 санаторий
 таким образом, Следова-
 тельно
 сантиметр
 тепловая электростанция

дачная местность
 потреблять
 текстильная промышленность

terri'toorium, -i, -i	территория
`tonn, tonni, `tonni	тонна
`tootmisharu, -, -	отрасль производства
`toor/aine, -`aine, -ainet	сырье
traditsi/`oon, -ooni, -`ooni	традиция
tse`ment, -mendi, -`menti	цемент
`tööstus, -e, -t	промышленность
`tööstusharu, -, -	отрасль промышленности
`tööstus`maa, -, -d	индустриальная страна
`tööstus/rá` joon, -rajooni, -ra- `jooi	промышленный район
ulatus/`lik, -liku, -`likku	обширный
`võimsus, -e, -t	мощность, могущество
`väärima, `väärida, väärin	заслуживать, быть достойным
õpingud <i>pl.</i> , õpingute, õpinguid	учеба
`üldi/ne, -se, -st	всеобщий, общий
ümmarguselt	круглым счетом; приблизи- тельно

HARJUTUSED

Harjutus 1. Palun anna mulle see raamat (kolm päeva — transl.) → kolmeks päevaks.

Nad tegid seda tööd (kaks inimest — komit.). Tema (neli last — elat.) on kolm pojad. (kõik kolm poega — adess.) on tehnikumiharidus. (Kaks tuba — iness.) on juba elekter, (üks — iness.) ei ole veel. Jalutasime kuni (kolm kuuske — term.). Küsime teed (kaks inimest — ablat.). Hobune käib (neli jalga — adess.), lind (kaks jalga — adess.). See tuba on (viis inimest — allat.). Kõik sportlased on (üks joon — adess.).

Harjutus 2. Lugege. Näidid: 49—27= neljakümne üheksast lahutada kakskümmend seitse võrdub ~ on kakskümmend kaks.

21 — 0,4=	125 : 5=	3 : 4=	102 — 103=
33 · 3=	1000 + 4,5=	19 + 281=	2 · 2/5=

Harjutus 3. a) 25 üliõpilast — *-lt* → kahekümne viielt üliõpilaselt, b) 25 üliõpilast — *-ga* → kahekümne viie üliõpilasega
31 sportlast, 4 koera, 72 korterit, 134 taldrikut, 450 ülikonda, 306 tooli, 253 lauda, 1568 puud, 1,6 grammi kulda, 3,2 miljardit rubla

Harjutus 4. 30. kuupäev → kolmekümnes kuupäev

2. õppetund, 3. näidend, 1. osa, 8. brigaad, 11. inimene, 12. kuu, 47. lehekülg, 50. sünnipäev, 62. aasta, 84. tööpäev, 100. foto, 103. tuba, 502. kiri, 1000. patsient, 1500. raamat

Harjutus 5. Moodustage inessiiv. Näidis: 4. tuba → neljandas toas. → Sekretär töötab neljandas toas.

6. korter	10. paat	2. portfell	12. linn	42. köide
3. ümbrik	5. auto	11. aparaat	21. arve	103. maja

Harjutus 6. Vastake küsimustele. Millal on sündinud

- maletaja Paul Keres? — 7. 01. 1916. a.
- näitleja Jüri Järvet? — 18. 06. 1919. a.
- kunstnik Evald Okas? — 28. 11. 1915. a.
- graafik Vive Tolli? — 28. 07. 1928. a.
- helilooja Gustav Ernesaks? — 12. 12. 1908. a.
- maadleja Johannes Kotkas? — 3. 02. 1915. a.
- luuletaja Debora Vaarandi? — 1. 10. 1916. a.
- kirjanik Jaan Kross? — 19. 02. 1920. a.
- skulptor Jaan Koort? — 6. 11. 1883. a.

Harjutus 7. Kirjutage oma elulugu.

Harjutus 8. Tõlkige ja kirjutage arvud sõnadega.

a) 1. Площадь Эстонии составляет приблизительно 0,2% от территории Советского Союза. 2. В Эстонии более 1500 больших и маленьких островов. 3. Приблизительно 5% территории республики — озера. 4. В Эстонии 15 районов. 5. Из шести эстонских вузов четыре находятся в Таллине и два в Тарту. 6. В течение этой пятилетки промышленное производство увеличится более чем на одну треть. 7. Две третьих населения Эстонской ССР живет в городах.

б) 1. Я родился (перф.) 24 января 1945 года в Вильянди в семье рабочего. 2. В это время мой отец работал механиком электростанции, мать уборщицей. 3. В 1952 г. поступил учиться в Вильяндискую 2-ую начальную школу. 4. Закончил ее в 1960 году и по 1963 год учился в Вильяндиской I средней школе. 5. С 1963 по 1966 год служил в Советской Армии. 6. С 1966 года работал в Вильяндиском районе в совхозе «Лахмусе» рабочим. 7. В 1968 г. поступил учиться в Эстонскую сельскохозяйственную академию на заочное отделение агрономического факультета. 8. Закончил учебу в ЭСХА в 1975 г. по специальности агрономии. 9. В 1967 г. женился. 10. Моя супруга работает в этом же совхозе скотоводом. 11. У нас двое детей.

Kordamisharjutus. a) nemad → nende, neid, nendeks, nendeta; b) See on nende üldine soov. Neid ei ole seal. Me sõitsime nendeks päevadeks Leningradi. Miks te tulite ilma nendeta?

need, kes, ta, niisugune, missugune, kumb

КАНЕКÜMNE ÜНЕКСАС ÕРРЕТÜКК

GRAMMATIKA

KOMPARATSION

СТЕПЕНИ СРАВНЕНИЯ

KOMPARATIIV

СРАВНИТЕЛЬНАЯ СТЕПЕНЬ

Tunnus -m Признак

Adjektiivide komparatiivivorm

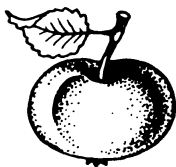
Форма сравнительной степени прилагательных

komparatiiv = positiivi genitiiv + -m

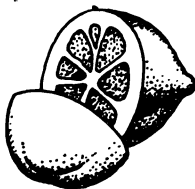
Форма сравнительной степени прилагательных образуется при помощи присоединения к генитивной основе признака -m.

julge смелый → julge/m смелее, более смелый

Positiivi			Komparatiiv
nominatiiv		genitiiv	
kõrge	высокий	kõrge	kõrge/m
vaba	свободный	vaba	vaba/m
hapu	кислый	hapu	hapu/m
ilus	красивый	ilusa	ilusa/m
suur	большой	suure	suure/m
pruun	коричневый	pruuni	pruuni/m
imelik	странный	imeliku	imeliku/m

See õun on hapu

Sidrun on veel hapum

S a m u t i: haige, kauge, kerge, kiire, lahke, niiske, pehme, raske, selge, sirge, terve, valge, värske, kena, korratu, mõru, ohutu, õnnetu, nüri, avar, huvitav, igav, kõver, lõbus, madal, magus, mugav, odav, tugev, tuttav, valus, noor, uus, hall, kahjulik, kasulik, ohtlik, piinlik, teaduslik, vajalik, nukker jt.

Positiivi		Komparatiiv
nominatiiv	genitiiv	
a) vaik ne тихий	vaik se	vaik se /m
b) pime темный	pime da	pime da /m
c) nalja kas смешной	nalja ka	nalja ka /m

S a m u t i: a) aeglane, kivine, kollane, laialdane, massiivne, näljane, punane, roheline, sinine, soliidne, sümpaatne, tuuline, täpne, vaene, vihmane jt.

b) hele, jahe, sage, sale, tore, tume jt.

c) andekas, edukas, ruumikas, sisukas, töökas jt.

P a n g e t ä h e l e !

mood/ne модный	mood/sa	moodsa/m
sood/ne благоприятный	sood/sa	soodsa/m
hool/as прилежный	hool/sa	hoolsa/m
täht/is важный	täht/sa	tähtsa/m
kuul/us знаменитый	kuul/sa	kuulsa/m
rõõm/us радостный	rõõm/sa	rõõmsa/m
hirm/us страшный	hirm/sa	hirmsa/m
rik/as богатый	rik/ka	rikka/m
puh/as чистый	puh/ta	puhta/m
kits/as узкий	kits/a	kitsa/m
võõr/as чужой	võõr/a	võõra/m
kall/is дорогой	kall/i	kalli/m
kaun/is прекрасный	kaun/i	kauni/m

Исключение составляют некоторые прилагательные с основой на -а и -у, которые в форме сравнительной степени меняют этот гласный на гласный -е.

Positiivi		Komparatiiv
nominatiiv	genitiiv	
vana старый	vana	van/em
pikk длинный	pika	pik/em
tark умный	targa	targ/em
halb плохой	halva	halv/em
laisk ленивый	laisa	lais/em
tühi пустой	tühja	tühj/em

märg	мокрый	märja	märj/em
soe	теплый	sooja	sooj/em
lai	широкий	laia	lai/em
järsk	крутой	järsu	järs/em
paks	толстый	paksu	paks/em

S a m u t i: kōva, paha, kehv, kuiv, kōhn, külm, nōrk, virk, kurb, kuri jt.

Kas sai on täna vārske? On küll, aga leib on vārskem.
Teie tuba on avaram, aga meie tuba on mugavam.
Rein on pikk poiss, kuid Jüri on pikem.
Ene referaat on sisukas, sinu oma on veel sisukam.
Dotsent Sepal on uus auto, professor Kivi auto on veel uuem.
Jüri on tubli organisaator, tema õde on veel tublim.
Esimene harjutus on kerge, nüüd tuleb raskem.

Adjektiivide komparatiivivormi käänamine Склонение формы сравнительной степени прилагательных

Формы сравнительной степени изменяются по падежам и числам так же, как и формы положительной степени.

	Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	Illatiiv
Singular	suurem	suurem[a]	suurema/t	suurema/sse
Pluural	suurema/d	suurema/te	suurema/id	suurema/tesse

Uuemates linnaosades on täna- В более новых районах горо-
vad laiemad ja väljakud avaramad. да улицы шире и площади просторнее.

Need kingad on väikesed, palun üks number suuremad.
Kahjuks ei ole praegu suuremaid. Need on küll pikemad, aga kitsamad.

Leidsime vaiksema koha. Rääkisime tähtsamatest asjadest.
Sain täpsemad arvud.

Adverbide komparatiivivormid

Формы сравнительной степени наречий

-m ~ -em

vähe мало → vähe/m меньше

Positiiv	Komparatiiv	Positiiv	Komparatiiv
kaua долго	kau/em	hilja поздно	hilj/em
tasa тихо	tas/em	vara рано	var/em
ruttu быстро	rut/em	harva редко	harv/em

-sti → -mini

При образовании сравнительной степени наречий на *-sti* этот наречный суффикс заменяется суффиксом *-mini*.

Adjektiiv		Adverbi	
positiiv	komparatiiv	positiiv	komparatiiv
kiire быстрый	kiire/m	kiire/sti быстро	kiire/mini
kõva твердый	kõv <u>[e]</u> /m	kõva/sti твердо	kõv <u>[e]</u> /mini
halv, halva, плохой	halv <u>[e]</u> /m	halva/sti плохо	halv <u>[e]</u> /mini
ilus, -a, красивый	ilusa/m	ilusa/sti красиво	ilusa/mini
rõõmus, rõõmsa радостный	rõõmsa/m	rõõmsa/sti радостно	rõõmsa/mini
sage, -da частый	sageda/m	sageda/sti часто	sageda/mini

S a m u t i: hoolsasti, julgesti, kenasti, lõbusasti, selgesti jne.

-lt → -malt

При образовании сравнительной степени наречий на *-lt* этот наречный суффикс заменяется суффиксом *-malt*.

Adjektiiv		Adverbi	
positiiv	komparatiiv	positiiv	komparatiiv
eduka/s, eduka успешный	eduka/m	eduka/lt	eduka/malt
kasulik, -u полезный	kasuliku/m	kasuliku/lt	kasuliku/malt
täpne, täpse точный	täpse/m	täpse/lt точно	täpse/malt

aeglane, aeglase медленный	aeglase/m	aeglase/lt медленно	aeglase/malt
soe, sooja теплый	sooj <u>e</u> /m	sooja/lt тепло	sooj <u>e</u> /malt
kurb, kurva грустный	kurv <u>e</u> /m	kurva/lt грустно	kurv <u>e</u> /malt

S a m u t i : andekalt, huvitavalt, igavalt, järsult, kahjulikult, kasulikult, nõrgalt, pikalt, puhtalt, sisukalt, soliidset, sümpaatset, teaduslikult, tõsiselt, töökalt, vabalt, vaeselt, vaikselt jt.

-le, -l, -lt → -male, -mal, -malt

Positiiv	Komparatiiv
kauge/le (куда-либо) далеко	kauge/male (куда-либо) дальше
kauge/l (где-либо) далеко	kauge/mal (где-либо) подальше
kauge/lt издалека	kauge/malt издалека

S a m u t i : kõrgele, kõrgel, kõrgelt; madalale, madalal, madalalt.

P a n g e t ä h e l e !

kauem ~ kauemini	rõõmsamini ~ rõõmsamalt
tasem ~ tasemini	ilusamini ~ ilusamalt
rutem ~ rutemini	kiiremini ~ kiiremalt
hiljem ~ hiljemini	täpsemini ~ täpsemalt
varem ~ varemini	hoolsamini ~ hoolsamalt
harvem ~ harvemini	tugevamini ~ tugevamalt

Mine **kõrgemale!** Kõrgemalt Поднимись выше! Сверху (с
näeb selgemini. высоты) яснее видно.

Mul ei ole aega kauem oodata, tee rutem.

Ma ei saa praegu tulla, ma tulen hiljem.

Miks sa seda varem ei ütelnud?

Homme on mul veel vähem aega.

Klubis käisime nüüd harvem ~ harvemini.

Väljas on külm, pane soojemalt riidessel!

Palun räägi kõvemini, ma ei kuule!

Peab lugema aeglasemalt ja peab täpsemalt hääldama.

Tule lähemale ja vaata hoolsamini!

VÄLJENDID

aasta ringi
Tal vedas. Tal ei vedanud.

Ta sattus hoogu.
Rühmaga on kaasas dotsent.

Instruktor viib rühma matkale.

Esimesel poolajal juhib «Kalev».

Nad ei jõua nii kiiresti.

круглый год, весь год
Ему (по)везло. Ему не (по)-
везло.

Он разошелся, разыгрался.
С группой (приехал), группу
сопровождает доцент.

Инструктор (по)ведет группу
в поход.

В первой половине (в первом
тайме) перевес на стороне
«Калева».

Они не могут так быстро.

ANTONÜÜME

õige — vale
hea — paha
tugev — nõrk
tark — rumal
terve — haige
lõbus — kurb
naljakas — tõsine
tuttav — võõras
virk — laisk
kasulik — kahjulik
ohulu — ohtlik
huvitav — igav
kiire — aeglane
kõrge — madal
lähedane — kaugel
sirge — kõver
pehme — kõva
kuiv — märg
terav — nüri
õhuke — paks
hele — tume
kallis — odav
täis — tühi

правильный — неправильный
хороший — плохой
сильный — слабый
умный — глупый
здоровый — больной
веселый — печальный
смешной — серьезный
знакомый — чужой
усердный — ленивый
полезный — вредный
безопасный — опасный
интересный — скучный
быстрый — медленный
высокий — низкий
близкий — далекий
прямой — кривой
мягкий — твердый
сухой — мокрый
острый — тупой
тонкий — толстый
светлый — темный
дорогой — дешевый
полный — пустой

LUGEMISPALA

KÄÄRIKUL

Kääriku spordibaas on rahvarohke nii suvel kui talvel, sest sportlastel on siin soodsad treenimisvõimalused. Kuid Kääriku on ka ideaalne koht aktiivseks puhkamiseks. Aasta ringi töötab siin üliõpilaste puhkelaager.

Talvel on peamiseks spordialaks suusatamine, ka uisutamine. Suurepärased on Kääriku ümbruse suusarajad, mis looklevad mööda mägesid üles-alla. Lund on Käärikul alati rohkem ja kevadel sulab see aeglasemalt kui mujal.

Tartust saabus praegu buss, mis tõi siia teise kursuse matemaatikud kolmeks päevaks puhkelaagrisse. Nendega on kaasas dotsent Soopõld. Enamik üliõpilasi on siin esimest korda. Sergei Kordakovile on Kääriku tuttav: möödunud aastal oli ta siin esimeste kursuste aktivistide laagris.

Sergei: Kus on meie toad, kas uues majas mäe peal või peame elama mõnes vanas majas?

Dotsent Soopõld: Meie toad on selles rōduga majas. Siin pole halvem kui uues majas, vaiksem aga kindlasti. Kohe saame oma tubade võtmed.

Üliõpilased seavad end oma tubades sisse.

Dotsent Soopõld: Kell 12 läheme suusamatkale, tutvume spordibaasi lähema ümbrusega. Olge täpselt valmis!

Matemaatikute rühma viib matkale spordibaasi instruktor.

«Kuidas tempo on? Kas võib sõita kiiremini?»

«Ei või! Tamara ja Irina on vähem suusatanud, nad ei jõua nii kiiresti.»

Matkajad tõusevad mööda metsarada kõrgele mäele. Mäe tipp on lage, seal kasvab vaid üksik kõver kask ja pisike kuusk. Siit paistab kaugele: igas suunas aina mäekuplid ja tumedad metsatukad.

Dotsent Soopõld: Kui ilm on selgem, näeb siit veel kaugemale, isegi Suur Munamägi paistab.

Instruktor: Alla sõita võib kahest küljest. See külg on siin järsem, siit sõidavad ainult need, kes tunnevad end suuskadel kindlamini. Ohutum on laskuda seal parempoolsel rajal, see ei ole nii järsk.

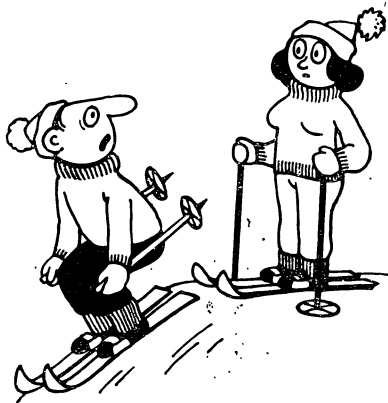
Tamara: Hirmus mägi! Siia tõusta oli raske, nüüd on aga allasõit veel raskem! Siin ma kindlasti kukun!

Sergei: Ja mis siis, kui kukud? Lumi on ju nii paks ja pehme! Julgem peab olema! Ma sõidan ees, tule järele!

Matkajad jõuavad spordibaasi tagasi kell pool kaks.

Instruktor: Nüüd kiiresti sauna pesema! Kell pool kolm on lõuna.

Dotsent Soopõld: Pärast lõunat puhkate paar tundi, siis tuleb kella viiest seitsmeni loeng.

Ma sõidan ees, tule järele

Sergei: Ja kell kaheksa on televiisoris korvpallivõistluse ülekanne! «Kalev» mängib täna Tbilisi «Dünamoga».

Õhtul on televiisoritoas palju rahvast. Mäng on põnev. Esimesel poolajal juhib enamasti «Kalev». Kalevlased on taktikaliselt osavamad, «Dünamol» aga on rohkem pikemaid mängijaid. Esimese poolaja võidab «Kalev» 40:35. Teisel poolajal satuvad dünamolased hoogu. Mängutempo muutub kiireks. Kalevlased teevad vigu, nad hakkavad väsima. Mängu võidabki «Dünamo» 79:77.

Sergei arvab, et «Kalevil» lihtsalt ei vedanud, tegelikult mängisid nad paremini kui «Dünamo».

KÜSIMUSED

1. Kus asub Kääriku? 2. Missugune on Kääriku ümbrus? 3. Mis on talvel siin peamised spordialad? 4. Mis teevad üliõpilased Kääriku puhkelaagris? 5. Miks Tamara kartis mäest alla sõita? 6. Mis teevad üliõpilased pärast lõunat? 7. Miks on õhtul televiisori juures palju rahvast? 8. Miks võidab mängu «Dünamo»?

MÕISTATUSI

Õues mäena, toas veena?

(Lumi.)

Suvel magab, talvel kõnnib, vihma kardab, külma ei kard?

(Kaskas.)

SÕNAD

aina	всё
ak'tiiv/ne, -se, -set	активный
akti/vist, -visti, -'visti	активист
alati	всегда
'alla 'sõitma, ~ 'sõita, sõidan	спускаться
~	
'alla/'sõit, -sõidu, -'sõitu	спуск
anto/'nüüm, -nüümi, -'nüümi	антоним
avar, -a, -at	просторный
ena/'mik, -miku, -'mikku	большинство
'hirm/us, -sa, -sat	страшный
hoolas, 'hoolsa, 'hoolsat	прилежный
ide'aal/ne, -se, -set	идеальный
inst'ructor, -i, -it	инструктор
'julge, -, -t	смелый
'järsk, järsu, 'järsku	крутой
'kind/el, -la, -lat	уверенный, твердый
komparatsi/'oon, -ooni, -'ooni	образование степеней сравнения
	сравнительная степень
kompara/'tiiv, -tiivi, -'tiivi ~	
kesk/võrre, -'võrde, -võrret	
'kuid	но, а, однако
kuri, kurja, 'kurja	злой
'kuul/us, -sa, -sat	знаменитый
kõver, -a, -at	кривой
'külge, külje, 'külge	сторона; склон (горы)
'laag/er, -ri, -rit	лагерь
metsa/rada, -raja, -rada	лесная тропинка
metsa/'tukk, -tuka, -'tukka	лесок
mugav, -a, -at	уютный, удобный
mõistatama	отгадывать
'mäe/'kuppel, -kupli, -kuplit	купол холма, горный купол
'mängija, -, -t	игрок
'nii ... 'kui	как..., так и
osav, -a, -at	ловкий
'paks, paksu, 'paksu	толстый
parem/'pool/ne, -se, -set	правый
pisike/(ne), -se, -st	малюсенький, крошечный
'pool/'aeg, -aja, -'aega	половина (игры), тайм
posi/'tiivi, -tiivi, -'tiivi ~ alg-	положительная степень
/võrre, -'võrde, -võrret	
'puhkelaag/er, -ri, -rit	лагерь отдыха
'rahva'rohke, -, -t	многолюдный

`selge, -, -t	ясный
`sisse `seadma (end), ~ `seada,	устраиваться
`sean ~	
sisu/kas, -ka, -kat	содержательный
`sood/ne, -sa, -sat	благоприятный
spordiala, -, -	вид спорта
spordi/`baas, -baasi, -`baasi	спортивная база
suusa/`matk, -matka, -`matka	лыжный поход
suusa/rada, -raja, -rada	лыжня
`suusk, suusa, `suuska	лыжа
taktikaliselt	тактически
tegelikult	фактически
`tipp, tipu, `tippu	вершина
`reenimisvõimalus, -e, -t	возможность тренироваться
tubli, -, -t	славный
`tööka/s, -, -t	трудолюбивый
uisutama	бегать, кататься на коньках
võti, `võtme, võtit	ключ
õues	во дворе, на дворе
üksik, -u, -ut	одинокий
üle/kanne, `kande, -kannet	передача
üles-`alla	вверх и вниз

HARJUTUSED

Harjutus 1. sirge → a) sirgem; b) sirgem tänav; c) Nõukogude tänav on sirge, Oktoobri puistee on sirgem.

kerge, odav, kasulik, noor, sümpaatne, kivine, tume, ruumikas, tugev, puhas, vajalik, kallis, maias, laisk, tark, vana, külm, soe, paha, õhuke

Harjutus 2. Tiinal on mugav tuba. (Mari) → a) Maril on mugavam tuba. b) Ei ole mugavamalt tuba. c) Ei ole mugavamaid tube.

1. Jaanil on raske eksam. (Rein). 2. Perekond Saarel on ilus korter. (Perekond Mets) 3. Jüril on huvitav raamat. (Peeter) 4. Mul oli rõõmus päev. (Sa) 5. Sul on rikas tädi. (Ta) 6. Meil on moodne skulptuur. (Te) 7. Teil on uus õpik. (Nad) 8. Neil on kuri koer. (Me) 9. Peahoonel on kitsas koridor. (Keemiahoone) 10. Dotsent Saarel on töökas rühm. (Professor Aru) 11. Matil on täna tähtis koosolek. (Jaan) 12. Meie korrusel on puhas köök. (Nende korrus)

Harjutus 3. õigesti → a) õigemini; b) Ene puhkab õigesti, Jaak veel õigemini.

kaua, palju, vähe, vara, hilja, hästi, tugevasti, kiiresti, halvasti, ruttu, harva, tasa, tõsiselt, virgalt, huvitavalt

Harjutus 4. Ilm on täna ... → a) Ilm on täna **halb**. b) Ilm on täna **halvem**.

põnev, paks, kõver, osav, ohutu, tume, lõbusalt, kasulikult, julgelt, täpselt, tühjalt, aeglaselt, kaugelt

1. ... lumi katab maad. 2. Matk algab ... kell kaks. 3. Me sõidame mööda ... rada. 4. Tamara suusatab ... 5. Mäel kasvab ... kask. 6. Sergei sõidab ... mäest alla. 7. Mis sealt ... paistab? 8. Sealt paistab ... mets. 9. Kolm päeva möödus ... 10. ... võistlus lõppes «Kalevi» võiduga. 11. Toomas on ... korvpallimängija. 12. Buss sõitis tagasi ... 13. Irina naeris ...

Harjutus 5. Kas Peeter on virk? → Ei, Peeter on laisk, aga Andres on virk.

1. Kas Mari vastus oli tark? 2. Kas vanaema on haige? 3. Kas suur nuga on terav? 4. Kas kask on sirge? 5. Kas ooper on lõbus? 6. Kas tempo on kiire? 7. Kas matkamine on kahjulik? 8. Kas sinu jalad on tugevad? 9. Kas instruktor on talle tuttav? 10. Kas sokid on märjad? 11. Kas punane buss on täis? 12. Kas loeng on huvitav? 13. Kas õpik on õhuke? 14. Kas lilled on praegu odavad?

Harjutus 6. Ma ei joo piima soojalt. → Ma joon piima külmalt, aga mahla veel külmemalt.

1. Ajalehed ei tulnud täna vara. 2. See lennuk ei lenda kõrgelt. 3. Mare ei kirjuta valesti. 4. Minu külaline ei tulnud lähedalt. 5. Ta ei koputa esimest korda tugevalt. 6. Tiina ei söö palju. 7. Mihkel ei pannud võid leivale õhukeselt. 8. Igor ei puudu sagedasti. 9. Ene ei orienteeru metsas hästi. 10. Rein ei laula kõrgelt.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

1. Здесь воздух чище, снег белее и солнце светит ярче, чем в городе. 2. В старом доме тише, здесь меньше студентов. 3. Вчера было очень холодно, сегодня теплее. 4. У доцента Ёыэмаа новые дорогие лыжи. 5. Он хорошо катается на лыжах. 6. У Сергея лыжи подешевле, но он катается лучше. 7. Издалека видна высокая гора. 8. Еще дальше виден темный лес. 9. Путешественники поднимаются на высокую гору. 10. Тамара спускается по более прямой дорожке, эта дорожка безопаснее. 11. Сегодня мы катались на лыжах два часа, завтра будем кататься больше. 12. Математики были в Кяэрику три дня, спортсмены проживут здесь дольше.

Harjutus 8. Jutustage oma suusamatkast!

Kordamisharjutus. Asendage ainsus mitmusega!

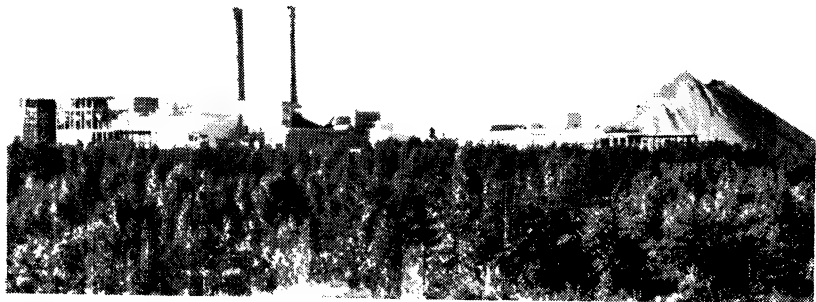
1. Sellel kaluril ei ole autot. 2. Sõitsime suure bussiga ekskursioonile. 3. Kapten unistas võõrast kaldast. 4. Direktoril on kabinetis telefon. 5. Homme on kinos uus film. 6. Noorele naisele meeldis see mood.

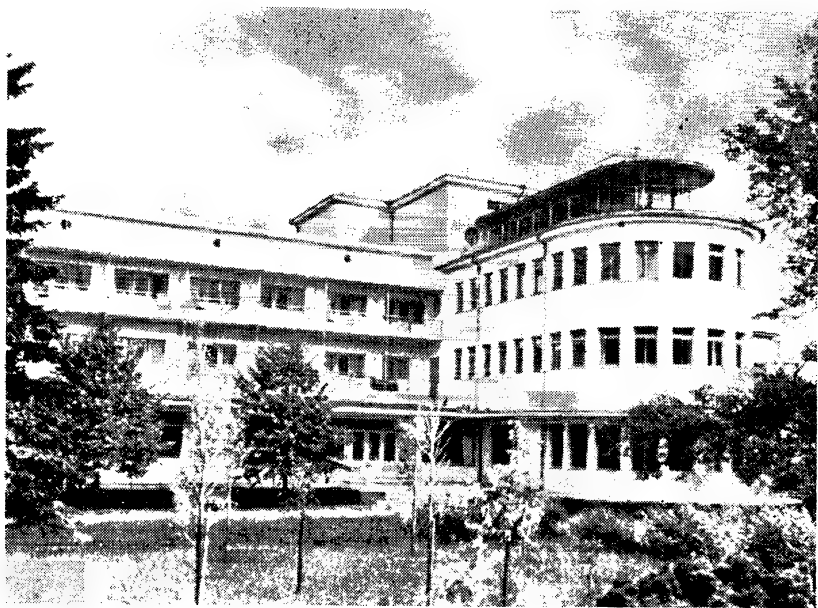
Mererand Tahkurannas Pärnu rajoonis. *E. Saki foto*

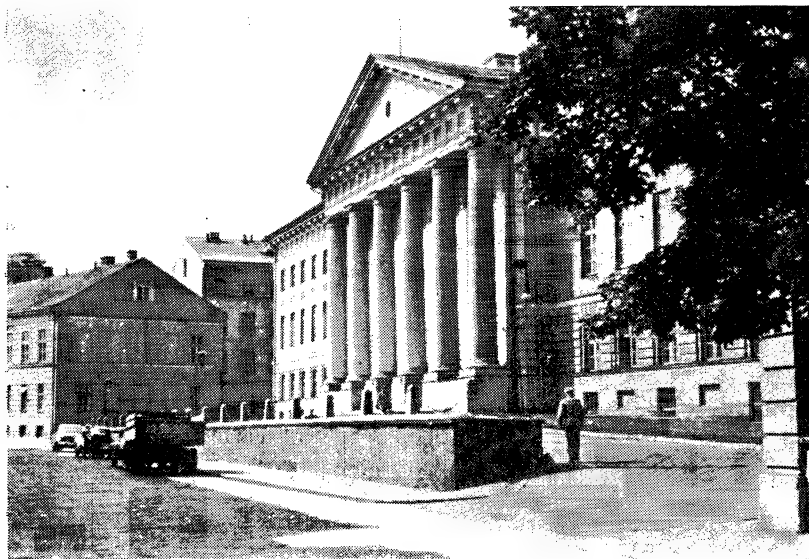
Viitina maastik Võru rajoonis. *E. Saki foto*

Ahtme elektrijaam Kohtla-Järvel. *E. Saki foto*

Sanatoorium «Estonia» Pärnus. *E. Saki foto*

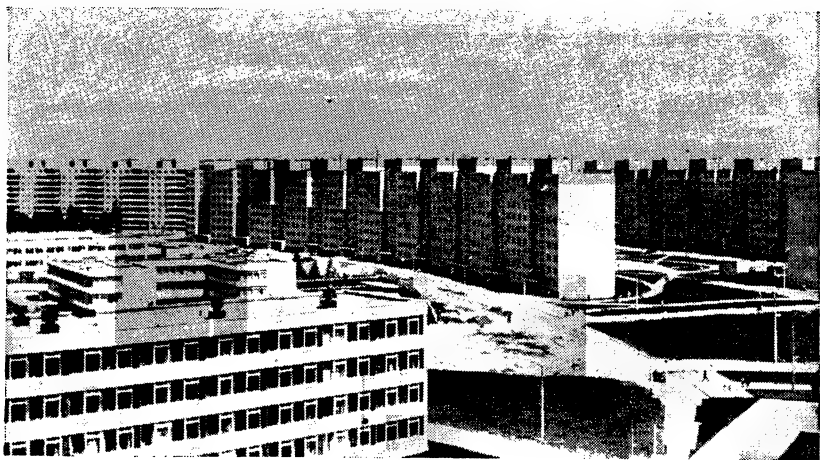
Tartu Riikliku Ülikooli peahoone. *E. Saki foto*

Eesti Põllumajanduse Akadeemia peahoone. *P. Kuznetsovi foto*

Tallinna kesklinn. *J. Vendelini foto*

Elamurajoon Tallinnas. *O. Vihandi foto*

GRAMMATIKA

KOMPARATSIOON

**Komparatiivivormide
tarvitamine.**

СТЕПЕНИ СРАВНЕНИЯ

**Употребление форм
сравнительной степени**

vanem kui ema
ema/st vanem

старше, чем мать
старше матери

Isa on **vanem kui** ema.

Отец старше, чем мать.

Ta on **emast** viis aastat vanem.

Он на пять лет старше матери.

Sõnaraamat on kallim kui õpik, ta on õpikust paksem.

Mõnikord on töö tähtsam kui anne.

Pärnus on praegu soojem kui Tartus.

See roheline mantel on pruunist mantlist moodsam.

Sergei räägib aeglasemalt kui Aram.

Aram on temperamentne, ta räägib meist kõigist elavamalt.

Kas sõnaraamat on niisama paks kui õpik? Ei, ta on õpikust tunduvalt paksem

veidi
pisut
natuke

poorem
pooremat

немного моложе, помоложе

Reet Lepp on Peeter Laanest **pisut noorem**.

Резт Лепп немного моложе Пеэтера Лаане.

Ta astus **pisut nooremat** ülikooli kui Peeter.

Она была немного моложе Пеэтера, когда поступила в университет.

Meie tuba on **natuke soojem** kui teie tuba.

Kohv on **veidi magusam** kui tee. Ma joon kohvi veidi **magusamat**.

palju märksa tunduvalt märgatavalt	} noorem nooremalt	намного гораздо значительно заметно	} моложе
---	-----------------------	--	----------

Professor Sarv näeb välja **palju noorem**, kui ta on.

Lembit Mets sai **palju nooremalt** meistersportlaseks kui Ülo Laas.

Профессор Сарв выглядит **намного моложе** своих лет.

Лембит Метс стал мастером спорта в **значительно** более молодом возрасте, чем Юло Лаас.

Ladina keel on **märksa raskem** kui inglise keel.

Uus õpik on **tunduvalt sisukam** kui vana.

Tütarlaste tuba on **märgatavalt puhtam** kui poiste oma.

niisama ... kui, nii ... kui так же ... как; (не)так ... как

Kas täna on **niisama külm** kui eile?

Ei, täna ei ole **nii külm** kui eile, täna on veidi soojem.

Сегодня так же холодно, как вчера?

Нет, сегодня не так холодно, как вчера, сегодня немного теплее.

Tõnu on **niisama andekas** kui Peeter. Arvo ei ole **nii andekas** kui Tõnu ja Peeter, aga ta on **neist töökam**.

Sirje ei ole **nii hoolas** õpilane kui Krista. Krista on **palju hoolsam**, ta töötab palju **hoolsamini**. **Niisama hoolsalt** töötab ka Ene.

Kas praktikum oli **niisama huvitav** kui loeng?

Ei, loeng oli **huvitavam**. Dotsent Mets räägib **kõigist teistest huvitavamalt**.

SUPERLATIIV

Superlatiivivormide moodustamine

a) liitvorm

ПРЕВОСХОДНАЯ СТЕПЕНЬ

Образование формы превосходной степени

a) сложная форма

[kõige] + komparatiiv

Сложная форма превосходной степени образуется при помощи слова *kõige* 'самый' и формы сравнительной степени прилагательного или наречия.

Прилагательное:

huvitav	huvitavam	→ kõige huvitavam
интересный	интереснее	самый интересный

Наречие:

huvitavalt	huvitavamalt	→ kõige huvitavamalt
интересно	интереснее	интереснее всех

b) lühivorm tunnusega краткая форма с признаком

-im

Краткая форма превосходной степени является непродуктивной и может образоваться лишь от тех прилагательных, которые в партитиве множественного числа имеют окончание *-id* или *-i*, *-u*.

-id

Positiiv		Superlatiiv
nominatiiv	pluurali partitiiv	
huvitav интересный	huvitavai/d	huvitavai/m
ilus красивый	ilusai/d	ilusai/m
kiire быстрый	kiirei/d	kiirei/m
julge смелый	julgei/d	julgei/m

-i, -u

pikk длинный	pikk/i	pi <u>[k]</u> i/m
suur большой	suur/i	suuri/m
noor молодой	noor/i	noori/m
uus новый	uus/i	uusi/m
vana старый	van/u	van <u>[i]</u> /m
halb, halva плохой	halb/u	hal <u>[vi]</u> /m

P a n g e t ä h e l e !

Positiiv		Komparatiiv	Superlatiiv
hea	хороший	parem	kõige parem ~ parim
väike	маленький	väiksem	kõige väiksem ~ väikseim
lühike	короткий	lühem	kõige lühem ~ lühim
pisike	крохотный	pisem	kõige pisem ~ pisim
õhuke	тонкий	õhem	kõige õhem ~ õhim
hästi	хорошо	paremini	kõige paremini
palju	много	rohkem	kõige rohkem

kõige ilusam } ~ ilusaim }	vaas	самая красивая ваза
vaasidest ~ } vaaside hulgast }	kõige ilusam ~ ilusaim	(эта) ваза красивее всех

Missugune on ülikooli suurim teaduskond? Какой факультет в университетe самый большой?

Teaduskondadest on suurim arstiteaduskond. Самый большой факультет — медицинский.

Praegu on ööd kõige pikemad ja päevad kõige lühemad.

Kes teie hulgast on kõige parem joonistaja? Meist joonistab kõige paremini Eha Lepp.

Ülo on meie rühma kõige andekam üliõpilane. Kursusetöö kirjutas ta kõige andekamalt ja ka eksamid sooritas kõige edukamalt.

Anti on pärit Narvast, Niina aga palju kaugemalt, Saraatovist. Kõige kaugemalt on pärit Tatjana: tema kodu on Irkutskis.

Peeter tõuseb hommikul kõige varem: tema loengud algavad kell kaheksa. Rein tõuseb täna veidi hiljem, tal on esimene loeng kell üheksa. Ülo magab kõige kauem: tal ei olegi täna loenguid.

VÄLJENDID

Vaimustusega elasid nad kaasa sportlaste võitudele. Они восторгались победами спортсменов.

Ta sai üldise imetluse objektiks. Он стал объектом всеобщего восхищения.

Ta tuli olümpiavõitjaks. Он стал олимпийским чемпионом.

Ta peab seda tavaliseks. Он считает это обычным.

Nad on eriti uhked oma atleedile. Они особенно гордятся своим атлетом.

Tõukamisel olin liiga bravuurne. К толканию я приступил слишком бойко.

Lõpptulemusena sain olümpia-kulla. В итоге я получил олимпийское золото.

lemmikspordiala любимый вид спорта

Olümpiamängude tähtsamad spordialad on:

`kerge`jõu/`stik, -stiku, -`stikku
ujumi/ne, -se, -st
`vette`hüpped *pl.* -hüpete, -`hüp-
peid
aerutami/ne, -se, -st
`sõudmi/ne, -se, -st
purjetami/ne, -se, -st
`võimlemi/ne, -se, -st
`vehklemi/ne, -se, -st
ratsutami/ne, -se, -st
`laskmi/ne, -se, -st
`jalg`ratta/`sõit, -sõidu, -`sõitu
`tõstmi/ne, -se, -st
`maadlus, -e, -t
`poks, poksi, `poksi
`kaas`aeg/ne, -se, -set, `viie-
`võistlus, -e, -t
`jalg/`pall, -palli, -`palli
`korv/`pall, -palli, -`palli
võrk/`pall, -palli, -`palli
`värav/`pall, -palli, -`palli

Kergejõustiku alad on:

`jooks, jooksu, `jooksu
`tõkke/`jooks, -jooksu, -`jooksu
`käimi/ne, -se, -st
`kõrgus/hüpe, -`hüppe, -hüpet
teivas/hüpe, -`hüppe, -hüpet
`kaugus/hüpe, -`hüppe, -hüpet
kolmik/hüpe, -`hüppe, -hüpet
`kuul, kuuli, `kuuli
kuuli/tõuge, -`tõuke, -tõuget
vasar, -a, -at
vasara/heide, -`heite, -heidet
ketas, `ketta, ketast
`ketta/heide, -`heite, -heidet
oda, -, -
oda/vise, -`viske, -viset
`kümne`võistlus

Talisordialad on:

`murd`maasuusatami/ne, -se, -st
`kiir`laskumi/ne, -se, -st
`slaalom, -i, -it
suusa`hüpped

Важнейшими видами спорта на олимпийских играх являются:

легкая атлетика
плавание
прыжки в воду
гребля на байдарках, каноэ
академическая гребля
парусный спорт
гимнастика
фехтование
верховая езда
стрельба
велогонки
тяжелая атлетика
борьба
бокс
современное пятиборье
футбол
баскетбол
волейбол
ручной мяч

Виды легкой атлетики:

бег
бег с барьерами
спортивная ходьба
прыжки в высоту
прыжки с шестом
прыжки в длину
тройной прыжок
ядро
толкание ядра
молот
метание молота
диск
метание диска
копье
метание копья
десятиборье

Виды зимнего спорта:

лыжный кросс
скоростной спуск
слалом
прыжки с трамплина

kiiruisutami/ne, -se, -st
iluuisutamine
kelgutami/ne, -se, -st
bobi/'sõit, -sõidu, -'sõitu
jäähoki, -, -t

скоростной бег на коньках
фигурное катание
сани
бобслей
хоккей с шайбой

LUGEMISPALA

MEIE OLÜMPIAVÕITJAD

Septembris 1972 toimusid kahekümnendad olümpiamängud. Olümpiatulil põles tookord Münchenis. Taas kohtusid viie olümpia-rõnga all maailma parimad sportlased. «Kiiremini! Kõrgemale! Kaugemale!»

Nõukogude sportlased võitsid väga paljudel aladel. Vaimustusega elasid spordisõbrad kaasa meie võimlejate, tõstjate, vehklejate, aerutajate, korvpallurite ja veepallurite, viievõistlejate ja kümnevõistlejate võitudele. Üldise imetluse objektiks kergejõustikus sai sprinter Valeri Borzov, kes võitis kuldmedali nii 100 m kui ka 200 m distantstil.

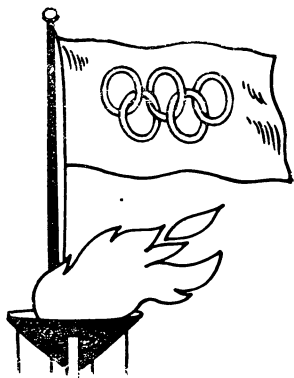
Eesti spordisõbrad olid uhked oma atleedile Jaan Taltsile ja kõrgushüppajale Jüri Tarmakule, kes saabusid koju kuldmedalitega.

Olümpiamängude ajaloos on Tallinn mitmeid kordi vastu võtnud koju saabuvald kuldmedalivõitjaid. Varem on olümpiavõitjaks tulnud: tõstmises Alfred Neuland (Antwerpen 1920); klassikalises maadluses Eduard Pütsep (Pariis 1924), Voldemar Väli (Amsterdam 1928), Kristjan Palusalu (Berliin 1936) ja Johannes Kotkas (Helsingi 1952); vabamaadluses Osvald Käpp (Amsterdam 1928) ja Kristjan Palusalu (Berliin 1936); kiiruisutamises Ants Antson (Innsbruck 1964) ja vehklemises Svetlana Tširkova (Mexiko 1968).

1976. a. olümpiamängudel sai kuldmedali meie maa jalgratturite võistkonna liikmena Avo Pikkuus Tartust. Moskva olümpiamängudel võitis kuldmedali kolmikhüppes Jaak Uudmäe.

Olümpiavõitjate saabumisel toimub Tallinna lennujaama ees väljakul pidulik miiting. Koju saabujaid tervitavad Vabariikliku Spordikomitee esimees, ELKNU Keskkomitee esimene sekretär, Tallinna Linna Täitevkomitee esimees ja spordiühingute «Kalev», «Dünamo» ning «Jõud» esindajad.

Jaan Talts jutustas oma võidust pressikonverentsil «Viru» hotellis: «Surumise algraskuseks võtsin 200 kg. Seda polnud palju, sest NSV Liidu meistrivõistlustel oli alustanud suuremast. Olin harjunud mõttega, et võin suruda 220 kg. Väikesi raskusi on isegi nagu raskem tõsta, sest pead seda nii tavaliseks ja kaob kontroll oma tegevuse üle. Esimene katse ebaõnnestuski. Kolmas

Viie olümpiarõnga all kohtuvad maailma parimad sportlased

XXII olümpiamängud toimusid Moskvast

katse — 210 kg — oli aga igati määrustele vastav. Ka rebimine õnnestus. Tõukamisel olin esimesel katsel jällegi liiga bravuurne. Teine kord olin ettevaatlikum ja lõpptulemusena saingi olümpiakulla».

Kõrgushüppe olümpiavõitja Jüri Tarmakuga vestles «Spordilehe» korrespondent Šeremetjevo lennuväljal.

Reporter: Ütlesite, et tulemus 2.23 pole eriti kõrge. Kas olite valmis veel paremaks resultaadiks?

Jüri Tarmak: Arvasin, et võiduks tuleb hüpata vähemalt kaks sentimeetrit rohkem. Kuid mulle ootamatult jäid rivaalid peatuma väiksemal kõrgusel.

Reporter: Mida soovitate poistele-tüdrukutele, kes tahavad saada tippsportlaseks?

Jüri Tarmak: Peab palju õppima ja väsimatult treenima, ei tohi karta raskusi ega ebaõnnestumisi, sest võidab see, kes on vastupidavam, kel on tugevamad närvid ja teravam mõistus.

KÜSIMUSED

1. Millal ja kus toimusid XX olümpiamängud? 2. Millal ja kus toimusid XXI olümpiamängud? 3. Millal ja kus toimusid XXII olümpiamängud? Kus toimus nendel mängudel purjeregatt? 4. Missugustel aladel võitsid Münchenis Nõukogude sportlased? 5. Missugustel aladel on eesti sportlased varem olümpiavõitjaks tulnud? 6. Mida soovitas Jüri Tarmak neile, kes tahavad saada tippsportlaseks? 7. Milline on teie lemmikspordiala?

NALJA

Tipp sportlasele, kes on haigestunud grippi, ütleb arst:

«Teil on kõrge palavik.»

«Kui kõrge?» tahab sportlane teada.

«Kolmkümmend üheksa kaks.»

«Mis on maailmarekord?»

VANASÕNA

Hea laps, kes hästi tantsib, parem veel, kes paigal seisab.

SÕNAD

aerutaja, -, -t	гребец
`alg`raskus, -e, -t	начальный вес
anne, `ande, annet	талант
arvestama	рассчитывать
at`leet, atleedi, at`leeti	атлет
bra`vuur/ne, -se, -set	здесь: бойкий
dis/`tänts, -täntsi, -`täntsi	дистанция
ebaõnnestumia	не удаваться
ebaõnnestumi/ne, -se, -st	неудача
ELKNU = Eestimaa Lenin/lik,	ЛКСМЭ, Ленинский Комму-
-liku, -`likku	нистический Союз Молодежи
Kommu`nist/lik, -liku, -`likku	Эстонии
`Noor`sooühing, -u, -ut	Центральный Комитет ЛКСМЭ
ELKNU `Keskkomi`tee, -, -d	председатель
esi/`mees, -mehe, -`meest	представитель
esindaja, -, -t	осторожный
`ette`vaat/`lik, -liku, -`likku	грипп
`gripp, gripi, `grippi	заболевать
haigestuma	привыкать
`harjuma	отель, гостиница
ho/`tell, -telli, -`telli	всячески
igati	восхищение
imetlus, -e, -t	велосипедист
`jalg`rattur, -i, -it	здесь: болеть (за кого-либо)
`kaasa elama	попытка
katse, `katse, katset	прибывший домой
koju`saabuja, -, -t	контроль
`kont/`roll, -rolli, -`rolli	корреспондент
korrespon`dent, -dendi, -`denti	баскетболист
`korv`pallur, -i, -it	

`kuldmedal, -i, -it	золотая медаль
`kuldmedali`võitja, -, -t	обладатель золотой медали,
	золотой призер
`kõrgus, -e, -t	высота
`kõrgus`hüppaja, -, -t	прыгун в высоту
`kümne`võistleja, -, -t	десятиборец
lennu/`jaam, -jaama, -`jaama	аэропорт
`liit/`vorm, -vormi, -`vormi	составная, сложная форма
`lõpptulemus, -e, -t	результат, конечный итог
lühi/`vorm, -vormi, -`vormi	краткая форма
m = `meet/er, -ri, -rit	метр
`maailmarekord, -i, -it	мировой рекорд
`meisteri`võistlus/ed <i>pl.</i> , -te, -i	первенство, чемпионат
moodustami/ne, -se, -st	образование
mõistus, -e, -t	ум
`määrus, -e, -t	постановление
`nii ... `kui `ka	так... как и
`niisama ... `kui	так же... как
`närv, närvi, `näarvi	нерв
ob`jekt, objekti, ob`jekti	объект
o`lüm pia/`kuld, -kulla, -`kulda	олимпийское золото, золотая
= o`lüm pi amängude `kuldme-	олимпийская медаль
dal, -i, -it	
o`lüm pi amängud	олимпийские игры
o`lüm pia/rõngas, -`rõnga, -rõn-	олимпийское кольцо
gast	
o`lüm pia/tuli, -tule, -`tuld	олимпийский огонь
o`lüm pia`võitja, -, -t	олимпийский чемпион
`ootamatult	неожиданно
pressikonve`rents, -i, -i	пресс-конференция
puhul <i>postp. gen.</i>	по поводу, по случаю, в слу-
	чае
`raskus, -e, -t	тяжесть
rebimi/ne, -se, -st	рывок
re`porter, -i, -it	репортер
resul/`taat, -taadi, -`taati	результат
ri`vaal, rivaali, ri`vaali	соперник
spordi/sõber, -sõbra, -`sõpra	любитель спорта
spordiühing, -u, -ut	спортивное общество
`sprinter, -i, -it	спринтер
suruma	выжимать
surumi/ne, -se, -st	жим
`taas	опять
Tallinna Linna `Täitevkomitee,	Таллинский горисполком
-, -d	

`tipp`sportla/ne, -se, -st	спортсмен высшего класса
`too`kord	в тот раз, тогда
`tõstja, -, -t	тяжелоатлет, штангист
`tõukami/ne, -se, -st	толкание, толчок
tāhistama	обозначать
`uhke, -, -t	гордый
vaba`maadlus, -e, -t	вольная борьба
Vaba`riik/`lik, -liku, -`likku	Республиканский комитет по
Spordikomi`tee, -, -d	физической культуре и спорту
vaimustus, -e, -t	восхищение
`vastupidav, -a, -at	выносливый
`vastu/`võtt, -võtu, -`võttu	приём
`vee`pallur, -i, -it	ватерполист
viie`võistleja, -, -t	пятиборец
`võimleja, -, -t	гимнаст
vähemalt	по крайней мере
väsimatult	неустанно
`üldi/ne, -se, -st	всеобщий
üle <i>postp. gen.</i>	над, о
üli/võrre, -`võrde, -võrret	превосходная степень

HARJUTUSED

Harjutus 1. Mare on osav vehkleja. (vehklema) → a) Ta vehkleb osavalt. b) Mare ala on (ei ole) vehklemine.

1. Jaan on edukas jooksja. (jooksma) 2. Sirje on kiire ujuja. (ujuma) 3. Tõnu on täpne laskja. (laskma, lasen) 4. Mai on andekas uisutaja. (uisutama) 5. Valeri on ideaalne poksija. (poksima) 6. Toomas on hea võrkpallur. (võrkpalli mängima) 7. Rein on suurepärane korvpallur. (korvpalli mängima) 8. Tiit on nõrk jalgpallur. (jalgpalli mängima) 9. Väino on halb suusataja. (suusatama) 10. Saima on keskmine võimleja. (võimlema)

Harjutus 2. Sai on pehme. (pirukas, natuke) → a) Pirukas on niisama pehme kui sai. b) Pirukas ei ole nii pehme kui sai, sai on natuke pehmem.

1. Tõnu on tark. (Sirje, pisut) 2. Peeter on pikk. (Arvo, palju) 3. Te olete täpsed. (meie, märgatavalt) 4. Prodekaan on tõsine. (dekaan, märksa) 5. Esik on kitsas. (vannituba, tunduvalt) 6. Film on kurb. (romaan, veidi) 7. Valge sall on õhuke. (roheline sall, pisut)

Harjutus 3. Leib on (odav) kui sai. → a) Leib on odavam kui sai. b) Leib on saiaast odavam.

1. Konserv on (kallis) kui kohupiim. 2. Kohv on (magus) kui tee. 3. Tallinn on mulle (võõras) kui Tartu. 4. Kleit on (lühike) kui mantel. 5. Maie raamat on (puhas) kui Anne oma.

6. Auditooriumis on (vaikne) kui koridoris. 7. Lennuk on (kiire) kui auto. 8. Kell üheksa on (pime) kui kell kaheksa. 9. Eksam on (tähtis) kui arvestus. 10. Ants on (vastupidav) kui Jüri. 11. Rein räägib (huvitavalt) kui Mari. 12. Mari õpib (palju) kui Rein, aga teab (vähe) kui Rein.

Harjutus 4. Linnas on palju laiu tänavaid. (peatänav) → Peatänav on kõige laiem.

1. Riiulil on palju pakse raamatuid. (sõnaraamat) 2. Lillekaupluses on palju kauneid lilli. (roos) 3. Selles majas on palju väikesi lapsi. (Tiit) 4. Mul on palju toredaid sõpru. (Peeter) 5. Ülikoolis on palju kuulsaid professoreid. (professor Kilk) 6. See kevad oli vihmane. (aprill) 7. Perekonnas on kolm virka tütar. (Virve) 8. Meie rühmas on kolm laiska üliõpilast. (Lembit) 9. Meil on palju populaarseid spordialasid. (korvpall) 10. Meil on palju häid tõstjaid. (kuldmedalivõitja)

Harjutus 5. Toomas tõuseb kell 7.45. Arvo samuti. (vara) → Arvo tõuseb niisama vara kui Toomas.

1. Toomas sööb ühe võileiva. Arvo samuti. (vähe) 2. Toomas on valmis viieteistkümne minutiga. Arvo samuti. (kiiresti) 3. Toomas jõuab laboratooriumi kümne minutiga. Arvo samuti. (ruttu) 4. Toomas töötab kaheksa tundi. Arvo samuti. (kaua) 5. Toomas käib kinos kolm korda aastas. Arvo samuti. (harva)

Harjutus 6. Buss sõidab kiiresti. (auto) → a) Auto sõidab veel kiiremini. b) Mis sõidab kõige kiiremini?

1. Tõnu vastab hästi. (Rein) 2. Õpetaja räägib aeglaselt. (üliõpilane) 3. Lind lendab kõrgel. (lennuk) 4. Virve laulab meeldivalt. (Mall) 5. Nad elavad lõbusalt. (meie) 6. Ma magasin pühapäeval kaua. (sa) 7. Moskva on kaugel. (Jerevan) 8. Igor hääldab selgesti. (õpetaja) 9. Igor valmistub esinemiseks hoolikalt. (Sergei) 10. Igor esineb edukalt. (Sergei)

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Самые лучшие спортсмены мира поехали на олимпийские игры. 2. Спортсмены Советского Союза получили медалей больше всех. 3. Таллин встретил победителей олимпийских игр. 4. Перед аэропортом состоялся митинг. 5. Народ с восхищением приветствовал прибывших. 6. Начальный вес был ниже, чем на первенстве СССР. 7. Первая попытка не удалась. 8. При второй попытке я был осторожнее. 9. Он должен прыгнуть на 2 сантиметра выше. 10. Победит тот, кто сильнее и выносливее.

b) 1. Мати хочет стать спортсменом высшего класса. 2. Он самый высокий мальчик в классе. 3. Он самый лучший баскетболист в школе. 4. Мати усердно тренируется. 4. Тренировка бывает три раза в неделю. 6. Летом он бежит и прыгает, зимой катается на лыжах и на коньках. 7. Мати смотрит по теле-

визору все спортивные соревнования. 8. Спорт для Мати важнее, чем учеба. 9. Мать говорит, что образование нужнее, чем медали. 10. Отец говорит, что образование и спортсмену очень нужно.

Harjutus 8. Jutustage ühest spordivõistlusest. Jutustage Moskva olümpiamängudest.

Kordamisharjutus. Kasutage lauses pluurali partitiivi.

Mul on palju (vähe) ...

Meil on palju (vähe) ...

Siin on palju (vähe) ...

sportlane, staadion, võimla,
medal, olümpiavõitja, sõber,
laps, eksam

KOLMEKÜMNE ESIMENE ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

ma-INFINITIIV JA

da-INFINITIIV

ma-ИНФИНИТИВ

и da-ИНФИНИТИВ

ma-инфинитив является основной формой эстонского глагола. При наличии чередования ступеней основа глагола находится в сильной степени.

da-инфинитив — вторая основная форма. Признак этой формы имеет варианты *-da*, *-ta*, *-a*. При чередовании ступеней основа *da*-инфинитива может выступать в сильной, а также в слабой степени.

ela/ma	} жить	vasta/ma	} отвечать	käi/ma	} ходить
ela/da		vasta/ta		käi/a	

da-INFINITIIVI VORMID

ФОРМЫ da-ИНФИНИТИВА

Tunnus -da Признак

а) глаголы с дву- и многосложной основой без чередования ступеней

küsi/ma	спрашивать	küsi/da
juhtu/ma	случаться	juhtu/da
jaluta/ma	гулять	jaluta/da

S a m u t i: armastama, asuma, avama, ehitama, esitama, jutustama, jälgima, järgnema, kannatama, kasutama, kavatsema, korduma, kujutama, külastama, küpsetama, lubama, magama, meeldima, meenuma, paluma, parandama, peatuma, puuduma, pärima, selgitama, toimuma, tänema, töötama, väljuma, väsima jt.

P a n g e t ä h e l e l

pese/ma стирать, мыть pes/ta

б) глаголы с чередованием ступеней, спрягающиеся по типу *õrpi*ma

Tugev aste		Tugev aste
<u>õppi/ma</u>	учиться	<u>õppi/da</u>
<u>rääki/ma</u>	говорить	<u>rääki/da</u>
<u>kadu/ma</u>	исчезать	<u>kadu/da</u>
<u>mängi/ma</u>	играть	<u>mängi/da</u>

S a m u t i: astuma, istuma, kutsuma, lugema, lõppema, otsima, organiseerima, pidama, sadama, soovima, sündima, tantsima, tekkima, tõlkima jt.

в) глаголы без чередования ступеней

saa/ma	получать	saa/da
jää/ma	оставаться	jää/da
või/ma	мочь	või/da

г) глаголы с чередованием ступеней, спрягающиеся по типу *üttele*ma

Tugev aste		Nõrk aste
<u>võim le /ma</u>	делать гимнастику	<u>võim el /da</u>
<u>vest le /ma</u>	беседовать	<u>vest el /da</u>
<u>vai dle /ma</u>	спорить	<u>vai el /da</u>
<u>kah tle /ma</u>	сомневаться	<u>kah el /da</u>
<u>õm ble /ma</u>	шить	<u>õm mel /da</u>
<u>üt le /ma</u>	сказать	<u>üt el /da</u>
<u>mõt le /ma</u>	думать	<u>mõt el /da</u>

P a n g e t ä h e l e !

kõnelema-tüüp

kõnele/ma разговаривать kõnel/da ~ kõnele/da

Tuunus -ta Признак

а) глаголы с чередованием ступеней, спрягающиеся по типу *hakka*ma

Tugev aste		Nõrk aste
<u>hakka</u> /ma	начинать	<i>haka</i> /ta
<u>vaata</u> /ma	смотреть	<i>vaada</i> /ta
<u>tõmba</u> /ma	тянуть	<i>tõmma</i> /ta
<u>puhka</u> /ma	отдыхать	<i>puha</i> /ta
<u>kalla</u> /ma	лить	<i>kalla</i> /ta

, S a m u t i: hüp^hpama, ruttama, aitama, märkama, ootama, kor^hdama, lendama, algama, kaeba^hma, ohkama, oskama jt.

б) глаголы с чередованием ступеней, имеющих в конце односложной основы **s**

Tugev aste		Tugev aste
<u>seis</u> /ma	стоять	<u>seis</u> /ta
<u>tõus</u> /ma	вставать	<u>tõus</u> /ta
<u>maks</u> /ma	платить	<u>maks</u> /ta

P a n g e t ä h e l e !

jooks/ma бегать joos/ta

После *l, n, r* признак *-da*:

kuul/ma слышать kuul/da
laul/ma петь laul/da
naer/ma смеяться naer/da

Tuunus -a Признак

а) глаголы с односложной основой на *d, t*, имеющие чередование ступеней

Tugev aste		Tugev aste	
<u>and/ma</u>	давать	<u>and/a</u>	
<u>püüd/ma</u>	стараться	<u>püüd/a</u>	
<u>ost/ma</u>	покупать	<u>ost/a</u>	
<u>sõit/ma</u>	ехать	<u>sõit/a</u>	

S a m u t i: hoidma, jõudma, kandma, leidma, tundma, kartma, keetma, paistma, saatma, tahtma jt.

Если перед *t* стоит краткий гласный, то *t* удваивается.

Tugev aste		Tugev aste	
<u>võt/ma</u>	брать	<u>võtt/a</u>	
<u>jät/ma</u>	оставлять	<u>jätt/a</u>	
<u>nut/ma</u>	плакать	<u>nutt/a</u>	
<u>kat/ma</u>	покрывать	<u>katt/a</u>	

б) глаголы с односложной основой на гласный, не имеющих чередования ступеней. При этом

oo → uu

öö → üü

vii/ma	нести, везти, вести	vii/a
käi/ma	ходить	käi/a
j oo /ma	пить	j uu /a
s öö /ma	есть	s üü /a

S a m u t i: tooma, looma, lõõma

E r a n d i d: *le* → *ll*
ne → *nn*
re → *rr*

o le /ma	быть	o ll /a
tu le /ma	приходить	tu ll /a
mi ne /ma	идти	mi nn /a
pa ne /ma	класть	pa nn /a
su re /ma	умирать	su rr a

te <u>[ge]</u> /ma	делать	te <u>[h]</u> /a
nä <u>[ge]</u> /ma	видеть	nä <u>[h]</u> /a

mis teha?

- Kas ära minna või siia jääda? Уйти или остаться здесь?
 Kas bussiga sõita või jalutada? Проехать на автобусе или прогуляться?
 Kas kohe ütelda või enne mõtelda?
 Kas töötada või puhata?
 Kas tantsida või istuda?
 Kas naerda või nutta?

mida võib teha? mida peab tegema?

- Teie võite ära minna, aga meie peame siia jääma. Вы можете уйти, а мы должны остаться здесь.
 Tööpäeval võib bussiga sõita, aga pühapäeval peab jalutama.
 Tema võib kohe ütelda, aga mina pean enne mõtlema.
 Täna võib puhata, aga homme peab töötama.
 Sina võid tantsida, aga mina pean istuma.
 Pärast võin naerda, aga praegu pean nutma.

ma-INFINITIIVI
KÄÄNDEDПАДЕЖНЫЕ ФОРМЫ
ma-ИНФИНИТИВА

	есть	пить	учиться	читать
Illatiiv:	söö/ma	joo/ma	õppi/ma	luge/ma
Inessiiv:	söö/mas	joo/mas	õppi/mas	luge/mas
Elatiiv:	löö/mast	joo/mast	õppi/mast	luge/mast
Abessiiv:	söö/mata	joo/mata	õppi/mata	luge/mata

- Ma lähen (kuhu?) sööma.
 Ma olen (kus?) söömas.
 Ma tulen (kust?) söömast.
 Töö on lõpetamata.
 Mul on töö lõpetamata.
 Andsin ära lõpetamata töö.
 Kas Moskva rong on veel tulemata?

- Я иду (пойду) есть.
 Я ем.
 Я ходил есть.
 Работа не закончена.
 У меня работа не закончена.
 Я сдал незаконченную работу.
 Московский поезд еще не прибыл?

Jah, aga ta on iga minut tule-
mas.

Virve läks kohvikusse kohvi **jooma**. Kas Virve on praegu kohvi-
joomas? Ei, Virve tuli juba kohvi **joomast** ja läks õppima. **Õppi-**
mata ei saa homme kontrolltööd kirjutada.

mas-vorm

verbidega

с глаголами

olema быть

Külalised on **tulemas**.

(= Külalised tulevad varsti.)

Mari on kirja **lõpetamas**.

(= Mari lõpetab kirja varsti.)

Kas selliseid raamatuid üldse
on **olemas**?

Скоро придут гости.

Мари заканчивает письмо.

Есть ли (существуют ли)
вообще такие книги?

käima ходить

Me käisime kaks korda nädalas
võimlemas.

Jüri käis külalistega **jalutamas**.
Nad käisid Toomemäe **vaata-**
mas.

Мы ходили два раза в неделю
на гимнастику (заниматься
гимнастикой).

Юри ходил с гостями гулять.
Они смотрели (ходили· смот-
реть) Тоомемяги.

mast-vorm

verbidega

с глаголами

tulema, saabuma

приходить, прибывать

Ene tuleb **võimlemast**, Andres
tuleb **ujumast**.

Mari saabus mere äärest **puhka-**
mast.

Peeter saabus võimlast **treeni-**
mast.

Эне идет с гимнастики, Андрес
ходил плавать.

Мари приехала из отпуска у
моря.

Пётр пришел из гимнасти-
ческого зала, с тренировки.

tõusma вставать

Tõusin **magamast** kell kaheksa.

Я встал в восемь часов.

hoiduma

избегать, остерегаться

Mari hoidus Jüriга **kohtumast**.
Peab hoiduma **haigestumast**.

Мари избегала встреч с Юри.
Необходимо остерегаться за-
болевания.

keelduma отказываться

Peeter keeldus sellele küsimu-
sele **vastamast**.
Võõras keeldus tõendit **esita-**
mast.

Пётр отказался отвечать на
этот вопрос.
Незнакомец отказался предья-
вить справку.

tänama благодарить

Kuidas elad? Tänan **küsimast**,
hästi.
Palun tule pühapäeval minu
juurde! Tänan **kutsumast**!

Как живешь? Спасибо, хоро-
шо.
Приходи, пожалуйста, в вос-
кресенье ко мне! Благодарю
за приглашение!

mata-vorm

a) **'mata-vorm** verbidega

a) с глаголами

olema быть

Mul on ajaleht **lugemata**.
(= Ma ei ole ajalehte lugenud.)
Kas need õunad on pestud või
pesemata?

Я еще не читал газеты.

Это мытые или немытые ябло-
ки?

jääma оставаться

Külalised jäid **tulemata**.
(= Külalised ei tulnud.)
See film jäi mul **vaatamata**.
(= Seda filmi ma ei vaadanud.)

Гости не пришли.

Этот фильм я не смотрел.

jätma оставлять

Tamara jättis sõnad **õppimata**.
(= Tamara ei õppinud sõnu.)
Rein jättis kohtumisele **mine-**
mata.
(= Rein ei läinud kohtumisele.)

Тамара не выучила слова.

Рейн не пошел на свидание.

unustama забывать

Sirje unustas ajalehe **tellimata**.
Jaan unustas piletid **ostmata**.

Сирье забыла подписаться на
газету.
Яан забыл купить билеты.

b) **mata-vorm** atribuuudina:

б) в качестве определения:

Ei või juua **keetmata** vett ega
süüa **pesemata** õunu.
Kutsumata külalised.
Parandamata vead.
Kontrollimata harjutus.

Нельзя пить некипяченую воду
и есть немытые яблоки.
Незванные гости.
Неисправленные ошибки.
Непроверенное упражнение.

Ehitamine võttis aega.

Lubage esitleda.

Tere tulemast!

üliõpilaskonna nimel
üks populaarsemaid ringe

astron`oomiaprofessor; -i, -it

`keemiaprof`essor, -i, -it

meditsiini`doktor, -i, -it

bio`loogia`doktor, -i, -it

filo`loogiakandi/`daat, -daadi,

-`daati

mate`maatikakandi/`daat,

-daadi, -`daati

majanduskandi/`daat, -daadi,

-`daati

Ta on statsionaarne üliõpilane.

Ta õpib statsionaarselt.

Ta on mittestatsionaarne üliõpi-
lane ~ kaugõppi.

Ta õpib mittestatsionaarselt

~ kaugõppes.

`kaug/õpe, -`õppe, -õpet

`kaug`õppeosa/`kond, -konna,

-`konda

`kaug`õppe pro`rektor, -i, -it

`kaug`õppe deka/`naat, -naadi,

-`naati

üle kahe tuhande

umbes kaks tuhat

alla kahe tuhande

ligi kaks tuhat

Строительство потребовало
времени.

Разрешите представить.

Добро пожаловать!

от имени студенчества
один из популярнейших круж-
ков

профессор астрономии

профессор химии

доктор медицинских наук

доктор биологических наук

кандидат филологических наук

кандидат математических наук

кандидат экономических наук

Он студент очного отделения.

Он учится на очном отделе-
нии.

Он студент-заочник.

Он учится заочно.

заочное обучение

заочное отделение

проректор по заочному обу-
чению

деканат заочного отделения

свыше двух тысяч

около двух тысяч, примерно

две тысячи

менее двух тысяч

почти две тысячи

VÄLISKÜLALISED ÜLIKOOI KOMSOMOLIKOMITEES

I

Ülikooli komsomolikomitees on täna väliskülalised. Need on Amsterdami ülikooli üliõpilased, demokraatliku noorteorganisatsiooni esindajad Johan Ketting ja Theo Gorter ning noor ajakirjanik Jan Dopper, kes töötab Hollandi Kommunistliku Partei häälekandja «De Waarheid» toimetuses. Külalised tahavad tutvuda Tartu Riikliku Ülikooliga ja üldse meie maa kõrgema hariduse süsteemiga ning üliõpilaste eluga.

Külalistega on tulnud kohtuma ülikooli komsomoliaktiiv. Kõneleb komsomolikomitee sekretär Rein Sild: «Lugupeetud külalised! Mul on rõõm kogu meie vana ülikooli üliõpilaskonna nimel öelda teile tere tulemast! Lubage esitleda meie kohtumisest osavõtjaid: Mai Laane, raviosakonna V kursuse üliõpilane ja Igor Tsvetkov, III kursuse vene filoloog, mõlemad on sekretäri asetäitjad; Arvo Kõiv, IV kursuse ajaloolane, on komitee ideoloogiasektori juhataja; Andres Lepp, majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilane, esindab komsomolikomitees Üliõpilaste Teaduslikku Ühingut; Jaan Pärnaste, IV kursuse jurist, juhib rahvusvaheliste suhete ringi, mis on meil üks populaarsemaid ringe; Peeter Piirmets on meie ülikooli ajalehe toimetusest. Ta lõpetas möödunud kevadel ülikooli žurnalistina.

Sissejuhatuseks mõni sõna meie ülikooli ajaloost. Tartu ülikooli ajaloo algus ulatub aastasse 1632, mil siin hakkas tegutsema Academia Gustaviana, Rootsi kuninga Gustav Adolphi korraldusel asutatud kõrgkool. Sõdade tõttu oli Academia tegevus häiritud, järgmise sajandi algul pidi ta oma tegevuse lõpetama. Põhjasõjas hävis Tartu linn peaaegu täiesti. Ülesehitamine võttis aega. XVIII sajandil laastasid linna mitmel korral suured tulekahjud.

Uuesti sai Tartu ülikoolilinnaks 1802. aastal. Tartu ülikool kujunes kiiresti Baltimaade haridus- ja teaduskeskuseks. Siin on olnud õppimas ja õpetamas paljud ülemaailmse kuulsusega teadlased. Möödunud sajandist tuleb nimetada näiteks selliseid nimesid nagu bioloog Karl Ernst Baer, astronoomiaprofessor Friedrich Georg Wilhelm Struve, arstiteaduse professor Nikolai Pirogov, vitamiinide avastaja Nikolai Lunin, ajaloolane Jevgeni Tarle, keeleteadlane Ferdinand Johann Wiedemann. Tartu ülikoolis on hariduse saanud enamik eesti kultuuritegelasi, aga ka teiste rahvaste kuulsaid inimesi, näiteks armeenia kirjanik Hatšatur Abovjan, vene poet Nikolai Jazõkov, läti folklorist ja ühiskonnategelane Krišjānis Barons jpt. Tartu ülikooli üliõpilaskond oli minevikus ja on ka tänapäeval paljurahvuseline. Meie ülikoolil on tugevad internatsionaalsed traditsioonid. Pärast sõda on Tartu Riiklik Ülikool kiiresti kasvanud. Teaduskondi on meil praegu 9, üliõpilasi üle 6000, neist umbes 2000 õpib mittestatsionaarselt.»

KÜSIMUSED

1. Millal hakkas tegutsema Academia Gustaviana? 2. Millal oli Põhjasõda? 3. Mis aastal sai Tartu uuesti ülikoolilinnaks? 4. Missugused kuulsad teadlased on Tartu ülikoolis õppinud või õpetanud? 5. Missugused teaduskonnad on praegu teie kõrgkoolis? 6. Missugustest rahvustest üliõpilasi õpib teie kõrgkoolis?

NALJA

Professor: Kas te võite mulle midagi rääkida XVII sajandi keemikutest?

Üliõpilane: Nad on kõik surnud.

* * *

Professor: Kas küsimus teeb teile raskusi?

Üliõpilane: Oh ei, hoopis vastus.

SÕNAD

aja`loola/ne, -se, -st	историк
`algul	вначале
ase`täitja, -, -t	заместитель
asutatud	основанный
avastaja, -, -t	открыватель
bio`loog, -loogi, -loogi	биолог
demo`kraat/`lik, -liku, -`likku	демократический
esindama	представлять
folklo/`rist, -risti, -`risti	фольклорист
Hollandi Kommun`ist/`lik, -liku, -`likku	Коммунистическая Партия
Par`tei, -, -d	Голландии
`häirima	расстраивать
häiritud	расстроен(ный)
hävima	гибнуть
hääle`kandja, -, -t	орган (печати)
ideo`loogia`sektor, -i, -it	идеологический сектор
internatsio`naal/ne, -se, -set	интернациональный
jpt. = ja paljud teised	и многие другие
`juhtima, `juhtida, juhin	руководить
ju/`rist, -risti, -`risti	юрист
keele`teadla/ne, -se, -st	языковед, лингвист
`kohtumi/ne, -se, -st	встреча
kommu`nist/`lik, -liku, -`likku	коммунистическая партия
par`tei, -, -d	

komsomoliak/'tiiv, -tiivi, -'tiivi
 komsomolikomi'tee, -, -d
 korraldus, -e, -t
 kultuuritegela/ne, -se, -st
 'kuulsus, -e, -st
 kõnel/ema, -(e) da, -en
 'kõrg/'kool, -kooli, -'kooli
 'laastama, laastata, 'laastan
 lugu'peetud
 'mil
 mine/'vik, -viku, -'vikku
 mõlemad
 noorteorganisatsi/'oon, -ooni,
 -'ooni
 'nutma, 'nutta, nutan
 'näiteks
 osa'võtja, -, -t
 palju'rahvuseli/ne, -se, -st
 po'et, poeedi, po'eeti
 Põhja/sõda, -sõja, -sõda
 'rõõm, rõõmu, 'rõõmu
 'sissejuhatus, -e, -st
 süs'teem, süsteemi, süst'eemi
 žurna/'list, -listi, -'listi ~ aja-
 kirja/'nik -niku, -'nikku
 'teadus'keskus, -e, -t
 tegutsema
 toimetus, -e, -t
 tulekahju, -, -
 täiesti
 tänapäeval
 ulatuma
 uuesti
 vita/'miin, -miini, -'miini
 väliskülali/ne, -se, -st
 üle'maa'ilm/ne, -se, -set
 ülesehitami/ne, -se -st
 ülikooli/'linn, -linna, -'linna
 üliõpilas/'kond, -konna, -'konda
 Üliõpilaste 'Teadus/'lik, -liku,
 -'likku Ühing, -u, -ut (ÜTÜ)

комсомольский актив
 комсомольский комитет
 распоряжение
 деятель культуры
 знаменитость
 говорить
 вуз
 опустошать
 уважаемый
 когда
 прошлое
 оба
 организация молодежи

плакать
 например
 участник
 многонациональный
 поэт

Северная война
 радость
 введение
 система

журналист

научный центр
 здесь: работать
 редакция
 пожар
 полностью
 в настоящее время
 здесь: восходить
 снова
 витамин
 иностранный гость
 всемирный
 восстановление
 университетский город
 студенчество
 студенческое научное
 общество (CHO)

Harjutus 1. laulma → a) laulda; b) Salmele meeldib kooris laulda.

tõusma, külastama, parandama, ravima, vaidlema, hüppama, korjama, saatma, minema, sõilma

Harjutus 2. Suurt kohvrit on raske ... → a) Suurt kohvrit on raske kanda. b) Suurt kohvrit oli raske kanda.

1.. Filoloog võib ka toimetuses 2. Kõik tahavad kohtumistest ... 3. Külalised soovivad ... meie kõrgema hariduse süsteemiga. 4. Ajakirjanik tahab sekretäriaga ... 5. Dotsent Kõiv lubab ... ülikooli ajaloost. 6. Sekretäri asetäitjat pole kerge ... 7. Academia Gustaviana ei saa kaua ... 8. Mõõdunud sajandil oli eestlastel raske haridust ... 9. Raviosakonnas on huvitav ... tegutsema, töötama, leidma, vestlema, osa võtma, saama, õppima, tutvuma, jutustama

Harjutus 3. Tõnu ootab teid. → a) Tõnu peab teid ootama. b) Tõnul tuleb teid oodata.

1. Mart Sepp ruttab jaama. 2. Ta jõuab kuuesele rongile. 3. Sirje juhib autot. 4. Jaak esitleb oma rühmakaaslasi. 5. Haige sööb kerget toitu. 6. Ene kannatab valu. 7. Kes nutab? 8. Lind lendab üle mere. 9. Isa puhkab praegu. 10. Rein aitab filmida võistlusi.

Harjutus 4. Kas sa oled kohvi juba keetnud? → a) Ei, aga ma hakkan kohe keetma. b) Ei, ma ei saanud kohvi keeta.

1. Kas sa oled end juba pesnud? 2. Kas te olete reegleid juba korranud? 3. Kas sa oled neid pilte vaadanud? 4. Kas sa oled ekskursiooni organiseerimisele mõelnud? 5. Kas sa oled tööplaani koostanud? 6. Kas te olete teed joonud? 7. Kas te olete piletite eest maksnud? 8. Kas sa oled täna juba jooksnud? 9. Kas sa oled seda luuletuskogu lugenud?

Harjutus 5. Ma pean kirja tõlkima. → a) Kiri on tõlkimata. b) Kas sa aitad mul tõlkida?

1. Anne peab lauda katma. 2. Ma pean paki postkontorist ära tooma. 3. Me peame täna aknaid pesema. 4. Peeter peab Enele sünnipäevaks lilli ostma. 5. Nad peavad kööki koristama. 6. Jüri peab raadio parandada viima. 7. Ma pean ise kleidi õmblema. 8. Jaan peab koosoleku organiseerima. 9. Mare peab artikli kirjutama. 10. Virve peab karikatuure joonistama.

Harjutus 6. -ma, -mas, -mast või -mata? Näidis: Tänan teid tule- → Tänan teid tulemast.

1. Need vead jäid mul paranda—. Unustasin teid esitl—. 3. Krista käis iga filmi vaata—. 4. Laps jättis piima joo—. 5. Mate-

maatikud tulid suusata—. 6. Ene hoidus õhtul palju söö—, vahel läks ta söö— maga—. 7. Leidsime Mari köögis askelda—. 8. Ava—kiri oli ajalehtede vahel. 9. Varsti algab miiting, rahvas on kogune—. 10. Direktor keeldus masinakirjutajale vaba päeva and—. 11. Aadressid on veel ümbrikkudele kirjuta—, ma hakkan kohe kirjuta—. 12. Kunstnikud tulid kunstimuuseumist näitust ava—. 13. Kes on praegu dotsent Metsa juures vasta—? 14. Peep läks just vasta—, Nataša ja Viktor tulid juba vasta—, ainult Jaan ja Mall on veel vasta—.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

а) 1. Во время войны было разрушено много зданий. 2. В городе были большие пожары. 3. Рейн будет говорить об истории университета. 4. Высшее учебное заведение было в Тарту уже в XVII веке. 5. В XIX веке Тарту стал важным центром просвещения. 6. В Тартуском университете преподавали многие известные ученые. 7. Здесь учился армянский писатель Абовян. 8. Деятели эстонской культуры Фельман и Крейцвальд учились на медицинском факультете.

б) 1. Декан филологического факультета — доктор филологических наук, декан медицинского факультета — доктор медицинских наук. 2. Проректор по заочному обучению — кандидат экономических наук. 3. Кто является заведующим идеологическим сектором комитета комсомола? Историк-четвертокурсник Арво Кыйв. 4. Где находится заочный деканат? 5. В университете приблизительно 2000 заочников. 6. На нашем факультете более 600 студентов. 7. Заочно труднее учиться, чем очно.

Harjutus 8. Kuidas te tutvustate võõrale ülikooli peahoonet?

Kordamisharjutus. Moodustage lauseid, milles need verbid on imperfektivormis.

asutama, esitlema, hävima, kujunema, juhtima, kohtuma, nutma, tulema, minema, käima

GRAMMATIKA

ma- JA *da*-INFINITIIV

ma- И *da*-ИНФИНИТИВ

ma-INFINITIIVI
PEAMISED
TARVITAMISJUHUD

ОСНОВНЫЕ СЛУЧАИ
УПОТРЕБЛЕНИЯ
ma-ИНФИНИТИВА

1. Seoses liikumisverbidega

1. В сочетании с глаголами
движения

Rein läheb treenima. Рейн идет (пойдет) тренироваться.

Moskvast saabus kuulus professor loenguid **pidama**.

Из Москвы прибыл знаменитый профессор читать лекции.

Poiss jooksis välja palli **mängima**.

Kas tuled võimlema? Ei, ma **ei tule võimlema**, lähen suusatama.
Me ruttame pileteid **ostma**. Kuhu te **puhkama sõidate**?

2. Seoses tegevuse algust väljendavate verbidega

2. В сочетании с глаголами, обозначающими начало действия

Rein hakkab treenima. Рейн будет тренироваться.
--

Kas see **pane** sind **mõt**lema?

Это заставляет тебя задуматься?

Ei, see **ajab** mind **naer**ma.

Нет, это меня смешит.

Petrovide perekond **as**us Tar-
tusse **el**ama.

Семья Петровых поселилась в Тарту.

Kas sa **jää**d mind **oot**ama?

Ты будешь меня ждать?

Laps **jäi** magama.

Ребенок заснул.

Kell **jäi** seisma.

Часы остановились.

Me hakkame eesti keelt õppima: Tatjana hakkab tõlkima, Niina hakkab harjutust kirjutama, mina hakkam lugemispala jutustama. Igor ei hakka veel õppima, ta hakkab Viktoriga malet mängima.

hakkama + ma-infinitiiv

algama + substantiiv

Täna hakkab **sadama**.
Me hakkame **ehitama**.
Homme hakkame EPA mees-
konnaga **võistleva**.

Täna algab **kevad**.
Töö algab 1. augustil.
Võistlus EPA meeskonnaga
algab kell kümme.

3. Seoses mõnede tegevust
väljendavate verbidega

3. В сочетании с некоторыми
глаголами обозначающими
действие

Mari kutsub teed jooma.
Мари приглашает пить чай.

Tatjana õpib klaverit mängima.

Татьяна учится играть на роя-
ле.

Kes õpetab teda klaverit män-
gima?

Кто учит ее играть на рояле?

Dotsent Raud saadab Sergei
kriili tooma.

Доцент Рауд посылает Сергея
за мелом.

4. Seoses modaalverbiga
pidama

4. В сочетании с модальным
глаголом *pidama*

Mari peab kirja kirjutama.
Мари должна писать письмо.

Me peame homseks sõnu **kordama**. Virve peab koosolekule
minema. Peeter hilines, ta peab vabandama. Kas peab akna
avama?

5. Seoses sõnadega

5. В сочетании со словами

valmis готов
nõus согласен

Ta on { valmis ~ nõus } sellest rääkima.
Он { готов, согласен } говорить об этом.

Rein on valmis vastama, ta õp-
pis eile.

Рейн готов отвечать, он учил-
ся вчера.

Me oleme valmis võistleva.

Kas oled nõus minu eest valvesse minema? Ei, ma ei saa, aga
Sirje on nõus sind aitama.

Sergei on valmis kõike organiseerima, aga meie pole alati nõus
osa võtma.

1. Seoses võimalikkust ja
tahtmist väljendavate verbidega

1. В сочетании с глаголами,
выражающими возможность или волеизъявление

Haige ei saa käia. Больной не может ходить.
--

saama мочь; *võima* мочь; *tohtima* сметь; *julgema* осмели-
ваться

Haige ei saa käia, tal jalg va-
lutab.

Jüri ei saa õppida, tal ei ole
õpikut.

Ants ei saa praegu treenida, tal
pole aega.

Jüri aga ei või treenida, sest
ta oli haige.

Kas võin teid aidata?

Haige ei tohi veel tõusta, arst
ei luba.

Ma ei julge üksi minna.

Kas tohin teid saata?

Больной не может ходить, у
него болит нога.

Юри не может заниматься, у
него нет учебника.

Антс не может сейчас трени-
роваться, у него нет времени.

А Юри нельзя тренироваться,
он был болен.

Можно мне вам помочь?

Больному нельзя еще вста-
вать, врач не разрешает.

Я боюсь одна идти.

Можно мне вас проводить?

püüdma стремиться, стараться, пытаться; *suutma* мочь; *jõudma*
успевать, мочь

Haige püüab tõusta, kuid ta ei
suuda (~ ei jõua) veel tõusta,
ta on väga nõrk.

Olen nii väsinud, et ei jõua
(~ ei suuda) enam käia.

Kas jõudsid töö lõpetada? Ei
jõudnud.

Püüdsin küll kiiresti kirjutada,
aga ma ei suuda terve päev
laua taga istuda.

See on võimatu, ma ei suuda
seda uskuda.

Toomas ei suutnud otsustada,
missugust võõrkeelt õppida.

Больной пытается встать, но
он еще не может встать, он
очень слаб.

Я так устал, что не могу боль-
ше ходить.

Ты успел закончить работу?
Не успел.

Я старался писать быстро, но
я не могу целый день за сто-
лом сидеть.

Это невозможно, я не могу
этому поверить.

Kes tahab (~ soovib) sõna võtta?	Кто желает высказаться?
Mida te soovite juua, teed või kohvi?	Что вы желаете пить, чай или кофе?
Rein tahtis õhtul klubisse minna, kuid ei saanud, sest tuli Jaan, kes soovis (~ tahtis) malet mängida.	Рейн хотел вечером пойти в клуб, но не мог, потому что пришел Яан, который хотел играть в шахматы.

aitama помогать, **laskma** давать (что-либо делать), **lubama** разрешать, **käskima** велеть (приказывать), **soovitama** советовать

Ma aitan <u>[sul]</u> sõnaraamatust sõnu otsida.	Я помогу тебе искать слова в словаре.
Naabrid ei lasknud <u>[mul]</u> magada.	Соседи не давали мне спать.
Kas väike õde laseb <u>[sul]</u> õppida?	Маленькая сестра дает тебе заниматься?
Arst ei luba <u>[tal]</u> suitsetada.	
Riina lubas <u>[mulle]</u> raamatu tuua.	Рийна обещала принести мне книгу.
Kas lubate <u>[mul]</u> ära minna?	Мне можно идти? (Разрешаете идти?)
Prodekaan käskis <u>[tal]</u> avalduse kirjutada.	Продекан велел ему написать заявление.
Dotsent Palm soovitas <u>[meil]</u> seda artiklit lugeda.	Доцент Пальм советовал нам читать эту статью.

2. Seoses tundeid või intellektuaalset tegevust väljendavate verbidega

2. В сочетании с глаголами, обозначающими чувства и мыслительные процессы

armastama любить, **kartma** бояться, **lootma** надеяться, **kavatsema** намереваться, **mõtlemine** думать, **oskama** уметь, **meeldima** нравиться jt.

Mari armastab laulda. Мари любит петь.

Mari armastab laulda

Kas sa ei karda hilineda?
Ei, ma loodan täpselt kohal olla.
Mõtlesin täna lektööri vastata,
kuid ei oska veel hästi tõlkida.

Mida kavatsed õhtul teha? Läh-
hen kontserdile, mulle meeldib
muusikat kuulata.

Ты не боишься опоздать?
Нет, я надеюсь прийти точно.
Я думал, что буду сегодня от-
вечать домашнее чтение, но я
не умею еще хорошо перево-
дить.

Что ты вечером собираешься
делать? Пойду на концерт, мне
нравится слушать музыку.

3. Impersonaalsetes konst-
ruktsioonides seoses verbidega

õnnestub удастся, maksab стоит, tuleb надо, tarvitseb нужно,
on tarvis нужно, on vaja надо

3. В безличных конструкциях
в сочетании с глаголами

Raamatuid tuleb hoida. Книги следует беречь.

Ei õnnestunud professoriga rää-
kida.

Kas maksab ärritada?
Tuleb oodata, ei maksa rutata.

Võistlustöö on vaja varsti esi-
tada.

On tarvis tõsiselt töötada, kuid
ei tarvitse närvi tseda.

Не удалось поговорить с про-
фессором.

Стоит ли раздражаться?
Нужно ждать, не стоит торо-
питься.

Конкурсную работу надо бу-
дет скоро представить.

Надо серьезно работать, но не
следует нервничать.

4. Seoses substantiividega

4. В сочетании с существительными

võimalus возможность, **kavatsus** намерение, **soov**, **tahtmine** желание, **lootus** надежда, **käsk** приказ, **luba** разрешение, **vajadus**, **tarvidus** необходимость, надобность, **õnn** счастье, **aeg** пора jt.

Poistel oli { soov, kavatsus } minna matkama.

Мальчики имели { желание намерение } пойти в поход.

Oli võimalus raha teenida.

Была возможность заработать.

Mul on käsk päevik deканаati viia.

Мне велели отнести журнал в деканат.

Kas on lootust stipendiumi saada?

Есть ли надежда получить стипендию?

Virvel on hirm ilma stipendiumita jääda.

Вирве боится остаться без стипендии.

Kui on vajadus sõna võtta, siis tuleb seda teha.

Если необходимо высказаться, то следует это сделать.

Kas on tarvidust seda küsimust veel arutada?

Нужно ли этот вопрос еще обсуждать?

Mul oli õnn temaga tutvuda.

Я имел счастье познакомиться с ним.

On rõõm sind näha.

Рад тебя видеть.

On aeg magama minna.

Пора ложиться спать.

5. Seoses konstruktsioonidega

5. В сочетании с конструкциями

olema + adjektiiv

'быть' + прилагательное

olema + vara, hilja

'быть' + 'рано, поздно'

Temaga on huvitav vestelda.

С ним интересно беседовать.

Suitsetada on kahjulik.

Курить вредно.

On vara magama minna.

Спать идти рано.

On meeldiv teiega tutvuda. Seda on raske uskuda.

Kas oli igav oodata? Ei, siin oli mugav istuda.

Nüüd on hilja teda kutsuda.

6. *et*-konjunktsiooniga
finaalkonstruksioonis

6. В конструкции цели с союзом *et*

Sa oled liiga noor, et sellest aru saada. Ты слишком молод, чтобы понимать это.
--

Ootasime taksot, **et** raudteejaama **sõita**.

Мы ждали такси, чтобы поехать на вокзал.

Jüri läks sidekontorisse, **et** kaugekõne talongi **osta**.
Võtsin sõnaraamatu, **et** uue sõna tähendust **vaadata**.
Sööme selleks, **et** elada, kuigi ei ela selleks, **et** süüa.

7. Impersonaalsetes küsimustes

7. В безличных вопросах

Mis teha? Mõtlen, kuidas vastata.	Что делать? Думаю, как ответить.
--------------------------------------	-------------------------------------

Millega seda **seletada**? Küsisin, Чем это объяснить? Я спро-
millega seda **seletada**. сил, чем это объяснить?

Kuhu õhtul **minna**? Me ei tea, kuhu õhtul **minna**.

Milleks nii kaua **oodata**? Ei saa aru, milleks nii kaua **oodata**.

Kas arst **kutsuda**? Ta küsis, kas **kutsuda** arst.

eitussõna + da-infinitiv отрицание + *da*-инфинитив

mitte

Olla või mitte olla? Быть или не быть?

Kas osta raamat või **mitte**?

Купить книгу или нет?

Kas saata telegramm või **mitte**?

Kas teda ka kutsuda? Miks siis **mitte** kutsuda?

Ruttasime, et **mitte** hilineda.

Pange tähele sõnade järjekorda!

Обратите внимание на порядок слов!

Kirjanik kirjutab romaani → Kirjanik hakkab romaani kirjutama.

Ma kutsun sind külla → Ma kavatsen sind külla kutsuda.

Me kuulame muusikat → Meile meeldib muusikat kuulata.

VÄLJENDID

elama asuma
magama jääma
seisma jääma
ootama jääma
mõtlemata panema
naerma ajama
tal on hirm (= ta kardab)
esiteks, teiseks, kolmandaks

Kohtumise aeg hakkab lõpule
jõudma.
Meil kõigil on palju küsida.
kõrgharidus
keskharidus

Eesti NSV kõrgemad õppeasutused:

Tartu Riiklik Ülikool

Eesti Põllumajanduse Akadeemia
Tallinna Polütehniline Instituut

Tallinna Pedagoogiline Instituut
Tallinna Riiklik Konservatoorium
Eesti NSV Riiklik Kunstiinstituut

поселиться
уснуть, заснуть
остановиться
(остаться) ждать
заставлять задуматься
смешить
он боится, опасается
во-первых, во-вторых, в-третьих
Время встречи истекает.

У всех нас много вопросов.
высшее образование
среднее образование

**Высшие учебные заведения
Эстонской ССР:**

Тартуский государственный
университет
Эстонская сельскохозяйственная
академия
Таллинский политехнический
институт
Таллинский педагогический
институт
Таллинская государственная
консерватория
Государственный художественный
институт Эстонской ССР

LUGEMISPALA

VÄLISKÜLALISED ÜLIKOOLI KOMSOMOLIKOMITEES

II

Johan Ketting: Olen lugenud, et riik kulutab teil haridusele suuri summasid. Kas kõik üliõpilased saavad stipendiumi?

Rein Sild: Stipendiumi saab 75% üliõpilastest. Et stipendiumi saada, peab edukalt õppima, s.t. eksamisessiooni hinded peavad olema vähemalt neljad. Erandjuhul võib stipendiumi saada ka ühe kolmega.

Theo Gorter: Millised ülesanded on Üliõpilaste Teaduslikul Ühingul?

Andres Lepp: Ülikoolis on hulk teaduslikke ringe, kus andekad üliõpilased lisaks õppetööle võivad tegelda oma eriala

teaduslike probleemidega. Kõik need ringid alluvad Üliõpilaste Teaduslikule Ühingule. Oma teadusliku töö tulemusi on üliõpilastel võimalik tutvustada kas tavalistel ringi koosolekutel või ÜTÜ konverentsidel, mis toimuvad igal kevadel. Paremad tööd ilmuvad ringide kogumikes. Palun, siin riulil võite näha möödunud aastal ilmunud üliõpilastööde kogumikke.

J a n D o p p e r: Millised on teised Eesti NSV kõrgkoolid ja kus need asuvad?

A r v o K õ i v: Eestis on kuus kõrgkooli. Tartus asub peale ülikooli veel Eesti Põllumajanduse Akadeemia, kus saavad hariduse meie tulevased põllumajanduse ja metsanduse spetsialistid. Tallinnas on neli kõrgemat õppeasutust: esiteks Tallinna Polütehniline Instituut, kus õpivad tulevased insenerid; teiseks Tallinna Pedagoogiline Instituut, mis valmistab ette keskkooliõpetajaid ja bibliograafe; kolmandaks Tallinna Riiklik Konservatoorium, mis annab kõrgema muusikalise hariduse nii heliloojatele, interpretidele kui ka muusikapedagoogidele, ka õpivad siin tulevased näitlejad ja režissöörid; neljandaks ENSV Riiklik Kunstiinstituut kunstnike ja arhitektide ettevalmistamiseks.

J a n D o p p e r: Kas need õppeasutused on niisama suured kui ülikool?

A r v o K õ i v: Polütehniline Instituut on suurem, seal õpib ligi 10 000 üliõpilast, teised on väiksemad: Põllumajanduse Akadeemias on umbes 4000, Pedagoogilises Instituudis üle 2000, Kunstiinstituudis üle 400 ja Konservatooriumis üle 300 üliõpilase.

J a n D o p p e r: Kahjuks hakkab meie kohtumise aeg lõpule jõudma, kuigi meil kõigil on veel palju küsida. Kell 13 algab tutvumine linnaga. Täna meie kõigi nimel Tartu ülikooli komсомоlikomiteed meeldiva vastuvõtu eest, kuid loodan, et meie lahedad võõrustajad on nõus meid saatma ringkäigul mööda linna.

Noor hollandi ajakirjanik lahkub peahoonest elavas vestluses Peeter Piirmetsaga.

KÜSIMUSED

1. Missugused üliõpilased saavad stipendiumi? 2. Millised teaduslikud ringid on teie teaduskonnas? 3. Millise ringi tööst teie võtate osa? 4. Kus õpivad tulevased arhitektid? 5. Kus saavad hariduse tulevased agronoomid? 6. Missuguses kõrgkoolis on kõige rohkem üliõpilasi ja missuguses kõige vähem?

VANASõNU

Üks rumal jõuab rohkem küsida kui kümme tarka vastata. Rääkimine on hõbe, vaikimine kuld.

aka`deemia, -, -t

`alluma

arhi/`tekt, -tekti, -`tekti

biblio/`graaf, -graafi, -`graafi

`eitussõna, -, -

erand/`juht, -juhu, -`juhtu

fi`naalkonstruktusi/`oon, -ooni,

-`ooni

hõbe, -da, -dat

imperso`naal/ne, -se, -set

~ umbisikuli/ne, -se, -st

intellektu`aal/ne, -se, -set

inter/`preet, -preedi, -`preeti

kahjuks

konjunktusi/`oon, -ooni, -`ooni ~

sidesõna, -, -

konserve`toorium, -i, -i

konstruktusi/`oon, -ooni, -`ooni

kulutama

`liikumisi/`verb, -verbi, -`verbi

lisaks

metsandus, -e, -t

mo`daal/`verb, -verbi, -`verbi

muusikali/ne, -se, -st

muusikapeda/`goog, -googi,

-`googi

`nõus

osa `võtma, ~ `võtla, võtan ~

peale *prep. gen.*

pedagoogili/ne, -se, -st

polütehniline/ne, -se, -st

režiis/`söör, -sööri, -`sööri

`ring/`käik, -käigu, -`käiku

spetsia/`list, -listi, -`listi

s. t. = see tähendab

tegel/ema, tegelda ~ tegeleda,

tegelen

tuleva/ne, -se, -st

`vaikimi/ne, -se, -st

võima`likkus, -e, -st

академия

быть, находиться в ведении

подчиняться

архитектор

библиограф

отрицательное слово

исключительный случай

конструкция цели

серебро

безличный

интеллектуальный

интерпретатор

к сожалению

союз

консерватория

конструкция

расходовать

глагол движения; глагол со

значением движения

кроме, вдобавок

лесоводство

модальный глагол

музыкальный

преподаватель музыки

согласен

участвовать

кроме

педагогический

политехнический

режиссёр

обход

специалист

т. е. = то есть

заниматься

будущий

молчание

возможность

хозяин (принимающий гостей)
выражать
учебное заведение
студенческая работа

HARJUTUSED

Harjutus 1. Me tutvume EPA-ga (tahtma, tulema) → a) Me tahame EPA-ga tutvuda. Me tuleme EPA-ga tutvuma. b) Me tahtsime EPA-ga tutvuda. Me tulime EPA-ga tutvuma.

1. Artiklite kogumik ilmub. (hakkama, võima) 2. Mart sööb lõunat. (minema, kavatsema) 3. Sirje mängib klaverit. (oskama, õppima) 4. Me kontrollime harjutust. (jõudma, asuma) 5. Ma leian selleks aega. (pidama, püüdma) 6. Nad kuulavad muusikat. (kutsuma, soovima) 7. Jaan tõlgib kiiresti. (mõtlemas, nõus olema) 8. Kas te ootate? (jääma, soovima) 9. Sirje õmbleb. (armastama, õpetama) 10. Peeter aitab mind. (lubama, valmis olema)

Harjutus 2. Tüdrukud kannavad kohvrit. (Jüri, aitama) →
a) Jüri aitab tüdrukutel kohvrit kanda. b) Jüri ei aita tüdrukutel
kohvrit kanda.

1. Leena sõidab võistlustele. (arst, lubama) 2. Poisid toovad kauplusest leiba ja saia. (ema, käskima) 3. Reet abistab oma vanavanemaid. (vaja olema) 4. Vanaema võtab kartuleid. (Reet, aitama) 5. Vanaisa näitab Reedale metskitse. (õnnestuma) 6. Üliõpilased koristavad kapsaid ja kaalikaid. (vihm, laskma) 7. Matkajad vaatavad kaarti. (tarvis olema) 8. Välismaalased tutvuvad uue linnaosaga. (mina, soovitama) 9. Sa palud Peetrilt fotoaparaati. (tulema) 10. Me läheme kontserdile. (Virve, soovitama)

Harjutus 3. -ma, -da, -ta või -a?

1. Nüüd on aeg töö lõpeta—. 2. Kas on võimalust seda viga paranda—? 3. Olen valmis vabanda—. 4. Mul on soov seda etendust vaada—. 5. Kes on nõus kaasa tule—? 6. Meil on lootus pileteid saa—. 7. Praegu ei ole õige ruta—. 8. Dotsent Saarel on kavatsus vana auto ära müü— ja uus ost—. 9. Peetril ei ole talitmist toa eest nii palju maks—. 10. Töölised olid nõus laupäeval tööta—. 11. Meil on rõõm oma külalisi tervita—. 12. Laborandil oli luba magnetofon koju vii—. 13. On käsk see kiri teile and—.

Harjutus 4. Ta õpib autot juhtima. (mitte teadma) → a) Kas õppida autot juhtima või mitte õppida? b) Ta ei tea, kas õppida autot juhtima.

1. Ta läheb külalistega koolituma. (mõtlemas) 2. Ta esineb ringi koosolekul. (küsimas) 3. Ta tegeleb teaduslike probleemidega. (mõtlemas) 4. Ta näitab külalistele üliõpilastööde kogumikku.

(mitte teadma) 5. Ta sööb õhtul putru. (mõtlemas) 6. Ta saadab Sirjele oma luuletusi. (mitte teadma) 7. Ta võtab oma tööd kaasa. (küsimas) 8. Ta vestleb külalistega põllumajandusest. (mõtlemas)

Harjutus 5. Viktor astub ülikooli, Viktor õpib arstiks. → Viktor astub ülikooli, et arstiks õppida.

1. Mari õpib võõrkeeli, Mari loeb teaduslikku kirjandust. 2. Nad sõidavad ekskursioonile, nad tutvuvad Põhja-Eestiga. 3. Sportlane treenib palju, sportlane saavutab häid tulemusi. 4. Rein lendab lennukiga, Rein on kiiresti kohal. 5. Ma võtan kapist klaasi, ma joon limonaadi. 6. Mare paneb selga uue kleidi, Mare läheb klubisse tantsima. 7. Laine võimleb, Laine jääb sale-daks. 9. Sa helistad polikliinikusse, sa kutsud arsti. 10. Anne astub kunstiinstituuti, Anne saab arhitektiks.

Harjutus 6. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. В экзаменационную сессию у нас было четыре экзамена. 2. Сессия началась 3 января. 3. Уже в декабре мы начали повторять. 4. Тийна не успела повторить все вопросы. 5. Она не хочет идти на экзамен в первый день. 6. Кто согласен пойти вместо нее? 7. Каковы ваши оценки в эту сессию? 8. С одной тройкой можно получить стипендию?

б) 1. У лаборанта среднее образование, он окончил среднюю школу или техникум. 2. У инженера высшее образование, он окончил институт или университет. 3. Не у всех артистов есть высшее образование. 4. Учителей средних школ готовит как университет, так и педагогический институт. 5. Наши молодые композиторы окончили Таллинскую консерваторию. 6. Библиографы работают в библиотеках. 7. Старейшим высшим учебным заведением Эстонии является Тартуский государственный университет, самым молодым — Таллинский педагогический институт, больше всего студентов в Таллинском политехническом институте, меньше всего — в Таллинской государственной консерватории. 8. Сколько тратит государство на обучение одного специалиста?

Harjutus 7. Kuidas te räägite külalistele õppetööst oma teaduskonnas?

Kordamisharjutus. Vastake.

1. Missugune auditoorium on a) kõige suurem, b) kõige valgem, c) kõige soojem, d) kõige külmem? 2. Kes on teie kursusel a) kõige vanem, b) kõige noorem, c) kõige töökam, d) kõige andekam? 3. Kus on kõige parem a) õppida, b) puhata, c) süüa, d) magada? 4. Mis on teile a) kõige vajalikum, b) kõige kasulik, c) kõige kahjulikum, d) kõige huvitavam, e) kõige igavam?

KOLMEKÜMNE KOLMAS ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

IMPERATIIV

ПОВЕЛИТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

Singulari 2. pööre

2-ое лицо единственного числа

Tunnus Ø Признак

Singulari 2. pööre = indikatiivi preesensi tüvi

2-ое лицо единственного числа повелительного наклонения образуется от основы настоящего времени изъявительного наклонения, т. е. личное окончание отбрасывается, остается чистая основа.

sa loe/d — loe! читай!

õppima	учиться	— sa õpi/d	— õpi!
rääkima	говорить	— sa räägi/d	— räägi!
tõlkima	переводить	— sa tõlgi/d	— tõlgi!
vaatama	смотреть	— sa vaata/d	— vaata!
hüppama	прыгать	— sa hüppa/d	— hüppa!
ütleva	сказать	— sa ütle/d	— ütle!
aru saama	понимать	— sa saa/d aru	— saa aru!

P a n g e t ä h e l e !

sa lähed — mine! иди!

Palun tule sisse! Võta mantel Заходи, пожалуйста! Снимай
ära! Istu siia! пальто! Садись сюда!

Vaata seda ajakirja!

Ants, mine palun postkontorisse! Saada vanaemale telegramm!

Osta viis margiga ümbrikku!

Palun anna mulle raha!

Ole hea, võta siit kaks rubla!

Enne mõtle, siis ütle!

Tunnus

-ge
-ke

Признак

da-infinitiivi tüvi + -ge ~ -ke = imperatiivi pluurali 2. pööre

2-ое лицо множественного числа повелительного наклонения образуется от основы **da**-инфинитива путём прибавления признака **-ge** или **-ke**.

luge/da	—	luge/ge!	читайте!
ooda/ta	—	ooda/ke!	ждите!

õppi/da учиться — õppi/ge! aida/ta помогать — aida/ke!
 rääki/da говорить — rääki/ge! tõmma/ta тянуть — tõmma/ke!

Признак **[-ge]** присоединяется к основама) глаголов с инфинитивом на **-da**:

tõlki/da переводить — tõlki/ge!

palu/da просить — palu/ge!

ütel/da сказать — ütel/ge!

aru saa/da понимать — saa/ge aru!

б) глаголов с инфинитивом на **-a**, после гласных и звонких согласных:

käi/a ходить — käi/ge! tull/a идти, приходить — tul/ge!

vii/a нести — vii/ge! oll/a быть — ol/ge!

pann/a ставить, класть — pan/ge! minn/a идти — min/ge!

P a n g e t ä h e l e !

У глаголов с односложной основой на долгий **-oo-** или **-õõ-** признак повелительного наклонения прибавляется к основе **ma**-инфинитива:

<i>ma</i> -infinitiiv	<i>da</i> -infinitiiv	Imperatiivi pluurali 2. pööre
<u>[joo]</u> /ma пить	juaa	<u>[joo]</u> /ge!
<u>[too]</u> /ma приносить	tuua	<u>[too]</u> /ge!
<u>[sõõ]</u> /ma есть	süüa	<u>[sõõ]</u> /ge!
<u>[lõõ]</u> /ma бить	lüüa	<u>[lõõ]</u> /ge!

а) глаголов с инфинитивом на *-ta*:

<i>haka/ta</i> начинать — <i>haka/ke!</i>	<i>kalla/ta</i> лить — <i>kalla/ke!</i>
<i>vaada/ta</i> смотреть — <i>vaada/ke!</i>	<i>vasta/ta</i> отвечать — <i>vasta/ke!</i>
<i>hüpa/ta</i> прыгать — <i>hüpa/ke!</i>	<i>seis/ta</i> стоять — <i>seis/ke!</i>
<i>tõus/ta</i> вставать — <i>tõus/ke!</i>	<i>pes/ta</i> мыть, — <i>pes/ke!</i>
<i>maks/ta</i> платить — <i>maks/ke!</i>	стирать
<i>joos/ta</i> бегать — <i>joos/ke!</i>	<i>võt/ta</i> брать — <i>võt/ke!</i>
	<i>jät/ta</i> оставлять — <i>jät/ke!</i>

б) глаголов с инфинитивом на *-a* после согласных *d, h*:

<i>tund/ a </i> чувствовать — <i>tund/ ke !</i>	<i>hoid/ a </i> беречь — <i>hoid/ ke !</i>
<i>and/ a </i> давать — <i>and/ ke !</i>	<i>püüd/ a </i> стремиться — <i>püüd/ ke !</i>
<i>kand/ a </i> носить — <i>kand/ ke !</i>	<i>leid/ a </i> находить — <i>leid/ ke !</i>
	<i>teh/ a </i> делать — <i>teh/ ke !</i>

Lugege seda kirja! **Tõlkige** esimehe lause! Прочитайте это письмо! Переведите первое предложение!

Hakake jutustama! **Ütelge** veel kord!

Võtke vihikud! **Vastake** küsimustele!

Püüdke õigesti hääldada!

Minge tahvli juurde!

Tehke aknad lahti!

Õppige uued sõnad!

Примечание: В эстонском языке имеются и формы 1-го лица множественного числа повелительного наклонения:

luge/ge! — *luge/ge/m!* будем читать!

õppi/ge/m! *oli/ge/m!* *joo/ge/m!* *aida/ke/m!* *maks/ke/m!*

Эта форма употребляется очень редко. Обычно используется просто форма изъявительного наклонения:

Olgem sõbrad! ~ **Oleme** sõbrad! Будемте друзьями! Будем друзьями!

Õppigem võõrkeeli! ~ **Õpime** võõrkeeli!

Makskem oma võlad! ~ **Maksame** oma võlad!

Aidakem sõpru! ~ **Aitame** sõpru!

Singulari ja pluurali
3. pööre

3-е лицо единственного
и множественного числа

Tunnus

-gu
-ku

 Признак

luge/da —	(ta) luge/gu!	пусть (он) читает!
	(nad) luge/gu!	пусть (они) читают!

Если 2-ое лицо множественного числа имеет признак *-ge*, то признаком 3-го лица является *-gu*; если же 2-ое лицо оканчивается на *-ke*, то 3-е лицо имеет признак *-ku*:

ela/da	жить	—	ela/ge	—	ela/gu
õppi/da	учиться	—	õppi/ge	—	õppi/gu
aida/ta	помогать	—	aida/ke	—	aida/ku
ruta/ta	спешить	—	ruta/ke	—	ruta/ku

Mida te soovitate Leida Kuusi- Что вы Лейде Куузик советуете делать?

Kirjutagu avaldus ja **mingu** Пусть напишет заявление и пойдёт к продекану.

Järgmisel semestril **õppigu** hoolsamini. **Tõusku** hommikul varem, **istugu** vähem kohvikus ja **töötagu** rohkem raamatukogus.

Mõtelgu ometi oma haige ema peale!

Miks su sõbrad väljas ootavad? **Tulgu** ometi sisse! Miks nad esikus seisavad? **Mingu** tuppa ja **istugu** diivanile, **vaadaku** uusi ajakirju!

Обратите внимание на слабую и сильную ступень форм повелительного наклонения глаголов, имеющих чередование ступеней!

a) õppima-, rääkima-, andma-, lugema-tüüp

Nõrk aste imperatiivi singulari 2. pööre	Tugev aste imperatiivi pluurali 2. pööre ja 3. pööre
Õpi tantsima!	<u>Õppige</u> } tantsima!
Räägi tasem!	<u>Õppigu</u> }
Tõlgi laulu sõnad!	<u>Rääkige</u> } tasem!
Kleebi ümbrik kinni!	<u>Rääkigu</u> }
	<u>Tõlkige</u> } laulu sõnad!
	<u>Tõlkigu</u> }
	<u>Kleepige</u> } ümbrik kinni!
	<u>Kleepigu</u> }

<i>Saada</i> pakk ära!	<u>Saatke</u> <u>Saatku</u> } pakk ära!
<i>Anna</i> mulle käsi!	<u>Andke</u> <u>Andku</u> } mulle käsi!
<i>Tunne</i> iseennast!	<u>Tundke</u> <u>Tundku</u> } iseennast!
<i>Pea</i> kinni!	<u>Pidage</u> <u>Pidagu</u> } kinni!
<i>Loe</i> ajalehte!	<u>Lugege</u> <u>Lugegu</u> } ajalehte!
<i>Tee</i> tööd ja näe vaeva!	<u>Tehke</u> <u>Tehku</u> } tööd ja <u>nähke</u> <u>nähku</u> } vaeva!

b) *hakkama-, vaatama-, tõmbama-, ütlema-*tüüp

Tugev aste imperatiivi singulari 2. pööre	Nõrk aste imperatiivi pluurali 2. pööre ja 3. pööre
<u>Hakka</u> minema!	<i>Hakake</i> <i>Hakaku</i> } minema!
<u>Hüppa</u> veel kord!	<i>Hüpake</i> <i>Hüpaku</i> } veel kord!
<u>Aita</u> kohvrit kanda!	<i>Aidake</i> <i>Aidaku</i> } kohvrit kanda!
<u>Vaata</u> nüüd sinna!	<i>Vaadake</i> <i>Vaadaku</i> } nüüd sinna!
<u>Oota</u> mõni minut!	<i>Oodake</i> <i>Oodaku</i> } mõni minut!
<u>Tõmba</u> uks kinni!	<i>Tõmmake</i> <i>Tõmmaku</i> } uks kinni!
<u>Korda</u> uusi sõnu!	<i>Korrake</i> <i>Korraku</i> } uusi sõnu!
<u>Puhka</u> hästi!	<i>Puhake</i> <i>Puhaku</i> } hästi!
<u>Õmble</u> nõõp ette!	<i>Õmmelge</i> <i>Õmmelgu</i> } nõõp ette!
<u>Vestle</u> eesti keeles!	<i>Vestelge</i> <i>Vestelgu</i> } eesti keeles!

Отрицательные формы повелительного наклонения образуются при помощи отрицательного слова *ära ~ ärge ~ ärgu*.

Jaatavad vormid	Eitavad vormid
loe! читай!	ära loe! не читай!
lugege! читайте!	ärge lugege! не читайте!
lugegu! { пусть читает!	ärgu lugegu! { пусть не читает!
{ пусть читают!	{ пусть не читают!

Jüri, sa oled kahvatu, **ära** suitseta nii palju! Юри, ты бледен, не кури так много!
 Aga sina, Ene, oled närviline, **ära** joo nii palju kohvi! Ага sina, Ене, олед närviline, **ära** joo nii palju kohvi!
 Sõbrad, **ärge** tülitsege! Ärge sellest rääkige!
 Ärge mind oodake, me jääme siia.
 Ärgu nad tahtku liiga palju!
 Ärgu soovigu võimatut!
 Ärge kartke, kõik läheb hästi!

VÄLJENDID

Enne mõtle, siis ütle!

Tunne iseennast!

Joogem juubilari terviseks!

Makskem oma võlad!

Pea kinni!

Tee tööd ja näe vaeva!

Tõmba uks kinni!

Õmble nõöp ette!

Häid oktoobripühi (maipühi)!

Sulle samuti!

Head uut aastat!

Head naistepäeva!

Kuidas ball oli?

Üldiselt päris tore.

Tantsumuusika jättis soovida.

Marss rivisse!

Võtke kuuekaupa ritta!

Сперва подумай, а там и скажи!

Познай самого себя!

Выпьем за здоровье юбиляра!

Уплатим наши долги!

Постой! погоди!

Трудись (в поте лица)!

Закрой дверь!

Пришей пуговицу!

С праздником Октября (1-го Мая)!

Тебя также!

С Новым годом!

С женским днем!

Как бал?

В общем ничего.

Танцевальная музыка оставляла желать лучшего.

Марш в строй!

Постройтесь по шесть человек!

Ta sai käskkirjas kiita.

Ей объявили в приказе благо-
дарность.

Kes seal segadust tekitab?
Kolonn jõuab tribüüni juurde.
Eest ära!

здесь: Кто там путает ряды?
Колонна подходит к трибуне.
С дороги!

LUGEMISPALA

DEMONSTRATSIOONIL

On seitsmenda novembri hommik. Ilm on jahe ja tuuline, kuid päike paistab. Linn on pidulik: kõikjal lehvivad lipud, vaateaknad on dekoreeritud, asutuste seintel võib näha loosungeid, plakateid ja pilte. Pool kaksteist kogunevad linna töötajad, õpilased ja üliõpilased demonstratsioonile. Kesklinna tänavad on rahvast täis. Valitseb mingi rõõmus elevus, lastel on käes õhupallid. Ühed ruttavad kogunemiskohta, teised on tulnud rongkäiku vaatama ja otsivad selleks kõige sobivamat paika. Valjuhääldist kõlab reportaaž: oktoobrieelses töövõistluses on linna ettevõtetel olnud tublisid saavutusi.

Ülikooli kogunemiskoht on Akadeemia tänaval. Teaduskon-
nad asetsevad üksteise järel tähestiku järjekorras. Mari ja Tiina
otsivad oma kursusekaaslasi. Nad kohtuvad Mardiga.

M a r t: Häid oktoobripühi!

M a r i: Sulle samuti häid pühi! Kuidas sa veel siin oled? Sa
pidid ju koju sõitma?

«Elagu rahvaste sõprus!»

Mart: Mul oli tõepoolest kavatsus eile sõita, kuid juhtus nii, et käisin hoopis ballil. Rein andis mulle oma pileti. Ta sai telegrammi, et isa on raskesti haige, ja sõitis kohe maale. Mina sõidan täna õhtupoolikul.

Tii na: Kuidas ball oli?

Mart: Üldiselt päris tore. Ühes saalis tants ja teises estraad. Näitleja Lea Looväli esines väga menukalt. Ainult tantsumuusika jättis minu arvates veidi soovida: liiga palju vanamoodsat.

Mari: Kas meie kursuselt oli veel keegi ballil?

Mart: Ainult Anu. Kuid nägin paljusid meie õppejõude.

Üle tänava tuleb Jaan ja tervitab kursusekaaslasid.

Jaan: Tule, Mart, prodekaan otsib sind. Sa hakkad Reinu asemel loosungit kandma.

Mari: Miks sa ise ei kann?

Jaan: Meil Jüriga on teaduskonna embleem. Tüdrukud, nüüd marss rivisse, varsti hakkame liikuma.

«Näe, seal tuleb üks hilineja. Reet, tule meie ritta!» hüüab Mari ja lisab: «Õnnitlege Reeta, ta sai rektori käskkirjas kiita.»

Reet: Ära räägi, ma ise ei teagi!

Mari: Ära puudu aktuselt ja loe hoolsamini ülikooli ajalehte, siis saad paljusid asju teada.

Kursusekaaslased õnnitlevad Reeta, nende rivi läheb veidi segi. Juba hüüab Jaan eestpoolt: «Tüdrukud, ärge jääge maha! Kes seal segadust tekitab?»

Ülikooli kolonn suundub Riia maanteed mööda tribüüni poole. Kõige ees on lipud ja orkester. Siis tuleb juhtkond, järgnevad teaduskonnad. Igal teaduskonnal on oma loosungid, embleem või lipp. Mart ja Ene kannavad loosungit «Elagu rahvaste sõprus!».

Kolonn jõuab tribüüni juurde. Tribüünil seisavad partei linna-komitee ja linna täitevkomitee esindajad, Isamaasõja veteranid, tööeesrindlased, teadlased.

«Oktoobritervitus Tartu Riiklikule Ülikoolile!» kõlab tribüünilt.

«Hurraa!» vastab kolonn.

KÜSIMUSED

1. Millal on oktoobripühad? 2. Milliste pühade ajal toimuvad demonstratsioonid? 3. Missugune on linn oktoobripühade ajal? 4. Kus asub tribüün? 5. Kes seisavad tribüünil? 6. Missugused loosungid kõlavad valjuhääldist?

LUULETUS

EEST ÄRA!

Anna Haava (1864—1957)

«Eest ära, eluvanker veereb!
Eest ära — muidu alla jääd!
Või tule kaasa! Tõmba! Lükka! —
Või juhi, kui sul võimsad käed!
Eest ära!» hüüab elu.

.

Kogust «Lained» (1906)

SÕNAD

`aktus, -e, -t	торжественное собрание, акт
`alla `jääma, ~ `jääda, `jään	попадать (под что-либо)
~	
`ball, balli, `balli	бал
deko/`reerima, -`reerida, -reerin	украшать
`eest`poolt	спереди
elevus, -e, -t	оживление
elu, -, -	жизнь
elu`vank/er, -ri, -rit	здесь: колесница жизни
emb`leem, embleemi, embl`eemi	эмблема
est`raad, estrāadi, est`raadi	эстрада
`ette/`poole	вперед
`ette/võte, -`võtte, -võtet	предприятие
impera/`tiiv, -tiivi, -`tiivi ~	повелительное наклонение
`käskiv, -a, -at kõne/`viis, -viisi, -`viisi	
Isa`maa/sōda, -sōja, -sōda	Отечественная война
`juht/`kond, -konna, -`konda	руководство
juubilar, -i, -i	юбиляр
kahvatu, -, -t	бледный
kavatsus, -e, -t	намерение
kogu, -, -	сборник
kogunemis/`koht, -koha, -`kohta	место сбора
ko`lonn, kolonni, ko`lonni	колонна
`kostma, `kosta, kosten	слышать
kuue`kaupa	по шесть (человек)
kõige `ees	впереди всех
`käsk/kiri, -kirja, -`kirja	приказ
`lehvima, `lehvida, lehvin	развеваться

linnakomitee, -, -d
lisama
loosung, -i, -it
menukalt
närvili/ne, -se, -st
ok'toobri'eel/ne, -se, -set
ok'toobritervitus, -e, -t
plakat, -i, -it
repor/'laaž, -taaži, `taaži
rivistama
rivistatud
`rong/'käik, -käigu, -`käiku
saavutus, -, -t
segadus, -e, -t
segi minema
`suunduma
`tants, tantsu, `tantsu
tantsumuusika, -, -t
tekitama
tri/'büün, -büüni, -`büüni
tähe/'stik, -stiku, -`stikku
`täitevkomitee, -, -d
`töö'ees'rindla/ne, -se, -st
`töötaja, -, -t
`töö`võistlus, -e, -t

tülitsema
ukse/'kell, -kella, -`kella
`vaate/aken, -`akna, -akent
valju`hääldi, -, -t
vana`mood/ne, -sa, -sat
`veerema, `veereda, veeren
veteran, -i, -i
võimas, `võimsa, võimast ~
`võimsat
võimatu, -, -t
õhu/'pall, -palli, -`palli
üksteise järel

городской комитет
добавлять
лозунг
успешно
нервный
предоктябрьский
октябрьский привет
плакат
репортаж
выстраивать
выстроен
шествие, демонстрация
достижение
беспорядок
смешаться
направляться
танец
танцевальная музыка
причинять
трибуна
алфавит
исполком
передовик производства
трудящийся
социалистическое соревнование
ссориться
дверной звонок
витрина
репродуктор
старомодный
катиться
ветеран
могучий, мощный (здесь: сильный)
невозможный
воздушный шар
один за другим

HARJUTUSED

Harjutus 1. kordama → a) korda, korraake, korraaku; b) Korda (korraake) uusi sõnu!

kallama, keetma, laulma, hüüdma, avama, esitlema, uskuma, töötama, tõusma, tõlkima, tulema, tegema, sõitma, sulgema, rut-
tama

Harjutus 2. (meelde jätma) minu telefoninumber → Jäta (jätke) minu telefoninumber meelde!

1. Mul on sünnipäev, (õnnitlema) mind. 2. Siin on bibliograafi, (kasutama) tema abi. 3. Mu õpik on kadunud, (laenama) mulle oma õpikut. 4. Need lilled on vanad, (ära viskama) nad. 5. Ta ei kuulnud, (küsimä) veel kord. 6. Siin ei ole uksekella, (koputama) uksele. 7. Lapsel on kõrge palavik, (kutsuma) arsti. 8. Kui on aega, (sisse astuma) minu juurde. 9. Õhtul tulevad külalised, (koristama) tuba ja (katma) laud.

Harjutus 3. Mari hilineb koosolekule → a) Mari, ära hiline koosolekule! b) Mari ärgu hilinegu koosolekule!

1. Jüri räägib halbu uudiseid. 2. Mari usub Jüri juttu. 3. Jüri ujub kaugele. 4. Mari kulutab nii palju raha raamatute ostmiseks. 5. Jüri segab Marit, kui Mari loeb. 6. Jüri sunnib Marit vette minema. 7. Mari mõtleb sellele loole. 8. Jüri jätab treeningule minemata. 9. Ujujad kogunevad riietusruumi. 10. Tüdrukud seisavad siin.

Harjutus 4. Kirjutan emale → a) Kirjuta emale! b) Ära unusta emale kirjutamast!

1. Ostan suhkrut. 2. Võtan raha kaasa. 3. Lähen dekanati. 4. Räägin professoriga. 5. Vaatan tunniplaani auditooriumi numbrit. 6. Keedan kohvi. 7. Loen rektori käskkirja. 8. Annan Marile oma konspekte. 9. Saadan koju telegrammi. 10. Tervitan vanu tuttavaid.

Harjutus 5. Seda filmi tuleb vaadata → a) Vaata seda filmi! b) Vaadake neid filme!

1. Vana kiitlit tuleb pesta. 2. Head orkestrit tuleb kuulata. 3. Seda lippu tuleb kanda. 3. Suurt ettevõtet tuleb kiita. 5. Seda kooki tuleb süüa. 6. Haput mahla tuleb juua. 7. Rasket reeglit tuleb õppida. 8. Paremat ilma tuleb oodata. 9. Moodsat tantsu tuleb tantsida. 10. Seda veterani tuleb tervitada.

Harjutus 6. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Отец Яана — ветеран Отечественной войны. 2. Отец Марта работает в горисполкоме. 3. Мать Тийны — передовик производства. 4. Ей объявили благодарность за достижения в предоктябрьском социалистическом соревновании. 5. Руководство поздравило ее. 6. Спешите на свое место сбора! 7. На демонстрацию нужно собираться к половине двенадцатого. 8. Факультеты выстроены в алфавитном порядке. 9. Который по порядку филологический факультет? 10. Мари ищет однокурсников. 11. Не уезжай домой, пойдем вечером на бал! 12. Там будет играть наш лучший танцевальный оркестр. 13. Откуда лучше всего смотреть шествие? 14. Трибуна расположена в центре города. 15. Оркестр играет марш. 16. По громкоговорителю звучит лозунг: «Да здравствует наш ленинский комсомол!»

6) 1. Иди сюда, не бойся! 2. Иди скорей! 3. Помоги мне! 4. Дай мне руку! 5. Не смейся! 6. Прости, пожалуйста! 7. Завтра вечером приходите к нам в гости! 8. Возьмите с собой Лену и Виктора! 9. Не покупайте таких дорогих цветов! 10. Не говорите все время о футболе! 11. Сходите на концерт Академического мужского хора! 12. Познакомьте нас с программой концерта! 13. Посмотрите в Драматическом театре пьесу Юхана Смуула «Леа»! 14. Эне очень бледна, она последнее время плохо себя чувствует. 15. Пусть она не сидит так много в кафе и библиотеке! 16. Пусть гуляет или бегаёт вечером на свежем воздухе и ложится раньше спать! 17. Пусть не пьёт кофе пять раз в день, пусть ест на обед горячую пищу! 18. Пусть не курит!

Harjutus 7. Jutustage demonstratsioonist oma kodulinnas.

Kordamisharjutus. kartma eksamit → a) Ma ei karda eksamit.
b) Milleks eksamit karta?

vaatama halba filmi, kaebama väsimust, mõtlema võistlustest, sõitma bussiga, sööma kooki, naerma Tamaara kukkumist

KOLMEKÜMNE NELJAS ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

KONDITIONAAL

СОСЛАГАТЕЛЬНОЕ НАКЛОНЕНИЕ

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

Tunnus -ksi ~ -ks Признак

konditsionaali preesens = indikatiivi preesensi tüvi + tunnus (+ pöördelõpp)

Сослагательное наклонение имеет в эстонском языке две параллельных формы. Полная форма образуется от основы настоящего времени изъявительного наклонения путем прибавления признака *-ksi ~ -ks* и личного окончания (*-n, -d, -me, -te*). В третьем лице единственного числа личное окончание отсутствует, в третьем лице множественного числа прибавляется *-d* (по происхождению признак множественного числа).

Краткая форма образуется во всех лицах от основы изъявительного наклонения с прибавлением признака *-ks*.

kirjutama писать

Эстонский глагол имеет и формы перфекта сослагательного наклонения, которые образуются при помощи форм настоящего времени сослагательного наклонения глагола *olema* и *nud*-партиципа.

Eitavad vormid

Отрицательные формы

Tunpus [-ks] Признак

«Kes kirjutaks konverentsist artikli? Kas sina kirjutaksid?» Кто бы написал о конференции статью? Ты бы написал?

«Kirjutaksin küll, aga mul ei ole aega.»

«Katrini oleks juba eile kirjutanud, aga talle tulid külalised.»

«Täna õhtul me Reinuga kirjutaksime, kui me Katrinilt materjalid saaksime.»

«**Peaksite** ise temalt küsima.»

«Kui meie Reinuga **ei kirjutaks**, kas siis jääks artikkel kirjutamata?»

«Ka Tiina ja Mari **kirjutaksid**, kuid nad **ei kirjutaks** nii põhjalikult kui teie.»

Konditsionaali kasutamine viisakas palves

Употребление сослагательного наклонения при вежливом обращении

Palun, kas te **ütleksite**, mis kell on!

Palun, kas sa **laenaksid** mulle oma õpikut!

Palun, kas te **ulataksite** mulle leiba!

Vabandage, kas te **näitaksite** meile aulat!

Скажите, пожалуйста, который час!

Простите, вы бы могли нам показать актовый зал?

Обратите внимание на слабую и сильную ступень форм сослагательного наклонения!

Nõrk aste <i>õppima-, rääkima-, andma-, lugema-tüüp</i>	Tugev aste <i>hakkama-, vaatama-, tõmbama-, ütleva-tüüp</i>
Te <i>õpiksite</i> paremini. Kes <i>saadaks</i> mind? Nad <i>tõlgiksid</i> selle jutu. Sa ei <i>tunneks</i> teda. Jaan <i>peaks</i> vabandama. Asjad ei <i>kaoks</i> . <i>Teeksite</i> seda kiiremini. Nad <i>näeksid</i> rohkem.	Ta <u>hüppaks</u> kaugemale. Kes <u>aitaks</u> vanaisa? Ma ei <u>ootaks</u> nii kaua. Ma <u>tõmbaksin</u> akna kinni. <u>Puhkaksite</u> mere ääres. <u>Õmbleksite</u> uued riided. Ei <u>vaidleks</u> temaga. Ma ei <u>kahtleks</u> selles.

Tunnus [-vat] Признак

kaudse kõneviisi preesens = *ma*-infinitiivi tüvi + *-vat*

Формы настоящего времени косвенного наклонения образуются от основы *ma*-инфинитива путем прибавления признака *-vat* без личных окончаний.

Формы перфекта образуются при помощи формы настоящего времени косвенного наклонения глагола *olema* и *nud*-партиципа.

Jaatavad vormid

Утвердительные формы

kirjutama писать

Kaudse kõneviisi preesens	Kaudse kõneviisi perfekt
ma, sa, ta, } me, te, nad } kirjuta/vat	ma, sa, ta, } me, te, nad } ole/vat kirjutanud

В качестве утвердительной формы прошедшего времени косвенного наклонения иногда употребляется и только *nud*-партицип:

ma, sa, ta, } me, te, nad }	kirjutanud
--------------------------------	------------

Eitavad vormid

Отрицательные формы

Kaudse kõneviisi preesens	Kaudse kõneviisi perfekt
ma, sa, ta, } me, te, nad } ei kirjuta/vat	ma, sa, ta, } me, te, nad } ei ole/vat kirjutanud ~ pole/vat kirjutanud

Четвертое наклонение эстонского глагола — косвенное наклонение (*modus obliquus*) — не имеет в русской морфологии прямого соответствия. Глагол в косвенном наклонении обозначает действие или состояние, в реальности которого говорящий не уверен, потому что он знает о нем только со слов какого-либо другого лица. Часто косвенное наклонение употребляется при косвенной передаче чужой речи. Формы косвенного наклонения переводятся на русский язык при помощи форм изъявительного наклонения, часто со словами *будто* (*бы*), *якобы*, *говорят*, *мол* и т. п.

«Sa olevat mind eile otsinud?» Ты, говорят, меня в́чера искал?
 «Jah, sest kuulsin, sa olevat Да, так как я слышал, будто
 juba esmaspäeval Tallinnast ты еще в понедельник приехал
 saabunud.» из Таллина.

Ene ja Rein kavatsevat varsti abielluda. Neil olevat võimalus omaette tuba saada. Ene emale see abielu ei meeldivat. Ta tahtvat, et tütar lõpetaks enne ülikooli.
 See professor oskavat väga paljusid keeli. Ta olevat noorena palju reisinud. Nüüd kirjutavat ta memuaare.
 Vanaonu olnud meremees. Ta purjetanud Lõuna-Ameerikasse.

GERUNDIIV

ДЕЕПРИЧАСТИЕ НАСТОЯЩЕГО ВРЕМЕНИ des-ФОРМА

Tunnus

-des
(~ -tes
~ -es)

 Признак

des-gerundiiv = da-infinitiivi tüvi + tunnus

Деепричастие настоящего времени образуется от формы *da*-инфинитива любого глагола. Признак инфинитива *-da* (*-ta*, *-a*) заменяется признаком *-des* (*-tes*, *-es*).

luge/da	—	luge/des	чита́я
vasta/ta	—	vasta/tes	отвеча́я
tull/a	—	tull/es	при́дя

-des

 если *da*-инфинитив имеет признак *-da*:

õppi/da	учи́ться	—	õppi/des	жа́даться	—	jää/da	оста́ваться	—	jää/des
rääki/da	говори́ть	—	rääki/des	ла́уль	—	laul/da	пе́ть	—	laul/des
vestel/da	бесе́довать	—	vestel/des	vaiel/da	—	vaiel/da	спори́ть	—	vaiel/des
ütel/da	~	—	ütel/des	mõtel/da	~	—	mõtel/des	—	mõtel/des
õel/da	сказа́ть	—	õel/des	mõel/da	дума́ть	—	mõel/des	—	mõel/des

-tes

 если *da*-инфинитив имеет признак *-ta*:

haka/ta	начина́ть	—	haka/tes
tõmma/ta	притягива́ть	—	tõmma/tes
puha/ta	отдыха́ть	—	puha/tes
seis/ta	стоя́ть	—	seis/tes
võt/ta	брати́	—	võt/tes

vaada/ta	глядеть	—	vaada/tes
korra/ta	повторять	—	korra/tes
ala/ta	начинаться	—	ala/tes
tõus/ta	вставать	—	tõus/tes
jät/ta	оставлять	—	jät/tes

[-es] если *da*-инфинитив имеет признак *-a*:

sõit/a	ехать	—	sõit/es	ost/a	покупать	—	ost/es
juu/a	пить	—	juu/es	süü/a	есть	—	süü/es
oll/a	быть	—	oll/es	pann/a	класть	—	pann/es
käi/a	ходить	—	käi/es	minn/a	идти	—	minn/es
teh/a	делать	—	teh/es	näh/a	видеть	—	näh/es

Деепричастие обозначает добавочное действие, которое относится к подлежащему и происходит одновременно с главным действием, выражаемым сказуемым.

Обратите внимание на порядок слов!

Jaan kandis lippu. Jaan sammus kõige ees.	} Lippu kandes sammus Jaan kõige ees. Неся знамя, Яан шагал впереди всех.
---	---

Nähes dotsent Laant peahoones, Увидя в главном здании до-
otsustas Jaan temaga rääkida. цента Лаана, Яан решил с
ним поговорить.

Omavahel elavalt **vesteldes** jalutasid sõbratarid koridoris.

Laboratooriumist koju **minnes** kaotas Virve kinda.

Mare istus ajalehti **lugedes** diivanil.

Üliõpilased tervitavad õppejõudu **püsti tõustes**.

Eile kaubamajast **tulles** leidsin rahakoti.

Naerdes jooksid lapsed toast välja.

VÄLJENDID

Mul on mitu loengut puudu.

Ole lahke, võta ja vaata!

Mis sul viga naerda!

Sa töötad poole vähem kui mina.

Pean ülearu palju vaeva näge-
ma.

Hea küll!

Sul on ju alati õigus.

У меня нет нескольких лек-
ций.

Пожалуйста, возьми и посмот-
ри!

Тебе хорошо смеяться!

Ты работаешь в два раза
меньше, чем я.

Мне приходится слишком мно-
го трудиться.

Ладно!

Ведь ты всегда прав.

tänasest alates
Aeg kaob kiiresti.
Siit on parajasti viieteistkümne
minuti tee.
Ainult rahu!
Jõuame õigeks ajaks.

Pole midagi parata!
Pead leppima sellega, mis mulle
meelde on jäänud.
Reinul on hea mälu, kui asi
poliitikasse puutub.

с сегодняшнего дня
Время течет быстро.
Отсюда ровно пятнадцать ми-
нут ходьбы.
Только спокойно!
(Мы) успеем к сроку (к по-
ложенному времени).
Ничего не подделаешь!
Ты должен быть доволен тем,
что я запомнил.
У Рейна хорошая память, если
дело касается политики.

LUGEMISPALA

ÕHTUL

On õhtu. Mari istub oma toas ja õpib partei ajalugu. Homme on NLKP ajaloo seminar. Mari ees laual on õpik, loengukonspektid, Lenini teosed. Ta konspekteerib praegu Lenini teost «Riik ja revolutsioon».

Heliseb uksekell. Tuleb Mari kursusekaaslane Rein.

Rein: Tere õhtust! Väga meeldiv, et sa kodus oled.

Mari: Tere õhtust! Võta palun mantel ära!

Rein: Mis sa teed? Kas võib sind segada?

Mari: Miks mitte! Kas sina oled juba homseks seminariks valmis?

Rein: Peaaegu.

Rein võtab mantli seljast ja kingad jalast ning nad lähevad Mari tuppa.

Rein: Mis ma näen! Sa konspekteerid Lenini teoseid! Mina lugesin ainult loengud läbi, aga mul on mitu loengut puudu. Kas võib sinu konspekti vaadata?

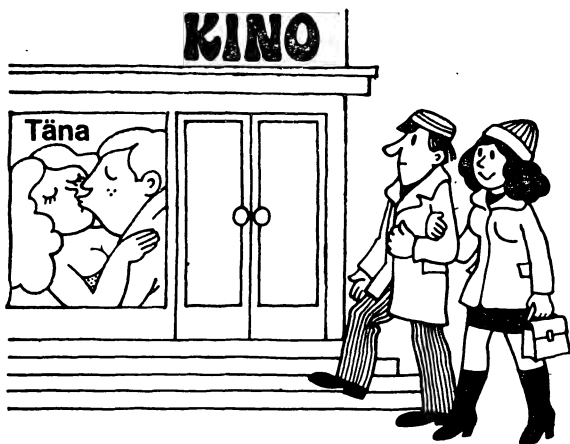
Mari: Ole lahke, võta ja vaata! Mul on siin kõik loengud.

Rein: Lihtsalt masendav, kui korralik sa oled! Jaa, leidub meil veel töökaid üliõpilasi!

Mari: Mis sul viga naerda! Hoopis see on masendav, kui andekas sa ühiskonnateadustes oled! Töötad poole vähem kui mina, aga seminaridel on sinu sõnavõttud kõige paremad. Kui mina sinu moodi õppima hakkaksin, siis järgmisel semestril mind enam ülikoolis ei oleks.

Rein: Ära ärritu! Mina jälle pean keeltega ülearu palju vaeva nägema. Näe, sinul keeltes kontrolltööd enamasti «viied», aga minul «kolmed».

Mari: Ei usu, et sa ülearu palju vaeva näeksid. Sul pole selleks kannatust. Ja alati on sul aega küll malet mängida, küll kooris laulda, küll igasugustes ringides käia.

Mari ja Rein lähevad kinno

Rein: Hea küll, annan alla. Sul on ju alati õigus. Aga nüüd sa ehk lubaksid konspekti vaadata. Pärast lähme kinno, mul on viimasele seansile piletid. Nõus? «Ekraanis» on tänasest alates uus film.

Mari: Tuleksin küll — see olevat hea film —, aga mul on rahvusvahelise olukorra materjal veel vaatamata. Sa ju tead, kuidas dotsent Salu igas seminaris välispoliitikat küsib. Oleksin ma eile saanud osa võtta rahvusvaheliste suhete ringi koosolekustki! Vanaisa juubeli pärast jäi käimata. Kas sina käisid?

Rein: Muidugi. Eile esines seal ju meie parim väliskommentaator Andrus Tagasalu. Ta analüüsis praegust olukorda väga põhjalikult ja huvitavalt. Võiksin sulle sellest rääkida! Mul on vist isegi märknied kuskil taskus.

Rein otsib taskutes, kuid oma märkmikku ta ei leia.

Rein: Pole midagi parata, pead leppima sellega, mis mulle meelde on jäänud.

Õnneks on Reinul hea mälu, kui asi poliitikasse puutub, ja ta oskab hästi rääkida. Siis vaatavad nad Mari konspekte ja omakorda annab seletusi Mari. Aeg kaob kiiresti. Akki vaatab Mari kella ja hüüab: «Me jääme ju hiljaks, kell on juba kolmveerand kümme! Siit on aga parajasti viieteistkümne minuti teel!»

Rein: Ainult rahu! Su kell on viis minutit ees. Jõuame õigeaks ajaks.

Nad lähevad esikusse ja riietuvad. Mari lukustab ukse. Väljas on ilus vaikne õhtu, sajab esimest lund.

KÜSIMUSED

1. Kuidas valmistute teie ühiskonnateaduste seminarideks?
 2. Kuidas teevad seda Rein ja Mari? 3. Missugune üliõpilane on Mari? 4. Missugune üliõpilane on Rein? 5. Miks Rein külastas Marit?

VANASõNU

Tee tööd töö ajal, aja juttu jutu ajal.
 Kuidas lind, nõnda laul.
 Iga jalg teeb ise jälje.
 Igaüks on oma õnne sepp.

SõNAD

abielu, -, -	брак
`alla `andma, ~ `anda, annan	сдаваться
~	
ana/`lõusima, -`lõusida, -lõusin	анализировать
helisema	звенеть
igasugu/ne, -se, -st	всевозможный
ise (= isesugune)	здесь: свой
isesugu/ne, -se, -st	своеобразный
`juttu ajama	разговаривать
`kahtlema, kahelda, `kahtlen	сомневаться
kannatus, -e, -t	терпение
`kaud/ne, -se, -set kõne/`viis,	косвенное наклонение
-viisi, -`viisi	
konspek/`teerima, -`teerida, -tee-	конспектировать
rin	
korra/`lik, -liku, -`likku	аккуратный
`kuskil	где-нибудь
`küll ... `küll ...	и ..., и ...; то ..., то ...
`leppima, `leppida, lepin	здесь: довольствоваться
lukustama	запирать
masendav, -a, -at	здесь: ужасно
memuaar/id, pl. -ide, -e	мемуары
`moodi <i>postp. gen.</i>	по-, как
mälu, -, -	память
`märkme/d, pl. -te, -id	заметки
`märk/`mik, -miku, -`mikku	записная книжка
NLKP = Nõukogude Liidu	КПСС = Коммунистическая
Kommunist/`lik, -liku, -`likku	партия Советского Союза
Par/`tei, -, -d	
oma`ette	здесь: отдельный; свой
oma`korda	в свою очередь

'praegu/ne, -se, -st	современный; нынешний; на- стоящий
põhjalikult	основательно
rahu, -, -	мир, здесь: спокойно
revolutsi/'oon, -ooni, -'ooni	революция
se'mest/er, -ri, -rit	семестр
sinu 'moodi	по-твоему; как бы
sõna/'võtt, -võtu, -'võttu	выступление
'tööd tegema, ~ teha, 'teen ~ = 'töötama	работать
'vaidlema, vaielda, 'vaidlen	спорить
valmistuma	готовиться
väliskommen'taator, -i, -it	внешнеполитический коммен- татор
välispoliitika, -, -t	внешняя политика
väljas	на дворе
'õnn, -e, -e	счастье
ära 'võtma, ~ 'võtta, võtan ~	отнимать; снимать (пальто)
ühis/'kond, -konna, -'konda	общество
ühiskonna'teadus/ed, pl. -te, -i	общественные науки
ülearu	слишком; излишне

HARJUTUSED

Harjutus 1. andma → a) ma annaksin, sa annaksid, ta annaks, me annaksime, te annaksite, nad annaksid; ei annaks; b) Ma annaksin sulle oma fotoaparaadi, kui sa pildistada oskaksid; c) andvat; ei andvat; d) Jüri andvat sulle fotoaparaadi.

maksma, kutsuma, tegema, keetma, saatma, teadma, võlma, tellima, leidma, pidama, tahtma

Harjutus 2. Mul ei ole aega teatrisse minna. → Kui mul aega oleks, läheksin teatrisse.

1. Mul ei ole aega sind külastada. 2. Tatjanal ei ole raha magnetofoni osta. 3. Neil ei ole aega näitust vaadata. 4. Sul ei ole kannatust iga päev sõnu korrata. 5. Meil ei ole juunis aega konverentsile sõita. 6. Teil ei ole kannatust õhtuni oodata.

Harjutus 3. Rühm üliõpilasi kavatseb matkama minna. → a) Rühm üliõpilasi kavatsevat matkama minna; b) Rühm üliõpilasi olevat kavatsenud matkama minna.

1. Nad tahavad tutvuda Eesti rannikuga. 2. Nad võtavad kaasa fotoaparaadid. 3. Nad sõidavad bussiga Narva. 4. Nad magavad telkides. 5. Lahemaast kujuneb rahvuspark. 6. Jüri teab kohta, kus võib tuld teha. 7. Nad lähevad ka Kasari jõe äärde. 8. Õhtuks jõuavad nad Pärnusse. 9. Jüri pildistab palju.

Harjutus 4. Müüja näitab Virvele lühikest mantlit. → Kui mantel pikem oleks, ostaks Virve selle mantli.

1. Müüja näitab Matile kallist fotoaparaati. 2. Müüja näitab mulle väikest portfelli. 3. Müüja näitab sulle heledat kirjutuslauda. 4. Müüja näitab teile lühikesi sukki. 5. Müüja näitab neile kitsaid pükse. 6. Müüja näitab vanaemale õhukest salli.

Harjutus 5. Kui homme kontrolltööd ei oleks, ... → Kui homme kontrolltööd ei oleks, läheksin kinno.

1. Kui Jüri oleks töökam, ... 2. Kui ilm oleks külmem, ... 3. Kui ma stipendiumi ei saaks, ... 4. Kui see riie oleks odavam, ... 5. Kui me Moskvast elaksime, ... 6. Kui sa oleksid koosolekul olnud, ... 7. Kui nad rohkem õpiksid, ... 8. Kui päike paistaks, ... 9. Kui sa vähem räägiksid, ... 10. Kui dotsent Laan oleks meid märganud, ... 11. Kui sa oleksid hästi puhanud, ... 12. Kui Mari poleks sind aidanud, ...

Harjutus 6. Jutustage, kuidas teie veedaksite vaba päeva.

Harjutus 7. Professor kirjutas memuaare; professor mõtles oma noorusele. → Memuaare kirjutades mõtles professor oma noorusele.

1. Mari konspekteeris Lenini teost; Mari istus laua taga. 2. Jüri otsis taskutes; Jüri leidis märkmiku. 3. Mari abiellus Reinuga; Mari oli kahekümne kahe aastane. 4. Mari vaatas kella; Mari hüüdis: «Me jääme hiljaks!» 5. Rein seisis ukse taga; Rein ootas Marit. 6. Rein läks kinno; Rein rääkis Marile rahvusvahelisest olukorrast. 7. Mari käis vanaisaga metsas; Mari nägi metskitse.

Harjutus 8. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Если бы не шел дождь, мы пошли бы в лес. 2. Вы были бы с этим согласны? 3. Я не хотел бы тебе мешать. 4. Ты хотел бы выпить чашку кофе? 5. Если бы я не должен был идти к зубному врачу, я пришел бы на заседание кружка. 6. Мы успели бы в театр вовремя, если бы автобус сейчас пришел. 7. Они заметили бы нас, если бы посмотрели сюда. 8. Они не купили бы этих книг, если бы они не были им нужны. 9. Ты заперла бы дверь, если бы у тебя был ключ.

b) 1. У аккуратного студента аккуратные конспекты. 2. Мари конспектирует аккуратно. 3. Рейн читал статьи внешнеполитических комментаторов и слушал их выступления. 4. Он анализировал современное международное положение. 5. Доклад Рейна был основательным. 6. Твое выступление на сегодняшнем семинаре было содержательным. 7. Где моя записная книжка? 8. На завтрашний концерт эстрадной музыки еще есть билеты? 9. Пожалуйста, на балконе есть еще свободные места. 10. Очень приятно, я попросил бы эти два места.

Kordamisharjutus. Mati ujub → a) Ta on hea ujuja; b) Tema spordiala on ujumine.

1. Rein suusatab. 2. Virve uisutab. 3. Ene võimleb. 4. Jaan maadleb. 5. Andres purjetab. 6. Arvo jookseb. 7. Svetlana vehkleb.

KOLMEKUMNE VIIES ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

IMPERSONAAL

НЕОПРЕДЕЛЕННО-ЛИЧНЫЕ ФОРМЫ

Indikatiiv

Изъявительное наклонение

Jaatavad vormid			Eitavad vormid	
Preesens:	õpi/takse	учатся	ei õpi/ta	не учатся
Imperfekt:	õpi/ti	учились	ei õpi/tud	не учились
Perfekt:	on (selgeks)	выучено	ei ole (selgeks)	не выучено
	õpi/tud		õpi/tud	
Pluskvam-perfekt:	oli (selgeks)	было	ei olnud (selgeks)	не было
	õpi/tud	выучено	õpi/tud	выучено

Неопределенно-личные формы глаголов, имеющих чередование ступеней, обыкновенно выступают в слабой степени.

tud-partitsiip

Страдательное причастие прошедшего времени = *tud-партицип*

Основная форма неопределенно-личных форм — страдательное причастие прошедшего времени на *-tud* (~ *-dud*) от которого образуются все неопределенно-личные формы настоящего и прошедшего времени.

При помощи признака *-tud* образуется причастие

а) от глаголов с двусложной и многосложной основой без чередования ступеней

<i>ma-infinitiiv</i>		<i>tud-partitsiip</i>
luba/ma	позволять	luba/tud
kasuta/ma	пользоваться	kasuta/tud
kirjuta/ma	писать	kirjuta/tud
lõpeta/ma	кончать	lõpeta/tud

R a n g e t ä h e l e !

rese/ma мыть, стирать [pes] /tud

б) от глаголов с основой на гласной, имеющих чередование ступеней:

<i>ma</i> -infinitiiv tugev aste		<i>tud</i> -partitsiip nõrk aste
<u>õppi/ma</u>	учиться	<i>õpi/tud</i>
<u>tõlki/ma</u>	переводить	<i>tõlgi/tud</i>
<u>rääki/ma</u>	говорить	<i>räägi/tud</i>
<u>luge/ma</u>	читать	<i>loe/tud</i>
<u>hakka/ma</u>	начинать	<i>haka/tud</i>
<u>vaata/ma</u>	смотреть	<i>vaada/tud</i>
<u>tõmba/ma</u>	тянуть	<i>tõmma/tud</i>
<u>korda/ma</u>	повторять	<i>korra/tud</i>
<u>puhka/ma</u>	отдыхать	<i>puha/tud</i>
<u>oska/ma</u>	уметь	<i>osa/tud</i>

R a n g e t ä h e l e !

tege/ma делать te [h] /tud

näge/ma видеть nä [h] /tud

в) от глаголов с основой на -s, имеющих чередование ступеней:

seis/ma стоять — seis/tud peks/ma бить — peks/tud
tõus/ma вставать — tõus/tud lüps/ma доить — lüps/tud
maks/ma платить — maks/tud

R a n g e t ä h e l e !

jooks/ma бегать joo [s] /tud

E r a n d i d :

а) глаголы с основой на -d:

and/ma давать — an/tud hoid/ma беречь — hoi/tud
kand/ma носить — kan/tud jõud/ma успевать — jõu/tud
leid/ma находить — lei/tud püüd/ma стремиться, — püü/tud
tund/ma чувствовать — tun/tud ловить
tead/ma знать — tea/tud

б) глаголы с основой на -t:

sõit/ma ехать — sõi [de] /tud
saat/ma посылать — saa [de] /tud

keet/ma	варить	—	kee	<u>[de]</u>	/tud
kart/ma	бояться	—	kar	<u>[de]</u>	/tud
loot/ma	надеяться	—	loo	<u>[de]</u>	/tud
toot/ma	производить	—	too	<u>[de]</u>	/tud
võit/ma	побеждать	—	või	<u>[de]</u>	/tud
väit/ma	утверждать	—	väi	<u>[de]</u>	/tud
võt/ma	брать	—	võ	<u>[e]</u>	/tud
kat/ma	покрывать	—	ka	<u>[e]</u>	/tud
jät/ma	оставлять	—	jä	<u>[e]</u>	/tud
mat/ma	хоронить	—	ma	<u>[e]</u>	/tud
küt/ma	топить	—	kõ	<u>[e]</u>	/tud
taht/ma	хотеть	—	tah	<u>[e]</u>	/tud
ost/ma	купать	—	ost	<u>[e]</u>	/tud
tõst/ma	поднимать	—	tõst	<u>[e]</u>	/tud
nut/ma	плакать	—	nut	<u>[e]</u>	/tud

При помощи признака [-dud] образуется причастие

а) от глаголов типа **tooma, käima:**

too/ma	приносить	—	too/dud	käi/ma	ходить	—	käi/dud
saa/ma	получать	—	saa/dud	vii/ma	относить	—	vii/dud

S a m u t i: jooma, jääma, looma, lõõma, söõma, võima.

б) от глаголов с основой на **-l, -n, -r:**

kuul/ma	слышать	—	kuul/dud	naer/ma	смеяться	—	naer/dud
laul/ma	петь	—	laul/dud	veen/ma	убеждать	—	veen/dud

Глаголы типа **üttelema:**

Tugev aste		Nõrk aste
<u>võim</u> <u>[le]</u> /ma	делать гимнастику	<i>võim [el]/dud</i>
<u>vest</u> <u>[le]</u> /ma	разговаривать, беседовать	<i>vest [el]/dud</i>
<u>vaid</u> <u>[le]</u> /ma	спорить	<i>vai [el]/dud</i>

kaht le/ma сомневаться

kah el/dud

õmb le/ma шить

õmm el/dud

P a n g e t ä h e l e !

mõt le/ma думать

mõt el/dud ~ mõ el/dud

üt le/ma сказать

üt el/dud ~ ö el/dud

Глаголы типа **kõnelema**:

kõne le/ma говорить

kõne l/dud ~ kõne le/tud

tege le/ma заниматься

tege l/dud ~ tege le/tud

E r a n d i d :

ole/ma быть — ol/dud

tule/ma идти — tul/dud

mine/ma идти — min/dud

sure/ma умирать — sur/dud

pane/ma класть, — pan/dud
положить

tud-partitsiibi tarvitamisest vt. 37. õppetükk.

IMPERSONAALI AJAD (I)

ВРЕМЕНА НЕОПРЕДЕЛЕННО-ЛИЧНОЙ ФОРМЫ (I)

1. Preesens

1. Настоящее время

Jaatav vorm

Утвердительная форма

Tunnus

-takse
(~ -dakse
~ -akse)

Признак

impersonaali preesens = tud-partitsiibi tüvi + impersonaali preesensi tunnus

Неопределенно-личные формы настоящего времени образуются от основы tud-партиципа, к которой прибавляется признак настоящего времени неопределенно-личной формы.

ehita/takse строят	laul/dakse поют	müü/akse продают
-----------------------	--------------------	---------------------

Mida siin ehitatakse?

Что здесь строят?

Mis laulu seal lauldakse?

Какую песню там поют?

Kus müüakse lilli?

Где продают цветы?

Tunnus

-ta (~ -da)

Признак

impersonaali preesensi eitav vorm = *ei* + *tud-partitsiibi tüvi* + impersonaali tunnus

Отрицательная форма настоящего времени неопределенно-личной формы образуется при помощи отрицательного слова *ei* и основы *tud*-партиципа, к которой прибавляется признак неопределенно-личной формы.

<i>ei ehita/ta</i> не строят	<i>ei laul/da</i> не поют	<i>ei müü/da</i> не продают
---------------------------------	------------------------------	--------------------------------

Praegu siin *ei ehitata*.Seal *ei laulda*.Siin lilli *ei müüda*.

Сейчас здесь не строят.

Там не поют.

Здесь цветы не продают.

-takse, -ta

<i>ma</i> -infinitiiv	<i>tud</i> -partitsiip	Impersonaali preesensi	
		jaatav vorm	eitav vorm
küsi/ <i>ma</i> спрашивать	küsi/ <i>tud</i>	küsi/ <i>takse</i>	<i>ei</i> küsi/ <i>ta</i>
maga/ <i>ma</i> спать	maga/ <i>tud</i>	maga/ <i>takse</i>	<i>ei</i> maga/ <i>ta</i>
tööta/ <i>ma</i> работать	tööta/ <i>tud</i>	tööta/ <i>takse</i>	<i>ei</i> tööta/ <i>ta</i>
pese/ <i>ma</i> мыть, стирать	<u>pes</u> / <i>tud</i>	<u>pes</u> / <i>takse</i>	<i>ei</i> <u>pes</u> / <i>ta</i>

S a m u t i: armastama, asuma, avama, jutustama, jälgima, kasutama, kirjutama, külastama, paluma, peatuma, ravima, selgitama, tänama, vormistama, väljuuna jne.

luge/ <i>ma</i> читать	loe/ <i>tud</i>	loe/ <i>takse</i>	<i>ei</i> loe/ <i>ta</i>
tõlki/ <i>ma</i> переводить	tõlgi/ <i>tud</i>	tõlgi/ <i>takse</i>	<i>ei</i> tõlgi/ <i>ta</i>
hüppa/ <i>ma</i> прыгать	hüpa/ <i>tud</i>	hüpa/ <i>takse</i>	<i>ei</i> hüpa/ <i>ta</i>
oota/ <i>ma</i> ожидать	ooda/ <i>tud</i>	ooda/ <i>takse</i>	<i>ei</i> ooda/ <i>ta</i>
oska/ <i>ma</i> уметь	osa/ <i>tud</i>	osa/ <i>takse</i>	<i>ei</i> osa/ <i>ta</i>

S a m u t i: istuma, kutsuma, otsima, sundima, sündima, uskuma, rullama, aitama, algama, märkama, märkima, näitama, kor-dama, lendama, kohtama, kaebama, ohkama, viskama jne.

seis/ma стоять	seis/tud	seis/takse	ei seis/ta
maks/ma платить	maks/tud	maks/takse	ei maks/ta
jooks/ma бегать	joos/tud	joos/takse	ei joos/ta

S a m u t i: lüpsma, peksma, tõusma jne.

and/ma давать	an/tud	an/takse	ei an/ta
hoid/ma беречь	hoi/tud	hoi/takse	ei hoi/ta
tead/ma знать	tea/tud	tea/takse	ei tea/ta

S a m u t i: jõudma, kandma, leidma, püüdma, tundma jne.

sõit/ma ехать	sõi <u>de</u> /tud	sõi <u>de</u> /takse	ei sõi <u>de</u> /ta
tõst/ma поднимать	tõst <u>e</u> /tud	tõst <u>e</u> /takse	ei tõst <u>e</u> /ta

S a m u t i: keetma, kartma, lootma, saatma, tooma, võitma, väitma, ostma, nutma jne.

võt/ma брать	võ <u>e</u> /tud	võ <u>e</u> /takse	ei võ <u>e</u> /ta
-----------------	------------------	--------------------	--------------------

S a m u t i: jätma, katma, kütma, matma jne.

Tutvutakse uue linnaosaga, mi- Знакомятся с новым районом
da ei tunta. города, который не знают.

Kuidas seda väljakut **nimetatakse**? Väljaku nime ei teata. **Sõide-**
takse teatri juurde. Mis teatris täna **mängitakse**? Draamat ei
taheta vaadata, **tahetakse** näha balletti. Kioskist **ostetakse** aja-
lehti, brošüüre **ei osteta**.

-dakse, -da

a) у глаголов с основой на **-l, -n, -r**:

kuul/ma слышать	kuul/dud	kuul/dakse	ei kuul/da
--------------------	----------	------------	------------

S a m u t i: laulma, naerma, veenma jne.

Глаголы типа **üttelema**:

õmb/ le /ma шить	õmm <u>el</u> /dud	õmm <u>el</u> /dakse	ei õmm <u>el</u> /da
üt/ le /ma сказать	üt <u>el</u> /da	üt <u>el</u> /dakse	ei üt <u>el</u> /da
	~ <u>öel</u> /dud	~ <u>öel</u> /dakse	~ ei <u>öel</u> /da
mõt/ le /ma думать	mõt <u>el</u> /dud	mõt <u>el</u> /dakse	ei mõt <u>el</u> /da
	~ mõ <u>el</u> /dud	~ mõ <u>el</u> /dakse	~ ei mõ <u>el</u> /da

S a m u t i: kahtlema, vaidlema, vestlema, võimlema jne.

P a n g e t ä h e l e !

Глаголы типа **kõnelema**:

tege <u>le</u> /ma заниматься	tege <u>l</u> /dud ~ tege <u>le</u> /tud	tege <u>l</u> /dakse ~ tege <u>le</u> /takse	ei tege <u>l</u> da ~ tege <u>le</u> ta
----------------------------------	---	---	--

б) у глаголов **jääma, saama, võima**:

jää/ma оставаться	jää/dud	jää/dakse	ei jää/da
saa/ma становиться,	saa/dud	saa/dakse	ei saa/da
получать			
või/ma мочь	või/dud	või/dakse	ei või/da

Maitse üle ei vaielda. Mille üle O вкуса не спорят. О чем
vaieldakse? спорят?

Koosolekule ei jääda hiljaks (= ei hilineta).

Mis küsimustega teie ringis tegeldakse?

Kuidas saadakse uut kirjandust?

Kas mõeldakse juba kevadisele konverentsile? Ei, veel ei mõelda.

Kõike, mis mõeldakse, ei öelda.

-akse, -da

а) у глаголов типа **tooma, käima**:

da-infinitiv	Preesensi jaatav vorm	tud-partitsiip	Preesensi eitav vorm
tuu/a приносить	tuu/akse	too/dud	ei too/da
juu/a пить	juu/akse	joo/dud	ei joo/da
luu/a создавать	luu/akse	loo/dud	ei loo/da
süü/a есть	süü/akse	söö/dud	ei söö/da
löö/a бить	löö/akse	löö/dud	ei löö/da
vii/a относить	vii/akse	vii/dud	ei vii/da
käi/a ходить	käi/akse	käi/dud	ei käi/da

б) у глаголов **olema, minema, panema, tulema, surema**:

oll/a быть	oll/akse	ol/dud	ei ol/da
minn/a идти	minn/akse	min/dud	ei min/da
pann/a класть,	pann/akse	pan/dud	ei pan/da
положить			
tull/a идти	tull/akse	tul/dud	ei tul/da
surr/a умирать	surr/akse	sur/dud	ei sur/da

teh/a	делать	teh/akse	teh/tud	ei teh/ta
näh/a	видеть	näh/akse	näh/tud	ei näh/ta

«Kuhu meid viiakse? Kas min- — Куда нас ведут? В универ-
nakse kaubamajja?» маг идем? —

«Ei, kaubamajja praegu ei minda, enne käiakse linnamuuseumis.»

«Kui kaua seal ollakse?»

«Kaua seal ei olda, sest varsti pannakse muuseum kinni.»

«Millal õhtusööki süüakse?»

«Nii hilja enam üldse ei süüda.»

VÄLJENDID

Arheoloogia andmetel asus siin linnus.	По данным археологии здесь находилось городище.
Suurvürst korraldas siia sõjaretke.	Великий князь устроил сюда поход.
Ta rajas linnuse kohale oma kindluse.	Он заложил на месте городища свою крепость.
Kus asub kaubamaja?	Где находится универмаг?
Te lähete õiges suunas, minge otse edasi.	Вы правильно идете, идите прямо!
Te lähete vales suunas, pöörduge tagasi!	Вы не туда идете, поверните назад!
Pöörduge paremale (vasemale)!	Сверните направо (налево)!
Minge ümber nurga!	Поверните за угол!
Minge üle tänava!	Перейдите улицу!

LUGEMISPALA

TURISTID TARTUS

Rühm turiste saabub Tartusse. Ekskursioonibüroost antakse neile giid.

«Tere tulemast Tartusse! Saame tutvavaks: minu nimi on Mai Rannik. Teie olete, nagu ma kuulsin, leningradlased? Kõigepealt mõned üldised andmed meie linna kohta, siis läheme ringkäigule ja tutvume Tartu vaatamisväärsustega.

Tartu sümboliteks on Emajõgi, Toomemägi ja ülikool. Sageli nimetatakse Tartut ka Emajõe Ateenaks, ülikoolilinnaks, nooruse linnaks. Tartus on elanikke üle saja tuhande ja üks kolmandik neist kas õpib või õpetab. Linnas on kaks kõrgemat õppeasutust

— Tartu Riiklik Ülikool ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia — siis veel Meditsiinkool, Muusikakool, Kunstikool, Pedagoogiline Kool ja hulk keskkooli. Siin asuvad mitmed ENSV Teaduste Akadeemia asutused, muuseumid ja raamatukogud. Meie teatris «Vanemuine» võib näha nii draamat, ooperit, operetti kui ka balletti. Nii on Tartu meie vabariigi tähtis kultuurikeskus. Pärast sõda on Tartus kiiresti arenenud ka tööstus. Praegu annab meie linn ligi 10% Eesti NSV tööstustoodangust. Kuulus on Tartu Aparaaditehase toodang, seda eksporditakse kümnetesse välisriikidesse.»

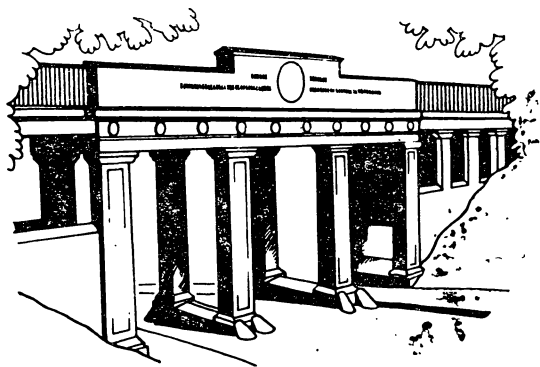
Turistidel on giidile mitmeid küsimusi: «Kas Tartus on kaubamaja? Kust saab osta suveniire? Kus on raamatukauplus? Kas saab osta Tartu kohta venekeelseid brošüüre või albumeid? Kus müüakse fotosid Tartu vaadelega? Kus asub sidekontor? Kus on turg?»

Kõigepealt tutvutakse vana Tartuga. Peatutakse Nõukogude väljakul, kus asub ajalooline raekoda. Siis vaadatakse ülikooli peahoonet. Giid räägib ülikooli minevikust. Kõlavad nimed Georg Friedrich Parrot, Hatšatur Abovjan, Kristjan Jaak Peterson, Friedrich Robert Faehlmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald...

Ülikooli peahoone lähedal on keskaegse Jaani kiriku varemed. Mõõdutakse Tartu kõige vanematest elumajadest. Giid juhib oma rühma Toomemäele.

Toomemäelt avaneb ilus vaade linnale. «Näete, seal paremal üle jõe on meie kõige uueim elamurajoon. Need kõrged majad siit otse on ülikooli uued ühiselamud.»

Toomemäel on palju vaadata: Toomkiriku romantilised varemed, monumendid kuulsatele teadlastele, kes on õppinud või töötanud Tartus; Inglisild pühendusega ülikooli esimesele rektorile;

Inglisild on pühendatud ülikooli esimesele rektorile G. F. Parrotile

Kuradisild, mis avati Romanovite dünastia 300 aasta juubeliks ja mida kaunistab Aleksander I reljeef.

Turistid peatuvad vana tähetorni juures. Giid ütleb: «Me seisame praegu kohal, kus arheoloogide andmetel V—X sajandil asus muistsete eestlaste linnus. Esimesed kirjalikud andmed Tartu kohta leiduvad vanavene kroonikas, kus jutustatakse, et aastal 1030 korraldas suurvürst Jaroslav Tark siia sõjaretke ja rajas eestlaste linnuse kohale oma kindluse, mille ta nimetas Jurjeviks.»

Ringkäik jätkub. Vaadatakse «Vanemuise» uut teatrimaja, kaubamaja, EPA peahoonet. Tutvutakse Tartu revolutsioonilise minevikuga. Burdenko tänavas vaadatakse maja, kus aastatel 1900—1901 elas Lenini noorem vend, arstiteaduskonna üliõpilane Dmitri Uljanov. Käiakse ka Tähtvere pargis.

Tutvumine Tartuga lõpeb moodsas restoranis «Kaunas». Siin süüakse lõunat ja vesteldakse tänase päeva muljetest.

KÜSIMUSED

1. Kuidas iseloomustaksite teie Tartut? 2. Miks on Tartu Eesti tähtis kultuurikeskus? 3. Missugused on Tartu tähtsamad ajaloolised hooned? 4. Kes olid Georg Friedrich Parrot, Kristjan Jaak Peterson, Friedrich Robert Faehlmann, Friedrich Reinhold Kreutzwald? 5. Missugused monumendid on Toomemäel? 6. Kui vana on Tartu?

VANASõnu

Kes palju käinud, see palju näinud.

Kes korragi ümber toa käib, on targem kui see, kes paigal istub.

Sõnad

aja`looli/ne, -se, -st	исторический
`andme/d pl. -te, -id	данные
aparaaditehas, -e, -t	приборостроительный завод
arheo/`loog, -loogi, -`loogi	археолог
draama, -, -t	драма
dü`nastia, -, -t	династия
ekskursioonibü`roo, -, -d	экскурсионное бюро
eks/`portima, -`portida, -pordin	экспортировать, вывозить
elamu/ra`joon, -rajooni, -ra`jooni	жилищный район
elumaja, -, -	жилой дом
Ema`jõe Ateena, -, -t	Афины на Эмайыги

ENSV 'Teaduste Aka'deemia, -, -t	Академия наук ЭССР
foto, -, -t	фотоснимок
'giid, giidi, 'giidi	гид
imperso/'naal, -naali, -'naali ~	неопределенно-личные формы
umbisikuli/ne, -se, -st tegu/-	
'mood, -'moe, -'moodi	
'ing/el, -li, -lit	ангел
'Ingli/'sild, -silla, -'silda	Ангельский мост
'kas ... 'või ...	или... или...
kaunistama	украшать
'kesk'aeg/ne, -se, -set	средневековый
'kindlus, -e, -t	крепость
'kinni panema, ~ 'panna, panen ~	закрывать
kirik, -u, -ut	церковь
kirja/'lik, -liku-, -'likku	письменный
kolma/'ndik, -ndiku, -'ndikku	треть
kroonika, -, -t	хроника
kultuuri'keskus, -e, -t	культурный центр
'kunst, kunsti, 'kunsti	искусство
kunsti/'kool, -kooli, -'kooli	художественное училище
Kuradi/'sild, -silla, -'silda	Чертов мост
'kütma, 'kütta, kütan	топить
leningradla/ne, -se, -st	ленинградец (-ка)
linnus, -e, -t	городище
'lüpsma, 'lüpsta, lüpsan	доить
'matma, 'matta, matan	хоронить
meditsiini/'kool, -kooli, -'kooli	медицинское училище
monu'ment, monumendi, monu-'menti	памятник
'muist/ne, -se, -set	древний
mulje, 'mulje, muljet	впечатление
muusika/'kool, -kooli, -'kooli	музыкальная школа
'müüma, 'müüa, 'müün	продавать
ope'rett, opereti, ope'retti	оперетта
otse	прямо
paremal	направо
peda'gogili/ne, -se, -st	педагогическое училище
'kool, kooli, 'kooli	
'peksma, 'peksta, peksan	бить
'pöörduma	поворачивать
pühendus, -e, -t	посвящение
'rae/koda, -koja, -koda	ратуша
rajama	основывать, закладывать
'rektor, -i, -it	ректор

rel/'jeef, -jeefi, -'jeefi
 restoran, -i, -i
 revolutsioonili/ne, -se, -st
 side'kontor, -i, -it
 'suur/'vürst, -vürsti, -'vürsti
 suve/'niir, -niiri, -'niiri
 sõja/'retk, -retke, -'retke
 'sümbol, -i, -t
 'teatrimaja, -, -
 'Toomkirik, -u, -ut
 turismi/'reis, -reisi, -'reisi
 'lutvumi/ne, -se, -st
 tähe/'torn, -torni, -'torni
 'tööstustoodang, -u, -ut
 'vaatamis'väärsus, -e, -t
 'vaidlus, -e, -t
 vareme/d pl. -te, -id
 välis/'riik, -riigi, -'riiki
 õpetama

рельеф
 ресторан
 революционный
 контора связи, почта
 великий князь
 сувенир
 поход
 символ
 здание театра
 Домский собор
 туристическая поездка
 ознакомление, знакомство
 обсерватория
 промышленная продукция
 достопримечательность
 спор
 развалины, руины
 иностранное государство
 учить

HARJUTUSED

Harjutus 1. ruttama → a) rutatakse, ei rutata; b) Hommikul rutatakse tööle. Millal ei rutata?

tõlkima, ootama, kordama, vaatama, puhkama, hakkama, oskama, tegema, maksma, vaidlema

Harjutus 2. Mida tehakse loengul? (kuulama, konspekteerima) → Loengul kuulatakse ja konspekteeritakse.

1. Mida tehakse kohvikus? (kohvi jooma, sööma, vestlema)
 2. Mida tehakse klubis? (tantsima, laulma, muusikat kuulama)
 3. Mida tehakse võimlas? (võimlema, palli mängima) 4. Mida tehakse pargis? (jalutama, jooksmas, pingil istuma) 5. Mida tehakse raamatukogus? (lugema, kirjutama) 6. Mida tehakse raamatukaupluses? (raamatuid ja brošüüre ostma) 7. Mida tehakse köögis? (keetma, küpsetama) 8. Mida tehakse vannitoas? (pesema, duši all käima)

Harjutus 3. See üliõpilane hilines loengule, aga ... → See üliõpilane hilines loengule, aga harilikult loengule ei hilineta.

1. Auto peatus kitsas tänavas, aga ... 2. See mees sõitis rongis ilma piletita, aga ... 3. Virve kartis hambaarsti, aga ... 4. See poiss viskas pabereid põrandale, aga ... 5. See laps murdis pargis lilli, aga ... 6. See isa peksis last, aga ... 7. Mari jõi õhtul kanget kohvi, aga ... 8. See mees suitsetas bussis, aga ...

Harjutus 4. Filoloogidele ... mitmeid keeli → Filoloogidele õpetatakse mitmeid keeli.

1. Keskkoolis ... üksteist aastat, siis ... tööle või ... kõrgkooli. 2. Juubilari ... ja ... kõike head. 3. Kevadel ... ekskursioonile. 4. Mantlid ... riidehoidu. 5. Naistepäeval ... emadele lilli. 6. Pealinnas ... moodsaid riideid. 7. Kolhoosides ja sovhoosides ... lehma masinatega.

õnnitlema, astuma, sõitma, soovima, kinkima, minema, lüpsma, kandma, käima, andma

Harjutus 5. Tõlkige eesti keelde

a) 1. Строят новое общежитие. 2. На поезд не опаздывают. 3. Музей открывается в 9 часов и закрывается в 18 часов. 4. Магазину требуется продавец. 5. Сейчас идут в универмаг, в ресторан сейчас не идут. 6. В отдел спортивных товаров привезут лыжи. 7. А еще что-нибудь привезут? 8. Нет, больше ничего не привезут. 9. Здесь шьют пальто? 10. Нет, здесь пальто не шьют. 11. В автобусе сидят или стоят, выходят в передние двери. 12. На газеты подписываются в конце года, в начале года на газеты не подписываются.

б) 1. Тарту — молодежный город. 2. Здесь два высших учебных заведения и много средних школ. 3. Что знают туристы о прошлом Тарту? 4. Знают, что здесь есть старый университет. 5. Не знают, что при университете есть замечательная библиотека. 6. Останавливаются у обсерватории и осматривают памятники знаменитым ученым. 7. В летописи говорится, что великий князь Ярослав основал здесь крепость.

Harjutus 6. Jutustage oma turismireisist.

Kordamisharjutus. Kasutage lauses.

kõnelema (kellele? millest?), kaunistama (mida? millega?), juhtima (keda? kuhu?), tutvuma (kellega, millega?), kahtlema (kelles, milles?), mööduma (kellest, millest?), pöörduma (kuhu-poole?)

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

СПРЯЖЕНИЕ

IMPERSONAALI AJAD (II)

ВРЕМЕНА НЕОПРЕДЕЛЕННО-ЛИЧНОЙ ФОРМЫ (II)

2. Imperfekt

2. Простое прошедшее

Jaatav vorm

Утвердительная форма

Tunnus -ti(~-di) Признаки

impersonaali imperfekt = *tud*-partitsiibi tüvi + impersonaali imperfekti tunnus

Неопределенно-личные формы простого прошедшего образуются от основы *tud*-партиципа, к которой прибавляется признак прошедшего времени неопределенно-личной формы.

ehita/ti	laul/di	müü/di
строили	пели	продавали

Kas siin suvel ehitati?

Летом здесь строили?

Mis laule siis lauldi?

Какие песни тогда пели?

Mis hinnaga roose müüdi?

По какой цене розы продавали?

Eitav vorm

Отрицательная форма

impersonaali imperfekti eitav vorm = *ei* + *tud*-partitsiip

Отрицательная форма неопределенно-личной формы в простом прошедшем образуется при помощи отрицательного слова *ei* и *tud*-партиципа.

ei ehita/tud	ei laul/dud	ei müü/dud
не строили	не пели	не продавали

Suvel siin ei ehitatud.

Летом здесь не строили.

Eile seda laulu ei lauldud.

Вчера эту песню не пели.

Hommikul roose veel ei müü-

Утром розы еще не прода-

dud.

вали.

[-ti] если страдательное причастие прошедшего времени имеет признак **-tud**:

ma-infintiiv		tud-partitsiip	Imperfekti	
			jaatav vorm	eitav vorm
küsim	спрашивать	küsi/tud	küsi/ti	ei küsi/tud
teatama	сообщать	teata/tud	teata/ti	ei teata/tud
kaotama	терять	kaota/tud	kaota/ti	ei kaota/tud
pesema	мыть	pes/tud	pes/ti	ei pes/tud
märkama	замечать	märga/tud	märga/ti	ei märga/tud
seisma	стоять	seis/tud	seis/ti	ei seis/tud
jooksm	бежать	joos/tud	joos/ti	ei joos/tud
kandma	носить	kan/tud	kan/ti	ei kan/tud
keetma	варить	kee <u>de</u> /tud	kee <u>de</u> /ti	ei kee <u>de</u> /tud
saatma	посылать	saa <u>de</u> /tud	saa <u>de</u> /ti	ei saa <u>de</u> /tud
tootma	производить	too <u>de</u> /tud	too <u>de</u> /ti	ei too <u>de</u> /tud
võitma	побеждать	või <u>de</u> /tud	või <u>de</u> /ti	ei või <u>de</u> /tud
jätma	оставлять	jä <u>e</u> /tud	jä <u>e</u> /ti	ei jä <u>e</u> /tud
katma	покрывать	ka <u>e</u> /tud	ka <u>e</u> /ti	ei ka <u>e</u> /tud
ajama	гнать	a <u>e</u> /tud	a <u>e</u> /ti	ei a <u>e</u> /tud
võtma	брать	võ <u>e</u> /tud	võ <u>e</u> /ti	ei võ <u>e</u> /tud
kütma	топить	kõ <u>e</u> /tud	kõ <u>e</u> /ti	ei kõ <u>e</u> /tud
matma	хоронить	ma <u>e</u> /tud	ma <u>e</u> /ti	ei ma <u>e</u> /tud
tegema	делать	teh/tud	teh/ti	ei teh/tud
nägema	видеть	näh/tud	näh/ti	ei näh/tud

Kas teile **teatati** eile koosolekust?

Ei, eile küll **ei teatatud**.

Вам вчера сообщили о собрании?

Нет, вчера не сообщили.

Sinu puudumist **märgati**, Peetri puudumist **ei märgatud**.

Mind **küsit**, aga Leenat **ei küsitud**.

Eile EPA meeskonnale **kaotati**, täna enam **ei kaotatud**.

-di если страдательное причастие прошедшего времени имеет признак *-dud*:

<i>ma-infinitiiv</i>	<i>tud-partitsiip</i>	Imperfekti	
		jaatav vorm	eitav vorm
vaidlema спорить	vai <u>el</u> /dud	vai <u>el</u> /di	ei vai <u>el</u> /dud
vestlema беседовать	vest <u>el</u> /dud	vest <u>el</u> /di	ei vest <u>el</u> /dud
ütlema сказать	üt <u>el</u> /dud ~ ö <u>el</u> /dud	üt <u>el</u> /di ~ ö <u>el</u> /di	ei üt <u>el</u> /dud ~ ei ö <u>el</u> /dud
tegelema заниматься	tege <u>l</u> /dud ~ tege <u>le</u> /tud	tege <u>l</u> /di ~ tege <u>le</u> /ti	ei tege <u>l</u> /dud ~ tege <u>le</u> /tud
jääma оставаться	jää/dud	jää/di	ei jää/dud
saama получать	saa/dud	saa/di	ei saa/dud
jooma пить	joo/dud	joo/di	ei joo/dud
käima ходить	käi/dud	käi/di	ei käi/dud
tooma приносить	too/dud	too/di	ei too/dud
olema быть	ol/dud	ol/di	ei ol/dud
minema идти	min/dud	min/di	ei min/dud
panema класть	pan/dud	pan/di	ei pan/dud
tulema идти	tul/dud	tul/di	ei tul/dud

3. Perfekt

Jaatav vorm

3. Перфект

Утвердительная форма

impersonaali perfekt = *on* + *tud-partitsiip*

Неопределенно-личная форма перфекта образуется при помощи 3-го лица настоящего времени от глагола *olema* и *tud*-партиципа.

on ehita/tud	on laul/dud	on müü/dud
строили ~ построен	пели	продавали ~ продан

Eitav vorm

Отрицательная форма

impersonaali perfekti eitav vorm = *ei ole* + *tud-partitsiip*

Неопределенно-личная отрицательная форма перфекта образуется при помощи отрицательной формы настоящего времени от глагола *olema* и *tud*-партиципа.

ei ole ehita/tud	ei ole laul/dud	ei ole müü/dud
не строили ~	не построен	не пели не продавали ~ не продан

Kas see sild on enne sõda **ehitatud?**

Этот мост построен (построили) до войны?

Ei, see sild **ei ole** enne sõda **ehitatud.**

Нет, этот мост построен не до войны.

Kas seda laulu **on** sageli **lauldud?**

Эту песню часто пели?

Ei, seda laulu **ei ole** sageli **lauldud.**

Нет, эту песню пели не часто.

Kas siin alati **on** roose **müüdud?**

Здесь всегда продавали розы?

Ei, siin **ei ole** alati roose **müüdud.**

Нет, здесь не всегда продавали розы.

4. Pluskvamperfekt

4. Плюсquamперфект

impersonaali pluskvamperfekt = *oli* + *tud*-partitsiip

Неопределенно-личная форма плюсквамперфекта образуется при помощи прошедшего времени от глагола *olema* и *tud*-партиципа.

Jaata vorm

Утвердительная форма

oli ehita/tud	oli laul/dud	oli müü/dud
строили ~ был построен	пели	продавали ~ был продан

Eitav vorm

Отрицательная форма

impersonaali pluskvamperfekti eitav vorm = *ei olnud* + *tud*-partitsiip

Неопределенно-личная отрицательная форма образуется в плюсквамперфекте при помощи отрицательной формы прошедшего времени от глагола *olema* и *tud*-партиципа.

ei olnud ehita/tud	ei olnud laul/dud	ei olnud müü/dud
не строили ~ не был построен	не пели	не продавали ~ не был продан

Kas seda silda **oli** kaua **ehitatu-**
tud?

Ei, seda silda **ei olnud** kaua
ehitatud.

Sinna **oli ehitatud** sild.

Seda laulu **oli lauldud**, kui va-
naisa noor oli. Aga seda teist
laulu **ei olnud lauldud.**

Kuulsin, et siin **oli** ainult kolla-
seid roose **müüdud**, aga puna-
seid **ei olnud müüdud.**

Этот мост долго строили?

Нет, этот мост строили не
долго.

Там был построен мост.

Эту песню пели, когда дедуш-
ка был молод. А эту другую
песню не пели.

Я слышал, что здесь продава-
ли только желтые розы, а
красные не продавали.

Эстонским неопределенно-личным формам могут соответ-
ствовать

а) русские глаголы в неопределенно-личном и обобщенно-
личном значениях:

Kohvi **juuakse** kuumalt.

Klubis **mängitakse** malet.

Instituudis **õpitakse** mitmeid
võõrkeeli.

Viimane mäng **kaotati.**

Õnnitleti juubilari.

Vaheajal **avati** aknad.

Kell kümme **lukustati** väravad.

Кофе пьют горячим.

В клубе играют в шахматы.

В институте изучают многие
иностранные языки.

Последнюю игру проиграли.

Поздравляли юбиляра.

В перерыве открыли окна.

В десять часов заперли воро-
та.

б) формы страдательного залога:

Selle vabriku toodangut **ekspor-**
ditakse välismaale.

Jõe äärde **ehitatakse** uut elamut.

Taldrikuid **pestakse** kuuma vee-
ga.

Haridusele **on** palju raha **ku-**
lutatud.

Sel aastal **on** huvitavaid eks-
kursioone **korraldatud.**

Millal see artikkel **on** kirjuta-
tud?

See kool **on asutatud** möödunud
sajandil.

Need roosid **on müüdud.**

Продукция этой фабрики экс-
портируется за границу.

На берегу реки строится но-
вое здание.

Тарелки моют горячей водой.

На образование расходовалось
много денег.

В этом году устраивались ин-
тересные экскурсии.

Когда написана эта статья?

Эта школа основана в прош-
лом веке.

Эти розы проданы.

SUBSTANTIIVISUFIKSID

СУФФИКСЫ
СУЩЕСТВИТЕЛЬНОГО

-lane
-lanna

Armeenia → armeen/lane	armeen/lanna
армянин, армянка	армянка
Leningrad → leningrad/lane	leningrad/lanna
ленинградец, ленинградка	ленинградка

Суффикс *-lane* образует существительные, обозначающие лицо как мужского, так и женского пола со значением национальности или местожительства:

eestlane, venelane, lätlane, leedulane, ukrainlane, soomlane; moskvalane, kiievlane, tallinlane, tartlane, saarlane.

В эстонском языке нет грамматической категории рода, но при необходимости можно для обозначения лица женского пола вместо суффикса *-lane* использовать специальный суффикс *-lanna*.

VÄLJENDID

Dekaan palub end vabandada.	Декан просит извинить его.
Kes on selle otsuse poolt (vastu)?	Кто за это решение (против этого решения)?
Ma olen selle otsuse poolt (vastu).	Я за это решение (против этого решения).
Ma jään erapooletuks.	Я воздержусь.
Keegi ei olnud vastu.	Никто не был против.
Enamik oli poolt.	Большинство было за.
Otsus võeti vastu 12 poolt- ja 4 vastuhäälega.	Решение было принято 12 голосами против четырёх.
Otsus võeti ühel häälel vastu.	Решение было принято единогласно.
Eltepanekuga oldi ühel häälel nõus.	С предложением согласились единогласно (единодушно).
vastavalt määrusele	согласно постановлению
Ene abiellub Peetriga	} Эне выходит замуж за Пеэтера.
~ Ene läheb Peetrile mehele.	
Peeter abiellub Enega.	} Пеэтер женится на Эне.
~ Peeter võtab Ene naiseks.	
Ene ja Peeter abielluvad.	Эне и Пеэтер вступают в брак.

STIPENDIUMIKOMISJONI KOOSOLEK

Filoloogiateaduskonna deканаadi ukse taha kogunes üliõpilasi. Kella viieks oli määratud stipendiumikomisjoni koosolek. Kell lõi viis ja astuski sisse prodekaan. Mindi tema tööruumi. Prodekaan ütles, et dekaan palub end vabandada, ta hilinevat veidi.

Kõigi kursuste vanemad, partei-, komsomoli- ja ametiühingukomitee esindajad olid kohal ja koosolek võis alata. Prodekaan palus esitada koosoleku juhataja ja protokollija kandidaadid. Koosoleku juhatajaks valiti prodekaan ja protokollijaks eesti filoloogia osakonna III kursuse vanem.

P r o d e k a a n: Koosoleku päevakorras on stipendiumide määramine järgmiseks semestriks. Kas on täiendusi või parandusi koosoleku päevakorra suhtes? Kui ei ole, siis palun hääletada. Kes on sellise päevakorra poolt?

Et keegi ei olnud vastu ja keegi ei jäänud ka erapooletuks, siis võeti päevakord ühel häälel vastu.

Stipendiumifondi oli teaduskonnale eraldatud 2500 rubla, seega võis stipendiumi määrata 75 protsendile üliõpilastest. Esimeste kursuste vanematel oli küsimusi stipendiumi andmise korra kohta. Prodekaan vastas nende küsimustele.

Siis esitasid kursusevanemad kursuste kaupa pingeread ja üliõpilaste stipendiumiavaldused. Kaheteistkümnele üliõpilasele määrati kõrgendatud stipendium, sest nad olid sooritanud kõik eksamid «viitele». Järgnevalt kanti protokoll nende üliõpilaste nimed, kes olid sessioonil saanud ainult häid ja väga häid hindeid. Pärast seda tehti 10-minutiline vaheaeg ja siis järgnes koosoleku kõige elavam osa.

P r o d e k a a n: Vastavalt määrusele need üliõpilased, kes on

Prodekaan avab koosoleku

saanud eksamisessioonil «kolmesid», jäävad ilma stipendiumita. Kuid võib teha mõningaid erandeid. Meie stipendiumifond võimaldab määrata stipendiumi veel neljale üliõpilasele. Kas on selliseid avaldusi, mida peaks tingimata rahuldama? Kes soovib sõna võtta?

Inglise filoloogia II kursuse vanem: Üliõpilasel Paalil on raske majanduslik olukord. Ta abiellus hiljuti ja tal on väike laps. Tema abikaasa õpib majandusteaduskonnas ja neil ei ole muud sissetulekut kui stipendium.

Prodekaan: Kas ta on ka varem rahuldavaid hindeid saanud?

Kursuse vanem: Tal oli kaks «rahuldavat» I kursuse kevadel, kui ta just hakkas abielluma. Aga eelmisel semestril õppis ta hästi ja sai stipendiumi.

12 poolt- ja 4 vastuhäälega võeti vastu otsus määrata Ene Paalile stipendium.

Vene filoloogia IV kursuse vanem: Kas võiks anda stipendiumi üliõpilasele Ivanovale? Ta kukkus vene keele eksamil läbi, kuid sooritas selle sessiooni ajal uuesti ja sai «nelja». Rahuldavaid hindeid tal ei ole.

Prodekaan: Ei. Sellisel juhul arvestatakse esimest hinnet. Kui üliõpilane on eksamil läbi kukkunud, siis meil ei ole õigust talle stipendiumi anda, samuti nagu ka võlgnevustega üliõpilastele.

Vene filoloogia V kursuse vanem: Palun määrata stipendium üliõpilastele Pavlovale ja Stepanovale. Neil on küll filosoofia ajaloo eksami tegemata, kuid selle tähtaega on ametlikult pikendatud.

Selle ettepanekuga oldi ühel häälel nõus.

Eesti filoloogia IV kursuse vanem: Siin on veel Peeter Kaljuste avaldus. Ta käis eelmisel semestril tööl ega saanud seetõttu hästi eksamiteks valmistuda. Tal ebaõnnestus poliit-ökoonomia eksam, aga see on tal esimene «rahuldav» kogu ülikooliaja jooksul. Sel semestril ta enam ei tööta. Peeter Kaljuste vanemad on surnud ja seetõttu ei saa ta kodunt abi.

Ka seda avaldust toetati ühel häälel. Oli veel kuus avaldust rahuldavaid saanud üliõpilastelt. Kuna neil polnud mõjuvaid põhjusi, siis jäeti nende avaldused rahuldamata.

Prodekaan: Meie komisjon peab veel üks kord kokku tulema, sest mõnel osakonnal pole sessioon veel lõppenud.

Lepiti kokku, et järgmine koosolek toimub nädala pärast.

KÜSIMUSED

1. Kes võtavad osa stipendiumikomisjoni koosolekust? 2. Kes saavad kõrgendatud stipendiumi? 3. Kes saavad tavalist stipendiumi? 4. Kes jäävad ilma stipendiumita?

NALJA

«Täna sel koosolekul valiti mind tähtsasse komisjoni.»
 «Mis komisjon see on?»
 «Seda arutame homsel koosolekul.»

VANASõnu

Kuidas töö, nõnda palk.
 Küsija suu peale ei lõõda, aga võtja käe peale lüüakse.
 Rumalaid ei künata ega külvata, nad siginevad ise.

Sõnad

ametiühingukomi`tee, -, -d	профсоюзный комитет
ametlikult	официально
eraldama	отделять; здесь: выделять (сумму)
erand, -i, -it	исключение
erapooletuks `jääma, ~ `jääda, `jään ~	воздерживаться (при голосовании)
filo`soofia, -, -t	философия
hääletama	голосовать
`järgnevalt	далее; затем
`kokku `leppima, ~ `leppida, lepin ~	договариваться
`kokku tulema, ~ `tulla, tulen ~	собраться
komisjon, -i, -i	комиссия
kuna	так как
`kursusevanem, -a, -at	староста курса
`kursuste `kaupa	по курсам
kõrgendatud	повышенный
`külvama, külvata, `külvan	сеять
`kündma, `künda, künnan	пахать
läbi `kukkuma, ~ `kukkuda, kukun ~	проваливаться
majandus/`lik, -liku, -`likku	здесь: материальный
mõjuv, -a, -at	здесь: уважительный
mõninga/d pl., -te, -id	некоторые
otsus, -e, -t	решение
par`teikomi`tee, -, -d	партийный комитет
`pinge/rida, -`rea, -rida	список по успеваемости
po`liitõko`noomia, -, -t	политическая экономия
`poolt	за
proto/koll, -kolli, -`kolli	протокол

proto`kollija, -, -t
 päeva/`kord, -korra, -`korda
 rahuldama
 `see`tõttu
 sessi/`oon, -ooni, -`ooni
 siginema
 `sissetulek, -u, -ut
 sti`pendiumiavaldu, -e, -t
 sti`pendiumi/fond, -fondi,
 -`fondi
 sti`pendiumikomisjon, -i, -i
 `suhtes *postp. gen.*
 sõna `võtma, ~ `võtta, võtan
 ~
 `toetama
 täiendus, -e, -t
 `töö/ruum, -ruumi, -`ruumi
 `vastavalt
 `vastu
 `võlgnevus, -e, -t
 ülikooli/`aeg, -aja, -`aega

здесь: секретарь
 повестка дня
 удовлетворять
 поэтому
 сессия
 плодиться
 доход
 заявление о назначении сти-
 пендии
 стипендиальный фонд
 стипендиальная комиссия
 в отношении, относительно
 брать слово, выступать
 поддерживать
 дополнение
 рабочее помещение
 в соответствии, согласно
 против
 задолженность
 время обучения в универси-
 тете, университетские годы

HARJUTUSED

Harjutus 1. kutsuma → a) kutsuti, ei kutsutud; b) Haigele kutsuti arst. Haigele ei kutsutud arsti.

pesema, küлма, nägema, saatma, olema, panema, tõusma, jooksmata, saama, tooma

Harjutus 2. Vead (parandama) kohe → a) Vead parandati kohe. b) **Vigu ei parandatud** kohe.

1. Sõnad (kordama) enne arvestust. 2. Harjutus (kontrollima) loengu algul. 3. Lause (tõlkima) eesti keelde. 4. Ettekanne (esitama) konverentsil. 5. Üliõpilase avaldus (rahuldama). 6. Eksamid (sooritama) hästi. 7. Protokoll (viima) dekanati. 8. Ümbrik (kleepima) kinni.

Harjutus 3. Teil tuleks likvideerida võlgnevused → Meil on võlgnevused juba likvideeritud.

1. Sul tuleks need artiklid konspekteerida. 2. Teil tuleks need teosed läbi lugeda. 3. Teil tuleks olukorda analüüsida. 4. Teil tuleks uus rühmavanim valida. 5. Sul tuleks aken pesta. 6. Sul tuleks külalistele kook küpsetada. 7. Sul tuleks laud katta. 8. Sul tuleks külalist esitleda. 9. Teil tuleks juristiga rääkida.

Harjutus 4. Lauri elab Soomes → a) Lauri on soomlane; b) Soomes elavad soomlased.

1. Kersti elab Viljandis. 2. Tatjana elab Novgorodis. 3. Katalin elab Ungaris. 4. Mary elab Londonis. 5. Jan elab Hollandis. 6. Igor elab Ukrainas. 7. Svetlana elab Harkovis. 8. Meie elame Euroopas.

Harjutus 5. Kasutage lauses.

sõna võtma (kelle, mille kohta?), nõus olema (millega?), abielluma (kellega?), mehele minema (kellele?), kogunema (kuhu?), järgnema (kellele, millele?), laenama (kellele? mida?)

Harjutus 6. Tõlkige eesti keelde.

1. Представитель профсоюзного комитета опоздал на собрание стипендиальной комиссии. 2. Кого выдвинули кандидатом в председатели собрания? 3. Секретарем избрали старосту IV курса русской филологии. 4. На этой сессии были получены только хорошие и отличные оценки. 5. Согласно постановлению повышенную стипендию назначили тем студентам, которые сдали все экзамены на пятерки. 6. Предложили назначить Петтеру Кальюсте стипендию. 7. Заявление студентки Ивановой не было удовлетворено. 8. Вторую оценку не учли. 9. Здесь исключения не сделали. 10. Старостам первых курсов не разъяснили порядок присуждения стипендий. 11. Договорились ли со старостами курсов о следующем собрании? 12. Результаты голосования уже занесены в протокол. 13. По решению никто не выступал. 14. Поскольку не было уважительных причин, срок экзамена не был продлен. 15. В протоколе не разрешается делать исправления.

Harjutus 7. Jutustage, kuidas määrati stipendiumid teie kurses.

Kordamisharjutus. Lõpetage lause.

1. Jüri pidi kiiresti koju sõitma, sest ... 2. Mari sai rektori käest käskkirjas kiita, sest ... 3. Rein külastas Marit, sest ... 4. Mart tunneb hästi välispoliitikat, sest ... 5. Reet ei saanud koosolekust osa võtta, sest ... 6. Giid juhib turistid Toomemäele, sest ... 7. Tamaral on filosoofia eksam tegemata, sest ... 8. Ma ei saanud öösel magada, sest ... 9. Jüri ei saa stipendiumi, sest ...

GRAMMATIKA

PARTITSIIID

ПРИЧАСТИЯ

1. AKTIIVI PARTITSIIID

1. ДЕЙСТВИТЕЛЬНЫЕ ПРИЧАСТИЯ

**Preesensi partitsiip =
v-partitsiip**

**Причастие настоящего
времени = v-партицип**

Tunnus -v Признак

v-partitsiip = ma-infinitiivi tüvi + -v

У глаголов с основой *ma*-инфинитива на гласный признак действительного причастия *-v* присоединяется к основе *ma*-инфинитива:

alga/ma — alga/v õppeaasta наступающий учебный год

muutu/ma меняться — muutu/v tööta/ma работать — tööta/v
 lõppe/ma кончаться — lõppe/v mõtle/ma думать — mõtle/v

У глаголов с основой *ma*-инфинитива на согласный к основе прибавляется *-e*:

tõus/ma подниматься — tõus e/v
 seis/ma стоять — seis e/v
 maks/ma платить — maks e/v
 laul/ma петь — laul e/v
 naer/ma смеяться — naer e/v
 kand/ma носить — kand e/v

a) vokaaltüvega verbid

a) глаголы с основой на гласный

	Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	Illatiiv
Ainsus	lõppe/v	lõppe/va	lõppe/va/t	lõppe/va/sse
Mitmus	lõppe/va/d	lõppe/va/te	lõppe/va/id	lõppe/va/te/sse ~ lõppe/va/i/sse

b) konsonanttüvega verbid

б) глаголы с основой на согласный

	Nominatiiv	Genitiiv	Partitiiv	Illatiiv
Ainsus	laul/ev	laul/va	laul/va/t	laul/va/sse
Mitmus	laul/va/d	laul/va/te	laul/va/id	laul/va/te/sse ~ laul/va/i/sse

Если причастие настоящего времени выступает в предложении в роли определения, то оно согласуется с существительным. В последних четырех падежах v-партицип окончаний не имеет.

	Singular	Pluural
Nominatiiv	lõppev aasta	lõppeva/d aasta/d
Genitiiv	lõppeva aasta	lõppeva/te aasta/te
Partitiiv	lõppeva/t aasta/t	lõppeva/id aasta/id
Illatiiv	lõppeva/sse aasta/sse	lõppeva/tesse aasta/tesse
Essiiv	lõppeva aasta/na	lõppeva/te aasta/tena
Terminatiiv	lõppeva aasta/ni	lõppeva/te aasta/teni
Abessiiv	lõppeva aasta/ta	lõppeva/te aasta/teta
Komitatiiv	lõppeva aasta/ga	lõppeva/te aasta/tega

Me elame kiiresti **muutuvas maailmas.**

Mida ootame **algavalt aastalt?**

Мы живем в стремительно меняющемся мире.

Чего мы ждём от начинающегося года?

Iga **mõtlev inimene** on sõja vastu.

1. mai on **töötava rahva** solidaarsuse päev.

Tutvusin armeenia kirjanduse kohta **leiduvate materjalidega.**

Адъектированное причастие настоящего времени может в предложении выступать и в функции именной части составного сказуемого, согласуясь при этом с подлежащим в числе.

See *pilet ei ole enam maksev.*

Этот билет больше не действителен.

Kontrolltöö tulemused olid üllatavad.

Результаты контрольной работы были поразительны.

Mõned inimesed on kergesti ärrituvad.

Некоторые люди легко раздражаются.

Inimeste maitse on väga erinev.

Вкусы у людей очень разные.

Uudised olid rõõmustavad.

Новости были отрадными.

Preteeritumi partitsiip
= *nud-partitsiip*

Причастие прошедшего времени = *nud-партицип*

Tunnus **-nud** Признак

nud-partitsiip = *da-infinitiivi tüvi* + *-nud*

При образовании действительного причастия прошедшего времени признак *-nud* присоединяется к основе *da*-инфинитива.

ala/ta —

ala/nud õppeaasta

наступивший, начавшийся учебный год

väsi/da уставать — väsi/nud

lõppe/da кончаться — lõppe/nud

ruta/ta спешить — ruta/nud

möödu/da проходить — möödu/nud

tekki/da возникать — tekki/nud

võistel/da состязаться — võistel/nud

Обратите внимание на сильную и слабую ступень форм *da*-инфинитива и причастия на *-nud*!

Tugev aste <i>õppima-, rääkima-, andma-, lugema-tüüp</i>	Nõrk aste <i>hakkama-, vaatama-, tõmbama-, ütlema-tüüp</i>
<u>õppi/da</u> учиться — <u>õppi/nud</u>	<i>haka/ta</i> начинать — <i>haka/nud</i>
<u>rääki/da</u> говорить — <u>rääki/nud</u>	<i>vaada/ta</i> смотреть — <i>vaada/nud</i>
<u>tõlki/da</u> переводить — <u>tõlki/nud</u>	<i>aida/ta</i> помогать — <i>aida/nud</i>

<u>kadu/da</u>	исчезать	—	<u>kadu/nud</u>	<u>ooda/ta</u>	ожидать	—	<u>ooda/nud</u>
<u>luge/da</u>	читать	—	<u>luge/nud</u>	<u>korra/ta</u>	повторять	—	<u>korra/nud</u>
<u>saat/a</u>	посылать	—	<u>saat/nud</u>	<u>puha/ta</u>	отдыхать	—	<u>puha/nud</u>
<u>and/a</u>	давать	—	<u>and/nud</u>	<u>vestel/da</u>	беседовать	—	<u>vestel/nud</u>
<u>leid/a</u>	находить	—	<u>leid/nud</u>	<u>ütel/da</u>		—	<u>ütel/nud</u>
<u>võit/ta</u>	брать	—	<u>võit/nud</u>	~ <u>öel/da</u>	сказать	—	~ <u>öel/nud</u>

Erandid:

ol/nud, pan/nud, tul/nud, sur/nud
 joo/nud, too/nud, loo/nud, sõõ/nud, lõõ/nud
 läi/nud, näi/nud, tei/nud
 jooks/nud

nud-partitsiibi peamised tarvitamisjuhud

a) kindla kõneviisi imper-
fekti eitavas vormis

ei rääki/nud ei leid/nud

b) mineviku liitaegades
(perfekt, pluskvamper-
fekt)

ma olen rääki/nud
 sa oled ooda/nud
 ta on leid/nud
 me oleme korra/nud
 te olete tul/nud
 nad on näi/nud

c) käändumatu atribuudina

Konverentsile **saabunud** külalis-
tega vestles komsomolikomitee
esindaja.

Selle luuletuse **tõlkinud** üliõpi-
lane on väga andekas.

Möödunud nädalal olime Leningradis ekskursioonil.

Väsinud matkajad leidsid hea laagrikoha.

Pilte **vaadanud** Jüri hakkas
naerma.

Основные случаи употребления *nud*-партиципа

a) в отрицательной форме
простого прошедшего изъя-
вительного наклонения

ei ooda/nud ei korra/nud

b) в формах сложного про-
шедшего (перфект, плюс-
квамперфект)

olin rääki/nud
 olid ooda/nud
 oli leid/nud
 olime korra/nud
 olite tul/nud
 olid näi/nud

в) в роли несклоняемого оп-
ределения

С прибывшими на конферен-
цию гостями беседовал пред-
ставитель комитета комсомо-
ла.

Студент, переведший это сти-
хотворение, очень талантлив.

Юри, смотревший картинки,
засмеялся.

d) määrusliku konstruktsiooni peasõnana

г) в роли центрального слова обстоятельственной конструкции

Lõpetanud keskkooli, astus ta Eesti Põllumajanduse Akadeemiasse.

Окончив среднюю школу, он поступил в Эстонскую сельскохозяйственную академию.

Kõik eksamid edukalt **sooritanud**, sõitis ta koju.

Сдав успешно все экзамены, он уехал домой.

Mantli selga **pannud**, märkas ta, et puudub üks nõör.

Ajalehe läbi **lugenud**, panin selle riulile tagasi.

Pikast matkast **väsinud**, heitsime vara magama.

2. PASSIIVI PARTITSIIID

2. СТРАДАТЕЛЬНЫЕ ПРИЧАСТИЯ

Preesensi partitsiip =
tav-partitsiip

Причастие настоящего времени = *tav-партицип*

Tunnus

-ta/v
-da/v

 Priznak

tav-partitsiip = *tud-partitsiibi tüvi* + *-tav*

При образовании страдательного причастия настоящего времени признак *-tav* (~ *-dav*) присоединяется к основе *tud-причастия*.

korra/ta/v reegel
повторяемое правило

kuul/da/v hingamine
слышное (слышимое) дыхание

-tav

tud-tunnuse puhul при признаке *-tud*

<i>ma-infinitiiv</i>	<i>tud-partitsiip</i>	<i>tav-partitsiip</i>
lubama позволять	luba/tud	luba/tav
kasutama пользоваться	kasuta/tud	kasuta/tav
õppima учиться	õpi/tud	õpi/tav
tõlkima переводить	tõlgi/tud	tõlgi/tav
leidma находить	lei/tud	lei/tav
kandma носить	kan/tud	kan/tav
saatma посылать	saa <u>de</u> /tud	saa <u>de</u> /tav
lootma надеяться	loo <u>de</u> /tud	loo <u>de</u> /tav

võitma	побеждать	või <u>[de]</u> /tud	või <u>[de]</u> /tav
karitma	бояться	kar <u>[de]</u> /tud	kar <u>[de]</u> /tav
kütma	топить	kõe/tud	kõe/tav
võitma	брать	võe/tud	võe/tav
tegema	делать	teh/tud	teh/tav
nägema	видеть	näh/tud	näh/tav

[-dav] *dud*-tunnuse puhul

при признаке *-dud*

<i>ma</i> -infinitiiv		<i>tud</i> -partitsiip	<i>tav</i> -partitsiip
kuulma	слышать	kuul/dud	kuul/dav
mõtlemata	думать	mõtel/dud ~ mõel/dud	mõtel/dav ~ mõel/dav
saama	становиться; получать	saa/dud	saa/dav
tooma	приносить	too/dud	too/dav
sööma	есть	söö/dud	söö/dav
jooma	пить	joo/dud	joo/dav
panema	класть	pan/dud	pan/dav

tav-partitsiibi peamised tarvitamisjuhud

Основные случаи употребления *tav*-партиципа

a) täiend

a) определение

Страдательное причастие настоящего времени выступает в предложении в роли определения и согласуется с существительным. Согласования нет лишь в последних четырех падежах.

	Singular	Pluural
Nominatiiv	kasutatav õpik	kasutatava/d õpiku/d
Genitiiv	kasutatava õpiku	kasutatava/te õpiku/te
Partitiiv	kasutatava/t õpiku/t	kasutatava/id õpiku/id
Illatiiv	kasutatava/sse õpiku/sse	kasutatava/te/sse õpiku/te/sse ~ kasutatava/i/sse õpiku/i/sse
Essiiv	kasutatava õpiku/na	kasutatava/te õpiku/te/na
Terminatiiv	kasutatava õpiku/ni	kasutatava/te õpiku/te/ni
Abessiiv	kasutatava õpiku/ta	kasutatava/te õpiku/te/ta
Komitatiiv	kasutatava õpiku/ga	kasutatava/te õpiku/te/ga

Raamatuid tuleb hoida köetava-
tes ruumides.

Oodatavat kirja ei tulnud.

Книги следует хранить в отоп-
ливаемых помещениях.

Письмо, которого ждали, не
пришло.

Õpitavad luuletused meeldisid Mallele.

Kasutatavasse õpikusse tegi ta märkusi.

Seminariks korratavaid materjale polnud ta veel jõudnud vaa-
data.

Talvel söödavas toidus on vähe vitamiine.

Treeningul kantava spordiriietusega ei saa minna aulasse aktu-
sele.

b) öeldistäide

б) именная часть составного
сказуемого

Адъективированное причастие на *-tav* может в предложении
выступать и в роли именной части составного сказуемого, со-
гласуясь с подлежащим.

Need **seened** ei ole **söödavad**.

Эти грибы несъедобны.

Kõik **mängud** ei ole **võidetavad**.

Все игры выиграть невозмож-
но.

Ukseella **helisemine** oli halvasti **kuuldav**.

See **mõistatus** on vene keelde **tõlgitav**, see vanasõna aga ei ole
täpselt **tõlgitav**.

Preteeritumi partitsiip
= *tud*-partitsiip

Причастие прошедшего
времени = *tud*-партицип

korra/tud reegel	повторенное правило
kuul/dud laul	услышанная песня

tud-partitsiibi vormide kohta vt. 35. õppetükk.

***tud*-partitsiibi peamised
tarvitusjuhud**

a) mineviku liitaegades
(perfekt, pluskvamper-
fekt)

on too/dud, oli too/dud
on laul/dud, oli laul/dud
on mõel/dud, oli mõel/dud

**Основные случаи употребления
tud-партиципа**

a) в формах прошедшего
сложного (перфект, плюс-
квampfekt)

on räägi/tud, oli räägi/tud
on korra/tud, oli korra/tud
on näh/tud, oli näh/tud

b) käändumatu atribuudina

b) в роли несклоняемого определения

Kasutatud kirjandus tuleb märkida artikli lõppu.

Использованную литературу следует указать в конце статьи.

Ma ei ole **tellitud** ajakirju kätte saanud.

Я не получил выписанных журналов.

Tunnis **lahendatud** ülesanded olid rasked.

Задачи, решенные на уроке, были трудные.

Alatud töösse tuleb tõsiselt suhtuda.

К начатой работе надо относиться серьезно.

Linaga **kaetud** laual olid tassid ja taldrikud.

На столе, покрытом скатертью, стояли чашки и тарелки.

Pestud õunad pane sellesse kaussi.

Eile **toodud** piimast võib suppi keeta.

c) määrusliku konstruktsiooni peasõnana

в) в роли центрального слова обстоятельственной конструкции

Eksamid edukalt **sooritatud**, sõitis ta koju.

Сдав успешно экзамены, он уехал домой.

Ajaleht **läbi loetud**, panin selle riiulile.

Прочитав газету, я положил ее на полку.

Lõuna **söödud**, läksime tagasi raamatukogusse.

Пообедав, мы вернулись в библиотеку.

Keskkoool **lõpetatud**, tuli Viktor ülikooli majandusteadust õppima. Harjutus **kontrollitud**, hakati jutustama lugemispala.

VÄLJENDID

Ema vaatas isa poole.

Ema jäi mõtlema.

Ta kaotas õlani parema käe.

arstlikus komisjonis käima

paar korda

See ei ole just kerge.

Jaan on täis imestust.

Tal on väga kiire.

Esitage tõend!

Kulla mees, mis nalja te teete?

Käin siit iga päev kümneid korra sisse ja välja.

Kas sa näe!

Мама посмотрела на отца.

Мама задумалась.

Она лишилась правой руки по самое плечо.

проходить врачебную комиссию

несколько раз

Это было не так легко.

Яан крайне удивлен.

Он очень спешит.

Предъявите справку (удостоверение)!

Голубчик, что это за шутки!

Я здесь каждый день десятки раз вхожу и выхожу.

Вишь ты!

LUGEMISPALA

BÜROKRAAT

Lilli Promet (s. 1922)

(Adapteeritud tekst)

«Mis tähendab «bürokraat»?» küsis Jaan.

Ema vaatas nõutult isa poole, kes lahendas maleülesannet. Küll need lapsed oskavad küsida!

«Näe, siin raamatus on, et üks tüdruk ütles tunnimehele: «Lase läbi, bürokraat!»»

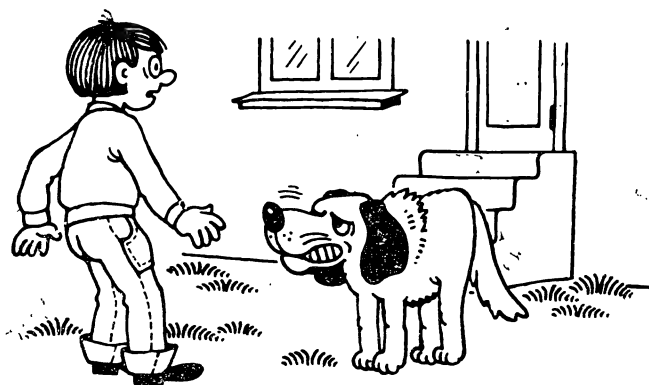
«Ahaa,» lausus ema ja jäi mõtlema. Oli vaja leida hea näide.

«Vaata, kallis, ma räägin sulle loo, mis juhtus ühe tuttava tädiiga. See tädi jäi noore tüdrukuna trammi alla ning kaotas õlani parema käe. Ta oli invaliid, kuid selleks et pensioni saada, pidi ta paar korda aastas käima arstlikus komisjonis. See oli väga tülikas, tuli kaua järjekorras oodata ja siis tuli lahti riietuda, mis ühekäelisel just kerge ei olnud. Seepärast küsis tädi ükskord arstlikus komisjonis: «Milleks ma pean riidest lahti võtma? Te näete ju küll, et mul tühi varrukas alla ripub!» Kuid arstid vastasid, et nemad on kohustatud eeskirjadest täpselt kinni pidama. Nii käiski tädi iga kord arstidele näitamas, et tal ikka tõesti pole uut kätt kasvanud, sest ega nad muidu poleks uskunud.»

Jaan on täis imestust. «Miks nad ei uskunud?»

«Sest et nad büokraadid olid. Mõistad nüüd?»

Vahepeal oli isagi näite leidnud.

Ka koerad on vahel büokraadid

«Ehk jälle niisugune lugu,» alustas ta. «Ütleme, et jalgpallimängija ruttab staadionile. Tal on väga kiire, võistluse alguseni on jäänud vähe aega. Väravas aga nõuab kontrolör temalt piletit.

«Ma ju võistlen...» seletab sportlane, «ma olen ju meeskonnast.» Aga piletikontroll ei lase teda väravast sisse. «Esitage tõend!»

«Kulla mees, mis nalja te teete, kas te mind siis ei tunne? Iga päev käin siit kümneid kordi sisse ja välja.»

«Esitage tõend,» nõuab kõigutamatu kontrolör. Sportlane närvitseb. Ta otsib taskutes tõendit ega leia muud kui vanu trammipileteid ja kompvekipabereid. Tuli kohver avada ja asjad ükshaaval välja tõsta. Esiteks jalgpallisaapad, siis treeningdress, käterätik, seebitükk ja lõpuks ... kas sa näe! — tõend oligi kohvri põhjas.

«Palun, võite minna,» lubas piletikontroll nüüd väga lahkelt. Niisugune ametnik on kõige ehtsam bürokraat,» lõpetas isa.

Jaan oli kuulanud suure huviga. Põnev oleks teada, mis kompvekipaberid sellel sportlasel taskus olid, aga et jutt käis bürokraadist, siis ütles Jaan ka oma arvamuse:

«Koerad on vahel ka bürokraadid. Abrek näiteks teab mind küll, väga hästi teab, aga kui ma nende hoovi lähen, kohe löriseb.»

KÜSIMUSED

1. Miks Jaan ei teadnud bürokraadi tähendust? 2. Kellest rääkis ema Jaanile? 3. Kas ema toimis pedagoogiliselt õigesti? 4. Kellest rääkis isa Jaanile? 5. Miks sportlasel oli kiire? 6. Misugune ametnik on bürokraat? 7. Kas bürokraadi tähendus sai Jaanile selgeks?

MÕISTATUS

Neli teevad aset, kaks näitavad tuld, üks heidab magama?

(Kõel.)

SÕNAD

ak/`tiiv, -tiivi, -`tiivi
arst/`lik, -liku, -`likku
`arvamus, -e, -t
ase, -me, -t
aset tegema, ~ teha, `teen ~
büro/`kraat, -kraadi, -`kraati
`ees/kiri, -kirja, -`kirja
`ehk

действительный залог
врачебный
мнение
постель
стелить постель
бюрократ
инструкция, предписание
или

'eht/ne, -sa, -sat	настоящий
'hoov, hoovi, 'hoovi	двор
imestus, -e, -t	удивление
inva`liid, invaliidi, inva`liidi	инвалид
'jalgpalli/saabas, -`saapa, -saa- bast	бутсы
'kinni pidama, ~ pidada, `pean ~	здесь: соблюдать, придержи- ваться
kohustatud olema, ~ `olla, olen ~	быть обязанным
'kohv/er, -ri, -rit	чемодан
kompekipaber, -i, -it	конфетная бумажка
kontrolör, -i, -i	контролер
kõigutamatu, -, -t	непоколебимый
lahendama	решать
'lahkelt	любезно
'lausuma	произнести, проговорить
lõpuks	наконец
lõrisema	ворчать, рычать
läbi `laskma, ~ `lasta, lasen ~	пропускать
magama `heitma, ~ `heita, heidan ~	ложиться спать
maleüles/anne, -`ande, -annet	шахматная задача
'mees/`kond, -konna, -`konda	команда
milleks	зачем
'nalja tegema, ~ teha, `teen ~	шутить
'nõudma, `nõuda, nõuan	требовать
'nõutult	озадаченно
näide, `näite, näidet	пример
pas`siiv, passiivi, pas`siivi	страдательный залог
`pension, -i, -i	пенсия
piletikont/`roll, -rolli, -`rolli	билетер
'poole <i>postp. gen.</i>	здесь: на
pre`teeritum, -i, -i ~ mine/`vik, -viku, -`vikku	прошедшее время
'riidest `lahti `võtma = `lahti riietuma	раздеваться
'rippuma, `rippuda, ripun	висеть
seebi/`tükk, -tüki, -`tükki	кусок мыла
selleks et	чтобы
'sisse `laskma, ~ `lasta, lasen ~	впускать
'toimima	поступать
trammipilet, -i, -it	трамвайный билет
treening/`dress, -dressi, -`dressi	тренировочный, спортивный костюм
tunni/`mees, -mehe, -`meest	часовой
`tõend, -i, -it	справка, удостоверение

tõesti
 tülika/s, -, -t
 võistlema, võistelda, võistlen
 välja tõstma, ~ tõsta, tõs-
 tan ~
 ühe käeli/ne, -se, -st
 üks haaval

действительно
 здесь: неудобный
 состязаться, соревноваться
 здесь: вынимать
 однорукий
 по одному

HARJUTUSED

Harjutus 1. liikuma → a) liikuv; b) Keegi hüppas **liikuvale** trammile. c) liikunud; d) Kolonn veel ei **liikunud**.

seisma, toinima, tegutsema, kogunema, ruttama, puuduma, peatuma, korduma, järgnema, nutma

Harjutus 2. Üliõpilane, kes valmistub eksamiks → a) Eksamiks **valmistuv** üliõpilane. b) Eksamiks valmistuv üliõpilane oli hoolas.

1. Meeskoor, kes laulab kantaati. 2. Kask, mis kasvab tee ääres. 3. Õpilane, kes lahendab ülesannet. 4. Kontrolör, kes nõuab tõendit. 5. Noormees, kes kannab loosungit. 6. Naine, kes kaebab peavalu. 7. Prorektor, kes analüüsib sessiooni tulemusi. 8. Rühm, mis koosneb kümnest matkajast.

Harjutus 3. Olümpiavõitjad, kes saabusid Montrealist → a) Montrealist **saabunud** olümpiavõitjad. b) Montrealist saabunud olümpiavõitjatele korraldati pressikonverents.

1. Interpreet, kes lõpetas konservatooriumi. 2. Konverents, mis lõppes eile. 3. Ametnik, kes hilines tööle. 4. Võti, mis hiljuti kadus. 5. Teade, mis kõiki rõõmustas. 6. Mees, kes ootas kaugekõnet. 7. Võistleja, kes kordas maailmarekordit. 8. Ajakirjanik, kes vestles asutuse juhatajaga. 9. Meeskond, kes hakkas väsima.

Harjutus 4. nõudma → a) nõutav; b) Turist esitas **nõutava** tõendi. c) nõutud; d) Kas teilt tõendit ei **nõutud**?

lubama, tarvitama, tutvustama, pildistama, parandama, mõistma, õppima, pesema, vaidlema

Harjutus 5. Mööbel, mida Narvas toodetakse → a) Narvas **toodetav** mööbel. b) Narvas toodetav mööbel on moodne.

1. Miiting, mis korraldatakse võidupühal. 2. Summa, mis kulutatakse haridusele. 3. Aadress, mida otsitakse. 4. Resultaat, mida oodatakse. 5. Distsants, mida praegu mõõdetakse. 6. Mäng, mida võimlas mängitakse. 7. Mantel, mida talvel kantakse. 8. Supp, mida kodus keedetakse.

Harjutus 6. Ühiselamu, mis hiljuti ehitati → a) Hiljuti ehitatud ühiselamu. b) Me elame hiljuti ehitatud ühiselamus.

1. Ajaleht, mis telliti järgmiseks aastaks. 2. Vihmavari, mis unustati kohvikusse. 3. Magnetofon, mis osteti kaubamajast. 4. Kleit, mis õmmeldi ateljees. 5. Dirigent, keda rahvusvaheliselt tunti. 6. Telegramm, mis õhtul saadeti. 7. Kandidaat, kes koosolekul esitati. 8. Õpilased, kes rongkäiguks rivistati.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Контролер потребовал от спортсмена справку. 2. Требование контролера было непонятно. 3. Спешивший на стадион спортсмен нервничал. 4. Он вынимал вещи по одной из чемодана. 5. Что случилось у ворот стадиона? 6. Инвалид два раза в год ходил на врачебную комиссию. 7. Он потерял на войне правую ногу. 8. Раздеваться было неудобно. 9. Комиссия была обязана придерживаться инструкций.

b) 1. Не прыгай в движущийся поезд! 2. Решив задачу, Яан задумался. 3. Эта ошибка исправима. 4. Девочка окончила школу с золотой медалью. 5. Случившаяся с тетей история была забавна. 6. Постояв десять минут в очереди, мы получили билеты. 7. Получив телеграмму, Юри поспешил на вечерний поезд. 8. В открытом чемодане были бутсы, спортивный костюм и полотенце. 9. В этом шкафу находятся вещи, найденные на стадионе.

Harjutus 8. Jutustage, mida teeksite, kui teilt nõutaks klubi uksele üliõpilaspiletit, kuid te olete selle koju unustanud.

Kordamisharjutus. Kasutage sobivat sõna.

kuhu, kus, kust, kes, mis, millal, kui kaua, miks

1. Kas sa tead, ... täna esineb? 2. Küsi palun, ... ettekanne kestab? 3. Ma ei kuulnud, ... ta sulle ütles. 4. Ütelge palun, ... läheb järgmine buss Tallinna? 5. Ei ole teada, ... Sergei Petrov pärit on. 6. Kes teab, ... mu mantel on? 7. Kes nägi, ... ma oma kindad panin? 8. Ma ei saa aru, ... ta ei tulnud.

KOLMEKÜMNE KANEKSAS ÕRPETÜKK

GRAMMATIKA

PÕÖRAMINE

VERBI PÕHIVORMID

СПРЯЖЕНИЕ

ОСНОВНЫЕ ФОРМЫ ГЛАГОЛА

Эстонский глагол имеет четыре основные формы, от которых можно образовать все другие формы глагола:

1. <i>ma</i> -infinitiiv:	õppima, lugema, hakama, kordama
2. <i>da</i> -infinitiiv:	õppida, lugeda, hakata, korrata
3. indikatiivi preesensi singulari 1. pööre:	õpin, loen, hakkan, kordan
4. <i>tud</i> -partitsiip:	õpitud, loetud, hakatud, korratud

1. *ma*-infinitiivi tüvest
moodustatakse:

a) inessiivi, elatiivi ja abessiivi vormid
(*mas-*, *mast-*, *mata*-vorm)

õppi/ma	учиться	—	õppi/mas,	õppi/mast,	õppi/mata
luge/ma	читать	—	luge/mas,	luge/mast,	luge/mata
hakka/ma	начинать	—	hakka/mas,	hakka/mast,	hakka/mata
korda/ma	повторять	—	korda/mas,	korda/mast,	korda/mata

b) *v*-partitsiip

õppi/ma	—	õppi/v
luge/ma	—	luge/v

c) imperfekt

õppi/ma	—	õppi/sin, õppi/sid, õppi/s, õppi/sime, õppi/site, õppi/sid
luge/ma	—	luge/sin, luge/sid, luge/s, luge/sime, luge/site, luge/sid
hakka/ma	—	hakka/sin, hakka/sid, hakka/s, hakka/sime, hakka/site, hakka/sid
korda/ma	—	korda/sin, korda/sid, korda/s, korda/sime, korda/site, korda/sid

E r a n d i d:

sõõ/ma есть — sõ/i, too/ma приносить — tõ/i

vt. 18. õppetükk.

d) *kaudne kõneviis*

õppi/ma	—	õppi/vat
luge/ma	—	luge/vat

г) косвенное наклонение

hakka/ma	—	hakka/vat
korda/ma	—	korda/vat

У глаголов, имеющих чередование ступеней, *та*-инфинитив и образованные от него формы всегда выступают в сильной ступени.

2. *da*-infinitiivi tüvest moodus-tatakse:

a) *des*-gerundiiv
(*des*-vorm)

õppi/da — õppi/des
luge/da — luge/des

b) *nud*-partitsiip

õppi/da — õppi/nud
luge/da — luge/nud

2. От основы *da*-инфинитива образуются:

a) деепричастие на *-des* (*des*-форма)

haka/ta — haka/tes
korra/ta — korra/tes

b) *nud*-партицип

haka/ta — haka/nud
korra/ta — korra/nud

У некоторых глаголов причастие на *-nud* образуется не от основы *da*-инфинитива, напр.

süü/a есть — söö/nud, tuu/a приносить — too/nud, teh/a делать — tei/nud

Vt. 37. õppetükk.

c) käskiva kõneviisi mitmusse 1. ja 2. pöörde ning ainsuse ja mitmuse 3. pöörde

b) 1-ое и 2-ое лицо множественного числа, 3-е лицо единственного и множественного числа повелительного наклонения

õppi/da — õppi/gem, õppi/ge, õppi/gu
luge/da — luge/gem, luge/ge, luge/gu
haka/ta — haka/kem, haka/ke, haka/ku
korra/ta — korra/kem, korra/ke, korra/ku

3. Kindla kõneviisi oleviku singulari 1. pöörde tüvest moodustatakse:

a) kindla kõneviisi preesentsi ülejäänud vormid

3. От основы 1-ого лица единственного числа настоящего времени изъявительного наклонения образуются:

a) другие формы настоящего времени изъявительного наклонения.

õpi/n — õpi/d, õpi/b, õpi/me, õpi/te, õpi/vad
loe/n — loe/d, loe/b, loe/me, loe/te, loe/vad
hakka/n — hakka/d, hakka/b, hakka/me, hakka/te, hakka/vad
korda/n — korda/d, korda/b, korda/me, korda/te, korda/vad

b) tingiva kõneviisi vormid

b) формы сослагательного наклонения

õpi/n — õpi/ksin, õpi/ksid, õpi/ks, õpi/ksime, õpi/ksite, õpi/ksid
loe/n — loe/ksin, loe/ksid, loe/ks, loe/ksime, loe/ksite, loe/ksid

hakka/n — hakka/ksin, hakka/ksid, hakka/ks,
hakka/ksime, hakka/ksite, hakka/ksid
korda/n — korda/ksin, korda/ksid, korda/ks,
korda/ksime, korda/ksite, korda/ksid

c) käskiva kõneviisi ainsuse 2. pööre в) 2-ое лицо единственного
числа повелительного на-
клонения

õpi/n — õpi!
loe/n — loe!

hakka/n — hakka!
korda/n — korda!

4. *tud*-partitsiibi tüvest moodustatakse:

4. От основы *tud*-причастия образуются:

a) *tav*-partitsiip

a) *tav*-партицип

õpi/tud — õpi/tav
loe/tud — loe/tav

haka/tud — haka/tav
korra/tud — korra/tav

b) kõik impersonaali vormid

б) все неопределенно-личные формы

õpi/tud — õpi/takse, õpi/ti, ei õpi/ta
loe/tud — loe/takse, loe/ti, ei loe/ta
haka/tud — haka/takse, haka/ti, ei haka/ta
korra/tud — korra/takse, korra/ti, ei korra/ta

P a n g e t ä h e l e !

У некоторых глаголов неопределенно-личная форма настоящего времени образуется не от основы причастия на *-tud*, напр.

söö/dud — süü/akse, too/dud — tuu/akse

Vt. 35. õppetükk.

У глаголов, имеющих чередование ступеней, *tud*-партицип и образованные от него формы обыкновенно в *слабой* ступени.

Схема образования форм глагола

rääki/ma

↓
rääki/mas
rääki/mast
rääki/mata
rääki/v
rääki/sin
(-sid, -s,
-sime, -site,
-sid)
rääki/vat

rääki/da

↓
rääki/des
rääki/nud
rääki/gem!
rääki/ge!
rääki/gu!

räägi/n

↓
(-d, -b, -me,
-te, -vad)
räägi/ksin
(-ksid, -ks,
-ksime, -ksite,
-ksid)
räägi!

räägi/tud

↓
räägi/tav
räägi/takse
räägi/ti
ei räägi/ta

[vaata/ma]

vaata/mas
vaata/mast
vaata/mata
vaata/v
vaata/sin
(-sid, -s,
-sime, -site
-sid)
vaata/vat

[vaada/ta]

vaada/tes
vaada/nud
vaada/kem!
vaada/ke!
vaada/ku!

[vaata/n]

(-d, -b, -me,
-te, -vad)
vaata/ksin
(-ksid, -ks,
-ksime, -ksite,
-ksid)
vaata!

[vaada/tud]

vaada/tav
vaada/takse
vaada/ti
ei vaada/ta

Обратите внимание на слабую и сильную ступень основных форм глаголов:

a) *õppima-* (*rääkima-*, *lugema-*) tüüp

Tugev aste		Nõrk aste	
<i>ma</i> -infinitiiv	<i>da</i> -infinitiiv	indikatiivi preesensi singulari 1. isik	<i>tud</i> -partitsiip
<u>rääki/ma</u> говорить	<u>rääki/da</u>	<i>räägi/n</i>	<i>räägi/tud</i>
<u>tõlki/ma</u> переводить	<u>tõlki/da</u>	<i>tõlgi/n</i>	<i>tõlgi/tud</i>
<u>kinki/ma</u> дарить	<u>kinki/da</u>	<i>kingi/n</i>	<i>kingi/tud</i>
<u>sündi/ma</u> рождаться	<u>sündi/da</u>	<i>sünni/n</i>	<i>sünni/tud</i>
<u>sõit/ma</u> ездить	<u>sõit/a</u>	<i>sõida/n</i>	<i>sõide/tud</i>
<u>sulge/ma</u> закрывать	<u>sulge/da</u>	<i>sule/n</i>	<i>sule/tud</i>

b) *hakkama-* (*vaatama-*, *tõmbama-*, *üttelema-*) tüüp

Tugev aste	Nõrk aste	Tugev aste	Nõrk aste
<i>ma</i> -infinitiiv	<i>da</i> -infinitiiv	indikatiivi preesensi singulari 1. isik	<i>tud</i> -partitsiip
<u>hüppa/ma</u> прыгать	<u>hüpa/ta</u>	<u>hüppa/n</u>	<i>hüpa/tud</i>
<u>aita/ma</u> помогать	<u>aida/ta</u>	<u>aita/n</u>	<i>aida/tud</i>
<u>puhka/ma</u> отдыхать	<u>puha/ta</u>	<u>puhka/n</u>	<i>puha/tud</i>
<u>tõmba/ma</u> тянуть	<u>tõmma/ta</u>	<u>tõmba/n</u>	<i>tõmma/tud</i>
<u>vaidle/ma</u> спорить	<u>vaiel/da</u>	<u>vaidle/n</u>	<i>vaiel/dud</i>
<u>õmble/ma</u> шить	<u>õmmel/da</u>	<u>õmble/n</u>	<i>õmmel/dud</i>

Формы *da*-инфинитива и формы единственного числа настоящего времени изъявительного наклонения выступают в противоположных ступенях:

$\frac{\bar{o}ppi/da}{h\ddot{u}pa/ta} \text{ — } \frac{\bar{o}pi/n}{h\ddot{u}ppa/n}$

VERBI PEAVORMID

ГЛАВНЫЕ ФОРМЫ ГЛАГОЛА

Не всегда можно все другие формы образовать от четырех основных форм глагола, поэтому нужно знать еще три формы:

1) imperfekti 1. pööre	1) 1-ое лицо ед. числа прошедшего времени
2) <i>nud</i> -partitsiip	2) <i>nud</i> -партицип
3) impersonaali preesens	3) неопределенно-личная форма настоящего времени

Сравните, например, глаголы *lugema* и *sööma*:

luge/ma	luge/da	loe/n	loe/tud
luge/sin	luge/nud		loe/takse
söö/ma	süü/a	söö/n	söö/dud
sõi/n	söö/nud		süü/akse

Итак, у глагола семь главных форм:

- 1) *ma*-infinitiiv (*tooma, panema, võtma*)
- 2) *da*-infinitiiv (*tuua, panna, võtta*)
- 3) indikatiivi preesensi singulari 1. pööre (*toon, panen, võtan*)
- 4) *tud*-partitsiip (*toodud, pandud, võetud*)
- 5) *nud*-partitsiip (*toonud, pannud, võtnud*)
- 6) imperfekti singulari 1. pööre (*tõin, panin, võtsin*)
- 7) impersonaali preesens (*tuuakse, pannakse, võetakse*)

VÄLJENDID

Tõrva linnast lõunas ~ Tõrva linnast lõuna pool ~ lõuna pool Tõrva linna	Южнее города Тырвы, на юг от города Тырвы, к югу от города Тырвы
Järv asub linnast lõuna pool.	Озеро находится к югу от города.
Me sõidame lõuna poole.	Мы едем на юг (в южном направлении).
Tuul on lõuna poolt. ~ Tuul on lõunast.	Ветер дует с юга.

Ilmakaared on:

põhi, põhja, `põhja
lõuna, `lõuna, lõunat
ida, -, -
`lääs, lääne, `läänt
kirre, `kirde, kirret
kagu, -, -
`loe, `loode, `loet
edel, -a, -at
maa sisse vajuma

Страны света:

север
юг
восток
запад
северо-восток
юго-восток
северо-запад
юго-запад
уйти под землю

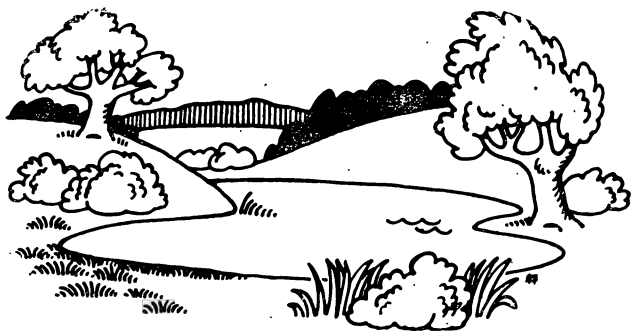
LUGEMISPALA

VALGJÄRV

Tõrva linnast lõunas asub maantee lähedal metsas ilus järv. Selle nimi on Valgjärv. Järve vesi on väga puhas ja selge. Kui on vaikne ilm, võib näha järve põhjas kolme kuni nelja meetri sügavusel palke. See on ainulaadne arheoloogiamälestis Eestis. Arheoloogid kinnitavad, et umbes tuhat aastat tagasi asus siin muistne asula, mis oli ehitatud vaiadele keset järve. Rahvas aga on loonud Valgjärve kohta niisuguse muistendi.

Vanasti olnud Valgjärve asemel tore loss. Seal elanud väga rikas mõisnik. Tal olnud noor ja ilus õde. Mõisahärra südames tekkinud keelatud armastus oma õe vastu ja ta tahtnud oma õega abielluda. Kirikuõpetaja polevat algul nõus olnud mõisahärrat õega laulatama. Kui aga härra toonud talle kalleid kingitusi ja suure summa raha, polevat temagi olnud laulatuse vastu.

Pulmapäeval sõitnud lossi palju külalisi. Mõisnik kutsunud lossi juurde ka oma talupojad ja lubanud neile hästi süüa ja juua

Lossi asemel lainetas järv

anda. Kui talupojad lossi poole läinud, tulnud neile vastu hall vanamees ja käskinud neil otsekohe koju tagasi minna. Vanamehe nägu olnud seejuures nii tõsine, et keegi polevat julgenud lossi juurde minna.

Öösel olnud tugev äike, müristanud ja sadanud ränka vihma. Kui talupojad järgmisel hommikul lossi juurde läinud, polevat lossi enam olnud. Selle asemel lainetanud järv. Öösel olevat loss koos mõisahärra ja tema külalistega maa sisse vajunud. Asemele tekkinud Valgjärv, mille põhjas veel tänaseni võib lossi palke näha.

KÜSIMUSED

1. Kus asub Valgjärv? 2. Miks on järve põhjas palgid? 3. Miks oli muistne asula ehitatud keset järve? 4. Mis olevat olnud vanasti Valgjärve asemel? 5. Miks olevat vajunud loss maa sisse?

LUULETUSED

Aleksander Suuman (s. 1927)

* * *

Mu emaemad õmblesid
luiged järvele.
Luiged on ilusad linnud.
Õmblesid luiged nad
õmmeldud järvele.
Luiged on ilusad linnud.

Mu emaemad õmblesid
lossid kaldale.
Lossid on ilusad majad.
Õmblesid lossid nad
õmmeldud kaldale.
Lossid on ilusad majad.

Pärisluiki
ei tulnud järvele.
Hurtsikud pole ju lossid.
Sestap nad õmblesid
luiged järvele,
järve kaldale lossid.

KOPUTUSED

I

Mu toas on mõned
hinnaliste asjade algused:
üks kuukild,
üks peotäis päikest
ja loendamatu arv tähetükke.
Kuukild on arglik koputus.
Peotäis päikest on hele naer.
Tähetükid on kujutlused,
nagu kuuleksin arglikku koputust
ja heledat naeru.

Kogust «Oh seda inimest» (1963)

SÕNAD

ainu`laad/ne, -se, -set	единственный (в своем роде)
`arg/`lik, -liku, -`likku	робкий
arheo`loogiamälestis, -e, -t	памятник археологии
armastus, -e, -t	любовь
asula, -, -t	поселение
des-gerun/`diiv, -diivi, -`diivi ~	деепричастие на -des
des-/`vorm, -vormi, -`vormi	
emaema = vanaema	бабушка
hinnali/ne, -se, -st	ценный
hurtsik, -u, -ut	лачуга, хижина
`kild, killu, `kildu	осколок, обломок
kingitus, -e, -t	подарок
kinnitama	утверждать
kirikuõpetaja, -, -t	пастор
koputus, -e, -t	стук
kujutlus, -e, -t	представление
kuu/`kild -killu, -`kildu poeet.	осколок луны, лунный лучик
lainetama	волноваться
laulatama	венчать
laulatus, -e, -t	венчание
`loendamatu, -, -t	неисчислимый
`luik, luige, `luike	лебедь
muistend, -i, -it	сказание
`mõisahärä, -, -t	барин
`mõis/`nik, -niku, -`nikku	помещик
mälestis, -e, -t	памятник
müristama	греметь
`naer, naeru, `naeru	смех
otsekohe	тотчас, немедленно

peo/'täis, -täie, -'täit	пригоршня, горсть
pulm, pulma, 'pulma ~ pul-	свадьба
mad pl., 'pulmade, 'pulmi	
pulma päev	день свадьбы
päris	настоящий
päris/'luik, -luige, -'luike	настоящий лебедь
'ränk, ränga, 'ränka	тяжкий; здесь: проливной (дождь)
sestap = seepärast	
tagasi <i>postp. nom.</i>	здесь: (тому) назад
talu/'poeg, -poja, -'poega	крестьянин
tähe/'tükk, -tüki, -'tükki	кусочек, обломок звезды
<i>poet.</i>	
'täht, tähe, 'tähte	звезда
'vai, vaia, 'vaia	свая
vana/'mees, -mehe, -'meest	старик
'äike, -se, -st	гроза

HARJUTUSED

Harjutus 1. tõlkima, tõlgin → tõlkida, tõlkisin, tõlkinud, tõlgitakse, tõlgitud

rääkima, räägin; kinkima, kingin; võitma, võidan; saatma, saadan; tootma, toodan; andma, annan; murdma, murrin; leidma, leian; nõudma, nõuan; aitama, aitan; vaatama, vaatan; ootama, ootan

Harjutus 2. Kas sa (lugema — kondits.) seda monograafiat? → a) Kas sa **loeksid** seda monograafiat? b) Kas sa **ei loeks** seda monograafiat?

1. Jaan (jõudma — kondits.) referaadi homseks valmis, kui ta (pingutama — kondits.). 2. Seltsimees Mägi (sõitma — kaudne kv.) üleliidulisele arhitektide konverentsile. 3. Koosolek (kestma — pluskvamp.) kaks tundi. 4. (Näitama — imperat. 2. pööre pl.) õpilastele seda filmi. 5. Kas nad* (tahtma — kondits.) kuulata estraadimuusikat? 6. Rein (kandma — imperf.) teaduskonna embleemi. 7. Reet, (tegema — imperat.) see aken lahti! 8. Lapsed, (tegema — imperat.) kõik aknad lahti! 9. Seda müüjat (kiitma — impers. prees.). 10. Oma linna ajalugu (teadma — impers. imperf.). 11. Kui (sadama — indikat. prees.), siis me (veetma — indikat. prees.) nädalalõpu linnas. 12. Etendus (algama — indikat. perf.), (minema — imperat. 2. pööre pl.) kiiresti saali!

Harjutus 3. Kasutage lauses.

asendama (kelle? kellega?, mille, millega?), andestama (kellele? mille?), asutama (mille? kuhu?), leidma (kust? mille? mida?), kohtuma (kellega? millal? kus?), arutama (kellega? mida?), esitlema (keda? kellele?), katma (mille? millega?)

Harjutus 4. Rein kardab, et ... → Rein kardab, et ta hilineb rongile. z

1. Poeg kirjutab emale, et ... 2. Õpetaja kordab, et ... 3. Õpilane lubab, et ... 4. Ma loodan, et ... 5. Veteran arvab, et ... 6. Kontrolör jälgib, et ... 7. Ametnik konstateerib, et ... 8. Arheoloogid kinnitavad, et ... 9. Haige kaebab, et ... 10. Vahel juhtub, et ...

Harjutus 5. Laps on väike, ta ... kohvrit kanda. Laps on väike, ta ei jõua kohvrit kanda.

ei jõua, ei saa, ei tohi

1. Jüril ei ole pastapliatsit, ta ... kirjutada. 2. Minu tuba on väike, siin ... suitsetada. 3. Aega on vähe, ma ... konspekti läbi lugeda. 4. Täna on kontrolltöö, sa ... puududa. 5. Klubis on huvitav kohtumine, Ene ... koju jääda. 6. Palun korrake, me ... nii kiiresti kirjutada.

Harjutus 6. Jutustage, kuidas abiellus teie kursusekaaslane.

Harjutus 7. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Пярну находится в Западной Эстонии, Нарва — в Северо-восточной Эстонии. 2. Чудское озеро расположено восточнее города Тарту. 3. В Южной Эстонии красивые озера. 4. Море волнуется, так как дует сильный ветер. 5. Этим летом часто шли дожди и часто были грозы. 6. Сегодня тихая погода, небо ясное.

б) 1. Этому археологическому памятнику около тысячи лет. 2. На дне озера можно видеть бревна. 3. Посреди озера был выстроен поселок. 4. Про Валгъярве существует интересная легенда. 5. Помещики жили в дворцах, а крестьяне — в лачугах. 6. В этой комнате находятся ценные вещи. 7. Слышу стук и звонкий смех ребенка.

в) 1. Март знает все, что должен знать. 2. Он хотел бы больше знать. 3. Если бы они знали, что здесь случилось! 4. Это знали они уже давно. 5. Я хотел бы получить хорошую оценку. 6. Какую оценку ты получил? 7. Я не получил хорошей оценки. 8. Куда поставить книги? 9. Книги уже поставлены на полку. 10. Кто поставил?

GRAMMATIKA

POSTPOSITSIIONID JA PREPOSITSIIONID (I)

ПОСЛЕЛОГИ И ПРЕДЛОГИ (I)

1. Ruumisuhete väljendamine

1. Выражение пространственных отношений

a) Genitiivi reksiooniga
postpositatsioonid

a) Послелогии, требующие ге-
нитива

kuhu?	куда?	kus?	где?	kust?	откуда?
peale	на	peal	на	pealt	с, со
sisse	в	sees	в	seest	из
alla	под	all	под	alt	из-под
kohale	над	kohal	над	kohalt	
ette	к, перед	ees	впереди	eest	спереди
taha	за	taga	за, позади	tagant	из-за
järele	за	järel	за, позади	järelt	
keskele	в ~ на середину, в центр	keskel	посреди, в ~ ~ на середине пос(е)редине, в центре	keskelt	из, из ~ с сере- дины
hulka ~	в число,	hulgas ~	среди, в	hulgast ~	из числа
sekka	к	seas	числе	seast	

Linna kohale ilmusid lennukid.

Над городом появились само-
лёты.

Lennukid lendavad linna kohal.

Самолёты летают над горо-
дом.

Lennukid lahkusid linna kohalt.

Самолёты улетели (покинули
город).

Õhtul tõmban eesriided akna ette.

Öösel on eesriided akna ees.

Hommikul tõmban eesriided akna eest ära.

Rivistuge esimeste järele!

Meie teaduskond on ajalooteaduskonna järel.

Panin tordi laua keskele. Tort on laua keskel. Võta tort laua keskelt ja pane ääre poole!

Professor tuli noorte hulka ~ sekka. Talle meeldib olla noorte hulgas ~ seas. Valige endale midagi nende raamatute hulgast ~ seast.

kuhu?	kuda?	kus?	где?	kust?	откуда?
kõrvale	в сторону, рядом	kõrval	рядом, возле, около	kõrvalt	со стороны, от
juurde	к, ко	juures	у, при, около	juurest	от
poole	к, на	pool	у, на	poolt	от, с, со стороны
külge	к	küljes	у, на	küljest	от, с
kätte	у, на	käes	у, на	käest	от, у
lähedale	недалеко	lähedal	недалеко, близко, вблизи, побли-зости	lähedalt	
~ ligidale		~ ligidal		~ ligidalt	
vahele	между, в	vahel	между, сре-ди, в	vahelt	из, между
äärde	к, к краю, к берегу	ääres	у, подле; на берегу, у берега	äärest	с; с берега
vastu	об, к	vastas	напротив, против	vastast	
		ümbert	вокруг	ümbert	

Minu kõrvalt tõusis poiss ja palus invaliidil istuda. Istuge **minu kõrvale**, **minu kõrval** on vaba koht!

Linnud lendavad **põhja poolt lõuna poole**. Lõuna pool on soojem. Tuul on **mere poolt**.

Märg lumi jäi **saabaste külge**. Saabaste küljes on lund. Raputa lumi **saabaste küljest** ära!

Sinu märkmik jäi **Mardi kätte**, ta on ka praegu **Mardi käes**. Homme saad märkmiku **Mardi käest** tagasi.

Asusime elama **Tallinna lähedale ~ ligidale**. Kohvik on **peahoone lähedal ~ ligidal**. Viktor on pärit Kiievi **lähedalt ~ ligidalt**.

Riputa peegel **kapi ja ukse vahele**! Milleks ta ripub **akende vahel**? Leidsin tõendi **raamatu vahelt**.

Laps surus end **ema vastu**. Kaupluse **vastas** on sidekontor. See **neiu on meie vastast**.

Monumendi ümber kasvasid lilled. Võta toolid **laua ümbert** ja pane seina **äärdele**!

b) Genitiivi reksiooniga prepositsioonid

b) Предлоги, требующие гени- тива

läbi	через, сквозь
üle	через
ümbert	вокруг

Muusika kostab läbi seina. Tuleb minna läbi metsa ja ujuda üle jõe.

Kas üle silla ei saa? Pane toolid ümber laua! Ümber monumendi kasvasid lilled.

c) Partitiivi reksiooniga
prepositsioonid

в) Предлоги, требующие пар-
титива

keset ~ kesk	посреди, среди, в ~ на середине, пос(е)редине, в центре
mööda	по
piki	вдоль, по
vastu	об, против

Ta jäi seisma keset ~ kesk tänavat. Keset ~ kesk elutuba on klaver. Kes jookseb mööda maja? Paadid sõidavad mööda jõge. Keegi kõnnib piki koridori. Vihma sajab vastu akent. Vastu tuult on raske joosta.

d) Terminatiivi reksiooniga
prepositsioon

г) Предлог, требующий тер-
минатива

kuni до

Saadan sind kuni sillani. Minge siit olse kuni pargini, siis pöörake paremale.

2. Ajasuhete väljendamine

2. Выражение временных от-
ношений

a) Genitiivi reksiooniga
postpositsioonid

а) Послелог, требующие ге-
нитива

eest	за; (тому) назад
jooksul, kestel	в течение, в продолжение, во время; за
pärast	через

Viie minuti eest oli ta veel siin.

Пять минут назад он еще был
здесь.

Tutvusime kahe aasta eest.

Мы познакомились два года
тому назад.

Töö tuli lõpetada selle nädala jooksul ~ kestel. Kogu ülikooliaja jooksul ~ kestel polnud tal ühtki «kolme». Seanss algab poole tunni pärast. Eksam on kahe päeva pärast.

b) Elatiivi rektsooniga
postpositsioonid

б) Послелого, требующие эла-
тива

saadik, peale c, со

Möödunud aastast **saadik** ~ **peale** elan pealinnas. Sellest päevast **peale** õpib Rein korralikult. Tunnen su isa **sõja-aastatest** **saadik**.

c) Partitiivi rektsooniga
prepositsioonid

в) Предлоги, требующие пар-
титива

enne	до, перед
pärast, peale	после

Enne kella kaheksat pole mul aega, kohtume **pärast** ~ **peale** kella kaheksat. Enne eksamit õpitakse. **Pärast** vihma paistab päike.

SÕNAMOODUSTUS

СЛОВООБРАЗОВАНИЕ

СУФФИКС

SUBSTANTIIVISUFIKS

СУЩЕСТВИТЕЛЬНОГО

-us

kannatama	— kannat/us
терпеть	— терпение

poor	— poor/us
молодой	— молодость

Суффикс **-us**, наряду с суффиксом **-mine** (со значением действия, процесса), является в эстонском языке наиболее продуктивным суффиксом образования отвлечённых существительных. Суффикс **-us** присоединяется к основе глагола, прилагательного или причастия настоящего времени.

1. Отглагольные существительные с суффиксом **-us** обозначают названия действия с результирующим оттенком.

-us liitub:

-us присоединяется:

a) verbi konsonanttüvele

a) к согласному основы глагола

kaebama	— kaeb/us
saavutama	— saavut/us
kavatsema	— kavats/us
võistlema	— võistl/us

жалоба
достижение
намерение
соревнование

b) *ma*-infinitiivi tunnuse konsonandile

в) к согласному признака *ma*-инфинитива

küsima	— küsim/us	вопрос
harjuma	— harjum/us	привычка
arvama	— arvam/us	мнение

2. Существительные, которые образуются от основы прилагательного или от причастия настоящего времени, обозначают названия признака или состояния.

pikk	— pikk/us	длина
raske	— rask/us	тяжесть, трудность
julge	— julg/us	смелость
vastama	— vasta/v — vastav/us	соответственность
erinema	— erine/v — erinev/us	различие

VÄLJENDID

Lähen Marit vaatama.

Saage tuttavaks!

Kella neljane buss.

Emal on minuga palju muret olnud.

Mis parata!

Nii ongi varsti lõunasöögi aeg käes.

Külastajatel on aeg lahkuda.

Haiglad:

Vabariik/'lik, -liku, -'likku

Kliinili/ne, -se, -st

'Haigla, -, -t

Linna Kliinili/ne, -se, -st

'Haigla, -, -t

laste'haigla, -, -t

nakkus'haigla, -, -t

psühhoneuroloogia'haigla, -, -t

sünnitusmaja, -, -

Kliinilise haigla osakonnad:

sise'haiguste osa/'kond ~

siseosa/'kond, -konna, -'konda

haavaosa/'kond, -konna, -'konda

närviosa/'kond, -konna, -'konda

silmaosa/'kond, -konna, -'konda

kõrva-, nina- ja kurguosa/'kond, -konna, -'konda

Dispanserid:

tuberku'loosidis'panser, -i, -it

onkoloogiadis'panser, -, -it

Иду навестить Мари.

Будьте знакомы!

Автобус, отправляющийся в четыре часа.

Маме я немало горя причинила.

Что поделаешь!

Так и подходит время обеда.

Посетителям пора уходить.

Больницы:

Республиканская клиническая больница

Городская клиническая больница

детская больница

инфекционная больница

психоневрологическая больница

родильный дом

Отделения клинической больницы:

терапевтическое отделение, отделение внутренних болезней

хирургическое отделение

неврологическое отделение

глазное отделение

отделение заболеваний уха, носа, горла

Диспансеры:

туберкулёзный диспансер

онкологический диспансер

struuma'tõrje dis'panser, -i, -it
naha- ja sugu'haiguste dis'pan-
ser, -i, -it

Arstide erialad:

tera/'peut, -peudi, -'peuti
~ sise'haiguste arst ~ sise/-
'arst, -arsti, -'arsti
ki'rurg, kirurgi, ki'rurg ~
haava/'arst, -arsti, -'arsti
neuro/'loog, -loogi, -'loogi ~
närvi/'arst, -arsti, -'arsti
pedi'aat/er, -ri, -it ~ laste/'arst,
-arsti, -'arsti
güneko/'loog, -loogi, -'loogi ~
naiste/'arst, -arsti, -'arsti
oftalmo/'loog, -loogi, -'loogi ~
silma/'arst, -arsti, -'arsti
psühhi'aat/er, -ri, -rit ~ vaimu-
'haiguste 'arst, arsti, 'arsti
röntgeno/'loog, -loogi, -'loogi

противозобный диспансер
кожно-венерологический дис-
пансер

Spetsialnosti vrahей:

terapevt, vrah po vnutrennim
boleznyam
khirurg
nevrolog
pediatr, detskii vrah
ginekolog, vrah po zhenskim
boleznyam
oftalmolog, okulist, glaznik,
vrah po glaznym boleznyam
psixhiatr
rentgenolog

LUGEMISPALA

HAIGLAS

Sirje sõbratar Mari on haiglas. Tal oli mandlioperatsioon. Täna on pühapäev ja pärast lõunat võib haigeid külastada. Sirje sammub mööda Pälsoni tänavat kliiniku poole, käes lilled ja kotis tahvel šokolaadi ning mõned õunad haige sõbratari jaoks. Talle tuleb vastu Mall.

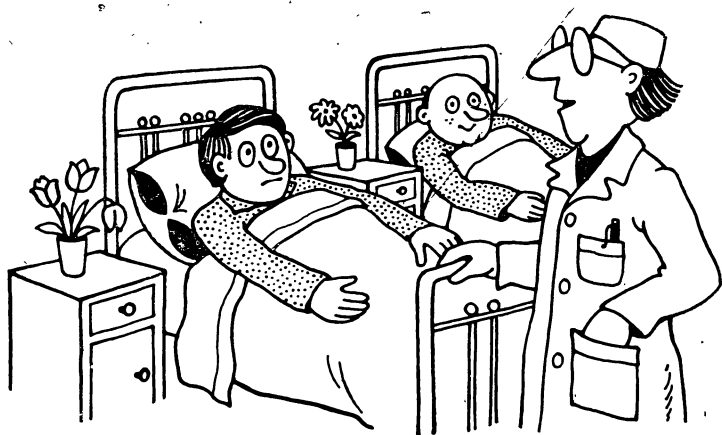
Mall: Tere, Sirje, kuhu sa lilledega lähed?

Sirje: Tere! Lähem haiglasse Marit vaatama. Sa vist ei teagi, tal oli reedel mandlioperatsioon.

Mall: Tõesti ei teadnud. Kas võib sinuga kaasa tulla?

Haigla, kuhu Mall ja Sirje lähevad, asub hallis kolmekorruselises majas Heidemanni ja Vallikraavi tänava nurgal. Selles majas on Vabariikliku Kliinilise Haigla kaks osakonda: kolmandal korrusel on nina-, kurgu- ja kõrvaosakond, teisel korrusel on silmaosakond, esimesel korrusel asub polikliinik.

Sirje ja Mall annavad mantlid, mütsid ja saapad riidehoidu ja lähevad trepist üles. Mari on kuuendas palatis, tema voodi on akna all. Keegi keskealine naine istub ta juures. Sirje ja Mall teretavad. Maril on marliside ümber kaela ja ta vastab veidi kähiseva häälega:

«Kuidas te end tunnete?»

«Tere, tüdrukud! Ema, need on minu kursusekaaslased. Saage tuttavaks!»

Mari ema: Väga kena teist, et Marit vaatama tulite! Mul ongi aeg minema hakata, et kella neljase bussi peale jõuda. Helistan kolmapäeval, siis ehk on juba teada, millal sind koju lastakse.

Mari: Kui kõik on hästi, saan koju reedel või laupäeval.

Mari ema lahkub palatist.

Mall: Sul on üsna noor ema.

Mari: Jah, olen perekonna kõige vanem laps, aga millegipärast juba lapsest saadik kehva tervisega. Emal on minuga palju muret olnud.

Sirje: Kas operatsioon oli väga hirmus?

Mari: Kartsin, et on hirmsam. Enne operatsiooni süstiti ja see tegi kurgu päris tuimaks. Valutama hakkas hoopis hiljem. Ka praegu on neelamine väga valus.

Sirje: Missugust toitu sulle siin antakse?

Mari: Pärast operatsiooni on range dieet: esialgu tuuakse ainult magedat püreed ja putru. Ei tohi süüa mitte midagi kõva, soolast ega haput.

Sirje: Tõime sulle õunu ja šokolaadi, ega need ometi keelatud ole?

Mari: Aitäh! Praegu õuna süüa küll ei lubata, aga šokolaad vastab täielikult minu dieedile.

Mall: Ütlesid, et pead siin vähemalt reedeni lamama. Kas ära ei tüüta?

Mari: Muidugi tüütab, aga mis parata! Mul on mõned raamatud kaasas, kavatsesin siin õppida inglise keelt ja lugeda ilukirjandust. Kuid vaba aega polegi haiglas nii palju, kui sa ehk

kujutled. Hommikul kell seitse toob õde kraadiklaasi. Kui temperatuur on mõõdetud, järgneb hommikune tualett, ka hommikvõimlemist tuleb siin teha. Vahepeal koristab sanitar palati. Siis tuuakse hommikusöök. Pärast hommikusööki on arsti visiit. Iga haige käest küsitakse, kuidas ta end tunneb ja kas tal on kaebusi. Siis järgnevad mitmesugused raviprotseduurid, mõnda haiget süstitakse, mõni viiakse sidumistuppa. Mõni läheb operatsioonile ja terve palat julgustab teda, mõni tuleb operatsioonilt. Nii ongi varsti lõunasöögi aeg käes. Pärast lõunat on vaikne tund ja alles siis saab rahulikult lugeda.

Palati uks avaneb. Sisse astub õde ja teatab, et külastajatel on aeg lahkuda.

M a r i: Juba? Kahju küll! Rääkisin kogu aeg endast, aga mis on kursusel uudist? Kuidas olete elanud?

S i r j e: Keskmiselt. Laupäeva õhtul käisime klubis, aga muidu õpime kogu aeg, aina üks kontrolltöö teise järel. Mõnes mõttes võib sind isegi kadestada. Nägemiseni, saa kiiresti terveks!

M a l l: Head paranemist!

M a r i: Nägemiseni! Aga kadestada mind küll ei maksa!

KÜSIMUSED

1. Missugustel päevadel lubatakse haigeid külastada? 2. Mida haigetele viiakse? 3. Mitme päeva eest oli Maril operatsioon? 4. Miks enne operatsiooni süstitakse? 5. Kui kaua võivad külastajad palatis olla?

VANASõnu

Haigus ei käi mööda kive ja kände, haigus käib ikka mööda inimesi.

Tee sõbra juurde pole kunagi pikk.

Mitte sõnade, vaid tegude järgi kaalutakse sõpra.

Sõnad

ai'täh

спасибо

aja/suhe, -'suhte, -suhet

временное отношение

di'eet, dieedi, di'eeti

диета

'ees/'riie, -'riide, -riiet

занавес, занавеска

'ehk

здесь: может быть, наверно

esialgu

пока

'ette *postp. gen.*

к

hommiku/ne, -se, -st

утренний

hommiku`võimlemi/ne, -se, -st
 hulgas *postp. gen.*
 hulgast *postp. gen.*
 `hulka *postp. gen.*
 ilusasti
 julgustama
 järele *postp. gen.*
 `kaaluma, `kaaluda, kaalun
 kadestama
 `kaebus, -e, -t
 `kehv, kehva, `kehva
 keset ~ `kesk *prep. part.*
 `keskel *postp. gen.*
 `keskele *postp. gen.*
 `keskelt *postp. gen.*
 `kestel *postp. gen.*
 kliinik, -u, -ut
 kliinili/ne, -se, -st
 kohale *postp. gen.*
 kolmekorruseli/ne, -se, -st
 kujutlema
 `kurk, kurgu, `kurku
 `käes *postp. gen.*
 `käest *postp. gen.*
 kähisema
 `kätte *postp. gen.*
 külastaja, -, -t
 `kõlg *postp. gen.*
 küljes *postp. gen.*
 küljest *postp. gen.*
 lamama
 `laskma, `lasta, lasen
 ligidal *postp. gen.*
 ligidale *postp. gen.*
 `lõuna/`söök, -söögi, -`sööki
 `mand/el, -li, -lit
 `mandlioperats/`siõon, -ooni,
 -`ooni
 marliside, -me, -t
 millegipärast
 `mitte midagi
 `mõõdma, `mõõta, mõõdan
 `neelami/ne, -se, -st

утренняя зарядка
 среди, в числе
 из числа
 в число, к
 здесь: хорошенько
 ободрять
 за
 взвешивать; весить
 завидовать
 жалоба
 бедный, скудный; здесь: сла-
 бый
 посреди, в ~ на середине, в
 центре
 посреди, в ~ на середине, в
 центре
 в ~ на середину, в центр
 из, из ~ с середины
 в течение, во время
 клиника
 клинический
 над
 трёхэтажный
 представлять
 горло
 у
 от, у
 хрипеть
 у, на
 посетитель
 к
 у, на
 от, с
 лежать
 пускать
 недалеко, близко, близ
 недалеко
 обед
 миндалина
 удаление миндалин
 бинт, марлевая повязка
 почему-то
 ничего
 мерить
 глотание

operatsi/'oon, -ooni, -'ooni
 palat, -i, -it
 paranema
 piki *prep. part.*
 poolt *postp. gen.*
 prepositsi/'oon, -ooni, -'ooni ~
 eessõna, -, -
 pü'ree, -, -d
 rahu/'lik, -liku, -'likku
 `range, -, -t
 raviprotse/'duur, -duuri, -'duuri
 `riide/'hoid, -hoiu, -'hoidu
 riputama
 sanitar, -i, -i
 `seas *postp. gen.*
 `seast *postp. gen.*
 `sekka *postp. gen.*
 sidumis/tuba, -toa, -tuba
 soola/ne, -se, -st
 sõnamoodustus, -e, -t
 `süstima, `süstida, süstin
 šoko`laad, šokolaadi, šoko`laadi
 tagant *postp. gen.*
 `teatama
 teretama
 `tervis, -e, -t
 `tuim, tuima, `tuima
 täielikult
 `tüütama, tüüdata, `tüütan
 `vaas, -i, -i
 vaba`riik/'lik, -liku, -'likku
 vahele *postp. gen.*
 vahelt *postp. gen.*
 vastas *postp. gen.*
 vi`siit, visiidi, vi`siiti
 ära `tüütama, ~ tüüdata,
 `tüütan ~

операция
 палата
 выздоравливать
 вдоль, по
 от, с, со стороны
 предлог
 пюре
 спокойный
 строгий
 лечебная процедура
 гардероб
 вешать
 санитарка
 среди, в числе
 из числа
 в число, к
 перевязочная комната
 солёный
 словообразование
 делать укол
 шоколад
 из-за
 сообщать
 здороваться
 здоровье
 здесь: нечувствительный
 вполне; совершенно
 надоедать
 ваза
 республиканский
 между, в
 из, между
 напротив, против
 визит
 надоесть

HARJUTUSED

Harjutus 1. Kuhu te panete vaiba? (diivan, ette) → Ma panen vaiba diivani ette.

1. Kuhu te panete diivani? (sein, äärde) 2. Kuhu te panete laua? (tuba, keset) 3. Kuhu te panete toolid? (laud, ümber) 4. Kuhu te panete kapi? (diivan, kõrvale) 5. Kuhu te panete kir-

jutuslaua? (aken, alla) 6. Kuhu te panete lambi? (laud, kohale) 7. Kuhu te panete eesriided? (aken, ette) 8. Kuhu te panete televiisori? (riiul ja kapp, vahele)

Harjutus 2. ajaleht, kiri, peal (panema) → a) Ajaleht on kirja peal. b) Kes panⁿ ajalehe kirja peale?

1. kingad, kapp, all (panema). 2. garaaž, maja, taga (ehitama). 3. mantel, kleit, peal (riputama). 4. kursusevanem, dekaari, juures (kutsuma). 5. kell, laps, käes (andma). 6. liha, supp, sees (panema). 7. vanaisa, lapsed, hulgas (kutsuma). 8. kool, tehas, lähedal (ehitama). 9. rõdu, põhi, pool (projekteerima). 10. paat, vai, küljes (kinnitama).

Harjutus 3. Võistlustöö on professori (käes, juures) → Võistlustöö on professori käes.

1. Mis oli kõige huvitavam kursuse kultuuriürituste (keskel, hulgas, vahel)? 2. Meie rong tuleb Tallinna (juurest, küljest, poolt). 3. Tulin praegu hambaarsti (juurest, küljest, poolt). 4. Siin tuleb minna (üle, läbi) tänava. 5. Jooksime (üle, läbi) kõrge rohu jõe (äärde, juurde). 6. Lennuk lendas (üle, läbi) linna. 7. Buss sõidab (üle, läbi) linna. 8. Tõlge on harjutuste (hulgast, seast, keskest) kõige raskem. 9. Monument on väljaku (hulgas, seas, keskel). 10. Pensionär käis (mööda, piki) arste. 11. Jalutasime (mööda, piki) jõe kallast. 12. Vanaisale meeldis käia (piki, mööda) metsa.

Harjutus 4. Kas haigel on ...? Haige... peavalu (kaebama, kaebus) → Kas haigel on kaebusi? Haige kaebab peavalu.

1. Millised ... on teil suveks? Me ... suvel sõita mere äärde. (kavatsesma, kavatsus) 2. Vanaema ... oma noorusest. Tema ... oli huvitav kuulata. (jutustama, jutustus) 3. Mida te ... sellest romaanist? Milline on teie ...? (arvama, arvamus) 4. Koosolekul räägiti eesrindlaste ... Tööga võib palju ... (saavutus, saavutamata) 5. See nimi on valesti kirjutatud, seda tuleb ... Protokollis ei tohi olla ... (parandama, parandus) 6. Keegi ... uksele. Kas te kuulsite ...? (koputama, koputus)

Harjutus 5. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Машина подъехала к детской больнице. 2. Бабушка должна идти к главному врачу. 3. Рядом с палатой перевязочная. 4. Среди хирургов было мало женщин. 5. Родильный дом находится недалеко от городской клинической больницы. 6. Между двумя кроватями табуретка. 7. Перед операцией сделали укол. 8. Во время операции горло было обезболено. 9. Операция кончилась полчаса назад. 10. После операции больной был очень слаб.

b) 1. Родители Мари живут на берегу моря. 2. Вокруг дома был красивый сад. 3. Солнце село за лесом. 4. В центре города большая площадь. 5. Утром мы идем на лекцию или по улице

Ванемуйзе, или через парк и через Тоомемяги. 6. Мой фотоаппарат сейчас у брата. 7. У кого я могу получить справку? 8. Не бросай шапку на стол! 9. Убери шапку со стола и повесь над пальто!

Harjutus 6. Jutustage, kuidas käisite haiget külastamas.

Kordamisharjutus.

Üle Emajõe ehitatav sild → a) sild, mis ehitatakse üle Emajõe; b) ehitama, ehitada, ehitam.

1. Eestis toodetav elektrienergia. 2. Laulupeol lauldavad laulud. 3. Igal aastal korraldatav võistlus. 4. Ohtuks oodatavad külalised. 5. Ateljees õmmeldavad mantlid. 6. Kõige sagedamini nõutavad kaubad.

NELJAKÜMNES ÕPPETÜKK

GRAMMATIKA

POSTPOSITIOONID JA PREPOSITIOONID (II)

ПОСЛЕЛОГИ И ПРЕДЛОГИ (II)

3. Põhjuse ja eesmärgi väljendamine

3. Выражение причины и цели

Genitiivi reksiooniga postpositioonid

Послелогии, требующие генитива

pärast, tõttu	по, за, вследствие, из-за
jaoks, tarvis	для

Ta puudub haiguse pärast ~ tõttu.

Он отсутствует по болезни.

Ära minu pärast muretse!

Не беспокойся за меня (обо мне)!

Sinu jaoks ~, tarvis on mul alati aega.

Для тебя у меня всегда найдется время.

Kas Virve jaoks on kohta?

Для Вирве есть место?

4. Hulgasuhete väljendamine

4. Выражение количественных отношений

a) Genitiivi reksiooniga postpositioonid

a) Послелогии, требующие генитива

kaupa, viisi	по; иногда переводятся формой творительного падежа без предлога
ümber	около

Seda eksamit võib sooritada osade kaupa.

Väike Mati võis tundide kaupa ~ viisi joonistada.

Üliõpilasi on selles rühmas kümne ümber.

Laagrini on viie kilomeetri ümber.

b) Genitiivi rektsooniga prepositsioonid

Этот экзамен можно сдавать по частям.

Маленький Мати мог рисовать часами.

В этой группе около десяти студентов.

До лагеря около пяти километров.

b) Предлоги, требующие генитива

alla	меньше, ниже
üle	больше, выше

Mere ääres on praegu üle kahekümne kraadi sooja, mägedes on aga alla kümne kraadi.

Ehitusmalevas teenisime üle saja rubla kuus, alla saja ei saanud keegi.

5. Mitmesuguste muude suhete väljendamine

a) Genitiivi rektsooniga postpositsioonid

У моря сейчас больше двадцати градусов тепла, а в горах меньше десяти.

В стройотряде мы зарабатывали больше ста рублей в месяц, меньше ста никто не получал.

5. Выражение разных других отношений

a) Послелого, требующие генитива

kohta	об, про, к
suhtes	{ относительно, насчёт, в отношении,
	{ по отношению, об, к
poolest	форма творительного; в отношении, по
järgi	согласно, по
kaudu	через, по
asemel, eest	вместо, за

Kas sul on materjali Tartu ajaloo kohta?

Tal on kõige kohta oma arvamused.

Leppisime kokku järgmise koosoleku suhtes.

Nende meeskondade suhtes on Jüri erapooletu.

Pedagoogilise kirjanduse poolest on see raamatukogu rikas.

У тебя есть материал об истории Тарту?

Он обо всем имеет свое собственное мнение.

Мы договорились относительно следующего собрания.

К этим командам Юри относится беспристрастно.

Педагогической литературой эта библиотека богата.

Näo poolest on ta ema moodi.
Stipendiumi määratakse **eeskirjade järgi**.
Soola lisage **maitse järgi**!
Moskvasse sõidame seekord **Leningradi kaudu**.
Kontserdipileti sain **komsomolikomitee kaudu**.

Лицом она похожа на мать.
 Стипендия назначается согласно предписаниям.
 Соль добавляйте по вкусу!
 В этот раз мы едем в Москву через Ленинград.
 Билет на концерт я достал через комитет комсомола.

Kes läheb **Peetri asemel** ~ eest valvesse?
 Ma maksan **sinu eest**.
Šokolaadi asemel ostsime lilli.
 Tänan **kõige hea eest**!

b) Genitiivi rektsooniga prepositsioon

б) Предлог, требующий генитива

peale кроме

Peale noorema venna on meie perekonnas kõik brünetid. Kohal olid kõik komisjoni liikmed **peale dekaani**.

c) Komitatiivi rektsooniga prepositsioonid

в) Предлоги, требующие комитатива

koos, ühes вместе с

Mari elab selles toas **koos** ~ **ühes** kahe kursusekaaslasega.
 Virve lõunastab **koos** ~ **ühes** Tamara ja Aramiga.

d) Abessiivi rektsooniga prepositsioon

г) Предлог, требующий абессива

ilma без

Ma ei oska seda teksti **ilma sõnaraamatuta** tõlkida. Ühe semestri oli Rein ilma stipendiumita.

SÜNONÜÜMSEID
 VALJENDEID:

СИНОНИМНЫЕ
 ВЫРАЖЕНИЯ:

allatiiv ~ genitiiv + *peale*

Riputame pildi **seinale** ~ **seina peale**. Istuge **pingile** ~ **pingi peale**!

adessiiv ~ genitiiv + *peal*

Keegi seisab **trepil** ~ **trepil peal**. Nad kohtusid **sillal** ~ **silla peal**.

ablatiiv ~ genitiiv + *pealt*

Võta laualt ~ laua pealt album! Ajakiri otsi riulilt ~ riulil pealt!

ablatiiv ~ genitiiv + *poolest*

See on hinnalt ~ hinna poolest liiga kallis. Ta on iseloomult ~ iseloomu poolest meeldiv inimene.

ablatiiv ~ genitiiv + *käest*

Sain emalt ~ ema käest kirja. Küsi instruktorilt ~ instruktori käest!

genitiiv + *ümbes* ~ *umbes* + nominatiiv

Siit linna on viie kilomeetri ümber ~ umbes viis kilomeetrit.

Lehmi on kolhoosil kolmesaja ümber ~ umbes kolmsada.

elatiiv + *saadik*, *peale* ~ elatiiv + *alates* ~ *alates* + elatiiv

Kevadest saadik ~ kevadest peale ~ kevadest alates ~ alates kevadest töötab ta kolhoosis.

genitiiv + *eest* ~ nominatiiv + *tagasi*

Viie minuti eest ~ viis minutit tagasi oli ta siin. Tutvusime nädala eest ~ nädal tagasi.

SÕNAMOODUSTUS

ADJEKTIIVISUFIKSID

СЛОВООБРАЗОВАНИЕ

СУФФИКСЫ ПРИЛАГАТЕЛЬНОГО

-ne

täna	—	täna/ne	päev	—	päeva/ne
сегодня	—	сегодняшний	день	—	дневной

При помощи суффикса *-ne* образуются прилагательные от основы наречий или существительных.

-ne liitub:

1. adverbitüvele

eile	—	eil/ne	вчерашний
homme	—	hom/ne	завтрашний
praegu	—	praegu/ne	теперешний
hilja	—	hili/ne	поздний
siin	—	siin/ne	здешний

-ne присоединяется:

1. к основе наречия

2. substantiivitüvele

a) genitiivitüvele

liiv	—	liiva/ne	песчаный
sool	—	soola/ne	солёный
vihm	—	vihma/ne	дождливый

2. к основе существительного

a) к основе генитива

kivi	— kivi/ne	каменистый
hommik	— hommiku/ne	утренний
õhtu	— õhtu/ne	вечерний

b) nominatiivitüvele

б) к основе номинатива

vesi	— vesi/ne	водянистый
lumi	— lumi/ne	снежный
veri	— veri/ne	кровавый
kuld	— kuld/ne	золотой
mood	— mood/ne	модный

c) rahvusvaheliste sõnade tüvele, mille lõpus on pikk vokaal + l, r, v

в) к основе интернациональных слов, имеющих на конце долгий гласный звук + l, r, v

populaar/ne, regulaar/ne, ideaal/ne, formaal/ne, internatsionaal/ne, laboratoor/ne, sanatoor/ne, aktiiv/ne, passiiv/ne, resultatiiv/ne

-line

hind — hinna/line	filoloogia — filoloogi/line
цена — ценный	филология — филологический

При помощи суффикса *-line* образуются прилагательные

1) substantiivide genitiivitüvest

1) от основы генитива существительных

närv	— närvi/line	нервный
meditsiin	— meditsiini/line	медицинский
revolutsioon	— revolutsiooni/line	революционный
ajalugu	— ajaloo/line	исторический
tuba	— (kahe)toa/line	двухкомнатный

2) rahvusvaheliste sõnade tüvest, mille lõpus on *-ia*, *-ika*

2) от основы интернациональных слов, оканчивающихся на *-ia*, *-ika*

akadeemia	— akadeemi/line	академический
poliitika	— poliiti/line	политический
tehnika	— tehni/line	технический
pedagoogika	— pedagoogi/line	педагогический
romantika	— romanti/line	романтический

-lik

teadus — teadus/lik	sotsialist — sotsialist/lik
наука — научный	социалист — социалистический

При помощи суффикса *-lik* образуются прилагательные от основы существительных.

-lik liitub:

a) nominatiivitüvele

riik — riik/lik
ühiskond — ühiskond/lik
amet — amet/lik
majandus — majandus/lik
kirjandus — kirjandus/lik
arst — arst/lik

b) harva genitiivitüvele

õnn — õnne/lik счастливый
kord — korra/lik аккуратный
kiri — kirja/lik письменный
koht — koha/lik местный

c) rahvusvaheliste sõnade
tüvedele, mille lõpus on
sufiks *-ist*

kommunist/lik, marksist/lik, kapitalist/lik, materialist/lik, idealist/lik

-lik присоединяется

a) к основе номинатива:

государственный
общественный
официальный
хозяйственный, экономический
литературный
врачебный

b) редко к основе генитива

в) к основе интернациональ-
ных слов с суффиксом *-ist*

VÄLJENDID

Keskaeg tuletab end siin igal
sammul meelde.

seda küll
õige küll
on näha (laevu)
on kuulda (koputust)
on tunda (kohvi lõhna)
jäi võitjaks

kui oled käinud võõraid teid

Средние века здесь на каждом
шагу о себе напоминают.

да
верно, правильно
видны (корабли)
слышен (стук)
чувствуется (запах кофе)
побеждал, выходил победите-
лем
если ты побывал в чужих
краях

LUGEMISPALA

SÕIT TALLINNA

Ühiselamus pakivad üliõpilased asju, et sõita pühadeks koju.
Kohtuvad Rein ja Igor. Poisid on sõbrad, nad mõlemad mängi-
vad korvpalli, käivad koos treeningutel.

Rein: Kas sa ei sõida pühadeks koju?

Igor: Ei. Seekord on pühad liiga lühikesed, ainult kaks päeva.
Mina ei sõida mõne tunniga Harkovisse nagu sina Tallinna.

Rein: Siis kutsun sind endale külla, sõidame koos Tallinna. Näitan sulle meie vabariigi pealinna.

Igor on väga rõõmus. Ta õpib Tartus teist aastat, kuid Tallinnas pole veel käinud.

Rein: Me sõidame homme hommikul rongiga, bussipileteid pole enam võimalik saada. Pool kaheksa peame olema raudteejaamas.

*

Tallinna rong väljub Tartu jaamast viis minutit enne kaheksat. Sõitjaid on palju, eriti üliõpilasi. Nende hulgas on ka Rein ja Igor. Nad räägivad spordist, õppimisest, eksamitest. Igor püüab aeg-ajalt ütelda midagi eesti keeles. Ta oskab juba päris palju. Reinule on tal mitmeid küsimusi Eesti ajaloo ja kultuuri kohta.

Sõit on juba kestnud kolm tundi. Vasemal hakkab paistma järv.

Rein: See on Ülemiste järv. Siin elab kuri järvevana, kes tahab Tallinna ära uputada. Tead sa seda muistendit?

Igor: Olen kuulnud. Järvevanale ei tohi kunagi ütelda, et Tallinn on valmis.

Rein: Näed, seal on suur kivi järves. Seda nimetatakse Linda kiviks. Ka sellest on muistend.

Igor: Seda ma ei tea.

Rein: See on meie eeposest «Kalevipoeg». Kui vana Kalev suri, kandis tema naine Linda mehe kalmule kive, et jääks mälestusmärk. Üks suur kivi kukkus Lindal kandes maha ja ta ei jõudnud seda uuesti üles tõsta. Linda istus kivile ja hakkas nutma. Tema pisaratest tekkis Ülemiste järv. Vaata nüüd paremale! Seal on Tallinna Toompea, muistendi järgi Kalevi kalm, kuhu Linda kivid kandis.

Rong jääb seisma. Sõbrad astuvad perroonile.

Reinu kodu on jaama lähedal. Ukse avab Reinu ema.

Rein: Tere, häid pühi! Mul on kaasas külaline. Saage tuttavaks, minu sõber Igor.

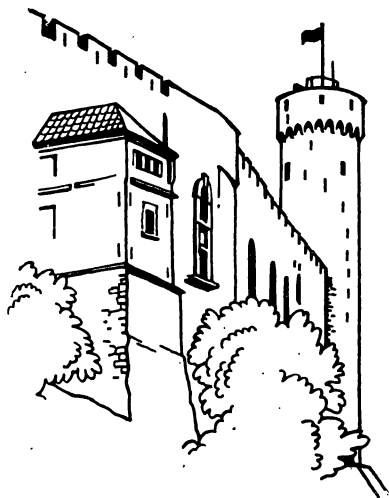
*

Pärast lõunat laotab Rein lauale Tallinna plaani. «Nüüd vaatame, missugune on kõige otstarbekam ekskursiooni marsruut. Arvan, et täna vaatame Toompead ja jalutame vanalinnas. Teeme, näed, niisuguse ringi.» Reinu pastapliats liigub Toompealt Raevoja platsile, edasi mööda Pikka tänavat, läbi Rannavärava ja siis kaarega tagasi üle Tornide väljaku Toomparki.

Igor uurib plaani. «Imelikud tänavanimed: Pikk jalg ja Lühike jalg.»

Rein: Sellepärast vahel küsitakse, missugune linn lonkab, ja sellele tuleb vastata... Tallinn, sest üks jalg on tal pikk ja teine lühike.

*

Toompeal tuleb igal sammul meelde keskaeg

Rein ja Igor jalutavad Toompeal. Keskaeg tuletab end siin igal sammul meelde: hallist kivist kõrged müürid ja tornid, Pikk Hermann, Toomkirik. Siin XIV, seal XV või XVI sajand.

Rein: Tuhat aastat tagasi oli siin sadam ja eestlaste linnus, mis juba tol ajal oli nähtavasti nii tähtis, et araabia geograaf Idrisi märkis selle aastal 1154 oma maailmakaardile. Asula nimi polnud aga Tallinn, vaid Koluvan, mis tuleb Kalevi nimest. Hilisem Tallinn on tulnud nimetusest Taani linn, sest 1219 vallutasid linnuse taanlased.

Igor: Aga enne Liivi sõda valitses siin Liivi ordu?

Rein: Seda küll. Pärast eestlaste suurt ülestõusu, mis algas jüriööl 1343, müüs Taani kuningas oma siinsed maad ordule.

Toompealt avaneb suurepärane vaade kogu linnale. Merel on näha laevu, kaugel paistab Naissaar.

Igor: Tallinnas on muidugi ka uusi linnaosi?

Rein: Jaa, Tallinn on pärast sõda palju kasvanud, uued suured elamurajoonid on Mustamäel ja Õismäel, kõige uuem on Lasnamäe elamurajoon.

Igor: Homme tahaksin tutvuda ka Tallinna spordiehitistega.

Rein: Hästi. Homme vaatame Spordihalli ning sõidame Piritale. Sind huvitab kindlasti purjespordikeskus, mis ehitati 1980. aasta olümpiamängudeks.

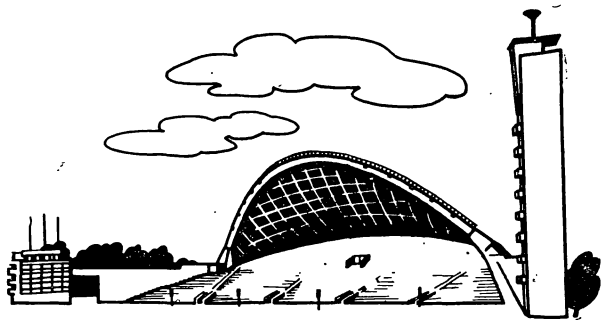
Järgmisel päeval alustavad Rein ja Igor ekskursiooni Võidu väljakult. Nad lähevad läbi kesklinna, Rein näitab Igorile Draamateatrit, «Estoniat» ja «Viru» hotelli. Siis sõidavad nad Kadrioru, vaatavad Kadrioru lossi ja Peeter I maja, Isamaasõja kan-

gelase Jevgeni Nikonovi mälestusmärki ja «Russalkat». Järgmine objekt on laululava.

Igor: Tahaksin osa võtta ühest teie laulupeost. Millal on järgmine? Kas ma olen siis veel Eestis?

Rein: Oled küll. Järgmine laulupidu on kahe aasta pärast.

Laululava lähedal on Lillepaviljon ja kohvik. Siin Rein ja Igor einestavad. Siis sõidavad nad edasi Piritale. Pirita kloostri varemed tunduvad Igorile tuttavad. Õige küll, seda kloostrit võis ju näha filmis «Viimne reliikvia». Huviga vaatab Igor kuulsat Pirita purjespordikeskust.

«Millal on järgmine laulupidu?»

Marsruudi viimane punkt on Metsakalmistu. Rein näitab Igorile eesti kultuuritegelaste kalmusid, räägib nende elust ja tegevusest.

«Nii mitmekesisest ekskursiooni pole mul veel olnud,» ütleb Igor õhtul. «Sinu kodulinn on suurepärane.»

Järgmisel hommikul istuvad Rein ja Igor jälle rongi, mis viib nad tagasi Tartusse.

KÜSIMUSED

1. Miks Igor ei sõitnud pühadeks koju? 2. Kas teate muistendit Ülemiste järvevanast? Jutustage! 3. Miks Tallinnas käib palju turiste? 4. Mida teate Tallinna ajaloost? 5. Kui sageli toimuvad Tallinnas laulupeod?

LAUL

KALEVITE KANTS

P. Veebel

Võid käia läbi Eestima,
ei säarast linna leia sa,
mis oleks kaunim Tallinnast
ja kuulsam juba muinasa'ast.

On palju murtud piikisid
küll vastu tema müürisid.
Kui lõppes aga sõjatants,
jäi võitjaks Kalevite kants.

Ta tornid paist'vad kaugele,
nii maale kui ka merele.
Kui oled käinud võõraid teid,
lööb süda kiirelt, kui näed neid.

On ilmas palju neidusid,
neist kaunid on nii mõnedki,
kuid kaunimad küll elamas
me armsas vanas Tallinnas.

SÕNAD

'aeg-ajalt	время от времени
'alla <i>prep. gen.</i>	ниже, меньше
a'raabia	арабский
'eepos, -e, -t	эпос
'ees/'märk, -märgi, -'märki	цель
einestama	завтракать
hili/ne, -se, -st	поздний
hulga/suhe, -'suhte, -suhet	количественное отношение
'ilm = 'maa/'ilm, -ilma, -'ilma	мир, свет
järvevana, -, -	озерный старец
jüri'öö, -, -d	юрьевская ночь, ночь под юрьев день
'kaar, kaare, 'kaart	дуга
'kalm, kalmu, 'kalmu	могила
kalmistu, -, -t	кладбище
'kangela/ne, -se, -st	герой
'kants, kantsi, 'kantsi	крепость, твердыня
'kaudu, <i>postp. gen.</i>	через, по
'kaupa <i>postp. gen.</i>	по
'kloost'er, -ri, -rit	монастырь

kunagi
 'laotama
 laululava, -, -
 laulu/pidu, -'peo, -pidu
 Liivi sõda, ~ sõja, ~ sõda
 Liivi ordu, -, -t
 Lillepaviljon, -i, -i
 'lonkama, longata, 'lonkan
 'maailma/'kaart, -kaardi,
 -'kaarti
 maha 'kukkuma, ~ 'kukkuda,
 kukun ~
 'meelde tuletama, ~ tuletada,
 tuletan ~
 Metsakalmistu, -, -t
 'mitmekesi/ne, -se, -st
 muinas/'aeg, -aja, -'aega
 mälestus/'märk, -märgi, -'märki
 'neid, neiu, 'neidu
 nimetus, -e, -t
 'otstarbeka/s, -, -t
 'pakkima, 'pakkida, pakin
 per/'roon, -rooni, -'rooni
 'piik, piigi, 'piiki
 'plats, platsi, 'platsi
 purjespordi'keskus, -e, -t
 püha, -, -
 'raud'tee/'jaam, -jaama, -'jaama
 'siin/ne, -se, -set
 spordiehitus, -e, -t
 Spordi/'hall, -halli, -'halli
 'sõitja, -, -t
 sõja/'tants, -tantsu, -'tantsu
 säära/ne, -se, -st
 süno/'nüüm, -nüümi, -'nüümi
 Taani 'linn, linna, 'linna
 'taanla/ne, -se, -st
 larvis *postp. gen.*
 'too, tolle, toda
 'torn, torni, 'torni
 treening, -u, -ut
 'uurima, 'uurida, uurin
 'viisi *postp. gen.*
 ära uputama
 ühes *prep. kom.*
 üles 'tõstma, ~ 'tõsta, tõstan ~
 üles/'tõus, -tõusu, -'tõusu

когда-то
 здесь: разложить
 певческая эстрада
 певческий праздник
 Ливонская война
 Ливонский орден
 цветочный павильон
 хромать
 карта мира
 падать
 вспоминать
 Метсакалмисту (Лесное клад-
 бище)
 разнообразный
 доисторическая древность
 памятник
 девушка
 название
 целесообразный
 упаковывать
 перрон
 копье
 площадь
 центр парусного спорта
 праздник
 железнодорожный вокзал
 здешний
 спортивное сооружение
 Дом спорта
 пассажир
 здесь: ратный труд, война
 такой
 синоним
 Датский город
 датчанин
 для
 тот
 башня
 тренировка
 здесь: рассматривать
 по
 здесь: затопить
 вместе, с
 поднимать
 восстание

HARJUTUSED

Harjutus 1. Jaak kogus raha (reisimine, jaoks) → Jaak kogus raha **reisimise jaoks**.

1. Selles linnas on elanikke (sada tuhat, ümber). 2. Üliõpilaste arv rühmas ei või olla (üle, kakskümmend). 3. Mune ei müüda (kaal, järgi), vaid (tükk, viisi). 4. Poisid marssisid (kaks, kaupa) ravis. 5. (Halb ilm, tõttu) oli staadionil vähe rahvast. 6. Rein sõitis Tallinnasse (Igor, koos). 7. Tallinn on rikas (arhitektuurimälestis, poolest). 8. Sadamasse on siit kõige lühein tee (Pikk tänav, kaudu).

Harjutus 2. Valige sobiv postpositsioon.

1. Tahan midagi lugeda Tallinna ajaloo ...	
2. Mati on tundud oma mitmekesiste huvide...	
3. Välispoliitika ... on Reinul hea mälu.	
4. Muistendi ... tekkis lossi ... järv.	
5. Õppige ise, teie ... ei hakka keegi õppima.	
6. Ma ostsin paberit ka sinu ...	
7. Mari muretseb oma noorema venna ...	
- | asemele, eest,
järgi, tarvis,
jaoks, kohta,
suhtes, poolest,
pärast

Harjutus 3. Kasutage lauses: sportlaste hulgas, pärast koosolekut, enne eksamisessiooni, keset väljakut, mööda metsa, ümber linna, tuhande ümber, peale laborandi, vaiba peale, põhja poole, lõuna poolt

Harjutus 4. Väljas sajab ... Mu saapad on ... (lumi, lumine) → Väljas sajab **lund**. Mu saapad on **lumised**.

1. Nendel põldudel on palju ... Siin on ... põllud. (kivi, kivine) 2. Suvel sadas palju ... See suvi oli ... (vihm, vihmane) 3. Meie rühmal on ... eksam. Ma ei karda ... eksamit. (homme, homme) 4. Rein tõuseb hommikul ... Rein on ... tõusmisega harjunud (vara, varane) 5. Peeter õppis ülikoolis vene... Peetril on ... haridus. (filoloogia, filoloogiline) 6. Nende korteris on ainult kaks ... See suur pere vajab nelja ... korterit. (tuba, toaline) 7. Jürit huvitab... Ta loeb... kommentaari. (välispoliitika, välispoliitiline)

Harjutus 5. Tõlkige eesti keelde.

a) 1. Наш поезд отправляется раньше восьми. 2. После праздников в поезде много пассажиров. 3. Я знаю вашу столицу только по фотографиям. 4. Это место кажется мне знакомым. 5. Игорь довольно много знает об истории Эстонии. 6. Самый красивый город в мире — это родной город. 7. Шествие движется с площади Победы через центр города по Нарвскому шоссе к Кадриоргу. 8. В 1980 году в столице нашей республики горел олимпийский огонь. 9. Во время олимпийских

игр много говорили о спорте. 10. В новом районе города нет спортивных сооружений. 11. В День Победы на могилы героев Великой Отечественной войны возлагают цветы. 12. Гид говорил о жизни и деятельности эстонских деятелей культуры. 13. Следующие олимпийские игры будут через четыре года.

б) 1. Он не мог спать от боли. 2. Есть вопросы по поводу диеты? 3. Кроме отделения внутренних болезней в больнице есть хирургическое и неврологическое отделения. 4. Моему отцу за пятьдесят. 5. Мари дома уже с пятницы. 6. Сирье пойдет к Мари вместе с подругой. 7. У меня есть для тебя несколько яблок. 8. Эти цветы тебе от друзей. 9. Это заявление следует подавать через деканат.

Harjutus 6. Jutustage oma kodulinnast ~ kodukohast.

Kordamisharjutus. Kasutage lauses: soe, soojem, soojalt, soojemini; mugav, mugavam, mugavalt, mugavamalt; vaikne, vaiksem, vaikselt, vaiksemini; kiire, kiirem, kiiresti, kiiremini; halb, halvem, halvasti, halvemini; hea, parem, hästi, paremini.

EESTI KEELE SÕNADE REGISTER

A

aadress 69¹
 Aafrika 244
 aaria 257
 Aasia 244
 aasta = a. 115
 aastaaeg 243
 abessiiv 223
 abi 141
 abielluma 306
 abielu 376
 abikaasa 52
 abiline 201
 abisõna 52
 ablatiiv 160
 adessiiv 150
 adjektiiv = adj. 45
 adru 295
 adverb = adv. 172
 aed 124
 aedviljasupp 292
 aeg 97
 aeg-ajalt 446
 aeglane 315
 aeglaselt 115
 aerutaja 328
 aerutamine 325
 aga 38
 agronoom 172
 ahi 172
 aina 318
 aine 131
 ainsus 39
 ainuke(ne) 295
 ainulaadne 423
 ainult 79
 aitama 124
 aitäh 433
 ajakiri 181
 ajakirjandus 181
 ajakirjanik 181
 ajaleht 181
 ajaloolane 341

ajalooline 388
 ajalugu 181
 ajasuhe 433
 akadeemia 354
 akadeemiline 257
 aken 69
 aktiiv 412
 aktiivne 318
 aktivist 318
 aktus 365
 ala 214
 alaleütlev 141
 alaltütlev 160
 alalütlev 150
 alanema 115
 alates 160
 alati 318
 algama 79
 algkool 306
 algraskus 328
 algul 341
 algus 69
 aligusosa 306
 algvõrre 318
 all 69
 alla 141, 446
 alla andma 376
 alla joonitud 295
 alla jääma 365
 alla kirjutama 181
 alla sõitma 318
 alla tulema 172
 allasõit 318
 allatiiv 141
 alles 79
 allikas 295
 alluma 354
 alt 160
 alus 192
 aluskuub 268
 aluspesu 268
 aluspüksid *pl.* 268
 alustama 306
 Ameerika 244

ametiühing 106
 ametiühingukomitee 400
 ametlikult 400
 ametnik 181
 analüüsima 376
 anatoomikum 79
 andestama 141
 andja 124
 andma 115
 andmed *pl.* 388
 anne 328
 Antarktika 244
 antonüüm 318
 aparaaditehas 388
 aparaat 234
 apositsioon 181
 aprill 87
 araabia 446
 arenema 306
 arglik 423
 arheoloog 388
 arheoloogiamälestis 423
 arhiiv 283
 arhitekt 354
 armas 295
 armastama 79
 armastus 423
 armee 234
 armeenia 89
 Armeenia NSV 167
 armeenlane 89
 arst 38
 arstiteadus 124
 arstiteaduskond 122
 arstlik 412
 aru andma 181
 aru saama 52
 arutama 223
 arv 79
 arvama 160
 arvamus 412
 arvatavasti 181
 arve 150
 arvestama 328

¹ Номера обозначают страницы.

arvestus 89
 arvsõna 98
 arvustus 257
 arvutama 79
 ase 412
 asemel *postp.* 141
 asendama 141
 Aserbaidžani NSV 167
 asesõna 46, 296
 aset tegema 412
 asetsema 223
 asetäitja 341
 asi 141
 askeldama 234
 assimilatsioon 115
 assistent 38
 aste 106
 astmevaheldus 106
 astronoomiaprofessor 339
 astuma 141
 asula 423
 asuma 52
 asutama 306
 Atlandi ookean 244
 atleet 328
 atribuut 45
 auditoorium 45
 august 87
 aula 69
 aurik 201
 aus 89
 austama 257
 Austraalia 244
 auto 60
 autojuht 52
 autor 124
 avaldus 141
 avama 45
 avanema 124
 avar 318
 avarii 283
 avastaja 341
 avastama 306

B

ball 365
 ballett 141
 betoon 160
 betoonima 283
 bibliograaf 354
 bioloog 341
 bioloogiadoktor 339
 bioloogia-geograafia-
 teaduskond 122
 blond 79
 bobisõit 326
 bravuurne 328
 brigaad 246

brošüür 181
 brünett 97
 buss 141
 bussipeatus 234
 bürokraat 412
 büroo 234

D

daam 131
 dekaan 38
 deklioneerima 70
 deklioneerimine 70
 dekoreerima 365
 demokraatlik 341
 demonstratiivpro-
 noomen 295
 demonstratsioon 141
 detsember 88
 dieet 433
 diivan 69
 diplomitöö 283
 dirigent 214
 distants 328
 dokument 178
 dokumentaalfilm 79
 draama 388
 draamateater 257
 dress 268
 džemper 268
 dušš 211
 dünastia 388

E

ebameeldiv 283
 ebamugav 191
 ebastandardne 271
 ebatavaline 246
 ebaõnnestuma 328
 ebaõnnestumine 328
 edasi 150
 edasi minema 131
 edasi õppima 271
 edel 421
 edev 60
 edukalt 257
 eemal 234
 eepos 446
 ees *postp.* 69
 eeskiri 412
 eesmärk 446
 eesnimi 38
 eesriie 433
 eesrindlane 214
 eessõna 132
 eest *postp.* 131
 eesti 69

Eesti 52
 Eestimaa Leninlik Kom-
 munistlik Noorsooühing
 328
 Eesti NSV 167
 Eesti NSV Riiklik Kunsti-
 instituut 352
 Eesti Põllumajanduse
 Akadeemia 52
 eestikeelne 181
 eestlane 89
 eestpoolt 365
 ega 271
 ehitama 97
 ehitus 306
 ehitusmalev 141
 ehk 433
 ehtne 412
 ei 38
 ei ... ega 223
 eile 60
 eilne 191
 einestama 446
 eitav 38
 eitus 97
 eitussõna 354
 eksam 60
 eksamisessioon 223
 ekskursioon 223
 ekskursioonibüroo 388
 ekspeditsioon 201
 eksportima 388
 elama 52
 elama asuma 352
 elamu 172
 elamurajoon 388
 elanik 246
 elanikkond 306
 elatiiv 160
 elav 97
 elekter 257
 element 306
 elevus 365
 ELKNO 328
 ELKNO Keskkomitee 328
 elu 365
 elukutse 160
 elulugu 306
 elumaja 388
 elutuba 172
 eluvanker 365
 ema 52
 Emajõgi 131
 emakeel 89
 embleem 365
 enam 45
 enamasti 246
 enamik 318
 endale 271
 endine 283

energia 306
 energiatõõstus 306
 enesekohane asesõna 296
 enne 124
 enne kõike 246
 enne meie ajaarvamist 304
 enneminevik 203
 ennustama 246
 ennustus 246
 ENSV Teaduste Akadeemia 389

entsüklopeedia 160
 eraldama 400
 eraldi 283
 erand 400
 erandjuht 354
 erapooletuks jääma 400
 eriala 53
 eriline 306
 erinema 295
 erinev 257
 eriti 97
 ese 69
 esialgu 433
 esikoht 306
 esimees 328
 esimene 38
 esindaja 328
 esindama 341
 esinema 106
 esitama 45
 esitlema 172
 esmaspäev 60
 essiiv 214
 estraad 365
 estraadimuusika 257
 et 107
 etendus 141
 ette *postp.* 433
 etteheide 257
 ettekandja 107
 ettepanek 141
 ettepoole 365
 ettevaatlik 328
 ettevõtte 365
 Euroopa 244

F

fašistlik 283
 filmiaparatuur 223
 filmima 223
 filoloog 38
 filoloogia 121
 filoloogiakandidaat 339
 filoloogiakateaduskond 121
 filosoofia 400
 filosoofiline 295

finaalkonstruktioon 354
 folklorist 341
 foto 389
 fotoaparatuur 60
 futuurum 283
 füüsik 38
 füüsika 60
 füüsika-keemiateaduskond 122

G

gaas 223
 gaasipliit 172
 genitiiv = gen. 45
 geograafia 124
 gerundiiv 423
 giid 389
 Golfi hoovus 246
 graafik 141
 gramm 131
 grammatika 38
 gripp 328
 grusiinlane 89
 gruusia 89
 Gruusia NSV 167
 gruusiakeelne 181
 ginekoloog 431

H

haavaarst 431
 haavaosakond 430
 habet ajama 212
 haige 69
 haigestuma 328
 haigla 53
 haigus 202
 hakkama 69
 halb 45
 halvasti 89
 hambaarst 115
 hambauk 115
 hambahäri 212
 hambaravikabinet 115
 hambavalu 115
 hammas 115
 hapu 131
 hapukoor 169
 hari 212
 haridus 160
 harilik 181
 harilikult 53
 harjuma 328
 harjutus 38
 harrastama 257
 harrastus 214
 haruldane 172

harva 214
 hautatud 292
 hea 45
 head aega 36
 heeringas 292
 hein 246
 hektar 202
 hele 69
 helilint 214
 helilooja 306
 heliplaat 271
 helisema 376
 helistama 181
 hiir 79
 hiline 446
 hilineja 124
 hilinema 124
 hilja 160
 hiljem 202
 hiljuti 141
 hund 124
 hingamine 214
 hinnaline 423
 hinne 306
 hirmsasti 283
 hirmus 318
 hobune 150
 hoiatama 223
 hooidma 257
 homme 60
 hommik 53
 hommikune 433
 hommikusöök 214
 hommikuvõimlemine 434
 hoolas 318
 hoolikalt 214
 hoolitsema 283
 hoone 246
 hoov 413
 hoovihm 244
 hotell 328
 hulgas *postp.* 433
 hulgast *postp.* 433
 hulgasuhe 446
 hulk 97
 hulka *postp.* 433
 hunt 232
 hurtsik 423
 huumorimeel 97
 huvi 69
 huvitama 89
 huvitav 45
 hõbe 354
 häda 234
 häirima 341
 hämar 172
 hästi 44
 hävima 341
 hää 53
 hääldama 53

hääldamine 124
 häälekandja 341
 hääletama 400
 hiilgama 60
 hüpe 107
 hüppama 107
 hüüdma 271

I

ida 421
 ideaalne 318
 idee 89
 ideoloogiasektor 341
 iga 150
 igal pool 202
 igasugune 376
 igati 328
 igav 315
 illatiiv = ill. 141
 ilm 160
 ilma 223
 ilmajaam 246
 ilmastik 247
 ilmateade 247
 ilmaütlev 223
 ilmnema 223
 ilmuma 181
 iimumisaasta 191
 ilmumiskoht 191
 ilu 271
 ilukirjandus 141
 ilus 45
 ilusasti 433
 iluuisutamine 326
 ime 271
 imelik 107
 imestus 413
 imetlema 295
 imetlus 328
 imperatiiv = imperat. 365
 imperfekt = imperf. 60
 impersonaal = impers. 389
 impersonaalne 354
 indefiniitpronoomen 295
 India ookean 244
 indikatiiv = indikat. 38
 inessiiv 150
 infinitiiv = inf. 89
 informatsioon 160
 ingel 389
 inglise 89
 Inglisild 389
 inimene 45
 innukalt 214
 insener 35
 instituut 141
 instruktor 318

intellektuaalne 354
 internatsionaalne 341
 interpret 354
 interrogatiivpronoomen 295
 invaliid 413
 isa 53
 Isamaasõda 365
 isanimi 89
 ise 38
 iseenda 295
 iseenese 295
 isegi 214
 iseloom 160
 isesugune 376
 isiklikult 257
 isikuline asesõna 296
 istuma 45
 isu 295

J

ja 38
 jaa 38
 jaam 141
 jaanipäev 247
 jaanuar 87
 jaatav 38
 jagama 78
 jah 38
 jahe 223
 jaht 234
 jahu 169
 jakk 268
 jalats 268
 jalg 141
 jalgpall 97
 jalgpallisaabas 413
 jalgpallivõistlus 191
 jalgratas 107
 jalgrattasõit 325
 jalutama 53
 jalutuskäik 191
 jaoks 142
 jne. 45
 jook 293
 jooks 325
 jooksul *postp.* 247
 jooma 97
 joon 306
 joonistama 107
 joonistamine 160
 jpt. 341
 jt. 69
 ju 172
 juba 53
 juhataja 214
 juhatama 257
 juhendama 214

juhtima 341
 juhtkond 365
 juhtuma 142
 julge 318
 julgema 191
 julgustama 433
 jurist 341
 just 160
 jutt 107
 juttu ajama 376
 juturaamat 202
 jutustama 46
 jutustus 295
 juubilar 365
 juuksed 97
 juukseid kammima 212
 juuli 87
 juuni 87
 juurde *postp.* 60
 juures *postp.* 69
 juurest *postp.* 160
 juurvili 131
 juust 169
 jõesuu 202
 jõgi 142
 jõhvikakissell 292
 jõud 223
 jõudma 172
 jääne 295
 jälg 234
 jälgima 115
 jälle 69
 jões 232
 järel *postp.* 150
 järele *postp.* 434
 järelt *postp.* 426
 järg 295
 järgarv 124
 järgi *postp.* 247
 järgmine 124
 järgnema 142
 järgnevalt 400
 järjekord 115
 järsk 318
 jätkama 191
 jätma 107
 järv 160
 järvevana 446
 jää 53
 jäähoki 326
 jääma 89
 jäätis 169
 jüriöö 446

K

ka 38
 kaabu 269
 kaalud *pl.* 79

kaaluma 433	karjafarm 234	keeletheadlane 341
kaar 446	karjamaa 283	keemia 124
kaart 107	karjane 202	keemia praktikum 80
kaasa elama 328	karm 283	keemiahoone 80
kaasa tulema 181	karp 131	keemiaprofessor 339
kaasa võtma 191	kartma 107	keemik 38
kaasaeg 295	kartoteek 191	keetma 132
kaasaegne 295	kartul 131	keha 255
kaasas 107	kartulivõtmine 234	kehakultuur 124
kaasaütlev 223	karu 232	kehakultuuriteaduskond 122
kaashäalik 89	kas 38	kehv 434
kaaslane 97	kas... või 389	kelgutamine 326
kabinet 46	Kasahhi NSV 167	kell 80
kadestama 433	kask 232	kellassepp 202
kaduma 124	kass 79	kelle <i>gen.</i> 46
kaebama 115	kassa 181	kellel 60
kaebus 433	kast 191	kellele 142
kael 255	kasukas 267	kellesse 142
kaelasall 268	kasulik 315	kelluke(ne) 296
kaev 69	kasutama 115	kemikaal 80
kagu 421	kasv 97	kena 46
kaheksa 78	kasvama 214	keraamika 271
kaheksas 97	kasvatataja 214	kerge 60
kahju 38	kasvatama 214	kergejõustik 325
kahjuks 36	katel 234	kergesti 142
kahjulik 315	katma 223	kes 38
kahtlema 376	katse 328	keset <i>prep.</i> 283, 434
kahvatu 365	katus 160	kesk <i>prep.</i> 434
kahvel 169	kaua 38	keskaegne 389
kaks 78	kaubaait 202	keskealine 124
kala 131	kaubamaja 271	keskel <i>postp.</i> 433
kalamees 202	kaudne kõneviis 376	keskele <i>postp.</i> 433
kalasupp 292	kaudu <i>postp.</i> 446	keskelt <i>postp.</i> 433
kalatõustus 306	kauge 315	keskharidus 352
kalju 223	kaugel 97	keskkool 53
kallama 131	kaugele 97	kesklinn 80
kallas 223	kaugelt 172	keskmine 97
kallike(ne) 97	Kaug-Ida 306	keskpärane 97
kallis 131	kaugusesse 234	kesksõna 191
kalm 446	kaugushüpe 325	keskus 306
kalur 160	kaugõpe 339	keskvõrre 318
kamm 212	kaugõppeosakond 339	kestel <i>postp.</i> 434
kampsun 268	Kaukaasia 160	kestev 97
kana 150	kaunidus 271	kestma 202
kanarbik 69	kaunis 191	kettaheide 325
kandidaat 296	kaunistama 389	kevad 80, 243
kandma 115	kaup 271	kiire 315
kangelane 446	kaupa <i>postp.</i> 446	kiiresti 132
kann 169	kauplus 53	kiirlaskumine 325
kannatama 115	kaupmees 202	kiiruisutamine 326
kannatus 376	kauss 271	kiitma 124
kantselei 234	kava 257	kiitus 191
kaotama 223	kavatsema 131	kild 423
kapp 79	kavatsus 365	kilo 97
kapsas 131	keda 89	kilomeeter 160
kapsasupp 292	keegi 89	kilovatt 306
kapsauss 247	keel 69	kindel 318
kapten 202	keelama 295	kindel kõneviis 38
kardin 80	keelemurre 223	kindlaks määrama 296
karikatuur 271		

kindlus 389	kohalik 247	kontrollima 124
king 142	kohapeal 234	kontrolltöö 60
kingitus 423	kohe 69	kontrolör 413
kingsepp 202	koht 223	konts 224
kinnas 115	kohta <i>postp.</i> 191	kontserdisaal 257
kinni kleepima 107	kohtama 271	kontsert 142
kinni külmuma 247	Kohtla-Järve 168	konverents 181
kinni panema 389	kohtuma 150	kook 107
kinni pidama 306	kohtumine 341	kool 53
kinnitama 423	kohupiim 132	koolimaja 214
kino 53	kohustatud olema 413	koolivend 271
Kirgiisi NSV 167	kohv 97	kooliõde 271
kiri 142	kohver 413	koondtabel 271
kirik 389	kohvik 107	koor 181
kirikuõpetaja 423	koju 46	koorilaul 257
kirjakandja 160	kojusaabuja 328	koos 181
kirjalik 389	kokapoiss 202	koosnema 160
kirjandus 97	kokk 283	koosolek 98
kirjanduslik 296	kokku 132	koosseis 296
kirjandusring 142	kokku leppima 400	koostama 142
kirjanik 107	kokku tulema 400	kootud 296
kirju 234	kolhoos 107	kopikane 181
kirjutama 46	kolhoosnik 53	kopikas 132
kirre 421	kollane 46	kops 255
kirurg 214	kolm 78	koputama 172
kits 232	kolmandik 389	koputus 423
kitsas 46	kolmapäev 60	kord 80
kittel 268	kolmas 53	kordama 115
kivi 124	kolmekorruseline 433	kordamisharjutus 46
kivine 223	kolmikhüpe 325	korduma 160
klaas 97	kolmveerand 214	korduvalt 224
klass 214	kolonn 365	koridor 46
klassijuhatajatund 214	koma 306	koristama 160
klassik 257	komisjon 400	korjama 132
klassikaline 257	komitatiiv 223	korraldama 271
klaver 97	kommunistlik 132	korraldus 342
kleepima 107	kommunistlik noor 97	korralik 376
kleit 142	kommunistlik partei 132	korratu 172
kliima 247	komparatiiv 202	korrespondent 328
kliinik 433	komparatsioon 318	korrus 172
kliiniline 433	kompevkipaber 413	korrutama 78
klooster 446	komsomoliaktiiv 342	korter = krt. 115
klubi 60	komsomolikomitee 342	korvpall 98
klusiil 107	komsomolisekretär 97	korvpallur 328
kodanik 202	konditsionaal = kondits. 283	kosmos 296
kodu 46	konduktor 306	kostma 365
koduloom 232	konjugeerima 39	kostüüm 268
kodumaa 142	konjunksioon = konj. 354	kotlet 292
koduperenaine 53	konkreetne 296	kott 107
kodus 46	konserv 132	kraadiklaas 247
koer 160	konservatoorium 354	krae 268
kogemata 172	konservikarp 131	krai 283
kogu 172	konsonant 89	Krimm 160
koguma 283	konspekteerima 224	kroonika 389
kogumik 191	konstateerima 247	krusatee 224
kogunemiskoht 365	konstruktsioon 354	kude 255
kohal 124	konsultant 191	kuhu 80
kohal <i>postp.</i> 150	kontroll 328	kui 53
kohale <i>postp.</i> 433		kuid 318
kohale jõudma 181		kuidas 38

kuigi 80	kõht 255	küaline 172
kui palju 80	kõige ees 365	külas 60
kuiv 247	kõige rohkem 98	külastaja 434
kuju 172	kõigepealt 181	külastama 89
kujunema 224	kõigutamatu 413	külg 318
kujutama 107	kõik 53	külge <i>postp.</i> 434
kujutlema 433	kõikjal 172	küljes <i>postp.</i> 434
kujutus 423	kõikuma 107	küljest <i>postp.</i> 434
kukk 107	kõlama 202	küll 38
kukkuma 107	kõle 69	küll küll 376
kuld 306	kõne 235	külla 60
kuldmedal 329	kõnekeelne = kõne-k. 89	külla kutsuma 60
kuldmedali võitja 329	kõnelema 342	küllakutse 60
kulm 150	kõnetund 150	küllalt 191
kultuur 283	kõneviis = kv. 38	küllap 142
kultuurihoone 257	kõrge 46	külm 53
kultuurikeskus 389	kõrgel 80	külmutuskaup 168
kultuuritegelane 342	kõrgendatud 400	külvama 400
kultuuriüritus 257	kõrgharidus 352	kümme 78
kulutama 354	kõrgkool 342	kümnendmurd 307
kumb 247	kõrgus 329	kümnes 115
kummik 268	kõrgushüpe 325	kümnevõistleja 329
kuna 400	kõrgushüppaja 329	kümnevõistlus 325
kunagi 446	kõrv 255	kündma 400
kuni 214	kõrva-, nina- ja kurgu-	küpsetama 98
kuningas 46	osakond 430	küsimus 38
kunst 389	kõrval <i>postp.</i> 70	küsitav 257
kunsthambas 115	kõrvale <i>postp.</i> 160, 191	küsiv asesõna 295
kunstikool 389	kõrvalt <i>postp.</i> 160	kütma 389
kunstinäitus 107	kõva 46	küünal 235
kunstnik 107	kõver 318	
Kuradisild 389	käbi 160	
kurb 69	käes <i>postp.</i> 434	
kuri 318	käesolev 160	
kurk 434	käest <i>postp.</i> 434	
kursus 98	kähisema 434	
kursusekaaslane 132	käima 53	
kursusetöö 69	käimine 325	
kursusevanem 400	käitis 307	
kus 53	känd 160	
kusagil 296	käsi 124	
kuskil 376	käsitlema 271	
kutse 142	käskiv kõneviis 124	
kutsuma 69	käskkiri 365	
kuu 89, 142	käterätik 271	
kuub 267	kätte <i>postp.</i> 434	
kuuekaupa 365	kätte jõudma 181	
kuues 80	kätte saama 181	
kuulama 98	käänama 70	
kuulitõuge 325	käänamine 70	
kuulma 132	käändelõpp 89	
kuulsus 342	käändsõna 107	
kuulus 318	kääne 70	
kuuluvus 69	käärid 212	
kuum 202	kõide 172	
kuupäev 307	köögikapp 168	
kuus 78	kööik 172	
kuusk 232	kübar 269	
kviitung 181	küberneetika 124	
kõhn 98	küla 202	

L

laad 70
laadivaheldus 107
laager 318
laastama 342
labakinnas 268
labor 38
laborant 38
laboratoorium 38
ladina keel 80
laduma 283
laenama 191
laev 142
lage 283
lagi 80
lahendama 413
lahinguväli 283
lahke 132
lahkelt 413
lahkesti 107
lahkuma 172
laht 202
lahti riituma 212
lahti rõivastuma 212
lahutama 78
lai 46
laialdane 181

laine 191	ligidal <i>postp.</i> 434	lugemispaala 38
lainehari 172	ligidale <i>postp.</i> 434	lugemissaal 191
lainetama 423	ligidalt <i>postp.</i> 427	lugu 124
laisk 60	liha 132	lugupeetud 342
laitma 124	lihtkiri 181	luik 423
laitus 191	lihtminevik 60	lukk 107
laius 271	lihtsalt 283	lukustama 376
laiuskraad 247	liide 272	lumetu 247
lamama 434	liiduvabariik 160	lumi 53
lambaliha 132	liiga 202	lusikas 168
lammas 115	liige 107	luule 296
lamp 107	liikumisverb 354	luuletaja 307
langema 307	liitaeg 202	luuletus 70
laotama 447	liitarv 115	luuletuskogu 150
laps 38	liiter 18	lõbus 98
laskma 172	liitma 78	lõikama 224
laskumine 325	liitvorm 329	lõpetama 202
lasteae 214	liiv 160	lõplikult 247
lastearst 431	Liivi sõda 447	lõpp 191
lastehaigla 430	Liivi ordu 447	lõppema 247
latv 235	lill 70	lõppev 70
laud 46	Lillepaviljon 447	lõpptulemus 329
laudlina 172	lillevaas 172	lõpukorral olema 132
laul 98	limonaad 296	lõpuks 413
laulatama 423	lina 169	lõrisema 413
laulatus 423	linastuma 257	lõuna 132
lauljanna 214	lind 107	lõunamaalane 160
laulma 98	linn 70	lõunasöök 434
lauluharjutus 214	linna kliiniline haigla 430	läbi 235
laululava 447	linnakomitee 366	läbi kukkuma 400
laulupidu 447	linnamuuseum 271	läbi laskma 413
laupäev 60	linnus 389	läbi loetud 191
lausa 283	lips 268	läbi lugema 191
lause 124	lisaks 354	läbi sõitma 247
lausuma 413	lisama 366	lähedane 315
lavastus 257	lisand 181	lähedal <i>postp., adv.</i> 150
leedu 89	loe 421	lähedale <i>postp., adv.</i> 172
Leedu 160	loendamatu 423	lähedalt <i>postp., adv.</i> 160
Leedu NSV 167	loeng 60	lähedus 247
leedulane 89	loetelu 191	lähemalt 271
lehekülg = lk. 124	lonkama 447	läti 89
lehitsema 150	looduskaitseala 224	Läti NSV 167
lehm 150	loodusteadlane 224	lätlane 89
leht 235	loodusvara 283	Läänemeri 150
lehtpuu 232	loojuma 202	lääs 421
lehvima 365	looklema 235	lööma 191
leib 132	loom 150	lühikene 46
leidma 70	looma 191	lühivorm 329
leiduma 307	loomaaed 284	lüpsja 235
lemmikspordiala 324	loomakasvataja 160	lüpsma 389
lendama 115	loomaliha 132	
leningradlane 389	looming 181	
lennujaam 329	loosung 366	
lennuk 60	lootma 142	
lennupost 181	loss 271	
lepalind 98	luba 46	
lepp 232	lubama 132	
leppima 376	lugeja 124, 307	
lesk 150	lugejapilet 191	
lett 181	lugema 46	

M

m 329
ma 39
maa 89
maadlus 325
maailm 284
maailmajagu 244

- maailmakaart 447
 maailmarekord 329
 maakera 307
 maal 89
 maaler 202
 maamees 202
 maantee 160
 maasikas 290
 maastik 107
 madal 46
 madrats 169
 madrus 202
 magama 53
 magama heitma 413
 magama jääma 352
 magama panema 214
 magamistuba 172
 magnetofon 60
 magu 255
 magus 98
 magustoit 292
 maha jääma 307
 maha kukkuma 447
 mahl 132
 mai 87
 maias 107
 maipühad 235
 maitse 296
 maja 46
 majandus 125
 majandusküberneetika
 osakond 122
 majanduslik 400
 majandusteadlane 39
 majandusteadus 125
 majandusteaduskond 122
 majapidamine 235
 majatarve 271
 makaron 271
 makk 60
 maks 296
 maksma 107
 male 98
 malelaud 257
 maletaja 307
 maleturniir 257
 maleülesanne 413
 mandel 434
 mandlioperatsioon 434
 manna 169
 mannapuder 293
 mantel 267
 mark 181
 marliside 434
 marmor 150
 marsruut 224
 masendav 376
 masin 235
 masinakirjutaja 150
 masinatööstus 307
 matemaatik 39
 matemaatika 214
 matemaatikakandidaat 339
 matemaatikateadus-
 kond 122
 materjal 284
 matk 224
 matkaja 224
 matkama 224
 matma 389
 me 39
 meditsiin 52
 meditsiinidoktor 339
 meditsiินิกool 289
 meditsiiniõde 53
 meedik 39
 meel 70
 meelde jääma 142
 meelde tulema 235
 meelde tuletama 447
 meeldima 142
 meeldiv 46
 meeleldi 257
 meeles olema 150
 meene 271
 meenutama 224
 mees 39
 meeskond 413
 meeskoor 258
 meesterõivas 267
 mehaanik 150
 meie 39, 46
 meister 181
 meistrivõistlused 329
 memuaarid 376
 menukalt 366
 menüü 235
 merekool 202
 mereline 247
 meremees 202
 merepind 235
 meri 142
 meteoriiit 307
 mets 132
 Metsakalmistu 447
 metsandus 354
 metsarada 318
 metsatukk 318
 metsik 284
 metskits 232
 metsloom 232
 metssiga 232
 mida 89
 midagi 150
 miinus 78
 miiting 150
 miks 53
 mil 342
 miljard 307
 miljon 115
 millal 53
 mille *gen.* 39
 millegipärast 434
 milleks 413
 millegi 115
 millele 142
 milles 53
 millesse 142
 millimeeter 247
 milline 214
 mina 39
 minema 80
 minema ajama 202
 minevik 342, 413
 mingi 181
 minu *gen.* 46
 mis 39
 miski 107
 missugune 46
 mitmekesine 447
 mitmekülgne 98
 mitmes 307
 mitmesugune 80
 mitmus 39
 mitte 132
 mitte kunagi 235
 mitte midagi 434
 mitte sugugi 247
 mitu 98
 modaalverb 354
 Moldaavia NSV 168
 montaaž 284
 monument 389
 mood 172
 moodi *postp.* 376
 moodne 172
 moodustamine 329
 moodustamisviis 142
 mootor 224
 mootorpaat 284
 morss 293
 mu 39
 mudel 202
 mugav 318
 muidu 271
 muidugi 142
 muinasjutt 151
 muistend 423
 muistne 389
 mujal 284
 muld 151
 mulje 389
 muna 169
 murdarv 307
 murdepraktika 284
 murdesõna 296
 murdmaasuusatamine
 325
 mure 151
 mures olema 151

muretsema 107
 muretu 191
 murre 235
 muru 235
 must 46
 muu 151
 muuseum 172
 muusika 89
 muusikakool 389
 muusikaline 354
 muusikapedagoog 354
 muutma 214
 mõisahärä 423
 mõisnik 423
 mõistatama 318
 mõistatus 53
 mõiste 191
 mõistma 271
 mõistus 329
 mõju 247
 mõjuma 142
 mõjustama 247
 mõjuv 400
 mõlemad 342
 mõni 80
 mõnikord 98
 mõningad *pl.* 400
 mõte 258
 mõtlema 125
 mõttetera 296
 mõõtma 434
 mädanema 151
 mäekuppel 318
 mägi 172
 mälestis 423
 mälestus 151
 mälestusmärk 447
 mäletama 258
 mälu 376
 mänd 232
 mäng 258
 mängija 318
 mängima 98
 mänguasi 271
 männimets 224
 märg 315
 märgatav 247
 märk 271
 märkima 191
 märkmed 376
 märkmik 376
 märts 87
 määr 258
 määrama 307
 määramata 98
 määramatus 98
 määratud 107
 määrsõna 172
 määrus 329
 mööbel 80

mööda 224
 mööduma 172
 möödunud 182
 mühama 172
 müra 224
 müristama 423
 müristamine 244
 müts 269
 müügil olema 132
 müüja 53
 müüma 389
 müür 284

N

naaber 70
 naaberküla 202
 naabrus 247
 nad 39
 naer 423
 naeratama 132
 naerma 132
 naerma ajama 352
 nagu 46
 naha- ja suguhaiguste dis-
 panser 431
 nahk 255
 naine 39
 naistearst 431
 naisterõivas 268
 nakkushaigla 430
 nali 80
 naljakas 151
 naljalaul 202
 Narva 168
 nautima 271
 need 80
 neelamine 434
 neid 39, 447
 neiu 46
 neli 78
 neljapäev 60
 nemad *pl.* 39
 nende *pl. gen.* 46
 neuroloog 431
 nii 39
 nii...kui 318
 niipalju 202
 niisama...kui 329
 niiske 247
 niisugune 284
 nimelt 214
 nimetaja 307
 nimetama 307
 nimetav 70
 nimetus 447
 nimi 39
 nimisõna 47
 nina 255

ning 151
 NLKP 376
 Noa laev 247
 nominatiiv = nom. 70
 noomen 107
 noor 46
 noormees 46
 noorsooteater 258
 noorteorganisatsioon 342
 noorus 172
 noot 202
 novell 296
 november 88
 NSVL = Nõukogude Liit
 132
 nuga 168
 nukker 172
 number = nr. 80
 numeraal 98
 nurk 108
 nutma 342
 nõnda 160
 nõrk 108
 nõu 160, 296
 nõudma 413
 nõue 182
 nõukogu 142
 Nõukogude Eesti 160
 Nõukogude Liidu Kom-
 munistlik Partei = NLKP
 376
 Nõukogude Liit = Nõu-
 kogude Sotsialistlike Va-
 bariikide Liit = NSVL
 132
 nõus 354
 nõusluma 224
 nõutult 413
 nõdal 80
 nägema 125
 nägemiseni 36
 nägija 125
 nähtavasti 161
 nähtus 70
 näide 413
 näidend 151
 näidis 70
 näima 307
 näitama 247
 näitav asesõna 295
 näiteks 342
 näitering 98
 näitleja 173
 näitus 108
 näljane 60
 näpp 132
 närv 329
 närviarst 431
 närviline 366
 närviosakond 430

närvitsema 182
 nõõp 268
 nüri 315
 nüüd 80

O

objekt = obj. 182
 oblast 161
 obliikvakäane 247
 oda 325
 odav 315
 odavise 325
 oftalmoloog 431
 oh 70
 ohkama 125
 oht 224
 ohtlik 315
 ohvitser 214
 ohutu 315
 okaspuu 232
 oks 142
 oktoober 88
 oktoobrieline 366
 Oktoobrirevolutsioon 247
 oktoobriterivitus 366
 olema 39
 olend 70
 olenema 161
 olevik 39
 olge lahke 304
 olla 39
 olukord 161
 olustikupilt 296
 olümpiakuld 329
 olümpiamängud 329
 olümpiarõngas 329
 olümpiatuli 329
 olümpiavõitja 329
 oma 46
 omadussõna 45
 omaette 376
 omakorda 376
 omapära 224
 omapärane 224
 omastav 45
 omastav asesõna 296
 omavahel 98
 ometi 182
 onkoloogiadispanser 430
 onu 39
 ookean 161
 ooper 258
 ootama 98
 ootamatult 329
 operatsioon 435
 operett 389
 orav 232
 org 235

organiseerima 142
 orienteeruma 296
 osa 161, 258
 osa võtma 214
 osakond 125
 osalema 272
 osalt 224
 osastav 90
 osatäitja 258
 osav 318
 osavõtja 342
 oskama 89
 oskus 296
 ost 132
 ostma 132
 osutama 70
 otsa saama 132
 otse 389
 otsekohe 423
 otsima 70
 otstarbekas 447
 otsus 400
 otsustama 182

P

paar 182
 paat 108
 paber 70
 pada 272
 padi 169
 paha 315
 pahandus 202
 Paide 168
 paik 284
 paistetus 115
 paistma 80
 paju 232
 pakane 247
 pakk 132
 pakkima 447
 pakkuma 108
 paks 315, 318
 pala 258
 palat 435
 palavik 108
 palitu 142, 266
 palju 80
 paljurahvuseline 342
 palk 202
 paluma 39, 89
 panema 70
 pannal 268
 parajasti 80
 parandama 98
 parandus 235
 paranema 435
 paras 272
 pardel 212
 parem 115
 paremal 389
 paremik 296
 parempoolne 318
 park 108
 parras 307
 partei 89, 235
 parteikomitee 400
 partisan 284
 partitiiv = part. 90
 partitsiip 191
 pass 178
 passiiv 413
 pastakas 39
 pastapliats 39
 patsient 115
 pea 142, 235
 peaaegu 173
 peab 90
 peahoone 80
 peakate 269
 peal *postp.* 70
 peale *postp.* 142
 pealkiri 191
 pealt *postp.* 161
 peamine 98
 peasa 258
 peateos 296
 peatuma 151
 pedagoogiline 389
 pedagoogiline kool 389
 pediaater 431
 peet 272
 pehme 235
 pehmelt 70
 peig 202
 peigmees 202
 peksma 389
 pension 413
 pensionär 53
 peopesa 255
 peotäis 424
 pere 53
 perekond 53
 perekonnanimi 39
 peremees 202
 perenaine 98
 perfekt = perf. 202
 perroon 447
 personaalpronoomen 39
 pesa 151, 258
 pesema 211
 pesemine 235
 pidama 108
 pidu 132
 pidulik 115
 pidulikult 115
 pihlakas 151
 pii 284
 piim 98

piimasupp 292	portfell 39	pull 284
piinlik 108	portree 108	pulm 424
piir 214	portsjon 108	pulmapäev 424
piirkond 224	positiiv 318	Punaarmee 214
pikendama 192	possessiivpronoomen 296	punane 46
piki <i>prep.</i> 435	post 182	purjekas 203
pikk 46	postiindeks 182	purjespordikeskus 447
pikkus 272	postimaja 182	purjetama 202
pildistama 224	postisaadetiis 182	purjetamine 325
pilet 142	postkaart 182	purunema 173
piletikontroll 413	postkontor 182	puu 142
pilt 108	postmark 182	puudu olema 296
pilv 235	postpositsioon = postp. 70	puuduma 125
pilvine 244	praad 292	puudust tundma 161
pime 46	praegu 39	puutuma 142
pimedus 284	praegune 377	puutöö 235
pindala 307	praetud 292	puutööd tegema 235
pingerida 400	praktika 142	pöder 232
pintsak 142	praktikant 214	põhi 235
pioneer 284	praktikum 60	põhiarv 307
pirukas 98	prantsuse 90	põhisõna 53, 307
pisar 296	predikatiiv 46	Põhja-Eesti 224
pisike 318	preemia 296	Põhja-Jäämeri 244
pisut 98	preesens = prees. 39	põhjal <i>postp.</i> 247
plaan 224	preesensivorm 53	põhjalikult 377
plakat 366	prepositsioon = prep. 132, 435	Põhjasõda 342
planeet 307	pressikonverents 329	põhjus 151
plats 447	preteeritum 413	põld 115
pleekinud 272	prillid <i>pl.</i> 98	põlema 151
pliiats 39	priske 98	põlevkivitööstus 307
pliit 168	probleem 151	põll 268
pluskvamperfekt =	prodekaan 151	põllumajandus 247
pluskvamp. 203	professor 39	põllumajandusmaa 307
pluss 78	programm 151	põllumees 203
pluural = pl. 39	projekteerima 307	põlv 255
pluus 268	pronoomen 46, 296	põnev 203
poet 342	proovima 272	põrand 70
poeg 125	protokoll 400	põrsas 235
poiss 46	protokollija 401	põsk 255
poks 325	prõtsent 307	põud 247
poksija 258	pruun 98	põõsas 235
poksivõistlus 258	psühhiaater 431	põõsastik 108
pole 39	psühholoog 272	päev 53
pole viga 44	psühhoneuroloogiahaigla 430	päevakord 401
poliitika 284	publitsistika 296	päevane 247
poliitökonoomia 400	pudel 132	päevasärk 267
polikliinik 70	puder 284	päevauudised <i>pl.</i> 215
polkovnik 151	puhas 60	päevik 296
polütehniline 354	puhkama 132	päevitama 224
pood 203	puhkekodu 161	päike(ne) 80
pool 132, 214	puhkelaager 318	päikesepaisteline 244
pool <i>postp.</i> 427	puhkepäev 61	pärast <i>prep.</i> 132
poolaeg 318	puhketuba 142	pärinema 161
poole <i>postp.</i> 413	puhkus 90	päris 424
pooleli jätma 296	puhul <i>postp.</i> 329	pärit olema 161
poolest 307	puhuma 284	pärn 232
poolsaar 224	puljong 292	Pärnu 168
poolt <i>postp.</i> 435		põial 235
poolt olema 400		põid 255
populaarne 182		põõrama 39

pööramine 39
 pöördeline 90
 pöördelõpp 53
 pöörduma 389
 pööre 39
 püha 447
 pühapäev 61
 pühendus 389
 pühkima 203
 püksid *pl.* 142, 267
 püree 435
 püsima 247
 püsti tõusma 125
 püüdma 161
 püünis 224

R

raadio 61
 raadiosaade 182
 raamat 39
 raamatukauplus 70
 raamatukogu 53
 raamatukoguhoidja 192
 raasukene 151
 raekoda 389
 raha 98
 rahakott 108
 rahanduse ja krediidi osa-
 kond 122
 rahe 244
 rahu 235
 rahuldama 401
 rahule jätma 224
 rahulikult 192
 rahvaarv 307
 rahvakunstnik 203
 rahvalaul 272
 rahvaluule 151
 rahvarohke 318
 rahvas 151
 rahvastik 307
 rahvaviis 203
 rahvus 90
 rahvuspark 192
 rahvusvaheline 258
 rahulik 435
 rajama 389
 rajav 215
 rajoon 182
 rakendusmatemaatika
 osakond 122
 Rakvere 168
 rand 151
 range 435
 rannik 161
 raske 61
 raskus 329
 ratas 108

ratsahobune 247
 ratsutamise 325
 raud 161
 raudteejaam 447
 ravim 70
 ravima 90
 ravimine 116
 ravisakond 122
 raviprotseduur 435
 rebane 232
 rebimine 329
 reede 61
 referaat 61
 refleksiivpronoomen 296
 regi 151
 registraator 116
 reis 203, 255
 reisija 142
 reisimärkmed 151
 rektor 389
 reksioon 98
 relatiivpronoomen 296
 reliikvia 258
 reljeef 389
 remont 215
 reportaaž 366
 reporter 329
 restoran 390
 resultaat 329
 resultatiivne 70
 režissöör 354
 retsiprookpronoomen 297
 revolutsioon 377
 revolutsiooniline 390
 rida 125
 riidehoid 435
 riidekapp 173
 riie 307
 riietuma 212
 riietusruum 80
 riik 203
 riiklik 258
 riis 292
 riul 70
 rikas 61
 rikkuma 108
 rind 355
 ring 98
 ringkäik 354
 rippuma 413
 riputama 435
 rivaal 329
 rivistama 366
 rivistatud 366
 roheline 46
 rohi 116
 rohkem 116
 rohkesti 182
 romaan 46, 70
 romantiline 235

rong 151
 rongkäik 366
 ronima 173
 roos 143
 rubla 116
 rukis 203
 rumal 46
 rumalasti 116
 ruttama 108
 ruttu 70
 ruumikas 173
 ruutkilomeeter 224
 rõivas 272
 rõivastuma 212
 rõivastus 268
 rõõm 342
 rõõmus 272
 rõõmustama 192
 rõõmustav 39
 rõõsk koor 169
 ränk 424
 rätik 269
 rätsep 203
 rääkima 90
 röntgenoloog 431
 rühm 98
 rühmakaaslane 161
 rühmavanem 70

S

sa 39
 saab 90
 saabas 108
 saabuma 90
 saadeti 182
 saadik 161
 saaja 182
 saak 232
 saal 108
 saama 39
 saar 161
 saarlane 297
 saatja 182
 saatma 108
 saav 215
 saavutama 307
 saavutus 366
 sadam 307
 sadama 125
 sademed *pl.* 247
 sadu 297
 sageli 61
 sai 53
 sajand 161
 saksa 90
 salat 108
 sale 98
 sall 143

samm 132	september 88	sooritama 182
sammast 116	sessioon 401	soov 235
sammuma 132	sest 125	soovima 90
samuti 53	Siber 247	soovisedel 192
sanatoorium 307	side 258	soovitama 182
sanitar 435	sidekontor 390	sotsialistliku töö kange-
sattuma 108	sidesõna 354	lane 235
saun 61	sidumistuba 435	sovhoos 235
seal 39	siduv asesõna 296	spetsialist 354
sealiha 132	sig 232	spordiala 319
sealne 224	siginema 401	spordibaas 319
sealt 173	sihitis 182	spordiehitus 447
seanss 143	siia 70	spordihall 447
seas <i>postp.</i> 435	siin 39	spordimeditsiin 122
seast <i>postp.</i> 435	siinne 447	spordiraamat 182
see 39	siis 61	spordirõivas 268
seebitükk 413	siiski 192	spordisõber 329
seega 307	siit 173	spordiühing 329
seejärel 173	sild 116	sport 98
seelik 268	sile 224	sportlane 98
seen 297	silm 47, 255	sprinter 329
seenesoust 292	silmaarst 431	s. t. = see tähendab 354
seep 108	silmakulm 151	staadion 192
seepärast 98	silmaosakond 430	stetoskoop 224
sees 151	sina 39	stipendium 90
seesama 46	singular 39	stipendiumiavalustus 401
seest <i>postp.</i> 161	sinine 47	stipendiumifond 401
seestütlev 160	sink 169	stipendiumikomisjon 401
seesütlev 150	sinna 80	struumatõrje dispanser
seetõttu 401	sinu 47	431
segadus 366	sinu moodi 377	subjekt = subj. 47, 192
segakoor 215	sirge 315	substantiiv 47
segama 192	sirp 182	sufiks 272
segi minema 366	sisearst 431	suhe 143
sein 46	sisehaiguste arst 431	suhkur 90
seisma 151	sisehaiguste osakond 430	suhteliselt 247
seisma jääma 352	sisekohakääne 143	suhtes 401
seisund 151	sisse <i>postp.</i> 143	suhtuma 143
seitse 78	sisse astuma 125	suits 247
seitsmes 90	sisse laskma 413	suitsetama 53
sekka <i>postp.</i> 435	sisse seadma 319	sukk 268
sekretär 98	sissejuhatus 242	sulama 215
seletama 182	sissetulek 401	sulepea 39
selg 255	sisseütlev 141	sulg 53
selge 318	sisukas 319	sulgema 47
selgeks õppima 224	skulptor 173	sulghäälik 107
selgesti 51	skulptuur 173	summa 235
selgitama 116	slaalom 325	superlatiiv 215
selguma 182	sobima 272	suplema 221
seljakott 224	sobiv 247	supp 108, 132
selle 70	soe 80	surema 151
selleks et 413	sokk 268	surm 215
selline 297	solist 215	surmatund 297
selts 297	soodne 319	suruma 329
seltsimees 39	soojuselektrijaam 307	surumine 329
seltskond 173	sool 98	suu 116
semester 377	soolane 435	suunama 70
seminar 61	soome 90	suund 143
sentimeeter 307	Soome laht 235	suunduma 366
sepp 108	soomlane 90	suur 47

Suur Isamaasõda 215
 suurepärase 272
 suurmeister 258
 suurvürst 390
 suusahüpped *pl.* 325
 suusamatk 319
 suusarada 319
 suusatama 284
 suusk 319
 suutma 284
 suveniir 390
 suvi 151
 suvituskoh 307
 sõber 125
 sõbratar 108
 sõda 272
 sõitja 447
 sõitma 143
 sõjaretk 390
 sõjaväelane 53
 sõltuma 161
 sõna 39
 sõna võtma 401
 sõnama 116
 sõnamoodustus 435
 sõnaraamat 70
 sõnavõtt 377
 sõprus 143
 sõrm 151, 255
 sõudma 284
 sõudmine 325
 särk 268
 säär 255
 säärane 447
 säärik 268
 söögilaud 168
 söögituba 173
 söök 272
 söökla 182
 sööma 53
 süda 108, 255
 sügav 90
 sügis 70, 243
 sümbol 390
 sumfoonina 258
 sumfooniorkester 258
 sumfooniline 258
 sumpaatne 116
 sündima 61
 sünnikoht 161
 sünnipäev 151
 sünnitusmaja 430
 sünonüüm 447
 süsi 125
 süsteem 342
 süstima 435
 süü 284

S

šokolaad 435

Z

žurnalist 342
 žürii 284

T

ta 39
 Taani 447
 taanlane 447
 Taara 108
 taas 329
 tabel 272
 taburet 80
 Tadžiki NSV 168
 taga *postp.* 70
 taga ajama 284
 Taga-Karpaatia 161
 tagant *postp.* 435
 tagasi 173
 tagasi minema 143
 tagasi tooma 192
 tagasi tulema 116
 tagasõna 70
 taha *postp.* 192
 tahtma 90
 tahvel 47
 taipama 108
 taktikaliselt 319
 taldrik 168
 Tallinn 168
 Tallinna Linna Täitev-
 komitee 329
 Tallinna Pedagoogiline
 Instituut 54, 352
 Tallinna Polütehniline
 Instituut 54, 352
 Tallinna Riiklik Konser-
 vatoorium 352
 talu 203
 taluma 248
 talupoeg 424
 talv 215
 tamm 232
 tangud 169
 tangupuder 293
 tants 366
 tantsima 98
 tantsumuusika 366
 tarbima 307
 tarima 173
 tark 47
 tarkusehammas 116
 tartlane 258
 Tartu 168

Tartu Riiklik Olikool 54.
 352
 tarvis 68
 tarvitama 215
 tarvitamisjuht 71
 tasku 182
 tass 99
 tavaline 182
 tavaliselt 248
 te 39
 teade 235
 teadlane 125
 teadma 90
 teadus 125, 143
 teaduskeskus 342
 teaduskond 125
 teaduslik 192
 teatama 435
 teater 70
 teatis 182
 teatrimaja 390
 tee 47, 90
 teema 192
 teenima 203
 teenindama 284
 tegelane 297
 tegelema 354
 tegelikult 319
 tegema 47
 tegevus 71
 tegevusnimi 89
 tegu 284
 tegusõna 108
 tegutsema 342
 tehas 54
 tehnik 215
 tehnika 272
 tehnikum 54
 teie 47
 teine 47
 teineteise 297
 teispäev 61
 teivashüpe 325
 tekitama 366
 tekk 169
 tekkima 108
 tekst 182
 tekstiilitööstus 307
 telefon 70
 telefonikapp 182
 telefonikõne 39
 telegramm 182
 teler 61
 televiisor 61
 televisioon 258
 telk 225
 tellima 108
 tellitud 192
 tema 39
 tema *gen.* 47

temperament 161	trikoo 268	tõusma 47
temperatuur 248	tsehh 284	tädi 54
tennis 99	tsement 308	tähele panema 54
teoreetiline 125	tsentner 272	tähendama 54
teoreetilise matemaatika	tsüklon 248	tähendus 192
osakond 122	tualett-tarbed <i>pl.</i> 212	tähestik 366
teos 192	tuba 47	tähetorn 390
terane 61	tuberkuloosidispanser 430	tähistama 330
terapeut 431	tubli 319	täht 424
terav 315	tugev 99	tähtaeg 182
tere 36	tugevasti 116	tähtis 203
teretama 435	tuhat 99	tähtkiri 182
terminatiiv 215	tuhatoos 272	täielikult 435
territoorium 308	tuhvel 268	täiend 45
terve 71, 143	tuim 435	täiendama 258
terviklik 71	tuimastusvahend 116	täiendus 401
tervis 435	tuju 225	täiesti 342
tervist 36	tuleb 90	täis 315
tervitama 284	tulek 248	täishäälik 90
tingiv kõneviis 283	tulekahju 342	täisminevik 202
tint 47	tulema 47	täitevkomitee 366
tipp 319	tulemus 161	täna 61
tippSPORTlane 330	tulevane 354	tänama 40
toanaaber 47	tulevik 161	tänan 36
toetama 401	tuli 90, 143	tänane 192
tohib 90	tume 71, 315	tänapäev 248
tohtima 90	tund 99	tänapäeval 342
toiduaine 133	tundma 116	tänav = tn. 182
toimetus 342	tunduma 173	tänavu 203
toimima 413	tunne 192	täpne 80
toimuma 61	tunnimees 413	täpselt 80
toit 133	tunnus 80	töö 47
tonn 308	tuntud 225	tööd tegema 377
too 447	turg 133	tööeesrindlane 366
toodang 236	turismireis 390	töökas 319
toode 108	turist 161	töökoht 192
tookord 330	Turkmeeni NSV 160	tööline 40
tool 151	tuttav 39, 315	tööpäev 61
tooma 71	tutvumine 390	tööruum 401
toomingas 151	tutvustama 40	töörõivas 268
Toomkirik 390	tuul 90	tööstus 308
tooraine 308	tuulepluus 268	tööstusharu 308
tootma 236	tuuline 151	tööstusmaa 308
tootmine 182	tõde 297	tööstusrajoon 308
tootmisharu 308	tõeline 161	tööstustoodang 390
tore 225	tõend 413	töötaja 366
torm 203	tõepoolest 143	töötama 54
torn 447	tõesti 413	töötuba 173
traditsioon 308	tõkkejooks 325	töövõistlus 366
traktor 284	tõlge 297	tüdruk 47
traktorist 173	tõlkima 47	tühi 315
tramm 225	tõmbama 116	tükk 236
trammipilet 413	tõmblukk 268	tülikas 414
translatiiv 215	tõsi 248	tüllitsema 366
treener 258	tõsine 151	tütar 116
treenimisvõimalus 319	tõstja 330	tütarlaps 47
treening 447	tõstma 173	tüvevokaal 71
treeningdress 413	tõstmine 325	tüvi 54, 71, 90
trepp 173	tõttu <i>postp.</i> 248	tüüp 108
tribüün 366	tõukamine 330	tüütama 435

U

udu 248
 uhiuus 203
 uhke 330
 uisutama 319
 ujuma 225
 ujumine 325
 ukraina 90
 Ukraina NSV 168
 ukrainlane 90
 uks 47
 uksekell 366
 ulatama 182
 ulatuma 342
 ulatus 225
 ulatuslik 308
 umbes 80
 umbisikuline 354
 umbisikuline tegumood 389
 umbmäärane asesõna 295
 ungari 90
 ungarlane 90
 unistama 203
 uppuma 151
 Usbeki NSV 168
 uskuma 248
 uudis 258
 uuesti 342
 uurima 447
 uurimus 143
 uus 47

V

vaade 236
 vaas 435
 vaata = vt. 248
 vaatama 99
 vaatamisväärsus 390
 vaateaken 366
 vaatetorn 236
 vaatlus 248
 vaba 61
 vabalt 90
 vabamaadlus 330
 vabandama 40
 vabandust paluma 272
 vabariik 173
 vabariiklik 435
 vabariiklik kliiniline haig-
 la 430
 Vabariiklik Spordikomitee
 330
 vabrik 143
 vaev 272
 vaevaliselt 99
 vagun 297

vahel *postp.* 236
 vaheldus 108
 vahele *postp.* 435
 vahelt *postp.* 435
 vahepeal 215
 vahetund 215
 vai 424
 vaid 61
 vaidlema 377
 vaidlus 390
 vaigulõhn 225
 vaikimine 354
 vaikne 54
 Vaikne ookean 244
 vaikselt 116
 vaim 173
 vaimuhaiguste arst 431
 vaimustavalt 143
 vaimustus 330
 vainu 108
 vaip 173
 vait 108
 vaja 71
 vajalik 182
 vajama 71
 vajuma 421
 valamu 168
 valdav 248
 vale 315
 valesti 44
 valetama 151
 Valga 168
 valge 47
 Valgevene NSV 168
 valgus 99
 valgusti 80
 valgustus 80
 vali 116
 valima 258
 valitsema 248
 valjuhääldi 366
 valjusti 116
 vallatu 215
 vallutama 254
 valmis 71
 valmis tegema 192
 valmistama 215
 valmistamine 161
 valmistuma 377
 valu 116
 valus 116
 valutama 116
 valve 143
 valvekord 143
 valvur 143
 vana 47
 vanaema 54
 vanaisa 54
 vanamees 424
 vanamoodne 366
 vanaonu 203
 vanasti 225
 vanasõna 47
 vanavanem 236
 vanemad 54
 vanker 151
 vannituba 173
 vara 151
 varakult 203
 varem 236
 varemed 390
 varjama 248
 varras 116
 varrukas 272
 varsti 71
 varvas 255
 vasar 152
 vasaraheide 325
 vasikaliha 133
 vasikas 236
 vastama 47
 vastas *postp.* 435
 vastast *postp.* 427
 vastastikune asesõna 297
 vastav 192
 vastavalt 401
 vastu *postp.* 116
 vastu 401
 vastu võtma 116
 vastupidav 330
 vastuvõtt 330
 veebruar 87
 veekraan 168
 veel 40
 veepallur 330
 veerand 215
 veerema 366
 vehklemine 325
 veidi 90
 vein 161
 vend 54
 vene 71, 203
 Vene NFSV 168
 venekeelne 182
 venelane 90
 Venemaa 161
 verb 108
 veri 90, 255
 vesi 80
 vest 267
 vestlema 108
 vestlus 47
 veteran 366
 vettühpped 325
 viga 125
 vihastama 203
 vihik 40
 vihkama 284
 vihm 125
 vihmane 248

vihmamantel 267
 vihmasadu 248
 vihmavari 161
 viibima 173
 viies 71
 viievõistleja 330
 viievõistlus 325
 viima 71
 viimaks 192
 viimane 90
 viimne 99
 viinamarjakasvatus 161
 viis 78, 99
 viisaastak 225
 viisi *postp.* 447
 vili 297
 Viljandi 168
 vimmas 125
 virk 315
 visiit 435
 vist 143
 vitamiin 342
 vokaal 71, 90
 voodi 173
 voolama 143
 vorm 40
 vorst 169
 vundament 284
 või 61
 või *konj.* 47
 või nii 36
 võib-olla 116
 võileib 125
 võima 90
 võimalik 236
 võimalikkus 354
 võimalus 284
 võimas 366
 võimatu 366
 võime 297
 võimla 80
 võimleja 330
 võimlema 54
 võimlemine 80, 325
 võimsus 308
 võistkond 151
 võistlema 414
 võistlus 133
 võistlustöö 99
 võit 203
 võitlus 215
 võitma 192
 võlg 182
 võlgnema 133
 võlgnevus 401
 võluma 151
 võrdunia 78
 võrk 225
 võrkpall 325
 Võru 168

võti 219
 võtma 71, 99
 võõras 133, 315
 võõrkeel 90
 võõrustaja 355
 väga 40
 vägi 192
 vähe 80
 vähemalt 330
 väike(ne) 47
 väin 272
 välimus 161
 väliskohakääne 143
 väliskommentaator 377
 väliskülaline 342
 välismaa 258
 välispoliitika 377
 välisriik 390
 välissfäär 143
 välitöö 284
 välja 161
 välja arvama 99
 välja minema 90
 välja otsima 192
 välja tulema 54
 välja tõmbama 116
 välja tõstma 414
 väljak 152
 väljas 377
 väljastpoolt 161
 väljatõmbamine 116
 väljend 40
 väljendama 355
 väljuma 152
 välk 244
 vältevaheldus 108
 väravpall 325
 värske 215, 225
 värv 108
 värvima 236
 väsima 71
 väsimatult 330
 väsinud 71
 väärima 308
 vöö 268

O

öde 54
 õhk 161
 õhtu 54
 õhtukool 258
 õhtupoolik 192
 õhtusöök 215
 õhuke 315
 õhupall 366
 õieti 203
 õige 315
 õigesti 44

õigus 297
 õigusteaduskond 122
 õitsema 71
 õlg 255
 õlu 293
 õnn 173
 õnnelaps 61
 õnnelik 272
 õnnestuma 203
 õnnetu 173
 õnnitlustelegramm 183
 õpetaja 40
 õpetama 390
 õpik 71
 õpilane 40
 õpingud *pl.* 308
 õpipoiss 203
 õppeaine 130
 õppeasutus 355
 õppejõud 161
 õppetöö 192
 õppetükk 40
 õppima 54
 õppimine 99
 õrnalt 71
 õu 173
 õudne 284
 õues 319
 õun 133
 õunakompott 293

Ä

äi 272
 äike 424
 äikesevihm 244
 äkki 192
 ära ajama 202
 ära andma 192
 ära eksima 236
 ära kaduma 183
 ära korjama 236
 ära minema 54
 ära parandama 116
 ära sõitma 161
 ära sööma 248
 ära tegema 203
 ära tulema 90
 ära tundma 192
 ära tüütama 435
 ära uppuma 203
 ära uputama 447
 ära viima 71
 ära võtma 377
 ära õppima 203
 äratama 297
 ärrituma 143
 äsja 192
 äär 284

äärde *postp.* 143
ääres *postp.* 133
äärest *postp.* 173

Õ

õeldistäide 46
õõ 54
õõbik 108
õökülm 248

Ü

üheksa 78
üheksas 108
ühekäeline 414
ühendverb 54
ühes *prep.* 447
ühildumine 242
ühiselamu 47
ühiskond 377
ühiskonnateadused 377
üks 40
üksainuke 297
üksaaval 414

üksik 319
ükski 203
ükskord 203
üksteise 297
üksteise järel 366
üldine 308
üldinimlik 297
üldiselt 183
üldse 90
üle *prep.* ja *postp.* 236
üle minema 116
ülearu 377
ülehomme 116
ülejäanu 161
ülekanne 319
ülekohus 152
üleliiduline 192
ülemaailmne 342
üleni 248
ülerõivas 267
üles 173, 236
üles leidma 183
üles minema 173
üles tõstma 447
üles tõusma 215
üles ärkama 211
üles-alla 319

ülesanne 143
ülesehitamine 342
ülestõus 447
ülevaade 173
üleval 173
ülevalt 173
ülikond 267
ülikool 54
ülikooliaeg 401'
ülikoolilinn 342
ülivõrre 215
üliõpilane 40
üliõpilaskond 342
üliõpilaspilet 178
Üliõpilaste Teaduslik
Õhing = ÜTÜ 342
üliõpilastöö 355
üllatama 173
üllatus 297
ümber *postp.* 192
ümber lükkama 173
ümberringi 173
ümbrik 108
ümmargune 236
ümmarguselt 308
üttelema 125

УКАЗАТЕЛЬ РУССКИХ СЛОВ

А

а 38¹, 61, 318
 абессив 223
 аблатив 160
 авария 283
 август 87
 авиапочта 181
 Австралия 244
 автобус 141, 201
 автомобиль 60
 автор 124
 аграрная страна 307
 агроном 172 —
 адессив 150
 адрес 69
 Азербайджанская ССР 167
 Азия 244
 академическая гребля 325
 академический 257
 академия 354
 Академия наук ЭССР 389
 аккуратный 376
 актер 173
 активист 318
 активный 318
 актовый зал 69
 актриса 173
 аллатив 141
 алфавит 366
 Америка 244
 анализировать 376
 анатомический театр 79
 ангел 389
 английский 89
 Антарктика 244
 антоним 318
 аппарат 234
 аппетит 295
 апрель 87
 арабский 446

ария 257
 армия 234
 армянин 89
 армянка 89
 Армянская ССР 167
 армянский 89
 археолог 388
 архив 283
 архитектор 354
 ассимиляция 115
 ассистент 38
 Атлантический океан 244
 атлет 328
 атмосферные осадки 247
 аудитория 45
 афоризм 296
 Африка 244
 аэропорт 329

Б

бабушка 54, 236, 423
 бал 365
 балет 141
 Балтийское море 150
 баня 61
 баранина 132
 барин 423 —
 барьерный бег 325
 баскетбол 98
 баскетболист 328
 башмак 142
 башня 447
 бег 325
 беда 234
 бедный 60, 434
 бедро 255
 без 223
 беззаботный 191
 безличный 354
 безопасный 315
 белка 232
 белокурый 79

Белорусская ССР 168
 белый 47
 берег 151, 223, 224
 береза 232
 беречь 131, 257
 беседа 47
 беседовать 108
 беспечный 191
 беспокоиться 107, 235
 беспорядок 366
 бетон 160
 бетонировать 283
 библиограф 354
 библиотека 53
 библиотекарь 192
 билет 142
 билетер 413
 бинт 434
 биография 306
 биолог 341
 биолого-географический факультет 122
 бить 191, 389
 благодарить 40
 благоприятный 319
 бланк для заказа 192
 бледный 365
 блестять 60
 ближе 271
 близ 150, 434
 близкий 315
 близко 150, 172, 434
 близость 247
 блузка 268
 бобслей 326
 богатый 61
 бокс 325
 боксер 258
 более 45
 болезнь 202
 болеть 116
 боль 116
 больница 53
 больно 116

¹ Номера обозначают страницы.

больной 69, 315
больше 45, 116
больше всего 98
большей частью 246
большинство 318
большой 47
большой палец руки 235
борт 307
борьба 215, 325
ботинок 268
бояться 107, 115
брак 376
брат 54
братъ 71, 99, 191
братъ (на прокат) 191
братъ с собой 191
бригада 246
бриться 212
бровь 255
брошюра 181
брюки 267
брюнет(ка) 97
будет 90
будить 297
будущее 161
будущее время 283
будущий 354
будьте добры 304
булка 53, 169
бульон с пирожком 292
бумага 70
буря 203
бутерброд 125
бутсы 413
бутылка 132
бывший 283
бык 284
быстро 70, 89, 132
быстрый 315
бытовая зарисовка 296
быть 39, 354
быть довольным 224
быть должным 108
быть достойным 308
быть в долгу 133
бюро 234
бюрократ 412

В

в 151
в большом количестве 182
в гости 60
в гостях 60
в деревне 89
в другом месте 284
в кого 142
в конце концов 192

в настоящее время 342
в общем 183
в отношении 307, 401
в промежутке 215
в середине 283, 434
в середину 434
в соответствии 401
в старину 225
в сторону 160, 191
в течение 247, 434
в центре 283, 434
в чем 53
в числе 434
в число 434
в этом году 203
в тот раз 330
вагон 297
важный 203
ваза для цветов 173
Валга 168
ванная 173
варежка 115
варить 132
ватерполист 330
вахта 143
вахтер 143
ваш 47
вблизи 150
введение 342
вверх 173, 236
вверх и вниз 319
вдали 234
вдаль 234
вдова 150
вдовец 150
вдоль 435
вдруг 192
ведь 172
езде 172, 202, 224
везти 71
Великая Отечественная война 215, 284
великий князь 390
великолепный 225, 272
велогонки 325
велосипед 107
велосипедист 328
венгерка 90
венгерский 90
венгр 90
венчание 423
венчать 423
вереск 69
верить 248
вероятно 181, 306
верхняя одежда 267
верховая езда 325
верховая лошадь 247
верхушка 235
вершина 319

веселый 98
весна 80
вести 71, 108
весы 79
весь 172
ветер 90
ветеран 366
ветка 142
ветренный 151
ветчина 169
вечер 54
вечернее время 192
вечерняя школа 258
вешать 435
вещество 131
вещь 141
взаимное местоимение 297
взвешивать 434
вздыхать 125
вид 236
вид спорта 319
видеть 125
визит-435
вилка 169
вина 284
вино 161
виноградарство 161
Вильянди 168
висеть 413
витамин 342
витрина 366
вкус 296
влажный 247
влияние 247
влиять 142
вместе 181, 224, 447
вместо 141
вначале 341
внезапно 192
внешнеполитический комментатор 377
внешний местный падеж
внешность 161
внешняя политика 377
внутренний местный падеж 143
внутренняя сфера 143
внутри 151
внутри 143
во что 142
вода 80
водная таблица 271
водопроводный кран 168
военный 53
возвратное местоимение 296
возвращать 192
возвращаться 61, 116, 143

- воздействие 247
 воздействовать 247
 воздух 161
 воздушный шар 366
 возиться 234
 возможность 284, 354
 возможность , трениро-
 ваться 319
 возможный 236
 возникать 108
 война 272
 войско 192
 вокзал 141, 447
 вокруг 192
 волейбол 325
 волк 232
 волна 191
 волноваться 423
 волосы 97
 вольная борьба 330
 вообще 90, 183
 во-первых, во-вторых 352
 вопрос 38
 вопросительное место-
 имение 295
 воротник 268
 ворчать 413
 восемь 78
 восклицать 271
 воскресенье 61
 воспитатель 214
 воспитывать 214
 воспоминание 151
 восстание 447
 восстановление 342
 восток 244
 восхитительно 143
 восхищаться 295
 восхищение 328, 330
 восьмой 97
 вот как 36
 вперед 150, 365
 впереди всех 365
 впечатление 389
 вполне 435
 впору 272
 впускать 413
 врач 38
 врачебный 412
 вредный 315
 временное отношение 433
 время 97
 время года 243
 время от времени 446
 все 53
 все же 192
 всевозможный 376
 всегда 318
 всего 132
 всемирный 342
- всеобщий 308, 330
 всеоюзный 192
 всё 318
 все-таки 182, 192
 вследствие 248
 вспоминать 224, 447
 вспоминаться 235
 вставать 125, 215
 встреча 341
 встречать 271
 встречаться 150, 307
 вступать в брак 306
 всходить 173
 всюду 202
 всячески 328
 вторник 61
 второе блюдо 292
 второй 47
 вуз 342
 входить 125
 вчера 60
 вчерашний 191
 вы 39, 47
 выбирать 258
 выдвигать 45
 выдергивание 116
 выдергивать 116
 выжимать 329
 выздоравливать 435
 выискивать 192
 вылечить 116
 выносливый 330
 написанный 192
 выполнять 182
 выражать 355
 выражение 40
 Выру 168
 высокий 46, 315
 высоко 80
 высота 329
 выставка 108
 выстраивать 366
 выступать 106, 401
 выступление 377
 высшее образование 352
 выучивать 224
 выучить 203
 выходить 54, 90, 152
 выходить замуж 306
 выходной день 61
 выцветший 272
 вычислять 79
 вычитать 78
 выясняться 182
 вязаная кофта 268
 вязанный 296
- газета 181
 газовая плита 172
 галстук 268
 гардероб 80, 173, 435
 где 53
 где-нибудь 296, 376
 где-то 296
 гектар 202
 генитив 45
 география 124
 герой 446
 Герой Социалистическо-
 го Труда 235
 гибнуть 341
 гид 389
 гимнаст 330
 гимнастика 80, 325
 гимнастический зал 80
 гинеколог 431
 главная роль 258
 главное здание 80
 главное произведение 296
 главный корпус 80
 глагол 108
 гладкий 224
 глаз 255
 глазное отделение 430
 гласный (звук) 71
 гласный основы 71
 глотание 434
 глубокий 90
 глупо 116, 272
 глупый 46
 гнаться 284
 гнездо 151
 гнить 151
 говорить 90, 116, 342
 говядина 132
 год 115
 год издания 191
 годиться 272
 голень 255
 голова 142, 235, 255
 головной убор 269
 голодный 60
 голос 53
 голосовать 400
 Гольфстрим 246
 гора 172
 гордый 330
 горе 151
 гореть 151
 горихвостка 98
 горло 434
 город 70
 городище 389
 городской комитет 366
 городской музей 271
 горшок 272
 горячий 202
- Г
- гавань 307
 газ 223

господствовать 248
гостиная 172
гостиница 328
гость 172
государственный 258
Государственный худо-
жественный институт
Эстонской ССР 352
государство 203
готовить 215
готовиться 377
готово 71
гравийная дорога 224
град 244
градусник 247
гражданин 202
грамм 131
грамматика 38
граница 214
график 141
ребенка 212
ребень волны 172
ребец 328
ребля на байдарках 325
греметь 423
гresti 284
гриб 297
грибной соус 292
грипп 328
гроза 424
грозовой дождь 244
гром 244
громадина 224
громкий 116
громко 116
гроссмейстер 258
грудь 255
грузин 89
грузинка 89
Грузинская ССР 167
грузинский 89
группа 98
грустный 69, 172
гулять 53

Д

да 38
давать 172
даже 214
далее 150, 400
далекый 315
далеко 97, 124, 234
Дальний Восток 306
дальше 150
дама 131
данные 388
данный 160
дата 307
датский 447

датчанин 447
дать 115
дачная местность 307
дающий 124
два 78
дверной звонок 366
дверь 47
двор 173, 413
дворец 271
двоюродный дед 203
девочка 47
девушка 46, 47, 447
дедушка 54
девать 78
девятый 108
деепричастие 423
дежурный 143
дежурство 143
действие 71, 284
действительно 143, 414
действительный залог
412
действовать 142
действующее лицо 297
декабрь 88
декан 38
деканат заочного отде-
ления 339
делать 47
делать укол 435
делить 78
дело 141
демократический 341
демонстрация 141
демонстрироваться 257
день 53, 61, 248
день недели 60
день рождения 143, 151
деньги 98
деревья 202
дерево 108, 142
держать 108
десятиборец 329
десятиборье 325
десятичная дробь 307
десятый 115
десять 78
детская больница 430
детский сад 214
дешевый 315
деятель культуры 342
джерпер 268
диалект 223, 235
диалектное слово 296
диалектологическая
практика 284
диван 69
диета 433
дикий 284
дикое животное 232

династия 388
дипломная работа 283
дирижер 214
дирижировать 257
диск 325
дистанция 328
длина 272
длинный 46
длительный 97
для 141, 283, 447
дневник 296
дневной 247
дно 235
до 131, 161, 214
до нашей эры 304
до свидания 36
добавлять 366
добро пожаловать 339
довольно 191
догадываться 108
договариваться 400
дождливый 248
дождь 125, 248, 297
дойть 389
доктор медицинских наук
339
документ 178
документальный фильм
79
долг 182
долго 38, 115
должен 90
долина 235
дом 46
дом культуры 257
дом отдыха 161
дома 46
домашнее животное 232
домашняя хозяйка 53
доминирующий 248
домой 46
Домский собор 390
дополнение 182, 401
дорога 47
дорогой 131, 315
доска 47
достаточно 191
достигать 173, 307
достижение 366
достопримечательность
390
доход 401
дочь 116
доярка 235
драма 388
драматический кружок
98
драматический театр 257
древний 389
дремать 173

дробное числительное
307
дровни 151
друг 125
друг друга 297
другой 47, 151
дружба 143
дуб 232
дуга 446
думать 125, 160, 181
дуло 115
дуть 284
дух 173
душ 211
дым 248
дыхание 214
дядя 39

Е

Европа 244
его 47
еда 133, 272
единственное число 39
единственный 295, 297,
423
ель 232
если 53
естественник 224
естествоиспытатель 224
есть 53
еще 40, 79

Ж

жакет 268
жалко 38
жалоба 434
жаловаться 115
жаль 38
жар 108
жареный 292
жаркий 202, 224
ждать 98, 115
же 172
желание 235
желать 90
железо 161
желтый 46
желудок 255
жена 39
жениться 306
жених 202
женская одежда 268
женщина 39
живой 97
живот 255
животновод 160
животное 150

жизнь 365
жилет 267
жилище 172
жилищный район 388
жилой дом 388
жим 329
житель 246
житель острова Сааре-
маа 297
жить 52
журнал 181
журналист 181, 342
журналистика 181
жюри 284

З

за 70, 131, 150, 192, 400,
434
заблаговременно 203
заболевать 328
заботиться 283
заведовать 257
завидовать 434
зависеть 80, 161
завод 54
завоевывать 284
завтра 60
завтрак 214
завтракать 446
загадка 53
заглавие 191
загорать 224
заграница 258
задавать 45
задача 143
задерживать 306
задолженность 401
заимствовать 191
заказанный 192
казенное письмо 182
заказывать 108
заканчивать 192
заканчивающийся 70
Закарпатье 161
заклеивать 107
закрывать 47, 389
зал 108
залезать 173
залив 202
заменять 141
замерзать 247
заместитель 341
заметки 376
заметный 247
замечать 54
замещать 141
замок 107, 271
заморозки 248
замышлять 131

занавес 433
занавеска 80
занимать 191
заниматься 224, 354
заниматься гимнастикой
54
занятие 192
заочное обучение 339
заочное отделение 339
запад 421
запах смолы 225
запирать 376
записная книжка 376
заповедник 224
запомниться 142
запрещать 296
запятая 306
зарабатывать 203
заработная плата 202
заслуживать 308
засуха 247
засыпать 199
затем 173, 400
затопить 447
захватывающий 203
заходить 202
зачем 413
зачет 89
заявление 141
заяц 232
звать 69
звезда 424
звенеть 376
звонить 181
звучать 202
здание 246
здесь 39
здешний 447
здороваться 435
здоровый 71
здоровье 435
здравствуйте 36
зеленый 46
земледелец 203
земля 89, 151
земной шар 307
зима 215, 243
злой 318
змеиться 235
знак 271
знакомить 40
знакомый 39, 315
знаменатель 307
знаменитость 342
знаменитый 318
знать 90, 151
значение 192
значить 54
значок 271
золотая медаль 329,

золото 60, 306
 золотой призёр 329
 зонтик 161
 зоопарк 284
 зрячий 125
 зуб 115
 зуб мудрости 116
 зубец 284
 зубная боль 115
 зубная щётка 212
 зубной врач 115

И

и 38, 151
 и другие 69
 и..., и... 376
 и так далее 45
 ива 232
 иванов день 247
 игра 258
 играть 98
 игрок 318
 игрушка 271
 идеальный 318
 идеологический сектор 341
 идея 89, 234
 идти 47, 80, 125
 идти вместе 181
 идти дальше 131
 из 161, 435
 из середины 434
 из числа 434
 избирать 258
 известный 225
 извещение 182
 извигаться 235
 извинять 40
 извне 161
 издали 172
 из-за 248, 435
 изменяться 214
 изображать 107
 из-под 160
 изъяснительное наклоне-
 ние 38
 или 38, 47, 61, 412
 или... или... 389
 иллатив 141
 именительный падеж 70
 именная часть сказуемо-
 го 46
 именно 160, 214
 имперфект 60
 имя 38, 107
 имя прилагательное 45
 имя существительное 47
 иначе 271
 инвалид 413

Индийский океан 244
 индустриальная страна 308
 инессив 150
 инженер 35
 иногда 98
 иной 151
 иностранное государство 390
 иностранный гость 342
 иностранный язык 90
 институт 141
 инструктор 318
 инструкция 412
 интеллектуальный 354
 интерес 69
 интересный 45
 интересоваться 89
 интернациональный 341
 интерпретатор 354
 инфекционная больница 430
 информация 160
 искать 70
 исключать 99
 исключение 400
 исключительный 306
 исключительный случай 354
 искусственный зуб 115
 искусство 389
 исполком 366
 исполнитель 258
 исполнять 45
 исправление 235
 исправлять 98, 115
 исследование 143
 истина 248, 297
 историк 341
 исторический 388
 история 124, 181
 источник 295
 исчезать 124, 183
 итого 132
 их 46
 июль 87
 июнь 87

К

к 60, 143, 160, 434
 к сожалению 354
 кабан 232
 кабинет 46
 каблук 224
 Кавказ 160
 каждый 150, 191
 кажется 143
 казаться 80, 173, 307
 Казахская ССР 167

как 38, 46, 172, 191
 как раз 80, 160, 214
 как..., так и 318
 какой 46, 60, 214
 какой-либо 80
 какой-нибудь 181
 какой-то 40, 181
 кальсоны 268
 каменистый 223
 камень 124
 кандидат 296
 кандидат филологиче-
 ских наук 339
 канцелярия 234
 капелла 151
 капитан 202
 каприз 225
 капуста 131
 капустный червь 247.
 карандаш 39
 карикатура 271
 карман 182
 карта 107
 карта мира 447
 картина 108
 картотека 191
 картофель 131, 234
 касаться 142
 касса 181
 кататься на коньках 319
 кататься на лыжах 284
 катиться 366
 кафе 107
 качественное чередова-
 ние 107
 каша 284
 квадратный километр 224
 квартира 115
 квитанция 181
 керамика 271
 кибернетика 124
 киловатт 306
 килограмм 97
 километр 160
 кино 53
 киноаппарат 223
 Киргизская ССР 167
 кислый 131
 кишка 255
 кладбище 446
 класс 214
 классик 257
 классический 257
 классный час 214
 класть 70, 283
 клеить 107
 климат 247
 клиника 434
 клинический 434
 клуб 60

- клубника 293
 клюквенный кисель 292
 ключ 319
 книга 39
 книжка 202
 книжный магазин 70
 ковер 173
 когда 53, 342
 когда-то 447
 кого 46, 89
 кожа 255
 кожно-венерологический
 диспансер 431
 коза 232
 кокетливый 60
 колбаса 169
 колебаться 107
 колено 255
 колесо 108
 количественное отноше-
 ние 446
 количественное чередо-
 вание 108
 количественное числи-
 тельное 307
 количество 97, 246
 коллектив 53
 колодец 69
 колокольчик 296
 колонна 116, 365
 колхоз 107
 колхозник 53
 команда 151, 413
 комбинация 268
 комиссия 400
 комитатив 223
 коммунистическая пар-
 тия 132, 341
 Коммунистическая пар-
 тия Голландии 341
 Коммунистическая пар-
 тия Советского Союза =
 КПСС 376
 комната 47
 комната отдыха 142
 компания 173
 композитор 306
 компот из яблок 293
 комсомолец 97
 комсомольский актив 342
 комсомольский комитет
 342
 комсорг 97
 кому 142
 конверт 108
 кондуктор 306
 конец 191
 конечно 142
 конкретный 296
 конкурс 133
 конкурсная работа 99
 консерв 132, 169
 консерватория 354
 консервная банка 132
 конспектировать 224, 376
 констатировать 247
 конструкция 354
 конструкция цели 354
 консультант 191
 контролер 413
 контролировать 124
 контроль 328
 контрольная работа 60
 конференция 181
 конфетная бумажка 413
 концерт 142
 концертный зал 257
 кончать 202
 кончаться 107, 124, 132
 копеечный 181
 копейка 132
 копка картофеля 234
 копыё 325, 447
 корабль 142
 коридор 46
 коричневый 98
 коробка 131
 корова 150
 король 46
 короткий 46
 корреспондент 328
 косвенное наклонение
 376
 косвенный падеж 247
 космос 296
 костюм 268
 косуля 235
 котел 234, 272
 котлет 292
 который 80, 160, 247,
 307
 кофе 293
 кофейник 168
 кофта 268
 кошелек 108
 кошка 79
 Кохтла-Ярве 168
 край 283, 284
 красивый 45
 красить 236
 краска 108
 Красная Армия 214
 красный 46
 красота 271
 краткая форма 329
 краткий 46
 кратковременный дождь
 244
 крепкий 46
 крепость 389, 446
 крестьянин 424
 крестьянский двор 203
 кривой 318
 крикнуть 271
 критика 257
 кровать 173
 кровь 255
 кроме 354
 круг 98
 круглый 236
 круглым счетом 308
 кругом 173
 кружок 98
 крупа 169
 круглой 318
 Крым 160
 крыша 160
 кто 38, 160, 247
 кто-нибудь 89
 кто-то 89
 кувшин 168
 куда 80
 кузнец 108, 235
 культура 283
 культурное мероприятие
 257
 культурный центр 389
 купаться 221
 купец 202
 купол холма 318
 курить 53
 курица 150
 курс 98
 курсовая работа 69
 куртка 268
 курятина 292
 кусок 236, 258
 кусок мыла 413
 куст 235
 кустарник 108
 кухня 172
 кухонный шкаф 168
 кушать 53

Л

лаборант 38
 лаборатория 38
 лавка 202
 лагерь 318
 лагерь отдыха 318
 ладонь 255
 лазить 173
 лакомка 107
 лампа 107
 Латвийская ССР 167
 латинский язык 80
 латыш 89
 латышка 89
 латышский 89
 лачуга 423
 лгать 151

лебедь 423
 легкая атлетика 325
 легкий 60
 легко 142
 легкое 255
 лед 53, 214
 ледяной 295
 лежать 434
 лезть 173
 лекарство 70, 116
 лекция 60
 ленивый 60, 315
 ленинградец 389
 Ленинский Коммунистический Союз Молодежи Эстонии = ЛКСМЭ 328
 лес 132
 лесная тропинка 318
 лесоводство 354
 лесок 318
 лестница 173
 летать 115
 лететь 115
 лето 151, 243
 лечебное отделение 122
 лечение 116
 лечить 90
 ли 38
 либо 38
 Ливонская война 447
 Ливонский орден 447
 лимонад 296
 лингвист 341
 линия 306
 липа 232
 лиса 232
 лист 235
 лиственное дерево 232
 Литва 160
 литература 97
 литературный 296
 литературный кружок 142
 литовец 89
 литовка 89
 литовский 89
 литр 98
 лить 131
 лицо *грамм.* 39
 лично 257
 личное местоимение 39, 296
 личное окончание 53
 ловить 161
 ловкий 318
 ловушка 224
 лодка 108, 203
 ложиться спать 413
 ложка 168
 лозунг 366
 лось 232

лошадь 150
 луг 108, 235
 луна 89, 142
 лучшая часть 296
 лучше 60, 115
 лыжа 319
 лыжный кросс 325
 лыжный поход 319
 лыжня 319
 любезно 107, 413
 любезный 132
 любимое занятие 214
 любитель спорта 329
 любить 79
 любоваться 295
 любовь 423

М

магазин 53, 203
 магнитофон 60
 магнитофонная пленка 214
 май 87
 майские праздники 235
 макарон 271
 маленький 47
 мало 80
 мальчик 46
 малюсенький 318
 маляр 202
 манная каша 293
 манная крупа 169
 марка 181
 март 87
 маршрут 224
 масло 169
 мастер 181
 математик 39
 математика 214
 математический факультет 122
 материал 284
 матрац 169
 матрос 202
 мать 52
 машина 60, 235
 машинистка 150
 машиностроительная промышленность 307
 мебель 80
 медведь 232
 медик 39
 медицина 52, 124
 медицинский факультет 122
 медицинское училище 389
 медленно 115, 124
 медленный 315

медсестра 53
 между 236, 435
 между собой 98
 между тем 215
 международный 258
 мелодия 99
 мемуары 376
 меню 235
 мера 258
 мерить 434
 местный 247
 место 223, 284
 место издания 191
 место работы 192
 место рождения 161
 местоимение 46, 296
 месяц 89, 142
 метание диска 325
 метание копья 325
 метание молота 325
 метеорит 307
 метеорологическая станция 247
 метр 329
 механик 150
 мечтать 203
 мешать 192
 мешок 107
 миленький 97
 миллиард 307
 миллиметр 247
 миллион 115
 милый 295, 46
 мимо 224
 миндалины 434
 минус 78
 мир 235, 284, 377
 мировой рекорд 329
 миска 168, 271
 митинг 150
 мнение 412
 много 80, 182
 многолюдный 318
 многонациональный 342
 многосторонний 98
 множественное число 39
 могила 446
 могучий 366
 могущество 308
 мода 172
 модальный глагол 354
 модель 202
 модный 172
 может быть 116, 143
 можно 90
 мой 46
 мокрый 315
 Молдавская ССР 168
 молния 244, 268
 молодой 46
 молодость 172

молоко 293
 молот 182, 325
 молочная ферма 234
 молочный суп 292
 молчание 354
 монастырь 446
 монтаж 284
 море 142
 мореходное училище 202
 мороженое 169
 мороз 247
 морс 293
 морской 247
 моряк 202
 мост 116
 мотор 224
 моторная лодка 284
 мочь 90, 284
 мощность 308
 мрамор 150
 муж 39
 мужская одежда 267
 мужской хор 257
 мужчина 39
 музей 172, 235
 музыка 89
 музыкальная школа 389
 музыкальный 354
 мука 169
 мы 39, 46
 мыло 108
 мысль 258
 мытье 235
 мытьё 211
 мышь 79
 мягкий 53, 235
 мягко 70
 мясо 132, 169

Н

на 70, 142, 203, 434
 на месте 124, 235
 на основании 247
 на русском языке 182
 на середине 434
 на эстонском языке 181
 наблюдательная вышка 236
 наблюдение 248
 наверно 433
 наверное 142
 вверх 173, 236
 верху 173
 над 150, 236, 330, 434
 надеяться 142, 181
 надо 80, 90
 надоедать 435
 надоесть 435
 назад 173, 215

название 447
 называть 307
 наклонение 38
 наконец 192, 413
 налог 296
 намереваться 115, 131
 намерение 365
 напиток 293
 направление 143
 направлять 70
 направляться 366
 направо 389
 например 342
 напротив 435
 Нарва 168
 наречие 172
 народ 151
 народная мелодия 203
 народная песня 272
 народный артист 203
 народонаселение 307
 наружная сфера 143
 наружность 161
 наружу 161
 наряд 272
 население 306, 307
 наслаждаться 271
 настать 181
 настоящее время 39, 295
 настоящий 160, 161, 424
 настроение 225
 наступать 90
 наступление 248
 нательное белье 268
 наука 125, 143
 научный 192
 научный центр 342
 находить 70, 160, 183
 находиться 52, 173, 223, 257
 национальность 89, 161
 национальный парк 192
 нация 161
 начало 69
 начальная часть 306
 начальная школа 306
 начинать 69, 306
 начинаться 79, 124
 начиная с 160
 наш 46
 не 38, 132, 271
 неловкий 108
 невод 202
 невозможный 366
 невролог 431
 неврологическое отделение 430
 недавно 141, 181, 192
 недалеко 434
 недалеко от 150
 неделя 80

нежно 71
 неисчислимый 423
 некоторый 80
 немедленно 69, 423
 немецкий 89
 немного 80, 90, 98
 немножечко 151
 ненавидеть 284
 необыкновенный 246
 необычный 172
 неожиданно 329
 неожиданность 297
 неопределенная форма 89
 неопределенное местоимение 295
 неопределенно-личные формы 389
 неопределенность 98
 неопределенный 98
 непоколебимый 413
 неправильный 44
 неприятность 202
 неприятный 191, 283
 нерв 329
 нервничать 182
 нервный 366
 несколько 98
 несправедливость 152
 нестандартный 271
 нести 71
 несчастливый 173
 несчастный 173
 нет 38, 132
 небурный 172
 неудача 328
 неудобный 108, 191
 неустанно 330
 нечаянно 172
 ни 132, 271
 ни... ни 223
 ни один 203
 ниже 446
 низкий 46
 никогда 235
 нисколько 247
 ничего 434
 ничуть 247
 но 38, 61, 318
 новелла 296
 новехонький 203
 новости дня 215
 новость 258
 новый 47
 нога 141
 нож 125
 ножницы 212
 номер 80
 номинатив 70
 норма 258
 нос 255

носить 115
 носок 268
 ночь 54
 ноябрь 88
 нравиться 142
 нуждаться 71
 нужно 71, 89
 нужный 182

О
 о! 70
 о, об 191, 330
 оба 342
 обед 132, 434
 обеденный стол 168
 обезбаливающее сред-
 ство 116
 обзор 173
 облако 235
 область 161, 214
 обнаруживаться 223
 ободрать 434
 обозначать 330
 оборот речи 40
 образ 172
 образец 70
 образование 160, 329
 образование степеней
 сравнения 318
 образовываться 224
 обратно 173, 215
 обсерватория 390
 обслуживать 284
 обсуждать 223
 обувь 268
 обход 354
 обширный 181, 308
 общая комната 172
 общежитие 47
 общественные науки 377
 общество 297, 377
 общечеловеческий 297
 общие сведения 173
 общий 125, 308
 объект 329
 объяснять 116, 182
 обыкновенно 53, 248
 обыкновенный 181, 182
 обычай 172
 обычно 53, 248
 обычный 181
 овощи 131
 овощной суп 292
 овца 115
 огонь 90, 143
 огород 124
 одеваться 212
 одежда 272, 307
 одеяло 169

один 40, 297
 один за другим 366
 один-единственный 297
 одинокий 319
 однажды 80, 203
 однако 318
 однорукий 414
 оживление 365
 озадаченно 413
 озеро 160
 ознакомление 390
 озорной 215
 оказываться 223
 океан 161
 оклад 202
 окно 69
 окончание 89
 окончательно 247
 оканчивающийся 70
 октябрь 88
 Октябрьская революция
 247
 олимпийские игры 329
 олимпийский чемпион 329
 олимпийское золото 329
 олимпийское кольцо 329
 ольха 232
 он 39
 она 39
 они 39
 онкологический диспан-
 сер 430
 опаздывать 124
 опаздывающий 124
 опасность 224
 опасный 315
 опера 258
 операция 435
 оперетта 389
 определение 45
 определенный 107
 определять 296, 307
 опрокидывать 173
 опустошать 342
 опухоль 115
 опять 69, 150, 329
 орган (печати) 341
 организация молодежи
 342
 организовать 142
 ориентироваться 296
 освещение 80
 осень 70
 осколок 423
 осмеливаться 191
 основа 54, 71, 271
 основа *грамм.* 90
 основательно 377
 основное слово 53
 основной 98
 основывать 306

особенно 97
 особенный 306
 оставаться 89
 оставлять 107, 296
 оставшийся 161
 остальной 161
 остановка автобуса 234
 останавливаться 151
 осторожный 328
 остров 161
 острый 315
 от 160, 173, 434, 435
 отвечать 47
 отгадывать 318
 отдавать 181, 192
 отдавать отчет 181
 отдел 125, 272
 отделение 125
 отделение заболеваний
 уха, носа, горла 430
 отделение прикладной
 математики 122
 отделение связи 182
 отделение теоретической
 математики 122
 отделение финансов и
 кредита 122
 отделение экономической
 кибернетики 122
 отдельно 283
 отделять 400
 отдых 90
 отдыхать 132
 отец 53
 Отечественная война 365
 открыватель 341
 открывать 45, 306
 открываться 124
 открытка 182
 отличающийся 257
 отмечать 191
 отнимать 377
 относительно 401, 247
 относительное место-
 имение 296
 относиться 143
 отношение 143, 284
 отправитель 182
 отправление 182
 отправлять 108
 отрасль 214
 отрасль производства
 308
 отрасль промышленности
 308
 отрицание 97
 отрицательное слово 354
 отрицательный 38
 отставать 307
 отсутствовать 125, 296
 отсюда 173

оттуда 173
отчасти 224
отчество 89
отчетливо 51
отчитываться 181
отыскивать 192
офицер 214
официально 400
официантка 107
офтальмолог 431
охват 225
охота 234
охотно 257
оценка 306
очаровывать 151
очень 40
очередь 115
очки 98
ошибка 125

П

падать 107, 307, 447
падеж 70
падежное окончание 80
Пайде 168
палата 435
палатка 225
палец (на ноге) 255
палец (на руке) 132, 151, 255
пальто 142
памятник 423, 447
памятник археологини 423
память 376
панталоны 268
пара 182
парк 108
пароход 201
партизан 284
партийный комитет 400
партитив 90
партицип 191
партия 89, 235, 258
парусник 203
парусный спорт 325
пасмурный 244
паспорт 178
пассажир 142, 447
пастбище 283
пастор 423
пастух 202
пахать 400
пациент 115
пачка 132
певница 214
певческий праздник 447
педагогический 354
педагогическое училище 389

педиатр 431
пейзаж 107
пенсионер 53
пенсия 413
пень 160
пепельница 272
первенство 306, 329
первое место 306
первый 38
переводить 47
перевод 297
перевязка 258
перед 69, 131
передача 319
передник 268
передовик 214, 366
перелистывать 150
переносить 248
переплет 172
перерыв 215
перечень 191
периодика 181
перловая каша 293
перо 53
перрон 447
перфект 202
перчатка 115, 268
песня 98
песок 160
пестрый 234
петух 107
петь 98
печальный 69
печень 255
печь 98, 172
пиво 293
пиджак 142
пионер 284
пирог 98
пирожное 107
писатель 107
писать 46, 53
письменный 389
письмо 142, 181
пить 97
пища 133
пищевой продукт 133
плавание 325
плавать 203, 225
плавиться 215
плакат 366
плакать 342
план 224
планета 307
пластинка 271
плата 296
платить 107
платок 269
платье 142, 268
плащ 267
пленять 151

плечо 255
плита 168
плод 297
плодиться 401
плохо 89
плохой 45
площадь 152, 307
плыть на парусах 203
плюс 78
плюскамперфект 203
по 161, 247, 446, 447
по- 376
по крайней мере 330
по одному 414
по поводу 329
по шесть 365
победа 203
побеждать 192
побережье 161
повар 283
поваренок 202
повелительное наклоне-
ние 124, 365
поверхность моря 235
повестка 142
повестка дня 401
по-видимому 161
поворачивать 389
повсюду 172, 224
повторно 224
повторять 53, 115
повторяться 160
повышенный 400
погода 160, 247
под 69, 141
подарок 423
подвижный 97
поддерживать 401
подлежащее 192
подмастерье 203
поднимать 173, 203, 447
подниматься 47, 173, 215
подобать 272
подписывать 181
подписываться 181
подруга 108
подушка 169
подходящий 247, 272
подчеркнутый 295
подчиняться 354
поезд 151
пожалуйста 36
пожар 342
позволять 132, 172
позднее 202
поздний 446
поздно 160
поздравительная теле-
грамма 183
позже 202
пока 433

- показывать 247
покой 90
покрывать 223
покупать 132
покупка 132
пол 70
полагать 160
полдень 132
поле 115
поле битвы 283
полевая работа 284
полезный 315
поликлиника 70
полинявший 272
политехнический 354
политика 284
политическая экономия 400
полка 70
полковник 151
полностью 342
полный 98, 248
половина 132, 214, 318
положение 151, 161
положительная степень 318
полотенце 271
полуботинок 268*
полуосвещенный 172
полуостров 224
полусвет 172
получатель 182
получать 39, 181
помещик 423
помнить 258
помниться 150
помогать 124
помощник 201
помощь 141
понедельник 60
понимать 52, 108, 271
пониматься 173
понятие 191
попадать 108, 365
пополнять 258
популярный 182, 258
попытка 328
поражать 173
порицание 191
порицать 124
поросенок 235
порт 307
портить 108
портной 203
портрет 108
портфель 39
порция 108
порядок 80, 115
порядковое числительное 124
посвящение 389
поселение 423
посетитель 434
посещать 80
после 132, 141, 150
последние известия 215
последний 90
послезавтра 116
последлог 70
послеобеденное время 192
пословица 47
поспевать 172
посреди 434
посредственный 97
поставка 257
постановление 329
постель 412
поскольку 202
поступать 141, 413
поступок 284
посуда 160
посылать 108
посылка 182
потолок 46, 80
потом 173
потому что 125
потреблять 307
похвала 191
поход 224
почва 151
почему 53
почему-то 434
подчеркнутый 295
почта 182
почтальон 160
почти 173
почтовая марка 182
почтовое отправление 182
почтовый индекс 182
поэзия 296
поэт 342, 307
поэтому 98, 401
появляться 181
пояс 268
правда 297
правильно 44
правильный 315
право 297
правый 318
праздник 132, 447
практика 142
практикант 214
практическое занятие 60, 80
пребывать 173
превосходная степень 215, 330
превосходный 272
превращаться 214
предлагать 108
предлог 132, 435
предложение 124, 141
предмет 69, 131
предназначать 307
предоставлять 108
предостерегать 223
предприятие 365
председатель 328
предсказание 246
предсказывать 246
представитель 328
представление 141, 423
представлять 172, 341, 434
предъявлять 45, 181
прежде всего 181, 246
прекрасный 191
премия 296
преподаватель 161
преследовать 284
пресса 181
пресс-конференция 329
приблизительно 80, 308
приборостроительный завод 388
прибывать 90, 172, 181
прибытие 248
приветливо 107
приветливый 132
приветствовать 284
приводить 71
привозить 71
привыкать 328
приглашать 69
приглашать (в гости) 60
приглашение (в гости) 60, 142
пригоршня 424
приготовление 161
приём 330
приемные часы 150
признак 80
приказ 365
прилавок 181
прилежный 318
приложение 181
применять 115
пример 413
принадлежность 69
принимать 116
принимать участие 214
приносить 71
припухлость 115
природное богатство 283
пристань 307
присуждать 307
притяжательное местоимение 296
приход 248
приходить 47

- причастие 191
 причисляться 212
 причина 151
 причинять 366
 приятный 46
 проблема 151
 пробовать 272
 пробуждать 297
 проваливаться 400
 проверять 98
 прогнать 202
 прогноз 246
 программа 151, 257
 прогулка 191
 продавать 389
 продавец 53
 продекан 151
 продлить срок 192
 продолжать 191
 продолжать учебу 271
 продолжаться 202
 продолжение 295
 продукт 108
 продукция 236
 проезжать 247
 проектировать 307
 произведение 192
 производить 236
 производство 182
 произносить 53
 произношение 124
 происходить 161
 пролив 272
 промышленная продук-
 ция 390
 промышленное предприя-
 тие 307
 промышленный район
 308
 пропадать 183
 пропускать 413
 проректор по заочному
 обучению 339
 просить 39, 89
 просить извинения 272
 просто 283
 простое письмо 181
 просторный 173, 318
 простыня 169
 просыпаться 211
 против 116, 401, 435
 противозобный диспансер
 431
 протокол 400
 протягивать 182
 протяженность 225
 профессия 160
 профессор 39
 профессор астрономии
 339
 профсоюз 106
- профсоюзный комитет
 400
 прохладный 223
 проходить 116, 172
 процент 307
 прочитанный 191
 прочитывать 191
 прошедшее время 413
 прошедшее простое 60
 прошедший 182
 прошлое 342
 прошлый 182
 прощать 141
 прыгать 107
 прыжки в длину 325
 прыжки в воду 325
 прыжки в высоту 325
 прыжки с трамплина 325
 прыжки с шестом 325
 прыжок 107
 пряжка 268
 прямо 283
 прямой 315
 психиатр 431
 психолог 272
 психоневрологическая
 больница 430
 птица 107
 публицистика 296
 пуговица 268
 пускать 172, 202, 434
 пустой 315
 пустынный 283
 путевые заметки 151
 путешественник 224
 путешествие 203, 224
 путешествовать 224
 пьеса 151, 258
 пюре 435
 Пярну 168
 пятиборец 330
 пятилетка 225
 пятница 61
 пятый 71
 пять 78
- Р**
- работа 47
 работать 54, 377
 рабочая комната 173
 рабочая одежда 268
 рабочий 40
 рабочий день 61
 равняться 78
 радио 61
 радиопередача 182
 радовать 192
 радостный 39, 272
 радость 342
- раз 80, 115, 203
 разбираться 173
 развалины 390
 разве 38
 развеиваться 365
 развивать 306
 разговаривать 376
 разговор по телефону 39
 разговорный 89
 раздеваться 413
 раздражаться 143
 различаться 295
 различный 257
 разнообразный 447
 разный 80
 разрешать 132
 разрешение 46
 район 182, 224
 Раквере 168
 раковина 296
 рано 151, 203
 раньше 236
 распоряжение 342
 рассказ 107, 295, 296
 рассказывать 46
 рассматривать 271
 расстраивать 341
 расстроенный 341
 рассуждать 223
 рассчитывать 328
 расти 214
 растить 214
 расходовать 354
 расческа 212
 ратуша 389
 ребенок 38
 революционный 390
 революция 377
 регистратор 116
 редакция 342
 редкий 172
 редко 214
 режиссёр 354
 резать 182, 224
 резиновый сапог 268
 результат 161, 329
 результативный 70
 река 142
 ректор 389
 реликвия 258
 рельеф 389
 ремонт 215
 рентгенолог 431
 репетиция 214
 репортаж 366
 репортёр 329
 репродуктор 366
 республика 173
 республиканская клини-
 ческая больница 430
 республиканский 435

Республиканский комитет по физической культуре и спорту 330
 ресторан 390
 реферат 61
 рецензия 257
 речь 235
 решать 413
 решение 401
 рис 292
 рисование 160
 рисовать 107
 робкий 423
 родильный дом 430
 родина 142
 родители 54
 родительный падеж 45
 родной язык 89
 рождаться 61, 151
 рожь 203
 роза 143
 роль 258
 роман 46, 70
 романтический 235
 романтический 235
 Российская СФСР 168
 Россия 161
 рост 97
 рот 116
 рояль 97
 рубашка 268
 рубль 116
 рука 124
 рукав 272
 рукавица 268
 руководитель 214
 руководить 214, 257, 341
 руководство 365
 русская 71
 русский 71, 90
 ручка 39
 ручной мяч 325
 рыба 131
 рыбак 160, 202
 рыбная промышленность 306
 рыболовная снасть 224
 рыбок 329
 рынок 133
 рюкзак 224
 рябина 151
 ряд 125
 рядом 70, 160, 191

С

с 161, 434, 435, 447
 с собой 107
 с трудом 99

сад 124
 садиться 45
 салат 108
 сам 38, 150
 самого себя 295
 самолёт 60
 самый последний 99
 санаторий 307
 сани 326
 санитарка 435
 сантиметр 307
 сапог 108, 268
 сапожник 202
 сахар 89, 169
 сборник 191, 365
 сборник стихов 150
 свадьба 424
 свая 424
 сведение 182
 свежий 215, 225
 свекла 272
 свекор 272
 сверху 173
 свет 99, 284
 светильник 80
 светить 80
 светлый 47, 69
 свеча 235
 свинина 132
 свинья 232
 свободно 90
 свободный 61
 сводка погоды 247
 своеобразие 224
 своеобразный 224, 376
 свой 46, 70, 150
 свойство 70
 сдавать 182
 сдаваться 376
 сделать 203
 сеанс 143
 север 421
 Северная война 342
 северная широта 247
 Северная Эстония 224
 Северный Ледовитый океан 244
 северо-восток 421
 северо-запад 421
 сегодня 61
 сегодняшний 192, 248
 седьмой 89
 сейчас 39, 69
 секретарь 98, 401
 сельдь 292
 сельское хозяйство 247
 семестр 377
 семинар 61
 семья 78
 семья 53
 сено 246

сентябрь 88
 сердиться 203
 сердце 108, 224
 серебро 354
 серп 182
 серьёзный 151
 сессия 401
 сестра 54
 сеть 225
 сеять 400
 сзади 70
 Сибирь 247
 сила 192, 223
 сильно 116
 сильный 99
 символ 390
 симпатичный 116
 симфонический 258
 симфонический оркестр 258
 симфония 258
 синий 46
 синоним 447
 система 342
 сиять 60
 сказание 423
 сказать 125
 сказка 151
 скала 223
 скатерть 172
 сквозь 235
 склад 202
 складывать 283
 склонение 70
 склонять 70
 сколько 80, 98
 скоро 71
 скоростной бег на коньках 326
 скоростной спуск 325
 скрывать 248
 скудный 60, 434
 скульптор 173
 скульптура 172, 173
 скучать 161
 скучный 315
 слабый 108, 214
 славный 319
 сладкий 98
 слалом 325
 сланцевая промышленность 307
 след 234
 следить 115
 следовательно 307
 следовать 142
 следующий 124
 слеза 296
 слепой 46
 сливки 169
 сливочное масло 133

- слитный глагол 54
 слишком 202, 377
 словарь 70
 словно 46, 172, 191
 слово 39
 словообразование 435
 сложное время 202
 служащий 181
 служебное слово 52
 служить 203
 случай употребления 71
 случиться 142
 слушать 98
 слышать 132, 365
 смелый 318
 смерть 215
 сметана 169
 сметливый 61
 сметь 90
 смех 423
 смешанный хор 215
 смешаться 366
 смешной 150
 смеяться 132
 смотреть 99
 смотри 248
 смычный согласный 107
 снаружи 161
 снег 53
 снимать фильм 223
 снова 69, 150, 342
 со стороны 160, 435
 собака 160
 собирать 132, 283
 собираться 131
 собрание 98
 собрать 236
 собраться 400
 собственнo 203
 собственный 46
 совершенно 435
 совет 142, 296
 советовать 182
 Советская Эстония 160
 Советский Союз 132
 совместно 181
 современное пятиборье 325
 современность 248
 современный 295, 377
 совсем 283
 совхоз 235
 согласен 354
 согласно 401
 согласный (звук) 89
 согласование 242
 соглашаться 224
 содержательный 319
 создавать 191
 сок 132
 солёный 435
 солист 215
 солистка 215
 солнечный 244
 солнце 80
 соловей 108
 соль 98, 169
 сомневаться 376
 сомнительный 257
 сообразительный 61
 сообщать 435
 сообщение 235
 соответственный 192
 соответствующий 192
 соперник 329
 соревнование 133
 соревнование боксеров 258
 сорочка 268
 сосед 70
 соседняя деревня 202
 соседство 247
 сослагательное наклоне-
 ние 283
 сосна 232
 сосняк 224
 состав 295
 составлять 142
 составная форма 329
 составное числительное 115
 состояние 151, 161
 состоять 160
 состояться 61
 состязаться 414
 социалистическое сорев-
 нование 366
 союз 354
 Союз Советских Социалистических Республик
 = Советский Союз = СССР 132
 союзная республика 160
 спадать 115
 спальня 172
 спасибо 433
 спать 53
 спектакль 141
 спереди 365
 специалист 354
 специальность 53
 спешить 108
 спина 143, 235
 сплошь 248
 спокойно 192
 спокойный 435
 спор 390
 спорить 377
 спорт 98
 спортзал 80
 спортивная база 319
 спортивная медицина 122
 спортивная одежда 268
 спортивная ходьба 325
 спортивное общество 329
 спортивный костюм 413
 спортсмен 98
 способ образования 142
 способность 297
 справка 182, 413
 спринтер 329
 спрягаемая форма 89
 спрягать 39
 спряжение 39
 спуск 318
 спускаться 172, 318
 сравнительная степень 202, 318
 сравнительно 247
 среда 60
 среди 236, 283, 434
 средневековый 389
 среднее образование 352
 средний 97
 средних лет 124
 средняя школа 53
 срок 182
 ссориться 366
 стадион 192
 стакан 97, 160
 становится 39
 станция 141
 старательно 214
 стараться 161
 старик 424
 старомодный 366
 староста группы 70
 староста курса 400
 старик 424
 старый 47
 стекло 160
 стена 46, 284
 стержень 116
 стетоскоп 224
 стипендиальная комиссия 401
 стипендиальный фонд 401
 стипендия 89
 стирать 203
 стирка 235
 стихотворение 70, 142
 стоять 132
 стол 46
 столетие 161
 столовая 108, 173, 182
 столько 202
 столярная работа 235
 столярничать 235

стоматологический кабинет 115
 сторона 318
 стоять 151, 247
 страдательный залог 413
 страна 89
 страница 124
 странный 107
 страшно 283
 страшный 284, 318
 стрельба 325
 стрелять 202
 стремиться 161
 строгий 435
 строить 97
 стройка 306
 стройный 98
 стройотряд 141
 студент 40
 студенческий билет 178
 студенческое научное общество 342
 студенчество 342
 стук 423
 стул 151
 ступень 106
 ступня 255
 стучать 172
 суббота 60
 сувенир 271
 судно 142
 сумка 107
 сумма 235
 суп. 108, 132
 супруг 52
 супруга 52
 суровый 283
 сутулый 125
 суффикс 272
 сухой 247
 существо 70
 счастливец 61
 счастливый 61, 272
 счастье 173, 377
 счет 150
 съесть 248
 сын 125
 сыр 131
 сырой 247
 сырье 308
 сюда 70, 80
 сюрприз 297

Т

таблица 272
 табуретка 80
 Таджикская ССР 168
 тайм 318

так 39, 160
 так же 38, 53
 так же ... как 329
 так как 400
 так ... как и 329
 также 38, 53
 таким образом 307
 таковой 297
 такой 284, 297, 447
 тактически 319
 талант 328
 Таллин 168
 Таллинская государственная консерватория 352
 Таллинский горисполком 329
 Таллинский педагогический институт 352
 Таллинский политехнический институт 352
 там 39
 тамошний 224
 танец 366
 танцевать 98
 тапочка 268
 тарелка 168
 Тарту 168
 тартусец 258
 Тартуский государственный университет 352
 тащить 173
 таять 215
 твердый 46
 твой 47
 творить 191
 творог 132
 творчество 181
 т. е. = то есть 354
 театр 70
 театр юного зрителя 258
 текст 182
 текст для чтения 38
 текстильная промышленность 307
 телевидение 258
 телевизор 61
 телега 151
 телеграмма 182
 теленок 236
 телефон 70
 телефонная cabina 182
 тело 255
 телятина 133
 тема 192
 темнота 284
 темный 46, 71
 темперамент 161
 температура 248
 теннис 99

теоретический 125
 теперь 80
 тепловая электростанция 307
 теплый 80
 терапевт 431
 терапевтическое отделение 430
 терминатив 215
 термометр 247
 терпение 376
 территория 308
 терять 223
 теряться 183
 тетрадь 40
 тетя 54
 техник 215
 техника 272
 техникум 54
 течь 143, 161
 тихий 54
 Тихий океан 244
 тихо 116
 тип 108
 тканый 296
 ткань 255, 307
 товар 271
 товарищ 39, 97
 товарищ по группе 161
 товарищ по комнате 47
 товарищ по курсу 132
 товарищ по школе 271
 тогда 61, 330
 тоже 38
 толкание 330
 толкание ядра 325
 толстый 318
 только 79
 только что 192
 том 172
 тонкий 315
 тонна 308
 тонуть 151
 топить 389
 торжественно 115
 торжественное собрание 365
 торжественный 115
 тот 447
 тот самый 46
 тотчас 423
 точно 80
 точный 80
 трава 116
 традиция 172, 308
 трактор 284
 тракторист 173
 трамвай 225
 трамвайный билет 413
 транслатив 215

требование 182
 требовать 19, 413
 тренер 258
 тренировка 447
 третий 53
 треть 389
 третье (блюдо) 292
 три 78
 три четверти 214
 трибуна 366
 трико 268
 тройной прыжок 325
 труд 272
 трудность 272
 грудной 61
 трудолюбивый 319
 трудящийся 366
 туалетные принадлеж-
 ности 212
 туберкулезный диспансер
 430
 туда 80
 туман 248
 тупой 315
 турист 161
 Туркменская ССР 168
 туфля 142
 туча 235
 тушеный 292
 ты 39
 тысяча 99
 тяжелая атлетика 325
 тяжесть 329
 тяжкий 424
 тянуть 116

У

у 69, 133, 152, 434
 у кого 60
 у чего 115
 убирать 160, 236
 уборка картофеля 234
 уважаемый 342
 уважать 257
 увезти 71
 уверенный 318
 увлекательный 203
 увлекаться 257
 увлеченно 214
 укладывать спать 214
 угол 108
 уголь 125
 удаваться 203
 ударять 191
 удивление 413
 удобный 318
 удовлетворять 401
 удовлетворяться 224
 уезжать 161

ужасно 283, 376
 ужасный 284
 уже 53
 ужин 215
 Узбекская ССР 168
 узкий 46
 узнавать 192
 указательное местоиме-
 ние 295
 указывать 70
 украинец 90
 украинка 90
 Украинская ССР 168
 украинский 90
 украшать 365, 389
 улица 71, 182
 улыбаться 132
 ум 329
 умение 296
 умереть 151
 уметь 89
 умножать 78
 умный 47
 умственный 354
 умывание 235
 унести 71
 универмаг 271
 университетский 342
 упаковывать 447
 упитанный 98
 употреблять 215
 управление 98
 управлять 257
 упражнение 38
 упражнение для повто-
 рения 46
 упрек 257
 урожай 235
 урок 40
 усердно 214
 успевать 172
 успешно 257, 366
 уставать 71
 усталый 71, 152
 устанавливаться 247
 устраивать 271, 319
 устраиваться 319
 устье 202
 утвердительный 38
 утверждать 423
 утес 223
 утомленный 71, 152
 утонуть 173, 203
 утренний 433
 утренняя зарядка 434
 утро 53
 уха 292
 ухаживать 283
 ухо 255
 уходить 54, 90, 172

участвовать 214, 272
 участник 342
 участок 224
 учеба 99, 308
 учебник 47, 71
 учебное заведение 355
 учебный предмет 133
 учение 99
 ученик 40, 203
 ученый 125
 учитель 40
 учить 390
 учиться 54
 уютный 318

Ф

фабрика 143
 фактически 319
 факультет 125
 фамилия 39
 фашистский 283
 февраль 87
 фехтование 325
 фигурное катание 326
 физик 38
 физика 38, 60
 физико-химический фа-
 культет 122
 физкультурный факуль-
 тет 122
 филолог 38
 филологический 121
 филологический факуль-
 тет 121
 филология 121
 философия 400
 философский 295
 финка 90
 финн 90
 финский 90
 Финский залив 235
 фольклор 151
 фольклорист 341
 форма 40, 172
 фотоаппарат 60
 фотографировать 224
 фотоснимок 389
 французский 90
 фокус 295
 фундамент 284
 футбол 97, 325
 футбольный матч 191

Х

халат 268
 характер 160, 295
 хвалить 124
 хвойное дерево 232

химикат 80
химик 38
химический корпус 00
химия 124
хирург 214, 431
хирургическое отделение
430

хлеб 124, 132
хлопотать 234
хобби 214
ходить 53
хозяйка 98
хозяйн 202, 355
хозяйственные товары
271
хозяйство 125, 235
хоккей с шайбой 326
холод 53
холодильник 169
холодный 53
хор 181
хоровая песня 257
хоронить 389
хороший 45
хорошо 44
хотеть 90
хотя 80
хранить 257
хрипеть 434
хромать 447
хроника 389
художественная выстав-
ка 107
художественная литера-
тура 141
художественное училище
389
художник 107
худой 98
хутор 203

Ц

цвести 71
цвет 108
цветок 70
цветочный павильон 447
целесообразный 447
целостный 71
целый 172
цель 446
цена 124
ценный 423
центнер 272
центр 434
центр города 80
центр парусного спорта
447
Центральный Комитет
ЛКСМЭ 328

церковь 389
цех 284
циклон 248

Ч

чай 90, 169, 293
чайник 168
час 99
часовой 413
часовщик 202
часто 61
часть 89, 161, 236
часть света 244
часы 80
чашка 99, 271
чего 89
чей 46
челн 203
человек 44, 150
чемодан 413
чему 142
чередование 108
чередование долготы 108
чередование ступеней
106
через 235, 236, 446
черемуха 151
чернила 47
черный 46
черта 306
честный 89
четверг 60
четвертый 60
четверть 215
четыре 78
численность населения
307
числитель 307
числительное 98, 299
число 79
чистый 60
читатель 124
читательный зал 191
читательский билет 191
читать 46
член 107
что 39, 89, 107
чтобы 107, 413
что-либо 107, 150
что-нибудь 107, 150
что-то 107
чувство 70, 142, 192
чувство юмора 97
чувствовать 116
чудо 271
чужой 133
чулок 268

Ш

шаг 132
шагать 132, 141
шаловливый 215
шапка 142, 269
шариковая ручка 39
шарф 143, 268
шахматист 307
шахматная доска 257
шахматный турнир 257
шахматы 98
шествие 366
шестой 80
шесть 78
шея 142, 214, 255
ширина 271
широкий 46, 181
шифоньер 173
шишка 160
шкаф 79
школа 53
школьное здание 214
шляпа 269
шоколад 435
шоссе 160
шофер 52
штангист 330
штат 296
шуба 267
шуметь 172
шутить 413
шутка 80
шуточная песня 202

Щ

щека 255
щетка 212
щи 292

Э

экзамен 60
экзаменационная сессия
223
экономика 125
экономист 39
экономический факуль-
тет 122
экскурсионное бюро 388
экскурсия 223
экспедиция 201
экспортировать 388
элатив 160
электрическая бритва 212
электричество 257
элемент 306
Эмайыги 131

эмблема 365	эти 80	юрист 341
энергия 306	это 39	Юрьевская ночь 446
энергопромышленность 306	этого 70	

энциклопедия 160

эпос 446

эссив 214

эстонец 89

Эстония 52

эстонка 89

Эстонская сельскохозяйственная академия 52, 352

Эстонская ССР 167

эстонский 69

эстрада 365

эстрадная музыка 257

этаж 172

юбиляр 365

юбка 268

юг 132, 421

юго-восток 421

юго-запад 421

южанин 160

южанка 160

южная широта 247

юноша 46

юридический факультет 122

Ю

Я

я 39

яблоко 133

явление 70

являться 181

язык 47

языковед 341

яйцо 169

январь 87

ясно 51

ясный 191

ящик 191, 318

LISA. ПРИЛОЖЕНИЕ

Tabel 1. Käänamine. Таблица 1. Склонение.

	Singular	Pluural	Singular	Pluural	Singular	Pluural	Singular	Pluural	Singular	Pluural
Nominatiiv Genitiiv	tee tee	teed teede	pesa pesa	pesad pesade	jõgi jõe	jõed jõgede	kask kase	kased kaskede	aednik aedniku	aednikud aednikkude ~ aednike
Partitiiv	teed	teid	pesa	pesi ~ pesasid	jõge	jõgesid jõgedesse	kaske kasesse ~ kaske	kaski ~ kaskesid kaskedesse	aednikku aednikusse ~ aednikku	aednikke (~ aednikkusid) aednikkudesse ~ aednikesse
Illatiiv	teesse	teedesse ~ teisse	pesasse ~ pessa	pesadesse ~ pesisse	jõesse ~ jõkke					
Inessiiv	tees	teedes ~ teis	pesas	pesades ~ pesis	jões	jõgedes	kases	kaskedes	aednikus	aednikkudes ~ aednikes
Elatiiv	teest	teedest ~ teist	pesast	pesadest ~ pesist	jõest	jõgedest	kasest	kaskedest	aednikust	aednikkudest ~ aednikest
Allatiiv	teele	teedele ~ teile	pesale	pesadele ~ pesile	jõe	jõgedele	kasele	kaskedele	aednikule	aednikkudele ~ aednikele
Adessiiv	teel	teedel ~ teil	pesal	pesadel ~ pesil	jõel	jõgedel	kasel	kaskedel	aednikul	aednikudel ~ aednikel
Ablatiiv	teelt	teedelt ~ teilt	pesalt	pesadelt ~ pesilt	jõelt	jõgedelt	kaselt	kaskedelt	aednikult	aednikkudelt ~ aednikelt
Translatiiv	teeks	teedeks (~ teiks)	pesaks	pesadeks (~ pesiks)	jõeks	jõgedeks	kaseks	kaskedeks	aednikuks	aednikkudeks ~ aednikeks
Essiiv	teena	teedena (~ teina)	pesana	pesadena (~ pesina)	jõena	jõgedena	kasena	kaskedena	aednikuna	aednikkudena ~ aednikena
Terminatiiv	teeni	teedeni (~ teini)	pesani	pesadeni (~ pesini)	jõeni	jõgedeni	kaseni	kaskedeni	aednikuni	aednikkudeni ~ aednikeni
Abessiiv	teeta	teedeta (~ teita)	pesata	pesadeta (~ pesita)	jõeta	jõgedeta	kaseta	kaskedeta	aednikuta	aednikkudeta ~ aedniketa
Komitatiiv	teega	teedega	pesaga	pesadega	jõega	jõgedega	kasega	kaskedega	aednikuga	aednikkudega ~ aednikega

Tabel 2. Käänamine. Таблица 2. Склонение.

	Singular	Pluural	Singular	Pluural	Singular	Pluural
Nominatiiv	number	numbrid	kallas	kaldad	hoone	hooned
Genitiiv	numbri	numbrite	kalda	kallaste	hoone	hoonete
Partitiiv	numbrit	numbreid	kallast	kaldaid	hoonet	hooneid
Illatiiv	numbrisse	numbritesse	kaldasse	kallastesse	hoonesse	hoonetesse
		~ numbreisse		~ kaldaisse		~ hooneisse
Inessiiv	numbris	numbrites	kaldas	kallastes	hoones	hoonetes
		~ numbreis		~ kaldais		~ hooneis
Elatiiv	numbrist	numbritest	kaldast	kallastest	hoonest	hoonetest
		~ numbreist		~ kaldaist		~ hooneist
Allatiiv	numbrile	numbritele	kaldale	kallastele	hoonele	hoonetele
		~ numbreile		~ kaldaile		~ hooneile
Adessiiv	numbril	numbritel	kaldal	kallastel	hoonel	hoonetel
		~ numbreil		~ kaldail		~ hooneil
Ablatiiv	numbrilt	numbritelt	kaldalt	kallastelt	hoonelt	hoonetelt
		~ numbreilt		~ kaldailt		~ hooneilt
Translatiiv	numbriks	numbriteks	kaldaks	kallasteks	hooneks	hooneteks
		(~ numbreiks)		(~ kaldaiks)		(~ hooneiks)
Essiiv	numbrina	numbritena	kaldana	kallastena	hoonena	hoonetena
		(~ numbreina)		(~ kaldaina)		(~ hooneina)
Terminatiiv	numbrini	numbriteni	kaldani	kallasteni	hooneni	hooneteni
		(~ numbreini)		(~ kaldaini)		(~ hooneini)
Abessiiv	numbrita	numbriteta	kaldata	kallasteta	hooneta	hooneteta
		(~ numbreita)		(~ kaldaita)		(~ hooneita)
Komitatiiv	numbriga	numbritega	kaldaga	kallastega	hoonega	hoonetega

Тabel 3. Käänamine. Таблица 3. Склонение.

	Singular	Pluural	Singular	Singular	Pluural
Nominatiiv	see	need	keegi	niisugune	niisugused
Genitiiv	selle	nende	kellegi	niisuguse	niisuguste
Partitiiv	seda	neid	kedagi	niisugust	niisuguseid
Illatiiv	sellesse	nendesse ~ neisse	kellesegi	niisugusesse	niisugustesse ~ niisuguseisse
Inessiiv	selles	nendes ~ neis	kelleski	niisuguses	niisugustes ~ niisuguseis
Elatiiv	sellest	nendest ~ neist	kellestki	niisugusest	niisugustest ~ niisuguseist
Allatiiv	sellele	nendele ~ neile	kellelegi	niisugusele	niisugustele ~ niisuguseile
Adessiiv	sellel	nendel ~ neil	kellelgi	niisugusel	niisugustel ~ niisuguseil
Ablatiiv	sellelt	nendelt ~ neilt	kelleltki	niisuguselt	niisugustelt ~ niisuguseilt
Translatiiv	selleks	nendeks ~ neiks	kellekski	niisuguseks	niisugusteks (~ niisuguseiks)
Essiiv	sellena	nendena	kellenagi	niisugusena	niisugustena (~ niisuguseina)
Terminatiiv	selleni	nendeni	kellenigi	niisuguseni	niisugusteni (~ niisuguseini)
Abessiiv	selleta	nendeta	kelletagi	niisuguseta	niisugusteta (~ niisuguseita)
Komitatiiv	sellega	nendega	kellegagi	niisugusega	niisugustega

Tabel 4. Põõramine. Таблица 4. Спряжение.

ma-infinitiiv: tööta da-infinitiiv: töötada

	Preesens		Imperfekt		Perfekt		Pluskvamperfekt	
	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav
Indikatiiv	1. töötan 2. töötad 3. töötab 1. töötame 2. töötate 3. töötavad	1. } 2. } 3. } ei tööta	1. töötasin 2. töötasid 3. töötas 1. töötasime 2. töötasite 3. töötasid	1. } ei töötanud 2. } 3. }	1. olen 2. oled 3. on 1. oleme 2. olete 3. on	töötanud } 1. } 2. } ei ole 3. } töötanud 1. } 2. } 3. }	1. olin 2. olid 3. oli 1. olime 2. olite 3. olid	töötanud } 1. } 2. } ei olnud 3. } töötanud 1. } 2. } 3. }
Imperatiiv	1. — 2. tööta 3. töötagu 1. töötagem 2. töötage 3. töötagu	1. — 2. ära tööta 3. ärgu töötagu 1. ärgem töötagem 2. ärge töötage 3. ärgu töötagu						
Konditsionaal	1. töötaksin 2. töötaksid 3. töötaks 1. töötaksime 2. töötaksite 3. töötaksid	1. } 2. } 3. } ei töötaks			1. oleksin 2. oleksid 3. oleks 1. oleksime 2. oleksite 3. oleksid	töötanud } 1. } 2. } ei oleks 3. } töötanud 1. } 2. } 3. }		
Kaudne kõneviis	1. } 2. } 3. } töötavat	1. } 2. } 3. } ei töötavat			1. } 2. } 3. } olevat 1. } 2. } 3. } töötanud	1. } 2. } 3. } ei olevat 1. } 2. } 3. } töötanud		

nud-partitsiip
des-gerundiiv
impersonaali preesens
impersonaali imperfekt

töötanud
töötades
töötatakse
töötati

tud-partitsiip
v-partitsiip
mine-teonimi
ja-tegijanimi

töötatud
töötav
töötamine
töötaja

Tabel 5. Pööramine. Таблица 5. Спряжение.

ma-infinitiiv: lugema

da-infinitiiv: lugeda

	Preesens		Imperfekt		Perfekt		Pluskvamperfekt	
	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav
Indikatiiv	1. loen 2. loed 3. loeb 1. loerne 2. loete 3. loevad	1. } 2. } 3. } ei loe	1. lugesin 2. lugesid 3. luges 1. lugesime 2. lugesite 3. lugesid	1. } ei 2. } lugenud 3. }	1. olen 2. oled 3. on 1. oleme 2. olete 3. on	1. } ei ole 2. } lugenud 3. }	1. olin 2. olid 3. oli 1. olime 2. olite 3. olid	1. } ei olnud 2. } lugenud 3. }
Imperatiiv	1. — 2. loe 3. lugegu 1. lugegem 2. lugege 3. lugegu	1. — 2. ära loe 3. ärgu lugegu 1. ärgem lugegem 2. ärge lugege 3. ärgu lugegu						
Konditsionaal	1. loeksin 2. loeksid 3. loeks 1. loeksime 2. loeksite 3. loeksid	1. } 2. } 3. } ei loeks			1. oleksin 2. oleksid 3. oleks 1. oleksime 2. oleksite 3. oleksid	1. } ei oleks 2. } lugenud 3. }		
Kaudne kõneviis	1. } 2. } 3. } lugevat	1. } ei lugevat 2. } 3. }			1. } 2. } 3. } olevat lugenud	1. } ei olevat lugenud 2. } 3. }		

nud-partitsiip
des-gerundiiv
impersonaali preesens
impersonaali imperfekt

lugenud
lugesid
loetakse
loeti

tud-partitsiip
v-partitsiip
mine-teonimi
ja-tegijanimi

loetud
loetav
lugemine
lugeja

Tabel 6. Põõramine.

Таблица 6. Спряжение.

ma-infinitiiv: vaatama

da-infinitiiv: vaadata

	Preesens		Imperfekt		Perfekt		Pluskvamperfekt	
	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav
Indikatiiv	1. vaatan 2. vaatad 3. vaatab 1. vaatame 2. vaatate 3. vaatavad	1. } 2. } 3. } ei vaata 1. } 2. } 3. }	1. vaatasin 2. vaatasid 3. vaatas 1. vaatasime 2. vaatasite 3. vaatasid	1. } ei 2. } vaadanud 3. }	1. olen 2. oled 3. on 1. oleme 2. olete 3. on	1. } ei ole 2. } vaadanud 3. } 1. } 2. } 3. }	1. olin 2. olid 3. oli 1. olime 2. olite 3. olid	1. } 2. } 3. } vaadanud 1. } 2. } 3. }
Imperatiiv	1. — 2. vaata 3. vaadaku 1. vaadakem 2. vaadake 3. vaadaku	1. — 2. ära vaata 3. ärgu vaadaku 1. ärgem vaadakem 2. ärge vaadake 3. ärgu vaadaku						
Konditsionaal	1. vaataksin 2. vaataksid 3. vaataks 1. vaataksime 2. vaataksite 3. vaataksid	1. } 2. } 3. } ei vaataks 1. } 2. } 3. }			1. oleksin 2. oleksid 3. oleks 1. oleksime 2. oleksite 3. oleksid	1. } ei oleks 2. } vaadanud 3. } 1. } 2. } 3. }		
Kaudne kõneviis	1. } 2. } 3. } vaatavat 1. } 2. } 3. }	1. } ei 2. } vaatavat 3. }			1. } 2. } 3. } olevat 1. } 2. } 3. }	1. } ei 2. } olevat 3. }		

rud-partitsiip
des-gerundiiv
 impersonaali preesens
 impersonaali imperfekt

vaadanud
 vaadates
 vaadatakse
 vaadati

tud-partitsiip
v-partitsiip
mine-teonimi
ja-tegijanimi

vaadatud
 vaatav
 vaatamine
 vaataja

Tabel 7. Pööramine.
ma-infiniitiv: minema

Т а б л и ц а 7. Спряжение.
da-infiniitiv: minna

	Preesens		Imperfekt		Perfekt		Pluskvamperfekt	
	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav	Jaatav	Eitav
Indikatiiv	1. lähen 2. lähed 3. läheb 1. läheme 2. lähete 3. lähevad	1. } 2. } 3. } ei lähe	1. läksin 2. läksid 3. läks 1. läksime 2. läksite 3. läksid	1. } 2. } 3. } ei läinud	1. olen 2. oled 3. on 1. oleme 2. olete 3. on	lâinud 1. } 2. } 3. } ei ole lâinud	1. } 2. } 3. } oli lâinud	1. } 2. } 3. } ei olnud lâinud
Imperatiiv	1. — 2. mine 3. mingu 1. mingem 2. minge 3. mingu	1. — 2. ära mine 3. ärgu mingu 1. ärgem mingem 2. ärge minge 3. ärgu mingu						
Konditsionaal	1. läheksin 2. läheksid 3. läheks 1. läheksime 2. läheksite 3. läheksid	1. } 2. } 3. } ei läheks			1. oleksin 2. oleksid 3. oleks 1. oleksime 2. oleksite 3. oleksid	oleks lâinud 1. } 2. } 3. } ei oleks lâinud		
Kaudne kõneviis	1. } 2. } 3. } minevat	1. } 2. } 3. } ei minevat			1. } 2. } 3. } olevat lâinud	1. } 2. } 3. } ei olevat lâinud		

nud-partitsiip
des-gerundiiv
impersonaali preesens
impersonaali imperfekt

lâinud
minnes
minnakse
mindi

tud-partitsiip
v-partitsiip
mine-teonimi
ja-tegijanimi

mindud
minev
minemine
mineja

SISUKORD. СОДЕРЖАНИЕ.

От авторов	5
О различиях между русским и эстонским языком	7
Об эстонском произношении и письме	10
1. Произношение. Артикуляционная база. Коартикуляция. Палатализация. Ударение. Долгота. Интонация. Гласные. Согласные.	10
2. Письмо. Алфавит. Транскрипция. Слогоделение и правила переноса.	20
Упражнения для произношения	23
Esimehe õppetükk. Grammatika. Personaalconomenid. Põõgramine: <i>olema</i> . Личные местоимения. Спряжение: <i>olema</i> .	32
Lugemispala. Saage tutvaks! — Telefonikõne.	36
Teine õppetükk. Grammatika. Adjektiiv. Personaalconomeni genitiiv. Имя прилагательное. Генитив личного местоимения.	41
Lugemispala. Vestlus. — Vanasõna.	45
Kolmas õppetükk. Grammatika. Indekatiiv. Preesens. Jaatavad vormid. Изъявительное наклонение. Настоящее время. Утвердительные формы.	49
Lugemispala. Meie perekond. — Mõistatus.	52
Neljas õppetükk. Grammatika. Indekatiiv. Preesens. Eitavad vormid. Imperfekt. Jaatavad vormid. Изъявительное наклонение. Настоящее время. Отрицательные формы. Простое прошедшее. Утвердительные формы.	56
Lugemispala. Küllakutse. — Vanasõnu.	59
Viies õppetükk. Grammatika. Genitiiv. Genitiivi peamised tarvita-misjuhud. Genitiivi rektisooniga postpositsioonid. Генитив. Основные случаи употребления генитива. Послелogi, требующие ге-нитива.	63
Lugemispala. Kus on mu õpik? — Luuletus: Juhan Liiv, Kanarbik.	68
Kuues õppetükk. Grammatika. Pluurali nominatiiv. Indekatiiv. Imperfekt. Jaatavad vormid. Arvud 1—100. Номинатив, множест-венного числа. Изъявительное наклонение. Простое прошедшее. Утвердительные формы. Числа 1—100.	73
Lugemispala. Kus toimuvad loengud? — Nalja.	79
Seitsmes õppetükk. Grammatika. Partitiiv. <i>da</i> -infinitiiv. Põõrde-line vorm + <i>da</i> -infinitiiv. Põõrdeline vorm + <i>ma</i> -infinitiiv. Парти-тив. <i>da</i> -инфинитив. Спрягаемая форма + <i>da</i> -инфинитив. Спрягае-мая форма + <i>ma</i> -инфинитив.	82
Lugemispala. Mis keelt te räägite? — Vanasõna.	88

Kaheksas õppetükk. Grammatika. Partitiivi peamised tarvitamisjuhud. Основные случаи употребления партитива.	92
Lugemispaala. Meie rühm. — Laul: Lepalind. Sõnad Anna Haava.	95
Üheksas õppetükk. Grammatika. Astmevaheldus (I): Vältevaheldus (klusiliid). Чередование ступеней (I): Чередование долготы (смычные).	100
Lugemispaala. Kohvikus. — Luuletus: Lydia Koidula, Ööbik.	105
Kümnnes õppetükk. Grammatika. Astmevaheldus (II): Assimilatsioon. Arvud 100—∞. Чередование ступеней (II): Ассимиляция. Числа 100—∞.	110
Lugemispaala. Virvel valutab hammas. — Nalja.	113
Üheteistkümnnes õppetükk. Grammatika. Astmevaheldus (III): Kadu, teisenemine. Imperatiiv. Jaatavad vormid. Singulari ja pluraali 2. rõõge. Tegijanimi. Чередование ступеней (III): Выпадение, изменение. Повелительное наклонение. Утвердительные формы. 2-ое лицо единственного и множественного числа. Название деятеля.	118
Lugemispaala. Eesti keele loeng. — Vanasõnu.	122
Kaheteistkümnnes õppetükk. Grammatika. Astmevaheldus (IV): Vältevaheldus (välja arvatud klusiilid). Partitiivi rektisiooniga prepositsioonid. Keda? mida? — pluraali partitiiv. Чередование ступеней (IV): Чередование долготы (кроме смычных согласных). Предлоги, требующие партитива. Кого? что? — партитив множественного числа.	126
Lugemispaala. Toidukaupluses. — Vanasõnu.	130
Kolmeteistkümnnes õppetükk. Grammatika. Illatiiv. Illatiivi peamised tarvitamisjuhud. Allatiiv. Allatiivi peamised tarvitamisjuhud. Иллатив. Основные случаи употребления иллатива. Аллатив. Основные случаи употребления аллатива.	134
Lugemispaala. Kes läheb telefonivalvesse? — Nalja.	140
Neljateistkümnnes õppetükk. Grammatika. Inessiiv. Inessiivi peamised tarvitamisjuhud. Adessiiv. Adessiivi peamised tarvitamisjuhud. Инессив. Основные случаи употребления инессива. Адессив. Основные случаи употребления адессива.	145
Lugemispaala. Raasuke rahvaluulet. — Vanasõnu.	149
Viieteistkümnnes õppetükk. Grammatika. Elatiiv. Elatiivi peamised tarvitamisjuhud. Ablatiiv. Ablatiivi peamised tarvitamisjuhud. Теоними. Элатив. Основные случаи употребления элатива. Аблатив. Основные случаи употребления аблатива. Название действия.	153
Lugemispaala. Kust te pärit olete? — Vanasõnu.	159
Kuueteistkümnnes õppetükk. Grammatika. Ülevaade kohakäänetest. Adverb. Genitiivi rektisiooniga postpositsioonid. Общие сведения о местных падежах. Наречие. Послелоги, требующие генитива.	163
Lugemispaala. Virve juures külas. — Luuletus: Juhan Smuul, Mehe töö.	170
Seitsmeteistkümnnes õppetükk. Grammatika. Indikatiiv. Imperfekt (-si ~ -(i)s). Jaatavad vormid. Genitiiv + -ne. Nominatiiv + -ne. Изъявительное наклонение. Простое прошедшее (на -si ~ -(i)s). Утвердительные формы. Генитив + -ne. Номинатив + -ne.	175
Lugemispaala. Postimajas. — Postkaart.	178
Kaheksateistkümnnes õppetükk. Grammatika. Indikatiiv. Imperfekt (-i). Jaatavad vormid. nud-partitsiip. Imperfekt. Eitavad	185

vormid. Изъявительное наклонение. Простое прошедшее (на -i). Утвердительные формы. <i>nud</i> -партицип. Простое прошедшее. Отри- цательные формы.	
Lugemispala. Raamatukogus. — Vanasõnu.	189
Üheksateistkümmnes õppetükk. Grammatika. Indikatiiv. Per- fekt. Jaatavad vormid. Eitavad vormid. Pluskvamperfekt. Jaatavad vormid. Eitavad vormid. Komparatiiv. Изъявительное наклонение. Перфект. Утвердительные формы. Отрицательные формы. Плюс- квampfekt. Утвердительные формы. Отрицательные формы. Сравнительная степень.	194
Lugemispala. Meremees või maamees. — Laul: Sõnad Anna Haava.	200
Kahetekümmnes õppetükk. Grammatika. Translatiiv. Translatiivi peamised tarvitamisjuhud. Essiiv. Essiivi peamised tarvitamisjuhud. Terminatiiv. Terminatiivi peamised tarvitamisjuhud. Kui palju kell on? Superlatiiv. Транслатив. Основные случаи употребления трансла- тива. Эссив. Основные случаи употребления эссива. Терминатив. Основные случаи употребления терминатива. Сколько времени? Превосходная степень.	205
Lugemispala. Salme Kure esmaspäev. — Nalja.	212
Kahetekümne esimene õppetükk. Grammatika. Komitatiiv. Komitatiivi peamised tarvitamisjuhud. Abessiiv. Abessiivi peamised tarvitamisjuhud. Imperatiivi 2. rõõrde eitavad vormid. Комитатив. Основные случаи употребления комитатива. Абессив. Основные слу- чай употребления абессива. Отрицательные формы 2-го лица пове- лительного наклонения.	217
Lugemispala. Matkal. — Luuletus: Debora Vaarandi, Teed, teed...	222
Kahetekümne teine õppetükk. Grammatika. Pluurali genitiiv. Генитив множественного числа.	226
Lugemispala. Reeda vanavanemate juures. — Mõistatusi.	232
Kahetekümne kolmas õppetükk. Grammatika. Pluurali obliikva- käänete moodustamine alates illatiivist. Mida tehakse. . Образование косвенных падежей множественного числа, начиная с иллатива. Что делается.	237
Lugemispala. Viis küsimust ilma kohta. — Ilmateade. Nalja.	244
Kahetekümne neljas õppetükk. Grammatika. Pluurali partitiiv (I) (-id). Pluurali partitiivi peamised tarvitamisjuhud. Партитив множественного числа (I) (-id). Основные случаи партитива мно- жественного числа.	250
Lugemispala. Huvid võivad olla erinevad. — Vanasõnu.	255
Kahetekümne viies õppetükk. Grammatika. Pluurali partitiiv (II) (vokaal). Koondtabel. Pluurali partitiivi peamised tarvitamisjuhud. Партитив множественного числа (II) (гласный). Сводная таблица. Основные случаи употребления партитива множественного числа.	260
Lugemispala. Kaubamajas. — Vanasõnu. Nalja.	269
Kahetekümne kuues õppetükk. Grammatika. Pluurali partitiiv (III) (-sid). Pluurali partitiivi peamised tarvitamisjuhud. Preesens ja futuurum. Konditsionaal. Preesens. Jaatavad vormid. Eitavad vormid. Партитив множественного числа (III) (-sid). Основные случаи употребления партитива множественного числа. Настоящее и будущее время. Сослагательное наклонение. Настоящее время. Утвердительные формы. Отрицательные формы.	274
Lugemispala. Üliõpilaste suvi. — Laul: Muhumaa. Sõnad ja viis N. ja A. Klaas.	280

Kahekümne seitsmes õppetükk. Grammatika. Pronoomenid. <i>i-mitmus, tud-partitiisip.</i> Местоимения. <i>i</i> -вое множественное число. <i>tud</i> -партицип.	286
Lugemispala. Mida lugeda, mida tõlkida? — Möõteteri.	293
Kahekümne kaheksas õppetükk. Grammatika. Numeraalid. Mida tehti. Числительные. Что делали.	299
Lugemispala. Mõned teated Eesti NSV kohta. — Kas teate, et ...	304
Kahekümne üheksas õppetükk. Grammatika. Komparatiiv. Adjektiivide komparatiivivorm. Adverbide komparatiivivormid. Степени сравнения. Форма сравнительной степени прилагательных. Формы сравнительной степени наречий.	310
Lugemispala. Käärikul. — Mõistatusi.	316
Kolmekümnes õppetükk. Grammatika. Komparatiivivormide tarvitamine. Superlatiiv. Superlatiivivormide tarvitamine. Употребление форм сравнительной степени. Превосходная степень. Употребление форм превосходной степени.	321
Lugemispala. Meie olümpiavõitjad. — Nalja. Vanasõna.	326
Kolmekümne esimene õppetükk. Grammatika. <i>da</i> -infinitiivi vormid. <i>ma</i> -infinitiivi käänded (<i>mäs-, mast-, mata</i> -vorm). Формы <i>da</i> -инфинитива. Падежные формы <i>ma</i> -инфинитива (формы на <i>-mas, -mast, -mata</i>).	332
Lugemispala. Väliskülalised ülikooli komsomolikomitees (I). — Nalja.	340
Kolmekümne teine õppetükk. Grammatika. <i>ma-</i> ja <i>da</i> -infinitiivi peamised tarvitamisjuhud. Eitussõna <i>da</i> -infinitiiviga. Основные случаи употребления <i>ma</i> -инфинитива и <i>da</i> -инфинитива. Отрицание с <i>da</i> -инфинитивом.	345
Lugemispala. Väliskülalised ülikooli komsomolikomitees (II). — Vanasõnu.	352
Kolmekümne kolmas õppetükk. Grammatika. Imperatiiv. Jaatavad vormid. Eitavad vormid. Повелительное наклонение. Утвердительные формы. Отрицательные формы.	357
Lugemispala. Demonstratsioonil. — Luuletus: Anna Haava, Eest äral	363
Kolmekümne neljas õppetükk. Grammatika. Konditsionaal. Jaatavad vormid. Eitavad vormid. Konditsionaali kasutamine viisakas palves. Kaudne kõneviis. Jaatavad vormid. Eitavad vormid. Gerundiiv. Сослагательное наклонение. Утвердительные формы. Отрицательные формы. Употребление сослагательного наклонения при вежливом обращении. Косвенное наклонение. Утвердительные формы. Отрицательные формы. Деепричастие настоящего времени.	368
Lugemispala. Ohtul. — Vanasõnu.	374
Kolmekümne viies õppetükk. Grammatika. Impersonaal. <i>tud-partitiisip.</i> Preesensi vormid. Неопределенно-личные формы. Формы <i>tud</i> -партиципа. Формы настоящего времени.	379
Lugemispala. Turistid Tartus. — Vanasõnu.	386
Kolmekümne kuues õppetükk. Grammatika. Impersonaal. Imperfekti vormid. Perfekti vormid. Pluskvamperfekti vormid. Sõnamoodustus (<i>-lane, -lanna</i>). Неопределенно-личные формы. Формы простого прошедшего. Формы перфекта. Формы плюсквамперфекта. Словообразование (<i>-lane, -lanna</i>).	392
Lugemispala. Stipendiumikomisjoni koosolek. — Nalja. Vanasõnu.	398

Kolmekümne seitsmes õppetükk. Grammatika. Partitsiibid. Aktiivi partitsiibid (-v, -nud). Passiivi partitsiibid (-tav, -tud). Причастия. Действительные причастия (-v, -nud). Страдательные причастия (-tav, -tud). Lugemispala. Lilli Promet, Bürokraal. — Mõistatus.	403 411
Kolmekümne kaheksas õppetükk. Grammatika. Verbi põhi- vormid. Verbivormide moodustamise skeem. Verbi peavormid. Основные формы глагола. Схема образования форм глагола. Глав- ные формы глагола. Lugemispala. Valgjärv. — Luuletused: Aleksander Suuman. Mu etaemad õmblesid..., Koputused.	416 421
Kolmekümne üheksas õppetükk. Grammatika. Postpositsioo- nid ja prepositsioonid (I): Sõnamoodustus (-us). Послелог и предлоги (I). Словообразование (-us). Lugemispala. Haiglas. — Vanasõnu.	426 431
Neljakümnes õppetükk. Grammatika. Postpositsioonid ja prepo- sitsioonid (II). Sõnamoodustus (-ne, -line, -lik). Послелог и пред- логи (II). Словообразование (-ne, -line, -lik). Lugemispala. Sõit Tallinna. — Laul: Kalevite kants. Sõnad P. Veebel.	437 442
Eesti keele sõnade register	450
Указатель русских слов	469
Приложение	489